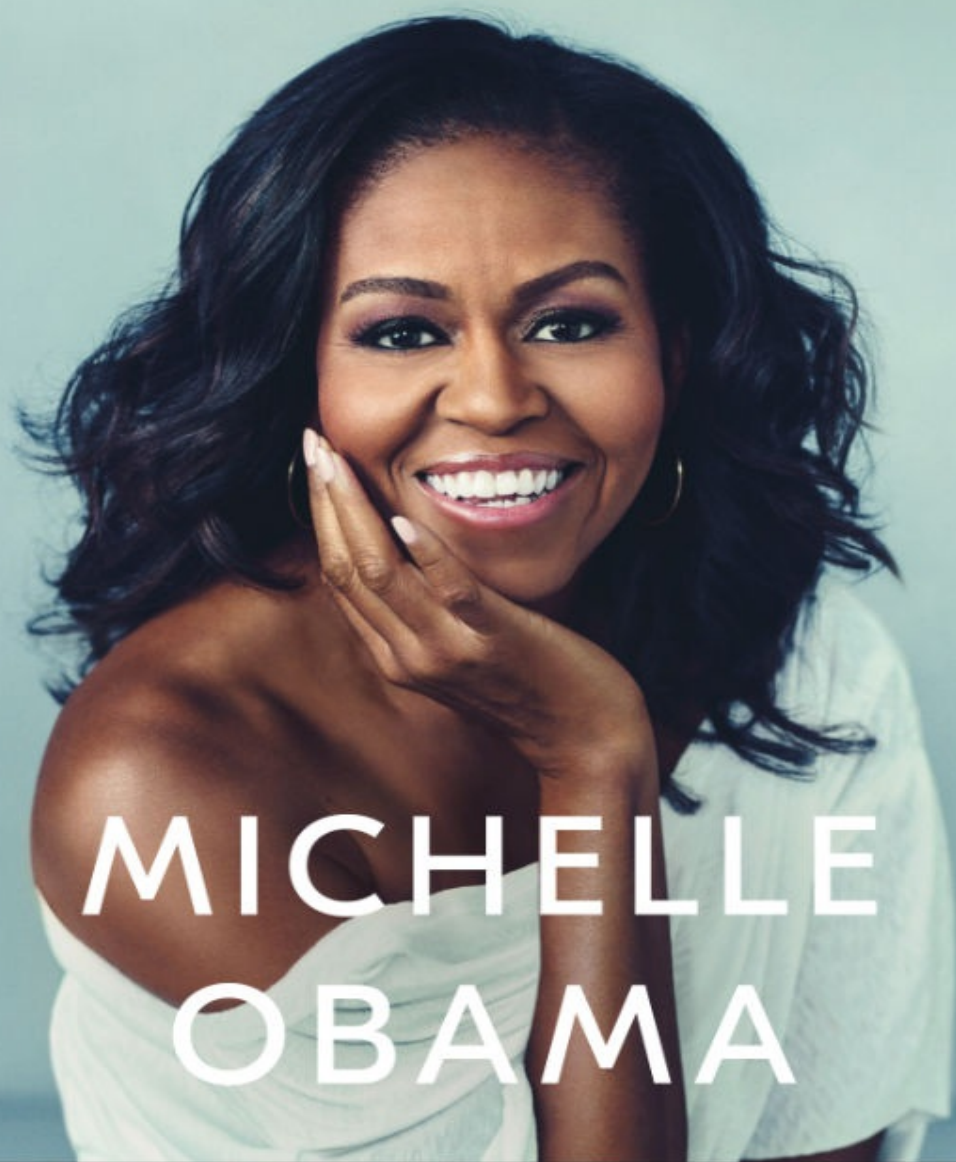

ÍGY LETTEM

MICHELLE OBAMA

Michelle Obama

ÍGY LETTEM

hvg könyvek

A fordítás alapja:
Michelle Obama: *Becoming*
This translation published by arrangement with the
Crown Publishing Group,
a division of Penguin Random House LLC.

Copyright © Michelle Obama, 2018

Fordította:
Előszó, 1–18. fejezet © Weisz Böbe, 2018
19–24. fejezet, Utószó © dr. Andó Éva, 2018

Szerkesztette: Illényi Balázs
Borítóterv: Christopher Brand
A borítóadaptációt készítette: Kovács Péter
A szerző fotója: Miller Mobley

HVG Könyvek
Kiadóvezető: Budaházy Árpád
Felelős szerkesztő: Dufka Hajnalka

ISBN 978 963 304 744 6

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak

részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni,
bármely formában vagy eszközzel – elektronikus,
fényképeszeti úton vagy más módon – a kiadó
engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., Budapest, 2018

Felelős kiadó: Szauer Péter

www.hvgkonyvek.hu

Forgalmazza eKönyv Magyarország Kft.

www.ekonyv.hu

Elektronikus könyv: Ambrose Montanus

*Mindazoknak, akik segítettek, hogy azzá váljak, aki lettem:
azoknak, akik felneveltek – Frasernek, Mariannak, Caignek és
kiterjedt, népes családomnak,
az erős nőkből álló baráti körnek, amely mindig felemel,
hűséges és elkötelezett munkatársaimnak, akikre mindig büszke
lehetek.*

*Életem szerelmeinek:
Maliának és Sashának, legföltettebb kincseimnek, akik az életem
értelmei,
és végül Baracknak, aki az első pillanattól izgalmas utazást ígért
nekem.*

Előszó

2017 márciusa

Gyerekkoromban egyszerű vágyaim voltak. Szerettem volna egy kutyát, egy házat, amelyben lépcsők is vannak – két szintet egy családnak. Valamiért szerettem volna egy négyajtós kombit is a kétajtós Buick helyett, amely édesapám öröme és büszkesége volt. Mindenkinek azt mondogattam, hogy felnőttként gyermekorvos leszek. Hogy miért? Mert szerettem kisgyerekek között lenni, és hamar megtanultam, hogy a felnőttek szívesen hallják ezt a választ. „Ó, szóval orvos! Micsoda remek választás!” Akkoriban lófarkat viseltem, állandóan parancsolgattam a bátyámnak, és sikerült – mindig és minden körülmények között – ötöst szereznem az iskolában. Ambiciózus voltam, habár nem tudtam, pontosan mire is törekszem. Ma már úgy gondolom, ez az egyik legfölsőlegesebb kérdés, amelyet felnőtt gyereknek feltehet: „Mi leszel, ha nagy leszel?” Mintha a felnőttiség lenne a végállomás. Mintha egy adott ponton valamivé válnánk, és ezzel vége is lenne.

Életem során voltam jogász, voltam egy kórház alelnöke és igazgató egy nonprofit szervezetnél, amely fiataloknak segít értelmes karriert találni. Voltam munkásosztálybeli fekete diák egy menő egyetemen, jobbára fehér hallgatók között. Megszámálhatatlanul sok helyiségben voltam az egyetlen nő, az egyetlen afroamerikai. Voltam menyasszony, agyonhajszolt

anyuka, gyásztól gyötört leánygyermek. És egészen a közelmúltig az Amerikai Egyesült Államok First Ladyje – olyan állás ez, amely hivatalosan nem is az, ám ennek dacára korábban elképzelhetetlen platformot nyújtott számomra. Komoly erőpróbát jelentett és alázatra készítetett, felemelt és porba sújtott – időnként mindezt egyszerre. Még csak most kezdem feldolgozni mindazt, ami az utóbbi években történt – attól a 2006-os pillanattól kezdve, hogy a férjem először szóba hozta, indulna az elnökválasztáson, egészen addig a hideg téli reggelig, amikor beültem a limuzinba Melania Trump mellé, hogy elkísérjem a férje avatási ceremóniájára. Micsoda út volt ez!

First ladyként az ember Amerika legszélsőségeiből találkozik. Jártam adománygyűjtésen olyan magánházakban, amelyek inkább képzőművészeti múzeumnak tündek, olyan otthonokban, ahol drágakővel kirakott kád állt a fürdőszobában. Ellátogattam olyan családokhoz, amelyek mindenüket elvesztették a Katrina hurrikán miatt, és könnyes szemmel, hálával fogadták a működő hűtőgépet és a tűzhelyet. Találkoztam olyanokkal, akiket sekélyesnek és képmutatónak tartok, és másokkal – tanárokkal, katonafeleségekkel és sok más emberrel –, akiknek bámulatosan mély és erős a lelkük. És találkoztam gyerekekkel – nagyon sokkal, a világ minden szegletében –, akik felvidítanak, reménnyel töltik meg a szívem, és akik szerencsére el tudnak feledkezni a rangomról, amint elkezdünk együtt bogarászni a kerti termőföldben.

Miután vonakodva ugyan, de közszereplővé váltam, piederstálra emeltek a világ legbefolyásosabb nőjeként, ám meg

is hurcoltak mint „dühös fekete nőt”. Szívesen megkérdeztem volna bírálóimat, hogy a fenti kifejezés melyik szava zavarja őket a leginkább – a dühös, a fekete vagy a nő? Közös fényképen mosolyogtam olyanokkal, akik az országos televízióban a férjemet szapulják, de azért szeretnének egy bekeretezett szuvenírt a kandallópárkányukra. Hallottam az internet posványos bugyraitól, ahol mindent megkérdőjeleznek velem kapcsolatban, egészen odáig, hogy egyáltalán nő vagyok-e vagy férfi. Egy hivatalban levő amerikai kongresszusi képviselő gúnyt űzött a fenekemből. Sokszor megbántottak. Nemegyszer felháborodtam, de leginkább igyekeztem nevetni az egészen.

Sok minden van, amit még mindig nem tudok Amerikáról, az életről, sem arról, hogy mit hozhat a jövő. De magamat ismerem. Édesapám, Fraser arra nevelt, hogy keményen dolgozzak, sokat nevessek és álljam a szavam. Édesanyám, Marian megmutatta, hogyan gondolkodjam önállóan és hallassam a hangom. Ők ketten, a mi kis zsúfolt lakásunkban, Chicago South Side-ján, segítettek meglátni, mekkora jelentősége van a történetünknek, az én történetemnek országunk szövevényesebb történetén belül. Még akkor is, ha az nem szép, ha nem tökéletes. Még akkor is, ha sokkal valóságosabb, mint szeretnénk. Életünk története a részünkké válik, mindig velünk marad. Én így lettem azzá, aki vagyok.

Nyolc éven át éltem a Fehér Házban, ahol annyi a lépcső, hogy megszámlálni sem tudnám – aztán ott vannak még a liftek, a bowlingpálya és egy házi virágkötészet. Olasz kelmével vetett ágyban aludtam. Az ételünket világklasszis séfek készítették, és

olyan szakemberek tették elénk, akik magasabban képzettek, mint bármely ötcsillagos étterem vagy hotel személyzete. A titkosszolgálat fülhallgatós, fegyveres ügynökei elszántan, rezzenéstelen arccal álltak az ajtók előtt, és megtettek minden tőlük telhetőt, hogy ne zavarják meg a családunk magánéletét. Végül hozzászoktunk ehhez is, nagyjából – az új otthonunk különös pompájához, meg mások folyamatos, csendes jelenlétéhez is.

A Fehér Ház az a hely, ahol a két lányunk a folyosókon labdázott, és fára mászott a South Lawn gypén. Barack itt virrasztott éjszakánként az összefoglalókat és a beszédeit tanulmányozva a Treaty Roomban, és ez volt az a hely, ahol Sunny, az egyik kutyánk időnként odapiszkított a szőnyegre. Kint állhattam a Truman-erkélyen, és figyeltem a szelfibottal pózoló turistákat, akik be-belestek a vaskerítésen, és próbálták kitalálni, mi folyik odabent. Voltak napok, amikor fojtogatónak éreztem, hogy az ablakokat biztonsági okokból zárva kell tartani, és nem juthatok egy kis friss levegőhöz anélkül, hogy felfordulást okoznék. Máskor lenyűgözött a kint virágzó fehér magnóliák látványa, a kormányzati ügymenet mindennapos zsongása, a katonai üdvözlés magasztossága. Voltak napok, hetek, hónapok, amikor utáltam a politikát. És voltak pillanatok, amikor ennek az országnak és népnek a szépsége annyira lenyűgözött, hogy a lélegzetem is elakadt.

Aztán véget ért. Az ember hiába tudja, hogy majd ez is elkövetkezik, hiába töltik ki az utolsó heteket a könnyes búcsúzások, az adott nap eseményei összemosódnak. Egy kéz simul a Bibliára, az eskü szavai visszhangoznak. Az egyik elnök

bútorait elszállítják, és megérkeznek a másikéi. A szekrényeket kiürítik, és mindössze pár óra leforgása alatt újra telerakják. Egy szempillantás, és új fejek nyugszanak a párnákon – új vérmérséklet, új álmok. És amikor véget ér, amikor utoljára kísétálunk a világ leghíresebb épületéből, sok tekintetben ismét önmagunkra kell találnunk.

Hadd kezdjem egy minap történt aprósággal! Otthon voltam a vörös téglás házunkban, ahová nemrég költöztünk. Az új házunk három kilométernyire lehet a régitől, egy csendes kertvárosi övezetben. Még zajlik a berendezkedés. A nappaliban a bútorokat ugyanúgy helyeztük el, mint a Fehér Házban. A házunk tele van emlékekkel, melyek arról tanúskodnak, hogy mindez valóban megtörtént – fényképek a családról Camp Davidben, kézzel készített kerámiák, amelyeket amerikai öslakos diákoktól kaptam, egy könyv Nelson Mandela dedikálásával. Ebben az estében az volt a különös, hogy rajtam kívül senki sem volt itthon. Barack elutazott, Sasha a barátaival töltötte az estét. Malia New Yorkba költözött, ott dolgozott az egyetem előtti egy évben. Nem volt itthon más, csak én és a két kutyánk, körülöttünk pedig a csendes, üres ház, s erre nyolc éven át nem akadt példa.

Megéheztem. Kiléptem a hálósobánkból, a kutyákkal a nyomomban lementem a lépcsőn. A konyhában kinyitottam a hűtőt. Kivettem két szelet kenyeret, és betettem a kenyérpirítóba. Kinyitottam a konyhaszekrényt, és kivettem egy tányért. Tudom, mindez furcsán hangzik, de az, hogy a konyhában leemelhetek egy tányért a polcról anélkül, hogy valaki oda akarná adni nekem, hogy ott állhatok egyedül, és

figyelhetem a lassan barnuló pirítóst, már-már olyan, mintha visszatértem volna a régi életembe. Vagy talán ez az új életem, amely csak most kezd alakot ölteni.

Végül nem egyszerű pirítóst készítettem, hanem sajtosat – a két kenyérszeletet betettem a mikróba, és sűrű, csöpögős cheddar sajtot olvasztottam közéjük. Ezután kimentem a tányérral a hátsó kertbe. Senkinek sem kellett szólnom, hogy hova indulok. Egyszerűen kimentem. Mezítláb lépkedtem, rövidnadrágban. A tél csípős lehelete végre elillant. A krókuszok már kezdtek kikandikálni a hátsó fal mentén sorakozó ágyásokból. A levegőnek tavaszillata volt. Leültem a veranda lépcsőjére, éreztem, hogy a lábam alatt a kőlap megőrizte a nap melegét. Valahol a távolban egy kutya kezdett csaholni, az én kutyáim megtorpantak és úgy füleltek, mintha egy pillanatra összezavarodtak volna. Felöltött bennem, hogy milyen éles hang lehet ez nekik, hiszen a Fehér Házban nem voltak szomszédaink sem, nemhogy kutyák a közelünkben. Számukra mindez újdonságként hatott. Amikor a kutyák elügettek körbeszimatolni a kertben, a sötétben elmajszoltam a pirítósomat, és a lehető legjobb értelemben egyedül éreztem magam. Az eszem nem a felfegyverzett örökön járt, akik alig száz méterre tőlem a számukra kiépített parancsnoki posztjukon ülnek a garázsunkban, sem azon, hogy még mindig nem mehetek végig az utcán biztonsági őr nélkül. Nem gondoltam az új elnökre, és ami azt illeti, a régi elnökre sem.

Ehelyett arra gondoltam, hogy pár perc múlva visszamegyek a házba, elmosogatom a tányéromat, felmegyek lefeküdni, és talán az ablakot is kinyitom, hadd érezzem a beáramló tavaszi

levegő illatát – és hogy ez milyen csodálatos lesz. Az is eszembe jutott, hogy ez a nyugalom most először ad igazi lehetőséget arra, hogy elmélkedjem. First ladyként úgy értem egy-egy sűrű hét végére, hogy arra sem emlékeztem, mi is történt az elején. Ám most kezdem másképp érzékelni az időt. A lányaim, akik Polly Pocket babákkal, egy Taki nevű takaróval és Tigris nevű plüsstigrisükkel érkeztek a Fehér Házba, ma már tinédzserek, ifjú hölgyek önálló tervekkel és saját véleményekkel. A férjem épp igyekszik átállni a Fehér Ház utáni életre, és próbál levegőhöz jutni. Én pedig itt vagyok ezen az új helyen, és annyi, de annyi mondanivalóm van.

Így lettem önmagam

Gyerekkorom nagy részét azzal töltöttem, hogy a törekvés hangjait hallgattam. Rossz vagy legalábbis amatőr zene formájában érkezett, felkúszott a hálósobám padlózatán át a klimpírozás, amelyet a nénikém, Robbie pianínója mellett ülő diákok rendeztek a földszinten, ahogy lassan tanulták a kottaolvasást. A családom Chicago South Shore kerületében lakott, egy kicsiny téglaházban, amely Robbie és a férje, Terry tulajdona volt. A szüleim az emeleti lakást bérelték, Robbie és Terry pedig a földszinten lakott. Robbie, anyám nagynénje hosszú évek óta nagylelkűen bánt unokahúgával, de számomra inkább rémisztő volt. Ez a pedáns és komoly asszony vezette a helyi gyülekezet kórusát, és egyben ő volt a közösség zongoratanárnője is. Kényelmes, alacsony sarkú cipőben járt, a nyakában pedig olvasószemüveg lógott láncon. Arcán fanyar mosoly ült, de nem értékelte a szarkazmust úgy, ahogy anyám. Időnként hallottam, ahogy leszidja a diákjait, amiért nem gyakoroltak eleget, vagy leszidja a szülőket, amiért késve hozták a gyerekeket az órára.

– Jó reggelt kívánok! – kiáltotta a nap kellős közepén, mégpedig ugyanazon az elgyötört hangon, amin mások azt kiáltják: „Az ég szerelmére!”. Úgy tűnt, csak kevesen képesek megütni az elvárt szintet.

Mások igyekezetének hangja életünk háttérzenéje lett.

Klimpírozás délután, klimpírozás esténként. A gyülekezeti hölgyek olykor eljöttek himnuszokat gyakorolni, ájtatosságuk hangja ilyenkor áthatolt a falakon. Robbie szabályai szerint azok a gyerekek, akik zongoraleckét vettek, egyszerre csak egy dalt gyakorolhattak. A szobámból hallgattam, ahogy egyik bizonytalan hangot a másik után leütve próbálják elnyerni Robbie tetszését, hogy a Hot Cross Bunsról^[1] végre áttérhessenek Brahms Bölcsődalára, persze csak rengeteg próbálkozás után. A zene sosem volt idegesítő, csak épp állandó. Felkúszott a lépcsőn, amely a mi lakrészünket elválasztotta Robbie-ékétől. Nyaranta belebegett a nyitott ablakokon, kísérte a gondolataimat, miközben a Barbie babáimmal játszottam, vagy az építőkockákból apró királyságokat hoztam létre. Mindez csak akkor szakadt félbe, amikor édesapám hazaért a délelőtti műszak után a városi víztisztító telepről, bekapcsolta a tévét, hogy megnézze a Cubs-meccset, és épp annyira hangosította fel a készüléket, hogy elnyomja vele a lenti zenét.

Az 1960-as évek végén jártunk ekkortájt, és a Cubs nem játszott rosszul, de jól sem. Apám elhelyezkedett a hátradönthető foteljában, én bekuporodtam az ölébe, és úgy hallgattam, ahogy kommentálja, hogy a Cubs a szezon végi gyengülés jeleit mutatja, vagy azt magyarázza, hogy Billy Williams, aki tőlünk nem messze, a Constance Avenue-n lakott, miért üt olyan ügyesen az alappont bal széléről. Eközben a pályán kívül Amerika épp egy jelentős és sok bizonytalansággal kísért átalakuláson ment keresztül. A Kennedy fivérek már nem éltek. Martin Luther Kinget megölték, amikor kint állt azon a

memphisi erkélyen, és ezzel országszerte villongások kezdődtek, Chicagót sem kímélve. Az 1968-as országos demokrata konvenció véres fordulatot vett, amikor a rendőrség gumibottal és könnygázzal ment neki a vietnámi háború ellen tüntetőknek a Grant Parkban, alig tizenöt kilométerre onnan, ahol mi laktunk. Eközben a fehér családok tömegesen költöztek el a nagyvárosból, mert vonzotta őket a környékbeli kertvárosok ígérte nyugalom – a jobb iskolák, a tágasabb tér és valószínűleg a több fehér jelenléte is.

Mindebből nem sok jutott el a tudatomig. Kisgyerek voltam, Barbie babázó és építőkockákkal játszó kislány, akinek két szülő viselte gondját. A bátyám éjszakánként alig egy méterre aludt tőlem. A családom volt a világom, a mindenség középpontja. Édesanyám korán megtanított olvasni: elsétáltunk a könyvtárba, és ott ült mellettem, amíg a szavakat betűzgettem. Édesapám mindennap a városi munkások kék egyenruhájában indult el dolgozni, de esténként megmutatta nekünk, mit jelent a dzsessz és a művészet szeretete. Gyerekként a Chicagói Művészeti Intézetben (Art Institute of Chicago) vett órákat, gimnazistaként festett és szobrászkodott. Az iskolában versenyző volt és bokszt is, felnőttként nagy rajongója lett minden televíziós sportközvetítésnek, a profi golftól kezdve az NHL hokimérkőzéseig. Örömmel nézte, ha erőtől duzzadó emberek kiváló eredményeket érnek el. Amikor a bátyám, Craig érdeklődni kezdett a kosárlabda iránt, az apám pénzürméket tett a konyhában az ajtófélfá tetejére, hogy ugorjon fel értük.

Minden, ami számított, öt háztömbnyi körön belül helyezkedett el: a nagyszüleim és az unokatestvéreim, a

templom a sarkon, ahová – ugyan nem rendszeresen – vasárnapi iskolába jártunk, a benzinkút, ahová anyám időnként elküldött egy doboz Newport cigarettáért és az italbolt, ahol Wonder kenyeret, olcsó cukorkát és tejet is lehetett kapni. Meleg nyári estéken Craiggel a felnőttliga közeli közparkban zajló softballmeccsén fel-felhangzó éljenzésre aludtunk el. Ez volt az a park, ahol nappal a játszótéren mászókáztunk és fogócskáztunk a többi gyerekekkel.

Craig nem egészen két évvel idősebb nálam. Apánk lágy tekintetét és optimista lelkületét örökölte, és anyánk kérlelhetetlenségét. Mi ketten mindig is közel álltunk egymáshoz, részben annak a megingathatatlan és némiképp megmagyarázhatatlan lojalitásnak köszönhetően, amelyet a bátyám már szinte az első perctől kezdve érzett irántam. Van egy régi, fekete-fehér családi fotónk: négyen ülünk a kanapén, anyám mosolyogva tart az ölében, apám komoly, büszke arccal ülteti Craiget a térdén. Istentiszteletre vagy talán esküvőre öltöztünk ki. Nyolc hónapos lehetek, pufi arcú, konok kis pelenkás vasgyúró, vasalt fehér ruhácskában, szemmel láthatóan épp próbálok kicsusszanni anyám szorításából, és úgy bámulok a kamerába, mintha fel akarnám falni. Mellettem Craig úriemberként feszít kis csokornyakkendőjében és zakójában, komoly arcocskájával. Kétéves, és máris maga a megtestesült fivéri éberség és felelősség – karját kinyújtja, és ujjai óvón fonódnak pufók csuklóm köré.

A fénykép készültének idején nem messze laktunk apai nagyszüleim Parkway Gardens-i otthonától, ahol megfizethető lakhatást biztosító, modernista sorházak épültek a South Side-

on. A negyed az 1950-es években hozták létre, hogy enyhítsenek a II. világháború után a fekete, munkásosztálybeli családokat sújtó lakáshiányon. Később a szegénység és a bandaháborúk miatt a negyed hanyatlásnak indult, és lassan a város egyik legveszélyesebb lakókörzetévé vált. Jóval ez előtt azonban, amikor én még kisgyerek voltam, a szüleim – akik tizenévesként ismerkedtek meg, és a húszas éveik közepén házasodtak össze – elfogadták anyám rokonainak ajánlatát, és néhány kilométerrel arrébb költöztek, Robbie-hoz és Terryhez, egy kellemesebb környékre.

A Euclid Avenue-n két család élt egy nem túl nagy fedél alatt. Az alaprajzból ítélve a második emeleti teret eredetileg valószínűleg egy vagy két embernek való garzonlakásnak tervezték, de mi valahogy elfértünk ott négyen is. A szüleim az egyetlen hálószobában aludtak, mi Craiggel pedig egy nagyobb területen osztoztunk, amelyet sejtésem szerint nappalinak szántak. Később, ahogy közeledett a kamaszkor, anyai nagyapám – Purnell Shields, aki lelkes, ha nem is túl tehetséges asztalos volt – átcipelt hozzánk egy halom olcsó faburkolatot, és összeeszkábált egy elválasztó falat, amely a helyiséget két, félig-meddig privát részre tagolta. A két szobát egy-egy műanyag harmonikaajtó kötötte össze a tenyérnyi közös játszóterülettel, ahol a játékainkat és a könyveinket tarthattuk.

Imádtam a szobámat. Épp elég tágas volt ahhoz, hogy elférjen benne egy franciaágy és egy keskeny íróasztal. A plüssállatkáimat az ágyon tartottam, és esténként afféle megnyugtató szertartásként gondosan elrendeztettem őket a fejem körül. A fal túloldalán Craig az én szobám tükörképeként

lakott a válaszfalnak tölt, az enyémmel párhuzamosan elhelyezett ágyával. A fal közöttünk annyira vékony volt, hogy az ágyban fekvé normál hangon beszélgethettünk, és nemritkán zoknigombócot dobáltunk ide-oda egymásnak a fal és a mennyezet közötti huszonöt centis résen át.

Robbie nénikénk eközben a saját lakrészét mauzóleumként kezelte, a bútorokat műanyag védőhuzattal takarta le, amely hideg volt, és odatapadt csupasz lábamhoz, amikor le merészeltem ülni. A polcai roskadoztak a porcelánfiguráktól, amelyekhez tilos volt hozzányúlunk. A kezem el-elindult a bájos arcú üvegpuddlik felé – egy finoman megmunkált anya három kölykével –, de azonnal el is kaptam, mert félttem Robbie haragjától. Amikor épp nem volt tanítás, a földszinten síri csend honolt. A televíziót sosem kapcsolták be, a rádió sosem szólt. Abban sem vagyok biztos, hogy ők ketten sokat beszélgettek volna odalent. Robbie férjének teljes neve William Victor Terry volt, de valami oknál fogva csak az utolsó nevén szólítottuk. Terry, ez az elegáns küllemű férfi, aki a hét minden napján háromrészes öltönyt viselt, úgy élt, akár az árnyék, és gyakorlatilag szinte soha nem szólt egy szót sem.

Egy idő után a földszintre és az emeletre két külön univerzumként gondoltam, amelyeket egymással rivalizáló értelem vezérel. Fent zajosak voltunk, tapintatlanul zajosak. Craiggel a lakásban labdáztunk és kergetőztünk. Bútorfényt fújtunk a folyosó fapadlójára, hogy zokniban még messzebbre és gyorsabban csúszhassunk, és nemegyszer neki is csapódtunk a falnak. Bokszmérkőzéseket tartottunk a konyhában, azzal a két pár kesztyűvel, amelyet apánktól kaptunk karácsonyra,

személyre szabott utasításokkal kiegészítve arról, hogyan kell egy ütést megfelelően bevinni. Esténként társasjátékoztunk, történeteket és vicceket meséltünk, és a lemezjátszón a Jackson 5 számaait üvöltöttük. Amikor Robbie odalent mindezt megelégette, célzasként elkezdte fel-le kapcsolgatni a közös lépcső villanyát, amely össze volt kötve a fenti folyosó izzójával is – ezzel adta udvariasan tudtunkra, hogy ideje elcsendesednünk.

Robbie és Terry idősek voltak. Egy másik korban nőttek fel, másféle gondok között. Olyan dolgokat láttak, amelyeket a szüleink nem – olyasmiket, amelyeket Craig és én a mi kis harsány gyerekességünkkel még csak elképzelni sem tudtunk. Legalábbis valahogy így fogalmazott édesanyám, amikor túlságosan felhúztuk magunkat a lentiek mogorvaságán. Ugyan nem ismertük azokat a körülményeket, de emlékeztettek minket rá, hogy léteznek. A világon mindenki láthatatlan történeteket cipel magával, mondogatták, és önmagában már ez megérdemli a tapintatot. Robbie, mint sok-sok évvel később megtudtam, beperelte az Északnyugati Egyetemet diszkrimináció miatt: 1943-ban jelentkezett náluk a karvezetőképzésre, de nem voltak hajlandóak szobát biztosítani neki a női kollégiumban. Közölték vele, hogy a városban egy panzióban szálljon meg – az ő szavaival élve egy „színesbőrűeknek való” helyen. Terry hajdanán Pullman-hordár volt az egyik éjszakai utasszállító vasútvonalon, amely Chicagót kötötte össze a környékbeli településekkel. Tiszteletre méltó, ha nem is jól fizetett szakma volt, csakis fekete férfiak dolgoztak ebben a munkakörben. Az egyenruhájuk a cipekedés, a felszolgálás és a vonat utasainak

általános ellátása közben is makulátlan maradt, pedig cipőt is kellett pucolniuk.

Terry még évekkel a nyugdíjazása után is a szertartásosság állapotába merevedve élt – kifogástalanul öltözött, kissé alázatosan viselkedett, soha semmilyen módon nem állt ki magáért, legalábbis én nem tapasztaltam. Mintha énje egy részét feladta volna a boldogulásért cserébe. Figyeltem, ahogy a nyár derekán is lakkcipőben, nadrágtartóban, keskeny karimájú fedora kalapban, gondosan felhajtott ingujjal nyírja a füvet. Pontosan egy cigarettát engedélyezett magának naponta, és pontosan egy koktélt havonta, és még akkor sem tudott ellazulni úgy, ahogy apám és anyám, miután megittak egy jeges whiskyt vagy egy Schlitzet, havonta akár többször is. Pedig örültem volna, ha Terry mesél, és felfedi előttem a titkait. Azt képzeltem, hogy rengeteg érdekes története van azokról a városokról, ahol megfordult, és arról, hogyan viselkedtek a gazdagok a vonaton, bár az is lehet, hogy tévedtem. Ám ezt soha nem tudtuk meg. Valamiért sosem mesélt.

KÖRÜLBELÜL NÉGYÉVES LEHETTEM, amikor úgy döntöttem, hogy megtanulok zongorázni. Craig, aki akkor első osztályba járt, már hetente egyszer lejárt Robbie pianínójához órákat venni, és viszonylag épségben tért haza. Úgy gondoltam, én is készen állok. Meggyőződésem volt, hogy valójában már *tudok* is zongorázni, mert ozmózis útján elsajátítottam mindent – hiszen olyan régóta hallgattam a dalokkal bíbelődő gyerekeket. A zene már a fejemben volt. Csak le kellett mennem, és bemutatnom szigorú nénikémnek, milyen tehetséges kislány vagyok, és hogy

semmiféle erőfeszítésbe nem fog telni, hogy mintadiák legyek.

Robbie pianínója a ház végében, egy kis négyzet alakú helyiségben állt, közel a hátsó kertre néző ablakhoz. A nénikém az egyik sarokban cserepes növényt tartott, a másikban pedig egy összecsukható asztalt, ahol a diákok kottázhattak. Az órák alatt Robbie merev derékkel ült magas támlájú karosszékében, egyik ujjával a taktust verte, és félrehajtott fejjel fülelt, mikor csaphat le egy újabb hibára. Hogy féltem-e Robbie-tól? Nem igazán, de volt benne valami rémisztő; olyan rideg tekintélyt képviselt, amilyennel sehol máshol nem találkoztam. Kiválóságot követelt minden gyerektől, aki csak leült arra a zongoraszékre. Olyasvalakinek láttam, akit meg kell nyerni, vagy esetleg valamiképp legyőzni. Mellette mindig úgy éreztem, hogy valamit bizonyítani kell.

Az első órán, a széken ülve, lóbáltam a lábamat, mert még nem ért le a földre. Robbie-tól megkaptam a kezdő zenei munkafüzetet, aminek nagyon örültem, és megmutatta, hogyan kell helyesen tartanom az ujjaimat a billentyűk felett.

– Rendben, most figyelj – mondta szigorúan, mintha máris megdorgálna, pedig még el sem kezdtük. – Keresd meg az egyvonalas C-t.

Egy kisgyerek számára a zongora olyan, mintha ezer billentyűje lenne. Csak bámulja a szétterülő fekete-fehér pusztaságot, amelyet nem ér át a két kis karjával. Mint azt hamarosan megtudtam, az egyvonalas C a kiindulópont. A határvonal, ameddig a jobb és a bal kéz vándorolhat, a violinkulcs és a basszuskulcs között. Ha a hüvelykujjunkat az egyvonalas C-re helyezzük, minden más automatikusan a

helyére kerül. Robbie pianínójának billentyűi némi formai és színbeli változatosságot mutattak, az idők során pár helyen lepattogzott róluk az elefántcsont borítás, ezért a klaviatúra olyan benyomást keltett, mint egy rossz fogsor. Szerencsére az egyvonalas C sarkából hiányzott egy körömnyi, ez minden egyes alkalommal eligazított.

Kiderült, hogy szeretem a zongorát. Természetesnek éreztem, hogy előtte ülök, mintha erre születtem volna. A családomban hemzsegték a zenészek és a zeneszerető emberek, különösen anyai ágon. Az egyik nagybátyám hivatásos zenekarban játszott. Több nagynéném is templomi kórusban énekelt. Nekem ott volt Robbie, aki a kórus és az oktatás mellett a gyülekezeti helyiség alagsorában egy Operett-műhely nevű valamit igazgatott, egy gyerekeknek szóló, kis költségvetésű zenés színházi programot, amelyen Craiggel minden szombat délelőtti részt vettünk. A család zenei központját azonban Shields nagyapám jelentette, az asztalos, Robbie öccse. Gondtalan, pocakos férfi volt, a nevetése mindenkire átragadt, bozontos szakálla őszbe hajlott, és mi csak Southside-nak neveztük. Amikor kisebb voltam, nagyapa a város nyugati oldalán lakott, és Craiggel mindig Westside-ként utaltunk rá. De abban az évben, amikor elkezdtem zongoraleckéket venni, odaköltözött a környékre, és mi ennek megfelelően lelkiismeretesen át is kereszteltük.

Southside évtizedekkel korábban vált el nagymamától, amikor az édesanyám még kamasz volt. Nagyapa Carolyn nagynénémnél, anya legidősebb nővérének és Steve nagybácsimnál, anya legfiatalabb öccsénél lakott, mindössze két

háztömbnyire tőlünk egy kényelmes, egyszintes házban, amelyet a pincétől a padlásig bedrótozott, és minden helyiségbe, még a fürdőszobába is hangszórókat tett, hogy körbevegye a zene. Az étkezőben bonyolult tárolórendszert állított fel a sztereó berendezései számára, amelyek nagy részét bolhapiacokon szerezte be. Volt két különböző lemezjátszója meg egy régi, rozoga szalagos magnója, és a polcokat telis-tele pakolta az évek során egyre gazdagodó lemezgyűjteményével.

Southside nagyon sok tekintetben nem bízott a világban. Afféle klasszikus, összeesküvés-elméletekben hívő öregúr volt. Nem bízott a fogorvosokban sem, ennek következtében szinte minden foga hiányzott. Nem bízott a rendőrségben, és nem feltétlenül bízott meg a fehér emberekben sem, hiszen egy georgiai rabszolga unokájaként született, és gyerekkorát Alabamában töltötte, a Jim Crow-törvények, azaz a faji szegregáció idején, mielőtt az 1920-as években északra, Chicagóba költözött volna. Amikor apa lett, Southside minden erejével azon volt, hogy a gyerekeit biztonságban tudja – valóságos és képzeletbeli történetekkel ijesztgette őket arról, hogy mi minden eshet meg a fekete gyerekekkel, akik rossz környékre tévednek, és intette őket, hogy a rendőröket messziről kerüljék.

Úgy tűnt, a zene volt a félelmei ellenszere, ez segített neki ellazulni, és kiszorította az aggodalmait. Amikor Southside az asztalosmunkájáért fizetést kapott, nemritkán kirúgott a hámból, és egy új lemezt vásárolt magának. Rendszeresen szervezett partikat a családnak, ilyenkor mindenki kénytelen volt túlkiabálni az épp feltett muzsikát, mert mindig a zene

dominált. A legtöbb fontos életeseményt Southside-éknál ünnepeltük meg, ami azt jelentette, hogy az évek során mindig Ella Fitzgerald hangjára bontottam ki a karácsonyi ajándékokat, és Coltrane szaxofonjára fújtam el a születésnap tortámon a gyertyákat. Édesanyám szerint Southside fiatalemberként nagy gondot fordított arra, hogy mind a hét gyerekébe beleverje a dzsesszt: pirkadatkor nemegyszer azzal ébresztett mindenkit, hogy teljes hangerőn üvöltette a lemezeit.

Zeneszeretete ragadós volt. Amint Southside odaköltözött a környékre, egész délutánokat töltöttem nála, találomra szedegettem le a lemezeket a polcról, majd feltettem a lemezjátszóra. Mindegyik külön kalandot ígért. Habár kicsi voltam, nagyapám nem szabta meg, hogy mihez nyúlhatok. Később ő vette nekem az első lemezemet, Stevie Wonder *Talking Book* albumát, amelyet nagyapánál tartottam a kedvenc lemezeimnek szentelt polcon. Ha megéheztem, tejes turmixot készített nekem, vagy megsütött egy egész csirkét, míg Aretha Franklint, Miles Davist vagy Billie Holidayt hallgattunk. Számomra Southside otthona maga volt a mennyország. És ahogyan én képzeltem, a mennyországban csakis dzsessz szólhat.

OTTHON RENDÜLETLENÜL HALADTAM A ZENÉSSZÉ VÁLÁS ÚTJÁN. Robbie pianínójánál ülve hamar megtanultam a kottaolvasást – az ozmózis valóban létezett –, és belevetettem magam a nénikémtől kapott kottafüzetek kitöltésébe. Mivel nekünk nem volt zongoránk, muszáj volt lent az övén gyakorolnom, és ki kellett várnom, hogy épp senkinek se legyen órája. Sokszor

anyát is magammal rángattam, hogy üljön le a karosszékbe, és figyelje, ahogy játszom. Egymás után tanultam meg a zongoralecke dalait. Valószínűleg nem voltam sem jobb, sem ügyesebb a többi diáknál, de motiváltabb biztosan. Számomra a tanulás varázslatos volt. Felvillanyozó elégedettséggel töltött el. Először is, észrevettem azt az egyszerű, ösztönző összefüggést, amely a kitartó gyakorlás és az eredményeim között mutatkozott. És Robbie-ban is megéreztem valamit – túl mélyen ahhoz, hogy nyilvánvaló öröme nevezem, de mégis valami könnyebb, boldogabb lüktetés jött felőle, amikor sikerült hiba nélkül eljátszanom egy dalt, vagy amikor a jobb kezem dallamot játszott, míg a bal kezem lenyomta a megfelelő akkordot. A szemem sarkából láttam, hogy Robbie összeszorított ajka kissé ellazul, ujjának koppintása kissé lendületesebbé válik.

Mint kiderült, ezek csak a rövid mézeshetek voltak. Lehetséges, hogy minden folydogált volna tovább ebben a mederben, ha nem lettem volna annyira kíváncsi, és nagyobb áhítattal fogadtam volna el nénikém zongoraoktatási módszerét. Ám a kottafüzet elég vastag volt, és a pár kezdő dallal elért fejlődésem elég lassú ahhoz, hogy türelmemet veszítsem, és nekiálljak előrelapozni – nem csupán pár oldalnyit, hanem jóval előrébb. Elolvastam a haladóknak való dalok címeit, és a gyakorlás alatt elkezdtem próbálgatni ezeket is. Amikor büszkén bemutattam az egyik kotta végén felfedezett darabot Robbie-nak, egészen kikelt magából: egy dühös „Jó reggelt! ” kiáltással nyugtázta a teljesítményemet, és ugyanúgy lehordott, mint ahogy a fülem hallatára korábban annyi diákot. Pedig csak egy kicsit többet és gyorsabban próbáltam tanulni, de Robbie ezt

már-már felségárulással felérő bűnnek tekintette. Nem nyűgöztem le, egy szemernyit sem.

Ám én nem szeppentem meg. Az a fajta gyerek voltam, aki szerette, ha konkrét választ kap a kérdéseire, aki szeretett logikusan végére járni a dolgoknak, még akkor is, ha ez kimerítette. Jogász voltam, némi diktátori hajlammal – ennek a bátyám a megmondhatója, akit nemegyszer parancsoltam ki a közös játszóterületünkről. Amikor azt gondoltam, hogy jó ötletem támadt, nehezen viseltem, ha nemet mondtak nekem. Ezért aztán a hozzám hasonlóan forrófejű és makacs nénikémmel rendszeresek lettek a veszekedések.

– Hogy haragudhatsz rám azért, mert egy új dalt akartam megtanulni?

– Még nem állsz rá készen. Nem így szokás zongorázni tanulni.

– De készen állok. Épp most játszottam el.

– Nem így szokás.

– De miért?

A zongoraleckék igazi heroikus megpróbáltatásokká váltak, jobbára annak következtében, hogy nem voltam hajlandó követni az előírt módszert, és Robbie nem volt hajlandó semmi jót látni abban, hogy szabadszelleműen közelítek a kottához. Úgy emlékszem, heteken át tartott ez az adok-kapok. Nyakas voltam, és ő is. Mindkettőnknek megvolt a magunk olvasata a dologról. A viták között tovább zongoráztam, ő továbbra is figyelt, és vég nélkül javíthatott. Nem nagyon ismertem el, hogy neki is köze van a zongorajátékom fejlődéséhez. Cserébe ő sem nagyon ismerte el a fejlődésemet. Ennek ellenére az órák

folytatódtak.

Odafent a szüleim és Craig mindezt roppant viccesnek találták. Nevetésben törtek ki a vacsoraasztalnál, amikor fortyogva meséltem az összecsapásaimat Robbie-val a húsgombócospagettit majszolva. Ami Craiget illeti, neki nem voltak gondjai Robbie-val, hiszen vidám és szabálykövető diák volt, akit nem különösebben kötött le a zongoratanulás. A szüleim nem viseltettek megértéssel sem az én, sem Robbie panaszaival. Általában véve nem avatkoztak bele a tanuláson kívül eső ügyekbe, már korán elvárták, hogy a bátyámmal önállóan intézzük a saját dolgainkat. Mintha úgy tekintették volna, hogy otthonunk négy fala között a munkájuk elsősorban az, hogy szükség szerint meghallgassanak és támogassanak minket. Más szülő talán megszidta volna csemetéjét, amiért szemtelenkedett egy idősebbel, ahogy én tettem, ők azonban ezt is elnézték. Édesanyám kisebb megszakításokkal, de tizenhat éves kora óta élt Robbie-val, követte az asszony kiismerhetetlen szabályrendszerét, és talán titokban még örömmel is figyelte, hogy valaki megkérdőjelezi Robbie tekintélyét. Most visszanézve úgy gondolom, a szüleim értékelték heves vérmérsékletemet, és ennek örülök. Szerették volna életben tartani bennem ezt a lángot.

ROBBIE ÉVENTE EGYSZER FÉNYŰZŐ ESTET TARTOTT, hogy a diákjai valódi közönség előtt adhassák elő, amit addig megtanultak. A mai napig nem tudom, hogyan oldotta meg, de valahogyan sikerült megszereznie a Roosevelt Egyetem egyik próbatermét Chicago belvárosában, és a koncerteket a Michigan Avenue-n

található hatalmas kőépületben rendezte meg, közvetlenül annak a helynek a közelében, ahol a Chicagói Szimfonikus Zenekar játszott. Már a gondolattól is ideges lettem, hogy oda kell mennem. A lakásunk a Euclid Avenue-n körülbelül tizenöt kilométerre volt a magasvasúttól délre, és a belváros a maga csillogó felhőkarcolóival, zsúfolt járdáival túlviláginak hatott a szememben. A családdal csak évente pár alkalommal utaztunk be a város szívébe, hogy ellátogassunk a Művészeti Intézetbe vagy megnézzünk egy színdarabot, és mint az úrhajósok, úgy utaztunk négyen apám Buickjában.

Apám minden alkalmat megragadott, hogy vezethessen. Odavolt az autójáért, a bronzszínű kétajtós Buick Electra 225-ösért, amelyet büszkén a „kettő-huszonötösként”^[2] emlegetett. Ápolgatta, viaszozgatta, és szinte vallásosan betartotta a szervizmenetrendet, úgy vitte a Searshez kerékállításra és olajcserére, ahogy anyám cipelt el minket a gyerekorvoshoz a rendszeres vizsgálatra. Mi is imádtuk a Buickot. Áramvonalas volt, keskeny hátsó lámpákkal, amiktől menő lett és futurisztikus. Épp elég tágas volt ahhoz, hogy háznak érződjön. Gyakorlatilag fel tudtam állni benne, és a kezemmel végigsimíthattam a textilborítású mennyezetet. Ez még akkoriban történt, amikor a biztonsági öv kötelező használatát nem írták elő, ezért a legtöbbször Craiggel ide-oda pattogtunk a hátsó ülésen, és átöleltük az első ülést, amikor mondani akartunk valamit a szüleinknek. Rendszeresen felhúztam magam a fejtámlán, előretoltam az államat, hogy az arcom apa fülével egy vonalban legyen, és pontosan ugyanazt lássam, amit ő lát.

Az autó másfajta közelséget is biztosított a családnak,

lehetőséget arra, hogy egyszerre beszélgessünk és utazzunk. Esténként vacsora után Craiggel időnként könyörögtünk apánknak, hogy vigyen el minket csak úgy autókázni. Nyári estéken, különleges programként, elmentünk a környékünkől délnyugatra eső autósmoziba, hogy többször is megnézzük a *Majmok bolygója* (*Planet of the Apes*) című filmet. Sötétedéskor leparkoltunk a Buickkal, és vártuk a vetítés kezdetét. Anyám szétosztotta az otthonról hozott sült csirkéből és burgonyasziromból álló vacsorát, amelyet mi Craiggel a hátsó ülésen, az ülünkől fogyasztottunk el, és nagyon figyeltünk, hogy a szalvéta helyett nehogy az ülésbe töröljük a kezünket.

Évek teltek el, mire teljesen felfogtam, hogy mit jelentett apámnak az autóvezetés. Gyerekként épp csak érzékeltem belőle valamit – a szabadságot, amelyet a kormánynál érzett, az örömet, hogy egy simán működő motor és tökéletesen kiegyensúlyozott kerekek zümmögtek alatta. A harmincas éveiben járt, amikor az orvos tájékoztatta, hogy a különös gyengeség, amelyet az egyik lábában kezdett érezni, csak a kezdete egy hosszú és valószínűleg fájdalmas folyamatnak a teljes bénulás felé, és nagy az esélye, hogy egy napon az agyi és gerincvelői neuronok rejtélyes lecsupaszodása miatt egyszer csak képtelen lesz járni. Nem ismerem a pontos dátumokat, de úgy tűnik, a Buick nagyjából akkor jelent meg édesapám életében, amikor a szklerózis multiplex. És habár sosem mondta ki, az autó, afféle menekülőútként, bizonyosan megkönnyebbülést hozott a számára.

A diagnózison sem ő, sem anyám nem rágódott. Még évtizedekre voltunk attól az időtől, amikor egy egyszerű

Google-keresés szédítő mennyiségű ábrát, statisztikát és orvosi magyarázatot ömleszt ránk, amelyek vagy reményt adnak, vagy elveszik a szikráját is. De kétlem, hogy apám látni szeretne volna ezeket. Habár hívő környezetben nőtt fel, nem imádkozott volna Istenhez, hogy kímélje meg. Nem akart volna alternatív kezeléseket, sem gurut, nem keresett volna hibás gént sem, amelyet kárhoztathatna. A családukban régi szokás, hogy kizárjuk a rossz híreket, és próbáljuk abban a pillanatban elfelejteni őket, ahogy értesülünk róluk. Senki sem tudta, apám mióta gyengélkedett, mielőtt végre ellátogatott az orvoshoz, de gyanítom, hogy akkor már hónapok, ha nem évek teltek el. Nem szeretett orvoshoz járni. Nem vesztegette az idejét panaszkodásra. Az a fajta ember volt, aki elfogadta, ami jött, és csak ment tovább.

Azt viszont tudom, hogy a várva várt zongora-előadásom napján már enyhén sántított, a bal lába sehogyan sem tudott lépést tartani a jobbal. Apámmal kapcsolatos összes emlékemben szerepel valamiféle fogyatékoság, még úgy is, hogy akkoriban egyikünk sem volt hajlandó néven nevezni az állapotot. Akkor már tudtam, hogy apám egy SM nevű betegséggel él. Kicsit lassabban mozgott, mint a többi apuka. Néha láttam, hogy megáll, mielőtt elindulna felfelé a lépcsőn, mintha előbb át kellett volna gondolnia az egész műveletet. Amikor bevásárolni mentünk az üzletközpontba, letelepedett egy padra, és megelégedett azzal, hogy vigyáz a táskákra, vagy bóbiskolt, amíg a család többi tagja szabadon kószált.

Amikor a zongoraestre mentünk, a Buick hátsó ülésén utaztam, ünneplőruhát viseltem lakkcipővel, a hajam két copfba

fogva, és életemben először hidegen verejtékeztem. Szorongtam az előadás miatt, pedig otthon, Robbie lakásában gyakorlatilag végkimerülésig gyakoroltam a darabomat. Craig öltönyt viselt, és ő is készült, hogy eljátssza a saját darabját. Ám őt nem aggasztotta a fellépés. Ami azt illeti, békésen aludt, kidőlt a hátsó ülésen, a szája tátva, az arca boldogságot és nyugalmat sugárzott. Ilyen volt Craig. Egész életemben csodáltam a higgadtságaért. Akkoriban már egy gyerek-kosárlabdiligában játszott, minden hétvégén volt meccsük, és szemmel láthatóan ez megedzette az idegeit, már ami a szereplést illeti.

Az apánk rendszerint az úti célhoz lehető legközelebb keresett parkolóhelyet, inkább többet fizetett a parkolásért, hogy a lehető legkevesebbet kelljen gyalogolnia bizonytalan lábán. Aznap gond nélkül elértünk a Roosevelt Egyetemhez, és elindultunk a bemutatónak helyet adó hatalmas, visszhangos terem felé. Egészen picinek éreztem magam odabent. A teremnek elegáns, padlótól mennyezetig érő ablakai voltak, amelyeken át ki lehetett látni a Grant Park végtelen gyepére, és azon túl a Michigan-tó fehér tajtékú hullámaira. Az acélszürke székeket szabályos sorokba rendezték. Lassan megteltek ideges gyerekekkel és várakozással teli szülőkkel. Elöl, a megemelt színpadon állt a két zongora, ilyet életemben akkor láttam először – óriási, lakkozott fedelüket fekete madárszárnyként tárták ki. Robbie is ott volt, virágmintás ruhában sürgölődött, mint a bál szépe – habár matrónás szépe. Ellenőrizte, hogy minden diákja kottával a kezében érkezett-e. Majd csendre intette a közönséget, amikor elérkezett az előadás kezdete.

Nem emlékszem, hogy ki és milyen sorrendben játszott

aznap. Csak azt tudom, hogy amikor rám került a sor, felálltam a székemről, szépen kihúztam magam, és elindultam a terem eleje felé, felmentem a lépcsőn, leültem az egyik fényes zongora elé. Az igazság az, hogy felkészültem. Bármennyire undoknak és rugalmatlannak találtam is Robbie-t, átvettem tőle a fegyelmezettség szeretetét. Olyan jól tudtam a darabomat, hogy nem is kellett gondolkodnom rajta. Csak el kellett kezdenem mozgatni a kezeimet.

Ám volt egy bökkenő, amire abban a pillanatban döbbsenem rá, amikor a billentyűk fölé emeltem apró ujjaimat. Mint kiderült, egy tökéletes zongora előtt ültem, amelynek gondosan leporolták a felszínét, a húrjait akkurátusan felhangolták, és a nyolcvannyolc billentyű hibátlan fekete-fehér szalagként terpeszkedett előttem. A gond az volt, hogy nem szoktam hozzá a hibátlanhoz. Ami azt illeti, soha életemben nem is találkoztam vele. A zongoráról való tapasztalatom kimerült Robbie alacsony kis zeneszobájában szerzett élményeimben, ahol egy csenevész cserepes növény árválkodott a sarokban, és ahonnan egy szerény hátsó kertre lehetett kilátni. Az egyetlen hangszer, amelyen valaha játszottam, az ő közel sem tökéletes pianínója volt, megsárgult billentyűivel és segítőkészen lepattogzott szélű egyvonalas C-jével. Számomra ez volt a zongora – ugyanúgy, ahogy a kerületünk volt a kerületünk, apám az apám, az életem az életem. Csak ezt ismertem, semmi más.

Hirtelen a tudatára ébredtem annak, hogy a közönség a széksorokból engem figyel, ahogy mereven bámulom a vakítóan fényes zongorabillentyűket, és nem látok más, csak egyformaságot. Fogalmam sem volt, hova helyezzem a kezem.

Elszorult torokkal és dobogó szívvel odalestem a közönségre, próbáltam palástolni páni félelmemet, kerestem édesanyám megnyugtató arcát. Észrevettem, hogy az első sorban egy alak felemelkedik, és lassan lebegni kezd felém. Robbie volt az. Addigra már annyit vitáztunk, hogy egy kicsit már-már az ellenségemnek tekintettem. De itt, felsülésem pillanatában úgy jelent meg a vállamnál, mint egy angyal. Talán megértette döbbenetemet. Talán tudta, hogy a világ egyenlőtlensége most először nyilvánult meg előttem a maga csendes módján. Az is lehetséges, hogy muszáj volt siettetnie a dolgokat. Bármilyen volt is az ok, Robbie az egyik ujját gyengéden az egyvonalas C-re helyezte, hogy tudjam, hol kell kezdenem. Majd halvány, bátorító mosollyal megfordult, és otthagyt, hogy játsszam el a darabomat.

Az iskola-előkészítő évet 1969 őszén kezdtem el a Bryn Mawr Általános Iskolában. Kettős előnyöm tudatával érkeztem ide: egyrészt egyszerű szavakat már el tudtam olvasni, másrészt már ott járt előttem a sokak által kedvelt másodikos bátyám. A négyszintes épület, amely előtt udvar terült el, mindössze néhány háztömbnyire állt a Euclid Avenue-n levő házunktól. Két perc séta volt csupán, vagy – ha valaki Craig megoldását választotta – egyperces futás.

Azonnal megszerettem az iskolát. Tetszett a tanítónő, Mrs. Burroughs, egy aprócska fehér hölgy, aki ösöregnek tűnt, de valószínűleg az ötvenes éveiben járhatott. Az osztályteremnek nagy, napfényes ablakai voltak, babagyűjtemény várta a gyerekeket, és egy hatalmas kartonpapírból készült babaház a terem végében. Barátokra is leltem az osztályban. Azokhoz a gyerekekhez vonzódtam, akik hozzám hasonlóan örömmel jártak iskolába.

Biztos voltam az olvasási képességeimben. Otthon átrágtam magam Dick és Jane kalandjain, hála anyám könyvtári olvasójegyének, így örömmel hallottam, hogy kisdiaökként az első feladatunk az lesz, hogy szókétyákról új szavakat tanulunk meg olvasni. Kaptunk egy sor szint tanulmányozásra, nem színkétyákat, hanem magukat a szavakat – piros, kék, zöld, fekete, narancssárga, lila, fehér. Az órán Mrs. Burroughs

egyenként kérdezte ki a diákokat, egymás után magasba tartotta a nagy szókártyákat, és megkért minket, hogy olvassuk fel a fekete színnel nyomott szavakat. Egyik nap figyeltem, ahogy a fiúk és lányok, akiket épp csak kezdtem megismerni, egymás után felállnak, több-kevesebb sikerrel betűzik a színekártyákat, majd Mrs. Burroughs leülteti őket, amikor elvették. Elvileg játék lett volna, ha jól sejtem, ahogyan a betűzőverseny is játék, de azért észre lehetett venni, hogy ez afféle finom rostálás, egyben fájó megszágyenülés azoknak a gyerekeknek, akik nem jutottak túl a pirosra. Ez, mint mondtam, 1969-ben volt, Chicago South Side-ján, egy állami iskolában. Senki sem beszélt önbizalomról és fejlődési szemléletről. Ha otthon valaki előrébb haladt, azt megjutalmazták érte az iskolában, betették az okos vagy tehetséges skatulyába, ami következésképpen csak növelte a magabiztosságát. Az előnyök sebesen halmozódtak. Az iskola-előkészítő osztályom két legokosabb diákja a koreai-amerikai fiú, Teddy és az afroamerikai lány, Chiaka volt, akik éveken át osztályelső maradtak.

Eltökéltem, hogy lépést tartok velük. Amikor rám került a sor, hogy felolvassam a szavakat a tanárnő kártyáiról, felálltam, és mindent beleadtam. Minden erőlködés nélkül elhadartam, hogy piros, zöld, kék. A lilán azért egy másodpercet elgondolkodtam, míg a narancssárga már nehezen ment. Ám teljesen csak a fehér kártyánál fagytam le, a torkom azonnal kiszáradt, az ajkam eltorzult, és képtelen volt megformálni a hangot, miközben az agyam vadul kattogott, próbált felszínre hozni egy színt, ami hasonlított arra, hogy v-h-i, ahogy a *white* szó írásképe adta volna. Szó szerint megnémultam. Furcsa

gyengeséget éreztem a térdemben, mintha össze akarna rogni. De mielőtt ez megtörténhetett volna, Mrs. Burroughs közölte, hogy leülhetek. És pontosan ebben a pillanatban megjelent előttem a szó a maga tökéletes valójában. *Fehér. Whiiiiite!* A szó, amit kerestem: fehér.

Aznap este, ahogy a plüssállatkáimmal körülvéve az ágyamban feküdtem, csakis a fehér szó járt a fejemben. Oda-vissza betűztem gondolatban, szidtam magamat a butaságomért. A szégyen nyomasztó súlyként nehezedett rám, amelyet talán sosem fogok tudni lerázni, pedig tudtam, hogy a szüleimet nem érdekelné, hogy minden kártyát helyesen olvastam-e el. Csak sikert akartam elérni. Vagy talán azt nem akartam, hogy sikerre képtelennek könyveljenek el. Biztos voltam benne, hogy a tanítónő máris azok közé sorolt, akik nem tudnak olvasni, vagy ami még rosszabb, meg sem próbálják. Megszállottan vágytam az érme nagyságú aranyfóliás csillagokra, amelyeket Mrs. Burroughs adott Teddynek és Chiakának aznap, hogy tűzzék fel a mellkasukra teljesítményük jeleként – vagy talán ezzel bélyegezték őket nagyszerűnek, míg minket, a többieket nem. Végül is ők ketten egy szuszra végigolvasták az összes kártyát.

Másnap reggel azt kértem, hogy újra felelhessek.

Amikor Mrs. Burroughs nemet mondott, és vidáman hozzátette, hogy nekünk, előkészítősöknek más dolgunk van, azonnal követelőzni kezdtem.

Sajnálom a gyerekeket, akiknek végig kellett nézniük, ahogy másodszor is nekiveselkedem a színkártyáknak, immár lassabban, szándékosan meg-megállva minden szó kimondása

után, hogy levegőt vegyek, és az agysejtjeim ne zárjanak megint rövide. És bevált, a fekete, a narancssárga, a lila és főleg a fehér esetén is. Gyakorlatilag kiabálva mondtam ki a fehér szót, pedig még meg sem láttam a kártyán levő betűket. Most előszeretettel képzelem azt, hogy Mrs. Burroughst lenyűgözte ez a kis fekete lány, akiben volt annyi bátorság, hogy kiálljon magáért. Nem tudtam, hogy Teddynek vagy Chiakának egyáltalán feltűnt-e, mi történik. Gyorsan átvettem a jutalmamat, és aznap délután felszegett fejjel, a blúzomon azzal az aranyfóliás csillaggal mentem haza.

OTTHON NAGY DRÁMA ÉS CELESTIALSÖVÉS KÖZEPETTE ÉLTEM, belemerültem a babáim folyamatosan alakuló szappanoperájába. Születések, viszályok és árulások követték egymást. Volt remény, gyűlölet és néha szex is. A tanítás és a vacsora között legszívesebben azzal töltöttem az időt, hogy letelepedtem a közös területre a szobánk előtt, szétraktam a Barbie-jaimat a földön, és csupa olyan jelenetet játszottam el velük, amelyek épp olyan valóságnak tündek, mint az élet maga. Időnként bevontam Craig G. I. Joe figuráit is a cselekménybe. A babaruhákat egy gyerekméretű, virágmintás bélésű műbőr bőrröndben tartottam. Minden Barbie és G. I. Joe saját személyiséget kapott. Szolgálatba állítottam a viharvert ábécékockákat is, amelyekkel évekkorábban anya a betűket tanította nekünk. Ezeknek is adtam nevet, sőt saját, külön életet is rendeltem hozzájuk.

Ritkán döntöttem úgy, hogy a környékbeli gyerekekhez csatlakozom, akik odakint játszottak iskola után, és nem is

hívtam hozzánk iskolai barátokat, részben azért, mert kényes gyerek voltam, és nem akartam, hogy bárki is piszkálja a babáimat. Jártam más lányoknál vendégségben, és láttam a rémtetteket – Barbie-kat, akiknek kopaszra nyírták a fejét, vagy filctollal összefirkálták az arcát. És egyvalamit megtanultam az iskolában: a gyerekek közti dinamika zűrös tud lenni. Bármilyen bájos jelenetnek vagyunk is tanúi a játszótéren, mögötte a folyton változó hierarchiák és szövetségek zsarnoksága húzódik. Voltak királynők, kötekedők és követők. Nem voltam félénk, de abban sem voltam biztos, hogy kell nekem ez a zűrzavar az iskolán kívüli életemben. Ehelyett az energiáimat arra fordítottam, hogy én legyek a kis játszósobai univerzumom egyetlen ura. Ha Craig megjelent, és vette a bátorságot, hogy egyetlen kockát is arrébb tegyen, visítani kezdtem. Attól sem riadtam vissza, hogy szükség esetén megüsssem – általában jó erősen ököllel hátba vertem. A lényeg az volt, hogy a babáknak és a kockáknak szükségük van rám, mert én adok nekik életet, és én kötelességtudóan adtam is: egyik magánéleti válságot a másik után mértem ki rájuk. Mint minden valamirevaló istenség, ott voltam, hogy lássam a szenvedésüket és a fejlődésüket.

Eközben a hálósobám ablakából figyelhettem a legtöbb való világbeli történést a Euclid Avenue-n. Késő délutánonként láttam Mr. Thompsont, a magas afroamerikai férfit, a szemben levő hármas épületegyüttes tulaját, ahogy beteszi nagy basszusgitárját a Cadillacje hátuljába, és elindul valamelyik dzsesszklubba zenélni. Figyeltem Mendozaékat, a szomszédban lakó mexikói családot, ahogy megérkeznek létrákkal megrakott

teherautójukkal, miután egész álló nap házakat festettek, és a kerítésnél csaholó kutyaik üdvözlük őket.

A környékünkön mindenféle etnikumhoz tartozó középosztálybeliek laktak. A gyerekek nem bőrszín szerint keresték egymást, hanem az alapján, hogy épp ki van kint és ki szeretne játszani. A barátnőim közé tartozott egy Rachel nevű lány, akinek az édesanyja fehér volt, és brit akcentussal beszélt; Susie, a göndör, vörös hajú kislány; és Mendozáék unokája, amikor épp látogatóban járt náluk. Vezetéknevek kavalkádjában éltünk – Kansopant, Abuasef, Yacker, Robinson –, és túl kicsik voltunk még ahhoz, hogy észrevegyük, körülöttünk minden rohamléptekben változik. 1950-ben, tizenöt évvel az előtt, hogy a szüleim a South Shore-ra költöztek volna, a környéket 96%-ban fehérek lakták. Mire 1981-ben egyetemre mentem, körülbelül 96%-ban feketék éltek ott.

Craiggel pontosan ennek a folyamatnak a sűrűjében nőttünk fel. A körülöttünk levő háztömbök zsidó családoknak, bevándorló családoknak, fehér és fekete családoknak adtak otthont, voltak, akik boldogultak, voltak, akik nem. Általában mindenki ápolta a saját gyepét, és odafigyelt a gyerekeire. Írták sorban a csekkeket Robbie-nak, hogy a gyerekeik zongorázni tanulhassanak. Ami azt illeti, a családom valószínűleg inkább a környékbeliek szegényebb rétegéhez tartozott. Rajtunk kívül kevés embert ismertem, akinek nem volt saját háza, mi ott zsúfolódtunk össze Robbie és Terry otthonának emeletén. A South Shore még nem kapta meg azt a címkét, amit a többi környék – ahonnan a jobbsorúak már rég átköltöztek a kertvárosi övezetbe, ahol az üzletek egymás után bezártak, és

megkezdődött a hanyatlás –, de a lecsúszás már egyértelműen megindult.

Lassan azonban mi is kezdtük megérezni ennek az átalakulásnak a hatásait, különösen az iskolában. A második osztálytermem rendetlen gyerekek és repkedő radírok csataterévé vált – nem ez volt a korábbi tapasztalatom sem nekem, sem Craidnek. Úgy tűnt, mindez egy olyan tanárnőnek köszönhető, aki képtelen fegyelmet tartani – aki mintha még a gyerekeket sem szeretne volna. Mindezeket túl az sem volt biztos, hogy bárkit is különösebben érdekel, hogy inkompetens. A diákok ezt ürügyül használták a randalírozásra, és a tanárnő mintha csakis a legrosszabb véleményekkel lett volna rólunk. Az ő szemében egy rakás rossz kölyök voltunk, holott ő nem jelölte ki számunkra a követendő példát, nem állított fel szabályokat. Ráadásul egy komor, rosszul megvilágított helyiségbe száműztek minket az iskola alagsorában. Minden óra pokolian hosszúnak tűnt. Nyomorultul ücsörögtem a padomban hányászöld széken – a hányászöld volt az 1970-es évek hivatalos színe –, semmit sem tanultam, és vártam a déli ebédszünetet, amikor hazamehettem, bekaphattam egy szendvicset, és kipanaszkodhattam magam anyámnak.

Amikor gyerekkoromban mérges lettem, szinte mindig anyámon keresztül engedtem ki a gőzt. Ő higgadtan hallgatta a füstölgésemet, és ilyeneket mondott: „ó, egek” vagy „nahát, tényleg?”. Sosem táplálta a haragomat, de a frusztrációm komolyan vette. Ha édesanyám valaki más lett volna, akkor udvariasan csak annyit mond: „csak menj, és tedd a tőled telhető legjobbat!”. De ő pontosan értette a helyzetet. Tudta, mi

a különbség a nyavalygás és a valódi gyötrődés között. Anélkül, hogy nekem szólt volna róla, bement az iskolába, és ezzel a színpalak mögött zajló lobbizás hetekig tartó procedúrája vette kezdetét. Végül néhány jól teljesítő társammal együtt csendesen kivettek minket az osztályból, íratnak velünk egy halom tesztet, és körülbelül egy héttel később végleg áthelyeztek minket egy világos és rendezett harmadikos osztályba az emeleten, amelyet egy mosolygós, gyakorlatias tanár irányított, aki értette a dolgát.

Apró, de sorsfordító lépés volt. Akkoriban eszembe sem jutott feltenni a kérdést magamnak, hogy mi lesz a többi gyerekkel, akiket ott hagytak az alagsorban a tanítani képtelen tanárral. Most, felnőttként már látom, hogy a gyerekek már nagyon fiatal korban megérik, milyen az, amikor leértékelik őket, amikor a felnőtteket nem érdeklik annyira, hogy segítsenek nekik tanulni. Az efelett érzett haragjuk rendetlenkedésben nyilvánulhat meg. Aligha az ő hibájuk. Nem rosszak. Csak próbálják túlélni a méltatlan körülményeket. Akkoriban csak örültem, hogy kiszabadultam onnan. Jó pár évvel később azonban megtudtam, hogy anyám, aki természetűl fogva szarkasztikus és csendes, de általában a legőszintébb ember bármely közösségben, vette a fáradságot, hogy megkeresse a másodikos tanárnőt, és a lehető legkedvesebben közölje vele, hogy nem alkalmas a pedagógusi pályára, és inkább egy drogériában kellene pénztárosként dolgoznia.

AZ IDŐK SORÁN ANYÁM ELKEZDETT NOSZOGATNI, hogy mozduljak ki, és keressem a környékbeli gyerekek társaságát. Azt remélte,

hogy ugyanúgy megtanulom a társasági élet fortélyait, mint a bátyám. Craig, mint említettem, valahogy mindig megoldotta, hogy a nehéz könnyűnek tűnjön. Akkorra már egyre nőtt a híre a kosárlabdapályán, lelkes volt, agilis, és egyre magasabb lett. Az apám arra biztatta, hogy keresse a legkeményebb ellenfeleket, ami azt jelentette, hogy később Craiget átküldte a város másik végébe egyedül, hogy a város legjobb fiataljaival játsszon. Ám egyelőre hagyta, hogy a környékbeli tehetségekkel mérje össze az erejét. Craig fogta a labdáját, átvitte az utca túloldalára a Rosenblum parkba, elhaladt a mászóakák és hinták mellett, ahol én szerettem játszani, majd átlépett egy láthatatlan vonalon, és eltűnt a fák leple mögött a park túlsó végében, ahol a kosárpályák voltak. Arra a részre szakadékként gondoltam, mitikus, sötét erdőként, ahol részegek, csövesek és bűnözők tanyáznak, de Craig, amint rendszeresen kezdett ellátogatni a park azon részére, helyretett, és felvilágosított, hogy odaát igazából senki sem olyan rossz ember.

A bátyám számára a kosárlabda mintha minden kaput megnyitott volna. Megtanulta, hogyan kell odamenni idegenekhez, amikor be akart szállni a játékba. Megtanulta, hogyan beszéljen barátságosan, de vagányan és nagyszájúan a magasabb, gyorsabb ellenfeleivel a pályán. Ez sokat segített neki, hogy lerombolja a különféle mítoszokat arról, hogy ki kicsoda és mi micsoda a környéken, és igazolta azt a hitet – ami régóta apám hitvallása volt –, hogy a legtöbb ember jó, csak megfelelően kell bánni velük. Még a sarki italbolt előtt lézengő kétes alakok arca is felragyogott, amikor meglátták Craiget, odaszóltak neki, és lepacsiztak vele, amikor elmentünk

mellettük.

– Hogyhogy ismered őket? – kérdeztem hitetlenkedve.

– Nem tudom. Ők ismernek engem – mondta a vállát vonogatva.

Tízéves voltam, amikor végre megérttem annyira, hogy elkezdtem egyedül is kimerészkedni, bár ezt a döntésemet nagyrészt az unalom szülte. Nyári szünet volt. Craiggel mindennap elbuszoztunk a Michigan-tóhoz a város által a tóparti parkban szervezett napközis táborba, de négyre hazamentünk, és még sok napsütéses óra volt hátra, amelyet el kellett ütnünk. A babáim egyre veszítettek a vonzerejükből, és késő délutánra a légkondicionáló nélküli lakásunk elviselhetetlenül felforrósodott. Így kezdtem el Craighez csatlakozva körbejárni a környéket, és olyan gyerekekkel találkozni, akiket még nem ismertem az iskolából. A házuk mögötti utcácska túloldalán egy kisebb lakóközösség volt, a neve Euclid Parkway, ahol nagyjából tizenöt otthont építettek fel egy közös zöldterület körül. Afféle földi paradicsom: sehol egy autó, mindenütt softballozó, ugrókötelező vagy csak egyszerűen a lépcsőkön ücsörgő gyerekekkel. Ám mielőtt beilleszkedhettem volna a velem egyidős lányok közé, akik a Parkwayen lógtak, próba elé állított az élet a közeli katolikus iskolába járó DeeDee nevű lány képében. DeeDee sportos volt és csinos, de folyton lebiggyesztette az ajkát, és mindenre forgatta a szemét. Rendszerint a házuk előtti lépcsőn ült egy másik, népszerűbb lánnyal, Deneennel.

Deneen mindig barátságos volt, ám úgy tűnt, DeeDee nem kedvel. Nem tudom, miért. Valahányszor átmentem a Euclid

Parkwayre, halkán gúnyos megjegyzéseket tett, mintha csak azzal, hogy megjelentem, sikerült volna elrontanom a többiek napját. Telt-múlt a nyár, és DeeDee megjegyzései egyre hangosabbak lettek. Kezdtém elkámpicsorodni. Tudtam, hogy döntenem kell. Vagy továbbra is az új lány leszek, akibe bele lehet kötni, esetleg lemondok a Parkwayról, és hazamegyek a játékaimhoz, vagy megpróbálom kivívni DeeDee tiszteletét. És ebben az utóbbi lehetőségben rejlett még egy: megpróbálhatok szót érteni vele, szavakkal vagy másféle gyerekdiplomáciai fogással megnyerni, vagy egyszerűen befogom a száját.

A következő alkalommal, amikor DeeDee odaszólt, nekiugrottam: összeszedtem apámtól szerzett minden tudásomat arról, hogyan kell bevinni egy ütést. Egymásba gabalyodva zuhantunk a földre, ököllel hadonásztunk, rúgkapáltunk, a Euclid Parkway összes gyereke azonnal odagyűlt körénk, kiáltásaikat áthatotta az izgalom és a kisiskolások vérszomja. Nem emlékszem, végül ki választott szét minket, Deneen vagy a bátyám, esetleg az egyik szülő, akit odahívtak, de mire elült a por, afféle néma keresztelőn estem túl. Immár hivatalosan is a környékbeli csapat elfogadott tagja voltam. DeeDeevel épségben megúsztuk, piszkosan, lihegve álltunk fel, azzal a biztos tudattal, hogy sosem leszünk a legjobb barátnők, de legalább kivívtam a tiszteletét.

APÁM BUICKJA TOVÁBBRA IS A MENEDÉKÜNK VOLT, ablak a nagyvilágra. Vasárnaponként és nyári estéken beültünk és céltalanul köröztünk a városban, csak mert megtehettük. Időnként egy délebbre eső kerületben kötöttünk ki, amelyet Pill

Hillnek hívtak, nyilvánvalóan azért, mert rengeteg afroamerikai orvos lakott ott. A South Side egyik takarosabb, jobb módú körzete volt, ahol két kocsi is parkolt egy-egy ház előtt, és a járda mellett pompás virágágyások sorakoztak.

Apám némi gyanakvással szemlélte a gazdagokat. Nem szerette a beképzelt embereket, és általában is vegyes érzéseket táplált a háztulajdonlás iránt. Volt egy rövid időszak, amikor anyámmal megfordult a fejükben, hogy megvesznek egy eladásra kínált házat, nem messze Robbie-éktől. Egyik nap egy ingatlanügynök társaságában el is mentek megnézni a helyet, de végül lemondtak a lehetőségről. Akkoriban én odavoltam az ötletért. Úgy gondoltam, valamit mégiscsak jelentene, ha a családunk egy olyan házban lakna, ahol nem csak egy emelet a miénk. Apám azonban természeténél fogva óvatos ember volt, jól ismerte a hátrányokat is, tudta, mennyire fontos némi megtakarítással rendelkezni nehezebb időkre. „Sose akarj egy ház miatt elszegényedni!” – mondogatta, és elmagyarázta, hogy sokan feladják a megtakarításaikat, túl nagy kölcsönt vesznek fel, és a végén ugyan lesz egy szép házuk, de elveszítik a szabadságukat.

A szüleink úgy beszéltek velünk, mintha felnőttek lennénk. Sosem prédikáltak, inkább minden kérdésünkre válaszoltak, akármilyen gyerekes volt is. Sosem akarták gyorsan letudni a beszélgetéseket a kényelem kedvéért. Órákon át diskuráltunk, sokszor azért, mert Craiggel minden lehetőséget megragadtunk, hogy olyasmiről faggassuk a szüleinket, amit nem értettünk. Amikor kicsik voltunk, ilyeneket kérdeztünk: „miért vécéznek az emberek?” vagy „miért kell dolgozni?” – aztán csak úgy

záporoztak a további kérdések. Egyik korai szókratészi győzelmemet egy önös érdektől vezérelt kérdésemmel arattam: „Miért kell reggelire tojást ennünk?” Innen aztán eljutottunk a fehérje fontosságáról szóló beszélgetésig, és a végén feltettem azt a furfangos kérdést, hogy a mogyoróvaj miért ne számíthatna fehérjének, míg végül további vita után anyám revideálta az általam mindig is utált tojásról vallott nézeteit. Onnantól kilenc éven át, tudva, hogy kiértemeltem, minden reggel egy mogyoróvajjal és lekvárral vastagon megkent szendvicset készítettem magamnak reggelire, és egyetlen tojást sem ettem.

Ahogy nőttünk, egyre többet beszéltünk a kábítószerrel, a szexualitással, az életben hozott döntésekről, faji kérdésekről és politikáról. A szüleink nem várták el, hogy szentek legyünk. Emlékszem, apám ki is hangsúlyozta, hogy a szex jó dolog, és annak is kell lennie. Sosem csomagolták be az élet kegyetlenebb igazságait sem. Craig például egyik nyáron új kerékpárt kapott, amellyel el is tekert a Michigan-tó keleti partjához, a Rainbow Beach mellett elhaladó betonozott gyalogjáróhoz, ahol érezni lehetett a víz felől jövő szellőt. Ott elkapta egy rendőr, aki azzal gyanúsította, hogy lopta a biciklit, és képtelen volt elfogadni, hogy egy fekete kamasz fiú becsületes módon is új bicajhoz juthatott. (A rendőr, aki maga is afroamerikai volt, végül csúnya fejmosást kapott anyánktól, és kénytelen volt bocsánatot kérni Craigtól.) A szüleink elmondták, hogy ami történt, az igazságtalan, de sajnálatos módon gyakori is. A bőrszínünk miatt kiszolgáltatottak vagyunk. Ez olyasmi, amivel mindig számolnunk kell.

Apám szokása, hogy kocsival körbevigyen minket a Pill Hillen, afféle motivációs gyakorlat lehetett, hogy megmutassa nekünk, mi mindent lehet elérni a színvonalas oktatással. A szüleink szinte egész életükben Chicago néhány négyzetkilométeres körzetén belül éltek, de nem volt olyan illúziójuk, hogy Craig és én is ugyanezt szeretnénk. Mielőtt összeházasodtak, rövid ideig mindketten közösségi főiskolára jártak, de jóval a bizonyítvány megszerzése előtt feladták azt az álmukat, hogy tanult ember lehet belőlük. Anyám tanárnak készült, de rájött, hogy inkább titkárnőként dolgozna. Apámnak egész egyszerűen elfogyott a pénze, nem tudta fizetni a tandíjat, ezért inkább beállt a hadsereg kötelékébe. A családban nem volt senki, aki rábeszélte volna, hogy menjen vissza tanulni, nem volt példa előtte, hogy az milyen életet jelentene. Ehelyett két évig szolgált több katonai bázison is. Ha arról álmodott is, hogy befejezi a főiskolát, és művész lesz, hamarosan új irányt szabott reményeinek, és a béréből inkább az öccse építési tanulmányait támogatta.

A harmincas évei vége felé apám immár a gyerekei számára takarékoskodott. A családnak soha nem fog elszegényedni egy ház miatt, mert sosem lesz házuk. Apám gyakorlatiasan közelítette meg a dolgokat, érzékelte, hogy korlátozottak a rendelkezésre álló erőforrások, és talán az idő is. Amikor épp nem vezetett, csak botra támaszkodva tudott közlekedni. Mielőtt befejeztem volna az általános iskolát, a botot mankóra cserélte, majd hamarosan két mankóra. Bármilyen hanyatlott is apám szervezetében és ernyesztette el izmait, csupaszította le az idegeit, ő ezt a saját személyes erőpróbájának tartotta, amelyet

némán kell túrnie.

Családunk szerény fényűzéssel kényeztette magát. Amikor Craiggel megkaptuk a bizonyítványunkat, a szüleink azzal ünnepelték meg, hogy pizzát rendeltek az Italian Fiestából, a kedvenc helyünkről. Kánikula idején fagyaltot vásároltunk – fél-fél liter csokoládét, vajás pekándiót és feketecseresznyét –, és azon voltunk, hogy napokig kitartson. Az augusztusi légi és vízi parádé megrendezésekor minden évben összekészítettük a piknikkosarunkat, végigautóztunk a Michigan-tó északi partvidékén a kerítéssel lezárt félszigetig, ahol apám munkahelye volt. Azon kevés évenkénti alkalmak egyike volt, amikor az alkalmazottak családtagjai áthaladhattak a kapukon, és letelepedhettek a tóra néző dús gyepen, ahonnan a víz felett formációban suhanó vadászpilótákat legalább olyan jól lehetett látni, mint a Lake Shore Drive-on álló bármelyik luxuslakás ablakából.

Apám minden júliusban kivett egy hét szabadságot, olyankor nem ment be a telepre kazánt szerelni, és egyik nagynénénk és néhány unokatestvérünk társaságában bezsúfolódtunk a Buickba. Heten zötykölődtünk órákon át a kétajtósban, a Skywayen át hátrahagytuk Chicagót, délről megkerültük a Michigan-tavat, és addig autóztunk, míg meg nem érkeztünk a michigani White Cloudba, a Dukes Happy Holiday Resort nevű üdülőbe. Volt játékszobája, üveges szénsavas üdítőt árusító automataja, és ami számunkra a legfontosabb: egy hatalmas kültéri úszómedencéje. Kibéreltünk egy teakonyhás faházat, és egész nap ki-be ugráltunk a vízbe.

A szüleim grilleztek, cigarettáztak és kártyáztak a

nagynénémmel, bár apám hosszú szüneteket tartott, hogy csatlakozzon hozzánk, a gyerekekhez a medencében. Apám jóvágású volt, a bajusza sarlóként fogta közre az ajkát. Mellkasa és karja vaskos, csupa izom, látszott, hogy hajdan sportoló volt. A medencében töltött hosszú órák alatt pancsolt, nagyokat nevetett és magasba dobálta kis testünket, elgyengült lábai hirtelen kevésbé fogták vissza.

A HANYATLÁST NEHÉZ MÉRNI, különösen akkor, amikor épp benne vagyunk a sűrűjében. Minden szeptemberben, amikor Craiggel megjelentünk a Bryn Mawr Általános Iskolában, egyre kevesebb fehér gyerekkel találkoztunk az udvaron. Páran átmentek a közeli katolikus iskolába, de sokan végleg elköltöztek a környékről. Először olyan érzés volt, mintha csak a fehér családok mentek volna el, de aztán ez is megváltozott. Hamarosan úgy tűnt, bárki, akinek lehetősége van rá, elmegy. Az esetek többségében a távozást nem jelentették be, nem magyarázták meg. Egyszer csak megjelent az ELADÓ tábla a Yacker család háza előtt, vagy a költöztetők furgonja Teddyéknél, és tudtuk, mi következik.

Talán a legnagyobb csapás anyám számára akkor következett be, amikor barátnője, Velma Stewart bejelentette, hogy a férjével leelőlegeztek egy házat a Park Forest nevű kertvárosi övezetben. Stewartéknak két gyerekük volt, és tőlünk nem messze, a Euclid-tömbben laktak. Hozzánk hasonlóan ők is bérelték a lakásukat. Mrs. Stewartnak isteni humorérzéke és harsány, ragadós nevetése volt, ez vonzotta annyira anyámat. Ők ketten recepteket cseréltek, tudták, épp mi történik a

másikkal, de sosem szippantotta be őket a helyi pletykakör, mint a többi anyukát. Mrs. Stewart fia, Donny, Craiggel volt egyidős, és ugyanolyan sportos, így azonnal kialakult köztük a kötelék. A lányuk, Pamela már tinédzserkorba lépett, és nem igazán érdekelt, de én minden tizenévest érdekesnek találtam. Mr. Stewartra nem nagyon emlékszem, csak arra, hogy egy szállítóautót vezetett az egyik nagy városi pékség alkalmazottjaként, és hogy nála világosabb bőrű feketével még soha életemben nem találkoztam.

Fogalmam sincs, hogyan engedhették meg maguknak azt a kertvárosi házat. Mint kiderült, a Park Forest Amerika egyik első, teljes mértékben tervezett közössége volt – nem csupán lakóközvet, hanem egy teljes falu, amelyet körülbelül harmincezer emberre találtak ki, bevásárlóközpontokkal, templomokkal, iskolákkal és parkokkal. 1948-ban alapították, és sorozatgyártott házaival és egyenkertjeivel sok tekintetben a kertvárosi élet mintaképének szánták. Kvóta szabályozta, hogy hány fekete család lakhat egy adott tömbben, bár mire a Stewart család odaköltözött, a kvótát minden bizonnyal eltörölték.

Nem sokkal a beköltözésük után Stewarték meghívtak minket, hogy apám egyik szabadnapján látogassuk meg őket. Izgatottan vártuk a találkozást. Számunkra újfajta kirándulásnak ígérkezett, végre esélyt kapunk meglesni a híres kertvárost. Mind a négyen beültünk a Buickba, elindultunk délnek a sztrádán, végig a Chicagóból kivezető úton, és negyven perccel később lehajtottunk egy sterilnek ható üzletközpont közelében. Hamarosan csendes utcák hálózatában kanyarogtunk a szemre egyforma tömbök között Mrs. Stewart

utasításait követve. A Park Forest egyenházak miniatűr városa volt – szerény, ranch stílusú épületek, lágy szürke palával és frissen ültetett facsemetékkal, bokrokkal a házak előtt.

– Nem értem, miért akar bárki is ennyire kint lakni – jegyezte meg apám a műszerfal felett kibámulva. Én is értelmetlennek tartottam. Ameddig csak elláttam, sehol egy terebélyes fa, mint amilyen a hálósobám ablaka előtt magasodó óriási tölgy. A Park Forestben minden új volt, széles és cseppet sem zsúfolt. Sehol egy sarki italbolt az előtte lődörgő szakadt alakokkal, sehol egy dudáló autó, semmi szirénázás. Sehol a konyhából kiszűrődő zene. Mintha az ablakokat mindenki zárva tartotta volna.

Craig úgy emlékszik vissza a látogatásunkra, hogy mennyei volt, éppenséggel azért, mert egész álló nap kint labdázott a tágas telken a kék ég alatt Donny Stewarttal és újdonsült kertvárosi haverjaival. A szüleim kellemesen elbeszélgettek a Stewart házaspárral, én pedig Pamela nyomában jártam, ámulva néztem a haját, világos bőrét, tiniékszereit. Valamikor megebédeltünk.

Beesteledett, mire elköszöntünk. Miután kiléptünk Stewarték ajtaján, a szürkületben elsétáltunk oda, ahol apám leparkolta az autót. Craig csatakosra volt izzadva, alig állt a lábán, annyit szaladgált napközben. Én is elfáradtam, és alig vártam, hogy hazaérjünk. Valami nyugtalanított ezen a helyen. Nem kedveltem a kertvárosokat, de nem tudtam volna megmondani, hogy pontosan miért.

Anyám később egy különös észrevételt tett Stewartékról és új közösségükről, látván, hogy az utcában szinte minden

szomszédjuk fehér.

– Kíváncsi lennék – mondta –, vajon bárki tudta-e róluk, hogy feketék, amíg mi meg nem látogattuk őket.

Úgy vélte, talán akaratunkon kívül lelepleztük őket, amikor megérkeztünk a South Side-ről a házszentelő ajándékkal és gyanúsán sötét bőrünkkel. Még ha Stewarték szándékosan nem akarták is eltitkolni származásukat, valószínűleg nem beszéltek róla a szomszédokkal. Bármilyen közvélekedés volt is az utcájukban, ők nyíltan nem mentek szembe vele. Legalábbis a látogatásunkig nem.

Lehet, hogy valaki figyelte az ablakból, ahogy aznap este apám az autónk felé tartott? Lehet, hogy árnyék lapult az egyik függöny mögött, és várta, hogyan alakulnak a dolgok? Sosem fogom megtudni. Csak arra emlékszem, hogy apám háta alig észrevehetően megmerevedett, amikor odaért a kormány felőli ajtóhoz, és meglátta, mi történt. Valaki végigkarcolta szeretett Buickját, a csúnya vastag sáv végigfutott az ajtón az autó fara felé. Kulccsal vagy kővel csinálhatták, és semmiképp sem lehetett véletlen.

Korábban említettem, hogy apám szívós ember volt, az a fajta férfi, aki sem a kis, sem a nagy dolgok miatt nem panaszkodott, aki jókedvűen megette a májat is, ha épp azt tettek elé, akinek az orvos gyakorlatilag átadta a halálos ítéletét, de ő mégis ment tovább. Ez most sem volt másképp, amikor az autóját ért gázot felfedezte. Ha valahogy vissza is lehetett volna vágni miatta, vagy lett volna ajtó, amelyen tiltakozásul bezörgethetett volna, apám akkor sem tette volna meg.

– Hm, az ördög vigye el! – mondta, mielőtt kinyitotta volna

az autót.

Aznap este úgy mentünk vissza a nagyvárosba, hogy szinte szót sem ejtettünk a történetekről. Talán túl fárasztó lett volna kielemezni. Mindenesetre leszámoltunk a kertvárossal. Apám másnap nyilván kénytelen volt megkarcolt autóval munkába menni, és nem kétlem, hogy rosszul viselte. De a fényezésen ejtett csorba nem maradt ott sokáig. Amint ideje volt rá, apám elvitte a Searsnél levő szervizbe, és újrafényeztette.

V alahol, menet közben, az alapvetően laza bátyám elkezdett aggályossá válni. Nem tudnám megmondani, hogy pontosan mikor és miért kezdődött, de Craig – az a srác, akinek az egész környék messziről köszönt, és aki mindenkiel szóba elegyedett, aki bárhol vidáman szunyókált egyet, valahányszor akadt tíz szabad perce – egyre nyugtalanabb és éberebb lett otthon, szent meggyőződésévé vált, hogy katasztrófa közeleg. Esténként, fent a lakásban, igyekezett felkészülni minden eshetőségre, csupa általunk bizarrnak ítélt hipotézist állított fel. Félt, hogy elveszti a látását, ezért rászokott arra, hogy otthon szemmaszkban jár-kel, és megtanult a nappaliban és a konyhában tapogatózva közlekedni. Félt, hogy megsüketül, ezért autodidakta módon nekiállt elsajátítani a jelnyelvet. Mint kiderült, az amputáció réme is ott lebegett felette, ezért Craig nem egy étkezést és házifeladat-írást jobb karját a háta mögé kötve vergődött végig. Merthogy sosem lehet tudni!

Craig legnagyobb és alighanem a legreálisabb félelme azonban az volt, hogy tűz üt ki. Chicagóban nem ment ritkaságszámba a lakástűz, egyrészt az olyan háztulajdonosok miatt, akik az épületeiket hagyták lepusztulni, és boldogan markolták fel a tűz esetén járó biztosítási összegeket. Másrészt meg azért, mert a füstjelzők akkoriban viszonylag újdonságnak számítottak, és beszerelésük a munkásosztály pénztárcájához

mérten túl költséges volt. Szóval, városunk sűrű szövetében a tűz szinte a mindennapok velejárója volt, az otthonok és életek esetleges, de kitartó elrablója. Southside nagyapám is azután költözött a környékünkre annak idején, hogy egy tűzesetben odalett a háza a West Side-on, bár szerencsére senki sem sérült meg. (Anyám szerint Southside ott állt a lángoló háza előtt a járdán, és kiabált a tűzoltókkal, hogy a tömlőt ne a drága dzsesszlemezei felé irányítsák.)

Sokkal közelebbi élmény volt azonban, hogy gyermeki eszemnek szinte felfoghatatlan tragédia történt az egyik ötödikes évfolyamtársammal. Lester McCullom, a bájos arcú, nagy afrofrizurát viselő fiú, aki néhány saroknyira lakott tőlünk, a Hetvennegyedik utcában, két testvérével együtt életét vesztette a lángok között, mert nem tudták őket kimenteni emeleti hálósobájukból.

Értük volt az első virrasztás, amelyen részt vettem: a környékbeli gyerekek zokogtak a ravatalozóban, ahol a háttérben egy Jackson 5 lemez szólt halkán; a felnőttek némán, letaglózva bolyongtak, sem ima, sem bármiféle közhely nem tudta betölteni az űrt. Három zárt koporsó állt a helyiség elejében, mindegyik fedelén egy-egy bekeretezett fotó, rajta mosolygó kisgyerek. Mrs. McCullom, akinek a férjével együtt sikerült túlélnie a tűzesetet, mert kiugrottak az ablakon, ott ült a koporsók előtt, annyira összetörten és magába roskadva, hogy fájts csak ránézni is.

A következő napokban a McCullom család kiégett házának csontváza még tovább sistergett, és egyre jobban berogyott – sokkal lassabban haldoklott, mint ifjú lakói. A füstszag vastagon

megülte a környéket.

Craig szorongása az idő múlásával egyre csak növekedett. Az iskolában a tanárok utasítását követve végigmentünk az evakuálás lépésein, kötelességtudóan túrtuk, hogy elmagyarázzák, hogyan kell megállni, a földre rogygni és odébb gurulni. Ennek eredményeképp Craig úgy döntött, hogy otthon is szigorúbb biztonsági óvintézkedések szükségesek, kinevezte magát családi tűzoltó parancsnoknak, engem pedig a helyettesének, a gyakorlatozás során felkészült a menekülő-útvonalak szabaddá tételére, vagy épp a szüleinknek parancsolgatott. Sokkal kevésbé hittük, hogy valóban tűz üthet ki, mint amennyire fontosnak tartottuk, hogy fel legyünk rá készülve. A felkészültség számított. A családuk nem csupán pontos volt – mindenhova korábban érkeztünk, mivel tudtuk, hogy apánk így kevésbé lesz kiszolgáltatott, és nem kell aggódnia, hogy talál-e olyan parkolóhelyet, ahonnan nem kell sokat sétálnia, vagy könnyen megközelíthető ülőhelyet a lelátón Craig valamelyik kosárlabdameccsén. Megtanultuk, hogy az életben azt befolyásoljuk, amit lehet.

Éppen ezért lelkiismeretesen sorra vettük a lehetséges menekülő-útvonalakat, megpróbáltuk felmérni, tűz esetén át tudnánk-e ugrani az ablakból a ház előtt álló tölgyfára vagy a szomszéd ház tetejére. Elképzeltük, mi történne, ha a konyhában meggyulladna az olaj, vagy ha elektromos tűz keletkezne az alagsorban, netán villám csapna a házba. Anyánk biztonsága kevésbé volt aggasztó. Kicsi volt és fürgé, azok közé tartozott, akik, ha egekbe szökik az adrenalinszintjük, valószínűleg egy autót is fel tudnának emelni, hogy

megmentsék az alá szorult kisgyereket. Apánk fogyatékoságáról azonban nehezebb volt beszélni – a nyilvánvaló, de ki nem mondott igazság az volt, hogy képtelen lenne csak úgy kiugrani velünk az ablakon, és akkor már évek teltek el azóta, hogy utoljára futni láttuk.

Rájöttünk, hogy ha igazán veszélyessé válna a helyzet, a mi mentőakciónk nem úgy alakulna, mint ahogyan azt délutánonként a tévében láttuk. A mi apánk nem vetné herkulesi méltósággal a gyermekeit a vállára, hogy biztonságos helyre cipelje őket. Ez a szerep legfeljebb Craigre hárulhatna, aki ugyan később apánk fölé tornyosult, de akkoriban még mindig keskeny vállú, cérnalábú kamasz volt, akiben mintha tudatosult volna, hogy bármilyen hősiecskekedet a részéről bizony sok gyakorlást igényelne. Éppen ezért a családi tűzriadó-gyakorlat során mindig a legrosszabb eshetőséget vázolta fel. Apát a földre parancsolta, utasította, hogy feküdjön teljesen ernyedten, legyen olyan nehéz, mint a sózsák, mintha a belélegzett füsttől elájult volna.

– Szent Isten! – mondogatta apa a fejét csóválva. – Komolyan ezt akard?

Apánk nem szokta meg a tehetetlenséget. Egész életét úgy élte le, hogy makacsul elutasította ezt a lehetőséget, fáradhatatlanul ápolta az autónkat, időben befizette a számlákat, soha senkivel nem beszélgetett az egyre inkább előrehaladott szklerózis multiplexéről, és egyszer sem hiányzott a munkahelyéről. Épp ellenkezőleg, apám imádott mások közziklája lenni. Amit a teste nem tett lehetővé, azt érzelmi támasszal és intellektuális útmutatással pótolta, éppen ezért

élvezte a munkáját a Demokrata Párt helyi választóköri vezetőjeként. Éveken át töltötte be ezt a tiszteket, részben azért, mert a pártgépezet iránti lojális szolgálatot többé-kevésbé elvárták a város alkalmazottaitól. Annak dacára, hogy félig-meddig belekényszerítették, apám imádta ezt a feladatot, amit anya mélyszéges döbbenettel fogadott, hiszen annyi időt felemésztett. Apám hétvégenként ellátogatott a környéken lakó választókhoz, nemegyszer vonakodó kislányával a nyomában. Leparkoltuk a Buickot, végigsétáltunk az utcán a szerény házikók sora előtt, megálltunk itt is, ott is – hol egy görnyedt hátú özvegy, hol egy söröszveget szorongató, pocakos munkás lesett ki ránk az ajtót védő szúnyogháló mögöl. A legtöbbször ezek az emberek megörültek, hogy a botjára támaszkodó, ám szélesen mosolygó apámat látják a verandájukon.

– Nocsak, Fraser! – köszöntöttek. – Micsoda meglepetés! Gyertek csak be!

Számomra ez sosem volt jó hír. Azt jelentette, hogy be fogunk menni. Azt jelentette, hogy az egész szombat délután azzal fog telni, hogy ott kuporgok egy dohos pamagon vagy egy 7 UP társaságában a konyhaasztalnál, míg apám a visszajelzéseket – igazából panaszokat – gyűjti össze, amelyeket majd továbbít a választókerületet irányító megválasztott városatyának. Amikor valakinek gondja akadt a szemétszállítással vagy a hóeltakarítással, esetleg bosszantotta egy kátyú, az apámnál mindig nyitott fülekre talált. A célja az volt, hogy az emberek érezzék, a demokraták törődnek velük – és majd ennek megfelelően szavazzanak a választásokon. Legnagyobb bánatomra soha senkit sem siettetett. Apám

értelmezésében az idő ajándék, amelyet másoknak adunk. Elismerően mosolygott a bájos unokák képe felett, türelmesen viselte a pletykákat és a hosszú litániákat mindenféle egészségügyi problémákról, és egyetértően bólogatott, amikor azt panaszolták, milyen szűkös idők járnak. Amikor végre távoztunk, még megölelte az idős nénikéket, megnyugtatta őket, hogy minden tőle telhetőt megtesz, hogy hasznukra legyen – vagyis a helyrehozhatót helyrehozza.

Apám hitt a saját hasznosságában. Büszke volt rá. Emiatt volt, hogy otthon a tűzriadós gyakorlatozásunk alatt nem nagyon óhajtott passzív báb lenni, még elképzelt vészhelyzetben sem. Semmilyen körülmények között nem akart visszahúzó erő lenni – nem akart eszméletlenül elterülni a földön. Ennek ellenére, mintha valahol azt is megértette volna, nekünk ez mennyire fontos – különösképp Craignak. Amikor arra kértük, hogy feküdjön le, a kedvünkre tett, először térdre rogyott, majd fenékre ült, aztán engedelmesen elterült a hátán a nappali szőnyegén. A tekintete találkozott anyáéval, aki ezt az egészet némiképp viccesnek találta, és mintha azt mondta volna: „Ezek a lökött gyerekek!”

Apám nagyot sóhajtott, becsukta a szemét, és várta, hogy Craig stabilan a válla alá csúsztassa a kezét, és megkezdje a mentőakciót. Anyával ezután figyeltük, ahogy nem kis erőfeszítéssel és jó adag ügyetlenkedés árán a bátyámnak sikerül a nyolcvankilónyi atyai terhet hátrafelé lépkedve kivonszolni a képzeletbeli tűzvészen át, amely kamaszagyában tombolt: végighúzta apánkat a padlón, megkerülte vele a kanapét, majd végül eljutott a lépcsőhöz.

Craig úgy gondolta, onnan valószínűleg le tudná csúsztatni apánk testét a lépcsőn és ki az oldalsó ajtón a biztonságba. Apa abba már sosem ment bele, hogy a fia ezt a részt is elgyakorolja vele. Gyengéden csak annyit mondott: „Mára elég ennyi is”, és ragaszkodott ahhoz, hogy itt márpedig ő lábra áll, mielőtt Craig megpróbálná lecipelni a lépcsőn. Az ifjú titán és a felnőtt férfi azonban egyvalamiben egyetértett: semmi sem lesz könnyű vagy kellemes, ha erre kerülne a sor, és természetesen arra sincs semmi garancia, hogy bármelyikünk élve megússza. De ha megtörténik a legrosszabb, legalább van egy tervünk.

LASSAN EGYRE KÖZVETLENEBB ÉS TÁRSASÁGSZERETŐBB LETTEM, egyre inkább hajlandó arra, hogy kimerészkedjem a zűrös nagyvilágba. A káosz és a spontaneitás iránti, velem született ellenszenvem apránként eloszlott, annyi időt töltöttem apámmal a választóköri látogatásai során, amihez hozzájöttek a hétvégi kiruccanásaink, amikor beugrottunk a nagynénikhez, nagybácsikhoz és unokatestvérekhez, és órákon át a grillezés sűrű füstjében ücsörögtünk, vagy rohangáltunk a környékbeli gyerekekkel egy idegen környéken.

Édesanyámnak hat testvére volt. Apám öt testvér közül a legidősebb. Anya rokonai jobbára Southside-nál gyűltek össze, nem messze tőlünk – vonzotta őket nagyapám főztje, a rendszeres whistjátszmák és a vidáman harsogó dzsessz. Southside olyan volt számunkra, mint egy mágnes. Soha életében nem bízott a saját udvarán kívüli világban – elsősorban szerettei épségéért és egészségéért aggódott –, és ennek következtében az összes energiáját abba ölte, hogy olyan

közeget hozzon létre, ahol mindig mindenki megtömheti a hasát, és jól érzi magát. Talán abban reménykedett, hogy akkor sosem akarunk majd elköltözni. Még egy kutyust is szerzett nekem, egy barátságos, fahéjszínű német juhászkutyát, akit Rex névre kereszteltünk. Anyám határozott tiltakozására tekintettel Rex nem lakhatott nálunk, de rendszeresen meglátogattam Southside-nál, leheveredtem a földre, a kutyus puha bundájába temettem az arcom, és figyeltem, ahogy a farkincája meg-megkoppan a padlón, valahányszor Southside elment mellette. Nagyapa Rexet is ugyanúgy elkényeztette, mint engem: étellel, szeretettel és türelemmel halmozott el minket, afféle néma, őszinte könyörgésként, hogy soha ne hagyjuk el.

Apám családja ezzel szemben a South Side tágabb körzetében lakott szétszórtan, rengeteg másodnagynénivel és harmad-unokatestvérrel, emellett néhány hébe-hóba felbukkanó személlyel, akiknek vér szerinti kötődése homályba veszett. Ott keringtünk közöttük. Az utcán sorakozó fák száma alapján próbáltam némán kitalálni, hová tartunk. A szegényebb környékeken sokszor egyetlen fa sem volt. Ám apám számára mindenki rokonnak számított. Elmosolyodott, amikor megpillantotta Calio bácsikáját, a vékony, hullámos hajú kis embert, aki úgy nézett ki, mint ifj. Sammy Davis, és szinte mindig részeg volt. Rajongott Verdelle nénikéjéért, aki egy elhanyagolt emeletes házban lakott nyolc gyermekével a Dan Ryan autópálya mellett, és mint Craiggel megtudtuk, ezen a környéken a túlélés szabályai egészen mások voltak.

Vasárnap délutánonként rendszerint mind a négyen megtettük a tízperces autótutat észak felé a Parkway Gardensbe,

hogy apám szüleivel ebédeljünk, akiket Dandynek és Nagyinak neveztünk, illetve apám három fiatalabb testvérével, Andrew-val, Carletonnal és Francescával, akik több mint egy évtizeddel apám után születtek, ezért inkább bátyánknak és nővérünknek tűntek, mint nagybácsinak és nagynéninek. Azt hiszem, apám is inkább apának, mint bátynak számított hármójuk életében, tanácsot adott nekik, és készpénzt csúsztatott a markukba, amikor épp arra volt szükségük. Francesca okos volt és csodaszép, és néha megengedte, hogy megfésüljem a hosszú haját. Andrew és Carleton a húszas éveik elején jártak, és káprázatos nagymenők voltak. Trapéz szárú nadrágot és garbót hordtak. Bőrdzsekijük is volt, sőt barátnőjük is, és Malcolm X-ről meg valami „soul power” nevű dologról beszélgettek. Craiggel órákat töltöttünk el a lakásuk végében lévő szobájukban, és igyekeztünk magunkba szívni a vagányságukat.

A nagyapám, akit szintén Fraser Robinsonnak hívtak, határozottan unalmasabb társaság volt, igazi szivarozó patriarcha, aki csak ült a hátradönthető fotelban, nyitott újsággal az ölében, miközben az esti híradó üvöltött a televízióban. Dandyt minden idegesítette. Felháborodott a szalagcímeken, a tévé által bemutatott világhelyzeten, a fiatal fekete férfiakon – boo-boonak hívta őket –, akik az ő szemében csak céltalanul lődörögtek a környéken, és rossz fényt vetettek a feketékre. Veszekedett a televízióval. Veszekedett nagyanyámmal is, ezzel a jámbor, halk szavú teremtéssel, a hívő kereszténnyel, akit LaVaughnnak hívtak. (A szüleimtől az ő tiszteletére kaptam a Michelle LaVaughn Robinson nevet.) Napközben nagyanyám rátermetten igazgatott egy virágzó keresztény könyvesboltot a

South Side túlsó felén, de Dandyvel töltött szabadidejében megadásba kényszerült, amit én már kislány koromban is zavarba ejtőnek találtam. Főzött nagyapámra, elviselte panaszáradatát, és semmit sem mondott a saját védelmében. Már fiatalon is azt éreztem, hogy van valami nyugtalanító nagyanyám Dandyvel szembeni hallgatásában és passzivitásában.

Anyám szerint én voltam az egyetlen a családban, aki visszabeszélt Dandynek, amikor kiabált. Rendszeresen megtettem, egészen kicsi koromtól kezdve, hosszú éveken át. Egyrészt mert megőrijtett, hogy nagyanyám nem áll ki magáért, másrészt meg azért, mert mindenki más elhallgatott nagyapám közelében, és legutolsósorban azért, mert épp annyira imádtam Dandyt, mint amennyire bosszantott. A makacssága ismerős volt, ezt a tulajdonságát én is örököltem, bár reméltem, hogy kevésbé kellemetlen formában. Dandyben volt lágyság is, de csak kósza pillanatokban értem tetten. Gyengéden megnyomkodta a nyakamat, amikor a fotelja lábánál ültem. Elmosolyodott, amikor apa valami vicceset mondott, vagy valamelyik gyereknek sikerült egy választékos szót belecsempésznie a beszélgetésbe. Aztán valami kibillentette, és megint háborogni kezdett.

– Ne veszekedj mindenkivel, Dandy! – szoltam rá. Vagy: – Ne legyél olyan undok a Nagyival! – Sokszor azt is hozzátettem: – Különben is, mitől lettél ilyen mérges?

Az erre kapott válasz egyszerre volt összetett és roppant egyszerű. Maga Dandy válasz nélkül hagyta, épp csak mogorván megvonta a vállát, amikor beleavatkoztam a dolgába,

és folytatta az újságolvasást. Otthon azonban a szüleim igyekeztek megmagyarázni.

Dandy Dél-Karolina Low Country régiójából származott. Georgetown párás tengeri kikötőjében nőtt fel, ahol hajdanán több ezer rabszolga robotolt a kiterjedt ültetvényeken. Rizst és indigót takarítottak be, és gazdaggá tették uraikat. Nagypám, aki rabszolgák unokájaként, 1912-ben született, egy malommunkás fia volt, és a család tíz gyermeke közül a legidősebb. Jó felfogású, intelligens fiúcska volt, a Professor becenevet kapta, és már korán azt a célt tűzte ki maga elé, hogy egyetemre megy. Ám nem csupán fekete volt és szegény családból származott, hanem épp a nagy gazdasági világválság idején lépett férfikorba. Miután befejezte a középiskolát, Dandy egy fűrészmalomban vállalt munkát, de tudta, ha Georgetownban marad, akkor sosem nyílik számára más lehetőség. Amikor a malom végül bezárt, nagypám, mint nemzedékében oly sok afroamerikai, megragadta az alkalmat, és északra költözött, Chicagóba, a „Great Migrationnek” nevezett nagy népvándorlás idején. Öt évtized leforgása alatt hatmillió déli fekete költözött át a faji elnyomás elől menekülve északi nagyvárosokba, ahol az iparban próbáltak elhelyezkedni.

Ha ez egy amerikai álom típusú történet lenne, akkor Dandy, aki az 1930-as évek elején érkezett meg Chicagóba, jó állást talált volna, és onnan útja az egyetemre vezetett volna. Ám a valóság egészen máshogy festett. Mint kiderült, munka alig akadt, részben amiatt, mert bizonyos nagy chicagói gyárak rendszerint inkább európai bevándorlókat vettek fel, mint afroamerikaiakat. Dandy minden munkát elvállalt: a bowlingpályán bábukat

állítgatott fel, és szabadúszó ezermesterként próbált boldogulni. Fokozatosan egyre alább adta az igényeit, lemondott az egyetem gondolatáról, és kitalálta, hogy helyette kitanulja a villanyszerelő-szakmát. Ám hamarosan ez az álma is köddé vált. Ha valaki villanyszerelőként akart dolgozni (vagy épp acélmunkásként, ácsként, vízvezeték-szerelőként) bármelyik nagyobb chicagói munkaadónál, akkor szakszervezeti tagnak kellett lennie. Ha viszont az illető fekete volt, valószínűleg sosem jutott tagsági könyvhöz.

A diszkriminációnak ez a formája többenemzedéknyi afroamerikai sorsát pecsételte meg, köztük a családom számos férfitagjáét: korlátok közé szorította a jövedelmüket, a lehetőségeiket és végül a törekvéseiket is. Szakszervezeti tagság híján Southside sem dolgozhatott asztalosként a nagyobb építető cégeknél, amelyek, hála a hosszú távú projekteknek, kiszámítható fizetést adtak volna. Terry bácsikám, Robbie férje, ugyanezért hagyott fel a vízvezeték-szerelői szakmával, és lett helyette Pullman-hordár. Aztán ott volt Pete bácsi, anyám rokona, aki nem tudott belépni a taxisok szakszervezetébe, ezért inkább illegálisan taxizott: a West Side kevésbé biztonságos részein vett fel utasokat, ott, ahová a rendes taxik nem szívesen mentek. Mind kimagaslóan intelligens, egészséges férfiak voltak, akik nem jutottak stabil, jól fizető álláshoz, emiatt nem tudtak saját házat venni, a gyerekeiket egyetemre járatni, sem a nyugdíjukra félretenni. Tudom, mennyire fáj nekik, hogy így félrehajították őket, és olyan állással kellett beérniük, amelyhez túlképzettek voltak, és kénytelenek voltak nézni, ahogy a munkahelyen a fehérek átugranak felettük, miközben nemritkán

ők tanították be az új alkalmazottakat, akikről tudták, hogy egy napon a főnökeik lesznek. És ez mindannyiukban legalábbis némi neheztelést és bizalmatlanságot szült: sosem lehetett tudni, hogy mások milyennek gondolják az embert.

Ami Dandyt illeti, az ő élete nem volt annyira rossz. Nagyanyámat a South Side-on ismerte meg, ahová istentiszteletre jártak. Végül állást talált a szövetségi kormány közmunkaügyi hivatala (Works Progress Administration) által a válság idején létrehozott segélyprogramon keresztül, amely keretében képesítés nélküli munkásokat alkalmaztak az állami építkezéseken. Később harminc évet húzott le postai dolgozóként, mielőtt nyugalomba vonult, még hozzá olyan nyugdíjjal, amely lehetővé tette, hogy a fotelja kényelméből szidja a tévében feltűnő boo-bookat.

Összesen öt gyermeke született, akik épp olyan okosak és fegyelmezettek voltak, mint ő. Nomenee, a másodszülött egyetemi diplomát szerzett a Harvard Üzleti Iskoláján. Andrew mozdonyvezető, míg Carleton mérnök lett. Francesca egy ideig kreatív igazgatóként dolgozott egy reklámügynökségnél, de később felső tagozatos tanár lett. Ennek ellenére Dandy képtelen volt belátni, hogy az ő erőfeszítéseinek közül van a gyerekei által elért eredményekhez. Ehelyett – ahogyan azt minden vasárnap láthattuk, amikor megérkeztünk a Parkway Gardensbe ebédre – nagyapám a saját összetört álmainak romjai közt élt megkeseredve.

BÁRMENNYIRE NEHEZEK ÉS MEGVÁLASZOLHATATLANOK voltak is a Dandynek feltett kérdéseim, hamarosan megtanultam, hogy

bizonyos kérdések már csak ilyenek. A saját életemben is egyre több olyan kérdéssel találkoztam, amelyre nem tudtam azonnal választ adni. Az egyiket egy lány tette fel, akinek a nevére már nem emlékszem – távoli unokatestvérünk volt, akivel az egyik, tőlünk jóval nyugatabbra lakó nénikénk házában hátsó kertjében játszottunk. Azok közé a rokonok közé tartozott, akikkel lazábban tartottuk a kapcsolatot, és akik olyankor kukkantottak be, amikor a szüleim látogatóba érkeztek. Miközben a felnőttek a konyhában kávéztak és nevetgéltek, mi is hasonlóan szórakoztunk odakint, amikor Craiggel csatlakoztunk a felnőttekkel érkezett aktuális gyereksereghez. Időnként kínos volt ez a ránk erőltetett haverkodás, de általában jól alakultak a dolgok. Craig mindig pillanatok alatt eltűnt egy kosármeccs kedvéért. Én ugróköteleztem, vagy próbáltam beszállni a többiek közt folyó tréfálkozásba.

Tíz év körüli lehettem, amikor az egyik nyári napon leültem a lépcsőre, és a velem egykorú lányokkal cseverészttem. Mindannyiunknak copfba volt fogva a haja, rövidnadrágban voltunk, és csak el akartuk ütni valahogyan az időt. Miről is társaloghattunk? Bármilyen lehetett – az iskola, a bátyáink, egy hangyaboly a földön.

Egyszer csak ez a lány, aki másod-, harmad- vagy negyed-unokatestvérem lehetett, oldalvást rám sandított, és épp csak egy kicsit csípősen nekem szegezte a kérdést:

– Miért beszélsz úgy, mint egy fehér lány?

A kérdés egyenes volt, sértésnek szánta vagy legalábbis kihívásnak, de legalább szívből szólt. Bujkált benne valami mindkettőnk számára zavarba ejtő. Ugyan rokonok voltunk, de

mintha két külön világból származtunk volna.

– Nem is – mondtam megbotránkozva, hogy ilyesmit egyáltalán hogyan feltételezhet, de a következő pillanatban már zavarba is jöttem, mert most már a többi lány is engem bámult.

De tudtam, mire céloz. Le sem tagadhattam, hiába próbálkoztam meg vele épp az imént. Valóban másképp beszéltem, mint számos rokonom – ahogy Craig is. A szüleink belénk verték a megfelelő hanglejtés fontosságát, nem haraphattuk el a szavak végét, nem tűrték semmiféle hányaveti ragozást. Azt tanultuk, hogy rendesen ki kell ejteni a szavakat. Szótárt vettek nekünk, és megkaptuk a teljes *Encyclopaedia Britannica* sorozatot, amely csupa aranszínű betűvel nyomtatott gerinccel ott várt minket a szobánkba vezető lépcső mellett a polcon. Valahányszor kérdés merült fel egy szóval vagy fogalommal, esetleg valamelyik történelmi eseménnyel kapcsolatban, a szüleink egyenesen azokhoz a kötetekhez irányítottak minket. Dandy is hatással volt ránk, pedánsan kijavította a nyelvtani hibáinkat, vagy ebéd közben ránk szólt, hogy artikuláljunk rendesen. A cél az volt, hogy felülmúljuk önmagunkat, és előrébb jussunk. Mindezt jó előre gondosan eltervezték. Erre ösztönöztek minket. Nemcsak azt várták el tőlünk, hogy okosak legyünk, hanem azt is, hogy felvállaljuk az eszünket – hogy büszkéek legyünk rá –, és ez megmutatkozott a beszédünkben is.

Mindez azonban problémákat is okozhatott. Egy bizonyos beszédmód – a fehér stílus, ahogyan egyesek nevezték – árusításnak hatott, fellengzősnek, mintha megtagadtuk volna a saját kultúránkat. Évekkel később, miután megismertem a

férjemet – aki egyesek szemében túl világos, másoknak pedig túl sötét bőrű, aki úgy beszél, mint a Borostyán Liga^[3] egyik elit egyetemén képzett fekete hawaii férfi, és akit egy középosztálybeli fehér kansasi nő nevelt fel –, láttam, hogy ez a zavarodottság országos léptékben is jelentkezik, feketék és fehérek között egyaránt. Mintha az emberek szükségét éreznék annak, hogy valakit a saját etnikumán belül helyezhessenek el, és frusztrációt okozna, ha ezt nem tudják könnyedén megtenni. Amerika később ugyanezt a kérdést szegezte Barack Obamának, mint amit azon a napon, ott a lépcsőn öntudatlanul az én rokonom is nekem: Az vagy, aminek látszol? Bízhatok benned vagy sem?

A nap hátralevő részét azzal töltöttem, hogy próbáltam minél kevesebbet szólni az unokatestvéremhez. Elkedvetlenített az ellenségessége, de közben azt is szerettem volna, ha őszintének lát – nem olyasvalakinek, aki az előnyével kérkedik. Nemigen tudtam, mit tegyek. Mindeközben hallhattam a konyhából kiszüremelő felnőttbeszélgetést, és ahogy a szüleim nevetése vidáman, hangosan zeng az udvar felett. Figyeltem a bátyámat az izzasztó játék hevében, ahogy a többi fiúval a szomszéd utcasarkon kosarazik. Úgy tűnt, mindenki beilleszkedett, kivéve engem. Ha visszagondolok akkori feszengésemre, már látom benne azt az egyetemesebb küzdelmet, amit akkor élünk meg, amikor össze kell hangolnunk, hogy kik vagyunk, honnan jöttünk, és merre akarunk tartani. Ahogyan azt is látom: akkor még mindig igen messze voltam attól, hogy megtaláljam a saját hangomat.

Az iskolában mindennap egyórás ebédszünetet kaptunk. Mivel anyám nem dolgozott, és a közelben laktunk, rendszerint négy-öt másik lány társaságában hazamasíroztam, végig megállás nélkül beszélünk, és alig vártuk, hogy elterpeszkedjünk a konyha padlóján, és társasozzunk, vagy az *All My Childrent*^[4] nézzük, míg anya szétosztotta közöttünk a szendvicseket. Ekkor alakult ki az a szokás, amely végigkísérte az életemet: mindig ott volt mellettem a barátnőimből álló, lelkes, összetartó kör – a női bölcsesség fellegvára. Ez a kis asztaltársaság ízekre szedte a délelőtti, iskolai történeteket, kiadtuk magunkból a tanárok iránt érzett haragunkat és kitárgyaltuk az összes fölöslegesnek tartott házi feladatot. A véleményünket nagyrészt közösen alakítottuk ki. Istenítettük a Jackson 5-öt, de nem igazán tudtuk hova tenni a The Osmondsot. A Watergate-botrányon már túl voltunk, de egyikünk sem értette, mi történt valójában. Úgy tűnt, egy rakás öregember csak beszél a mikrofonba Washingtonban, egy rengeteg fehér épülettel és fehér emberekkel teli, tőlünk messze lévő városban.

Anyám eközben boldogan sürgölődött körülöttünk. Így könnyedén beleláthatott a világunkba. Míg mi evés közben pletykáltunk a barátnőimmal, ő ott volt csendesen, végezte az épp soron következő házimunkát, és nem is titkolta, hogy issza

minden szavunkat. A családomban, mivel négyen zsúfolódtunk össze alig nyolcvan négyzetméteren, amúgy sem sok privát terünk volt. Ez azonban csak ritkán számított. Craig, akit hirtelen érdekelni kezdtek a lányok, időközben rászokott, hogy telefonálás közben magára csukja a fürdőszoba ajtaját, ilyenkor a kunkori telefonzsinór egészen kifeszült a konyhai csatlakozó és a fürdőszoba között a folyosón.

Ami a chicagói oktatást illeti, a Bryn Mawr valahol a rossz és a jó iskolák között félúton helyezkedett el. Az 1970-es években tovább folytatódott a faji és gazdasági elkülönülés a South Shore-on, ami azzal járt, hogy az ottani diákok közössége évről évre egyre feketébb és szegényebb lett. Kis ideig létezett egy városi szintű integrációs mozgalom: busszal szállították a gyerekeket új iskolákba, ám a Bryn Mawr-os szülők ezt sikeresen leszerelték azzal az érveléssel, hogy érdemesebb ezt a pénzt inkább az iskola fejlesztésére költeni. Gyerekként nem érzékeltem, rossz állapotban vannak-e a létesítmények, vagy hogy mekkora jelentősége lehet, hogy alig maradt köztünk fehér gyerek. Az intézmény az iskola-előkészítőtől egészen nyolcadik osztályig fogadott diákokat, ami azt jelentette, hogy mire felső tagozatba kerültem, ismertem minden villanykapcsolót, minden táblát és a folyosó padlójának összes repedését. Szinte az összes tanárt és a legtöbb gyereket is ismertem. A Bryn Mawr gyakorlatilag mintha a második otthonom lett volna.

Amikor hetedikes lettem, az afroamerikai olvasók között népszerű hetilap, a *Chicago Defender* egy vitriolos cikket közölt, amely azt állította, hogy a Bryn Mawrnak befellegzett, és pár év leforgása alatt az egyik legjobb állami iskolából „lerobbant

nyomortanya” lett, amelyet „gettómentalitással” vezetnek. Az iskolaigazgató, dr. Lavizzo azonnal visszavágott a szerkesztőnek egy levélben, megvédte a szülői és a diákközösséget, és közölte, hogy az újságcikk „szemenszedett hazugság, amelynek mintha az lenne a célja, hogy a kudarcérzetet növelje, és menekülésre készítse az embereket”.

Dr. Lavizzo gömbölyű, vidám férfi volt, afrofrizurája kopasz fejtetője mindkét oldalán kidudorodott. Az igazgató úr ideje nagy részét az épület főbejáratához közeli irodájában töltötte. A leveléből kitűnik, hogy pontosan értette, mi ellen emel szót. A kudarc olyan érzés, amely jóval az előtt megjelenik, hogy valóban bekövetkezne. Kiszolgáltatottság, amely kéz a kézben jár a magunkkal kapcsolatos kételyekkel, és amelyet a – nemritkán készakarva szított – félelem később tovább növel. A „kudarcérzet”, amelyet a levelében említ, a környéken már mindenhol felütötte a fejét: szülők, akik képtelenek voltak anyagilag egyről a kettőre jutni; gyerekek, akik már kezdték gyanítani, hogy az ő életük sem alakul másképpen; családok, amelyek tehetetlenül figyelték, ahogy a jobb módú szomszédok kiköltöznek a kertvárosba, vagy átviszik a gyerekeiket a katolikus iskolákba. Az ingatlanügynökök ragadozókként járták a South Shore-t, sutyorogtak a lakástulajdonosok fülébe, hogy adják el otthonukat, amíg nem késő, és ők segítenek nekik kijutni innen, amíg lehet. A ki nem mondott üzenet az volt, hogy a kudarc egyre közeledik, elkerülhetetlen, sőt félig-meddig már itt is van. Az embert vagy maguk alá temetik a romok, vagy sikerül elmenekülnie. Azt a szót használták, amelytől mindenki félt: gettó – úgy dobták be közéjük, mint az égő gyufát.

Anyám ebből egy szót sem hitt el. Akkor már tíz éve lakott a South Shore-on, és még negyvenet maradt. Nem hitt a pánikkeltésnek, ahogyan immunis volt a sültgalamb-idealizmusra is. Megrögzött realista volt, azt befolyásolta, amit lehetett.

A Bryn Mawrban a szülői munkaközösség egyik legaktívabb tagja lett: segített pénzt gyűjteni új osztálytermi felszerelésekre, díszvacsorát szervezett a tanárok számára, lobbizott egy speciális, többosztályos terem létrehozásáért, amelybe a jobban teljesítő diákok kerültek. Ez utóbbi erőfeszítés dr. Lavizzo ötlete volt, aki esti iskolában szerezte a PhD-képesítését pedagógiából, és egy olyan új módszert tanulmányozott, amely képesség, nem pedig életkor alapján csoportosítja a diákokat – vagyis közös osztályba helyezi az okosabb gyerekeket, hogy nagyobb tempóban tanulhassanak.

Az ötlet ellentmondásos volt, a kritikusai szerint antidemokratikus, mint ahogyan alapvetően az összes tehetséggondozó program is az. Azonban országszerte kezdett felerősödni ez a mozgalom, és a Bryn Mawrban töltött utolsó három évem alatt én is kedvezményezett voltam. Húsz, eltérő korú diák közé kerültem, saját osztálytermünk volt, elkülönítve az iskola többi részétől, saját csengetési renddel, ebédidővel, saját ének-zene és testnevelés-beosztással. Különleges lehetőségeket kaptunk, például hetente ellátogattunk egy közösségi főiskolára, ahol haladó írásórán vehettünk részt, vagy a biológialaborban patkányt boncolhattunk. Az órákon sok önálló feladatot kaptunk, saját célokat tűzhettünk ki, és a nekünk leginkább megfelelő tempóban haladhattunk.

A tanítás iránt elkötelezett tanárokat kaptunk, először Mr. Martinez, majd Mr. Bennett személyében, akik mindketten galamblelkű, jó humorú afroamerikai férfiak voltak, és nagyon odafigyeltek a diákjaik mondanivalójára. Egyértelműen érződött, hogy az iskola törődik velünk, és ennek köszönhetően szerintem mindannyian jobban igyekeztünk, és az önbecsülésünk is javult. Az önálló feladatvégzés csak tovább erősítette a versenyszellemet bennem. Végigszánguldottam az óráimon, csendben számontartottam, hol helyezkedem el a társaim között a ranglétrán. Feljegyeztük a haladásunkat az írásbeli osztástól kezdve az algebra alapjaiig, az egyetlen bekezdés megírásától a komplett tanulmányok beadásáig minden témakörben. Játéknak fogtam fel. És mint szinte minden gyerek minden játék esetében, én is akkor voltam a legboldogabb, ha megelőzhettem a többieket.

ANYÁMNAK MINDENRŐL BESZÁMOLTAM, ami csak az iskolában történt. Az ebéd közbeni hírösszefoglalót délután egy második is követte, amelyet egy szuszra mondtam el, amint beléptem az ajtón, miközben ledobtam a táskám a földre, és nekiálltam elemózsia után kutatni. Most jövök rá, hogy nem is tudom, anyám mivel foglalatoskodott, amíg mi iskolában voltunk, talán mivel gyermeki önzésemben soha nem kérdeztem meg. Nem tudom, miről gondolkodott, hogyan érezte magát hagyományos háztartásbeliként, aki nem munkahelyen dolgozik. Csak azt tudtam, hogy amikor megjelentem otthon, mindig volt étel a hűtőben, nemcsak nekem, hanem a barátnőimnek is. Tudtam, hogy amikor osztálykirándulásra megyünk, anya szinte mindig

jelentkezik kísérőnek, majd csinos ruhában, szépen kirúszozva ül fel a buszra, és jön velünk a közösségi főiskolára vagy az állatkertbe.

Otthon takarékosan éltünk, és ritkán hoztuk szóba a nehézségeket. Anyám megtalálta a módját, hogy mindezeket kompenzálja. Saját maga manikűrözte a körmeit, festette be a haját (egy alkalommal véletlenül zöldre), és csak akkor kapott új ruhát, amikor apa azt vett neki a születésnapjára. Sosem lett gazdag, de mindig is leleményes volt. Fiatalabb korunkban a zoknikból pontosan olyan bábokat varázsolt, mint amilyeneket a Muppet-show-ban láttunk. Az asztalokra terítőket horgolt. A ruháim javát is ő varrta, legalábbis felső tagozatig, amikor hirtelen mindennél többet jelentett, hogy legyen egy Gloria Vanderbilt hattyúcímke a farmerunk elülső zsebén, és ragaszkodtam hozzá, hogy anya ne készítsen több holmit nekem.

Néhanapján átrendezte a nappalit, új huzatot tett a kanapéra, kicserélte a falakon függő fényképeket és bekeretezett nyomatokat. Amikor az időjárás melegebbre fordult, következett a szertartásos tavaszi nagytakarítás, és minden irányból lecsapott – kiporszívózta a bútorokat, kimosta a függönyöket, leszerelte a spalettákat, hogy lemossa az üveget, letörölje a párkányokat, mielőtt feltenné a szúnyoghálót, hogy a tavaszi levegő beáramolhasson apró, zsúfolt lakásunkba. Aztán rendszerint lement Robbie-ékhoz, különösen, ahogy egyre öregebbek lettek, és nehezükre esett a mozgás, aztán ott is mindent lesikált. Anyámnak köszönhetem, hogy a mai napig, ha megérzem a Pine-Sol takarítószer illatát, azonnal jobb lesz a

kedvem.

Karácsony táján különösen kreatív lett. Az egyik évben kitalálta, hogy az ormótlan fémradiátorunkat letakarja vöröstégla-mintás hullámpapírral. Gondosan összetűzte a lapokat, és egy álkéménykürtőt alakított ki, amely felfutott a mennyezetig, és egy álkandallót, kandallópárkánnyal és tűztérrel. Ezek után felkérte apánkat – a család bentlakásos művészt –, hogy fessen narancsszínű lángokat vékony rizspapírra, amely mögött, ha felkapcsoltunk egy izzót, már-már igazi tűznek hatott. Szilveszterkor hagyományosan beszerzett egy különleges hidegtálcósarat, tele különféle sajtokkal, füstöltkagyló-konzervvel, mindenféle szalámmal. Meghívta apa húgát, Francescát társasjátékozni. Vacsorára pizzát rendeltünk, majd az este hátralevő részét elegánsan végigfalatoztuk: anya tálcán körbeadta a virslivel töltött kifliket, a bundában sült garnélát és a Ritz kekszen sült különleges sajtkrémet. Ahogy közeledett az éjfél, mindannyian kaptunk egy-egy kis pohárnyi pezsgőt.

Ma már látom, hogy édesanyám gyereknevelési szemlélete zseniális volt, és szinte lehetetlen utánozni – amolyan rendíthetetlen zen semlegesség. Voltak barátnőim, akiknek az anyukájuk velük együtt járta meg a mennyet és a poklot, rengeteg olyan gyereket ismertem, akiknek a szüleit túlságosan leterhelték a saját gondjaik, hogy értékelhetően jelen legyenek csemetéik életében. Anya egyszerűen kiegyensúlyozott volt. Nem ítelt elhamarkodottan, és nem szívesen avatkozott bele mások dolgába. Inkább szemmel tartotta a hangulatunkat, és jó szándékú tanúként figyelte, milyen nehézséget vagy dicsőséget

hozott az adott nap. Ha gond volt, épp csak egy kicsit pátyolgatott minket. Ha ügyesek voltunk, épp csak annyira dicsért meg, hogy tudjuk, velünk örül, de annyira sosem, hogy csak emiatt igyekezzünk.

Ha tanácsot adott, az mindig tömör volt és gyakorlatias. „Nem muszáj szeretned a tanárodat – mondta egyik nap, amikor ömleni kezdett belőlem a panasz, amint hazaértem. – De a tanárnőnek ott a fejében mindaz a matektudás, amire neked is szükséged van. Koncentrálj erre, a többivel meg ne is foglalkozz!”

Következetesen szeretett, de nem irányított minket túlságosan. A célja az volt, hogy kilökjön minket a nagyvilágba. „Nem kisbabának nevellek – mondogatta –, hanem felnőttek.” Apámmal inkább irányelveket állítottak fel, mint szabályokat. Ez azt jelentette, hogy tizenéves gyerekeiknek nem szabták meg, mikorra érjenek haza, inkább azt kérdezték: „Szerinted mikorra tudsz hazaérni?” – aztán bíztak abban, hogy álljuk a szavunkat.

Craig mesélt egy lányról, aki nagyon tetszett neki nyolcadikban, és egyik nap afféle célzatos meghívást kapott tőle, hogy menjen át hozzájuk, és azt sem titkolta, hogy a szülei elmennek otthonról, így kettesben lennének.

A bátyám magányosan gyötrődött azon, hogy menjen-e vagy sem – vonzotta a lehetőség, de tudta, hogy ez sunyi és tisztességtelen megoldás, olyan viselkedés, amelyet a szüleink semmiképp nem helyeselnének. Persze ez nem tartotta vissza attól, hogy anyának elmondja az igazság felét, azaz, hogy van ez a lány, de azt füllentette, hogy a közparkban fognak találkozni.

Még semmit sem tett, de már mardosta a bűntudat, már a

gondolattól is lelkiismeret-furdalása támadt. Craig végül bevallotta az egész „kettesben náluk” tervet, azt várta, vagy talán csak remélte, hogy anya kiveri a balhét, és megtiltja, hogy átmenjen.

De nem ez történt. Anya sosem tett volna ilyet. Nem így működött.

Végighallgatta a fiát, de nem mentette fel a döntéshozatal felelőssége alól. Ehelyett derűs vállrándítással intézte el Craig gyötrődését. „Tégy, ahogyan a legjobbnak látod!” – mondta, majd folytatta a mosogatást vagy a mosott ruhák hajtogatását.

Ez is egy kis lökés volt a nagyvilág felé. Biztos vagyok benne, hogy a szíve mélyén már tudta, hogy Craig helyes döntést fog hozni. Ma már látom, minden döntése arra a csendes magabiztosságra támaszkodott, hogy felnőttnek nevelt minket. A döntéseink a mieink. A mi életünk, nem az övé, és ez mindig is így lesz.

MIRE BETÖLTÖTTEM A TIZENNÉGYPET, alapvetően félig felnőttnek tartottam magam – sőt talán már kétharmadig is. Már megvolt a menzeszem, amit haladéktalanul, mégpedig nagy izgalommal be is jelentettem mindenkinek a házban, mert ez egy ilyen háztartás volt. A kamaszmelltartóról átváltottam egy másikra, amely már kissé nőiesebb volt, ami szintén hatalmas lelkesedéssel töltött el. Ahelyett, hogy hazamentem volna ebédelni, az osztálytársaimmal Mr. Bennett irodájában ettünk. Ahelyett, hogy szombatonként beugrottam volna Southside nagyapámhoz, dzsesszlemezeket hallgatni és Rexszel játszani, inkább elkerékpároztam a háza mellett még hattömbnyit kelet

felé, az Oglesby Avenue-ra, ahol a Gore lányok laktak.

A Gore lányok voltak a legjobb barátnőim, és kissé a bálványaim is. Diane az évfolyamtársam volt, Pam eggyel alattunk járt. Mindketten gyönyörűek voltak – Diane bőre világos, Pamé sötétebb –, és velük született méltósággal viselkedtek. Még a jó pár évvel fiatalabb kishúguk, Gina is örökölte ezt a mindent átható nőiességet, amelyről egyszerűen azt gondoltam, hogy Gore-vonás. Az otthonukban alig akadt férfi. Az apjuk nem ott lakott, és keveset beszéltek róla. Volt egy sokkal idősebb bátyjuk, aki csak hébe-hóba jelent meg. Mrs. Gore vidám, vonzó nő volt, és teljes munkaidőben dolgozott. A sminkasztalán parfümösüvegek, kompakt púderek sorakoztak, és különféle kencék, apró tégelyekben, és ez anyám szerény gyakorlatiassága mellett olyan egzotikusnak hatott, mint az ékszerek. Imádtam náluk lenni. Pammel és Diane-nel órákon át csacsogtunk a szerintünk leghelyesebb fiúkról. Ajakfényt kentünk a szánkra, felpróbáltuk egymás ruháit, és hirtelen ráébredtünk, hogy bizonyos nadrágfazonokban kerekesebbnek hat a csípőnk. Akkoriban az energiám nagy részét a gondolataimra fordítottam, egymagam ültem a szobámban, zenét hallgattam, arról ábrándoztam, hogy egy jóképű fiúval lassúzkok, vagy épp kibámultam az ablakon, és reméltem, hogy az aktuális szerelmem pont akkor kerekezik végig az utcánkon. Igazi áldás volt, hogy olyan barátnőkre bukkantam, akikkel végigszágulhattunk ezeken az éveken.

Fiúk ugyan nem tehették be a lábukat a Gore-házba, de úgy dongták körül a családot, mint a legyek. Oda-vissza bicikliztek a ház előtt a járdán. Leültek a lépcsőre, és remélték, hogy Diane

vagy Pam kijön évődni velük. Érdekes volt ebben a várakozással teli légkörben lenni, még akkor is, ha nem egészen értettem, mindez mit jelent. Akármerre néztem, mindenkinek változott a teste. Az iskolában a fiúk hirtelen férfi méretűek lettek és esetlenek, ideges energia feszült bennük, és mélyült a hangjuk. Eközben néhány barátnőm már tizennyolcnak nézett ki, falatnyi sortban jártak és nyakba akasztós felsőben, az arckifejezésük laza és magabiztos, mintha nagy titkok tudói lennének, mintha most már egy másik bolygón léteznének, míg mi, többiek ugyanolyan bizonytalanok maradtunk, és kissé döbbentek is, vártuk a meghívást a felnőttek világába, úgy inogtunk nyurga lábainkon, mint a kiscsikók, és olyan fiatalok voltunk, hogy azt egytonnányi ajakfény sem tudta elfedni.

Mint oly sok lány, én is korán tudatára ébredtem a testem hátrányainak is, jóval azelőtt, hogy egyáltalán nőnek néztem ki. Már nagyobb szabadsággal mozogtam a környéken, kevésbé voltam a szüleimhez kötve. A városi busszal mentem el a késő délutáni táncóráimra a Hetvenkilencedik utcában található Mayfair Akadémiára, ahol dzsessztáncot és akrobatikát tanultam. Időnként elintéztem ezt-azt anyá kérésére. Az újfajta szabadsággal azonban új kiszolgáltatottság is járt. Megtanultam, hogy mereven magam elé szegezsem a tekintetemet, amikor elhaladok az utcasarkon ácsorgó férfiak előtt, gondosan ügyelve, hogy ne vegyem tudomásul, ha a mellemen és a lábamon legeltetik a szemüket. Megtanultam figyelmen kívül hagyni a beszélásokat. Megtanultam, hogy a környékünkön mely tömbök veszélyesebbek a többinél. Tudtam, hogy nem sétálhatok éjjel egyedül az utcán.

Otthon a szüleim komoly engedményt tettek, amikor elfogadták, hogy immár két tizenévesssel laknak együtt: felújították a konyhán keresztül megközelíthető hátsó verandát, és szobát alakítottak ki belőle Craig számára, aki már második gimnazista volt. Lebontottuk a hevenyészett válaszfalat, amelyet Southside húzott fel évekkel korábban. Átköltöztem a szüleim hajdani hálósobájába, ők pedig a korábbi gyerekszobába, és életünkben először a bátyám és én igazi saját térrel rendelkezhattünk. Az új hálósobám maga volt az álom a kék-fehér virágos ágytakaróval és szegélyes párnákkal, a puha tengerészkék szőnyeggel és a hercegnőstílusú hófehér ágygal, amelyhez hozzá illő fésülködőasztal és lámpa is járt – szinte pontos másolata volt annak az egész oldalas hálósoba-installációnak, amelyet a Sears katalógusban láttam, és végre az enyém lehetett. Mindketten saját telefonmelléket is kaptunk – az én készülékem a berendezéshez illeszkedően világoskék volt, Craigé pedig férfias fekete –, ami azt jelentette, hogy félig-meddig privát módon intézhettük magánügyeinket.

Az első csókomat is telefonon szerveztem meg egy Ronnell nevű fiúval. Ronnell nem a mi iskolánkba járt, és nem is a közelben lakott, de az osztálytársammal, Chiakával énekelt együtt a Chicagói Gyermekkórusban, és a barátnőm közvetítésével valamiképp arra a következtetésre jutottunk, hogy tetszünk egymásnak. A telefonbeszélgetéseink kissé esetlenek voltak, de ez nem érdekelt. Tetszett az érzés, hogy tetszem valakinek. Izgatott borzongás járt át, valahányszor megcsörrent a telefon. Lehet, hogy Ronnell az? Nem emlékszem, melyikünk vetette fel, hogy az egyik délután találkozunk a

házunk előtt, és próbáljuk ki a csókolózást, de nem finomkodtunk – semmi szégyellős kertelésre nem volt szükség. Nem azért mentünk, hogy „együtt lógjunk” vagy „sétáljunk”. Hanem hogy csókolózzunk. És mindketten ezt akartuk.

Így kötöttem ki azon a kőpadon, amely a házunk oldalsó bejárata mellett állt, ahova az összes délre néző ablakból oda lehetett látni, körülöttem a nénikém virágágyásaival, elveszve a forró, heves csókban Ronnell-lel. Semmi eget rengető, semmi különösen izgalmas nem volt benne, de jó érzés volt. Lassan kezdtem rájönni, hogy jó érzés fiúk közelében lenni. Azok az órák, amelyek során Craig meccsét néztem valamelyik tornacsarnok lelátójáról, egyre kevésbé tűntek testvéri kötelességnek. Mert mégis mi más lenne egy kosármeccs, ha nem irtó helyes srácok parádéja? Az egyik legfeszesebb farmeromat vettem fel, feltettem pár plusz karperecet, és időnként magammal vittem az egyik Gore lányt is, hogy növelje a láthatóságomat a teremben. Aztán az előttem kibontakozó verejtékes mérkőzés minden percét kiélveztem – az ugrásokat és támadásokat, a cikázásokat és üvöltéseket, a férfiasság lüktetését és mindezek rejtélyességét. Amikor az egyik este a tartalék csapatból az egyik fiú rám mosolygott, ahogy ment le a pályáról, azonnal visszamosolyogtam rá. Úgy éreztem, lassan elkezdődik az a bizonyos „jövő” az életemben.

Lassan leváltam a szüleimről, fokozatosan szűnt bennem a késztetés, hogy minden egyes gondolatom kimondjam. Csendben utaztam mögöttük a Buick hátsó ülésén hazafelé ezekről a kosárlabdameccsekről, túl mélyek vagy túl zavarosak voltak az érzéseim, hogy megosszam bárkivel is. Immár

elkapott a tizenéves lét magányos borzongásának örvénye, meggyőződése volt, hogy a körülöttem levő felnőttek ilyesmit sosem éltek át.

Esténként néha úgy jöttem ki a fürdőszobából fogmosás után, hogy sötétben találtam a lakást, a nappaliban és a konyhában már lekapcsolták éjszakára a villanyt, mindenki begubózott a saját kis kuckójába. Fény szűrődött ki Craig szobájából az ajtó alatti résen, és tudtam, hogy a házi feladatát írja. A szüleim szobájában villódzott a televízió fénye, hallottam, ahogy halkan nevetgélnek és duruzsolnak egymással. Ahogy sosem töprengtem azon, milyen lehet anyámnak főállású anyának lenni, azon sem töprengtem el, milyen lehet házasnak lenni. A szüleim egységét biztos pontnak tekintettem. Ez volt az a megingathatatlan bizonyosság, amelyre mind a négyünk élete épült.

Anyám jóval később elmondta, hogy minden évben, amikor megérkezett a tavasz, és a levegő Chicago-szerte felmelegedett, azon morfondírozott, hogy elhagyja apánkat. Nem tudom, hogy ezek a gondolatok valóban komolyak voltak-e vagy sem. Azt sem tudom, hogy egy óráig, egy napig tipródott ezen, esetleg egész tavasszal, de számára ez aktív, egészséges képzelődés volt, talán energiával is feltöltötte, már-már szertartásszerűen.

Ma már látom, hogy még a boldog házasság is járhat bosszúsággal, ez egy szerződés, amelyet érdemes újra meg újra megújítani, csendben és négy szemközt – még magunkban is. Nem hiszem, hogy anyám nyíltan is hangot adott volna a kételyeinek és elégedetlenségének, ahogy azt sem, hogy mesélt volna apámnak arról a másik életről, amelyről azokban a

napokban álmodozott. Talán egy trópusi szigeten képzelte el magát? Másmilyen férfi mellett, másféle házban, esetleg egy sarokirodában, nem pedig gyerekek között? Nem tudom, és ugyan megkérdezhetném anyámat, aki most a nyolcvanas éveiben jár, de nem hinném, hogy említésre érdemes.

Annak, aki még egyetlen telet sem töltött el Chicagóban, jó tudnia: akár száz egybefüggő napon át is élhetünk az acélszürke égbolt alatt, amely fedélként borul a városra. Fagyos, metsző szél fúj a tó felől. Tucatnyi formában eshet a hó: éjszaka nehéz takaróval borítja be a várost, nappal süvítve fúj oldalirányból, néha az ember életkedve is elmegy a csúszós latyaktól, de máris visszajön, amikor a hó puha piheként szállingózik, mint a mesékben. Aztán ott a jég, rendszerint nagyon sok: vastag lakkréteggént terül el a járdákon és a szélvédőkön, amelyet aztán úgy kell lekaparni. A kora reggeli jégkapirgálás hangja – serc-serc-serc –, ahogy az emberek takarítják az autóikat, mielőtt munkába indulnának. A szomszédokat alig lehet megismerni a hideg ellen óvó vastag ruharéteg alatt, ahogy leszegett fejjel dacolnak a széllal. Hókotrók vágatnak végig az utcákon, nyomukban a hó felgyűlik és lucskos lesz, és már semmi sem tiszta.

Végül azonban történik valami. Lassú meghátrálás kezdődik. Alig észrevehető: épp csak leheletnyi pára a levegőben, kissé feljebb emelkedik az ég. Először a szívünkben érezzük, hogy talán mégiscsak véget ért a tél. Eleinte talán nem is bízunk ebben, majd mégis. Mert már előbújt a nap, apró rügyek jelentek meg a fákon, és a szomszédok levetették vastag kabátjukat. És talán a gondolataink is szellősebbek azon a

reggelen, amikor úgy döntünk, hogy a lakás minden ablakát kitarjuk, hogy lepucolhassuk az üveget és letörölhessük a párkányokat. Ilyenkor végre elgondolkodhat az ember, csendben eltöprenghet, hogy esetleg lemaradt-e más lehetőségekről, amiért ennek a férfinak a felesége lett, és ebben a házban él, ezekkel a gyerekekkel.

Lehet, hogy az egész napot azzal tölti, hogy sorra veszi, hányféleképp lehetne még élni, mielőtt végül visszahelyez minden ablaktáblát a keretébe, és kiönti a mosószeres vizet a mosogatóba. És talán ebben a pillanatban visszanyeri a magabiztosságát, mert igen, igazán itt a tavasz, és ismét úgy döntött, hogy marad.

Édesanyám végül mégiscsak visszament dolgozni, nagyjából akkortájt, amikor gimnazista lettem, kiröppent a házból, hátrahagyta a környéket, és belevetette magát Chicago sűrű, felhőkarcolókkal tűzdelt rengetegébe, ahol egy bankban, menedzserasszisztensként talált munkát. Irodai munkához illő ruhatárat alakított ki, és kezdetét vette a mindennapos ingázás: reggel a Jeffrey Boulevardon felszállt az északra tartó buszra, vagy beült apám mellé a Buickba, ha a munkaidejük kezdete épp egybeesett. Számára ez az állás kellemes változást hozott a mindennapok rutinjába, de a döntést többé-kevésbé a család anyagi helyzete indokolta. A szüleim már régóta fizették Craig tandíját a katolikus iskolában. A bátyám elkezdett az egyetem felé kacsingatni, és én is ott lépdeltam szorosan a nyomában.

Craig már befejezte a növekedést, méltóságteljes óriás volt, sajátosan ruganyos léptekkel, és a város egyik legjobb kosarasának számított. Otthon rengeteget evett. Literszám itta a tejet, egy egész pizzát is képes volt felfalni egy ültő helyében, és sokszor ebédnél lefekvésig csipegetett. Sikerült, mint mindig, egyszerre lazának és mélységesen összeszedettnek lennie, rengeteg barátja volt és jó jegyei, miközben sportolóként vonzotta a tekinteteket. A nyári szünetben körbeutazta az ország középső régióját egy olyan csapattal, amelyben ott játszott a szupersztár Isiah Thomas, aki NBA-játékosként később

a Hírességek Csarnokába is bekerült. Ahogy közeledett a gimnázium, Chicago legjobb állami iskoláinak edzői közül többen is versengtek, hogy megszerezzék Craiget. Ezek a csapatok nagyhangú tömegeket és egyetemi játékosmegfigyelőket egyaránt vonzottak, de a szüleim ragaszkodtak ahhoz, hogy Craig ne áldozza fel szellemi fejlődését a gimnazista fenomének rövid életű dicsőségéért.

A Mount Carmel tűnt a legjobb választásnak, erős katolikus liga kosárlabdacsapatának és szigorú tantervének köszönhetően – a szüleim úgy ítélték, megéri a több ezer dollárt, amibe került. Craig tanárai barna csuhás papok voltak, akiket atyámnak kellett szólítani. Az évfolyam nagyjából 80%-a fehér volt, jobbára ír katolikus gyerekek, akik félreeső, munkásosztálybeli fehér körzetekből jöttek. Az utolsó előtti tanév végére Craignak már divízió 1-es egyetemi csapatok udvaroltak, köztük olyanok is, amelyek valószínűleg ingyenességet ajánlottak volna. Ennek ellenére a szüleim kitartottak a nézetük mellett, hogy Craig még ne kötelezze el magát, és azt tűzze ki maga elé, hogy a lehető legjobb egyetemre kerüljön be. A költségek miatt majd ők aggódnak.

Hála istennek az én gimnáziumi éveim a buszbérleten kívül egy centbe sem kerültek. Szerencsére a felvételi során Chicago első mágnesgimnáziumába^[5], a Whitney M. Young Gimnáziumba kerültem, amely akkoriban egy leharcolt városrészben helyezkedett el, kicsivel a magasvasúttól nyugatra. Alig pár éve működött még csak, de már jó úton haladt, hogy a város legjobb állami iskolája legyen. A Whitney Young Gimnáziumot egy polgárjogi aktivistáról nevezték el, és

1975-ben nyitotta meg kapuit. Sok diáknak alternatívát jelentett, akik egyébként messzire buszoztak volna. Pontosan a város északi és déli felének határán állt.

A vadonatúj létesítményekben az iskola haladó szemléletű tanárokat alkalmazott, és afféle esélyegyenlőségi nirvánának szánták, vagyis mindenféle bőrszínű, jól teljesítő diákokat tárt karokkal vártak. A chicagói iskolatanács által megállapított felvételi kvóta szerint a diákközösség 40%-ának feketének, 40%-ának fehérnek, míg 20%-ának spanyol ajkúnak vagy egyéb származásúnak kellett volna lennie. Ám a felvettek aránya némiképp eltérő képet mutatott. Amikor én oda jártam, a diákok körülbelül 80%-a nem fehér volt.

Kilencedikben az első napon már az is igazi kalandnak tűnt, hogy eljussak az iskolába: másfél órányi idegtépő utazást jelentett busszal, két különböző vonalon. A városközpontban kellett átszállnom. Aznap hajnali ötkor kászálódtam ki az ágyból, magamra rángattam az új ruháimat, betettem egy pár szép fülbevalót, és elképzelni sem tudtam, mindezt hogyan fogadják majd a buszút másik végén. Megreggeliztem, de fogalmam sem volt, hol fogok ebédelni. Elköszöntem a szüleimtől, de abban sem voltam biztos, hogy a nap végére még mindig ugyanaz az ember leszek-e. A gimnázium mindenkit átformál. És számomra a Whitney Young egyértelműen határvonalat jelentett.

Maga az iskola lenyűgöző volt és modern, cseppet sem hasonlított azokhoz, amelyeket korábban láttam – három hatalmas, kocka alakú épületből állt, ebből kettőt fantasztikus üveghíd kötött össze a Jackson Boulevard főútvonala fölött. Az

osztálytermek elrendezését variálni lehetett, és alaposan átgondolták a kialakításukat. Külön épületet szenteltek a művészeteknek, speciális tanterem várta a kórust és a zenekarokat, ahol nyugodtan próbálhattak, de volt fotós- és keramikusfoglalkozások számára kialakított terem is. Az egész intézményt a tanulás szentélyének szánták. Diákok özönlöttek be a főbejáraton, már az első napon is céltudatos léptekkel.

Körülbelül 1900 gyerek járt a Whitney Youngba, és az én szememben egytől egyig idősebbek és magabiztosabbak voltak, mint én valaha is lehetek. Olyannak láttam őket, mint akik minden egyes agysejtjüket uralják, és mintha a város standardizált vizsgáján sikerrel teljesített feleletválasztós teszt minden egyes kérdésétől szárnyakat kaptak volna. Körbenéztem, és egészen kicsinek éreztem magam. A Bryn Mawrban az idősebbek közé tartoztam, a gimnazisták között pedig hirtelen a legfiatalabbak közé. Leszálltam a buszról, és észrevettem, hogy nagyon sok lány az iskolatáska mellett igazi retikült is visz magával.

Ha fel kéne címkézni a gimnáziummal kapcsolatos aggályaimat, leginkább a következő általános címszó alá kerülnének: *elég jó vagyok?* Ez a kérdés gyötört végig az első hónap folyamán, még akkor is, amikor már kezdtem beilleszkedni, még akkor is, amikor már megszoktam a hajnali kelést, és könnyedén tájékozódtam az épületekben. A Whitney Young öt „házra” oszlott, mindegyik az adott házhoz tartozók bázisaként szolgált, és a céljuk az volt, hogy meghittebbé tegyék a nagy iskola jelentette élményt. Én a Gold House-ba kerültem, amelyet Mr. Smith, az igazgatóhelyettes vezetett, aki

történetesen tőlünk alig néhány háznyira lakott a Euclid Avenue-n. Korábban éveken át vállaltam kisebb-nagyobb feladatokat Mr. Smith családjánál, egyebek mellett vigyáztam a gyerekekre, zongoraleckét adtam nekik, vagy próbáltam rendre tanítani idomíthatatlan kuttyusukat. Kisebb megnyugvást jelentett Mr. Smitht viszontlátni az iskolában, ő volt a híd a Whitney Young és a környék között, ahol felnőttem, de ez sem enyhített sokat a szorongásomon.

A környékünkéről csak kevés gyerek járt a Whitney Youngba. A szomszédban lakó barátom, Terri Johnson bekerült, ahogy az osztálytársam, Chiaka is, akit az iskola-előkészítő évfolyam óta ismertem, és akivel azóta barátságosan versengtünk, illetve ott volt velünk egy-két ismerős fiú is. Néhányan együtt buszoztunk reggelente, és hazafelé is tanítás után, de napközben a szélrózsa minden irányában szétszóródtunk, és jobbára magunkra maradtunk. Életemben most először a bátyám passzív védelme nélkül lavíroztam. Craig a maga komótos és mosolygós módján mostanáig kényelmesen utat tört nekem. A Bryn Mawrban kedvességével megpuhította a tanárokat, és a játszótéren kiérdemelte a női gyerekeknek járó tiszteletet. Bárhová ment, kisütött körülötte a nap, és nekem csak be kellett lépnem a fénykörébe. Eddig szinte akárhol jártam, mindig Craig Robinson kishúgaként ismertek.

Most azonban egyszerre csak Michelle Robinson voltam, Craig nélkül. A Whitney Youngban mindent magamnak kellett megalapoznom. A kezdeti stratégiám az volt, hogy csendben maradok, és igyekszem megfigyelni az osztálytársaimat. Különben is, kik ezek a gyerekek? Csak annyit tudtam, hogy

okosak. Feltűnően okosak. Kivételesen okosak. Nyilvánvalóan a város legokosabb gyerekei. De nem az voltam én is? Nem azért kerültünk ide mindannyian – én, Terri és Chiaka is –, mert ugyanolyan okosak vagyunk, mint ők?

Igazság szerint nem tudtam. Fogalmam sem volt, hogy ugyanolyan okos vagyok-e.

Csak annyit tudtam, hogy eddig a legjobb diákok voltunk abban a középszerű, jobbára fekete iskolában, egy középszerű, jobbára fekete körzetben. De mi van, ha mindez mégsem elég? Mi van, ha a sok hűhó ellenére mégis csupán a legrosszabbak legjobbjai vagyunk?

Ez a kétség gyötört végig a tájékoztató előadások, az első gimnáziumi biológia- és angolórám alatt, és még akkor is, amikor esetlenül próbáltam beszédbe elegyedni a többiekkel a menzán, és új barátokat szerezni. *Nem vagyok elég jó. Nem vagyok elég jó.* Kételyek kavargtam bennem a közeggel kapcsolatban, ahonnan érkeztem, és mindazzal kapcsolatban is, amit egészen addig hittem magamról. Úgy ült meg bennem a kétely, mint valami rosszindulatú sejt, amely azzal fenyeget, hogy újra meg újra osztódni fog, hacsak nem találom meg a módját, hogy megálljt parancsoljak neki.

LASSAN RÁJÖTTEM, HOGY CHICAGO JÓVAL NAGYOBB VÁROS, mint amilyennek korábban képzeltem. Ezt a felismerést részben a napi háromórányi buszozásnak köszönhettem: a Hetvenötödik utcában szálltam fel, átzötykölődtem a helyi megállók labirintusán, sokszor állnom kellett, mert a tömött buszon nem maradt ülőhely.

Az ablakon át hosszan figyelhettem, ahogy komótosan megmutatja magát a South Side, számomra a maga teljességében: a sarki üzletek és a pecsenyézők, amelyek még lehúzott redőnnel szenderegtek a kora reggel szürke fényében, az üresen ásítózó kosárlabdapályák és kövezett játszóterek. Észak felé mentünk a Jeffrey-n, majd nyugatnak fordultunk a Hatvanhetedik utcán, aztán megint északnak, ide-oda kanyarogtunk, minden második háztömbnél megálltunk, hogy újabb utasokat vegyünk fel. Áthaladtunk a Jackson Park Highlandsen és a Hyde Parkon, ahol a Chicagói Egyetem campusa terült el a masszív kovácsoltvas kapun túl. Egy örökkévalóságba telt, mire végre gyorsítottunk, és felhajtottunk a Michigan-tó partját követő Lake Shore Drive-ra, és északnak haladtunk a városközpont felé.

A buszt nem lehet siettetni, ezt elárulhatom. Az ember felszáll és tűr. A Michigan Avenue-n minden reggel, a csúcsidő kellős közepén átszálltam az egyik buszról a másikra, átültem a Van Buren Street mentén nyugatra tartó járatra, ahol a kilátás legalább érdekesebbé vált, ahogy elhaladtunk a nagy, aranykapukkal pöffeszkedő banképületek és az előkelő hotelek előtt álldogáló hordárok mellett. Az ablakon át figyeltem, ahogy elegánsan öltözött férfiak és nők – öltönyben, kosztümben, drága cipőben – kávéval a kezükben és fontosságuk teljes tudatában munkába igyekeznek. Akkor még nem tudtam, hogy az ilyen embereket profi szakértőknek hívják. Még nem nyomoztam le, hogy milyen diplomát kellett szerezniük ahhoz, hogy bejáratosak legyenek a Van Buren Streeten sorakozó, ég felé törő vállalati kastélyokba. Az viszont máris tetszett, hogy

milyen eltökéltnek látszanak.

Mindeközben az iskolában csendesen szívtam magamba az információkat, próbáltam megtalálni a helyemet a tinédzserelit körében. Egészen mostanáig a más környékről származó gyerekekkel kapcsolatos tapasztalatom a különféle unokatestvérekhez tett látogatásokra és a Rainbow Beach-i városi szervezésű nyári napközis táborokra korlátozódott, ahol minden táborozó a South Side valamelyik részéről jött, és senki sem volt jó módú. A Whitney Youngban olyan fehér gyerekekkel találkoztam, akik a North Side-on laktak – Chicagónak azon a részén, amely számomra olyan távoli volt, mint a Hold túlsó oldala, és soha még csak gondolnom sem kellett rá. Ennél sokkal izgalmasabbnak találtam azt a hamar kialakult felismerést, hogy létezik afroamerikai elit is. A legtöbb új gimnáziumi barátom fekete volt, de mint kiderült, ez nem feltétlenül jelentette azt, hogy addigi életünkben hasonló élményekben volt részünk. Sokuknak jogászok vagy orvosok voltak a szüleik, és úgy tűnt, már rég ismerik egymást a Jack and Jill nevű afroamerikai társasági klubból. Síelni jártak, és olyan utakra, amelyekhez útleveél kellett. Számomra idegen dolgokról beszélgettek, például nyári gyakornoki állásokról és történelmileg fekete egyetemekről. Az egyik fekete osztálytársam, egy különnc, de mindig mindenkihez kedves fiú szülei annak idején egy nagy szépségápolási vállalatot alapítottak, és a belváros legpuccosabb toronyházában laktak.

Ez lett az én új világom. Nem azt mondom, hogy az iskolában mindenki gazdag volt vagy túlságosan kifinomult, mert ez nem lenne igaz. Rengeteg gyerek éppolyan környékről

jött, ahonnan én is. Akadtak köztük olyanok is, akik sokkal több nehézséggel küzdöttek, mint én addig bármikor. Ám a Whitney Youngban töltött első hónapom során betekintést nyertem egy számomra korábban láthatatlan valóságba – a privilégiumok és összeköttetések világába, amely félig titkos hágcsoúk és kötelek hálózataként feszült a fejünk felett, készen arra, hogy egyeseket, de korántsem mindannyiunkat, elvezessen a csillagos égi.

AZ ELSŐ OSZTÁLYZATAIM EGÉSZEN JÓK LETTEK, és a második félévet is hasonlóan zártam. Az első és második évfolyam során kezdtem kialakítani ugyanazt az önbizalmat, amelyet korábban a Bryn Mawrban. Minden apró eredmény, minden sikeresen elkerült gimnáziumi kudarc hatására a kételyeim fokozatosan semmivé foszlottak. A legtöbb tanáromat kedveltem. Nem féltem jelentkezni az órán. A Whitney Youngban biztonságos volt okosnak lenni. Eleve azt feltételezték, hogy mindenki egyetemre készül, ami azt jelentette, hogy sosem próbáltuk palástolni az intelligenciánkat attól félve, hogy valaki közli, úgy beszélünk, mint egy fehér diák.

Minden olyan tantárgyat imádtam, amelyhez írni kellett, és átküzdöttem magam a matekon is. A francia nagyjából tisztességesen ment. Voltak olyan társaim, akik mindig egy-két lépéssel előttem jártak, és mintha minden erőfeszítés nélkül értek volna el kiváló eredményeket, de azon voltam, hogy ez ne szegje kedvem. Kezdttem rájönni, hogy ha néhány pluszórát szánok a tanulásra, általában be tudom hozni ezt a lemaradást. Nem voltam kitűnő tanuló, de mindig igyekeztem, és akadt olyan félév, amikor elég közel kerültem a színötös

bizonyítványhoz.

Craig eközben beiratkozott a Princetoni Egyetemre, a Euclid Avenue-n kiürítette a verandából kialakított szobáját, és kétméteres, kilencven kilogrammos úrt hagyott a mindennapi életünkben. A hűtönket jóval kevésbé kellett telepakolni hússal és tejjel, a telefonvonalat már nem foglalták le a lányok, akik állandóan hívogatták. Ösztöndíjat ígérő nagy egyetemek hívták meg, ahol kosarasként a hírességek életét élhette volna, de a szüleink ösztönzésére a Princetont választotta, amely többbe került ugyan, de ők úgy látták, hogy többet is ígért. Amikor Craig másodikban az egyetemi kosárlabdacsapat kezdőjátékosa lett, apám dagadt a büszkeségtől. Alig állt a lábán, és csak két botra támaszkodva tudott járni, de örömmel vállalta a hosszú autótutat. A régi Buickot új Buickra cserélte, egy másik 225-ösre, csak ez metálfényű sötétbordó volt. Amikor sikerült szabadnapot kivennie, megtette a tizenkét órás utat Indianán, Ohión, Pennsylvanián és New Jersey-n át, hogy ott lehessen Craig valamelyik meccsén.

Mivel az iskola miatt sokat utaztam, értelemszerűen kevesebbet láttam a szüleimet, és így visszatekintve azt hiszem, magányos időszak lehetett ez kettejüknek, vagy legalábbis némi alkalmazkodást igényelt. Sokkal többet voltam távol, mint otthon. Mivel meguntuk a sok ácsorgást a másfél órás buszúton, Terri Johnsonnal kieszeltünk egy trükköt: minden reggel negyedórával előbb indultunk el otthonról, és egy olyan buszra szálltunk fel, amely az iskolával ellentétes irányba tartott. Mentünk vele néhány megállót dél felé, egy kevésbé zsúfolt körzetig, ott leugrottunk róla, átvágtunk az úttesten, és

leintettük a rendes, észak felé tartó buszunkat, amely olyankor megbízhatóan üresebb volt, mint a Hetvenötödik utcában, ahol addig felszálltunk. Elégedetten nyugtáztuk, milyen okosak vagyunk, gyorsan lehuppantunk egy ülésre, aztán egészen az iskoláig beszélgettünk vagy tanultunk.

Esténként hat-hét óra tájban bevonszoltam magam az ajtón, általában épp időben érkeztem, hogy gyorsan megvacsorázhassam és beszélgethessek a szüleimmel az aznapi történeésekről. Ám amint elmosogattunk, máris belemélyedtem a házi feladatomba, sokszor levittem a könyveimet a lépcső melletti tanulósarokba, mert ott csend volt és nyugalom, és ott gubbasztottam az enciklopédia társaságában Robbie-ék lakása mellett.

A szüleim sosem beszéltek arról, mekkora nehézséget jelent kifizetni az egyetemet, de eleget tudtam ahhoz, hogy értékeljem az erőfeszítéseiket. Amikor a franciatanárom bejelentette, hogy fakultatív osztálykirándulást szervez Párizsba az egyik tanítási szünetben azoknak, akik erre pénzt tudnak szánni, eszembe sem jutott, hogy otthon felvessem a kérdést. Ez volt a különbség köztem és a Jack and Jill-gyerekek között, akik közül sokan addigra közeli barátaim lettek. Rendezett háttérrel, szerető szívű családom volt, telt arra is, hogy átbuszozzák a városon az iskoláig, és este, amikor hazatértem, meleg vacsora várt. Ezeken túl semmit sem akartam kérni a szüleimtől.

Egyik este azonban a szüleim leültettek, és zavartan néztek rám. Anya tudomást szerzett a franciaországi útról Terri Johnson anyukájától.

– Miért nem szóltál erről nekünk? – kérdezte.

– Mert túl sokba kerül.

– Ami azt illeti, ezt nem neked kell eldöntened, Miche – jegyezte meg apa gyengéden, szinte megbántódva. – És mi hogyan dönthetnénk el, ha nem is tudunk róla?

Csak néztem őket, nem is tudtam, mit feleljek. Anya rám pillantott, a tekintete ellágyult. Apám addigra levette a munkahelyen hordott egyenruháját, és tiszta fehér ingbe bújt. Akkor már a negyvenes éveik elején jártak, és közel húsz éve voltak házasok. Soha egyikük sem nyaralt még Európában. Sosem üdültek tengerparton, nem jártak el vacsorázni sem. Nem volt saját házuk. Mi voltunk a befektetéseik, én és Craig. Minden pénzt ránk költöttek.

Pár hónappal később felszálltam a Párizsba tartó repülőgépre a tanárommal és tíz-egynéhány osztálytársammal együtt. Egy ifjúsági szállóban laktunk, bejártuk a Louvre-t, felmentünk az Eiffel-torony tetejére. Az utcai árusoktól *crêpes au fromage*-t vásároltunk, és végigsétáltunk a Szajna-parton. Úgy beszéltünk franciául, mint egy csapat chicagói gimnazista, de legalább megszólaltunk az ottaniak nyelvén! Amikor aznap a gép kigurult a kapu mellől, kinéztem az ablakon, vissza a reptérre, és tudtam, édesanyám ott áll valahol a sötétített üvegtáblák mögött a fehér télikabátjában, és nekem integet. Emlékszem, ahogy felzúgtak a repülőgép motorjai, döbbenetesen hangosan. Aztán már száguldottunk is a kifutón, kezdtünk felfelé dőlni, majd a gyorsulás megragadta a mellkasomat, és visszanyomott az ülésembe abban a különös, köztes fél pillanatban, amely az előtt következik be, hogy végre érezném: felemelkedtünk.

A VILÁG TÖBBI GIMNAZISTÁJÁHOZ HASONLÓAN, a barátnőimmal mi is szerettünk mászkálni. Hangoskodva kóborolni a különféle köztereken. Azokon a napokon, amikor hamarabb ért véget a tanítás, vagy amikor kevés volt a házi feladat, kiözönlöttünk a Whitney Youngból, nyakunkba vettük Chicago belvárosát, és a Water Tower Place nyolcszintes plázájában kötöttünk ki. Amint odaértünk, fel-le suhantunk a mozgólépcsőkön, a pénzünket Garrett-féle ínycsopátos kukoricára költöttük, az indokltnál jóval hosszabb időre elfoglaltuk a McDonald'sban az asztalokat, legalábbis ahhoz képes, hogy milyen kevés ételt rendeltünk. Végignéztük a dizájner farmerokat és táskákat a Marshall Field'snél, bár nemritkán árnyékként követett minket a biztonsági őr, akinek nem tetszett a fizimiskánk. Néha még moziba is mentünk.

Boldogok voltunk – örültünk a szabadságunknak, örültünk egymásnak, örültünk, ahogy a város mintha szebben csillogott volna olyan napokon, amikor nem az iskolára gondoltunk. Városi gyerekek voltunk, akik kezdték megtanulni a túlélést a világban.

Rengeteg időt töltöttem Santita Jackson nevű osztálytársammal, aki reggelenként néhány megállóval utánam szállt fel a jeffrey-i buszra, és az egyik legjobb gimnáziumi barátnőm lett. Santitának gyönyörű, sötét szeme volt, kerek arca és a bölcs asszonyokra jellemző tartása, már tizenhat évesen is. Az iskolában egyike volt azoknak a diákoknak, akik minden elérhető egyetemi előkészítőre jelentkeztek, és mintha mindegyiket a kisujjukból ki is rázták volna. Szoknyában járt, amikor mindenki más farmerben, az énekhangja olyan tiszta és

erőteljes volt, hogy évekkel később Roberta Flack háttérénekeseként turnézott. Mindemellett csodálatos mélységei voltak. Ezt szerettem benne a legjobban. Hozzám hasonlóan tudott könnyed és vicces lenni, amikor nagyobb társaságban voltunk, de amikor kettesben maradtunk, hirtelen körülményesek és komolyak lettünk, két filozófus, akik együtt próbálják megoldani az élet kis és nagy kérdéseit. Órákat töltöttünk Santita szobájának padlóján ücsörögve a család Tudor-stílusú, fehér házának emeletén a Jackson Park Highlandsen, a South Shore tehetősebb részén, és arról beszélgettünk, mi az, ami bosszant minket, merre tart az életünk, mi az, amit értünk a világ dolgaiból és mi az, amit nem. Barátként jó hallgatóság volt és éleslátó, és én is igyekeztem ilyen lenni.

Santita apja híres volt. Barátnőm életének elsődleges és megkerülhetetlen realitása az volt, hogy ő Jesse Jackson tiszteletes, a lánglelkű baptista prédikátor és egyre jelentősebb politikai vezető legidősebb gyermeke. Jackson Martin Luther King közeli munkatársa volt annak haláláig, és az 1970-es évek elején lett országosan is ismert, az Operation PUSH politikai szervezet alapítójaként, amely a mellőzött afroamerikaiak jogainak érvényesítését tűzte zászlajára. Mire gimnáziumba kerültem, Jackson valóságos hírességgé vált – karizmatikus volt, jó összeköttetésekkel, és folyamatosan jött-ment. Járt az országot, tömegeket varázsolt el zengő szónoklataival, amelyekben arra buzdította a feketéket, hogy rázzák le magukról a negatív gettósztereotípiákat, és követeljék mindaddig megtagadott politikai jogait. A megalkuvást nem

tűrő, tette kész önmegvalósítás üzenetét prédikálta. „Down with dope! Up with hope” – Félre a bódultságot, elő a reményt! – kiáltotta a hallgatóságának. Fogadalmat tétetett az iskolás gyerekekkel, hogy kikapcsolják a televíziót, és minden este két órát szentelnek a tanulásnak. A szülőkkel megígértette, hogy odafigyelnek rájuk. Ellenszegült a kudarcérzetnek, amely megannyi afroamerikai közösséget áthatott. Arra biztatott mindenkit, hogy hagyjanak fel az önsajnálattal, és vegyék a kezükbe saját sorsuk alakítását. „Senki, de senki – harsogta – nem annyira szegény, hogy ne tudná napi két órára kikapcsolni a tévéjét!”

Santitáéknál lebzselni izgalmas élménynek számított. A házuk tágas és egy kissé kaotikus volt, öt gyerek lakott ott, tömve volt viktoriánus stílusú bútorokkal és antik üvegáruval, amelyet Jacqueline, Santita édesanyja előszeretettel gyűjtött. Mrs. Jackson, ahogy én hívtam, határtalan lelkesedésű, harsány nevetésű nő volt. Színes, lengedező ruhákat viselt, az ebédlőben a masszív asztalra maga tette le az ételt bárki elé, aki épp betoppant látogatóba. Ezek a vendégek jobbára az általa „mozgalomnak” nevezett társasághoz tartoztak, többek között cégvezetők, politikusok és költők, illetve az énekesektől kezdve a sportolókig mindenféle híres emberből álló holdudvar.

Amikor Jackson tiszteletes otthon tartózkodott, egészen más energia lüktetett végig a házon. A szokott napirendet sutba dobták; a vacsora melletti beszélgetések az éjszakába nyúltak. Tanácsadók jöttek és mentek. Mindig terveket szövögettek. A Euclid Avenue-n álló lakásunktól eltérően, ahol az élet rendezetten, kiszámítható tempóban haladt, ahol a szüleim

aggodalmi ritkán terjedtek ki másra, mint hogy a család boldog legyen és sikeres, a Jackson családot valami nagyobb, zavarosabb és szemmel láthatóan jelentősebb cél vezérelte. Ők kifelé kötelezték el magukat; az ő közösségük nagy volt, a küldetésük fontos. Santitát és a testvéreit úgy nevelték, hogy politikailag aktívak legyenek. Tudták, hogyan és mit kell bojkottálni. Tüntettek az apjuk elveiért. Vele tartottak a hivatalos útjain, ellátogattak Izraelbe és Kubába, New Yorkba és Atlantába. Kint álltak a színpadon hatalmas tömegek előtt, és megtanulták elviselni mindazt a feszültséget és polémiát, ami azzal járt, hogy az apjuk – ráadásul fekete bőrszínű apjuk – közszereplő. Jackson tiszteletesnek testőrei is voltak – robusztus, szótlan férfiak, akik vele utaztak. Akkoriban csak halványan jutott el a tudatomig, hogy az élete folyamatosan veszélyben forgott.

Santita csodálta az apját, büszke volt a munkásságára, de azért igyekezett a saját életét élni. Mindketten hittünk abban, hogy Amerika-szerte erősíteni kellene a fekete ifjúság jellemét, ugyanakkor azt is égetően fontosnak tartottuk, hogy még a K-Swiss-sportcipő-kiállítás vége előtt eljussunk a Water Tower Place plázába. Sokszor kaptuk magunkat azon, hogy fuvart vagy kölcsönautót keresünk. Mivel én egyautós családban nőttem fel, ahol mindkét szülő dolgozott, a Jackson-házban jóval nagyobb esélyünk volt ilyesmire, hiszen Mrs. Jacksonnak volt egy fabetétes kombija és egy kis sportautója is. Időnként megkértük a segítő csapat valamelyik tagját vagy egy vendéget, hogy vigyen el minket valahova. Ilyenkor viszont nem mi szabtuk meg a feltételeket. Ez volt az egyik első, akaratlan lecke

arról, milyen is az élet a politika porondján: a menetrendek és tervek mintha folyton felborultak volna. Ugyan az örvény legszélén álltam, de még innen is lehetett érezni az erejét. Santitával nemegyszer kellett megtapasztalnunk egy-egy, apjához köthető késést – hol valamelyik értekezlet húzódott el, hol a repülőgép körözött még mindig a reptéren, vagy kitérőket kellett tenni egy sor, utolsó pillanatban megbeszélte állomáshelyen. Naivan azt hittük, hogy hazavisznek minket az iskolából vagy a bevásárlóközpontból, ám ehelyett egy politikai tüntetés kellős közepén találtuk magunkat a West Side-on, vagy órákra ott ragadtunk a Hyde Parkban az Operation PUSH főhadiszállásán.

Az egyik nap azon kaptuk magunkat, hogy Jesse Jackson támogatóinak a tömegében masírozunk a Bud Billiken-napi felvonuláson. A felvonulást egy régi újságrovat kitalált karakteréről nevezték el, és a South Side egyik legnagyobb hagyománya, amelyet minden augusztusban megrendeznek – hatalmas felhajtás rezesbandával, léggömbökkel, és a menet akár három kilométer hosszan is kígyózik a Martin Luther King Jr. Drive-on, az afroamerikai környék szívében, amelyet régen Black Beltnek (azaz fekete övnek) neveztek, de később átkeresztelték Bronzeville-re. A Bud Billiken-napi felvonulás hagyománya 1929-ig nyúlik vissza, és az afroamerikai büszkeséget ünnepli. Községi vezetőknek és politikusoknak a részvétel többé-kevésbé kötelezőnek számít mind a mai napig: meg kell jelenniük, és végig kell sétálniuk az útvonalon.

Ezt akkoriban még nem tudtam, de Santita apja körül az örvény egyre gyorsabban kezdett forogni. Jesse Jacksont már

csak évek választották el attól, hogy hivatalosan is induljon az Egyesült Államok elnöki posztjáért, ami azt jelentette, hogy valószínűleg már akkor aktívan fontolgatta ezt a lépést, amikor mi gimnáziumba jártunk. Pénzt kellett gyűjteni. Kapcsolatokat kellett építeni. Ma már tudom, hogy az elnökjelöltség mindent felemésztő, egész embert kívánó erőfeszítést igényel minden érintettől, és a jó kampány része az előkészítő munka is, amely akár évekkel is meghosszabbíthatja az egész folyamatot. Ha ezt az 1984-es választások fényében nézzük, akkor Shirley Chisholm kongresszusi képviselő 1972-es sikertelen indulása után Jesse Jackson a második afroamerikai, aki valaha is komoly kampányt indított az elnökségért. Úgy hiszem, a felvonulás idején Jacksonban legalább távolról már felmerültek ezek a tervek.

Azt azonban tudtam, hogy én személy szerint nem szeretek odakint lenni, nem tetszett, hogy kilöknek a perzselő napsütésbe a luftballonok és megafonok, harsonák és éljenző emberek közé. A fanfár érdekes volt, sőt mámorító, de volt az egészben – általánosságban a politikában – valami nyugtalanító. Először is, én azt szerettem, ha a dolgok rendezettek, minden előre el van tervezve, és őszintén elmondhatom, én úgy láttam, a politikai életben nincs igazán rendezettség. A felvonulás nem volt betervezve. Úgy emlékszem, Santitával nem is akartunk részt venni rajta. Az utolsó pillanatban szerveztek be minket, talán a barátnőm anyukája vagy apukája, esetleg a mozgalomból valaki, aki elkapott minket, mielőtt az előzetes elképzeléseinknek megfelelően folytathattuk volna a napunkat. De nagyon szerettem Santitát, ráadásul udvarias gyerek voltam, aki jobbára

szót fogadott a felnőtteknek, ezért engedtem. Belevetettem magam a Bud Billiken-napi felvonulás forró, kavargó lármájába.

Amikor aznap este hazaérkeztem a Euclid Avenue-ra, édesanyám nevetve fogadott:

– Épp most láttalak a tévében – mondta.

A híradót nézte, és észrevett, ahogy ott vonulok Santita mellett, integetek és mosolygok, teszem, amit kell. Azt hiszem, azon nevetett, hogy azonnal feltűnt neki a feszengetésem is – az, hogy látszik rajtam, csak belerángattak valamibe, amit legszívesebben messziről elkerültem volna.

AMIKOR ELJÖTT AZ IDŐ, HOGY EGYETEMET VÁLASSZUNK, Santitával mindketten a keleti-parti iskolák után érdeklődtünk. Barátnőm elment megnézni a Harvardot, de elkedvetlenedett, amikor egy felvételi ügyintéző nyíltan zaklatta az apja politikai szerepvállalása miatt, pedig ő csak saját jogon szeretett volna bejutni. Én az egyik hétvégén meglátogattam Craiget a Princetonon, ahol szemmel láthatóan belesimult a kosarazás, óralátogatás és a kisebbségi diákok számára kialakított központ tevékenységeinek ritmusába. A campus hatalmas volt és takaros – borostyánnal befuttatott Ivy League-, azaz Borostyán Liga iskola –, és Craig barátai is egész kedvesnek tűntek.

Innentől kezdve nemigen volt min gondolkodni. A közeli rokonságban senkinek sem volt a felsőoktatással kapcsolatos közvetlen tapasztalata, ezért nem sok mindent lehetett megvitatni vagy körüljárni. És mint korábban oly sokszor, most is úgy gondoltam, ami Caignek tetszik, az nekem is fog, és amit ő el tud érni, azt nekem is sikerül majd. Így lett a Princeton az

első számú jelöltem.

Végzős gimnazistaként az utolsó év elején kötelességtudóan elmentem a kötelező első találkozómra az iskola számomra kijelölt továbbtanulási tanácsadójához. Nem sokat tudok mondani a tanácsadóról, mert szándékosan és szinte azonnal kitöröltem ezt az élményt. Nem emlékszem sem a hölgy nevére, sem az etnikumára, még arra sem, hogyan nézett rám aznap, amikor megjelentem az irodája ajtajában, telve büszkeséggel, hiszen úgy tűnt, hogy a Whitney Youngban az évfolyamom felső tíz százalékában fogok végezni, engem választottak meg a végzős évfolyam pénztárosának, bekerültem a kiemelkedő teljesítményt nyújtó gimnazistákat összefogó Országos Tehetséggondozó Programba (National Honor Society), és sikerült szinte minden kételytől megszabadulnom, amellyel még ideges kilencedikesként érkeztem. Nem emlékszem, hogy a hölgy átolvasta-e egyáltalán az adatlapomat azelőtt vagy azután, hogy bejelentettem, a testvérem példáját követve következő ősszel a Princetonon szeretném folytatni a tanulmányaimat.

Ami azt illeti, lehetséges, hogy rövid találkozásunk alatt a továbbtanulási tanácsadó tett pozitív és segítő szándékú megjegyzéseket is, de egyikre sem emlékszem. Mert akár jogosan, akár nem, én bizony fennakadtam egyetlenegy, unottan és lekezelő mosoly kíséretében elejtett mondatán:

– Nem vagyok benne biztos, hogy a Princetonra való vagy.

Az ítélete egyszerre volt villámgyors és elutasító, valószínűleg azon alapult, hogy vetett egy futó pillantást a jegyeimre és a tesztek pontszámaira. Valószínűleg ezt csinálta

egész álló nap, mégpedig gyakorlott hatékonysággal: közölte a végzősökkel, hogy valók-e egy adott egyetemre, avagy sem. Sejtésem szerint úgy gondolta, hogy ő képviseli a realitást az adott helyzetben. Kétlem, hogy bármilyen jelentőséget tulajdonított a beszélgetésünknek.

De mint mondtam, a kudarcézés jóval azelőtt jelentkezik, hogy valóban bekövetkezne. És számomra úgy tűnt, ez a nő pontosan ezt az érzést akarja elültetni bennem – kudarcra vagyok ítélve már jóval az előtt, hogy próbálkoznék. Azt közölte ezzel, hogy ne törjek olyan magasra, de ez szöges ellentétben állt mindazzal, amit a szüleim addig sugalltak nekem.

Ha úgy döntök, hogy hiszek neki, a megjegyzése újfent megingatta volna az önbizalmam, újraéltem volna a *nem vagyok elég jó, nem vagyok elég jó* régi, jól ismert mantráját.

Ám akkor már három éven át tartottam a lépést a Whitney Young ambiciózus diákjaival, így megtanultam, hogy ennél több van bennem. Nem fogom hagyni, hogy egyetlen ember véleménye mindent megingasson, amit hitem szerint már tudtam magamról. Éppen ezért, változtattam a módszeremen, de anélkül, hogy a célomon módosítottam volna. Igenis jelentkeztem a Princetonra és még néhány kiválasztott iskolába, de a továbbtanulási tanácsadó részvétele nélkül. Inkább olyan ember segítségét kértem, aki valóban ismert. Mr. Smith, az igazgatóhelyettes, aki a közelünkben lakott, látta, hogy diákként melyek az erősségeim, ráadásul a saját gyerekeit is rám merte bízni. Vállalta, hogy ajánlólevelet ír számomra.

Az életem során nemegyszer az a szerencse ért, hogy számos kitűnő és sikeres emberrel találkozhattam – a világ vezető

politikusaival, feltalálókka, zenészekkel, úrhajósokkal, sportolókkal, professzorokkal, vállalkozókkal, művészekkel és írókkal, úttörő munkát végző orvosokkal és kutatókkal. Volt köztük néhány (de nem elég) nő is. Volt köztük néhány (de nem elég) fekete vagy színes bőrű is. Voltak, akik szegénynek születtek, vagy olyan életet éltek, amely sokunk szemében igazságtalanul tele volt nehézségekkel, és mégis úgy dolgoztak, mintha a világ minden privilégiuma megadatott volna nekik. A következőt tanultam meg: mindegyikük találkozott kétkedőkkel. Többeknek a mai napig hangos, stadionra való kritikusa van, olyan vészmadarak, akik minden apró ballépés vagy hiba esetén már harsogják is: Én megmondtam! A zaj sosem ül el, de az általam ismert legsikeresebb emberek rájöttek, hogyan lehet ezzel együtt élni, hogyan kell olyan emberekre támaszkodni, akik hisznek bennük, és tovább haladni a céljaik felé.

Aznap füstölögve léptem ki a továbbtanulási tanácsadó irodájából, ahol elsősorban az egómat érte csorba. Abban a pillanatban csak arra tudtam gondolni: Majd én megmutatom neked!

Aztán persze lehiggadtam, és tettem tovább a dolgom. Sosem hittem, hogy könnyű bekerülni az egyetemre, de kezdtem megtanulni koncentrálni és hinni a saját utamban. Igyekeztem mindezt érzékeltetni az egyetemi felvételi esszémben. Ahelyett, hogy úgy tettem volna, mint aki örülten entellektüel, és szent meggyőződése, hogy tökéletesen illik a Princeton borostyánnal benőtt falai közé, írtam édesapám szklerózis multiplexéről és arról, hogy a családom tagjai közt

senkinek nincs felsőoktatási tapasztalata. Nem tagadtam, hogy felfelé törekszem. Az én hátteremmel nem tehettem mást, mint hogy felfelé kapaszkodom.

Azt hiszem, végül tényleg sikerült megmutatnom annak a továbbtanulási tanácsadónak. Hat vagy hét hónappal később ugyanis bedobtak egy levelet a Euclid Avenue-n a postaládánkba, amely szerint felvennének a Princetonra. A szüleimmel aznap este azzal ünnepeltünk, hogy pizzát rendeltünk az Italian Fiestából. Felhívtam Craiget, és beleüvöltöttem a kagylóba a jó hírt. Másnap bekopogtattam Mr. Smith ajtaján, hogy elújságoljam neki, felvettek, és megköszönjem a rengeteg segítséget. A tanácsadóhoz vissza sem mentem, hogy közöljem vele, mekkorát tévedett – hogy mégiscsak a Princetonra való vagyok. Egyikünknek sem használt volna. Alapvetően neki nem is kellett semmit megmutatnom. Csakis önmagamnak.

Édesapám 1981 nyarán vitt el a Princetonra, az Illinois-t New Jersey-vel összekötő sík autópályákon. Több volt azonban ez egyszerű apa-lánya utazásnál. A barátom, David is velünk tartott. Az egyetem meghívott egy különleges háromhetes nyári orientációs programra, amelynek az volt a célja, hogy áthidalja a „felkészülésben esetlegesen előforduló szakadékokat”, és némi pluszidőt és segítséget biztosítson a kiválasztott golyáknak, hogy könnyebben be tudjanak illeszkedni az egyetemi életbe. Az nem derült ki, pontosan mi alapján soroltak be bennünket – a felvételi jelentkezésünk mely részei árulták el az intézménynek, hogy hasznos lenne, ha megtanulnánk átlátni a tantervet, vagy előre begyakorolhatnánk a campus épületei között a tájékozódást –, de Craig is részt vett rajta két évvel korábban, és remek lehetőségnek tűnt. Összecsomagoltam a holmimat, elkészöntem anyámtól – egyikünk sem sírt vagy érzékenyült el –, majd beültem az autóba.

Részben azért is vártam annyira, hogy elhagyhassam a várost, mert az utóbbi pár hónapban egy gyártósor mellett dolgoztam: egy ipari méretű ragasztópisztolyt kezeltem egy apró könyvkötészetben Chicago belvárosában – lélekölő robotmunka volt, napi nyolc órán át, heti öt napon, és valószínűleg keresve sem lehetett volna jobb módot találni rá, hogy tudatosítsam magamban: valóban érdemes egyetemre

menni. David anyja ebben a könyvkötészetben dolgozott, és ő ajánlott be oda mindkettőnket. Egymás mellett dolgoztunk egész nyáron, és ettől az egész vállalkozás jóval elviselhetőbb lett. David okos és gyengéd, magas, jóvágású fiú volt, két évvel idősebb nálam. Először Craiggel barátkozott össze a környék kosárlabdapályáján, néhány évvel korábban a Rosenblum Parkban: beállt passzolgatni, amikor rokonlátogatóban járt a Euclid Parkwayen. Végül keresni kezdte a társaságomat. A szorgalmi időszakban egy másik államban járt egyetemre, így szerencsére nem vonta el a figyelmemet a tanulmányaimtól. A tanítási szünetekben és nyáron azonban hazajött, az anyjánál lakott a város túlsó, délnyugati végében, és szinte mindennap autóba ült, és eljött értem.

David lezser volt, és minden korábbi barátomnál felnőttebb. Leült a kanapéra, és baseballmeccset nézett apámmal. Viccelődött Craiggel, és udvariasan elbeszélgetett anyával. Igazi randevúkra mentünk, a mi mércénkkel mérve elegáns vacsorákra a Red Lobsterbe, vagy épp moziba. Sokat hülyéskedtünk, és füves cigit szívtunk az autójában. Nappal a könyvkötészetben zsibbadt aggyal ragasztópisztolyoztunk egymás mellett, aranyköpésekkel szórakoztattuk egymást, míg ki nem fogytunk az ötletekből. Egyikünk sem rajongott különösebben azért a munkáért, hiszen csak egy célunk volt vele: pénzt akartunk gyűjteni az iskolára. Különben is, én hamarosan elhagyom a várost, és nem igazán állt szándékomban visszatérni a könyvkötő üzembe. Bizonyos értelemben félig-meddig már ott sem voltam – a gondolataim már rég a Princetonon jártak.

Tehát mire azon az augusztus eleji estén, amikor az apa-lánya-udvarló trió végre lekanyarodott az egyes útról, be a campus felé vezető, lombos fák szegélyezte széles sétányra, már készen álltam az új életemre. Készen álltam, hogy begurítsam a két bőröndömet a nyári kollégium épületébe, és megismerkedjem a programon részt vevő többi fiatallal (jobbára kisebbségi és alacsony jövedelmű diákokkal, köztük néhány sportolóval). Készen álltam, hogy jóllakjam a kantinban kapható ételekkel, emlékezetembe véssem a campus térképét, és megbirkózzam az elém dobott tanmenetekkel. Ott voltam. Megérkeztem. Tizenhét éves voltam, és elkezdődött az Életem.

Egyetlen probléma akadt csupán, mégpedig David, aki, amint áthajtottunk Pennsylvania állam határán, egyre gyászosabb képet vágott. Ahogy kirángattuk a poggyászsomat a csomagtartóból, láttam, hogy David máris magányosnak érzi magát. Akkor már több mint egy éve jártunk. Szerelmet vallottunk egymásnak, de ez a Euclid Avenue, a Rosenblum Park-beli kosárlabdapályák és a Red Lobster közegében élő szerelem volt. Abban a közegben, amelyet épp elhagytam. Míg apám, szokásához híven, lassan kászálódott ki a volán mögül, és vártuk, hogy a botjára támaszkodjon, Daviddal csak álltunk ott szótlanul a szürkületben, bámultuk a zöld gyeptől hibátlan rombuszát a kollégium köerődítménye előtt. Feltételezem, akkor jutott el mindkettőnk tudatáig, hogy talán volt néhány fontos dolog, amit elfelejtettünk megbeszélni, és talán másképp vélekedünk arról, vajon ez csak egy átmeneti búcsú, vagy végleges, a nagyra nőtt távolság miatt megejtett szakítás. Meglátogatjuk egymást? Írunk szerelmes leveleket egymásnak?

Mennyi energiát fogunk ebbe fektetni?

David komoly arccal fogta meg a kezem. Zavarba ejtő volt az egész. Tudtam, mit akarok, de nem találtam a szavakat. Reméltem, hogy egy szép napon olyan erős érzéseket táplálok majd valaki iránt, hogy az ledönt a lábamról, és az egész életemet a feje tetejére állítja az a mindent elsöprő szenvedély, amely a legszebb szerelmek sajátja. A szüleim tizenévesként szerettek egymásba. Apa még a gimnáziumi végzős bálba is anyát vitte el. Tudtam, hogy a tinédzserszerelmek néha igaziak és örökké tartanak. Hinni akartam, hogy létezik egy srác, aki egyszer csak megjelenik, és betölti az egész életemet, aki szexi lesz és megbízható, aki olyan nagy hatást gyakorol rám és annyira megérinti a szívemet, hogy hajlandó leszek a legfontosabb céljaimat is átrendezni.

Csakhogy ez nem az épp előttem álló srác volt.

Apám törte meg a David és köztem beállt csendet, szólt, hogy ideje felvinni a holmimat a szobámba. Kettejük számára egy motelszobát vett ki a városban. Azt tervezték, hogy csak másnap indulnak vissza Chicagóba.

A parkolóban szorosan magamhoz öleltem apát. A karja régen is izmos volt az ifjúkori bokszolásnak és úzásnak köszönhetően, és felsőteste erős maradt a bottal való közlekedéshez szükséges erő kifejtéstől.

– Légy jó, Miche! – mondta, azzal elengedett, és az arca a büszkeségen kívül mást nem árult el.

Aztán visszaült a kocsiba, tapintatosan magunkra hagyva minket.

Ott álltunk a járdán, zavartan és tétován. A szívem

szerelmesen megdobbant, amikor David odahajolt, hogy megcsókoljon. Ez a rész mindig is kellemes volt.

És mégis, tudtam. Tudtam, hogy miközben átölelem ezt a jólelkű chicagói fiút, akinek őszintén fontos voltam, ott volt, épp mögöttünk, a megvilágított út is, amely kivezetett a parkolóból, fel az enyhe emelkedőn az átriumos udvar felé, amely percekben belül az új életterem, az új világom lesz. Ideges voltam, hogy életemben most először az otthonomtól távol fogok lakni, és hátrahagyom az egyetlen életet, amelyet eddig ismertem. De belül valahogy tudtam, hogy jobb most gyorsan, tisztán elintézni a szakítást, és nem kapaszkodni semmibe. Másnap David felhívott a kollégiumban, hogy össze tudnánk-e futni egy gyors ebédre vagy egy utolsó sétára a városban, mielőtt hazamegy. Motyogtam valamit arról, hogy máris milyen sok a dolgom az iskolában, és szerintem nem megoldható. Aznap este a búcsúzásunk valódi volt, és örökre szólt. Valószínűleg akkor és ott, szemtől szembe kellett volna kimondanom, de beijedtem, mert tudtam, hogy fájni fog – kimondani és hallani is. Ehelyett csak hagytam elmenni Davidet.

MINT KIDERÜLT, még nagyon sok mindent meg kellett tanulnom az életről, vagy legalábbis arról, milyen az élet a Princeton campusán az 1980-as évek elején. Miután a nyári felkészítőn több eseménydús hetet töltöttem el annak a pár tucat fiatalnak a társaságában, akik mind barátságosnak és ismerősnek tunk, hivatalosan is elkezdődött az őszi félév, és az egyetemet elárasztotta a diáksereg. A holmimat átköltöztettem egy másik, háromszemélyes kollégiumi szobába a Pyne Hallba, aztán a

harmadik szinten az ablakból figyeltem, ahogy több ezer, jobbra fehér diák özönlí el a campust, hifitornyokat, paplanokat és ruhaállványokat cipelve. Volt olyan diák is, aki limuzinnal érkezett. Az egyik lány éppenséggel két (hosszított) limuzinnal jött – hogy minden holmija beférjen.

A Princeton végtelenül fehér volt, és igencsak a férfiak domináltak mindenhol. E tényeket nem lehetett figyelmen kívül hagyni. Az egyetemre szinte kétszer annyi fiú járt, mint lány. Az én első évfolyamomnak alig kilenc százalékát adták ki a fekete diákok. Habár az előkészítő tanfolyamon kezdtük megszokni és magunkénak érezni a helyet, most hirtelen fájdalmasan elütöttünk a tömegtől, feketéllettünk, akár a mákszemek egy rizzsel teli tálban. A Whitney Young diáksága valamennyire sokszerű volt, ám korábban sosem tartoztam túlnyomóan fehér közösséghez. Sosem tűntem ki a tömegből, sem az osztálytársaim közül a bőrszínem miatt. Gyötrelmes és kellemetlen élmény volt, legalábbis eleinte, mintha egy különös, új terráriumba dobtak volna be, egy olyan közegbe, amelyet nem rám szabtak.

De mint minden máshoz, az ember ehhez is megtanul alkalmazkodni. Bizonyos változások nem okoztak gondot – sőt, szinte megkönnyebbülésként hatottak. Először is, mintha senki sem nyugtalankodott volna a bűncselekmények miatt. A diákok nyitva hagyták a szobájukat, a kerékpárokat csak úgy kitámasztották az épületek előtt, az arany fülbevalókat őrizetlenül hagyták a kollégiumi fürdőszobában a mosdó szélén. Úgy tűnt, határtalanul megbíznak a világban, ahol semmi kétség sem férhetett hozzá, hogy folyton előbbre fognak jutni. Nekem

ehhez hozzá kellett szoknom. Én éveken át szorongattam némán a holmimat a buszon, amikor iskolába mentem és onnan haza. Amikor este hazafelé végigsétáltam a Euclid Avenue-n, mindig ott lapult a markomban a lakáskulcs, melynek vége kikandikált összeszorított ujjaim közül, ha esetleg meg kellene védenem magamat.

A Princetonon azonban úgy tűnt, csupán egyetlen dologra kell gondosan ügyelnem, mégpedig a tanulmányaimra. Minden egyéb úgy volt megtervezve, hogy a diákok kényelmét szolgálja. A menzán öt különféle reggeli közül lehetett választani. Terebélyes lombkoronájú tölgyek alá ülhattunk le, a messzire nyúló gyepen jókat frizbizhattunk, hogy levezzünk a stresszt. A központi könyvtár – magas mennyezetével és fényes keményfa asztalaival – olyan volt, akár egy antik székesegyház, ahol kényelmesen elfértek a nyitott tankönyvek, és csendben lehetett tanulni. Védtek és pátyolgattak minket, gondoskodtak rólunk. Lassan rádöbbsentem, hogy nagyon sok társamnak soha az életben nem is volt ettől eltérő tapasztalata.

Mindehhez új szókincs is társult, amelyet el kellett sajátítanom. Mi az a szeminárium? Mi az a kollokvium? Senki sem magyarázta el nekem, milyen is az iskolába hozandók listáján szereplő „extra hosszú” lepedő, ezért túl rövid lepedőt vettem magamnak, és az első évfolyam végéig úgy aludtam, hogy a lábam a kollégiumi matrac csupasz szivacsán nyugodott. Különösen a sportokkal gyűlt meg a bajom, mire mindet megértettem. Én az amerikai futball, a kosárlabda és a baseball szentháromságában nőttem fel, de mint kiderült, a keleti parti elit iskolák diákjai ennél jóval többet ismernek. A lacrosse

kihagyhatatlan. A gyephoki szintén. Még a fallabda is az. Egy South Side-i gyereknek mindez egy kissé szédítő. „Szoktál evezni?” Ezt mégis hogy értik?

Egyetlen előnyöm volt, ugyanaz, mint amikor az iskola-előkészítőt kezdtem: itt is Craig Robinson kishúga voltam. Craig most már a harmadik évfolyamra járt, és az egyetemi kosárlabdacsapat egyik legjobb játékosa volt. Körülrajongták most is, mint mindig. Még a campus biztonsági őrői is a nevén szólították, amikor köszöntek neki. Craignek aktív élete volt, és nekem sikerült legalább részben belesimulnom. Megismertem a csapattársait és a barátait. Az egyik este bementünk a városba vacsorázni a kosárcsapat egyik támogatójának jól felszerelt otthonába, ahol az étkezőasztalnál ülve hirtelen zavarba jöttem egy olyan fogástól, amely, sok egyébhez hasonlóan, ott a Princetonon, előkelőbb származást feltételezett – egy tüskés articsóka zöldellt a fehér porcelántányéron.

Craig arra a tanévre zseniális lakhatási megoldást talált: a Third World Center (Harmadik Világ Központ) emeleti szobáját kapta meg ingyen a gondnoki feladatok ellátása fejében. A szerencsétlen hangzású név az egyetem jó szándékkal létrehozott kirendeltségét fedte, amely a színes bőrű diákok támogatását tekintette küldetésének. (Kerek húsz év telt el, mire a Third World Centert átkeresztelték, és a Princeton első afroamerikai dékánja után a Carl A. Fields Center for Equality and Cultural Understanding – azaz Carl A. Fields Központ az Egyenlőségért és Kulturális Megértésért nevet kapta.) A központ egy téglalapú épületben kapott helyet a Prospect Avenue egyik sarkán, ahol a legtöbb háztömböt a diákszövetségeket

helyettesítő elegáns, kúriaszerű és Tudor-stílusú vacsoraklubok uralták.

A Third World Center – vagy ahogyan a legtöbben neveztük: TWC – hamarosan afféle bázis lett az életemben. Bulik és közös étkezések helyszíne volt. Önkéntesek segítettek bárkinek a házi feladat megírásában, és pihenésre alkalmas tereket is találtunk. A nyári program alatt néhány diákkal azonnal összebarátkoztunk, és szabadidőnkben többen is rendre a központ felé vettük az irányt. Például Suzanne Alele is. Magas volt, vékony, a szemöldöke sűrű, és fekete haja dús, fényes hullámokban omlott a hátára. Nigériában született, a jamaicai Kingstonban nőtt fel, de kamaszkorában a családja Marylandbe költözött. Talán ennek eredményeként mintha nem kötődött volna egyetlen kulturális identitáshoz sem. Az emberek vonzódtak Suzanne-höz. Nehéz lett volna nem a hatása alá kerülni. Barátságos, széles mosolya volt, és enyhén pösze akcentusa, amely sokkal jobban előjött, ha elfáradt vagy kissé a fejébe szállt az alkohol. Igen élénk volt, amit én a karibi mentalitásnak tulajdonítottam, és volt benne valami könnyedség, amivel kitűnt a Princeton szorgos tömegéből. Nem félt belevetni magát különféle bulikba, ahol egy árva lelket sem ismert. Bár orvosnak készült, de tüntetőleg felvett agyagozókurzust és táncórákat is, pusztán azért, mert örömet szereztek neki.

Később, a második évfolyamon, Suzanne újabb mélyvízbe vetette bele magát: úgy döntött, hogy jelentkezik a Cap and Gown (Sapka és talár) nevű vacsoraklubba – a felvételi eljárás (bicker) különleges tartalommal ruházta fel az eredetileg

vitázást, veszekedést jelentő szót, hiszen a Princetonon ez afféle társasági erőpróba volt, melynek során egy klub az új tagok felvételéről döntött. Imádtam a sztorikat, amelyekkel Suzanne szórakoztatott a vacsoraklubok bankettjeiről és partijairól visszatérve, de engem nem vonzott ez a közeg. Jól éreztem magam a fekete és spanyol ajkú diákok közösségében, akikkel a TWC-n keresztül ismerkedtem meg, és örömmel maradtam a Princeton tágabb társas porondjának szélén. A csapatunk kicsi volt, de összetartó. Bulikat rendeztünk, és áttáncoltuk a fél éjszakát. Esténként sokszor tízen vagy még többen zsúfolódtunk össze az asztal körül, és fesztelenül nevettünk. A vacsoráink órákig tartottak, hasonlóan azokhoz a hosszú közös étkezésekhez, amelyekre a családom Southside-nál gyűlt össze.

Úgy sejtem, hogy a Princeton vezetése nem örült annak, hogy a színes bőrű diákok ennyire összezártak. A szándék az volt, hogy mindannyian heterogén összhangban elvegyüljünk, és ezzel iskolaszerte javuljon a diákélet minősége. Nemes cél volt. Értem én, hogy amikor a campus sokszínűsége a cél, az lenne az ideális, ha a végeredmény hasonlítana ahhoz, amit oly sokszor láthatunk az egyetemi brosúrák lapjain: vidáman mosolygó diákok tanulnak és társalognak rendezett, etnikailag vegyes csoportokban. A mai napig, amikor a campusokon a fehér egyetemisták száma jelentősen meghaladja a színes bőrűekét, az asszimiláció terhe jobbra a kisebbségi diákokra nehezedik. Tapasztalatom szerint ez túlzott elvárás.

A Princetonon szükségem volt a fekete barátaimra. Megkönnyebbülést és támaszt jelentettünk egymásnak. Nagyon sokan úgy érkeztünk az egyetemre, hogy nem is voltunk

tisztában a hátrányainkkal. Az ember csak lassan jön rá, hogy új társai érettségi előkészítőre járhattak, vagy már a gimnáziumban is egyetemi szintű oktatásban volt részük, esetleg bentlakásos iskolába jártak, így nekik már nem kellett megküzdniük annak nehézségeivel, hogy életükben először kerültek távol az otthonuktól. Mint amikor az első zongorakoncerten, a színpadra lépve tudatosult bennem, hogy addig csak csorba billentyűzetű hangszeren játszottam. A világ megbillen, de az ember kénytelen alkalmazkodni, legyőzni az akadályokat, és ugyanúgy eljátszani a dalt, mint mindenki más.

Természetesen nem lehetetlen – a kisebbségi és hátrányos helyzetű diákok rendre felülkerekednek a nehézségeken –, de rengeteg energiát emészt fel. Energia kell annak elviseléséhez, hogy valaki az egyetlen fekete az előadóteremben, vagy egyike a maroknyi nem fehér bőrű hallgatónak, akik valamelyik színpadi szerepre jelentkeznek vagy csatlakoznak bármilyen egyetemi csapathoz. Erőfeszítést igényel, pluszönbizalmat, hogy ilyen felállásban is meg tudjon szólalni, vagy magabiztosan vállalja a jelenlétét az adott helyiségben. Ez az oka annak, hogy amikor a barátaimmal esténként leültünk vacsorázni, ugyanazt a megkönnyebbülést éreztük. Ezért maradtunk sokáig és nevettünk annyit, amennyit csak lehetett.

A Pyne Hallban a két fehér szobatársam végtelenül kedves volt, de nem tartózkodtam eleget a kollégiumban ahhoz, hogy mély barátság alakulhasson ki közöttünk. Ami azt illeti, alig akadt fehér barátom. Így visszanézve látom, hogy ez legalább annyira az én hibám is volt, mint bárki másé. Óvatos voltam. Ragaszkodtam ahhoz, amit ismertem. Nehéz szavakba önteni

mindazt, amit az ember időnként csak a levegőben érzékel: a csendet, az oda nem tartozás kegyetlen nüanszait – a finom jeleket, hogy nem érdemes kockára tenni semmit, az ember inkább keresse meg az övéit, és maradjon nyugton.

Az egyik szobatársam, Cathy évekkel később felbukkant a hírekben, és szégyenkezve mesélte el, amiről fogalmam sem volt, amikor együtt laktunk: az édesanyja, egy New Orleans-i tanárnő annyira felháborodott azon, hogy a lánya fekete szobatársat kapott, hogy addig zaklatta az egyetemet, amíg el nem költöztették. Az édesanyja is interjút adott, megerősítette, de ki is egészítette a történetet. Ebből derült ki, hogy olyan családban nőtt fel, ahol a *néger* mindennapos szitokszó volt, ahol a nagyapja, aki annak idején seriffként dolgozott, rendszeresen dicsekedett azzal, hogy feketéket űzött el a városból, ezért aztán az asszonyt – a saját szavaival élve – „elborzasztotta”, hogy a lánya közelében vagyok.

Akkoriban csak annyit tudtam, hogy az első év közepe táján Cathy átköltözött a háromfős szobánkból egy egyágyasba. Örömmel mondhatom, fogalmam sem volt arról, hogy miért.

A PRINCETONI SZOCIÁLIS ÖSZTÖNDÍJSOMAGOM FELTÉTELE VOLT, hogy a tanulás mellett diákmunkát vállaljak, és sikerült is egy jó állást találnom: felvettek asszisztensnek a TWC igazgatója mellé. Körülbelül heti tíz órában segítettem, amikor épp nem volt óráim, ott ültem egy asztalnál Loretta, a teljes munkaidős titkárnő mellett, emlékeztetőket gépeltem, fogadtam a telefonhívásokat, és eligazítást nyújtottam a kérdésekkel érkező diákoknak, akik le akartak adni egy kurzust, vagy csatlakozni

akartak a campus bevásárlóközösségéhez. Az iroda az épület elülső szegletében volt, az ablakokon beömlött a napfény, és a hevenyészve összeválogatott bútoroktól inkább otthonos, mint hivatali hangulatot árasztott. Imádtam ott lenni, ahogy az irodai munkát is. Szerettem azt az elégedettséget, ami akkor járt át, amikor egy kisebb szervezési feladatot sikeresen elvégeztem. De mindennél jobban imádtam a főnökömet, Czerny Brasuellt.

Czerny okos és gyönyörű fekete nő volt, alig több harmincévesnél, igazi fürge, életteli New York-i, mindig trapéz farmerben és telitalpú szandálban járt, és mintha egyszerre állandóan négy-öt ötlete is lett volna. A Princeton színes bőrű diákjai számára ő volt a legfőbb mentor, a mi vagány és mindig szókimondó védelmezőnk, aki általános elismerésnek örvendett. Az irodában egyszerre több projekttel zsonglörködött – lobbizott az egyetemi vezetésnél, hogy több integrációs szabályt vezessenek be a kisebbségi fiatalok érdekében; kiállt az egyes diákok szükségleteiért; és csak ontotta az újabbnál újabb ötleteket arról, hogyan lehetne javítani a lehetőségeinken. Sokszor érkezett késve, olyankor rohanva vágta ki a központ bejárati ajtaját, a szájában égő cigarettával, nagy halom papírt ölelve magához, a táskája a vállán átvetve, és menet közben kiáltotta oda az utasításait nekem és Lorettának. Mámorító élmény volt a társaságában lenni – ilyen közel még sosem kerültem egy igazi független nőhöz, aki rajongott a munkájáért. Ráadásul – talán nem is véletlenül – egyedülálló édesanya volt, egy Jonathan nevű aranyos, okos kisiút nevelt, akire időnként vigyáztam is.

Czerny meglátta bennem a lehetőséget, dacára annak, hogy

egyértelműen híján voltam az élettapasztalatnak. Felnőttként kezelte, kikérte a véleményemet, odafigyelt, amikor részletesen elmondtam, miféle gondokkal és adminisztratív problémákkal érkeztek a diákok. Mintha eltökélte volna, hogy nagyobb bátorságot önt belém. Rengeteg kérdésében szerepelt az a fordulat, hogy „valaha is...?” Például olvastam-e valaha bármit is James Cone-tól? Megkérdeztem-e valaha is a Princeton beruházásait Dél-Afrikában, vagy gondoltam-e arra, hogy többet is lehetne tenni a kisebbségi diákok toborzásáért? A legtöbbször a válaszom az volt, hogy nem, de amint Czerny felvetette a témát, azonnal érdekelni kezdett.

– Jártál valaha is New Yorkban? – kérdezte az egyik nap.

A válasz persze megint az volt, hogy nem, de Czerny ezt hamarosan orvosolta is. Egyik szombat reggel bezsúfolódtunk az autójába – én, a kis Jonathan és egy barátunk, aki szintén a TWC-ben dolgozott. Czerny észvesztő sebességgel robogott Manhattan felé, egész úton beszélt és cigarettázott. Szinte érezni lehetett, ahogy valami lassan lehámlik róla, eloszlik a feszültség, miközben a Princetont körülvéő fehér kerítéses lovardák fokozatosan átadták a helyüket a zsúfolt autópályáknak, majd végül felbukkantak a távolban a nagyváros tornyai is. New York volt Czerny otthona, ahogyan Chicago az enyém. Az ember nem is tudja, mennyire kötődik egy helyhez, amíg el nem költözik onnan, és meg nem tapasztalja, mit jelent elszakadni és parafa dugóként lebegni egy másik világ óceánján.

Mire észbe kaptam, máris New York lüktető szívében jártunk, a sárga taxik és harsogó dudaszó sűrűjében, miközben Czerny örült sebességgel száguldott lámpától lámpáig. A fékre

mindig csak a legeslegutolsó pillanatban taposott, mielőtt belefutott volna a pirosba. Nem emlékszem pontosan, aznap mit csináltunk: azt tudom, hogy pizzát ebédeltünk. Láttuk a Rockefeller Centert, átautóztunk a Central Parkon, egy pillantást vetettünk a Szabadság-szoborra, ahogy reménytelen magasba tartja a fáklyáját. Mégis alapvetően praktikus apropója volt a látogatásunknak. Czerny lelke mintha feltöltődött volna attól, hogy végigszalad a hétköznapi tennivalók listáján. Innen ezt kellett elhoznia, oda azt kellett elvinnie. A forgalmas keresztutcákban megállt a parkoló autók sora mellett, aztán a többi sofőr dudaszóval nyomatékosított haragjától kísérve berohant az adott épületbe, miközben mi tehetetlenül ücsörögtünk az autóban. New York letaglózott. Örvénylő volt és zajos, kevésbé türelmes, mint Chicago. Ám Czerny ott megtelt étellel, a szeme sem rebtent az út közepén szabálytalanul átsiető gyalogosok láttán, nem zavarta sem a vizelet, sem az utcára kitett szemét átható bűze.

Épp megint szabálytalanul parkolt volna, amikor a visszapillantó tükörben felmérte a forgalmat, majd hirtelen meggondolta magát. Az anyósülésen gubbasztottam, de ő csak intett, hogy csusszanjak át a helyére a volán mögé.

– Van jogsid, ugye? – kérdezte. Amikor bólintottam, hozzátette: – Akkor jó. Vedd át a kormányt! Csak kerüld meg lassan ezt a háztömböt, ha kell, kétszer. Aztán gyere vissza ide. Legfeljebb öt percet leszek odabent, ígérem.

Úgy néztem rá, mintha elment volna az esze. Tuti nem komplett, ha azt hiszi, hogy képes leszek vezetni Manhattanben – hiszen még tizenéves vagyok, idegen ebben a zabolátlan

nagyvárosban, nincs elég tapasztalatom, ráadásul teljesen alkalmatlannak tartottam magam nemcsak arra, hogy vezessem az autóját, hanem arra is, hogy a kisleányt rám bízsa, amíg megteszem ezt a bizonytalan, időhúzó kört a késő délutáni forgalomban. A habozásom láttán azonban valami feléledt Czernyben, amit örökre a New York-iakkal fogok azonosítani: az ösztönös és azonnali ellenállás a kishitűséggel szemben. Kimászott a kocsiból, esélyt sem hagyott tiltakozni: most már muszáj volt vezetnem. „Tedd túl magad rajta, és élj egy kicsit!” – ez volt az üzenete.

MOST MÁR ÁLLANDÓAN TANULTAM. Tanultam a szó nyilvánvaló értelmében, tudományos szempontból, és tartottam a lépést a többiekkel az óráimon. Jobbára a TWC egyik csendes helyiségében vagy a könyvtár valamelyik olvasófülkéjében magoltam. Emellett folyamatosan tanultam, hogyan kell hatékonyan fogalmazni, kritikusan gondolkodni. Az első évfolyamon elővigyázatlanul feliratkoztam a 300-as kódú, magas szintű előképzettséget feltételező teológiai kurzusra, de végigküzdöttem magam rajta – a jegyemet végül egy utolsó pillanatos, mindent bele mentalitással megírt záróesszével mentettem meg. Nem volt túl elegáns megoldás, de végül bátorítónak találtam, bizonyítékul arra, hogy szinte bármilyen veremből ki tudok kászálódni. Bármilyen hátránnyal érkeztem is egy sima gimnázium diákjaként, úgy tűnt, ezt ellensúlyozni tudom azzal, ha több időt szánok mindenre, segítséget kérek, valahányszor szükséges, megtanulom gondosan ütemezni a feladatokat, és nem halogatok semmit.

Ennek ellenére, nem lehetett úgy fekete fiatalként létezni egy jobbra fehér iskolában, hogy ne vetüljön ránk a pozitív diszkrimináció árnyéka. Szinte ki lehetett olvasni a kétkedést egyes diákok, de még néhány tanárunk tekintetéből is, mintha legszívesebben azt mondanák: „Tudom ám, hogy *te* miért vagy itt.” Ezek a pillanatok könnyen lelombozzák az embert, még akkor is, ha ma már biztos vagyok benne, hogy ennek egy részét csak én képzeltem bele a helyzetbe. Elhintette a kétely magvát. Lehet, hogy csupán egy társadalmi kísérlet részeként vagyok itt?

Lassan azonban kezdtem rájönni, hogy többféle kvótát kellett feltölteni az iskolában. Kisebbségként mi voltunk a leginkább szem előtt, de egyértelművé vált, hogy léteznek speciális könnyítések, amelyek alapján olyan diákokat is felvehettek, akiknek a jegyei vagy eredményei nem feltétlenül érték el a hivatalosan felállított mércét. Aligha csupán a személyes érdemek számítottak. Például ott voltak a sportolók, a felmenőik jogán bejutó fiatalok, akiknek az apjuk vagy nagyapjuk Tigers-játékos volt, vagy a családjuk valamelyik kollégiumi épület vagy könyvtár megépítését támogatta. Azt is megtanultam, hogy az, ha valaki gazdag, nem menti meg a kudarctól. Körülöttem hullottak a diákok – lehettek akár fehérek, feketék, privilegizáltak vagy sem. Volt, akit tanítási napokon is elcsábított az éjszakai tivornyák szirénéneke, volt, akit agyonnyomott a stressz, mert meg akart felelni egy ideálnak a tanulmányaiban való előrehaladásban, míg mások egész egyszerűen csak ellustultak, vagy annyira nem voltak elemükben, hogy inkább menekülőre fogták. A feladatom, én úgy láttam, mindössze az volt, hogy kitartsak, a lehető legjobb

jegyeket szerezzem meg, és végigcsináljam.

Mire elkezdődött a második évfolyam, és Suzanne-nel elfoglaltuk a kétfős szobánkat, már kiókumláltam, hogyan tudok jobban teljesíteni. Addigra már nagyjából hozzászoktam, hogy a kevés színes bőrű diák egyike vagyok egy-egy zsúfolt előadóteremben. Igyekeztem nem visszabújni a csigaházba, amikor a beszélgetést, mint oly gyakran, a férfi hallgatók uralták. Hallgattam őket, és rájöttem, hogy nem is okosabbak, mint mi, többiek. Egyszerűen csak bátrabbak voltak, a felsőbbrendűség ősi dagályának hullámain lebegtek, felszínen tartotta őket a pusztá tény, hogy a történelem során ez a helyzet számukra mindig természetes adottság volt.

Egyes sorstársaim sokkal élesebben érzékelték a másságukat, mint én. Jó barátom, Derrick emlékszik, hogy a fehér diákok nem engedték továbbmenni a járdán, amikor a közelükbe ért. Egy ismerős lány pedig meghívta hat barátját a kollégiumi szobájába, hogy együtt ünnepeljék meg a születésnapját, de azonnal be is citálták a dékáni irodába, ahol arról tájékoztatták, hogy a fehér szobatársa kellemetlenül érezte magát, amiért „nagydarab fekete srácok” tartózkodtak a szobában. Gondolom, olyan kevés kisebbségi fiatal járt a Princetonra, hogy a jelenlétünk mindig gyanús volt. Én ezt jobbra mintegy felszólításnak vettem, hogy túlteljesítsek, és minden tőlem telhetőt megtegyek annak érdekében, hogy tartani tudjam a lépést, vagy esetleg le is körozzem a környezetemben levő szerencsésebbeket. Ahogyan a Whitney Youngban, az erőfeszítéseimet most is, legalább részben, az táplálta, hogy nekik is meg akartam mutatni. Míg a középiskolában úgy

éreztem, hogy a lakókörzetemet képviselem, itt a Princetonon az etnikumom képviselője voltam. Valahányszor megszólaltam az órán, vagy jól sikerült egy vizsgám, magamban azt reméltem, hogy valami jelentőset sikerült bizonyítanom.

Suzanne azonban, mint megtudtam, semmit sem bonyolított túl. Screwzyna becéztem (a Suzy és a screwy, azaz szertelen szavak összevonásával), olyan kaotikusak és kiszámíthatatlanok voltak a napjai. A legtöbb döntését – például hogy kivel randizzon, milyen órákat vegyen fel – elsősorban az alapján hozta, hogy melyik lehetőség mennyire ígérkezik szórakoztatónak. És amikor a dolgok nem aszerint alakultak, ahogy várta, akkor gyorsan irányt váltott. Míg én beléptem a Fekete Egységért Szervezetbe (Organization for Black Unity), és általában a TWC közelében maradtam, Suzanne versenyszerűen futott, a pehelysúlyú amerikaifoci-csapatot menedzselte, és élvezte, hogy így helyes, sportos fiatalemberek társaságában lehet. A vacsoraklub révén voltak fehér és vagyonos barátai is, köztük egy igazi tinédzser filmsztár és egy európai diák, akiről az a hír járta, hogy hercegnő. Suzanne-t a szülei az orvosi pálya felé akarták terelni, de ezzel az iránnyal végül felhagyott, mert nem lelte benne örömét. Egyszer átmenetileg fel is függesztették a tanulmányait, de mintha még ez sem zavarta volna túlságosan. Ha én voltam Shirley, ő volt Laverne, ha én voltam Bert, ő volt Ernie.^[6] Közös szobánk afféle ideológiai csatatérnek hatott: Suzanne uralkodott a szétdobált ruhák és elhajigált papírok feldúlt mezeje felett a saját oldalán, míg én ott csücsültem az ágyamon a pedáns rend kellős közepén.

– Muszáj ezt csinálnod? – kérdeztem, amikor Suzanne, aki

épp akkor érkezett haza a futóedzésről, és rohant zuhanyozni, menet közben tépte le magáról az átizzadt edzőcuccát, aztán szépen lehajigálta a földre. A felszerelése aztán egész héten ott is maradt, összegabalyodva a tiszta ruhák és a befejezetlen beadandók kupacával.

– Mit? – kérdezett vissza, és felvillantotta széles mosolyát. Időnként kénytelen voltam kizárni Suzanne rumliját a tudatomból, hogy rendesen tudjak gondolkodni. Néha legszívesebben rákiabáltam volna, de sosem tettem. Suzanne már csak ilyen volt. Úgysem változna meg. Amikor a helyzet már kezdett elfajulni, szó nélkül felnyaláboltam a vackait, és az ágyára halmoztam.

Ma már látom, hogy javamra vált ez a helyzet. Suzanne megismertetett velem egy másfajta gondolkodásmódra épülő világot, amelyben nem szükséges minden dossziét felcímkézni és ábécérendbe rakni, sőt van ember, akinek még dossziéi sincsenek. Évekkel később beleszerettem egy férfiba, aki Suzanne-höz hasonlóan kupacokban tárolta a holmiját, és sosem érzett kényszert – de tényleg soha –, hogy összehajtogassa a ruháit. Mégis képes voltam együtt élni mindezzel, hála Suzanne-nek. A mai napig együtt élek ezzel a fickóval. Ez az, amit egy rendmániás megtanul – talán mindenekelőtt – az egyetem tömény világában: egyszerűen lehet másképp is létezni.

– Gondoltál már valaha is arra – szegezte nekem Czerny egyik nap a kérdést –, hogy tanítás utáni programot szervezz gyerekeknek?

Azt hiszem, együttérzésből kérdezte. Akkor már annyira

kötődtem Jonathanhoz, aki időközben elkezdte az általános iskolát, hogy a délutánjaim nagy részén vele együtt lófráltam a Princetonon vagy mentem be a Third World Centerbe, ahol duettet játszottunk a szervezet lehangolt zongoráján, vagy a megsüppedt kanapén olvastunk. Czerny fizetett az időmért, de úgy tűnt, ezt kevésnek tartja.

– Komolyan kérdezem – mondta. – Ismerek egy csomó egyetemi tanárt, akik állandóan tanítás utáni gyerekvigyázót keresnek. Tarthatnád a foglalkozásokat itt a központban. Csak próbáld meg, és majd meglátjuk, mi sül ki belőle!

Czerny hírért vitte a lehetőségnek, és hamarosan már három vagy négy gyerekre, a Princetonon dolgozó fekete adminisztratív munkatársak és professzorok csemetéire vigyáztam. A szülők is a kisebbséghez tartoztak, és hozzánk hasonlóan nekik is a TWC-hez húzott a szívük. Hetente több alkalommal, miután az általános iskolában véget ért a tanítás, rendszeren meguzsonnáztattam őket, és nagyokat szaladgáltam velük a gyepen. Ha házi feladatot kaptak, akkor együtt is tanultunk.

Csak úgy repültek az órák. A gyerekekkel való foglalkozás csodálatos, pihentető hatással volt rám: elűzte az iskolai stresszt, kénytelen voltam másra figyelni és az adott pillanatban élni. Kislányként előfordult, hogy az egész napot azzal töltöttem, hogy a babáim „anyukája” voltam, öltöztettem, ettettem őket, megfésültem a hajukat, és gyengéden ragtapaszt simítottam műanyag térdükre. Most mindezt élesben csinálhattam, és bár az egész tevékenység sokkal zűrösebb volt, mint ahogy korábban képzeltem, legalább annyira örömteli is. Eltöltöttem

néhány órát a gyerekekkel, és kimerülten, mégis boldogan tértem vissza a kollégiumba.

Hetente legalább egyszer szántam időt arra, hogy felvegyem a telefont, és tárcsázzam a Euclid Avenue-n levő lakásunk számát. Ha apám a délelőtti műszakban dolgozott, akkor késő délután el is érhettem, ahogy – a képzeletemben legalábbis – ott ül a nappaliban, felpolcolt lábbal a hátradönthető foteljében, tévét néz, és várja, hogy anya hazaérjen a munkából. Esténként általában anya vette fel a telefont. Mindkettejüknek részletesen beszámoltam az egyetemi életemről, akárcsak egy telepese, aki kötelességtudóan küldi haza a beszámolókat. Minden megfigyelésemet megosztottam velük – attól kezdve, hogy mennyire nem kedvelem a francia professzorunkat, a délutáni programban részt vevő gyerkőcök bohóckodásán át egészen addig, hogy Suzanne-nel mindketten ugyanabba az afroamerikai mérnökhallgatóba zúgtunk bele, akinek ígézően zöld a szeme, és aki – habár kitartóan lestük minden mozdulatát – mintha észre sem vett volna minket.

Apám kuncogva hallgatta a történeteimet.

– Tényleg? – kérdezte. És: – Hogyhogy? – És: – Talán az a mérnökgyerek nem is érdemli meg egyikőtöket sem, lányok.

Amikor a beszámolóim végére értem, ő is elmondta, mi hír otthon. Dandy és a Nagyi visszaköltözött Dandy szülővárosába, a dél-karolinai Georgetownba, mesélte, és a Nagyi most kissé magányosnak érzi magát. Elmondta, hogy anya túlórázik, hogy gondoskodni tudjon Robbie-ről, aki akkor már a hetvenes éveiben járt, megözsvegyült, és számos egészségi problémával küszködött. A saját bajairól sosem tett említést, de tudtam, hogy

vannak. Egyszer, amikor Caignek egy szombati napon hazai pályán volt kosárlabdameccse, a szüleim egészen Princetontig elautóztak, hogy megnézzék, és akkor láthattam meg először, mennyit változott a világuk – mindazt, amiről sosem beszéltek a telefonban. Miután apám beállt a Jadwin tornacsarnok tágas parkolójába, vonakodva átült egy kerekesszékre, és hagyta, hogy anyám betolja az épületbe.

Legszívesebben tudomást sem vettem volna róla, mi történik édesapámmal. Képtelen voltam elviselni. A Princeton könyvtárban utánaolvastam a szklerózis multiplexnek, az orvosi szaklapokból cikkeket fénymásoltam ki, hogy hazaküldjem a szüleimnek. Próbáltam rávenni őket, hogy keressenek fel egy specialistát, vagy apa vegyen részt fizioterápiás kezelésen, de hallani sem akartak róla – főleg apa nem. Hiába beszélgettünk órákon át telefonon, amíg egyetemre jártam, az egészsége volt az egyetlen témakör, amelyet nem volt hajlandó érinteni.

Ha megkérdeztem, hogy van, mindig azt válaszolta: „Jól.” Egy szóval sem többet.

Hagytam, hogy a hangja legyen a vigaszom. Nyoma sem volt benne fájdalomnak vagy önsajnálatnak, csak jókedv, gyengédség és egy leheletnyi dzsessz érződött ki belőle. Szinte táplálékként szívtam magamba. Mielőtt letettük volna a kagylót, apa mindig megkérdezte, szükségem van-e bármire – például pénzre –, de sosem mondtam, hogy igen.

Az otthonom fokozatosan kezdett egyre távolibbnak, már-már képzeletbeli helynek tűnni. Amíg egyetemre jártam, folyamatosan tartottam a kapcsolatot néhány gimnáziumi osztálytársammal, különösen Santitával, akit a washingtoni Howard Egyetemre vettek fel. Az egyik hosszú hétvégén meg is látogattam, nagyokat nevettünk, rengeteget beszélgettünk, ahogyan annak idején. A Howard campusa városias volt: „No, lám csak, mintha a South Side-on lennénk, a gettóban!” – viccelődtem, miután egy hatalmas patkány kocogott el mellettünk a kollégium előtt. A diáksereg, amely kétszer annyi főt számlált, mint a Princetoné, szinte csakis fekete fiatalokból állt. Irigyeltem Santitát azért, hogy nincs elszigetelve a bőrszíne miatt – nem kellett éreznie a kisebbséghez tartozás miatti mindennapos kimerültséget –, ennek ellenére elégedetten tértem vissza a Princeton smaragdzöld gyepéhez és kőből rakott árkados folyosóihoz, még akkor is, ha ott csak kevesen értették meg az én világomat.

A szociológiát választottam fő irányynak, és jó jegyeket szereztem. Egy okos és spontán, vidámságkedvelő amerikaifocistával kezdtem el járni. Suzanne-nel most már egy közös barátnőnkkel, Angela Kennedyvel laktunk a kollégiumi szobánkban. Angela, egy szikár, gyors beszédű washingtoni lány, előszeretettel neveltetett meg minket szellemességével,

különös humorával. Ugyan városi fekete lány volt, mégis úgy öltözött, mint egy igazi elit egyetemista: angol varrott cipőben járt meg rózsaszín pulóverben, és valahogy illet is hozzá ez a szett.

Most már én is egy egészen másmilyen világban éltem, amelyben a hallgatók a jogi karra való bekerüléshez szükséges LSAT-pontszámaik és a fallabdameccseik miatt aggódtak. A feszültség sosem szűnt meg teljesen. Amikor valaki megkérdezte az iskolában, honnan jöttem, azt válaszoltam, Chicagóból. És hogy tisztázzam, nem az Evanstonhoz vagy Winnetkához hasonló, jómódú északi kerületekből érkezett diákok közé tartozom, és nem akarok érdemtelenül dicsekedni Chicagóval, gyorsan hozzá is tettem némi büszkeséggel és talán daccal is: a South Side-ről. Tudtam, hogy ezek a szavak, ha jelentettek is a többieknek valamit, inkább a fekete gettó sztereotip képeit hívták elő, hiszen a hírek leginkább a kültelki bandaközi háborúkról és az erőszakról szóltak. Ám én, mint mindig, még ha csak félig tudatosan is, az alternatívát próbáltam képviselni. A Princetonra való voltam, legalább annyira, mint bárki más. És Chicago South Side-járól jöttem. Fontosnak tartottam, hogy ezt hangosan is kimondjam.

Számomra a South Side markánsan eltért attól, amit a televízióban mutattak. Az otthonom volt. És ez az otthon nem más, mint a Euclid Avenue-n levő lakásunk a fakuló szőnyegével, alacsony mennyezetével, ahol apám a fotelja ölelésében pihent. A parányi kertünk Robbie színpompás virágaival és a kőpaddal, ahol – most úgy tűnt, már vagy ezer éve – megcsókoltam azt a Ronnell nevű fiút. Az otthonom volt a

múltam, amelyet pókháló vékonyságú szálak kötöttek össze azzal a hellyel, ahol most éltam.

Egy vér szerinti rokonunk is lakott Princetonban, Dandy húga, akit Sis néniként ismertünk. Egyszerű, derűs nő volt, aki egyszerű, derűs házban élt, a város szélén. Nem tudom, eredetileg mi szél fújta Sis nénit Princetonba, de már régóta ott lakott. A környékbeli családoknál dolgozott házvezetőnőként, és mindvégig megőrizte georgetowni akcentusát, amelyre egyaránt jellemző a dél-karolinaiak tipikus hangzónyújtása és az ott élő afroamerikaiak által beszélt gullah dialektus dallamossága. Dandyhez hasonlóan Sis néni is Georgetownban nőtt fel, amire emlékeztem is néhány nyári látogatásnak köszönhetően, amikor gyerekkoromban a szüleimmel ott jártunk. Emlékeztem a hely nyomasztó forróságára, az élő tölgyeket belepő szakállbromélia dús zöld függönyére, a mocsarakból kiemelkedő ciprusokra és a zavaros öblökben halászó öregemberekre. Georgetownban ijesztően sok rovar nyüzsgött, apró helikopterekként zümmögtek és cikáztak az esti légben.

Látogatásaink alkalmával másodnagybátyámnál, Thomasnál laktunk, aki szintén Dandy rokona volt. Ez a barátságos öregúr gimnáziumi igazgatóként dolgozott, még az iskolájába is bevitt, megengedte, hogy leüljek az asztalához, és nagylelkűen vett nekem egy üveg mogyoróvaját, amikor fintorogni kezdtem a szalonnából, kétszersültből és valami sárga förmedvényből álló bőséges reggeli láttán, amelyet Dot néni, a felesége tett minden reggel az asztalra. Egyszerre imádtam és utáltam délen lenni, azon egyszerű oknál fogva, hogy annyira eltért mindattól, amit

ismertem. A városon kívül az utak a hajdan rabszolgákkal dolgoztató ültetvények kapui előtt haladtak el, habár ez errefelé annyira a mindennapi élet részének számított, hogy senki még csak utalást sem tett rá. A magányos földút végén, az erdő mélyén szarvashúst ettünk egy rogyadozó kunyhóban, amely valamelyik távoli unokatestvéré volt. Az egyikük kivitte Craiget a fák közé, és megtanította lőni. Késő este, amikor már visszatértünk Thomas bácsikánk házába, mindketten csak nagy sokára tudtunk elaludni a süket csend miatt, amelyet csupán a fákon virrasztó kabócák ciripelése tört meg.

Azoknak a rovaroknak a neszezése, és az élő tölgyek csavarodó ágkarjainak képe még akkor is velünk maradt, amikor újra Északon jártunk, és úgy lüktetett bennünk, akár egy második szív. Még gyerekként is ösztönösen megéreztem, hogy a lelkem összefonódott a Déllel, az örökségem része, amely épp elég fontos ahhoz, hogy apám rendszeresen hazalátogasson a rokonaihoz. Elég erőteljes volt ahhoz is, hogy Dandy vissza akarjon költözni Georgetownba, pedig fiatalemberként kénytelen volt elmenekülni onnan. Ám amikor mégis visszatért, nem egy fehér kerítéses idilli kis folyóparti házikóba költözött be, ahol rendezett hátsó kert várta volna, hanem (legalábbis én olyannak láttam, amikor Craiggel meglátogattuk) egy unalmas egyenházba, a nyüzsgő bevásárlóközpont közelében.

A Dél persze nem volt édenkert, de számunkra sokat jelentett. A múltunk egyszerre vonzott és taszított, egyfajta tartalmas meghittséggel, amely egy mélyebben húzódó, csúnyább örökségen nyugodott. Sokaknak azok közül, akiket Chicagóból ismertem – a gyerekeknek, akikkel együtt jártam a

Bryn Mawrba, több barátomnak is a Whitney Youngban –, volt valami hasonló élménye, bár nyíltan nem beszéltünk róla. A gyerekek egyszerűen minden nyáron „leutaztak Délre” – előfordult, hogy az egész évszakot ott töltötték, hogy georgiai, louisianai vagy mississippi másod-unokatestvéreikkel szaladgáljanak. Valószínű, hogy az ő nagyapjuk vagy más rokonuk is csatlakozott az Északra tartó nagy népvándorláshoz, ahogyan Dandy is hátrahagyta Dél-Karolinát, és Southside édesanyja Alabamát. Valahol a háttérben ott szunnyadt az a nagyon valószínű lehetőség, hogy hozzám hasonlóan ők is rabszolgák leszármazottai.

Ugyanez állt princetoni barátaim közül sokakra, de már kezdtem rájönni, hogy Amerikában többféle változata is lehet a feketék életének. Találkoztam olyan keleti parti nagyvárosokból érkező fiatalokkal, akik Puerto Ricóból, Kubából vagy Dominikából származtak. Czerny rokonsága Haitiből jött. Az egyik jó barátom, David Maynard pedig egy vagyonos bahamai család szülötte. És persze ott volt Suzanne is az ő nigériai születési anyakönyvi kivonatával és szeretett jamaicai nénikéi hölgykoszorújával. Mindannyian mások voltunk, a származásunk félig eltemetődött, vagy talán csak félig feledésbe merült. Nem beszéltünk az őseinkről. Miért beszéltünk volna? Fiatalok voltunk, a tekintetünket a jövőnkre szegeztük – habár természetesen mit sem sejtettünk abból, mi vár ránk.

Évente egyszer vagy kétszer Sis néni meghívott Craiggel vacsorára Princeton túlsó felére. A tányérunkra szaftos, zsírtól csöpögő oldalast tett, mellé gőzölgő kaleleveleket halmozott, körbeadta a kosárákat a gondosan egyforma négyzetekre

szeletelt kukoricakenyérrel, amelyet vastagon megkentünk vajjal. A poharainkat mindig újratöltötte a lehetetlenül édes teájával, és noszogatótt, hogy szedjünk magunknak másodszor, sőt harmadszor is. Úgy emlékszem, Sis nénivel soha semmi érdemlegesről nem beszélgettünk. A látogatásunk nagyjából egyórányi udvarias, sehova sem vezető csevegés volt csupán, forró, kiadós dél-karolinai fogások mellett, és mi mindent hálásan belapátoltunk, hiszen ráuntunk a menza ételeire. Sis nénit egyszerűen csak egy szelíd, készséges idős hölgynek láttam, mégis olyan ajándékot adott nekünk, amelyet akkor még nem tudtunk igazán értékelni, ahhoz túl ifjak voltunk: feltöltött minket a múlttal – a miénkkel, a sajátjával, apánkéval és nagyapánkéval – anélkül, hogy erre egy szót is kellett volna vesztegetni. Csak ettünk, segítettünk elmosogatni, majd teli hassal viaszasétáltunk a campusra, hálásan a frissítő testmozgásért.

IDE KÍVÁNKOZIK EGY EMLÉKEM, amely, mint oly sok emlék, töredezett és szubjektív – azon a múlt kódébe vesző napon úgy gyűjtöttem be, akár egy kavicsot a tengerparton, és becsúszttattam elmém rejtekébe. Az egyetem második évében történt, Kevinnel, a focista udvarlómmal.

Kevin ohioi, és már-már lehetetlenül kedves, markáns és magas volt. A Tigers cserejátékosa, gyors mozgású, rettenthetetlen, ha cselezni kellett, ugyanakkor szorgalmasan készült az orvosi képzésre. Két évvel felettem járt, ugyanarra az évfolyamra, mint a bátyám, és már a záróvizsgájára készült. Amikor mosolygott, bájosan szétnyílt az ajka, és mellette igazán

különlegesnek éreztem magam. Mindketten elfoglaltak voltunk, más volt a baráti körünk, de szerettünk együtt lenni. Pizzáztunk, hétvégenként piknikezni jártunk. Kevin jó étvágygal evett, részben azért, mert tartania kellett a versenysúlyát, emellett pedig nehezen ült meg egy helyben. Nyughatatlan volt, aki mindig mocorgott, és lobbanékonyságával rendre elbűvölt.

– Pattanjunk be a kocsiba! – javasolta egyik nap. Lehet, hogy a telefonban mondta, de az is elképzelhető, hogy épp együtt voltunk, amikor ez az ötlete támadt. Akárhogy is, nemsokára bent ültünk az autójában – egy kis piros kompaktban –, és már száguldottunk is át a campuson Princeton egy távoli, beépítetlen szeglete felé, és kanyarodtunk le egy alig észrevehető földútra. Tavasz volt New Jersey-ben, a nap melegen sütött, az ég minden irányban ragyogó kékség.

Beszélgettünk? Fogtuk egymás kezét? Nem emlékszem, csupán arra, hogy minden olyan könnyed és légies volt, aztán Kevin egyszer csak rátaposott a fékre, és megálltunk. Egy tágas rét mellett parkolt le, amelyet a tél elmúltával még magas, csenevész, szalmaszerű fű fedett, de már aprócska, korán nyíló vadvirágok pettyezték. Kevin már szállt is ki az autóból.

– Gyere! – szólt vissza, és intett, hogy kövessem.

– És mihez kezdünk itt a semmi közepén?

Úgy nézett rám, mintha tudnom kellett volna.

– Átrohanunk ezen a mezőn.

Így is történt. Keresztülrohantunk azon a mezőn. Az egyik végétől a másikba szaladtunk, hadonásztunk, mint a kisgyerekek, és a csendet vidám kurjongatással vertük fel.

Cikáztunk a száraz fűcsomók között, átugrottunk a virágok felett. Talán elsőre nem volt egyértelmű a terv, de aztán már igen! Naná, hogy át kell rohannunk ezen a mezőn! Mi sem természetesebb!

Amikor visszahuppantunk az autóba Kevinnel, lihegtünk és kuncogtunk, feltöltött minket ez a kis bolondság.

És ennyi. Aprócska pillanat, végül is jelentéktelen. Semmi másért nem él az emlékezetemben, mint a csacsкасága miatt, és azért, mert ha csak rövid időre is, de leválasztott a komolyabb feladataimról, amelyek nap mint nap vezéreltek. Ugyan társasági életet élő diák voltam, aki végigélvezte a közös étkezéseket, és akinek nem okozott gondot, hogy önfeledten táncra perdüljön a Third World Center bulijain, titokban végig ugyanúgy a nagy tervre koncentráltam. Laza egyetemistaviselkedésem dacára úgy éltem, mint egy rejtőzködő vezérigazgató: csendesen, rendíthetetlenül az elérendő eredményekre összpontosítottam, hogy a listám minden egyes tételét kipipáljam. Ez a lista a fejemben lakott, és mindenhova velem jött. Felmértem a céljaimat, elemeztem az eredményeimet, számontartottam a győzelmeimet. Ha meg kellett ugranom valamit, megugrottam. Az egyik tesztpálya nyílt a másik után. Ilyen az élete annak a lánynak, aki folyton azon töpreng: *elég jó-e*, és még mindig bizonyítani akarja magának, hogy igen.

Kevin közben ide-oda kanyargott – és még élvezte is a kanyarokat. Craiggel akkor végeztek a Princetonon, amikor én a második évfolyamot zártam. Craig később az angliai Manchesterbe költözött profi kosárlabdázóként. Azt hittem, Kevin folytatja az egyetemet, és orvosként szakosodik, de

megint csak tett egy hajmeresztő kanyart, és úgy döntött, hogy inkább évet halaszt, és új hobbijának él: beáll kabalafigurának.

Igen, pontosan. Azt a célt tűzte ki maga elé, hogy jelentkezik a Cleveland Brownshoz – de nem játékosnak, hanem megpályázza a nagy szemű, vigyorgó, Chomps nevű, bozontos kabalakutya szerepét. Erre vágyott. Ez volt az álma – egy újabb mező, amelyen végigrohanhat, mert miért is ne? Azon a nyáron Kevin még fel is utazott Chicagóba a szülei Clevelandhez közeli otthonából, elvileg azért, hogy engem meglátogasson, de azért is – ahogyan azt röviddel az érkezése után bejelentette –, mert Chicago az a város, ahol egy kabalai babérokra törő ifjú egész biztosan megleli a tökéletes szőrmók állatjelmezt a közelgő válogatásra. Egész délután ide-oda autóztunk az üzletek között, együtt nézegettük a jelmezeket, ellenőriztük, melyik elég bő ahhoz, hogy cigánykerekezni lehessen benne. Nem emlékszem, hogy azon a napon Kevin végül rátalált-e a tökéletes állatjelmezre. Abban sem vagyok biztos, hogy megkapta-e a kabalaállást, de végül orvos lett, minden jel szerint remek szakember, és az egyik princetoni diáktársunkat vette feleségül.

Akkoriban – ma már úgy gondolom, hogy méltánytalanul – elítéltem ezért a sok kanyargásért. Képtelen voltam megérteni, hogy minek csinál végig valaki egy költséges princetoni egyetemi alapképzést, ha utána nem váltja azonnal készpénzre azt az előnyt, amelyet egy ilyen diploma nyújt. Amikor ott ülhetne szépen az orvosin, miért szeretne inkább cigánykerekező kutya lenni?

Ez a dilemma persze rólam szólt. És mint mondtam, én szerettem a listám tételeit kipipálni – az erőfeszítés-eredmény,

erőfeszítés-eredmény határozott ütemére masírozni –, a járt utak elkötelezett híve voltam, ha másért nem is, azért, mert előtte (Craiget leszámítva) a családomban senki nem lépett erre az útra. Nem volt különösen nagy képzelőerőm a jövőmmel kapcsolatban, más szóval, már akkor a jogi továbbképzésen gondolkodtam.

Az élet a Euclid Avenue-n megtanította – talán kikényszerítette –, hogy kemény legyek és gyakorlatias mind idő, mind pénz dolgában. A legnagyobb kanyar, amelyet valaha is bevettem, az a döntés volt, hogy a második évfolyam utáni nyár első felében gyakorlatilag ingyen dolgoztam egy táborban tanácsadóként, a New York-i Hudson-völgyben, ahol olyan városi gyerekekre vigyáztam, akik életükben akkor merészkedtek ki először egyedül az erdőbe. Szerettem ezt a munkát, de lényegében elszegényedve jöttem ki belőle, és sokkal jobban függtem anyagilag a szüleimtől, mint szerettem volna. Habár ezt egyszer sem rótták fel, még évekkkel később is büntudatot éreztem miatta.

Emellett az volt az a nyár, amikor a szeretteimet elkezdte elszólítani a halál. Robbie nénikém, szigorú zongoratanárnőm júniusban távozott az élők sorából, a Euclid Avenue-n álló házat a szüleimre hagyta, így most, életükben először, lakástulajdonosok lettek. Southside egy hónappal később hunyt el, előrehaladott tüdőrák vitte el: megrögzött nézete miatt, amely szerint az orvosok megbízhatatlanok, nem jutott időben megfelelő kezeléshez. Southside temetése után anyám népes családja összegyűlt nagyapám takaros kis lakásában, néhány barátjuk és szomszéd társaságában. Érzékeltem a múlt meleg

vonzását és a hiány szülte szomorúságot – bár mindez kissé sokkolt, mert annyira hozzászoktam az egyetem hermetikusan elzárt és fiatalos világához. Mélyebben érintett, mint bármi, amit az iskolában éreztem: a nemzedékek lassan átadták egymásnak a helyüket. Kis unokatestvéreim mind felnőttek már, a nénikéim megöregedtek. Kisbabák születtek, házasságok kötöttek. Az étkezőben dzsessz üvöltött a házilag barkácsolt sztereoállványról, a vacsorához mindenki hozott valami harapnivalót – sült sonkát, pudingot, tepsis ételeket. De maga Southside már nem volt velünk. Fájt, de az idő szaladt velünk tovább.

A PRINCETON CAMPUSÁT minden tavasszal vállalati toborzók lepik el, és célba veszik a végzős hallgatókat. Az az évfolyamtársunk, aki rendszerint szakadt farmerben és kitűrt ingben jár-kel, most hirtelen vékony csíkos öltönyben feszít, és már tudjuk is, hogy egy manhattani felhőkarcoló várja. Ez a szakmai válogatás hamar lezajlik – a holnap bankárai, jogászhai, orvosai és vállalatvezetői sebes léptekkel indulnak el a következő ugródeszka felé, legyen az a posztgraduális képzés vagy kényelmes állás egy *Fortune* 500-as szakképzési programban. Biztos vagyok benne, hogy voltak köztünk olyanok is, akik a szívüket követték, és az oktatás, művészetek vagy a nonprofit világ felé vették az irányt, netán beálltak a Békehadtesthez, esetleg hivatásos katonának szegődtek, de csak kevés ilyen ismertem. Különben is lefoglalt, hogy felmásszak a magam létráján, amelyet a gyakorlatiasság határozott meg, masszív volt, és egyenesen az ég felé nyújtózott.

Ha akkor egy pillanatra megállok, és belegondolok, talán rájövök, hogy az iskolai évek alatt kiégtem – felőröltek az előadások, beadandók és vizsgák –, és valószínűleg hasznomra vált volna, ha valami mást is kipróbálok. Ehelyett letettem az LSAT-vizsgát, megírtam a szakdolgozatomat, és kötelességtudóan már kapaszkodtam is a következő létrafokra, vagyis elküldtem a jelentkezésemet az ország legjobb jogi képzéseire. Okosnak, elemző gondolkodásúnak és ambiciózusnak tartottam magamat. A szüleimnek hála megedződtem a vacsoraasztal melletti vehemens vitákon. Egy adott kérdést egészen a teoretikus lényegéig képes voltam lebontani, és büszke voltam arra, hogy sosem térek ki a konfliktusok elől. Hát nem ilyennek kell lennie egy jogásznak? Én úgy gondoltam, hogy éppen ilyenek.

Ma már bevallhatom, hogy a döntésemben nem csupán az játszott szerepet, hogy ez volt a logikus lépés. Valamiféle reflexszerű vágy is hajtott, hogy kivívjam mások elismerését. Amikor kicsi voltam, csendesen élveztem a felém áramló melegséget, valahányszor közöltem egy tanárral, szomszédval vagy Robbie valamelyik barátnőjével a templomkórusból, hogy gyermekorvos szeretnék lenni. „Egek, hát nem csodálatos?” – olvastam le az arcukról, és feldobódtam. Évekkel később sem történt ez másképp. Professzorok, rokonok, vadidegenek szegezték nekem a kérdést, hogy mi a következő lépés, és amikor megemlítettem, hogy jogi egyetemre készülök – nem is akárhová, hanem a Harvard jogi karára –, mindent elsőpró elismerésben volt részem. Már azért körbeünnepeltek, hogy bekerültem, pedig az az igazság, hogy épp csak becsusszantam

a várólistáról. De bekerültem. Az emberek úgy néztek rám, mintha már letettem volna a kézjegyemet a világban.

Azért okozhat gondot, ha túl sokat foglalkozunk mások véleményével, mert könnyen ráterelhet minket a járt útra – az „egek, hát nem csodálatos?” felkiáltások ösvényére –, és hosszú ideig ott is maraszthalhat. Lehet, hogy így megspórolhatjuk a kanyargást, sőt akár már azt is, hogy a kanyar egyáltalán az eszünkbe jusson, hiszen azzal azt kockáztatnánk, hogy elveszítjük mások megbecsülését, és ez túl nagy árnak tűnhet. Így eshet meg, hogy az ember eltölt három évet Massachusettsben az alkotmányjog tanulmányozásával, és a kizárólagos vertikális megegyezések viszonylagos erényeiről értekezik a trösztellenes ügyekben. Vannak, akiknek mindez valóban érdekesítő, de nekem nem volt az. Ez alatt a három év alatt szereztem ugyan barátokat, akiket egész életemben szeretek és tisztetek, akiket tényleg vonz a jog vértelen szövevénye, de én nem éreztem megszólítva magam. A tanulmányaim ugyan nem töltöttek el lelkesedéssel, de semmilyen körülmények között sem teljesítettem alul. Életem, mint addig is, az erőfeszítés-eredmény koordináta-rendszerben haladt, és ezzel folyamatosan sikereket értem el, mígnem elhittem, hogy tudom a választ az összes kérdésre – még a legfontosabbra is. *Elég jó vagyok? Igen, ami azt illeti, elég jó vagyok.*

Ezután a jutalom valóságossá válik. Kinyúltam a következő létrafok felé, de most már ez egy jól fizetett állás a nagynevű jogi iroda, a Sidley & Austin chicagói kirendeltségén. Ott voltam, ahonnan indultam, a szülővárosomban, csak épp most egy belvárosi épület negyvenhetedik emeletére jártam be dolgozni,

amely előtt kövezett tér és egy szobor áll. South Side-i gimnazistaként rendszeresen elhaladtunk előtte a busszal iskolába menet, némán lestünk ki az ablakon azokra, akik titánként vonultak be a munkahelyükre. Most már én is közéjük tartozom. Kemény munkával kiküzdöttem magam abból a buszból, átjutottam a téren, és beszálltam a nesztelenül felfelé suhanó liftbe. Csatlakoztam a klánhoz. Huszonöt évesen már asszisztensem van. Több pénzt keresek, mint a szüleim bármikor is. A munkatársaim udvariasak, műveltek és jobbára fehérek. Armani kosztümben járunk, és borkóstolókra hívnak. Havonta utalom a jogi egyetemre felvett diákhitel törlesztőrészleteit, és munka után step aerobik órára járok. Mivel megtehetem, veszek egy Saabot.

Van még kérdés? Úgy tűnik, nincs. Most már jogász vagyok. Mindent elfogadtam, amit az élet kínált – a szüleim szeretetét, a tanárain belém vetett hitét, Southside és Robbie zenéit, Sis néni ételeit, a választékos szókincset, amelyet Dandy belém vert –, mindezt összegyúrtam, és ez lett belőle. Megmásztam a hegyet. És a munkakörömhöz tartozik az is – túl azon, hogy nagyvállalatok számára elvont szellemi tulajdoni kérdéseket elemzek –, hogy segítem kinevelni az ifjú jogászok új nemzedékét, akiket a cég megkörményez. Egy szép napon az egyik vezető üzlettárs megkérdezi, hogy lennék-e a nyárra hozzánk gyakorlatra érkező jelölt mentora, és a válasz magától értetődik: természetesen. Még nem látom, hogy egy „szimpla igen” képes mindent megváltoztatni. Nem tudom, hogy amikor az emlékeztető megérkezik a felkérés megerősítésére, valami mély és láthatatlan törésvonal remegni kezd az életemben, és

lassan megindul a csuszamlás. A nevem mellett ott egy másik név, egy nagymenő jogáspalántáé, aki szintén szorgalmasan kapaszkodik felfelé a maga létráján. Hozzám hasonlóan ez a fiatalember is fekete, és a Harvardról érkezik. Ezenkívül nem tudok róla semmit – csak a meglehetősen különös nevét.

Barack Obama már az első napon elkésett. Ott ültem az irodámban a negyvenhetedik emeleten, és csak vártam és vártam, hogy megérkezzen. Mint a legtöbb jogász munkája első évében, én is nagyon elfoglalt voltam. Rengeteg időt töltöttem bent a Sidley & Austinnál, sokszor az ebédemet és a vacsorámat is az íróasztalomnál fogyasztottam el, miközben dacoltam a precíz és körülményes jogásznyelven írt dokumentumok soha nem apadó özönével. Emlékeztetőket olvastam, emlékeztetőket írtam, mások emlékeztetőit szerkesztettem. Ekkor már úgy tekintettem magamra, mint aki három nyelven is beszél. Ismertem a South Side lezser nyelvjárását, a Borostyán Liga fennkölt dialektusát, és most már jogászul is tudtam. A cég marketinggel és szellemi tulajdont érintő ügyekkel foglalkozó csoportjába vettek fel, amelyet házon belül szabadabb és kreatívabb részlegnek tartottak a többinél, feltételezem, azért, mert a munkaidő egy részében hirdetésekkel foglalkoztunk. A munkámhoz tartozott az is, hogy átböngésszem az ügyfeleink televíziós és rádiós reklámjainak szöveggönyvét, hogy biztosan ne szegjék meg vele a Szövetségi Távközlési Bizottság (Federal Communications Commission) előírásait. Később az a megtiszteltetés ért, hogy én felügyelhettem Barney, a dinoszaurusz^[7] jogi ügyeit. (Igen, ez számít nagyfokú szabadságnak egy jogi irodánál.)

A gondom az volt, hogy junior munkatársként a munkám során nemigen érintkeztem közvetlenül az ügyfelekkel, de én igazi Robinson voltam, egy kiterjedt család zajos közegében nőttem fel, és apám tömegek iránti ösztönös vonzalma formált. Sóvárogtam a másokkal való érintkezés után. A magányom ellensúlyozására üres perceimben Lorraine-nel, az asszisztensemmel tréfálkoztam. Ez a végtelenül összeszedett, jó humorú, nálam több évvel idősebb afroamerikai nő kint ült az irodám előtt, ő fogadta a hívásokat. Barátságos szakmai kapcsolatot ápoltam egy-két idősebb munkatárssal, és lecsaptam minden lehetőségre, hogy csacsoghassak a kollégákkal, de általában mindenki tele volt munkával, és gondosan ügyelt arra, hogy egyetlen kiszámlázható percet se fecséreljen el. Tehát kénytelen voltam ott üldögélni az asztalomnál egyedül, az irataimmal.

Heti hetven órát kellett eltöltenem az irodámban, ám cserébe a körülményekre igazán nem lehetett panaszom. Bőrhuzatú széken, fényes diófa asztal mellett ülhettem, az ablakom délkeleti irányba nézett. Messzire elláttam az üzleti negyed összevisszasága felett, egészen a Michigan-tó fehér tajtékos hullámaira, amelyeket nyaranta színpompás vitorlák pettyeztek. Ha egy bizonyos szögben helyezkedtem el, akkor végig tudtam követni a part vonalát, és megpillanthattam a South Side keskeny sávját, alacsony háztetőivel és fel-felbukkanó fakoronáival. Onnan, ahol ültem, a környék békésnek, szinte játékszerűnek tűnt, ám a valóságban több szempontból is teljesen más volt.

A South Side egyes részei mostanra kihaltak, mivel az

üzletek bezártak, és a családok elköltöztek. Az acélipari gyárak, amelyek annak idején stabilitást biztosítottak, most ezrével bocsátották el az embereket. A detroiti és New York-i afroamerikai közösségeket járványszerűen letaroló összeomlás még csak éppen elérte Chicagót, de a pusztítás itt sem volt kisebb. Bandák háborúztak a piaci részesedésért, fiatal fiúkat szerveztek be, hogy végezzék az utcasarki üzelveiket, amelyek – amellet, hogy veszélyesek voltak – sokkal jövedelmezőbbnek számítottak, mint iskolába járni. A város gyilkossági rátája kezdett meredeken emelkedni – további súlyos gondok előjeleként.

A Sidley-nél jól kerestem, de elég gyakorlatias voltam ahhoz, hogy ne szórjam el a pénzt lakásbérletre. A jogi egyetem befejezése után visszaköltöztem a régi South Shore-i kerületbe, amelyet még viszonylag érintetlenül hagytak a bandák és a kábítószer. A szüleim időközben leköltöztek Robbie és Terry hajdani lakásába, és felajánlották, hogy foglaljam el a gyerekkorom helyszínéül szolgáló emeleti lakást, amelyet most hófehér kanapével és a falakon elhelyezett bekeretezett batiknyomatokkal dobtam fel. Időnként írtam egy csekket a szüleimnek, amely bőven fedezte a rezsi rám eső részét. Ez aligha felelt meg albérleti díjnak, de a szüleim váltig állították, hogy még sok is. A lakásomnak ugyan külön bejárata volt, legtöbbször mégis a földszinti konyhán csörtettem keresztül, amikor elindultam dolgozni, vagy hazaértem a munkából – egyrészt azért, mert a szüleim hátsó ajtaja közvetlenül a garázsba vezetett, másrészt azért, mert még mindig és örökre Robinson voltam. Igaz, hogy már annak a kosztümös, független,

Saabbal furikázó, fiatal, diplomás profinak képzeltem magam, akivé mindig is válni szerettem volna, mégsem akartam egyedül lenni. A lelki egyensúlyomhoz kellett a mindennapi találkozás anyával és apával. Aznap reggel is megöleltem őket, mielőtt kirohantam volna az ajtón, és a kocsiba pattantam, hogy a szakadó esőben bemenjek a munkahelyemre. Mondanom sem kell: hogy *pontosan* menjek be.

Az órákra pillantottam.

– Még mindig semmi jele ennek a fickónak? – szoltam ki Lorraine-nek.

Hangosan felsóhajtott.

– De nincs ám – kiáltott vissza. Sejtettem, hogy jól szórakozik rajtam. Tudta, mennyire megőrjít a késés, és azt is, hogy az önteltség jelének tartom.

Barack Obama már jóval érkezése előtt felkavarta a kedélyeket a cégnél. Először is: még csak most fejezte be az első évét a jogi egyetemen, holott mi rendszerint másodéves hallgatókat veszünk fel a nyári pozíciókra. De az a hír járta, hogy ez a fiatalember kivételes. Elterjedt róla, hogy az egyik harvardi tanára – az egyik ügyvezető partner lánya – kijelentette, hogy nála tehetségesebb joghallgatóval még nem találkozott. Az a néhány titkárnő, aki látta a fiatalembert, amikor bejött az interjújára, azt mondta, hogy a nyilvánvaló zsenialitásán túl még helyes is.

Én mindezt szkeptikusan fogadtam. Tapasztalatom szerint elég egy majdnem intelligens fekete férfira öltönyt adni, és a fehérek máris megőrülnek érte. Kétkedtem abban, hogy kiérdemelte ezt a nagy felhajtást. Megnéztem a személyzeti

jegyzékünk nyári kiadásában a fényképét – egy cseppet sem előnyös, rosszul megvilágított fotót egy széles mosolyú és kissé strébernek ható fickóról –, de ez sem hatott meg. Az önéletrajza szerint Hawaiiin született, ettől legalább viszonylag egzotikus strébernek számított. Ettől eltekintve semmi említésre méltó. Az egyetlen meglepetés a találkozónk előtt néhány héttel ért, amikor megejtettem a kötelező bemutatkozó telefonhívást. Kellemesen megdöbbsentem a vonal túlsó végéről érkező hang hallatán – mély, már-már szexi bariton, amely egy kicsit sem illett ahhoz a fényképhez.

Újabb tíz perc telt el, mire végre bejelentkezett az emeletünkön a recepción, és kimentem üdvözölni. Ott ült a kanapén az a bizonyos Barack Obama fekete öltönyben és még mindig egy kicsit ázottan. Szégyenkezve elmosolyodott, és elnézést kért a késésért, miközben megrázta a kezem. A mosolya széles volt, ő maga pedig magasabb és vékonyabb, mint amilyennek képzeltem – egy férfi, aki szemmel láthatóan nem nagyevő, emellett lerí róla, hogy nem szokta meg, hogy hivatalos öltözkében kell megjelennie valahol. Ha tudta is, hogy csodagyerek hírében áll, nem látszott rajta. Elindultam vele az irodámhoz vezető folyosón, és menet közben megismerttettem a társasági jog hétköznapi kényelmével – megmutattam neki a szövegszerkesztő központot és a kávéautomatát, és elmagyaráztam, hogyan működik a kiszámlázható órák nyilvántartása –, ő pedig mindvégig csendben és tiszteletteljesen figyelt. Nagyjából húsz perc elteltével bekísértem ahhoz a szenior partnerhez, aki a nyár folyamán az igazi felettese lesz, és visszamentem az asztalomhoz.

Még aznap elvittem Barackot ebédelni az irodaház földszintjén levő elegáns étterembe, amely tele volt decens bankárokkal és jogászokkal, akik, míg üzletről beszélgettek, vacsoraárban felszámolt ételeket fogyasztottak. Ez volt a kellemes velejárója annak, ha valaki nyári gyakornok mentorává szegődött: ürügyet biztosított arra, hogy finom éttermi ebédet egyen, mégpedig a cég költségén. Barack tanácsadójaként elsősorban a társasági életben való eligazodását kellett segítenem. A feladatom az volt, hogy gondoskodjam róla, hogy jól érezze magát a munkahelyén, legyen kihez odamennie, ha tanácsra van szüksége, és megtapasztalja a nagyobb csapathoz való kapcsolódás élményét. Ez egy hosszabb udvarlási rituálé bevezetése volt: merthogy a cég minden nyári gyakornok esetében jelzi, hogy esetleg fontolóra venné az illető alkalmazását főállású pozícióban, amint megszerzi a jogi diplomát.

Hamar rájöttem, hogy Baracknak nemigen lesz szüksége tanácsra. Három évvel volt idősebb nálam – közel járt a huszonnyolchoz. Tőlem eltérően, több évig dolgozott, miután lediplomázott a New York-i Columbia Egyetemen, még mielőtt folytatta volna a tanulmányait a jogi karon. Feltűnően magabiztosnak látszott abban, hogy merre akar menni az életben. Különös módon híján volt minden kétségnek, habár első ránézésre nem lehetett megmondani, miért. Az én siker felé tartó fegyelmezett masírozásomhoz képest, amely nyílegyenesen vezetett a Princetontól a Harvardig, onnan pedig a negyvenhetedik emeleti íróasztalomig, Barack útja afféle improvizált cikcakk volt a különböző világok között. Ebéd

közben megtudtam, hogy minden értelemben hibridnek számít – fekete kenyai apa és fehér kansasi anya gyermeke, akik fiatalon kötöttek házasságot, amely nem is tartott sokáig. Honoluluban született, és ott is nőtt fel, de gyermekkorából négy éve azzal telt, hogy Indonéziában sárkányt eregetett és szöcskét fogott. A gimnázium után két viszonylag laza évet töltött diákként a Los Angeles-i Nyugati Főiskolán (Los Angeles Occidental College), mielőtt átjelentkezett volna a Columbia Egyetemre, ahol a saját bevallása szerint egyáltalán nem úgy viselkedett, mint egy egyetemista srác, akit szabadon engedtek az 1980-as évek Manhattanében, hanem inkább úgy élt, mint egy tizenhatodik századi hegyi remete: emelkedett irodalmi és filozófiai műveket olvasott egy ócska lakásban a Százkilencedik utcában, rossz verseket írt, és vasárnaponként böjtölt.

Nagyokat neveltünk mindezen, meséltünk egymásnak a családi háttérünkről, és hogy mi terelt bennünket a jogi pályára. Barack komoly volt, de nem vette magát komolyan. A modora könnyed, de a gondolatai súlyosak. Furcsa, felkavaró kombináció volt. Az is meglepett, hogy milyen jól ismerte Chicagót.

Barack volt az első ember a Sidley-nél, aki járt már a helyi borbélyüzletekben, a pecsenyézőkben, a Far South Side bibliacsapkodó fekete egyházközösségeiben. Mielőtt a jogi egyetemre ment volna, három évet dolgozott Chicagóban közösségsszervezőként, évente 12 ezer dollárt keresett egy nonprofit szervezetnél, amely egyházak szövetségét fogta össze. Az volt a feladata, hogy elősegítse a közösségek újjáépítését, és visszacsalogassa az álláslehetőséget kínáló vállalkozásokat. Úgy

fogalmazott, hogy az egyegységnyi sikerhez kétegységnyi frusztráció tartozott: heteken át tervezett egy közösségi gyűlést, amelyen végül csupán tucatnyi ember jelent meg. Az erőfeszítésein gúnyolódtak a szakszervezeti vezetők, ízekre szedték a fekete és a fehér lakosok is. Idővel aratott néhány járulékos győzelmet, és ez mintha felbátorította volna. Azért jelentkezett a jogi karra, magyarázta, mert az alulról induló kezdeményezések megmutatták neki, hogy a jelentős társadalmi változáshoz nemcsak a terepen levő emberek munkája szükséges, hanem erősebb törvényi szabályozások és kormányzati szintű cselekvés is.

Hiába igyekeztem ellenállni az érkezését körüllegő lelkesedésnek, egyszercsak azon kaptam magam, hogy csodálattal nézek Barackra nemcsak magabiztossága, hanem őszinte fellépése miatt is. Üdítő, szokatlan és furcsán elegáns jelenség volt. De egyszer sem gondoltam rá olyan férfiként, akivel randevúznék. Először is, a mentora voltam a cégnél. Ráadásul nem sokkal korábban fogadtam meg, hogy felhagyok az ismerkedéssel, mert túlságosan lefoglal a munka ahhoz, hogy erre fordítsam az energiáimat. Legvégül pedig, legnagyobb felháborodásomra, Barack az ebéd végeztével cigarettára gyújtott, és ez épp elég lett volna ahhoz, hogy lelohassza az érdeklődésemet, ha lett volna is.

Magamban csak annyit gondoltam, hogy jó nyári gyakornok lesz belőle.

A KÖVETKEZŐ HETEK BEN kialakult egyfajta rutin az életünkben. Barack késő délután végigsétált a folyosón, és lehuppan az

irodámban az egyik székre, mintha már évek óta ismert volna. Időnként olyan érzés is volt. Kedélyesen ugrattuk egymást, hasonlóan gondolkodtunk. Egymásra sandítottunk, amikor a körülöttünk levők kezdtek őrjöngeni az idegeskedéstől, amikor a partnerek leereszkedőnek ható vagy hozzá nem értésről tanúskodó megjegyzést tettek. Ki ugyan nem mondtuk, de nyilvánvaló volt, hogy egy vérből való vagyunk, és az irodánkban, amely több mint négyszáz jogászt alkalmazott, csak nagyjából öt teljes munkaidős ügyvéd volt afroamerikai. Magától értetődően kerestük egymás társaságát.

Barack kicsit sem hasonlított a tipikus törtető nyári gyakornokokra (mint amilyen én is voltam két évvel korábban a Sidley-nél), aki vadul építi a kapcsolatait, és idegesen töpreng azon, hogy megkapja-e a hőn áhított zsíros állást. Higgadt távolságtartással járt-kelt közöttünk, és ez mintha csak növelte volna a vonzerejét. A cégen belül a hírneve egyre csak nőtt. Máris megkérték arra, hogy üljön be a magas szintű partneri értekezletekre. Máris noszogatták, hogy szóljon hozzá az épp napirenden levő kérdéshez. Valamikor nyár elején összedobott egy harmincoldalas jegyzetet a társasági irányításról, amely minden jel szerint olyan alapos és meggyőző volt, hogy azonnal legendássá vált. Ki ez a fickó? Mindenkit csak ez foglalkoztatott.

– Hoztam neked egy példányt – mondta Barack az egyik nap, és mosolyogva az asztalomra csúsztatta a művét.

– Köszí – feleltem, és kézbe vettem a mappát. – Alig várom, hogy nekikezdek.

Miután távozott, a jegyzetet besüllyesztettem a fiókomba.

Vajon tudta, hogy sosem fogom elolvasni? Valószínűleg

igen. Félig-meddig ugratásnak szánta, hiszen más-más területre szakosodtunk, nem volt tárgyi átfedés a munkánkban. Épp elég dokumentummal kellett megküzdennem. És nem kellett lenyűgöznie sem. Akkor már barátok voltunk Barackkal, sőt bajtársak. Legalább hetente egyszer együtt ebédeltünk valahol, volt, hogy ennél gyakrabban is, és természetesen mindig a Sidley & Austin állta a cechet. Egyre jobban megismertük egymást. Tudta, hogy egy házban lakom a szüleimmel, hogy a Harvard jogi karáról a legkedvesebb emlékeim a Jogtanácsosi Irodában végzett munkámhoz köthetőek. Tudtam, hogy Barack úgy falja a politikai filozófiáról szóló köteteket, mintha strandra szánt olvasmányok lennének, és az összes pénzét könyvekre költi. Tudtam, hogy az apja Kenyában, egy autóbalesetben halt meg, és Barack felkereste az országot, hogy többet megtudjon magáról az emberről. Tudtam, hogy szeret kosárlabdázni, hétvégenként hosszabb távokat fut, és sóvárogva beszélt oahui barátairól és rokonairól. Tudtam, hogy rengeteg barátnője volt már, de most nem jár senkivel.

Hittem, hogy ez utóbbit könnyen orvosolhatom. Chicagói környezetem telis-tele volt sikeres és szabad fekete nőkkel. Maratoni munkaidőm ellenére szerettem társasági életet élni. Voltak barátaim a Sidley-nél, barátaim a gimnáziumból, barátaim, akiket szakmai körökben ismertem meg és barátaim, akikkel Craig révén találkoztam, aki nemrég nősült, és a városban befektetési bankárként kereste a kenyerét. Vidám csapat voltunk, fiúk-lányok vegyesen. Amikor csak tehattük, összegyűltünk az egyik vagy másik belvárosi bárban, és hétvégenként hosszúra nyúló, bőséges vacsorák mellett

elújságoltuk egymásnak, kivel mi történt. A jogi egyetemen jártam néhány fiúval, de amikor visszatértem Chicagóba, nem találkoztam senkivel, aki megtetszett volna, de nem is nagyon igyekeztem. Mindenkinek bejelentettem, még a potenciális udvarlóknak is, hogy a karrierem áll az első helyen. Ezzel szemben rengeteg olyan barátnőm volt, akik szívesen jártak volna valakivel.

Egy nyár eleji napon elvittem Barackot magammal az egyik belvárosi bár happy hourjára, amely a fekete diplomások nem hivatalos havi összejövetelének számított, és sokszor itt futottam össze a barátaimmal. Mint észrevettem, Barack átöltözött, fehér vászonzakóra cserélte a munkahelyi öltönyét, és úgy festett, mintha egyenesen a *Miami Vice* tévésorozat jelmeztárából lépett volna ki. Hát, ő tudja, gondoltam.

Különös stílusérzéke dacára kétség sem fért hozzá, hogy Barack jó parti. Jóképű volt, magabiztos és sikeres. Sportos, érdekes és kedves. Mi más kellhet még? Azzal a meggyőződéssel libbentem be a bárba, hogy mindenkinek hatalmas szívességet teszek – neki és az összes hölgynek. Szinte azonnal lecsapott rá az egyik ismerősöm, egy gyönyörű és ambiciózus nő, aki pénzügyi területen dolgozott. Észrevettem, hogy rögtön kihúzta magát, ahogy elkezdett Barackkal beszélgetni. Elégedetten nyugtáztam ezt a fejleményt, szereztem magamnak egy italt, és elindultam a többi ismerősöm felé a tömegben.

Húsz perccel később a helyiség túlsó végéből megpillantottam Barackot, egy szemmel láthatóan végtelenbe nyúló társalgás fogságában az általam bemutatott nővel, aki

lassan lyukat beszélt a hasába. Barack tekintete találkozott az enyémmel, és láttam, hogy azt szeretné, ha valaki megmentené. De hát felnőtt ember. Mentse meg saját magát!

– Tudod, hogy mit kérdezett? – tért vissza az élményre másnap, amikor megjelent az irodámban, még mindig kissé hitetlenkedve. – Azt, hogy szeretek-e lovagolni. Mármint lóháton. – Elmesélte, hogy a kedvenc filmjeikről beszélgettek, de ez sem sült el valami jól.

Barack entellektüel volt, talán túlságosan is az, és ezt a legtöbb ember soknak találta. (Valójában a barátnőm jellemezte így, amikor legközelebb találkoztunk.) Barack nem az a bárókba járó típus, és talán ezt előbb észre kellett volnaennem. Az én világom tele volt reményteli, keményen dolgozó emberrel, akik megszállottan igyekeztek egyre feljebb jutni. Új autójuk volt, akkor vették az első lakásukat, és szerettek erről munka után egy finom martini mellett beszélni. Barack szívesebben töltötte egyedül az estéit, miközben a városi lakhatási szabályozásról olvasott. Közősségszervezőként heteken-hónapokon át azt hallgatta, hogy a szegények milyen nehézségekkel küzdenek. Sajátos reményteliség és a váltásra való hajlandóság jellemezte. Egyre inkább megértettem, hogy a hozzáállása egészen máshol gyökerezik, egy olyan ponton, amelyet nem lehetett egykönnyen megközelíteni.

Volt idő, mesélte, amikor lazábban és vadabbul élt. Az élete első húsz évében Barrynek becézték. Tizenévesként füves cigit szívott Oahu termékeny vulkanikus hegy lábainál. A Los Angeles-i Nyugati Főiskolán kiélvezte az 1970-es évek tovatűnő energiáit, Jimi Hendrixet és Rolling Stonest hallgatott. Aztán

egyszer csak, valamikor, felvállalta teljes születési nevét – a Barack Hussein Obamát – és bonyolult identitását. Fehér volt és fekete, afrikai és amerikai. Szerény volt és szerényen élt, mégis ismerte a saját elméje gazdagságát és azoknak a kiváltságoknak a világát, amely ennek segítségével megnyílik majd előtte. Mindezt komolyan vette, ez jól látszott. Tudott könnyed és tréfálkozó lenni, de sosem feledkezett el túlságosan a kötelességtudatról. Felfedezőúton járt, de még maga sem sejtette, merre visz ez az út. Én is csak annyit tudtam, hogy italozás közben ez nem derülhet ki. Amikor legközelebb érkezett a happy hour ideje, ott hagytam Barackot az irodában.

GYEREKKOROMBAN A SZÜLEIM DOHÁNYOZTAK. Esténként a konyhában üldögélve gyújtottak rá, miközben arról beszélgettek, mi minden történt a munkahelyen. Cigarettaztak az esti mosogatás közben is, időnként kinyitották az ablakot, hogy beengedjenek egy kis friss levegőt. Nem voltak erős dohányosok, de rendszeresen – és csak azért is – rágyújtottak. Jóval azután is cigarettaztak, hogy a kutatások kimutatták a dohányzás egészségkárosító hatását.

Ezzel a szokásukkal az örületbe kergettek engem és Craiget is. Tüntetőleg köhögtünk, amikor rágyújtottak. Szabotázsakciókat vezettünk a készleteik ellen. Amikor Craiggel kisebbek voltunk, levettük a vadonatúj Newport-kartont a polcra, és nekiálltunk a mosogató felett módszeresen kettétörni a szálakat, akár a babhüvelyeket. Máskor a cigarettajuk végét csípős szószba mártottuk, és úgy tettük vissza a dobozba.

Előadásokat tartottunk a szüleinknek a tüdőrákról, részletesen elmeséltük, az iskolában miféle borzalmakat mutattak nekünk filmen az egészségtanórán – dohányosok feldarabolt és koromfekete tüdejét, a haldoklásukról készült fotókat, képeket a halálról, amely a mellkasukban terjedt. Ennek ellenpontjaként mutattunk képeket élénk rózsaszín, egészséges tüdőkről is, amelyeket nem szennyezett be a füst. Az üzenet elég egyszerű volt ahhoz, hogy szüleink viselkedését számunkra érthetetlenné tegye. Jó vagy rossz? Egészség vagy betegség? Az ember maga választja meg a jövőjét. A szüleink is ezt tanították nekünk. Mégis több év telt el, mire végre leszoktak.

Barack is úgy dohányzott, ahogyan a szüleim – étkezés után, az utcán séta közben, vagy amikor feszült volt, és kényszerrel érzett, hogy csináljon valamit a kezével. 1989-ben sokkal megszokottabb volt a dohányzás, mint manapság, sokkal inkább a mindennapi élet részének számított. A passzív dohányzás ártalmairól szóló kutatások még viszonylag újak voltak. Dohányoztak az emberek az éttermekben, az irodákban és a reptereken. Én viszont láttam a filmfelvételeket. Számomra, és minden épeszű ismerősöm szemében, a dohányzás szintiszta önpusztítás volt.

Barack pontosan tudta, mit gondolok erről. A barátságunk szókimondó őszinteségen alapult, és ezt szerintem mindketten élveztük.

– Hogy lehet, hogy egy ennyire értelmes ember, mint te, ilyen butaságot művel? – bukott ki belőlem ismeretségünk legelső napján, amint figyeltem, hogy az ebédet egy kis pőfékeléssel koronázza meg. Őszinte kérdés volt.

Úgy emlékszem, csak megvonta a vállát, mintha ezzel elismerné, hogy igazam van. Nem volt vita, nem volt mi ellen érveket felsorakoztatnom. A dohányzás volt az egyetlen téma, amellyel kapcsolatban Barackot mintha cserben hagyta volna a logikus gondolkodás képessége.

Akár elismertem, akár nem, valami kezdett közöttünk megváltozni. Azokon a napokon, amikor nem értünk rá személyesen találkozni, rendre azon kaptam magamat, hogy elmerengek, vajon mivel foglalkozhat épp. Győzködtem magam, hogy nem vagyok csalódott, amikor nem jelent meg az irodám ajtajában. Rávettem magam, hogy ne legyek túl lelkes, ha mégis felbukkant. Éreztem valamit a fickó iránt, de látenszen, mélyre temetve abbéli elhatározásom alá, hogy az életemet és a karrieremet kézben tartom, és csak előre nézek – nekem nem kell semmi fölösleges felfordulás. A munkahelyen az éves értékeléseim stabilak voltak. Jó úton haladtam, hogy a Sidley & Austin partnere legyek, talán még azelőtt, hogy betöltöm a harminckettőt. Ez volt minden vágyam – vagy legalábbis erről próbáltam meggyőzni magamat.

Lehet, hogy én a szőnyeg alá tudtam söpörni, ami kialakulóban volt közöttünk, de ő nem.

– Járnunk kellene – jelentette be Barack egyik délután, amikor már az ebéd vége felé tartottunk.

– Mármint neked meg nekem? – kérdeztem vissza színlelt döbbenettel, hogy ilyesmi egyáltalán az eszébe jutott. – Mondtam már, hogy nem randizom. Ráadásul a tanácsadód vagyok.

Kurtán felnevetett.

– Mintha bármit is számítana. Nem a főnököm vagy – mondta. – És annyira helyesnek tartalak.

Barack mosolya szinte fülig ért. A lazaság és a józanság halálos keveréke volt ez nála. A következő napokban nem is egyszer sorolta fel az érveket, hogy miért kellene járnunk. Összeillünk. Megnevettetjük egymást. Mindketten szabadok vagyunk, ráadásul mindketten megfogalmaztuk, hogy bárki mással találkozunk, szinte azonnal elveszítjük iránta az érdeklődésünket. A cégnél senkit sem érdekel, hogy járunk-e, hangsúlyozta. Ami azt illeti, lehet, hogy pozitívan fogadnák. Azt feltételezte, hogy a partnerek szeretnék, ha egy szép napon nekik dolgozna. Ha mi ketten összejönnénk, az növelné annak esélyét, hogy elköteleződjön a cég iránt.

– Úgy érted, én afféle csali vagyok? – kérdeztem kacagva. – Csak áltatod magad.

A nyár folyamán a vállalat több eseményt és kirándulást szervezett a munkatársai számára, olyankor körbeküldték a jelentkezési lapot, hogy bárki felírhasa a nevét, aki menni szeretne. Az egyik ilyen esemény a *Nyomorultak* (*Les Misérables*) musical volt egy hétköznapi este az irodánktól nem messze található színházban. Két jegyet igényeltem magunknak, hiszen ez volt a megszokott eljárás a junior munkatársi tanácsadók és a nyári gyakornokok esetében. Elvileg együtt kellett megjelennünk a céges rendezvényeken. Elvileg az volt a feladatom, hogy tegyek róla, hogy a Sidley & Austinnál kellemes és pozitív élményeket szerezzen. Ez volt az egésznek a lényege.

Ott ültünk egymás mellett a színházban, mindketten

kimerülten a hosszú munkanap után. Felgördült a függöny és felcsendültek a dalok, feltárult előttünk a szürke és nyomasztó Párizs. Nem tudom, csak a hangulatomnak tudható-e be, vagy a *Nyomorultak* volt az oka, de a következő egy órában teljesen felőrölt a francia nyomor. A nyögések és a lánccsörgés. A szegénység és a nemi erőszak. Az igazságtalanság és az elnyomás. A világon több millióan szerettek bele ebbe a musicalbe, de én végigfeszengtem az egészet, próbáltam felülemelkedni a megmagyarázhatatlan gyötrelmen, amely hatalmába kerített, valahányszor megismétlődött a dallam.

Amikor a szünetben kigyúltak a fények, lopva Barackra pillantottam. Magába roskadtnak ült, jobbjával a karfára könyökölt, mutatóujjával a homlokán, kifürkészhetetlen arckifejezéssel.

– Mit gondolsz? – kérdeztem.

Odasandított rám.

– Borzalmas, szerinted is?

Elnevettem magam, megkönnyebbülve, hogy ő is ugyanúgy érzi magát.

Barack kihúzta magát ültében.

– Mi lenne, ha lelépnénk innen? Akár itt is hagyhatnánk a színházat.

Rendes körülmények között nem futamodtam volna meg. Nem az a típus vagyok. Túlságosan is érdekelt, hogy a többi jogász mit gondol rólam – mit gondolnak, ha észreveszik az üres székünket. Általában véve is túlságosan fontosnak tartottam, hogy amit elkezdtem, azt be is fejezzem, lássam a darab minden apró mozzanatát, egészen a szívfacsaró

végkifejletig, még akkor is, ha az épp egy erőltetett Broadway-musical egy máskülönben csodálatos szerda estén. Sajnos ezt diktálta bennem a kényszeres listaírogató. A látszat kedvéért még a nyomorúságot is elviseltem. Ám most úgy tűnt, a sors összehozott valakivel, aki nem ilyen.

Óvatosan elslisszantunk az összes munkahelyi ismerősünk mellett – a többi tanácsadó és nyári gyakornokaik mellett, akik lelkesen ömlengtek kint az előtérben –, kisurrantunk a színházból, és kiléptünk a balzsamos estébe. A bíbor égen akkor hunytak ki az utolsó napsugarak. Nagyot sóhajtottam, a megkönnyebbülésem annyira egyértelmű volt, hogy Barack felnevetett.

– És most merre? – kérdeztem.

– Mi lenne, ha meginnánk valamit együtt?

Elsétáltunk egy közeli bárba, ugyanúgy, ahogy eddig is: én mindig egy lépéssel előrébb, ő eggyel mögöttem. Barack inkább ballagott. Laza hawaii higgadtsággal mozgott, soha nem sietett, főleg és különösen akkor nem, ha siettették. Én ezzel szemben öles léptekkel haladtam még szabadidőmben is, és nehezemre esett lassítani. De emlékszem, aznap este fegyelmeztem magam, hogy lassabban menjek, épp csak egy kicsit – épp annyira, hogy halljam, miről beszél Barack, mert kezdett leesni, hogy minden érdekel, amit ez a férfi mond.

Egészen eddig gondosan építettem fel a létezésemet: minden laza és rendetlen szegletét betúrtem és behajtogattam, mintha valami szoros és légmentes origamifigurát akartam volna létrehozni. Sokat dolgoztam a megalkotásán. Büszke voltam a kinézetére. De sérülékeny volt. Ha az egyik sarka kilazulna,

esetleg rájönnék, hogy nyughatatlan vagyok. Ha egy másik részlet pattanna ki a helyéről, talán mindjárt látszana, hogy bizonytalan vagyok a szakmai utamat illetően, amelyre olyan tudatosan léptem, és bizonytalan vagyok mindazzal kapcsolatban, amiről meggyőztem magam, hogy akarom. Most már úgy látom, ezért óvtam magamat annyira, ezért nem álltam még készen arra, hogy beengedjem Barackot az életembe. Olyan volt, mint a szél, amely azzal fenyeget, hogy mindent szétzilál.

Egy-két nappal később Barack megkérdezte, hogy a hét végén el tudnám-e vinni a nyári gyakornokoknak szervezett grillezésre az egyik szenior partner otthonába, amely a várostól északra, egy előkelő, tóra néző, kertes övezetben állt. Ha jól emlékszem, aznap szép időnk volt, a tó csak úgy szikrázott az ápolt gyepek szomszédságában. Egy cateringgel foglalkozó cég szolgálta fel az ételt, üvöltött a zene a hangszórókból, és a vendégek a ház ízléses pompáját dicsérgették. Az egész miliő gazdagságról és könnyedségről árulkodott, nem is nagyon rejtett utalás volt arra, hogy mit kap az ember cserébe azért, hogy szívvel-lélekkel elkötelezi magát a taposómalomnak. Tudtam, hogy Barack küzd azzal, hogy mihez kezdjen az életével, milyen karriert válasszon. Ellentmondásosan viszonyult a gazdagsághoz. Hozzám hasonlóan sosem volt része benne, és nem is törekedett rá. Sokkal inkább eredményes akart lenni, mint vagyonos, de még mindig nem jött rá, milyen módon.

Nem egészen párként, de jobbára kettesben járkáltunk a meghívottak között, egyik kollégától a másikhoz sodródtunk, sört és limonádét ittunk, műanyag tányérról fasírtot ettünk

burgonyasalátával. Eltávolodtunk, majd újra egymásra találtunk. Az egész természetesnek hatott. Ő csendesen évődött velem, én viszonztam. Egy maroknyi fiatalember összeállt kosárlabdázni, én pedig figyeltem, ahogy Barack odabandukolt lábujjközös papucsában a pálya szélére, hogy ő is beálljon játszani. A cégnél mindenkivel szót értett. Az összes titkárnőt a nevére szólította, mindenkivel kijött – az idősebb, begyöpösödtebb jogászoktól kezdve az ambiciózus ifjú titánokig, akik most ott kosaraztak. Jó ember, gondoltam magamban, miközben néztem, ahogy odapasszolja a labdát egy másik játékosnak.

Mivel oly sok gimnáziumi és egyetemi meccset néztem végig, első pillantásra felismertem a jó játékosokat, és Barack hamar átment a vizsgán. Atletikusan, művészien kosarazott, nyúlánk teste fűgén mozgott, és olyan erőről tanúskodott, amely addig elkerülte a figyelmemet. Gyors volt és méltóságteljes, még hawaii papucsában is. Ott álltam, és úgy tettem, mintha arra figyelnék, amit éppen valakinek a végtelenül bájos felesége mond, de a szemem le sem vettem Barackról. Hirtelen lenyűgözött a látvány – ez a különös „mindenből egy kicsit” ember.

Amikor koraeste suhantunk vissza a város felé, újfajta fájdalom hasított belém, a sóvárgás frissen elvetett magja. Július volt. Barack valamikor augusztusban fog elmenni, eltűnik a jogi egyetem falai között, beszippantja az ottani élete. Látszólag semmi sem változott – viccelődünk, mint mindig, kitárgyaltuk, hogy ki mit mondott a grillpartin –, de furcsa melegség kezdett felfelé kúszni a gerincemen. Fájóan tudatában voltam annak,

hogy a teste itt van az autóm szűk terében – a könyöke a középkonzolon nyugszik, a térde karnyújtásnyira. Ahogy végigmentünk a Lake Shore Drive déli ívén, és elhaladtunk a járdán tekerő kerékpárosok és a kocogók mellett, némán vitába szálltam magammal. Lehetne ezt nem komolyan is csinálni? Mennyire inná meg a levét a munkám? Semmit sem láttam tisztán – mi a helyes, ki fogja észrevenni, és egyáltalán számít-e ez –, de hirtelen mellbe vágott: elegendem van abból, hogy csak várjak a tisztánlátásra.

Barack a Hyde Parkban lakott, egy barátja lakását vette ki. Mire bekanyarodtunk abba a városrészbe, jókora feszültség ült meg közöttünk, mint valami elkerülhetetlen vagy előre elrendelt dolog, amely végre megtörténik. Vagy csak képzeltem? Lehet, hogy túl sokszor elutasítottam már ezt a férfit. Lehet, hogy feladta, és most csak egy rendes, derék barátnak lát – egy lánynak a légkondicionált Saabban, aki bárhova elfuvarozza, ha szüksége van rá.

Leállítottam az autót az épület előtt, de az agyam még mindig zakatolt. Eltelt egy kínos, szívdobbanásnyi pillanat, mindketten azt vártuk, hogy a másik kezdeményezi a búcsúzást. Barack végül felém döntötte a fejét.

– Mi lenne, ha megennénk egy fagyit? – kérdezte.

Ekkor már tudtam, hogy nincs mese, elérkezett azon ritka alkalmak egyike, amikor úgy döntök, nem gondolkodom, csak élek. Meleg nyári este volt szeretett városomban. A levegő simogatta a bőrömet. Volt egy Baskin-Robbins Barack lakásának közelében, vettünk magunknak egy-egy tölcser fagyaltot, kimentünk vele, és kerestünk egy helyet, ahol megehetjük.

Közel ültünk le egymáshoz, a térdünket felhúztuk, kellemes fáradtság telepedett ránk a szabad levegőn töltött nap után. Sietve és szótlanul eszegettük a fagyit, nehogy elolvadjon. Talán Barack leolvasta az arcomról, vagy megérezte a testtartásomból – azt, hogy számomra most kezdett el minden meglazulni és szétnyílni.

Kíváncsian nézett rám, halvány mosollyal.

– Megcsókolhatlak? – kérdezte.

Én pedig ekkor előrehajoltam, és minden kitisztult előttem.

Így lettünk mi

Amint megengedtem magamnak, hogy bármit is érezsek Barack iránt, azonnal megrohantak az érzelmek – szinte ledöntött a vágyakozás, a hála, a megelégedettség, az ámulat. Bármilyen aggodalmaim voltak addig az életemmel, a karrieremmel, sőt magával Barackkal kapcsolatban is, mintha mind semmivé foszlott volna azzal az első csókkal, és a helyüket átvette a sürgető vágy, hogy jobban megismerjem ezt a férfit, minél hamarabb megtudjak róla mindent, és megtapasztaljam, amit csak lehet.

Talán azért, mert egy hónap múlva vissza kellett mennie a Harvardra, nem húztuk az időt formaságokkal. Arra még nem készültem fel, hogy az udvarlóm egy fedél alatt aludjon a szüleimmel, ezért inkább én kezdtem Baracknál tölteni az éjszakákat, abban a zsúfolt, emeleti, utcafronti lakásban, amely az Ötvenharmadik utca zajos szakaszára nézett. A lakást egy barátjától bérelte, aki a Chicagói Egyetem jogi karára járt, és az otthonát úgy rendezte be, mint bármelyik talpraesett diák: garázsvásárokon beszerezett, egymástól elütő stílusú bútorokkal. Volt ott egy kisasztal, néhány rozoga szék és a csupasz földre helyezett kétszemélyes matrac. Barack könyvei és újságjai elfoglaltak minden szabad felületet, és még a padlóra is jutott belőlük. A zakóit a konyhai székek támlájára terítette, és alig tartott valamit a hűtőben. A lakás cseppet sem volt otthonos, de

most, hogy mindent a sebesen kibontakozó szerelem szemüvegén keresztül szemléltem, mégis otthonnak hatott.

Érdekesnek találtam Barackot. Egyik korábbi udvarlómhoz sem hasonlított, leginkább azért, mert olyan magabiztosnak tűnt. Nyíltan kimutatta a vonzalmát. Azt mondta, hogy gyönyörű vagyok. Mellette jól éreztem magam. Számomra ő afféle unikornis volt – annyira szokatlan, hogy már-már valószínűtlen. Sosem beszélt materiális dolgokról, például ház, autó vagy épp új cipő vásárlásáról. A pénze nagy részét könyvekre költötte, amelyek a szemében szent tárgyak voltak, táplálék az elméje számára. Késő éjszakáig olvasott, sokszor jóval azután is, hogy én már elaludtam, egymás után rágta át magát történelmi műveken, életrajzokon, és még Toni Morrisonon is. Naponta több napilapot is végigolvasott az első sortól az utolsóig. Figyelemmel kísérte a legfrissebb könyvkritikákat, az American League állását, de még azt is, hogy a South Side-i városatyák épp mivel foglalatосkodnak. Ugyanazzal a szenvedéllyel tudott beszélni a lengyelországi választásokról, mint arról, hogy Roger Ebert milyen filmeket szólt le és miért.

Légkondicionáló híján kénytelenek voltunk éjszakánként nyitott ablaknál aludni, hátha valamelyest lehűl a fullasztó levegőjű lakás. A kellemesebb hőmérséklet érdekében lemondtunk a csendről. Azokban az időkben az Ötvenharmadik utca az éjszakai élet központja volt, itt korzóztak a köhögő kipufogójú, leültetett járgányokkal. Úgy tűnt, szinte óránként visít fel az ablakunk alatt a rendőrségi sziréna, vagy kezd valaki kiabálni, szitokszavakat és trágárságokat üvöltve bele az

éjszakába, amire mindig felriadtam álmomból. Engem nyugtalanított mindez, Barackot azonban nem. Már akkor érzékeltem, hogy sokkal jobban viseli a világ rendezetlenségét, mint én, sokkal inkább hajlandó beengedni mindezt anélkül, hogy különösebben stresszelné. Egyik éjjel arra ébredtem fel, hogy a mennyezetet bámulja. Az arcélét csak az utcai lámpák beszüremelő fénye világította meg. Aggodalmas képet vágott, mintha valami mélységesen személyes problémán töprengne. Csak nem a kapcsolatunkon? Vagy az édesapja elvesztésén?

– Min töröd a fejed annyira? – suttoztam.

Felém fordult, kissé szégyenlősen elmosolyodott.

– Ó – mondta –, csak a jövedelmi egyenlőtlenségeken gondolkodom.

Addigra már kezdtem megtanulni, hogy Barack elméje így működik. Nagy és elvont kérdések foglalkoztatták, amit az az örült képzet táplált, hogy esetleg tehetne valamit az ügy érdekében. Őszintén szólva ez teljesen új volt számomra. Eddig is derék emberek között mozogtam, akik épp elég fontos dologgal foglalkoztak, de jobbára karrierépítésre és a családjuk eltartására összpontosítottak. Barack egész egyszerűen másmilyen volt. Kézben tartotta a saját élete mindennapos feladatait, ám ugyanakkor – különösen éjszaka – a gondolatai mintha sokkal tágabb térben száguldoztak volna.

Az idő nagy részét természetesen ugyanúgy a munkahelyen töltöttük, a Sidley & Austin irodáinak puha nyugalmaiban, ahol minden reggel leráztam magamról a bágyadtságot, felöltöttem a junior munkatársi lényemet, kötelességtudóan visszatértem irataim halmaihoz és a vállalati ügyfelek igényeihez, akikkel

egyszer sem találkoztam. Barack eközben a saját iratain dolgozott a folyosó végén egy közös irodában, és egyre többet legyeskedtek körülötte a partnerek, akiket teljességgel lenyűgözött.

Én továbbra is fontosnak találtam az illendőséget, így ragaszkodtam ahhoz, hogy bimbózó románcunkat ne vigyük be a munkahelyre, ám ez nemigen sikerült. Lorraine, az asszisztensem mindentudóan mosolygott Barackra, valahányszor felbukkant az irodámban. Ráadásul már az első estén, ahogy párként nyilvános helyre mentünk, lebuktunk, nem sokkal az első csókunk után. A Művészeti Intézetben jártunk, és utána elmentünk a Water Tower Place-be megnézni a *Szemet szemért (Do the Right Thing)* című Spike Lee-filmet. Ott futottunk össze a cég legjelentősebb partnerével, Newt Minow-val és feleségével, Josephine-nel a pattogatott kukoricás pult előtt kígyózó sorban. Kedvesen, már-már helyeslően üdvözöltek minket, és egy szóval sem tettek megjegyzést arra, hogy együtt látnak kettőnket. Hát így jártunk.

Ebben az időszakban a munka inkább zavaró tényezőnek hatott – amit muszáj elvégeznünk, mielőtt visszarohanhatunk egymáshoz. Az irodán kívül Barackkal szünet nélkül beszélgettünk: amikor rövidnadrágban és pólóban sétálgattunk a Hyde Parkban, az étkezések alatt, amelyek oly rövidnek tűntek, pedig a valóságban órákig tartottak. Megvitattuk minden egyes Stevie Wonder-lemez erényeit, majd áttértünk Martin Gaye-re. Bele voltam habarodva. Imádtam Barack hangjának lassú morajlását, és ahogy a tekintete ellágyult, amikor valami vicces történetet mesélt. Kezdtém értékelni,

ahogy higgadtan ballagott át egyik helyről a másikra, és sosem aggasztotta az idő.

Minden egyes nap újabb felfedezéseket hozott: én Cubs-drukker voltam, ő baseballban a White Soxot szerette. Én imádtam a sajtos makarónit, ő ki nem állhatta. Ő inkább komor, drámai filmeket választott, én rajongtam a romantikus vígjátékokért. Ő balkezes volt makulátlan kézírással, én jobbkezesként macskakaparás-szerűen írtam. Mielőtt visszament volna a Massachusetts állambeli Cambridge-be, egy hónapon át szinte minden emlékünket és kósza gondolatunkat megosztottuk egymással, sorra vettük a gyerekkori csacsкасágokat, a tinitévedéseket és a félresikerült első románcokat, amelyek végül egymáshoz sodortak minket. Barackot kifejezetten érdekelte a neveltetésem – az évről évre, évtizedről évtizedre egyformán folydogáló élet a Euclid Avenue-n, amely a belőlem, Craighból, anyából és apából álló stabil négyszögre épült. Barack közösség-szervezőként rengeteg időt töltött különféle gyülekezetekben, ezért is értékelte nagyra a szervezett vallást, ugyanakkor ő maga kevésbé tradicionális maradt. A házasságot azonban, mint már a legelején közölte, szükségtelen és túlértékelt konvenciónak tartotta.

Nem emlékszem arra, hogy azon a nyáron bemutattam volna Barackot a családomnak, de Craig szerint igen. Azt meséli, hogy az egyik este beállítottunk a Euclid Avenue-i házba. Craig épp látogatóban járt nálunk, és kint ült az elülső verandán a szüleinkkel. Elmondása szerint Barack barátságos volt és magabiztos, néhány percig beszélgettek erről-arról, mielőtt felszaladtunk volna a lakásomba valamit összepakolni.

Apám rögtön szimpatikusnak találta Barackot, de nem sok esélyt szavazott neki. Végül is a saját szemével látta, hogyan hagyom faképnél gimnáziumi udvarlómát, Davidet, már a Princeton kapujában. Figyelte, ahogy ejtettem Kevint, az egyetemi focistát rögtön azután, hogy megláttam a szőrös kabalaállat-jelmezben. A szüleim éppen ezért inkább nem kötődtek túlságosan senkihez. Arra neveltek, hogy a saját életemet éljem, és alapvetően így is tettem. Számtalanszor elmondtam nekik, hogy túlságosan leköt a munka, és túl elfoglalt vagyok ahhoz, hogy helyet szorítsak egy férfinak az életemben.

Craig szerint apám csak a fejét rázta és nevetett, ahogy figyelte távolodó alakunkat.

– Rendes srác – jegyezte meg. – Kár, hogy nem fog sokáig tartani.

HA AZ ÉN CSALÁDOM EGY NÉGYSZÖG, akkor Baracké egy sokkal összetettebb geometriai forma, amely óceánokon ível át. Éveken át igyekezett megfejteni ennek az alakzatnak a körvonalait. Édesanyja, Ann Dunham tizenhét éves hawaii egyetemista volt, amikor 1960-ban beleszeretett egy kenyai diákba, Barack Obamába. A házasságuk rövid volt és zavaros – különösen azért, mert mint kiderült, az ifjú férjnek már volt egy felesége Nairobiban. A válásuk után Ann férjhez ment egy jávai geológushoz, Lolo Soetoróhoz, és Jakartába költözött, ahova magával vitte ifjabb Barack Obamát is – az *én* Barack Obamámat –, aki akkor hatéves volt.

Barack elmondása szerint boldog volt Indonéziában, és jól

kijött a nevelőapjával, de az édesanyja aggódni kezdett az ottani oktatás minősége miatt. Ann Dunham 1971-ben visszaküldte a fiát Oahura, ahol Barack magániskolába járt, és a nagyszülőknél lakott. Ann szabad szellem volt, aki az ezt követő években ide-oda költözött Hawaii és Indonézia között. Az édesapja – akinek minden jel szerint komoly intellektusa és ugyanennyire komoly alkoholproblémái voltak – alapvetően nem vett részt a fia életében, leszámítva egy rövid látogatást Hawaiin, amikor a kis Barack tízéves volt.

Barackot ennek ellenére nagy szeretet vette körül. Az Oahu szigeten élő nagyszülők rajongtak érte és fiatalabb féltestvéréért, Mayáért is. Édesanyja, noha még mindig Jakartában élt, messziről is melegséget sugárzott felé, és mindenben támogatta. Barack Nairobiban lakó lány féltestvéréről, Aumáról is szeretettel beszélt. Ő maga gyerekkorában jóval kevésbé stabil keretek között élt, mint én, de sosem bántódott emiatt. Ez az ő története. A családi háttérének köszönhetően önálló lett, és különös módon mélyen gyökerező optimizmus fejlődött ki benne. Az, hogy szokatlan gyerekkorának akadályait ilyen sikerrel vette, mintha csak erősítette volna azt a benyomást, hogy még többet tudna vállalni.

Egy esős napon vele tartottam, amikor szívességből kisegítette egy régi barátját. Az egyik hajdani közösségszervező munkatársa megkérdezte, elvállalná-e egy képzés levezetését Roseland egyik fekete egyházkerületében, a Far South Side-on. Ezt a környéket szó szerint megnyomorította az acélipari gyárak bezárása az 1980-as évek közepén. Barack számára ez az alkalom kellemes lehetőség volt, hogy egy estére visszatérjen a

régi munkájához és Chicago azon részéhez, ahol annak idején dolgozott. Amikor a hivatali ruhánkban beléptünk a templomba, felötlött bennem, hogy még sosem gondolkodtam el azon, valójában mi is a közösségsszervezők feladata. Lementünk a lépcsőn az alacsony mennyezetű, neonnal megvilágított alagsorba, ahol már körülbelül tizenöten vártak minket – jobbra nők, ha jól emlékszem: összecsuhatószékeken ücsörögtek egy szemmel láthatóan gyerekmegőrzőként is szolgáló helyiségben, és vadul legyezgették magukat a hőségben. Én hátul ültem le, míg Barack előresétált és köszöntött mindenkit.

Bizonyára fiatalnak és jogászosnak tartották. Láttam, ahogy méregetik, próbálták megítélni, hogy ez a fickó csak egy fontoskodó kívülálló, vagy valóban értéket képvisel a tudása. A légkör meglehetősen ismerős volt. Úgy nőttem fel, hogy eljártam Robbie nénikém heti Operett-műhelyébe az Afrikai Metodista Epizkopális Gyülekezetbe, amely semmiben sem tért el ettől a közösségtől. A helyiségben összegyűlt asszonyok sem ütöttek el azoktól, akik Robbie kórusában énekeltek, vagy akik tepsis ételekkel jelentek meg a toron, miután Southside meghalt. Jóindulatú, közösségcentrikus nők voltak, nemritkán egyedülálló anyák vagy nagymamák, olyan típusúak, akik zokszó nélkül vállalják el a feladatokat, amikor senki más nem jelentkezik önként.

Barack a széke támlájára terítette a zakóját, majd levette a karóráját, és letette maga elé az asztalra, hogy szemmel tarthassa az időt. Miután bemutatkozott, és levezette a nagyjából egy órán át tartó beszélgetést, megkérte a

jelenlevőket, hogy osszák meg a gondolataikat, és mesélik el, milyen nehézségekkel szembesíti őket az élet a kerületükben. Viszonzásul Barack szintén mesélt magáról, és a történetét a közösség-szervezés elveivel kapcsolta össze. Azért ment oda, hogy meggyőzze a jelenlevőket arról, hogy a történeteink összekötnék minket, és az így kialakult kapcsolatainkon keresztül meg lehet zabolázni az elégedetlenséget, és valami hasznos ügy szolgálatába állítani. Még ők is, hangsúlyozta – ez a maroknyi csoport ebben a parányi gyülekezetben, ezen az elfeledettnek hitt környéken –, képesek lehetnek igazi politikai hatalomra szert tenni. Persze mindehhez erőfeszítésre van szükség, figyelmeztette őket. Stratégiát kell kidolgozniuk, meg kell hallgatniuk a felebarátaikat, bizalmat kell kiépíteni azokban a közösségekben, ahol a bizalom sokszor hiánycikk. Ez azzal jár, hogy vadidegeneket kell megkérniük arra, szánjanak rájuk egy kis időt, vagy épp az adott ügyre egy keveset a fizetésükből. Mindeközben ezer és egyféleképp mondanak majd nekik nemet, mielőtt elhangzik egy mindent megváltoztató igen. (Úgy tűnt, a közösség-szervezők munkája jobbára ebből áll.) Ám biztosította őket arról, hogy így befolyásra tesznek szert. Változást indíthatnak el. Láta, hogy a módszer, ha nem is mindig gördülékenyen, de működik, mégpedig az Altgeld Gardens szociálistakás-programjában, ahol egy pontosan ilyen csoportnak sikerült új szavazókat gyűjtenie, aktivizálnia a lakókat, hogy keressék fel a városi hivatalnokokat az azbesztszennyezés ügyében, és győzzék meg a polgármesteri hivatalt, hogy támogasson egy körzeti munkaügyi központot.

A mellettem ülő testes asszony egy kisgyereket ringatott a

térdén, és nem is titkolta, mennyire szkeptikusan fogadja az elmondottakat. Felszegett állal, lebiggyesztett alsó ajakkal figyelte Barackot, mintha azt mondta volna: „Ki vagy te, hogy megmondd, mit csináljunk?”

Barackot azonban nem zavarta ez a hozzáállás, ahogyan a csekély esélyek sem. Ő végül is egy unikornis – szokatlan neve, különös származása, beazonosíthatatlan etnikuma, elveszített édesapja, egyedi gondolkodása formálta jellemét. Megszokta, hogy bizonyítania kell, szinte bárhol, amerre csak járt.

Az általa felvázolt elképzelést nem lehetett egykönnyen eladni, de nem is ez volt a lényeg. Roselandet egyik csapás érte a másik után: először a fehér családok költöztek el, majd összeomlott az acélipar, végül hanyatlani kezdtek az iskolák, és burjánzani kezdett a kábítószer-kereskedelem. Barack elmondta nekem, hogy a városi közösségekben tevékenykedő közösség-szervezőként a leggyakrabban az emberek – főleg a feketék – mélységes letargiájával kellett megbirkóznia, a cinizmussal, amely az évek során felgyülemlett apró csalódásokból fakadt. Ezt meg is értettem. Láttam a saját környékünkön is, a saját családomban. A keserűséget, a hit elvesztését. Benne élt mindkét nagyapámban, és táplálta minden cél, amelyről lemondtak, minden kompromisszum, amelyet meg kellett hozniuk. Ott élt a Bryn Mawrban a hajszolt másodikos tanítónőben, aki gyakorlatilag feladta, hogy a tanításunkkal próbálkozzon. Ott élt a szomszédunkban, aki többé nem nyírta le a füvet az udvarán, és már nem érdekelte, merre járnak a gyerekei iskola után. Ott élt minden darabka szemétben, amelyet hanyagul elhajítottak a helyi park gyepén,

és minden cseppnyi alkoholban, amely még sötétedés előtt lefolyt a torkokon. Ott élt minden egyes apróságban, amelyet az elszenvedőik helyrehozhatatlannak ítélték, beleértve saját magukat is.

Barack nem oktatta ki a roselandieket, nem is próbálta meggyőzni őket azzal, hogy elrejtí kivételezett helyzetét, és „feketében” viselkedik. Az egyháztagok félelmei és frusztrációi, az érdektelenségük és növekvő tehetetlenségük közepette Barack tulajdonképp hetykén megmutatta az utat, amely épp az ellenkező irányba vitt.

Jómagam sosem rágódtam az afroamerikai lét demoralizálóbb oldalán. Engem pozitív szemléletre neveltek. Magamba szívtam a családom szeretetét és a szüleim eltökéltségét, hogy mi sikeresek legyünk. Ott álltam Santita Jacksonnal az Operation PUSH menetein, hallgattam, ahogy az apja felszólítja a feketéket, hogy emlékezzenek a büszkeségükre. Az én célom mindig is az volt, hogy túllássak a környékünk adta kereteken – hogy előretekintsek, és legyőzzem az akadályokat. És meg is tettem. Két diplomát szereztem elit egyetemeken. Helyet kaptam a Sidley & Austinnál. A szüleim és a nagyszüleim büszkéek lehettek rám. De ahogy hallgattam Barackot, kezdtem megérteni, hogy az ő reményről alkotott elképzelése jóval messzebbre mutat az enyémnél: egy dolog, ha valaki kikecmereg egy szorult helyzetből, döbbsentem rá – az viszont egészen más, amikor valaki arra törekszik, hogy magát a szorult helyzetet szüntesse meg.

Ismét letaglózott az érzés, hogy ez a férfi mennyire különleges. Körülöttem lassan a hívó asszonyok is elkezdtek

helyeslően bólogatni, Barack mondatait hümmögéssel és „Így igaz!” bekiabálásokkal megszakítani.

Barack hangja egyre erőteljesebb lett, ahogy a beszéde végéhez közeledett. Nem volt prédikátor, de egyértelműen prédikált valamiről – egy jövőképről. Azt kérte, hogy mi is vegyünk ebben részt. Mint mondta, a következő választás előtt állnak a jelenlévők: vagy feladjuk, vagy dolgozunk a változás érdekében. „Mi a jobb számunkra? – tette fel a kérdést az összegyűltnek. – Beletörődünk abba, hogy a világ márpedig ilyen, vagy azért munkálkodunk, hogy a világ olyan legyen, amilyennek lennie kellene?”

Ezt a megfogalmazást abból a könyvből kölcsönözte, amelyet még közösségsszervezői munkája kezdetén olvasott, és engem éveken át kísérték e szavak. Végre megértettem, mi motiválta Barackot: a világ, amely olyan, amilyennek lennie kellene.

Mellettem a kisgyereket ringató anyuka szinte felpattant:

– Így igaz! – kiáltotta végre meggyőzve. – Ámen!

Ámen, gondoltam magamban. Mert engem is meggyőzött.

MIELŐTT BARACK VALAMIKOR AUGUSZTUS KÖZEPÉN visszament volna a jogi karra, szerelmet vallott nekem. Az érzés olyan gyorsan és olyan magától értetődően szökkent szárba köztünk, hogy semmi különösen emlékezetes nincs magában a pillanatban. Nem is emlékszem, pontosan mikor és hogyan történt. Csak szavakba öntötte, gyengéden és sokatmondóan mindazt, ami mindkettőnket jelentősen meglepett. Ugyan mindössze néhány hónapja ismertük egymást, és több

szempontból sem volt megfelelő az időzítés, mi szerelmesek lettünk egymásba.

Mostantól azonban le kellett valahogy győznünk azt a közel 1500 kilométert, amely elválasztott minket. Baracknak még két éve volt hátra a képzésből, és azt mondta, Chicagóban szeretne letelepedni, amint lediplomázott. Azzal nem számolhattunk, hogy az addig hátralevő idő alatt én hátrahagynám az életemet. Mivel még mindig viszonylag új voltam a Sidley-nél, tudtam, hogy a karrierem következő szakaszának kiemelt jelentősége lesz – az eredményeim határozzák meg, hogy partner leszek-e vagy sem. Mivel jómagam is a jogi karon végeztem, azt is tudtam, Barack mennyire elfoglalt lesz. Ráadásul megválasztották a *Harvard Law Review* szerkesztőjének. Ez a diákok által készített szaklap az ország egyik legfontosabb jogi kiadványának számít. Kiváltság bekerülni a szerkesztői csapatba, ugyanakkor teljes munkaidős álláshoz hasonló felelősséggel jár, ezt pedig a joghallgatók eleve rengeteg teendőjével kell valahogy összeegyeztetni.

Milyen lehetőségünk maradt? A telefon. Ne feledjük, hogy 1989-et írunk, amikor a telefonunk még nem lapult a zsebünkben. Az sms még nem létezett, emotikonokkal sem helyettesíthettük a csókot. A telefonálás időigényes volt, és mindkettőnknek épp rá kellett érnie. A személyes hívásokat jobbára otthon intéztük, éjszaka, amikor hullafáradtak voltunk, és igencsak ránk fért volna az alvás.

Barack az elutazása előtt azt mondta, hogy jobban szeret levelet írni.

– Nem vagyok az a telefonálgató típus – fogalmazott. És

mintha ezzel le is zárta volna a kérdést.

De nem zárt le semmit. Hiszen az egész nyarat végigbeszélgettük! Nem fogom a szerelmünket a posta csigatempójára bízni! Ez is egy apró különbség volt közöttünk: Barack írásban tudta kiönteni a szívét. Leveleken nőtt fel, karcsú légiposta-borítékokban utazó lelki táplálékon, amely az Indonéziában élő anyukájától érkezett. Ezzel szemben én vehemens típus voltam – a Southside nagyapáméknál rendezett vasárnapi ebédek miliójében nevelkedtem, ahol időnként kiabálni kellett, hogy az embert meghallják.

A mi családuk tagjainak be nem állt a szájuk. Apám, aki fogyatékosága miatt nemrég az autóját egy speciálisan kialakított furgonra cserélte, még mindig gondot fordított arra, hogy amilyen gyakran csak lehet, személyesen meglátogassa a rokonait. Barátok, szomszédok, az unokatestvérek unokatestvérei is rendszeresen felbukkantak a Euclid Avenue-n, letáboroztak a nappaliban a fotelban üldögélő apám mellett, hogy meséljenek neki vagy tanácsot kérjenek tőle. Néha még David, a gimnáziumi udvarlóm is beugrott kikérni a véleményét erről-arról. Édesapámnak a telefonnal sem volt baja. Éveken át szinte naponta felhívta Dél-Karolinában élő édesanyját, hogy megkérdezze tőle, mi újság arrafelé.

Közöltem Barackkal, ha azt szeretné, hogy a kapcsolatunk működjön, akkor jobb, ha hozzászokik a telefonhoz.

– Ha nem beszélhetek veled – jelentettem ki –, még a végén kénytelen leszek egy másik pasit találni, aki meghallgat. – Félig-meddig vicceltem, de csak félig-meddig.

Így edződött hozzá Barack a telefonáláshoz. Az ezt követő

ősz folyamán olyan gyakran beszélgettünk, amennyire csak tudtunk, mindketten bezárkóztunk a saját kis világunkba, az egyéni időbeosztásunkkal, de ugyanúgy elmeséltük egymásnak az aznapi apróságokat, háborogtunk, hogy mennyi vállalati adóval kapcsolatos eljárást kellett átböngésznie, vagy jókat nevettünk, mivel rászoktam arra, hogy a nap végén aerobikórákon izzadjam ki magamból a felgyülemlett munkahelyi feszültséget. Ahogy teltek a hónapok, az érzéseink stabilak és megbízhatóak maradtak. Számomra eggyel kevesebb megkérdőjelezendő dolog maradt az életben.

A Sidley & Austinnál a chicagói iroda munkaerő-felvételi csapatához tartoztam, a feladatom az volt, hogy meginterjúvoljam a nyári gyakornoki programra jelentkező harvardi joghallgatókat. Ez alapvetően a megkönyékezésükről szólt. Diákként a saját bőrömön tapasztaltam meg a társasági jog ipari méretű komplexumának hatalmát és kísértését: a kezembe nyomtak egy szótárvastagságú mappát, amelyben felsorolták az ország számos jogi irodáját, és közölték velem, mindegyik Harvardon végzett jogászokat keres. Úgy tűnt, hogy egy Harvardon szerzett jogi diplomával az ember bármelyik nagyvárosban elhelyezkedhet, bármely jogi területen, legyen az egy jogvitákkal foglalkozó hatalmas dallasi cég vagy egy apró ingatlanos társaság New Yorkban. Ha valamelyik felkeltette az érdeklődésünket, akkor kértünk egy on-campus interjút, amelyre az egyetemen került sor. Ha az jól sikerült, kiérdemeltük az utaztatást, azaz a repülőgépjegyet, a szobát egy ötcsillagos szállodában és egy újabb kör interjút a cég irodájában, amelyet borozással egybekötött extravagáns vacsora

követett a hozzám hasonló toborzókkal. Míg a Harvardra jártam, kihasználtam ezeket az utaztatásokat, így jutottam el San Franciscóba és Los Angelesbe is, részben azért, hogy megismerjem az ottani szórakoztatóipari joggyakorlatot, de azért is – ha őszinte akarok lenni –, mert még sosem jártam Kaliforniában.

Most, hogy a Sidley-nél a toborzóasztal másik oldalára kerültem, az volt a célom, hogy olyan joghallgatókat kérjünk fel, akik azonkívül, hogy okosak és motiváltak, nem feltétlenül férfiak és fehérek. Egészen pontosan egyetlen afroamerikai nő dolgozott rajtam kívül a toborzócsapatban, egy szenior munkatárs, Mercedes Laing. Mercedes körülbelül tíz évvel volt idősebb nálam, és kedves barátommá és mentorommá vált. Hozzám hasonlóan neki is két Borostyán Liga diplomája volt, és rendszeresen ült olyan asztalnál, ahol senki sem úgy nézett ki, mint ő. Abban egyetértettünk, hogy a nehézséget az jelenti, hogy ehhez ne szokjunk hozzá, ne fogadjuk el. A toborzási értekezleteken következetesen úgy érveltem – és biztos vagyok benne, hogy egyesek szerint túl vehemenssen is –, hogy a cégnek nagyobb merítésből kellene válogatnia rátermett fiatalokat. A régóta fennálló gyakorlat szerint bizonyos egyetemek jogi karáról hívtuk be a diákokat – elsősorban a Harvardról, a Stanfordról, a Yale-ről, az Északnyugati és a Chicagói Egyetemről –, csupa olyan helyről, ahol a cég jogászainak többsége szerezte a diplomáját. Öngerjesztő folyamat volt ez: az egyik jogászgeneráció olyan új jogászokat vett fel, akiknek élettapasztalata tükrözte az övét, így kevés hely maradt bármilyen sokszínűségnek. De nem szeretnék igazságtalan lenni

a Sidley-vel, mert ez a probléma (akár elismerték, akár nem) gyakorlatilag az ország minden nagy cégénél megfigyelhető volt. A *National Law Journal* egyik akkori kutatása szerint a nagy cégeknél az afroamerikaiak a munkatársak nem egész 3%-át tették ki, és az összes partner mindössze 1%-át adták.

Azzal próbáltam orvosolni ezt az egyenlőtlenséget, hogy szorgalmaztam: vegyük fontolóra olyan joghallgatók jelentkezését is, akik más állami oktatási intézményekbe és történelmileg fekete egyetemekre, például a Howardra járnak. Amikor a toborzócsapat összeült a chicagói tárgyalóban, hogy átnézzék a nagy kupac hallgatói önéletrajzot, mindig tiltakoztam, valahányszor egy diákot csak azért tettek automatikusan félre, mert valamiből csak négyese volt, vagy egy kisebb presztízsű képzési programra járt. Váltig állítottam, hogy ha komolyan gondoljuk, hogy kisebbségi jogászokat is szeretnénk alkalmazni, muszáj holisztikusan szemlélnünk a jelölteket. Azt is meg kell néznünk, hogyan használták ki az élettől kapott lehetőségeket, és ne egyszerűen az alapján mérlegeljünk, hogy milyen magasra kapaszkodtak fel az elitista felsőoktatási számlélétrán. A cél nem az volt, hogy alacsonyabbra tegyük a léceket, hanem az, hogy felismerjük: ha merev és régimódi módszerekkel értékeljük egy frissen végzett jogász képességeit, számos olyan embert hagyunk figyelmen kívül, aki hozzájárulhatna a cég sikeréhez – azaz több hallgatót kell meginterjúvolnunk, mielőtt leírnánk őket.

Így aztán szerettem toborozni menni Cambridge-be, mivel így némi befolyással lehettem arra, mely harvardi diákokat hívjuk be interjúra. Természetesen ez ürügyet szolgáltatott arra

is, hogy találkozzam Barackkal. Az első látogatásomkor a kocsijával jött értem, egy lapos orrú, banánsárga Datsunnal, amelyet használtan vett a kölcsönnel terhelt diákbüdzséből. Amikor elfordította a kulcsot, felbőgött a motor, és az autó görcsösen rándult egyet, mielőtt hangosan, kitartó rázkódással beindult volna. Az ülésen zötykölődve hitetlenkedve pillantottam Barackra.

– Te ezzel jársz? – kérdeztem, túlkiabálva a zajt.

Felvillantotta csibészes mosolyát, amitől minden egyes alkalommal elolvadtam, ezzel jelezte, hogy ura a helyzetnek.

– Adj neki még egy-két percet – mondta, és sebességbe váltott. – Majd abbahagyja. – Pár perc elteltével, amikor már rákanyarodtunk egy forgalmas útra, hozzátette: – Ja, és inkább ne nézz le!

Akkor már észrevettem, hogy mitől akart megkímélni: a padlólemezen éktelenkedő rozsdamarta, tíz centiméteres lyuktól, amelyen át leláthattam az alattunk elsuhanó úttestre.

Az élet Barackkal sosem lesz unalmas. Ezt már akkor is tudtam. Ez az élet mondhatni banánsárga és kissé hajmeresztő lesz. Az is felötlött bennem, hogy ez a férfi nagy valószínűséggel sosem fog egy vasat sem keresni.

Spártai egyszerűségű, egy hálósobás lakásban lakott Somerville-ben, de amikor toborozni mentem, a Sidley a campus melletti fényűző Charles Hotelben szállásolt el, ahol puha, minőségi ágynemű közt alhattunk, és Barack, aki magára csak nagy ritkán főzött, a délelőtti órái előtt feltankolhatott a meleg reggeliből. Esténként lepakolt a szobámban, és ott írta a házi feladatát. Mókásan festett a hotel vastag frottír

fürdőköntösében.

Abban az évben karácsony táján elrepültünk Honoluluba. Sosem jártam Hawaiiin, de egészen biztos voltam benne, hogy tetszeni fog. Végül is Chicagóból jöttem, ahol a tél elhúzódott egészen áprilisig, és ahol teljesen megszokott volt, hogy az autó csomagtartójában ott lapul a hólapát. Nyugtalanító mennyiségű gyapjúholmit halmoztam fel. Ha elmenekülhettem a tél elől, az számomra maga volt a mennyország. Az egyetemi évek alatt Daviddal, a bahamai csoporttársammal elutaztam a Bahámákra, Suzanne-nel pedig Jamaicán jártam. Mind a kétszer örömmel adtam át magam a bőrömet simogató lágy szellőnek, és a könnyedségnek, amely mindig elfogott, valahányszor az óceán közelében lehettem. Talán az sem véletlen, hogy olyan emberekhez vonzódtam, akik szigeten nőttek fel.

Kingstonban Suzanne kivitt a finom szemcsés, hófehér homokkal borított tengerpartra, ahol a smaragdszínű hullámok közé vetettük magunkat. Szakavatottan vezetett át a zűrzavaros piacon, és az utcai árusokkal trécselt.

– Próbáld ki ezt! – kiáltotta oda nekem, eltúlozva a helyi akcentust, és kezembe nyomta a grillezett halat, hogy kóstoljam meg, vagy épp sült yamot, cukornáddarabokat vagy mangószeleteket. Ragaszkodott hozzá, hogy mindent próbáljak ki, és lássam, mennyi szeretnivaló van a világon.

Nem volt ez másképp Barackkal sem. Mostanra már több mint egy évtizede élt az amerikai kontinensen, de Hawaii még mindig fontos volt számára. Azt szerette volna, ha én is megismerem a szigetet, a Honolulu utcáit szegélyező lengedező pálmafáktól kezdve a Waikiki-part kifliforma ívéen át egészen a

várost körülvéő dombok mélyzöldjéig. Egy hétre kölcsönkaptuk egy baráti család lakását, és mindennap kimentünk az óceánhoz, ahol úsztunk és lustálkodtunk a napon. Találkoztam Barack kedves és okos féltestvérével, Mayával is, aki akkor volt tizenkilenc éves, és a Barnardra járt. Kerek arca, nagy barna szeme volt, fekete haja dús fürtökben omlott a vállára. Találkoztam a nagyszüleivel, Madelyn és Stanley Dunhammel is, vagy, ahogy Barack nevezte őket: „Toottal és Papival”. Ugyanabban az emeletes házban laktak, ahol Barackot is felnevelték, egy kicsi lakásban, amelyet az évek során Ann által küldött indonéziai textilek díszítettek.

Találkoztam magával Ann-nel is. Telt, energikus nő volt, sötét, bodros hajjal, és ugyanolyan szögletes állal, mint Baracké. Nagy ezüst ékszereket viselt, élénk színekben pompázó batikruhát és azt a fajta vaskos szandált, amelyet szerintem antropológusok szoktak hordani. Barátságos volt hozzám, és kíváncsian kérdezgetett a családi háttéréről és a karrieréről. Szemmel láthatóan imádta a fiát – már-már rajongott érte –, alig várta, hogy leülhessen és beszélgethessen vele. Ő mesélt a disszertációjáról, és könyveket ajánlottak egymásnak, mintha legalábbis régi barátok lennének.

Barackot a családban még mindig mindenki Barrynek hívta, amit bájosnak találtam. Habár a nagyszülők az 1940-es években hagyták hátra szülőföldjüket, Kansast, pontosan olyan messzire sodródott telepéseknek tűntek, mint amilyenek Barack leírta őket. A nagyapja megtermett, mackós férfi volt, és buta vicceket mesélt. Tömzsi, ősz hajú nagyanja, aki egészen egy helyi bank alelnöki pozíciójáig küzdötte fel magát, tonhalas szendvicset

készített nekünk ebédre. Esténként Ritz kekszre halmozott szardíniát adott előételnek, a vacsorát pedig tálcán szolgálta fel, hogy mindenki nyugodtan nézhesse a híradót, vagy elmerülhessen egy szenvedélyes Scrabble-játszmában. Szerény, középosztálybeli család volt, szinte egyáltalán nem ütött el az enyémtől.

Volt valami megnyugtató mindebben számomra és Barack számára is. Akármilyen eltérőek voltunk is, érdekes módon mégis összeillettünk. Mintha most derült volna fény arra, miből fakad a köztünk levő fesztelenség és vonzalom.

Hawaiiin Barack intenzív és entellektüel énje kissé visszahúzódott, míg a lazasága új erőre kapott. Hazatért. Otthon nem érezte szükségét annak, hogy bárkinek bármit bizonyítson. Mindenholnan elkéstünk, de nem számított – még nekem sem. Barack gimnáziumi barátja, Bobby, aki halászként dolgozott, egyik nap kivitt minket a hajóján búvárkodni és csak úgy céltalanul hajókézni. Barackot ekkor láttam a legnyugodtabbnak, ahogy ott hevert a kék égbolt alatt egy hideg sörrel, a régi barátja oldalán – már nem a nap hírein vagy az egyetemi olvasmányokon törte a fejét, sem azon, hogy mit lehetne tenni a jövedelmi egyenlőtlenség megoldása érdekében. A sziget napszitta nyugalma teret nyitott kettőnk számára, részben azzal, hogy annyi időnk volt egymásra, mint korábban soha.

A legtöbb barátom a potenciális párját kívülről befelé haladva ítélte meg, először a külseje és a pénzügyi kilátásai alapján. Ha időközben kiderült, hogy a választottjuk nem jól kommunikál vagy nem szívesen tárulkozik ki, mintha azt

gondolták volna, az idő vagy a házassági eskü majd megoldja a problémát. Barack azonban már teljesen kialakult személyiségként érkezett az életembe. A legelső beszélgetésünktől kezdve látszott, hogy nem vonakodik kimutatni a félelmeit vagy gyengeségeit, és értékeli, ha valaki őszinte. A munkahelyen tanúja voltam az alázatának, és hogy hajlandó feláldozni a saját szükségleteit és igényeit egy nagyobb horderejű cél érdekében.

Most itt, Hawaiiin sok apróságban láttam visszaköszönni a jellemét. Régi barátsága a gimnáziumi haverjaival azt mutatta, hogy állhatatos a kapcsolataiban. Rajongott erős akaratú anyjáért, ebből láthattam, hogy mélységesen tiszteli a nőket és a függetlenségüket. Nem kellett külön beszélnünk róla, hogy érezzem: el tudja fogadni, ha a partnerének saját véleménye és célkitűzései vannak. Ezek azok a tulajdonságok, amelyeket nem lehet egy kapcsolatban megtanítani, és még a szerelem sem igazán tudja kialakítani vagy megváltoztatni. Ahogy feltárta előttem a világát, Barack mindent megmutatott, amit valaha is tudnom kellett arról, hogy milyen társ lenne.

Egyik délután kölcsönautóval lementünk az Oahutól északra fekvő partvidékre, ahol a puha homoksávban üldögéltünk és néztük az óriási hullámokat hasító szörfösöket. Órákig maradtunk ott, csak beszélgettünk, ahogy az egyik hullám átbukott a másikon, míg a nap a látóhatár mögé nem ereszkedett, a többi strandoló pedig összeszedelőzködött és hazament. Még akkor is folytattuk, amikor az ég rózsás, lilás színeket öltött, majd végül feketébe fordult, a rovarok elkezdtek csípni, és lassan megéheztünk. Azért jöttem, hogy bepillantást

nyerhessek Barack múltjába, és most ott ültünk a hatalmas óceán szélén, találgattuk, hogy mit hozhat a jövő, megvitattuk, milyen házban szeretnénk majd lakni, és milyen szülők szeretnénk lenni. Elvontnak és kissé merésznek tűnt, hogy ilyesmiről beszélgetünk, egyszersmind megnyugtató is volt, mert úgy tűnt, talán sosem fogjuk abbahagyni, hiszen ez a beszélgetés közöttünk egy életen át tudna tartani.

CHICAGÓBA VISSZATÉRVE, miután ismét elszakadtam Baracktól, még el-eljárogattam a régi happy hour összejövetelekre, de csak ritkán maradtam sokáig. Barack olvasásszeretete kihozta belőlem is a könyvmolyt. Elégedettséggel töltött el például, ha a szombat estét a kanapén, egy jó regény társaságában tölthettem.

Amikor eluntam magam, felhívtam a régi barátaimat. Még most is, hogy komoly udvarlóm volt, a barátnőim jelentették számomra a stabilitást. Santita Jackson akkoriban már Roberta Flack háttérénekeseként járta az országot, de beszélgettünk, amikor csak lehetett. Nagyjából egy évvel korábban ott ültem a szüleimmel a nappaliban, és majd szétvetett a büszkeség, ahogy figyeltem, hogy Santita és a testvérei felvezetik az apjuk beszédét az 1988-as Országos Demokrata Konvención. Jackson tiszteletes derekasan megállta a helyét az elnökválasztási küzdelmek során, körülbelül egy tucat előválasztást nyert meg, mielőtt lemondott volna a jelöltségről Michael Dukakis javára. Mindaddig azonban a miénkhez hasonló otthonokat a remény és izgalom új és mélyebb dimenzióival ajándékozta meg, noha a lelkünk mélyén tudtuk, hogy a kevésnél is kevesebb az esélye.

Rendszeresen beszélgettem Verna Williamsszel is, akivel

még a jogi karon kötöttem szoros barátságot, és aki egészen a közelmúltig Cambridge-ben lakott. Néhányszor találkozott Barackkal is, és nagyon megkedvelte, ennek ellenére előszeretettel cukkolt, hogy alábbadtam örülten nagy igényeimet, és beengedtem egy dohányost az életembe. Angela Kennedyvel néha még mindig jókat nevettünk, pedig ő akkor már tanárként dolgozott New Jersey-ben, nevelte a kisfiát, és minden igyekezetével azon volt, hogy ne essen szét, miközben a házassága lassan a zátony felé sodródott. Bolondos, félig érett egyetemista lányokként ismertük meg egymást, de most már felnőttek voltunk, felnőttélettel és felnőtt gondokkal. Néha már a pusztá gondolat is viccesnek hatott.

Suzanne eközben ugyanaz a szabad szellem maradt, mint aki akkor volt, amikor egy szobában laktunk a Princetonon – előre látható rendszertelenséggel hol megjelent, hol eltűnt az életemből, és ugyanúgy az alapján értékelte a napjait, hogy elég kellemesen teltek-e vagy sem. Néha hosszú hónapok múltak el anélkül, hogy beszéltünk volna, majd újra könnyedén felvettük barátságunk fonálát. Mint mindig, most is Screwzyna hívtam, ő pedig engem Miche-nek. A világunk továbbra is épp annyira más volt, mint az iskolában, amikor ő elzarándokolt a vacsoraklub partijaira, és a szennyest berúgta az ágy alá, míg én színkódok szerint rendeztem el a szociológiajegyzeteimet. De persze Suzanne olyan volt, mintha a nővérem lett volna, akinek az életét csak messziről kísérhettem figyelemmel, a köztünk levő különbségek tengerén át. Őrjítő volt, elbűvölő, és mindig is fontos maradt a számomra. Kikérte a véleményemet, aztán szándékosan figyelmen kívül hagyta. Rossz ötlet lenne randizni

egy már-már híres nőcsábász popsztárral? Naná, hogy rossz, de azért mégis elment arra a randira, mert miért is ne? Számomra a legbosszantóbb az volt, hogy lemondott a lehetőségről, hogy az egyik elit üzleti egyetemre menjen az alapképzés után, mert úgy látta, hogy az túl sok munkával járna, ezért nem lenne szórakoztató. Ehelyett egy közel sem annyira stresszes programon végezte el az MBA-képzést egy állami iskolában, ami az én szememben a lustaság győzelmét jelentette.

Suzanne döntései időnként fájó kontrasztot képeztek az én életmódommal, mintha arra szavazott volna, hogy inkább enged a gyepőlön, és kevesebbre törekszik. Ma már tudom, hogy elfogultan ítélt meg ezek miatt. Akkoriban azonban szentül hittem, hogy igazam van.

Nem sokkal azután, hogy járni kezdtem Barackkal, felhívtam Suzanne-t, hogy lelkesen elújságoljam, milyen szerelmes vagyok. Örült a boldogságomnak – a boldogság volt az ő éltető ereje. Ő is hírekkel szolgált: feladja informatikus állását a központi banknál, és utazgatni fog – nem hetekig, hanem hónapokig. Suzanne az édesanyjával karöltve hamarosan neki is kezdett a kalandos világ körüli útnak. Mert miért is ne?

Sosem jöttem rá, vajon Suzanne tudat alatt megérezte-e, hogy valami különös történik a sejtjeivel, és titokban puccs készülődik. Azt viszont tudtam, hogy 1989 őszén, míg én körömcipőben a hosszú, unalmas értekezleteken ültem a Sidley-nél, Suzanne és az anyukája Kambodzsában azon igyekeztek, hogy ne egyék le a nyári ruhájukat curryvel, és hajnalban a Tádzs Mahal széles sétányain táncoltak. Míg én a kiadásaimat számolgattam, elrohantam a tisztítóba a ruháimért, és figyeltem

a lassan elszáradó és lehulló faleveleket a Euclid Avenue-n, Suzanne Bangkokban a fullasztó hőségben, tuk-tukon lavírozott – legalábbis én így képzeltem – nagy boldogan. Igazából nem tudom, milyen volt az utazása és valójában merre járt, mert nem szeretett képeslapokat küldeni és telefonálgatni. Túlságosan lefoglalta az, hogy éljen, és feltöltse magát mindazzal, amit a világ kínált neki.

Mire hazatért Marylandbe, és időt tudott szakítani arra, hogy felhívjon, egész más híreket hallottam tőle – és mindez annyira disszonáns volt, annyira elütött a róla kialakult képtől, hogy szinte felfogni is képtelen voltam.

– Rákos vagyok – mondta Suzanne érzelmektől megbicsakló hangon. – Előrehaladott stádiumban.

Az orvos nem sokkal korábban diagnosztizálta nála a limfóma agresszív formáját, amely már szétterjedt a szervezetében. Suzanne elmondta, milyen kezelés vár rá, mit remélnek eredményként, de engem túlságosan letaglózott a hír ahhoz, hogy odafigyeljek a részletekre. Mielőtt letette volna, megjegyezte, hogy a sors különös fintora folytán az édesanyja is súlyosan megbetegedett.

Nem emlékszem, hogy bármikor is azt hittem volna, hogy az élet igazságos, de mindig úgy gondoltam, kemény munkával szinte minden problémából ki lehet kecmeregni. Suzanne rákbetegsége volt az első erőpróba, amely igazán megkérdőjelezte, sőt felülírta ezt a nézetemet. Mert amíg még semmi konkrétum nem derült ki, megvoltak az elképzeléseim a jövőt illetően. Megvolt a tervem, amelyhez az egyetem első évfolyama óta fáradhatatlanul tartottam magam, és amely

azokra a mindenképp kipipálandó csinos kis rubrikákra épült.

Suzanne-nel kapcsolatban ez így nézett volna ki: egymás koszorúslányai leszünk az esküvőnkön. Természetesen a férjeink nagyon különbözőek lesznek, de ennek ellenére kedvelni fogják egymást. A gyerekeink ugyanakkor fognak születni, családotul fogunk elutazni Jamaicába, mindig finoman kritizáljuk majd egymás gyereknevelési módszereit, és a másik gyerekeinek mi leszünk a jó fej nagynénijei. Én az ő csemetéinek könyvet veszek születésnapra, ő az enyéimnek ugrálóbotot. Nagyokat kacagunk, megosztjuk egymással a titkainkat, és a szemünket forgatjuk a másik nevetséges jellemvonásai láttán, míg egy napon rájövünk, hogy két idős hölgy lett belőlünk, akik már ezer éve barátnők, és hirtelen megdöbbenve vesszük észre, hogy elrepült az idő.

Számomra így festett a világ, amely olyan, amilyennek lennie kellene.

ÍGY VISSZATEKINTVE AZT TARTOM KÜLÖNÖSNEK, hogy azon a télen és tavaszon csak végeztem a munkámat. Jogász voltam, és a jogászok szorgosan dolgoznak. Állandóan dolgoztunk. Annyit értünk, ahány órát kiszámláztunk. Nincs választásom, mondogattam magamnak. A munka fontos, ismételgettem magamban. Ezért továbbra is minden reggel megjelentem Chicago belvárosában, a One First National Plaza nevű nagyvállalati hangyabolyban. Leszegtem a fejem, és kiszámláztam a ledolgozott óráimat.

Eközben Marylandben Suzanne együtt élt a betegségével. Túrte az orvosi vizsgálatokat és a műtétet, ugyanakkor

igyekezett arra is időt szakítani, hogy gondozza az édesanyját, aki szintén a rák egyik agresszív formájával küzdött, és aminek – ezt az orvosok nem győzték hangsúlyozni – semmi köze sem volt Suzanne esetéhez. Balszerencse volt, véletlen egybeesés, olyannyira bizarr és ijesztő, hogy felfogni sem lehetett. Suzanne családja nem volt különösebben szoros kötődésű, leszámítva két kedvenc lány unokatestvérét, akik a tőlük telhető legtöbbet segítettek. Angela időnként autóba ült és odaautazott New Jersey-ből, de neki egy pici gyerek és a munkahelye között kellett zsonglőrködni. Én megkértem Vernát, a jogi karon megismert barátnőmet, hogy amikor tud, ugorjon be Suzanne-höz, mintha a nagykövetem lenne. Vernával néhányszor már találkoztak, míg a Harvardra jártunk, és merő véletlenségből most ő is Silver Springben lakott: a két épületet csak egy parkoló választotta el egymástól.

Nagy kérdés volt ez Verna felé, hiszen nem sokkal korábban veszítette el az édesapját, és most a saját gyászával is meg kellett birkóznia. De igaz és érző szívű barát volt. Egy májusi napon felhívott az irodámban, hogy elmondja, miképp zajlott a látogatása.

– Megfésültem a haját – jegyezte meg.

Mindennek meg kellett volna világosodnia számomra abból, hogy Suzanne már nem tudott egyedül fészéklődni, de elzárkóztam az igazság elől. Valami legbelül még mindig nem akarta elfogadni, hogy ez csakugyan megtörténik. Belekapaszkodtam abba a gondolatba, hogy Suzanne egészsége helyrejön, noha minden az ellenkezőjére utalt.

Végül Angela hívott fel júniusban, és rögtön a lényegre tért:

– Ha jönni szeretnél, Miche – mondta –, akkor jobb, ha most azonnal indulsz.

Addigra Suzanne már kórházba került. A gyengeségtől nem tudott beszélni, és csak időnként volt tudatánál. Már nem maradt semmi, amire a tagadást építhettem. Letettem a telefont, és megvettem a repjegyet. Elrepültem Keletre, taxiba ültem, elvittem magam a kórházig, felmentem a lifttel a megadott emeletre, végigmentem a folyosón a szobájáig, és ott találtam ágyban fekvő. Angela és az unokatestvére némán figyelték. Suzanne édesanyja, mint megtudtam, néhány nappal korábban elhunyt, és most Suzanne is kómába esett. Angela arrébb húzódott, hogy le tudjak ülni az ágy szélére.

Csak bámultam Suzanne-t, a tökéletes szív alakú arcát és vörösesbarna bőrét, valamennyire megvigasztalt az orcája fiatalos simasága és az ajka kislányos íve. Mintha különös módon érintetlenül hagyta volna a betegség. Sötét haja ugyanolyan dús volt és hosszú, valaki két díszfonatot tett bele, amely leért majdnem a derekáig. Hosszútávfutó lábait takaró rejtette. Ifjúnak tűnt, egy édes, csodaszép huszonhat éves lánynak, aki épp csak elszenderedett.

Megbántam, hogy nem jöttem hamarabb. Megbántam azt a sok-sok alkalmat, amikor libikókázó barátságunk során azt hajtogattam, hogy rosszul döntött, holott alighanem helyesen cselekedett. Most inkább örültem, hogy annyiszor félresöpörte a tanácsaimat. Örültem, hogy nem dolgozta agyon magát egy hangzatos üzleti diploma kedvéért. Hogy elment arra az örületes hétvégére azzal a már-már híres popsztárral, csakis a móka kedvéért. Örültem, hogy eljutott a Tádzs Mahalhoz, ahol a

napfelkeltét nézte az édesanyjával. Suzanne úgy élt, ahogy én soha.

Aznap ott fogtam ernyedte kezét, és figyeltem, ahogy a légzése egyre szaggatottabbá válik, míg végül hosszú szünetek teltek el a lélegzetvételek között. Egyszer csak az ápolónő sokatmondóan felénk biccentett. Szóval, bekövetkezik... Suzanne itthagyt minket. Az agyam elsötétült. Nem voltak mély gondolataim. Semmi felismerés az életről vagy a veszteségről. Egyedül haragot éreztem.

Túl egyszerű lenne csak annyit mondani, mennyire igazságtalan, hogy Suzanne megbetegedett, és huszonhat évesen meghalt. De ez volt az igazság, akármilyen kegyetlen és rút is. A következő járt a fejemben, amikor végül magára hagytam a holttestét abban a kórteremben: ő elment, én pedig még mindig itt vagyok. Odakint a folyosón emberek kószáltak kórházi hálóingben, sokkal idősebbek és szemre betegebbek, mint Suzanne, és ők is még itt voltak. Felültem a tömött repülőgépre, visszamentem Chicagóba, végigsuhantam a forgalmas sztrádán, lifttel felmentem az irodámba. Láttam azt a sok boldognak tűnő embert az autókban, a gyalogosokat, akik lenge ruhákban sétáltak a járdán, ültek elmélázva a kávézóknak vagy az asztaluknál dolgoztak, és egyikük sem tudta, mi történt Suzanne-nel – és mintha a tudatukig sem jutna el, hogy ők is bármelyik pillanatban meghalhatnak. Visszataszítónak tűnt, hogy a világ csak úgy megy tovább. Hogy mindenki itt van még, csak az én Suzanne-öm nincs már.

Azon a nyáron kezdtem el naplót vezetni. Egy fekete textilborítású könyvecskét szereztem be, amelyet lila virágok díszítettek. Az ágyam mellett tartottam. Magammal vittem a Sidley & Austin üzleti útjaira. Nem írtam bele naponta, de még hetente sem: csak akkor ragadtam tollat, amikor volt elég időm és energiám átválogatni zavaros érzéseimet. Egy adott héten írtam több bejegyzést is, aztán akár egy hónapra vagy hosszabb időre is félretettem a naplóm. Nem volt különösebb hajlamom az önelemzésre. A gondolatok feljegyzésének gyakorlata teljesen új élmény volt – ezt a szokást feltételezésem szerint részben Baracktól vettem át, aki az írást terápiás, tisztázó tevékenységnek tekintette, és évek óta szinte megszakítás nélkül vezetett naplót.

Az egyetemi nyári szünetben visszajött Chicagóba, ám ez alkalommal nem a barátjától bérelt lakásba, hanem rögtön hozzám költözött a Euclid Avenue-ra. Ez nemcsak azt jelentette, hogy most már valóságosan párként tanultuk az együttélést, hanem Barack is közelebből megismerhette a családomat. Apámmal sportról beszélgettek, mielőtt elindult volna a víztisztító telepre dolgozni. Időnként segített anyának behozni a garázsból a szatyrokat. Jó érzés volt. Craig már felmérte Barack jellemét a számára legalaposabb és legbiztosabb módszerrel: bevette egy pörgős hétvégi kosárlabdameccsbe a haverjai mellé,

akiknek a többsége korábban az egyetemen játszott. Valójában azért vette be, mert én kértem rá. Számított, hogy Caignek mi a véleménye Barackról, a bátyám ugyanis jó emberismerő volt, különösen akkor, ha a játék szolgáltatott háttérrel hozzá. Barack átment a vizsgán. A bátyám szerint könnyedén mozgott a pályán, tudta, mikor kell passzolni, de nem félt kosárra dobni sem, ha úgy jött ki a helyzet. „Nem önzőzik – mondta Craig. – És van benne kurázsi.”

Barack elfogadott egy nyári gyakornoki munkát egy belvárosi cégnél, amelynek az irodája a Sidley közelében volt, de most csak rövid ideig maradhatott Chicagóban. Megválasztották a *Harvard Law Review* elnökének a következő tanévre, vagyis ő felelt azért, hogy a nyolc, egyenként nagyjából háromszáz oldalas lapszám időben megjelenjen, ezért korábban kellett visszatérnie Cambridge-be a kezdéshez. Minden évben kemény csatározások zajlottak a *Review* vezető pozíciójáért, amelynek része volt a szigorú ellenőrzés is, és nyolcvan diákszerkesztő szavazata kellett az elnyeréséhez. Bárki számára jelentős teljesítmény, ha erre a posztra megválasztják. De, mint kiderült, a lap százhárom éves történetében Barack volt az első afroamerikai, aki elnök lehetett – ez olyan fontos mérföldkőnek számított, hogy beszámolt róla a *The New York Times* is. A cikkhez a sálban és dzsekiben mosolygó Barack fotóját is mellékeltek.

Egyszóval, az udvarlóm igazi nagymenő lett. Ekkor már bármelyik zsíros jövedelmet ajánló ügyvédi irodánál elhelyezkedhetett volna, de ő a polgárjog felé szeretett volna elindulni, amint megkapta a diplomáját, még akkor is, ha ez

azzal járt, hogy kétszer olyan hosszú időbe fog telni visszafizetnie a diákhitelét. Gyakorlatilag az összes ismerőse arra akarta rávenni, hogy lépjen megannyi korábbi *Review*-szerkesztő nyomdokába, és jelentkezzen a Legfelső Bírósághoz hivatalnoknak. De Barackot ez nem érdekelte. Ő könyvet szeretett volna írni az amerikai etnikumokról, és azt tervezte, hogy olyan munkát keres, amely összhangban van az értékrendjével, ami nagy eséllyel azt jelentette, hogy nem a társasági jog területén fog kikötni. Elképesztőnek találtam azt a magabiztosságot, amellyel az életét irányította.

Mindez a vele született önbizalom persze csodálatra méltó volt, de őszintén szólva próbáljon meg bárki is ezzel együtt élni. Együtt létezni Barack erős céltudatosságával – egy ágyban aludni, egy asztalnál reggelizni vele – nem kevés alkalmazkodást igényelt. Nem éppen azért, hogy folyton kérkedett volna vele, hanem azért, mert olyan valóságos volt. Barack annyira magabiztos volt, annyira hitt abban, hogy változást tud előidézni a világban, hogy akaratom ellenére is kissé elveszettnek éreztem magam mellette. Céltudatossága önkéntelenül is háttérbe szorította az enyémet.

Ezért kezdtem el naplót írni. A legelső oldalra takaros kézírással a következőt jegyeztem fel:

Egy: össze vagyok zavarodva, nem tudom, merre tartsak az életben. Milyen ember akarok lenni? Mit akarok hozzátenni a világhoz?

Kettő: kezd egyre komolyabbá válni a kapcsolatom Barackkal, és úgy érzem, jobban kézben kell tartanom

önmagam irányítását.

Ez a kis virágos könyvecske túlélte pár évtizedet és több költözést is. Ott pihent nyolc éven át a Fehér Házban az öltözőszobámban egy polcon, egészen a közelmúltig, amikor az új otthonunkban kivettem a dobozból, hogy megpróbáljak újra megismerkedni azzal a fiatal jogással, aki egykor voltam. Ezeket a sorokat épp ma olvastam, és most már pontosan értem, hogy mit is akartam akkor elmondani önmagamnak – amit egy értelmes női mentor talán egyenesen a szemembe mondott volna. Persze roppant egyszerű: az első az, hogy utáltam jogászkodni. Nem erre a munkára termettem. Üresnek éreztem magam tőle, hiába végeztem jól a feladatomat. Nyomasztó volt mindezt beismerni, tekintve, hogy mennyit küzdöttem érte, és mennyire eladósodtam miatta. Annyira hajtott a teljesítménykényszer és a késztetés, hogy mindent tökéletesen csináljak, hogy nem vettem észre a jeleket, és rossz irányba kanyarodtam.

A második az, hogy mélységesen, boldogságosan szerelmes voltam egy férfiba, akinek erőteljes intellektusa és ambíciója könnyűszerrel bekebelezheti az enyémet. Már akkor éreztem, hogy ez bekövetkezhet: olyan volt, mint egy felém száguldó hatalmas hullám. Nem tudtam kitérni előle – addigra már túlságosan elköteleződtem, túlságosan szerelmes voltam –, de szükségem volt arra, hogy valahogy gyorsan lehorgonyozzam magamat.

Ez azt jelentette, hogy új szakmát kell találnom magamnak, és az rázott meg a legjobban, hogy nem volt konkrét

elképzelésem róla, mit is akarok csinálni. Valahogy a sok-sok évnyi tanulás során nem sikerült rájönnöm, mi lelkesít valójában, és ezt hogyan lehetne összhangba hozni egy olyan munkával, amelyet értelmesnek találok. Fiatalként éppenséggel semmit sem fedeztem fel. Rádöbrentem, hogy Barack érettsége egyrészt a sokévnnyi közösségszervezői gyakorlatnak, másrészt annak a határozottan lélekölő évnek a következménye, amelyet rögtön az alapképzés után töltött el kutatóként egy manhattani üzleti tanácsadó cégnél. Több dolgot kipróbált, mindenféle embert megismert, és menet közben megtanulta, számára mi az elsődleges fontosságú. Én eközben annyira rettegettem a megingástól, annyira igyekeztem tisztességesen élni és kifizetni a számláimat, hogy gondolkodás nélkül masíroztam a jog felé.

Egy év leforgása alatt megkaptam Barackot, és elveszítettem Suzanne-t, és ennek a két eseménynek az erejétől megszédültem. Suzanne hirtelen halála tudatosította bennem, hogy több öröme és jelentőségteljes életre vágyom. Nem tudtam tovább együtt élni a saját önelégültségemmel. A zavarodottságomat Barack érdemének, egyben hibájának is tartottam. „Ha nem lenne az életemben egy férfi, aki folyton arról faggat, hogy mi motivál és mi zavar – írtam a naplómba –, vajon feltenném magamnak ezeket a kérdéseket?”

Eltöprengtem, hogy mihez kezdhetnék, milyen képességekkel rendelkezem. Lehetne belőlem tanár? Egyetemi ügyintéző? Vezethetnék valamilyen iskola utáni programot, olyasmit, amit Czernynek csináltam a Princetonon, csak szervezettebb keretek között? Vonzott az is, hogy esetleg egy alapítványnak vagy nonprofit szervezetnek dolgozzam.

Szívesen segítettém volna hátrányos helyzetű gyerekeknek. Azon gondolkodtam, találnék-e olyan állást, amely lefoglalja az agyamat, mégis maradna elég időm önkéntes munkára is, vagy műélvezetre, esetleg arra, hogy gyerekeim legyenek. Alapvetően igazi életre vágytam. Hogy teljesnek érezzem magamat. Összeírtam egy listát az érdeklődési köreimről: oktatás, tiniterhesség, fekete önbecsülés. Tudtam, hogy az efféle értékteremtő munka elkerülhetetlenül alacsonyabb fizetéssel járna. A másik listám, amely az alapvető kiadásaimat részletezte, jóval kijózanítóbb volt: mi marad, ha lemondok a kis fényűzésekről, amelyeket a Sidley-től kapott fizetésből megengedhettem magamnak, mint amilyen a borkóstolás és a fitnessbérletem. Havi 600 dollárt kellett fizetnem a diákhitelre, 407 dollárt az autómra, költenem kellett ételre, benzinre és biztosításra, emellett nagyjából havi 500 dollár menne el albérletre, ha kiköltöznék a szüleim házából.

Semmi sem volt lehetetlen, de nem is tűnt egyszerűnek. Nekiálltam utánajárni, milyen lehetőségek várnak a szórakoztatóipari jog területén, mert arra gondoltam, talán az érdekes lenne, és megkímélne az alacsonyabb fizetéssel járó lemondásoktól is. De a szívem mélyén már éreztem a lassan erősödő bizonyosságot: nem a jogász pálya születtem. Egyik nap felkeltette a figyelmemet egy cikk a *The New York Times*-ban, amely az amerikai jogászok széles körét érintő kimerültségről, stresszről és boldogtalanságról számolt be – különösen a nők körében. „Milyen lehangelő” – jegyeztem fel a naplómbe.

ANNAK AZ AUGUSZTUSNAK A NAGY RÉSZÉT WASHINGTONBAN, egy

hotel bérelt tárgyalójában robotolva töltöttem: kiküldetésen voltam, segítenem kellett előkészíteni egy ügyet. A Sidley & Austin a Union Carbide vegyipari konglomerátumot képviselte egy trösztellenes perben, amely az egyik holdingjuk eladását is érintette. Nagyjából három hetet töltöttem Washingtonban, de nagyon keveset sikerült megnéznem a városból, hiszen a napjaimat jobbra az tette ki, hogy bent üljek egy teremben a Sidley-től érkezett társaimmal, aktákkal teli dobozokat nyitogassunk, amelyeket a vállalat főhadiszállásáról küldtek, és több ezer oldalnyi dokumentumot nyálazzunk át.

Az ember nem gondolná, hogy az a típus vagyok, aki lelki megnyugvást talál a poliuterán-gyártáshoz használt poliéter-poliol-kereskedelem szövevényében, pedig így volt. Ugyanúgy joggal foglalkoztam, de a munka sajátossága és a környezetváltozás épp eléggé elterelte a figyelmemet a gondolataimban kavargó nagyobb kérdésekről.

Végül a vegyipari ügyet peren kívüli megegyezéssel rendezték, ami azt jelentette, hogy jobbra fölöslegesen néztem át annyi dokumentumot. Ez a jogi munka bosszantó, ám jól ismert velejárója: cseppet sem ritka, hogy olyan perre készülünk fel nagy erővel, amelyre végül nem is kerül sor. Azon az estén, amikor visszarepültem Chicagóba, súlyos rettegés telepedett rám, mert tudtam, hogy most visszatérek a mindennapos rutinhoz, és ismét beleveszek a zavarodottság ködébe.

Édesanyám volt olyan kedves, és kijött értem az O'Hare reptérre. Már anya látványa is megnyugtató. Akkor már az ötvenes évei elején járt, teljes munkaidőben dolgozott ügyvezető asszisztensként egy belvárosi bankban, amely az elmondása

szerint egy csomó, íróasztalnál gubbasztó férfit jelentett, akik mind azért mentek erre a pályára, mert az apjuk is bankár volt. Édesanyám erőteljes személyiség volt. Nemigen tűrte az ostobaságot. A haját rövidre vágatta, és kényelmes, egyszerű ruhákban járt. Csak úgy áradt belőle a hozzáértés és a nyugalom. Pontosan úgy, mint amikor Craiggel gyerekek voltunk, továbbra sem szólt bele a magánéletünkbe. A szeretete megbízhatóság formájában mutatkozott meg. Megjelent, amikor leszállt a repülőgépünk. Hazavitt minket, és vacsorával kínált, ha éhesek voltunk. A higgadtsága mentsvár volt a számomra, ahová behúzódhattam.

Ahogy közeledett a nagyváros, felsóhajtottam.

– Valami gond van? – kérdezte anya.

A sztráda gyér fényében rápillantottam.

– Nem is tudom – kezdtem. – Csak olyan...

Azzal kiöntöttem neki a lelkemet. Bevallottam, hogy nem okoz örömet a munkám, de még a választott hivatásom sem – ami azt illeti, súlyosan boldogtalan vagyok. Meséltem neki a nyugtalanságomról, hogy mennyire szeretnék drasztikusan váltani, de félek, hogy akkor nem fogok eleget keresni. Elragadtak az érzéseim. Nagyot sóhajtottam.

– Egyszerűen nem elégít ki a munkám – mondtam.

Ma már látom, ez miképp csapódhatott le édesanyámban, aki akkor már kilenc éve végezte azt a munkát, amelyet elsősorban azért vállalt, hogy segítsen finanszírozni az egyetemi tanulmányaimat, miután évekig nem volt munkahelye csak azért, hogy legyen ideje megvarrni az iskolai ruháimat, főzni rám, mosni édesapámra, aki a család érdekében napi nyolc órát

töltött azzal, hogy a víztisztító telepen a kazán kijelzőit figyelte. Anyám, aki épp most vezetett egy órát azért, hogy kijöjjön értem a reptérre, és nem kért lakbért tőlem, noha a házuk emeletén laktam, és akinek másnap hajnalban kellett kelnie, hogy segítsen mozgássérült apámnak felkészülni az újabb munkanapra, aligha kapott a lehetőségen, hogy osztozzon a nem kielégítő munka felett érzett fájdalomban.

Biztos vagyok benne, hogy a kielégítő munkát a gazdag ember gőgjének tartotta. Kétlem, hogy a szüleim az együtt töltött harminc évük alatt egyszer is beszéltek volna erről.

Anyám nem szólt meg, hogy körülményes vagyok. Nem az a fajta, aki kioktat másokat, vagy a saját áldozatos munkájára felhívja a figyelmet. Csendesen támogatta minden döntésemet. Ezúttal azonban oldalvást felém pillantott, indexelt, mielőtt lehajtottunk a sztrádáról, majd a házunk felé vettük az irányt, és csak halkán kuncogott.

– Ha engem kérdezel – mondta –, azt mondanám, először keresd meg a pénzt, és csak utána töprengj a boldogságod felől.

VANNAK IGAZSÁGOK, AMELYEKSEL SZEMBENÉZÜNK, és igazságok, amelyeknek hátat fordítunk. A következő hat hónapot csendben azzal töltöttem, hogy megpróbáltam megerősíteni magam mindenféle drasztikus változtatás nélkül. A munkahelyen leültem a részlegemért felelős partnerrel, és nagyobb kihívást jelentő feladatokat kértem. Igyekeztem azokra a projektekre fókuszálni, amelyeket a legjelentősegteljesebbeknek találtam, többek között odafigyeltem arra, hogy új és változatosabb legyen a nyári gyakornoki merítésünk. Eközben a fél szememet

az álláshirdetéseken tartottam, és minden tőlem telhetőt megtettem azért, hogy a kapcsolati hálót ne csak jogászokkal bővítssem. Úgy gondoltam, így vagy úgy, de valamiféle teljességérzet felé fogok törekedni.

Otthon a Euclid Avenue-n tehetetlennek éreztem magamat az új fejleményekkel szemben. Apám lába minden nyilvánvaló ok nélkül elkezdett feldagadni. A bőréen furcsa, lilás foltok jelentek meg. Akárhányszor megkérdeztem, hogy van, ugyanazt a választ kaptam, ugyanazt bizonygatta, mint annyi éven át:

– Jól vagyok – felelte, mintha a kérdés szót sem érdemelt volna. Aztán témát váltott.

Ismét megérkezett a tél Chicagóba. Reggelente arra ébredtem, hogy a szomszédok kint az utcán a jeget kaparják a szélvédőkről. Fújt a szél, feltorlódott a hó. A nap sápadt, gyér fénnel sütött. A Sidley negyvenhetedik emeletén az irodám ablakából kinéztem a Michigan-tó szürke jégpáncéljára és a felette kifeszülő acélszínű égre. Meleg gyapjúholmiba burkolóztam, és vártam az olvadást. Ebben a régióban, ahogy már említettem, a tél végtelenbe nyúló várakozással telik – várjuk a megkönnyebbülést, az első madárdalt, azt, hogy az első lila krókusz kidugja a fejét a hóból. Addig pedig nincs más választásunk, mint győzködni magunkat, hogy igenis kibírjuk.

Apám nem veszítette el a humorát. Craig hébe-hóba hazajött a családi vacsorákra, olyankor körbeültük az asztalt és nagyokat neveltünk, mint régen, csak most már csatlakozott hozzánk Janis, Craig felesége is. Janis vidám volt és motivált, telekommunikációs elemzőként dolgozott a belvárosban, és mint mindenkit, édesapánk őt is teljesen levette a lábáról. Craig

ugyanakkor a Princetonon végzett nagyvárosi diplomások álmait teljesítette be. Akkoriban MBA-képzésen vett részt, és a Continental Bank alelnöke volt. Janisszel a Hyde Parkban vettek egy hangulatos lakást. Craig jól szabott öltönyt viselt, és a piros Porsche 944 Turbójával érkezett a vacsorára. Akkoriban nem is sejtettem, de mindebből semmi sem okozott neki örömet. Hozzám hasonlóan benne is érett a válság, és a következő években egyre küzdött a dilemmával, hogy a munkájának van-e értelme, és a kényszeresen hajsolt javak valóban azok-e, amelyekre vágyott. Mivel azonban tudtuk, apánk mennyire örül mindannak, amit a gyerekeinek sikerült elérniük, egyikünk sem hozta fel a vacsora alatt, mennyire elégedetlen.

Amikor a látogatás végén elköszöntünk egymástól, Craig egy utolsó, aggódó pillantást vetett apánkra, és feltette a szokásos kérdést az egészségéről, amelyre persze a kedélyes terelés volt a válasz:

– Jól vagyok.

Azt hiszem, ezt azért fogadtuk el, mert megnyugtató volt, mi pedig nem szerettünk nyugtalankodni. Apa már hosszú évek óta együtt élt a szklerózis multiplexszel, és eddig mindig boldogult. Mi pedig örömmel fogadtuk el ezt az indoklást, pedig szemmel láthatóan hanyatlott az állapota. Jól van, mondogattuk egymásnak, mert még mindig nap mint nap felkel, és elmegy dolgozni. Jól van, hiszen mindenki látta, hogy aznap este szedett egy újabb adagot a fasírtból. Jól van, különösen akkor, ha nem nézzük meg tüzetesebben a lábát.

Volt néhány feszült beszélgetésem anyával, amikor megkérdeztem, apa miért nem hajlandó orvoshoz menni. Ám

ahogy én, ő is kvázi feladta, miután már annyit noszogatta, és mindannyiszor elutasítás lett a vége. Apám úgy tartotta, az orvosok sosem közölnek jó hírt, éppen ezért jobb elkerülni őket. Akármennyire szeretett is beszélni, a problémáira nem akart szót vesztegetni. Önző dolognak találta. A maga módján akarta megoldani. Így aztán, hogy alkalmazkodjon egyre dagadó lábához, egyszerűen csak megkérte anyámat, hogy vegyen neki egy számmal nagyobb munkásbakancsot.

Ez a patthelyzet az orvosi vizsgálatnál kapcsolatban fennállt egész januárban, és átnyúlt februárra is. Apám fájdalmas lassúsággal mozgott, egy alumínium járókeretet használt a házban való közlekedéshez, és sokszor megállt, hogy levegőhöz jusson. Egyre tovább tartott reggelente kikelnie az ágyból és eljutnia a fürdőszobáig, onnan a konyhába, és végül a hátsó ajtóig, majd le a három lépcsőfokon a garázsba, hogy kocsiba üljön és dolgozni menjen. Annak ellenére, amit otthon tapasztaltunk, váltig állította, hogy minden rendben van a víztisztító telepen. Robogóval közlekedett a kazánok között, és büszkeséggel töltötte el, hogy ennyire nélkülözhetetlen. Huszonhat év alatt egyetlen műszakit sem hagyott ki. Ha egy kazán túlhevült, apám állítása szerint ő volt az egyike azon keveseknek, akik elég tapasztalattal rendelkeztek ahhoz, hogy azonnal és hatékonyan megelőzzék a katasztrófát. Optimizmusa jeleként nem sokkal korábban előléptetést kért.

Anyával megpróbáltuk összeegyeztetni apa állításait azzal, amit a saját szemünkkel láttunk. Ez egyre nehezebben ment. Otthon esténként édesapám az idő nagy részét azzal töltötte, hogy kosárlabda- és hokimeccseket nézett a tévében, de

végtelenül gyengének és kimerültnek tűnt, ahogy ott ült a foteljában. Már nemcsak a lába, hanem mintha a nyaka is dagadni kezdett volna, amitől a hangja furcsán rekedtes lett.

Végül egyik este beavatkoztunk. Craig sosem volt alkalmas a rossz zsaru szerepére, anyánk ragaszkodott az önként vállalt tűzszünethez, ha apa egészségéről volt szó. Az ilyen beszélgetések során mindig nekem kellett felvállalnom a kíméletlen fél szerepét. Közöltem apával, hogy tartozik nekünk annyival, hogy segítséget kér, és reggel fel fogom hívni az orvosát. Apa morogva bár, de beleegyezett, és megígérte, hogy ha kérek időpontot, akkor elmegy. Javasoltam, hogy másnap aludjon kicsit tovább a szokásosnál, hogy a teste kipihenhesse magát.

Aznap este anyával megkönnyebbülve tértünk nyugovóra, azzal a tudattal, hogy végre a kezünkbe vettük az irányítást.

APÁM SZÍVE AZONBAN MÁSFELÉ HÚZOTT. Számára a pihenés egyet jelentett a feladással. Reggel arra jöttem le, hogy anya már elment dolgozni, és apa a konyhaasztalnál ül, mellette a járókeret. A tengerészkék egyenruháját viselte, és épp a bakancsa felvételével bajlódott. Munkába készült.

– Apa – mondtam –, azt hittem, ma pihenni fogsz, és elmegyünk az orvoshoz.

Vállat vont.

– Tudom, életem – felelte. A hangja reszelős volt attól az újonnan keletkezett valamitől a torkában. – De most épp jól vagyok.

A makacsságra annyi réteg büszkeség rakódott, hogy

lehetetlen volt haragudnom rá. Nem tudtam volna lebeszélni. A szüleink arra neveltek minket, hogy vegyük a kezünkbe a saját dolgainkat. Következésképp bíznom kellett abban is, hogy ő is ezt teszi, még akkor is, ha már alig bírja felvenni a cipőjét. Így hát hagytam menni a saját feje után. Félresöpörtem az aggodalmaimat, megpuszítottam apát, és visszamentem az emeletre, hogy felkészüljek az újabb munkanapra. Arra gondoltam, hogy majd az irodámból felhívom anyát, és elmondom neki, muszáj lesz stratégiát váltanunk, hogy meggyőzzük apát, vegyen ki néhány nap szabadságot.

Hallottam, hogy becsukódik a hátsó ajtó. Pár perccel később lementem a konyhába, de már üres volt. A járókeret ott állt a hátsó ajtónál. Hirtelen ötlettől vezérelve odamentem az ajtóhoz, és kilestem a kukucskálón, amelyen át ráláttam a hátsó lépcsőre és a garázshoz vezető járdára, hogy lássam, elment-e már a furgon.

A furgon azonban ott volt, ahogy apa is. A sapkája a fején, a télikabátja is rajta. Csak a hátát láttam. Csupán a lépcső feléig jutott el, mert ott le kellett ülnie. A testtartásán láttam, hogy kimerült, a fejét oldalra billentette, és magába roskadtan ücsörgött a fakorlátnak dőlve. Nekem úgy tűnt, hogy nem rosszul lett, csak túlságosan elfáradt ahhoz, hogy továbbmenjen. Egyértelműen látszott, hogy erőt gyűjt ahhoz, hogy felálljon, megforduljon és bejöjjön a házba.

Rádöbbsentem, hogy a tökéletes vereség pillanatában látom.

Milyen magányos lehetett a betegsége huszon-egynéhány évében, amikor zokszó nélkül kitartott, pedig a teste lassan és visszavonhatatlanul felemésztette önmagát. Ahogy így láttam

apát a lépcsőn, olyan fájdalom hasított belém, mint még soha. Az ösztöneim azt súgták, hogy siessek ki, segítsen fel, és kísérem be a meleg lakásba, de nem engedtem a készítésnek, mert tudtam, ezzel újabb csapást mérnék a méltóságára. Mély levegőt vettem, és eljöttem az ajtótól.

Majd megnézem, hogy van, amikor visszajött, gondoltam. Lesegítem róla a bakancsot, hozok neki egy pohár vizet, odakísérem a foteljához azzal a hallgatólagos egyezséggel, hogy most már mindenképp el kell fogadnia a segítséget.

Fent a lakásomban leültem, és vártam, hogy meghalljam a hátsó ajtó nyitódását. Vártam öt percet, aztán még ötöt, végül azonban mégis lementem, hogy kilessek a kukucskálón, és lássam, apának sikerült-e felállnia. Ám a lépcső már üres volt. Apám valahogy – dacolva a megdagadt lábával és gyengülő testével – minden erejét összeszedte, lement azon a lépcsőn, végigcsoszogott a jeges járdán, és beült a furgonjába, amely azóta már valószínűleg félúton járt a víztisztító telep felé. Apa azért sem volt hajlandó feladni.

BARACK ÉS ÉN AKKOR MÁR HÓNAPOK ÓTA KACÉRKODTUNK a házasság gondolatával. Már másfél éve együtt voltunk, és úgy tűnt, még mindig rendíthetetlenül szerelmesek vagyunk. Az utolsó szemeszterét kezdte a Harvardon, és nagyon lefoglalta a munkája a *Law Review*-nál, de úgy volt, hogy hamarosan visszatér hozzám, Illinois-ban leteszi az esküt, és nekiáll munkát keresni. A terv az volt, hogy visszaköltözik a Euclid Avenue-ra, ezúttal immár tartósan. Emiatt is alig vártam, hogy a tél végre valahára elköszönjön.

Elméletben már megvitattuk, melyikünk hogyan látja a házasság intézményét, és időnként aggodalommal töltött el, mennyire eltérőek a nézeteink. Számomra a házasságkötés egyértelmű terv volt. Úgy nőtem fel, hogy tudtam, erre egy szép napon sor kerül – mint ahogyan a gyerekvállalás is alapvetés volt, már akkor, amikor kislányként a babáimat halmoztam el a figyelmemmel. Baracknak semmi ellenvetése nem volt a házassággal kapcsolatban, csak épp nem siettetett különösebben. Számára a szerelmünk már a teljességet jelentette. Elég erős alapnak tartotta ahhoz, hogy teljes és boldog életet éljünk együtt – gyűrűvel vagy anélkül.

Természetesen mindkettőnket meghatározott a neveltetésünk. Barack a házasságot mulandónak tapasztalta meg: az édesanyja kétszer ment férjhez, kétszer vált el, és mindkét esetben sikerült folytatnia az életét, a karrierjét, ráadásul a gyerekek lelke sem sérült eközben. Az én szüleim ezzel szemben korán összekötötték az életüket, egyszer és mindenkorra. Számukra minden döntés és erőfeszítés közös volt. Harminc év alatt szinte egyetlen éjszakát sem töltöttek külön.

Mit is akartunk Barackkal? Modern párkapcsolatot, amely mindkettőnknek megfelelt. Ő a házasságot két ember szeretettel teli összehangolódásának látta, akik párhuzamosan élhetik az életüket anélkül, hogy feladnák önálló álmaikat és ambícióikat. Számomra a házasság inkább teljes összeolvadás volt, két élet egygé kovácsolása, amelyben a család boldogulása elsőbbséget élvez az egyéni tervekkel és célokkal szemben. Mégsem egészen olyan életre vágytam azonban, mint a szüleimé. Nem akartam

örökké ugyanabban a házban lakni, ugyanazon a munkahelyen dolgozni, és minden személyes térről lemondani, de vágytam arra az éveken, évtizedeken át tartó állandóságra, amely az ő kapcsolatukat jellemezte. „Látom, mekkora az értéke annak, ha az embernek megvan a maga érdeklődési köre, ambíciója és álma – írtam a naplómbe. – De nem hiszem, hogy az egyik ember álmaért a másikat fel kellene áldozni.”

Arra gondoltam, majd tisztázzuk az érzéseinket, amikor Barack visszatért Chicagóba, amikor kitavasodik, amikor megadatik az a luxus, hogy megint együtt tölthetjük a hétvégeket. Csak várnom kellett, bár a várakozás nehezemre esett. Állandóságra vágyakoztam. A lakásom nappalijából időnként hallhattam, hogy a szüleim odalenn beszélgetnek. Hallottam, hogy anya felnevet, amikor apa valami mókásat mesél. Hallottam, amikor este lekapcsolják a tévét, hogy nyugovóra térjenek. Már huszonhét éves voltam, és sokszor másra sem vágytam, mint hogy teljesnek érezhessem magam. Minden egyes apróságot, amit csak szerettem, meg akartam ragadni, és kíméletlenül odapányvázni a földre. Addigra már épp elég veszteség ért, hogy tudjam, jön még.

HABÁR ÉN EGYEZTETTEM IDŐPONTOT AZ ORVOSSAL az apámnak, végül anyám vitte el hozzá – mint kiderült, mentővel. Apa lába annyira megdagadt és érzékenyvé vált, hogy kénytelen volt elismerni, ha ránehezedik, olyan, mintha tűkön járna. Amikor el kellett volna indulni, nem is tudott lábra állni. Aznap a munkahelyemen voltam, de anya később részletesen elmesélte: apa, míg cipelték kifelé a tagbaszakadt mentősök, végig

viccelődni próbált velük.

Egyenesen a Chicagói Egyetem kórházába vitték. Az elkövetkező napokat a vérvételek, pulzusmérések, érintetlenül hagyott ebédek és tucatnyi orvosi vizit purgatóriumában töltötte. Mindeközben egyre jobban felpuffadt az arca, a nyaka megvastagodott, a hangja elgyengült. A hivatalos diagnózis Cushing-szindróma volt, amely talán összefüggött a szklerózis multiplexszel, de elképzelhető az is, hogy nem. Akárhogyan is, rég túl voltunk azon a ponton, amikor bármilyen sürgős kezelés segíthetett volna rajta. Az endokrinrendszere most már kezdte felmondani a szolgálatot. Az egyik vizsgálat kimutatta, hogy apám torkában a duzzanat annyira megnövekedett, hogy gyakorlatilag fojtogatta.

– Nem is értem, hogy nem vettem észre – mondta apám az orvosnak. Őszintén meglepettnek tűnt, mintha eddig egyetlen tünetet sem észlelt volna, mintha nem azon igyekezett volna heteken, hónapokon, sőt éveken át, hogy ügyet se vessen a fájdalmaira.

Egymást váltva látogattuk a kórházban, anya, Craig, Janis és én. Nap nap után jöttünk és mentünk, míg az orvosok telepumpálták gyógyszerekkel, csöveket cseréltek, és gépekre kötötték. Próbáltuk felfogni, amit a szakorvosok mondtak nekünk, de nem sokat értettünk belőle. Megigazgattuk apa párnáját, az egyetemi kosárlabdáról és az aktuális időjárásról fecsegtünk, mert tudtuk, hogy figyel, habár most már számára kimerítő volt a beszéd. A családukban megszokott volt az előre tervezés, ám most minden előzetes terv nélkül zajlott. Apám lassan elsodródott tőlünk, egy láthatatlan tenger vette körül.

Régi emlékekkel hívogattuk vissza, mert láttuk, hogy ettől kicsit csillogni kezd a szeme. Emlékszel a kettő-huszonötösre, és arra, ahogy a hatalmas hátsó ülésen hemperegtünk, amikor nyáron elmentünk az autósmoziba? Emlékszel a bokszesztyűkre, amiket tőled kaptunk, és a medencés bulira a Dukes Happy Holiday Resortban? És amikor te állítottad össze a díszletet Robbie Operett-műhelye számára? És a közös vacsorákra Dandyéknél? Emlékszel, amikor anya bundában sült garnélát készített szilveszterre?

Az egyik este beugrottam hozzá, és egyedül találtam, anya már hazament lepihenni, és az ápolónők a folyosón a nővérpult mellett ácsorogtak. A kórteremben csend volt. Az egész emeleten csend volt. Március első hetében jártunk, a hó épp csak elolvadt, és a város mintha az örök nyirkosság fogságába esett volna. Apa akkor már körülbelül tíz napja feküdt bent a kórházban. Ötvenöt éves volt, de öregembernek látszott besárgult szemeivel és elnehezült karjaival. Ébren volt, de nem tudott beszélni, és már sosem fogom megtudni, hogy a duzzanat vagy az elérékenyülés miatt.

Ott ültem egy széken az ágya mellett, és figyeltem, ahogy küszködve veszi a levegőt. Amikor megfogtam a kezét, megnyugtatóan megszorította. Némán néztük egymást. Túl sok mindent szerettünk volna elmondani, ugyanakkor úgy éreztük, már mindent kimondtunk. Már csak az egyetlen igazság maradt. Közeledik a vég. Apa nem fog felépülni. Lemarad az egész hátralevő életemről. Elveszítem a biztonságot és a nyugalmat, amit ő jelentett a számomra, a mindennapi derűjét. Éreztem, hogy könnyek gördülnek végig az arcomon.

Apa nem vette le rólam a tekintetét, az ajkához emelte a kézfejemet, és újra meg újra meg újra megpuszilta. Ő így mondta el: nyugodj meg, életem, ne sírj! Így fejezte ki a szomorúságát, így biztatott, de egy higgadtabb, mélyebb üzenetet is át akart adni. Ezekkel a puszikkal azt mondta el, hogy tiszta szívből szeret, és büszke arra, hogy ilyen felnőtt nő lett belőlem. Elmondta, tudja, hogy jóval korábban el kellett volna mennie az orvoshoz. Bocsánatot kért. Elköszönt.

Aznap este vele maradtam, amíg el nem aludt. A kórházat fagyos sötétségben hagytam el, hazahajtottam a Euclid Avenue-ra, ahol anya már lekapcsolta a villanyt. Most egyedül voltunk a házban, csak anya és én, és a ránk váró ismeretlen jövő. Mert amikor a nap felkel, apa már nem lesz itt. Édesapám, Fraser Robinson aznap éjjel szívinfarktuszban elhunyt, miután mindent, de mindent megadott nekünk.

Fájdalmas tovább élni a szeretteink elvesztése után. Egyszerűen fáj. Fájdalmas végigmenni a folyosón, vagy kinyitni a hűtőt. Fáj felvenni egy pár zoknit, vagy fogat mosni. Az étel íztelen. A színek elszürkülnek. A zene bántja a fület, ahogy az emlékek is. Ránézünk valamire, amit máskor szépnek találnánk – a bíbor égre naplementekor, vagy a gyerekektől nyüzsgő játszótérre –, és mindez valamiképp csak mélyíti a veszteségérzetet. A gyászt így, magányosan hordozzuk.

Édesapám halálának másnapján kocsiba ültünk, és elhajtottunk egy South Side-i temetkezési vállalathoz – anya, én és Craig –, hogy kiválasszuk a koporsót, és megbeszéljük a szertartást. „Megtenni az előkészületeket”, ahogy az ilyen helyeken mondani szokás. Nem sok mindenre emlékszem a látogatásunkból, csak arra, hogy mennyire le voltunk sújtva, és hogy mindhármyunkat fogva tartotta a saját gyásza. Ennek ellenére végigmentünk ezen a bizarr rituálén, de mire kiválasztottuk a koporsót, amelyben apánkat eltemethetjük, Craiggel sikerült, felnőttként most először, összevesznünk.

A lényeg a következő volt: én a legelegánsabb, legdrágább koporsót szerettem volna megvenni, minden egyes extra fogantyúval és párnával, amely egy koporsó esetében csak lehetséges. Nem volt különösebb okom erre. Az ember akkor tesz ilyesmit, amikor mást már nem tehet. Gyakorlatias,

pragmatikus neveltetésem nem engedte, hogy túl sokat adjak a gyengéd, jóindulatú sajnálkozásra, vagyis mindarra, amivel az emberek pár nappal később, a temetésen várhatóan el fognak halmozni minket. Nemigen vigasztalt az a tudat, hogy apa egy jobb helyre költözött, vagy hogy immár az angyalok körében ül. Én úgy láttam, hogy igenis megérdemel egy szép koporsót.

Craig eközben azt hajtogatta, hogy apa valami egyszerűt szeretne – szerény, praktikus megoldást, semmi többet. Azzal érvelt, ez illik apa személyiségéhez. Minden más feltűnősködés lenne.

Halkan kezdtünk vitatkozni, de hamarosan veszekedés robbant ki közöttünk, miközben a temetkezési vállalat nyájas igazgatója úgy tett, mint aki oda sem figyel, és anya csak bámult ránk szigorúan, a saját fájdalma ködén át.

Csupa olyasmin veszekedtünk, aminek semmi köze sem volt az igazi vitához. Egyikünknek sem a végeredmény volt a fontos. Végül apát kompromisszumos megoldásként egy nem túl kirívó és nem is túl egyszerű koporsóban temettük el, és soha többé szót sem ejtettünk a kérdésről. Abszurd és illetlen vita volt, mert a halál árnyékában a világon minden dolog abszurdnak és illetlennek tűnik.

Később hazavittük anyát a Euclid Avenue-ra. Mindhárman leültünk a konyhaasztalhoz, kimerülten és sértődötten, a nyomorúságunkat újra az arcunkba tolta annak a negyedik, üres széknek a látványa. Hamarosan zokogásban törtünk ki. Jó ideig így gubbasztottunk, bőgtünk, amíg el nem fáradtunk, és a könnyeink el nem apadtak. Anya, aki egész nap szinte egy szót sem szólt, végül a következő megjegyzést tette:

– Hogy nézünk ki...! – mondta bánatosan.

Mégis halvány könnyedség volt a hangjában. Arra hívta fel a figyelmet, hogy mi, Robinsonok úgy ültünk ott, mint egy rakás szerencsétlenség – ránk sem lehetett ismerni, úgy bedagadt a szemünk, csöpögött az orrunk, ahogy küzdünk a fájdalmunkkal és tehetetlenségünkkel a saját konyhánkban. Kik vagyunk? Hát nem tudjuk? Apa talán nem mutatta meg? A magányunkból hívott vissza minket ezzel a három kurta szóval, ahogyan csak a mi anyánk volt képes erre.

Anya rám nézett, én pedig Craigre, és hirtelen az egész olyan viccesnek hatott. Az első kuncogás, ezt tudtuk, rendes körülmények között az üres szék felől érkezett volna. Lassan vihogni kezdtünk, majd kacarásztunk, végül harsány nevetésben törtünk ki. Belátom, furcsán hangzik, de ez sokkal, de sokkal jobban ment nekünk, mint a sírás. A lényeg az, hogy apának tetszett volna, ezért helyet engedtünk a nevetésnek.

APA ELVESZTÉSE CSAK TOVÁBB FOKOZTA AZT AZ ÉRZÉSEMET, hogy nincs időm malmozni és azon merengeni, merre tartson az életem. Apám mindössze ötvenöt éves volt, amikor meghalt. Suzanne huszonhat. A tanulság egyszerű: az élet rövid, és nem szabad elherdálni. Ha meghalnék, nem szeretném, ha úgy emlékeznének rám, hogy mennyi jogi összefoglalót írtam, vagy hány vállalati védjegyet segítettem védeni. Biztos voltam abban, hogy többet is tudok nyújtani a világnak. Ideje volt lépni.

Még mindig nem tudtam biztosan, hová is szeretnék eljutni, de szépen legépeltem a bemutatkozó leveleimet, és Chicago-szerte szétküldtem őket. Írtam alapítványok, közösségorientált

nonprofit cégek vezetőinek, a város nagy egyetemeinek, mindenhol kifejezetten a jogi osztályt kerestem meg – nem azért, mert jogi munkát akartam végezni, hanem azért, mert úgy gondoltam, ők sokkal nagyobb eséllyel válaszolnak a megkereséseimre. Szerencsére többen valóban válaszoltak is, meghívtak ebédelni, vagy behívtak egy megbeszélésre még akkor is, ha épp nem volt betölthető állás náluk. Az 1991-es év tavaszán és nyarán leültem mindenkivel, akiről csak kicsit is úgy gondoltam, hogy tanáccsal tudna szolgálni. A célom nem feltétlenül az volt, hogy új munkahelyet találjak, hanem az, hogy jobban rálássak, mik a lehetőségeim, és a többiek hogyan alakítják az életüket. Rájöttem, hogy az utazásom következő szakasza nem fog csak úgy magától kibontakozni, és a menő egyetemi diplomáim nem fognak automatikusan kielégítő munkához juttatni. Ha az ember nem csupán munkát, hanem karriert is szeretne, ahhoz nem elég végignyálazni az alumni névsor címlistáját – az komolyabb gondolkodást és erőfeszítést igényel. Sürgőződnöm és tanulnom kellett. Így hát újra meg újra kifejtettem a szakmai dilemmámat mindazoknak, akikkel találkoztam, kifaggattam őket, hogy mivel foglalkoznak, kiket ismernek. Őszinte kérdéseket tettem fel arról, hogy miféle munkalehetőségek adódnak egy jogász számára, aki valójában nem akar joggal foglalkozni.

Egyik délután ellátogattam egy barátságos, megfontolt férfi, Art Sussman irodájába, aki a Chicagói Egyetem belső jogtanácsosa volt. Mint kiderült, anya régebben körülbelül egy évig a titkárnőjeként dolgozott, begépelte, amit diktáltak neki, és rendben tartotta a jogi osztály aktáit. Ez tizedikes gimnazista

koromban volt, mielőtt anya a banknál helyezkedett volna el. Artot meglepte, amikor megtudta, hogy egyszer sem jártam bent anya munkahelyén – hogy egészen addig a napig egyszer sem tettem be a lábam az egyetem makulátlan, gótikus stílusú campusára, pedig alig néhány kilométerre onnan nőttem fel.

Őszintén szólva, semmi okom nem volt ellátogatni a campusra. A körzeti iskolánk nem szervezett oda osztálykirándulást. Ha léteztek is gyerekkoromban kulturális események a közösség számára, a családom nem tudott róluk. Nem voltak barátaink – de még ismerőseink sem –, akik felsőoktatási intézménybe jártak volna. A Chicagói Egyetem elit iskola volt, és szinte mindenki számára, akit akkoriban ismertem, az elit egyet jelentett azzal: nem nekünk való. Az iskola szürke kőépületei szinte szó szerint háttal fordítottak a környező utcáknak. Amikor akkoriban kocsival elhaladtunk mellette, apa a szemét forgatta az Ellis Avenue-n közveszélyesen és szabálytalanul átkelő diákok láttán, és sosem értette, ilyen okos emberek hogy a csudába nem tanulták meg, hogyan kell szabályosan átmenni a túloldalra.

Mint oly sok South Side-inak, a mi családuknak is kétségkívül homályos és korlátozott elképzelései voltak az egyetemről, még úgy is, hogy anya egy éven át örömmel dolgozott ott. Amikor eljött az idő, hogy Craiggel a továbbtanuláson gondolkozzunk, a Chicagói Egyetem eszünkbe sem jutott. Valami különös oknál fogva a Princeton sokkal elérhetőbbnek tűnt.

Art mindezt hitetlenkedve hallgatta.

– Tényleg sosem járt itt? – kérdezte. – Soha?

– Nem, egyszer sem.

Különös ereje volt annak, hogy ezt hangosan kimondtam. Korábban nem sokat gondolkodtam a dolgon, de most felötlött bennem, hogy tökéletesen megálltam volna a helyem a Chicagói Egyetem hallgatójaként, ha a pór nép és a talárosok közötti szakadék nem lett volna olyan mély – ha tudtam volna az iskoláról, és az iskola tudott volna rólam. Amikor ezen elgondolkodtam, valami ösztökélni kezdett, a felszín alatt megmoccant a küldetéstudat. Az, ahonnan jöttem, és az, amivé saját erőmből váltam, egy bizonyos, valószínűleg jelentőségteljes perspektívát nyújtott. Hirtelen rájöttem, az, hogy South Side-i fekete vagyok, rávilágított olyan problémákra is, amelyek létezéséről az Art Sussmanhoz hasonló embereknek még csak sejtelmük sincs.

Később hosszú éveken át lehetőségem volt az egyetemnek dolgozni, és közvetlenül foglalkozni közösség szervezési problémákkal, de egyelőre Art csak annyit ígért nagy előzékenyen, hogy körbeadja az önéletrajzomat.

– Szerintem érdemes lenne Susan Sherrel beszélnie – jegyezte meg, és ezzel a tudta nélkül elindított valamit, amit a mai napig felfoghatatlan láncreakciónak érzek. Susan körülbelül tizenöt évvel volt idősebb nálam. Korábban egy nagy ügyvédi iroda partnere volt, de otthagya a vállalati világot – ahogyan én is szerettem volna –, habár a chicagói városvezetés felkérésére még mindig foglalkozott jogi ügyekkel. Susannak szürke szeme volt, tejfehér bőre, mint egy viktoriánus királynőnek, és a nevetése sokszor végződött csibészes horkantásban. Elegánsan magabiztos volt és sokoldalú. Később életre szóló barátságot

kötöttem vele.

– Szívesen felvennélek – mondta, amikor végre találkoztunk –, de épp most mesélted el, hogy mennyire nem akarsz jogász lenni.

Susan ehelyett olyasmit javasolt, ami visszatekintve szintén sorsszerű lépésnek hat: az önéletrajzommal együtt átirányított az egyik kollégájához, akivel a városházán dolgoztak együtt – egy másik dezertőr társasági jogászhoz, akit vonzott a közszolgálat. Ő is a South Side szülötte volt, és végül nem is egyszer, hanem többször is nagyot fordított az életem kerekén.

– Mindenképp találkoznod kell Valerie Jarrett-tel – jelentette ki Susan.

Valerie Jarrettet épp akkoriban nevezték ki Chicago polgármestere operatív stábjának helyettes vezetőjévé, és ezer szállal kötődött a város afroamerikai közösségéhez. Susanhoz hasonlóan ő is elég eszes volt ahhoz, hogy a jogi egyetem után egy stabil cégnél helyezkedjen el, de volt elég önismerete ahhoz is, hogy rájöjjön, ez nem neki való. Elsősorban azért ment át a városházára, mert inspirálóan hatott rá Harold Washington, akit 1983-ban választottak meg polgármesternek, amikor én pont az egyetemre jártam, és ő lett az első afroamerikai ezen a poszton. Washington bőbeszédű, energikus politikus volt. A szüleim szerették, ahogyan Shakespeare-idézetekkel hintette tele az amúgy közvetlen hangvétellű beszédeit, és azt, hogy milyen étvágygal tömte magába a sült csirkét a South Side-i közösségi eseményeken. De ami a legfontosabb: Washington undorodott a Chicagót régóta kormányzó, gondosan körülsáncolt demokrata gépezettől, amely zsíros városi szerződésekkel jutalmazta a

politikai támogatóit, és megtúrta ugyan a feketéket a párt szolgálatában, de csak ritkán hagyta nekik, hogy hivatalosan választott pozíciót kapjanak.

A kampányát a város politikai rendszerének megreformálása köré építette, céljai között szerepelt, hogy gondoskodjanak az elhanyagolt körzetekről is. Washington egy paraszthajszállal ugyan, de megnyerte a választásokat. A stílusa pimasz volt, a vérmérséklete heves. Ékesszólásával és intelligenciájával képes volt ízekre szedni az ellenfeleit. Igazi fekete, eszes szuperhős volt. Rendszeresen és félelmet nem ismerve ment szembe a városi tanács régi gárdájának jobbára fehér tagjaival, és afféle két lábon járó legendának számított, különösen a város fekete lakossága körében, akik a vezetői tevékenységét a haladó szellemiség első jelének látták. Az általa felvázolt jövőkép a fiatal Barackot is inspirálta, aki 1985-ben érkezett Chicagóba, hogy közösségsszervezőként dolgozzon.

Washington Valerie-re is nagy hatást gyakorolt, aki harmincévesen, 1987-ben csatlakozott a polgármester csapatához, a második ciklusa elején. Valerie egy bájos kislány anyjaként épp válófélben volt, így meglehetősen kellemetlen időzítéssel hagyta ott a menő ügyvédi irodát, és pártolt át a városvezetéshez, ahol csökkent a jövedelme is. Alig pár hónappal azután, hogy elhelyezkedett új munkahelyén, bekövetkezett a tragédia: Harold Washington szívinfarktust kapott. Az íróasztalánál érte a halál, mindössze fél órával azután, hogy megtartotta az alacsony jövedelműek lakhatásáról szóló sajtótájékoztatót. Ezt követően a városi tanács egy fekete városatyát jelölt ki Washington helyére, ám az ő hivatali ideje

viszonylag rövidre sikerült. A szavazók ekkor Richard M. Daley-t választották meg, amit nagyon sok afroamerikai úgy élt meg, hogy éles kanyarral és lelombozó módon visszatértek a régi fehér chicagói politikához. M. Daley apja a korábbi polgármester, Richard J. Daley, akit széles körben Chicago nepotizmusáról híres keresztapjának tartottak.

Habár Valerie fenntartásokkal viseltetett az új vezetőség iránt, úgy döntött, hogy ott marad a városházán, kiköltözik a jogi osztályról, át egyenesen Daley polgármester irodájába. Örült, hogy ott lehetett, elsősorban a kontraszt miatt. Elmesélte, hogy mekkora megkönnyebbülés volt számára a váltás a társasági jogból a városirányítás területére, ami afféle izgalmas ugrásnak hatott a felhőkarcolók legfelső emeletén élő elit végtelenül kifinomult, valóságtól elrugaskodott jogi világából a való világba – a nagyon is való világba.

Chicagóban a Város- és Megyeháza (City Hall and County Building) egy lapos tetős, tizenegy szintes, gránitszürke monstrum, amely a magasvasút északi oldalán a Clark Street és a North LaSalle között áll teljes tömböt elfoglalja. A körülötte elhelyezkedő, ég felé törő irodakomplexumokhoz képest zömök, ám a pompát nem nélkülöző épület: magas korinthuszi oszlopok ölelik körbe, odabent pedig tágas, visszhangos, jobbára márvánnyal kirakott csarnokok várják a polgárokat. A megyei ügyintézés az épület keletre néző részében zajlik, a város a nyugati felét használja, és itt kapott otthont a polgármester, a városi tanács tagsága és a város jegyzője is. Azon a forró nyári napon, amikor beléptem, hogy felmenjek Valerie-hez az állásinterjúra, a városháza – egyszerre ijesztően

és felemelően – tele volt emberekkel.

Házasodni készülő párok várakoztak a folyosón, autótulajdonosok tértek be a járműüket regisztráltatni. Voltak, akik azért jöttek, hogy panaszt tegyenek a kátyúk, a háztulajdonosuk vagy épp a csatornázás állapota miatt, és minden olyan ügyben, amelyről úgy gondolták, hogy a városnak fejlesztenie kellene. Voltak ott csöppségek babakocsiban, idős asszonyok kerekesszékekben. Láttam ott újságírókat és lobbistákat, de még hajléktalanokat is, akik behúzódtak az épületbe a hőség elől. Kint a járdán, a hivatal előtt aktivisták transzparenszeket lengettek és skandáltak, bár arra már nem emlékszem, miért voltak annyira haragosak. Azt viszont tudom, hogy egyszerre döböntett meg és nyűgözött le a hely hatalmas, szervezett káosza. A városháza az embereké volt. Ezt a zajos és nyüzsgő közvetlenséget sosem éreztem a Sidley-nél.

Valerie aznap eredetileg csak húsz percet akart rám szánni, de a beszélgetésünk végül másfél órára nyúlt. Ez a gyönyörűen szabott kosztümöt viselő, vékony, világos bőrű, határozott tekintetű afroamerikai nő halkán beszélt, döbbenetesen összeszedett volt, és lenyűgözően sokrétű tudással rendelkezett a város működéséről. Élvezte a munkáját, de nem is próbálta véka alá rejteni, hogy mennyi fejfájást okoz a városvezetési munka bürokratikus jellege. Volt benne valami, amitől azonnal megnyugodtam. Évekkel később Valerie elmondta, mennyire meglepte, hogy a szokásos interjúztatási folyamatot milyen ügyesen a visszájára fordítottam aznap – elmondtam az alapvető és fontos információkat magamról, de ettől eltekintve

én faggattam őt, mert meg akartam tudni, pontosan hogyan viszonyul a munkájához, és a polgármester mennyire figyel oda az alkalmazottaira. Én legalább annyira fel akartam mérni, mennyire nekem való ez a munka, mint amennyire Valerie azt, hogy én mennyire illek ehhez a munkakörhöz.

Így visszatekintve biztos vagyok benne, hogy csak meg akartam ragadni az alkalmat, hogy egy olyan nővel beszélhessek, akinek a háttere hasonló az enyémhez, de jó pár évvel előrébb jár a pályáján. Valerie higgadt volt, merész és bölcs, ezzel a kombinációval addig csak ritkán találkoztam. Olyasvalaki, akitől lehet tanulni, akinek érdemes a közelében maradni. Ezt azonnal felismertem.

Mielőtt elkészöntem volna, állást ajánlott, meghívott, hogy legyek Daley polgármester asszisztense, amint készen állok rá. A továbbiakban nem joggal foglalkoznék. A fizetésem 60 ezer dollár lenne, nagyjából a Sidley & Austinnál kapott keresetem fele. Azt javasolta, alaposan gondoljam át, valóban felkészültem-e egy ekkora változásra. Ezt a lépést nekem kell megfontolnom, nekem kell megtennem.

Sosem voltam az az ember, aki nagyra tartja a városházát. Mivel a South Side-on, feketeként nőttem fel, nemigen hittem a politikában. A politikát hagyományosan a feketék ellen vetették be, elszigeteltek és kizártak vele minket, így lettünk aluliskolázottak, munkanélküliek vagy alulfizetett munkaerők. A nagyszüleim végigélték a Jim Crow-törvények borzalmait, a lakhatási diszkrimináció megaláztatásait, és alapvetően a hatalom semmilyen formájában nem bíztak meg. (Southside nagyapám, mint említettem, szentül hitte, hogy még a fogorvos

is ellene van.) Az apámat, aki az élete nagy részében a város alkalmazásában állt, gyakorlatilag besorozták a demokrata választási körzet vezetőjévé, hogy a munkahelyén egyáltalán előléptetésben reménykedhessen. Szerette a körzeti feladatok társas vonatkozásait, de mindig felháborította a városháza nepotizmusa.

Mindezek dacára én egyszer csak azt fontolgattam, hogy állást vállalom a városházán. A fizetéscsökkenés ténye fejbe vágott, de zsigeri szinten érdekelt a feladat. Újabb késztetést, csendes nógatást éreztem, hogy induljak el egy egészen másfajta jövő felé, mint amilyet addig terveztem. Már-már készen is álltam erre a lépésre, egy dolgot leszámítva. Amikor Valerie pár nappal később felhívott, hogy érdeklődjön, elmondtam neki, hogy még mindig töprengök az ajánlatán. Aztán egy utolsó, feltehetően különös kérdéssel álltam elő:

– Esetleg bemutatathatnám a vőlegényemnek is?

TALÁN ÉRDEMES ITT EGY KICSIT VISSZAKANYARODNOM AZ IDŐBEN, végig annak a nyárnak fullasztó hőségén, az édesapám halálát követő hosszú hónapok ködén. Barack apám temetésére Chicagóba repült, hogy velem legyen, ameddig csak lehet, majd visszatért a Harvardra befejezni a tanulmányait. A május végi záróvizsga után összekapakolt, eladta a banánsárga Datsunját, és megint visszarepült Chicagóba, megjelent a South Euclid Avenue 7436-os számú háza előtt, hogy a karjaimba zárhassam. Szerelmes voltam belé. Éreztem, hogy ő is szeret. Akkor már majdnem két éve éltünk távkapcsolatban, és most végre közel lehettünk egymáshoz. Ez azzal járt, hogy hétvégenként megint

sokáig ágyban maradhattunk, és újságot olvashattunk, elmehettünk valahova reggelizni, ha úgy tartotta kedvünk, és minden gondolatunkat megoszthattuk egymással. Vacsorarandit szervezhettünk hétfő estére meg kedd, szerda és csütörtök estére is. Együtt vásárolhattunk be és hajtogathattuk a tiszta ruhákat a tévé előtt. Azokon az estéken, amikor elsírtam magam apa elvesztése miatt, Barack most már ott volt mellettem, magához ölelt, és csókot lehelt a hajamba.

Barack megkönnyebbült, hogy befejezte végre a jogi egyetemet, alig várta, hogy kiszabaduljon a tudomány elvont világából, és végre olyan munkát végezhesen, amely leköti, és több köze van a valósághoz. Ráadásul eladta az etnikumokról és identitásról szóló könyvének ötletét egy New York-i kiadónak, ez pedig olyasvalaki számára, aki rajong a könyvekért, jelentős és alázatra készítő fejlemény volt. Előleget is kapott, és egy évet arra, hogy befejezze a kéziratot.

Barackot, mint általában, rengeteg lehetőség várta. A hírneve – a jogi karon dolgozó professzorainak áradozása, a *The New York Times*ban megjelent cikk arról, hogy megválasztották a *Law Review* elnökének – mintha vonzotta volna az ajánlatokat. A Chicagói Egyetem fizetés nélküli állást ajánlott, amely mellé egy kis iroda is járt a tárgyévra, az elképzelés pedig az volt, hogy ott írhatná a könyvét, és talán végül ott is maradna tanítani docensként a jogi karon. A munkatársaim a Sidley & Austinnál még mindig abban reménykedtek, hogy Barack teljes munkaidős állást vállal a cégnél, adtak neki egy íróasztalt, amelyet a júliusban esedékes szakvizsga előtti nyolc-tíz hétben használhatna. Eközben azt is fontolgatta, hogy elfogadja a

Davis, Miner, Barnhill & Galland ajánlatát, amely egy polgárjoggal, egyenlő lakhatási lehetőségekkel foglalkozó kis közhasznú cég volt, és az ügyvédei annak idején közeli kapcsolatot áptak Harold Washingtonnal, ami komoly vonzerőt jelentett Barack számára.

Volt valami eredendően megnyugtató egy olyan emberben, aki a lehetőségeit végtelennek látja, aki nem pazarol sem időt, sem energiát arra, hogy feltegye a kérdést, elfogynak-e valaha. Barack keményen és kötelességtudóan megdolgozott mindenért, amit most megkapott, de az eredményeit és haladását nem mérte másokéhoz, mint oly sokan az ismeretségi körömben – és ahogyan időnként jómagam is. Néha úgy tűnt, észre sem veszi az élet óriási mókuskerekét, és azokat a materiális javakat, amelyek megszerzésére egy harmincas éveiben járó jogásznak elvben törekednie kellene, az autótól kezdve, amit nem szégyell, a külvárosi kertes házig vagy egy menő lakásig Chicago üzleti negyedében. Ez a tulajdonsága már korábban is feltűnt, de most, hogy együtt laktunk, és épp életem első igazi hátraarcára készültem, elkezdtem még jobban értékelni.

Dióhéjban: Barack hitt és bízott akkor is, amikor mások nem. Egyszerű, szívós hite volt: ha az ember kitart az elvei mellett, akkor minden megoldódik. Mostanra már számos óvatos, józan beszélgetésen voltam túl oly sok emberrel azzal kapcsolatban, hogyan hagyhatnék hátra egy olyan karriert, amelyben – legalábbis külső mércék szerint – remekül megálltam a helyem. Annyiszor, de annyszor olvastam le az arcokról a figyelmeztetést és aggodalmat, amikor megemlítettem, hogy kölcsönöket kell visszafizetnem, és még a házvásárlásig sem

sikerült eljutnom. Önkéntelenül is visszagondoltam, az apám mekkora gondot fordított arra, hogy a céljai szerények legyenek, minden kockázatot messziről elkerült, hogy otthon biztosítsa számunkra az állandóságot. Még mindig ott csengett a fülemben anyám tanácsa: Először keresd meg a pénzt, és csak utána töprengj a boldogságod felől! A szorongásomat csak tovább erősítette az a mély vágyakozás, amely messze fölülmúlta minden anyagi természetű óhajomat: tudtam, hogy előbb vagy utóbb gyerekeket szeretnék. És ezt hogy lehetne megoldani, ha egyik napról a másikra egy teljesen ismeretlen területen kezdem újra az életemet?

Barack, amikor ismét megjelent Chicagóban, afféle nyugtató hatású ellenszer lett számomra. Magába szívta az aggodalmaimat, végighallgatott, ahogy felsoroltam az összes pénzügyi kötelezettségemet, és biztosított afelől, hogy ő is alig várja, hogy gyermekeink legyenek. Elismerte, hogy semmiképp sem láthatjuk előre, pontosan miképp fogunk boldogulni, hiszen egyikünk sem akart a jogászélet jelentette kényelmes kiszámíthatóság rabjává válni. A lényeg azonban az volt, hogy messze nem vagyunk szegények, és a jövőnk ígéretes, talán még ígéretesebb is attól, hogy nem kiszámítható.

Ő volt az egyedüli, aki azt mondta, vágjak csak bele, számoljak le minden aggodalommal, és induljak el abba az irányba, ami szerintem boldoggá tenne. Teljesen rendjén való, ha nekivágok az ismeretlennek, mert – és ez megdöbbentő hír lenne a Shields és Robinson család szinte minden tagjának, egészen Dandyig és Southside-ig visszamenőleg – az ismeretlen nem fog megölni.

„Nyugi – mondogatta Barack. – Meg tudod csinálni. Majd megoldjuk valahogy.”

MOST PEDIG EJTENÉK PÁR SZÓT A SZAKVIZSGÁRÓL: ez egy elkerülhetetlen feladat, beavatási rítus minden jogászipalánta életében, aki praktizálni szeretne. Ugyan maga a vizsga tartalma és felépítése államonként kissé eltérő lehet, a vizsgázás élménye – a kétnapos, tizenkét órás procedúra, melynek során bizonyítanunk kell a tudásunkat a szerződésekre vonatkozó törvényektől kezdve a biztosított tranzakciók titokzatos szabályaiig mindenről – az általános közvélekedés szerint maga a pokol. Ahogy most Barack tervezte, három évvel korábban én is elmentem letenni az illinoisi szakvizsgát, rögtön azon a nyáron, hogy végeztem a Harvardon. Ezzel együtt felvállaltam, hogy két hónapon át hatalmas önfegyelmet tanúsítok: elvégzem az elsőéves munkatársi feladatokat a Sidley-nél, eljárók a szakvizsgára felkészítő kurzusra is, és átrágom magam egy nyomasztóan vaskos gyakorlótesztkönyvön.

Ez volt az a nyár, amikor Craig esküvőjét tartották Janis szülővárosában, Denverben. Janis felkért koszorúslánynak, és számos okból kifolyólag – nem kis részben azért, mert hét éven át megállás nélkül hajtottam a Princetonon és a Harvardon – azonnal és lelkesen belevetettem magam a szerepbe. Sőhajtozva, lelkendezve néztem a menyasszonyi ruhákat, segítettem megtervezni a leánybúcsú minden részletét. Nem volt olyan, amit meg ne tettem volna azért, hogy a nagy nap a lehető legvidámabb legyen. Vagyis, sokkal jobban foglalkoztatott az, hogy a bátyám hogyan és mikor mondja el a házassági

fogadalmat, mint az, hogy átnézzem, mi számít jogellenes károkozásnak.

Ez még a régi időkben volt, amikor a teszteredmények postán érkeztek. Azon az őszön, miután már mögöttem volt mind a szakvizsga, mind az esküvő, az egyik nap felhívtam apát a munkahelyemről, és megkértem, nézze meg, hogy jött-e posta. Jött. Megkérdeztem, van-e köztük nekem címzett boríték. Volt. Esetleg egy levél az Illinois Állami Jogászegyesülettől? Úgy bizony, pontosan ez áll a borítékon. Ekkor megkértem, hogy nyissa fel a kedvemért. Papírzörgés hallatszott, majd hosszú, vészterhes csend a vonal túlsó végén.

Megbuktam.

Még soha az életben nem buktam meg, hacsak nem számítjuk azt a pillanatot, amikor ott álltam az osztály előtt, és nem tudtam elolvasni a „fehér” szót a kártyáról, amelyet a tanítónő tartott fel. De a szakvizsgát tényleg elszúrtam. Szégyelltem magam, úgy éreztem, ezzel most biztosan cserben hagytam mindenkit, aki valaha is tanított, bátorított vagy munkát adott. Nem szoktam hozzá a hibázáshoz. Épp az ellenkezője volt igaz: rendszerint túlteljesítettem, amikor egy fontos pillanatra vagy tesztre kellett felkészülnöm, de ezt most kiengedtem a markomból. Visszanézve azt gondolom, hogy ez annak az érdektelenségnek a mellékterméke volt, amelyet végig éreztem a jogi karon, kiégtem a hosszú diákévek alatt, untattak a számomra ezoterikusnak és a való élettől elrugaszkodottnak tűnő tantárgyak. Emberek és nem könyvek között akartam lenni, ezért volt a jogi egyetem legjobb időszaka az, amikor önkéntesként az iskola jogsegélyszolgálatán dolgoztam, ahol

egyeseeknek társadalombiztosításhoz segítettem jutni, másoknak meg kiállni egy igazságtalan háziúrral szemben.

Ennek ellenére nem szerettem kudarcot vallani. Ez a tüske még hónapokig bennem maradt, pedig a Sidley-nél nagyon sok kollégám vallotta meg, hogy elsőre nekik sem sikerült átmenniük a vizsgán. Később, még azon az őszön, szépen összekaptam magam, felkészültem az ismételésre, és könnyedén átmentem. Végül, a büszkeségemen esett csorbát leszámítva, a bukás az égadta világon semmilyen következménnyel nem járt.

Évekkel később azonban az emlék hatására a szokásosnál nagyobb kíváncsisággal figyeltem Barackot. Eljárt a szakvizsgára felkészítő órákra, mindenhová magával cipelte a gyakorlókönyveket, de mintha közel sem forgatta volna őket olyan rendszerességgel, mint ahogyan szerintem kellett volna – vagy ahogyan én forgattam volna, tudva, amit már tudtam. De nem akartam nyaggatni, sem magammal példálózni, hogy mi minden sülni el balul. Mi ketten mások voltunk. Először is, Barack feje olyan volt, mint egy információval telepakolt bőrönd, a tudás kiapadhatatlan tárháza, amelyből kénye-kedve szerint szedegethetett elő különféle adatokat. Úgy hívtam, hogy a tények embere, mert mintha mindenre tudott volna valamilyen adatot, bármerre fordult is a beszélgetés. Az emlékezete, ha nem is teljesen, de szinte fotografikus volt. Igazság szerint nem is aggódtam azon, hogy leteszi-e a szakvizsgát, és, kissé idegesítő módon, Barack sem.

Ezért korán ünnepeltünk, ugyanazon a napon, amikor véget ért a vizsga – 1991. július 31-én: asztalt foglaltunk magunknak a Gordon nevű belvárosi étteremben. Ez volt az egyik kedvenc

helyünk, ahol a különleges alkalmakat szoktuk ünnepelni. Puha art deco fények, hófehér abrosz fogadott, és csupa finomság várt minket, például kaviár és rántott articsóka volt az étlapon. A nyár közepén jártunk, és boldogok voltunk.

A Gordonban Barackkal mindig rendes vacsorát rendeltünk, előétellel és desszerttel is. Martinit ittunk, előételt eszegettünk. A főétel mellé finom bort választottunk. Elégedetten, talán egy kissé kapatosan is, semmiségekről beszélgettünk. Ahogy közeledett a vacsora vége, Barack elmosolyodott, és a házasságra terelte a szót. A kezemért nyúlt, elmondta, hogy teljes lényével szeret, de ennek ellenére nem igazán látja az egész értelmét. Azonnal az arcomba tolult a vér. Mintha egy gombot nyomott volna meg – azt a nagy, villogó, figyelmeztető táblákkal és kiürítési térképekkel körülvelt piros gombot, amilyen az atomerőművekben lehet. Komolyan? Muszáj ezt pont most?

Igen, muszáj volt. Már ezerszer végigmentünk a házasság elméleti megvitatásán, és soha semmi nem változott. Én hagyománykövető voltam, Barack nem. Egyértelműnek tűnt, hogy egyikünk sem fog visszakozni. Ennek ellenére mindez nem akadályozott meg bennünket – mégiscsak két jogászról volt szó –, hogy nagy elánnal elővegyük ismét a kérdést. A puccos vacsorájukat élvező sportzakós urak és elegáns hölgyek között igyekeztem halkán, higgadtan beszélni.

– Ha elköteleződnenk – mondtam a tőlem telhető legnyugodtabban –, miért ne tennénk hivatalossá? A méltóságod mely részét sértené?

Innentől már a régi vita jól ismert köreit futottuk. Számít a

házasság? Miért számít? Mi a baj Barackkal? Mi a baj velem? Milyen jövő vár ránk, ha még ezt sem tudjuk megbeszélni? Nem veszekedtünk, de vitáztunk, mégpedig jogásztílusban. Ütöttünk és visszaütöttünk, ízekre szedtük a kérdést, és minden aspektusát megvizsgáltuk, habár egyértelműen én voltam jobban feltűzelve. Jobbára én voltam az, aki beszélt.

Végül odajött a pincér egy desszertestányérral, amelyet ezüstbúra fedett. Odacsúsztatta elém, és felemelte a fedelet. Már-már túl ingerült voltam ahhoz, hogy lenézzek, de amikor odapillantottam, a csokoládétorta helyén egy sötét bársonydobozkát láttam. Benne pedig egy gyémántgyűrűt.

Barack huncutul nézett rám. Csőbe húzott. Az egész csak egy nagy trükk volt.

Kellett hozzá néhány másodperc, hogy a haragom elszálljon, és hatalmába kerítsen a boldog döbbenet. Barack azért húzott fel, mert ez volt az utolsó alkalom, hogy felhozta a nevetséges érveit a házasság ellen, és soha többé szóba sem akarta hozni, amíg csak élünk. Az ügyet lezártuk. Térdre ereszkedett, és érzelemtől elcsukló hangon, őszintén megkérdezte, hogy megtisztetem-e azzal, hogy feleségül megyek hozzá. Később megtudtam, hogy már anyámtól és a bátyámtól is jó előre megkérte a kezemet. Amikor igent mondtam, mintha az étterem összes vendége tapsolni kezdett volna.

Eltelt egy perc, talán kettő is, amíg elképedve bámultam az ujjamra felhúzott gyűrűt. Barackra néztem, hogy tényleg valóság-e. Mosolygott. Teljességgel meglepett. Bizonyos értelemben mindketten nyertünk.

– Nos – mondta lazán –, most már egy szavad sem lehet.

IGENT MONDTAM BARACKNAK, és nem sokkal ezután igent mondtam Valerie Jarrettnak is, elfogadtam az ajánlatát, hogy dolgozzam a városházán. Mielőtt elköteleztem volna magam, visszatértem korábbi kérésemre, hogy be szeretném neki mutatni Barackot, és megszerveztünk egy vacsorát, amikor hármasban elbeszélgethetünk.

Több okom is volt erre. Először is, kedveltem Valerie-t. Teljesen lenyűgözött. Akár elfogadom az állást, akár nem, alig vártam, hogy jobban megismerjem. Tudtam, hogy Barackot is le fogja nyűgözni. Ami azonban még ennél is fontosabb volt, szerettem volna, ha hallaná Valerie történetét. Barackhoz hasonlóan, ő is külföldön töltötte gyermekora egy részét – történetesen Iránban, ahol az apja kórházi orvosként dolgozott –, majd visszatért az Egyesült Államokba, hogy itt járjon iskolába, és ennek köszönhetően ugyanaz az elfogulatlan rálátás jellemezte, amelyet Baracknál is észrevettem. Ahogy Valerie-t, őt is inspirálta a hajdani polgármester, Harold Washington munkássága, ám határozottan kevesebb affinitást érzett a régimódi vezetésű testület iránt, amelyet Richard M. Daley képviselt. Ez már a közösségszervező volt benne: Washington hivatali ideje alatt is állhatatosan és nemritkán eredménytelenül kellett harcba szállnia a várossal szemben, hogy akár csak a legcsekélyebb támogatást is megszerezze az alulról jövő kezdeményezéseknek. Végig bátorított ugyan a munkalehetőségeimmel kapcsolatban, de szerintem csendben aggódott, hogy a végén ki fogok ábrándulni és elveszítem a kedvemet Daley mellett.

Valerie volt a megfelelő személy, aki válaszolhatott a

kérdéseimre. Az egész életét újrászervezte azért, hogy Washingtonnak dolgozhasson, és szinte azonnal el is veszítette őt. A polgármester halálát követő úr afféle figyelmeztető tanmese volt a jövőre nézve, tanulság, amelyet később rendszeresen próbáltam Amerika-szerte kifejteni: Chicagóban elkövettük azt a hibát, hogy minden reformmal kapcsolatos reményünket egyetlen emberbe vetettük, anélkül hogy a jövőképe támogatására politikai apparátust hoztunk volna létre. A szavazók, különösen a liberális és fekete szavazók, Washingtont afféle hős megmentőnek látták, jelképnek, ő volt az a férfi, aki mindent meg tudna változtatni. Washington ezt a terhet csodálatra méltó kitartással hordozta, rengeteg embert inspirált, köztük Barackot és Valerie-t is, hogy lépjenek ki a privát szektorból, és vállaljanak közösségi munkát és közszolgálatot. Amikor azonban Harold Washington meghalt, vele együtt az általa gerjesztett energia nagy része is odalett.

Valerie-nek alaposan át kellett gondolnia a döntését, hogy a polgármesteri hivatalnál maradjon-e, de elmagyarázta, miért így tartotta helyesnek. Úgy érezte, Daley támogatja, és tudta, hogy a munkája hasznos a város számára. A hűsége inkább Harold Washington elveinek szólt, mint magának az embernek. Az inspiráció önmagában kevés – kemény munkával kell megtámogatni. Ez a gondolat bennem és Barackban is visszhangra talált, és úgy éreztem, ezzel a vacsorával valami végképp eldőlt: Valerie Jarrett mostantól az életünk része lesz. Nem is kellett kimondanunk, mert úgy tűnt, mi hárman valamiképp némán megegyeztünk, hogy messzire fogjuk kísérni egymást.

MÉG EGY UTOLSÓ DOLGOT EL KELLETT INTÉZNÜNK, most, hogy jegyesek lettünk, én új állást vállaltam, Barack pedig elköteleződött a Davis, Miner, Barnhill & Galland nevű közhasznú ügyvédi irodánál, amely egy ideje udvarolt neki: nyaralni mentünk, vagy talán helyesebb lenne úgy fogalmazni, hogy afféle zarándokútra keltünk. Augusztus végén, egy szerdai napon szállt fel a gépünk Chicagóban, hosszan várakoztunk a frankfurti reptéren, majd újabb nyolc órát repültünk, és még hajnal előtt meg is érkeztünk Nairobibá. Ahogy kiléptünk a kenyai holdfénybe, egy egészen más világba csöppentünk.

Jártam már Jamaicában, a Bahamákon és Európában is néhányszor, de ennyire messze az otthonomtól még soha. Azonnal éreztem Nairobi idegenségét – pontosabban a saját idegenségemet hozzá képest –, már a hajnal első neszei közt is. Minél többet utaztam, annál inkább megszerettem ezt az érzést, ahogy egy új hely azonnal és őszintén megmutatkozik. A levegőnek más a súlya, mint megszoktuk; olyan illatok keringenek, amelyeket nem igazán tudunk beazonosítani, parázsló fa vagy talán benzin szaga, esetleg valamilyen édes illat libben felénk a virágba borult fák felől. Ugyanaz a nap kel fel, de egy kissé másmilyennek hat, mint ahogy addig ismertük.

Barack féltestvére, Auma kijött elénk a reptérre, és melegen üdvözölt minket. A két testvér alig néhányszor találkozott azóta, hogy Auma hat évvel korábban első ízben látogatott el Chicagóba, de szoros kapcsolatot ápoltak. Auma egy évvel idősebb Baracknál. Az édesanyja, Grace Kezia már állapotos volt, amikor az idősebb Barack Obama 1959-ben elhagyta

Nairobiból, és Hawaiira utazott tanulni. (Volt még egy fiuk is, Abongo, aki akkoriban tanult járni.) Miután a családfő az 1960-as évek közepén visszatért Kenyába, az idősebb Baracknak és Keziának még két gyermeke született.

Aumának ébenfekete bőre volt és ragyogó fehér fogsora, és erős brit akcentussal beszélt. Széles mosolya megnyugtató volt. Mire megérkeztem Kenyába, annyira kimerültem az utazástól, hogy szinte megszólalni sem bírtam, de ahogy ott utaztam a város felé Auma rozoga bogárhátú Volkswagenjének hátsó ülésén, észrevettem, hogy pont olyan könnyen mosolyodik el, mint Barack, és a koponyájuk íve is hasonló. Az is nyilvánvaló volt, hogy Auma is örökölte a család intellektusát: Kenyában nőtt fel, sokszor látogatott haza, de az egyetemet Németországban végezte, most is ott élt, és a PhD-jára készült. Folyékonyan beszélt angolul, németül, szuahéliül és a családjának helyi luo nyelvén. Hozzánk hasonlóan, ő is látogatóba jött.

Auma megszervezte, hogy Barackkal az egyik barátja üresen álló, spártai berendezésű, egyetlen hálósobás lakásában szállhassunk meg, egy jellegtelen, élénk rózsaszínre festett, salaktéglából épült házban. Az első pár napban úgy kidőltünk az időeltolódás miatt, hogy szinte felére lassulva mozogtunk. Vagy talán csak Nairobi tempója miatt éreztük így, mert a város egészen másképp lüktetett, mint Chicago. Az útjait és brit stílusú körforgalmait eldugaszolták a gyalogosok, kerékpárosok, autók és matatok – ezek az imbolygó mikrobuszok, amelyeket mindenfelé látni lehetett, telepingálva harsány színű képekkel és istennek szóló hálaüzenetekkel, a tetejükön magasra púpozott leszíjazott poggyásszal, és olyan

zsúfoltak voltak, hogy az utasok időnként inkább vállalták, hogy kívül, a járműbe kapaszkodva utazzanak.

Most már Afrikában voltam. Mámorító, kimerítő élmény volt, és teljesen új számomra. Auma égkek VW-je olyan ósdi volt, hogy időnként meg kellett tolni, hogy a motor beinduljon. Elővigyázatlanul fehér sportcipőt vásároltam az útra, de a sok autótólás után egyetlen nap alatt vörösesbarna lett, belepte Nairobi fahéjszínű pora.

Barack sokkal inkább otthon érezte magát Nairobiban, mint én, hiszen egyszer már járt ott. A turisták bizonytalanságával közlekedtem, éreztem, hogy fekete bőrünk dacára is kívülállók vagyunk. Időnként megbámultak minket az utcán. Nyilván nem vártam, hogy azonnal beilleszkedünk, de azt hiszem, naivan azzal a hittel érkeztem, hogy valami zsigeri kötődést fogok majd érezni a kontinenshez, amely gyerekkorom óta afféle anyaföldként élt a képzeletemben. Mintha azzal, hogy odamegyek, megélhetném a teljességet. Ám Afrika, természetesen, semmivel sem tartozott nekünk. Különös erre rájönni, megtapasztalni ezt a fajta köztes állapotot, ahogyan afroamerikaiként létezünk Afrikában. Nehezen megmagyarázható bánat ülte meg a szívemet, mintha mindkét országban elvesztettem volna a gyökereimet.

Napok óta tartott az utunk, és még mindig nem találtam a helyemet, ráadásul mindkettőnknek megfájdult a torka. Barackkal összekaptunk – arra már nem emlékszem, pontosan min is. Akármennyire lenyűgözött is minket Kenya, nagyon fáradtak voltunk, ebből pedig piszkálódás lett, abból pedig – ki tudja miért – düh. „Annyira haragszom Barackra – írtam a

naplómbe. – Szerintem nincs bennünk semmi közös.” A gondolataim itt elkalandoztak. Frusztrációm jeleként mindenesetre egy jól megnyomott hosszú vonást, igazi sebet ejtettem a papír üresen maradt részén.

Mint minden friss pár, épp tanultuk, hogyan kell vitatkozni. Nem veszekedtünk gyakran, és amikor mégis, akkor is jobbra semmiségeken kaptunk össze. Ilyenkor egy sor elfojtott bosszúság tört a felszínre, leginkább akkor, amikor mindketten túlhajtottuk magunkat, vagy épp feszültek voltunk. De veszekedtünk. A lényeg az, hogy ha mérges vagyok, én kiabálok. Amikor valami kiborít, az érzés intenzív testi tünetekkel jár, mintha egy tűzgolyó futna fel a gerincemen, és olyan erővel robban fel, hogy időnként nem is emlékszem arra, mit mondtam a pillanat hevében. Barack ezzel szemben higgadt és józan marad, a szavai választékos (és éppen ezért roppant idegesítő) folyamként ömlenek belőle. Beletelt egy kis időbe – valójában évekbe –, mire megértettük, hogy mindketten így vagyunk huzalozva, genetikai kódjaink és mindannak összességéként, amit a szüleink, és előttük az ő szüleik belénk plántáltak. Idővel rájöttünk, hogyan fejezzük ki és győzzük le az ingerültségünket és esetleges dühünket. Ma már nem ilyen drámaiak a veszekedéseink, ellenben sokszor hatékonyabbak, és mindig szem előtt tartjuk egymás iránt érzett szerelmünket, akármilyen feszültek vagyunk is.

Nairobiban a következő reggelen kék égboltra ébredtünk, frissen és energikusan, már nem gyötört minket annyira az időeltolódás, és újra a régi, boldog énünk nézett vissza ránk a tükröből. Aumával egy belvárosi vonatállomáson találkoztunk,

és hármásban szálltunk fel a zsaluléces ablakú személyvonatra, amely nyugat felé elhagyva a várost az Obama család ősi otthona felé tartott. Ahogy ott ültem a fülkében kenyaiakkal körülvéve, akik közül páran kosárban mocorgó, élő csirkével, mások a városban beszerzett vaskos bútorokkal utaztak, megint mellbe vágott, hogy hirtelen milyen különös fordulatot vett ennek a chicagói, asztalnál ücsörgő jogászlánynak az élete. Ez a mellettem ülő férfi egy szép napon megjelent az irodámban a fura nevével és a lehengerlő mosolyával, és elképesztő módon feldúlt mindent. El sem moccantam az ablak mellől, ahogy Afrika legnagyobb városi nyomornegyede, Kibera kiterjedt közössége elsuhant mellettünk, és fel-felvillantak alacsony viskói, a rozsdamarta háztetők, a sáros földutak és a nyitott csatornák, és akkora szegénység, amelyet egészen addig nem láttam, de még elképzelni sem tudtam volna.

Órákon át ültünk a vonaton. Barack végül elkezdett olvasni, de én továbbra is csak bámultam kifelé az ablakon, néztem, ahogy a nairobi nyomornegyedet felváltja a smaragdzöld vidék. A vonat észak felé, Kiszumu városa felé zötyögött, ahol Auma, Barack és én kiléptünk a perzselő egyenlítői hőségbe, és megint jött egy matatu, amely kirázta belőlünk a lelket, ahogy átrobogott a gabonaföldeken Kogelo, a nagymama faluja felé.

Sosem fogom elfelejteni a mélyvörös agyagot, amely Kenyának ezen a részén a földet borítja – olyan zsíros, hogy az már szinte időtlen. Sem azt, ahogy a por belepte az út széléről hangosan odaköszönő gyerekek sötét bőrét és haját. Emlékszem, milyen izzadtak és szomjasak voltunk, mire gyalog megtettük az út hátralevő részét a házig, ahol Barack nagymamája lakott.

Évek óta ebben a gondozott betonházikóban élt, a szomszédos veteményeskertet művelte, és gondozta a teheneit. Sarah nagyinak szólították. Alacsony, terebélyes asszony volt bölcs tekintettel és sok ráncba húzódó mosollyal. Nem beszélt angolul, csak a luo nyelvet ismerte, de nagyon örült, hogy ekkora utat tettünk meg azért, hogy meglátogassuk. Mellette nagyon magasnak éreztem magam. Különös, derűs kíváncsisággal vett szemügyre, mintha arra próbálna rájönni, honnan jöttem, és pontosan hogyan pottyantam az ajtaja elé. Az egyik első kérdése a következő volt:

– Melyik szüled fehér?

Felnevettem, és Auma segítségével elmagyaráztam, hogy ízig-vérig fekete vagyok, lényegében ennél feketébb Amerikában már nem is lehetnék.

Sarah nagyí ezt mókásnak találta. Mintha mindent mókásnak talált volna, Barackot pedig amiatt ugratta, hogy nem beszéli az ő nyelvét. Magával ragadott könnyed kedélye. Ahogy leszállt az est, a nagymama levágott nekünk egy csirkét, ragut főzött belőle, amit ugali nevű, kukoricadarából készült kásával tált. A szomszédok és rokonok egész idő alatt egymásnak adták a kilincset, beugrottak, hogy köszönjenek az Obama gyerekeknek, és gratuláljanak az eljegyzésünkhöz. Hálásan lapátoltam be az ételt, miközben a nap lenyugodott, és az éjszaka bekebelezte a települést, ahol nem volt villany, és elnyúlt felettünk a csillagokkal telehintett égbolt. Kisebb csodának hatott, hogy itt vagyok ezen a helyen. Egyszerű hálószobát kaptunk Barackkal, hallgattuk a körülöttünk elterülő kukoricaföldeken ciripelő tücskök koncertjét, a számunkra

láthatatlan állatok neszezését. Emlékszem, mennyire megérintett a végtelenbe nyúló táj és égbolt, ugyanakkor békét és biztonságot éreztem ebben a parányi hajlékban. Volt állásom, vőlegényem és egy népes családom – sőt még egy szimpatikus kenyai nagyim is. Így igaz: kiszakítottak a saját világomból, és egyelőre ez így volt jól.

Barackkal 1992-ben, egy napfényes októberi szombaton házasodtunk össze. Ott álltunk több mint háromszáz ember, a rokonaink és barátaink előtt a Trinity United Church of Christban a South Side-on. Hatalmas esküvő volt, mert annak kellett lennie: ha már egyszer Chicagóban házasodunk össze, nem kell rövidre fognunk a vendégek listáját. Az én gyökereim mélyre nyúltak. Nemcsak az unokatestvéreimet kellett meghívni, hanem az unokatestvéreim unokatestvéreit is, és nekik is voltak gyerekeik, én pedig egyiküket sem akartam kihagyni, mert mind szebbé és boldogabbá varázsolták ezt a napot.

Édesapám fiatalabb testvérei is ott voltak. Édesanyám családja teljes létszámban megjelent. Eljöttek régi iskolai barátaim, a szomszédok, és többen azok közül is, akiket még a Princetonról és a Whitley Youngból ismertem. Mrs. Smith, a gimnáziumi igazgatóhelyettesünk felesége, aki még mindig tőlünk nem messze, a Euclid Avenue-n lakott, segített megszervezni az esküvőt, míg a lakodalmon a velünk szemben lakó szomszédok, Mr. és Mrs. Thompson és a dzsesszzenekaruk szolgáltatta a zenét. Santita Jackson volt a koszorúslányom, aki igazi istennőnek hatott mélyen dekoltált fekete ruhájában. Régi kollégákat is meghívtam a Sidley-től, és újakat a városházáról. Barack ügyvédi irodájának jogász partnerei is eljöttek, ahogyan

a régi közösség-szervező barátai is. Barack harsány hawaii haveri köre boldogan vegyült el a maroknyi kenyai rokonsággal, akik élénk színekben pompázó kelet-afrikai fejfedőket viseltek. Sajnos Papi, Barack nagyapja, már nem élhette meg ezt a napot, mert előző télen rákban elhunyt, de édesanyja és a nagyanyja eljöttek Chicagóba, ahogy Auma és Maya, Barack más-más kontinensekről származó féltestvérei is, akiket összekovácsolt közös fivérük iránti szeretetük. Ez volt az első alkalom, hogy a családjaink találkoztak, és nagy volt az öröm.

Körbevett minket a szeretet – az eklektikus, multikulturális Obama-féle és a szilárd igazodási pontot jelentő South Side-i –, és ez a kétféle szeretet most érezhetően, padról padra összefonódott a templomban. Belekapaszkodtam Craig könyökébe, ahogy végigkísért a padsorok között. Amikor előreértünk, elkaptam édesanyám pillantását. Az első sorban ült, királynőnek hatott földig érő fekete-fehér flitteres ruhájában, amelyet együtt választottunk ki, a fejét felszегte, és a szemében büszkeség csillogott. Még mindig nap mint nap éreztük édesapám fájó hiányát, de ahogy ő szerette volna, az életünk ment tovább.

Barack aznap reggel csúnya náthával ébredt, amely csodálatos módon elmúlt, mire megérkezett a templomba. Most ott állt az oltárnál, ragyogó szemekkel mosolygott rám, kölcsönzött szmokingot és vadonatúj fényes cipőt viselt. A házasság még mindig nagyobb misztérium volt a számára, mint nekem, de a jegyességünk tizennégy hónapja alatt végig mindent beleadott. A nagy nap minden egyes részletét közösen dolgoztuk ki. Barack, aki a legelején kijelentette, hogy az esküvő

apró-cseprő dolgai nem érdeklik, végül szeretettel, előzékenyen – és megjósolhatóan – mindenről elmondta a véleményét, a virágkompozícióktól a szendvicsekig, amelyeket a South Shore Kulturális Központban szolgáltunk fel nagyjából egy órával később. Együtt választottuk ki az esküvői dalt, amelyet Santita énekelt el elképesztően gyönyörű hangján egy zongorista kíséretében.

Stevie Wonder „You and I (We Can Conquer the World)” című dala volt, amelyet először kisgyerekként hallottam, harmadikos vagy negyedikes koromban, amikor Southside a *Talking Book* albumot ajándékozta nekem – ez volt az első, nagy becsben tartott hanglemezem. Ahogy már említettem, nagyapáméknál pihent a polcon, és bármikor meghallgathattam, amikor látogatóba mentem. Nagyapa megtanította, hogyan kell ápolni a bakelitet, hogyan kell letörölni a port a lemez barázdáiról, hogyan kell kiemelni a tűt és a megfelelő helyre tenni. Általában egyedül hagyott a zenével, és elvonult, hogy magányomban megtanulhassam mindazt, amit egy lemez tanítani tud, leginkább azzal, hogy újra meg újra kislányos hangon, de teli tüdőből énekeltem a dalokat. „Én úgy képezem, hogy meghódíthatjuk a világot / szerelemben te meg én, te meg én, te meg én...”

Kilencéves voltam akkor. Semmit sem tudtam a szerelemről, az elköteleződésről és a világ meghódításáról. Egyet tehettem, fantáziadús elképzeléseket gyártottam arról, milyen lehet a szerelem, és ki lehetne az, aki egy szép napon felbukkan, és ilyen erősnek érzem majd magam mellette. Talán Michael Jackson? Esetleg José Cardenal a Cubsból? Valaki, aki olyan,

mint apa? Igazából elképzelni sem tudtam akkor azt, aki a „te” lehetne az „én” mellett.

És most itt voltunk.

A Trinity Church dinamikus, élő közösség hírében állt. Barack először akkor kezdett hozzájuk járni, amikor közösségszervezőként dolgozott, aztán nemrég mindketten hivatalosan is az egyházközösség tagjai lettünk, oly sok magasan képzett, fiatal afroamerikai barátunkat követve. A gyülekezet lelkipásztora, Jeremiah Wright tiszteletes szenzációs szónok hírében állt, aki szenvedélyesen küzdött a társadalmi igazságosságért, és most ő adott össze minket. Üdvözölte a rokonainkat és barátainkat, majd magasba tartotta a két jegygyűrűt, hogy mindenki lássa. Ékesszólóan beszélt arról, mit jelent szövetséget kötni egy szerető közösség színe előtt, azon emberek előtt, akik együttesen ismerik Barack egész személyiségét és az enyémet is.

Akkor éreztem meg az erejét annak, amit tettünk, a szertartás jelentőségét, ahogy ott álltunk a még meg nem írt jövőnkkel, az ezernyi ismeretlennel, és csak szorítottuk egymás kezét, ahogy végigmondtuk a házassági eskü szövegét.

Bármi vár is minket a nagyvilágban, együtt fogunk szembenézni vele. Mindent beleadtam ennek a napnak a megtervezésébe, mivel fontos volt nekem, hogy az egész elegáns legyen, de ekkor értettem meg, hogy ami igazán számít, amire örökké emlékezni fogok, ez az egymásba kapaszkodás lesz. Soha semmi nem egyensúlyozott ki ennyire. Hittem ebben a szövetségben, hittem ebben az emberben. A világ legegyszerűbb dolga volt ezt kimondani. Amikor Barackra pillantottam,

egészen biztos voltam benne, hogy ő is ugyanígy érez. Egyikünk sem könnyezett azon a napon. Egyikünk hangja sem bicsaklott meg. Legfeljebb kicsit szédültünk. A szertartás után pedig sok száz tanúnkkal együtt átvonultunk a lakodalomba. Ettünk, ittunk, táncoltunk, míg az örömtől végképp ki nem merültünk.

A NÁSZUTAT NYUGODT, LAZA UTAZGATÁSNAK szántuk Kalifornia északi részén, borozgatással, kiadós alvással, iszapfürdővel és jó ételekkel. Az esküvő másnapján elrepültünk San Franciscóba, néhány napot Napában töltöttünk, aztán autóval nekivágtunk az óceánparti sztrádának^[8], hogy eljussunk Big Surbe könyvet olvasni, bámulni az óceán végtelenbe nyúló kékjét, és kiszellőztetni a fejünket. Mesés volt, dacára Barack náthájának, amely valamiképp teljes erővel kiújult, és az iszapfürdőnek, amelyet mindketten idegesítőnek és kissé gusztustalannak találtunk.

Mozgalmas év állt mögöttünk, alig vártuk, hogy lógathassuk egy kicsit a lábunkat. Barack eredetileg azt tervezte, hogy az esküvő előtti hónapokban befejezi a könyvét, közben szorgalmasan dolgozik az új ügyvédi irodánál, de végül ennek nagy részét hirtelen mozdulattal félretette. Valamikor 1992 elején megkeresték a Project VOTE! nevű országos független szervezettől, amely azt a célt tűzte a zászlajára, hogy új szavazókat regisztrál azokban az államokban, ahol a kisebbségi részvétel hagyományosan alacsony. Megkérdezték Barackot, elvállalná-e a vezetői szerepet Illinois-ban. Chicagóban nyitottak helyi irodát, hogy még a novemberi választások előtt regisztrálják a fekete szavazókat. A becslések szerint 400 ezer

olyan afroamerikai élt az államban, akinek volt szavazati joga, de nem regisztrált, és a többségük Chicagóban és környékén lakott.

A fizetés borzalmas volt, de a munka Barack hitvallását tükrözte. 1983-ban Chicagóban egy hasonló választóregisztrációs kezdeményezés tette lehetővé, hogy Harold Washington állhasson a városvezetés élére. 1992-ben még nagyobb volt a tét: egy másik afroamerikai jelölt, Carol Moseley Braun mindenkit meglepett azzal, hogy hajszállal ugyan, de elnyerte a demokrata jelölést az amerikai szenátusi választáson, és később szépen szerepelt az elnök- és kongresszusi választáson is. Eközben Bill Clinton George H. W. Bushsal küzdött az elnöki posztért. A kisebbségi szavazók nem lazálhattak tovább.

Enyhe kifejezés, ha azt mondom, hogy Barack belevetette magát a munkába. A Project VOTE! célja az volt, hogy új illinois-i szavazókat toborozzon, még hozzá elképesztő sebességgel, heti tízezer embert. A munka hasonlított ahhoz, mint amit közösségsszervezőként végzett: a tavasz és a nyár folyamán csapatával végiglátogatta a gyülekezetek alagsorát, házról házra jártak, hogy beszéljenek a nem regisztrált szavazókkal. Rendszeresen tartotta a kapcsolatot a közösségek vezetőivel, és számtalanszor elmondta a szövegét a vagyonos támogatók előtt, hogy segítsen pénzt teremteni a rádiós hirdetések, illetve az információs füzetek elkészítéséhez, amelyeket szét lehetett osztani a fekete körzetekben és a szociális lakások lakói között. A szervezet üzenete konkrét volt és egyértelmű, hűen tükrözte azt, amit Barack is érzett a szíve

mélyén: a szavazás hatalom. Ha változást akarunk, akkor nem maradhatunk otthon a választás napján.

Amikor Barack este hazatért a Euclid Avenue-ra, legtöbbször ledobta magát a kanapéra, és búzlott a cigarettafüsttől, mert még mindig dohányzott, amikor nem láttam. Fáradtnak tűnt, de csüggedtnek sosem. Gondos nyilvántartást vezetett a regisztráció állásáról: az átlag lenyűgöző volt, hetente hétezer embert értek el a nyár derekán, de még így sem jártak a kitűzött cél közelében. Stratégiákat eszelt ki, hogyan lehetne hatékonyabban átadni az üzenetet, miképp lehetne több önkéntest aktivizálni, és eljutni azokhoz is, akiket eddig nem találtak meg. Számára ez az erőpróba olyan volt, mint a Rubik-kocka – olyan feladvány, amelyet csak úgy lehet megoldani, ha a kockákat a megfelelő sorrendben forgatjuk be a megfelelő helyre. Azt mondta, a legnehezebben a fiatalokat lehet elérni, a 18–30 év közötti korosztályt, mert ők teljesen kiábrándultak már az államból.

Eközben én nyakig benne voltam az állami gépezetben. Már egy éve dolgoztam Valerie-vel a polgármesteri hivatalban, én voltam az összekötő kapocs a város különféle osztályai, köztük az egészségügyi és humán szolgálat között is. A munka elég széles körű és emberközpontú volt ahhoz, hogy energiával töltsön fel, és szinte mindig érdekesnek találtam. Míg régebben azzal telt a napom, hogy összefoglalókat olvastam egy csendes, süppedős szőnyegű irodában, amelynek ablakai a tóra néztek, most egy ablaktalan szobában ültem a városháza egyik felsőbb emeletén, és a nap minden órájában zajos állampolgárok özönlöttek el az épületet.

Mint megtudtam, a kormányzati ügyek összetettek, és se vége, se hossza az ügyintézésnek. Ott ingáztam a különböző osztályok vezető értekezletei között, a városi megbízottakkal dolgoztam, és időnként kiküldtek Chicago valamelyik kerületébe, hogy nézzek utána a lakossági bejelentéseknek, amelyek a polgármesterhez futottak be. Kimentem szemrevételezni az elszállítandó kidőlt fákat, beszéltem a lelkészekkel, akiket zavart a forgalom, vagy nem találták megfelelőnek a szemétszállítást, és rendszeresen képviseltem a polgármesteri hivatalt a közösségi eseményeken. Egyszer a North Side-on szét kellett választanom a dulakodókat egy időseknek szervezett pikniken. Egyik tevékenység sem tartozott a társasági jogászok profiljába, éppen ezért izgalmasnak találtam. Úgy láttam Chicagót, mint még soha.

Még valami értékeset tanultam a Susan Sher és Valerie Jarrett közelében töltött időszak során. Ez a két nő képes volt egyszerre végtelenül magabiztos és végtelenül emberi is lenni. Susan acélos és megingathatatlan méltósággal vezette az értekezleteket. Valerie sosem félt attól, hogy kifejtse a véleményét egy szobányi konok férfi előtt, és sokszor sikerült is ügyesen a maga oldalára állítania a hallgatóságát. Olyan volt, mint egy sebesen száguldó üstökös: messziről látszott, hogy tart valahová. Nem sokkal az esküvőm előtt előléptették a város tervezési és gazdasági fejlesztési osztályának megbízottjává, és állást ajánlott nekem helyettes megbízottként. A tervek szerint a nászútról hazatérve kellett munkába állnom.

Valerie-vel többször találkoztam, mint Susannal, de szemmel tartottam mindkettejüket, ugyanúgy figyeltem a

tevékenységüket, mint annak idején Czernyt, az egyetemi mentoromat. Ezek a nők ismerték a saját hangjukat, és nem féltek használni. Ha a pillanat azt kívánta, humorosak voltak vagy alázatosak, de nem ingatták meg őket a hangoskodók, és egyszer sem kételkedtek a saját nézőpontjuk erejében. És ami a legfontosabb, mindketten dolgozó anyák voltak. Ebből a szempontból is árgus szemmel figyeltem őket, mert tudtam, hogy egy szép napon én is az akarok lenni. Valerie sosem habozott, hogy ott hagyjon-e egy nagy értekezletet, ha a lánya iskolájából hívták. Hasonlóképp Susan is kiszaladt a nap kellős közepén, ha az egyik fia belázasodott, vagy épp szerepelt az óvodai koncerten.

Kérlelhetetlenek voltak a fontossági sorrendjüket illetően, ha a gyerekeik szükségleteiről volt szó, még akkor is, ha ez időnként azzal járt, hogy megakasztják a munka menetét, de nem is próbálták különválasztani a munkát és a magánéletüket, ahogyan a Sidley-nél dolgozó férfi munkatársaimnál láttam. Abban sem vagyok biztos, hogy ezt egyáltalán megtehették volna, tekintve, hogy mindketten elvált szülőként zsonglörködtek az anyákra nehezedő szokásos elvárásokkal, aminek szintén megvoltak a maga érzelmi és pénzügyi nehézségei. Nem törekedtek tökéletességre, de valahogy mindig sikerült kiemelkedően teljesíteniük. Kettejüket mély és kölcsönösen segítőkész barátság kötötte össze, ez szintén komoly benyomást tett rám. Ledobtak minden álcot, és remekül, erőteljesen és példamutató módon csupán önmagukat adták.

AMIKOR BARACKKAL HAZATÉRTÜNK A KALIFORNIAI NÁSZUTUNKRÓL, jó és rossz hírek is vártak. A jó hírt a novemberi választások szolgáltatták, bátorító változások ígérését hozva. Bill Clinton elsőprő fölényrel nyert Illinois államban és országszerte, és egyetlen ciklus után félreállította Bush elnököt. Carol Moseley Braun szintén jelentős győzelmet aratott, ő lett az első afroamerikai nő, aki szenátori posztot foglalhatott el. Még izgalmasabb hír volt Barack számára az, hogy a választási részvételi arány elképesztően magas lett: a Project VOTE! közvetlenül 110 ezer új szavazót regisztrált, és a szélesebb rétegeket elérő, választásra buzdító kampányuk valószínűleg a teljes részvételt is jelentősen megdobta.

Évtizedek óta most először több mint félmillió fekete szavazó járult az urnákhoz Chicagóban, és ezzel bebizonyították, hogy közösen igenis erőt képviselnek, és befolyásolhatják a politikai eredményeket. Egyértelmű üzenet volt ez a törvényhozók és jövőbeli politikusok számára, és újra megjelent az az érzés, amely mintha odaveszett volna Harold Washington halálával: számít az afroamerikai szavazat. Politikailag sokba kerülne figyelmen kívül hagyni vagy félresöpörni a feketék szükségleteit és véleményét. Ezen túl motoszkált itt egy másodlagos üzenet is a fekete közösség számára, afféle emlékeztető, hogy a haladás lehetséges, és az értékünk mérhető. Mindez fellelkesítette Barackot. Akármennyire fárasztó volt is a feladat, szerette, mert általa jobban megismerte Chicago komplex politikai rendszerét, és bebizonyosodott, hogy közösségsszervezői ösztönei nagyobb léptékben is megbízhatóak. Együtt dolgozott az alulról jövő

szerveződések vezetőivel, a hétköznapi állampolgárokkal és választott tisztségviselőkkel, és szinte csodálatos módon mindez eredményesnek bizonyult. Több sajtóorgánium is kiemelte a Project VOTE! lenyűgöző hatását. A *Chicago* magazin újságírója „magas, megnyerő, munkamániás” jelzőkkel írta le Barackot, és azt is pedzegette, hogy egy szép napon akár maga is indulhatna a választáson, de Barack ezt az ötletet elegánsan elhessegette.

Akkor jöjjenek a rossz hírek is: ez a magas, megnyerő, munkamániás férfi, akihez nemrég feleségül mentem, elmulasztotta a könyve leadási határidejét. Annyira belefeledkezett a szavazók regisztrálásába, hogy végül csak egy részleges kéziratot sikerült benyújtania. Arra tértünk haza Kaliforniából, hogy a kiadó felbontotta vele a szerződést, és az ügynökén keresztül megüzente Baracknak, hogy vissza kell fizetnie a felvett 40 ezer dolláros jogdíjelőleget.

Ha pánikolt is, előttem nem mutatta ki. Épp elég dolgom volt azzal, hogy beleszokjak az új szerepembe a városházán, ami azzal járt, hogy még több körzeti bizottsági értekezletre kellett eljárnom, de szerencsére kevesebb időseknek szervezett piknikre, mint az előző munkahelyemen. Nem dolgoztam ugyan már annyit, mint társasági jogász koromban, de a város mindennapi csetepatéitól estére mégis teljesen leeresztettem, ezért olyankor már nem vágytam további stresszre, csak arra, hogy tölthessek magamnak egy pohár bort, kikapcsoljam az agyam, és a kanapén összekucorodva tévézzek. Ha valamit megtanultam az idő alatt, amíg Barackot lekötötte a Project VOTE!, az a következő volt: azzal nem segíték, ha az ő gondjai miatt aggódom – többek között azért sem, mert úgy tűnt, én

jóval megterhelőbbnek tartom őket, mint ő maga. A káosz fizikai fájdalmat okozott nekem, de Barackot mintha energiával töltötte volna fel. Olyan volt, mint egy cirkuszi zsonglőr, aki élvezettel pörgeti a tényérokát: ha minden túlságosan nyugodt, akkor úgy érzi, itt az ideje, hogy valamit sürgősen csináljon. Lassan megszoktam, hogy rendszeresen túlvállalja magát, újabb és újabb feladatokat vesz magára anélkül, hogy figyelembe venné, mennyi idő és energia áll a rendelkezésére. Például igent mondott arra, hogy több nonprofit cég bizottságában dolgozzon, ugyanakkor elfogadta a részmunkaidős tanári állást is a Chicagói Egyetemen a következő tavaszi szemeszterre, közben pedig azt tervezte, hogy főállásban az ügyvédi irodánál fog dolgozni.

És persze ott volt a könyve is. Barack ügynöke biztosra vette, hogy el tudja adni az ötletet egy másik kiadónak, de ehhez minél előbb be kellett fejezni a kéziratot. Mivel a tanári munka még nem kezdődött el, és megkapta az áldást az ügyvédi irodától is, amely már így is egy évet várt rá, hogy elkezdjen náluk teljes munkaidőben dolgozni, Barack előállt a számára tökéletes megoldással: a könyvet teljes elszigeteltségben fogja írni, a mindennapi zavaró körülményeket pedig úgy iktatja ki, hogy egy kis házikót bérel valahol, és azonnal nekiveselkedik a munkának. Mint amikor az egyetemisták végső kétségbeesésükben egész éjjel dolgoznak a beadandón, csak éppen a könyv megírása Barack becslése szerint nagyjából pár hónapot fog igénybe venni. Egyik este mindezt fel is vázolta nekem, úgy hat héttel az esküvőnk után, majd a mondandója végére tapintatosan odabiggyesztette a következő apróságot: az

édesanyja már meg is találta erre a tökéletes házikót. Sőt tulajdonképpen már ki is bérelte. Olcsó volt, csendes és a tengerparton állt. Sanurban. Sanur pedig Bali szigetén, Indonéziában található, nagyjából 15 ezer kilométerre tőlem.

OLYAN, MINT EGY ROSSZ VICC, NEM IGAZ? Mi történik, amikor egy magánykedvelő individualista férfi feleségül vesz egy társaságkedvelő, családcentrikus nőt, aki egy kicsit sem tűri a magányt?

Ha jól sejtem, a válasz valószínűleg a legjobb és leghasznosabb válasz szinte az összes házasságban felmerülő kérdésre, bármiről legyen is szó: meg kell találni az alkalmazkodás módját. Ha örökre felvállaltuk egymást, akkor nem igazán van más választásunk.

Barack tehát 1993 elején elrepült Balira, és nagyjából öt hetet töltött el kettesben a gondolataival, amíg a *Dreams from My Father* (Álmaim apámról)^[9] című könyve kéziratán dolgozott, jegyzetfüzeteket írt tele igényes kézírásával, a mondanivalója pedig kókuszpálmák alatt és a partot nyaldosó hullámok morájában, egykedvű napi sétái során kristályosodott ki. Eközben én otthon maradtam a Euclid Avenue-n, ott laktam édesanyám lakása felett, miközben újabb chicagói tél ereszkedett alá, és jégkéreggel vonta be a fákat és a járdákat. Igyekeztem lefoglalni magam, esténként a barátaimmal találkoztam és eljártam edzeni. Rendre azon kaptam magam, hogy a munkahelyen és amerre csak jártam, a mondandómba bele-beleszövöm ezt a furcsa, új kifejezést: *a férjem*. „A férjemmel lakásvásárlást tervezünk. A férjem író, és nemsokára befejezi a

könyvét.” Különösnek hatott, mégis mámorítónak, és felidézte az emlékeket arról a férfiről, aki éppenséggel nem volt ott velem. Rettenetesen hiányzott Barack, de amennyire lehetett, észszerűen fogtam fel a helyzetet, mert megértettem, hiába vagyunk friss házások, ez a közbjáték valószínűleg a legjobb megoldás.

Barack felpakolta a befejezetlen könyve okozta zűrzavart, és elutazott, hogy megharcoljon vele. Könnyen lehet, hogy ezzel is kímélni akart, nem akart az egészszel engem terhelni. Rendszeresen emlékeztetnem kellett magamat, hogy rendhagyó gondolkodású férfihoz mentem feleségül. Úgy kezelte a dolgait, ahogyan azt ő a legbölcsebbnek és leghatékonyabbnak találta, még akkor is, ha kívülről nézve ez tengerparti nyaralásnak tűnhetett – egyfajta nászútnak önmagával (magányosabb pillanataimban önkéntelenül is így gondoltam rá), a velem eltöltött nászút ráadásaként.

„Te meg én, te meg én, te meg én.” Tanultuk, hogyan alkalmazkodjunk egymáshoz, hogyan gyúrjuk magunkat egy szilárd és örökké tartó *mi*-vé. Noha ugyanaz a két ember voltunk, mint addig is, ugyanaz a pár, mint éveken át, most új címkeket kaptunk, afféle második személyiséget, amellyel most meg kellett birkóznunk. Ő az én férjem. Én vagyok az ő felesége. Kiálltunk a gyülekezet elé, hangosan kimondtuk egymásnak és a világnak is. Tényleg olyan érzés volt, hogy innentől új dolgokkal tartozunk egymásnak.

Sok nő számára, köztük számomra is, a „feleség” szó többletjelentéssel rendelkezik. Története van. Annak, aki hozzám hasonlóan az 1960–70-es években nőtt fel, a feleség

egyét jelentett azokkal a fehér asszonyokkal, akik a televízióban látott vígjátékokban tűntek fel – vidámak, jól fésültek, a fűzőtől karcsúak. Otthon maradtak, a gyerekeikkel foglalkoztak, és időre megfőzték a vacsorát. Előfordult ugyan, hogy rákaptak a sherryre, vagy évődtek a porszívókkal házaló ügynökkel, de az izgalom itt véget is ért. Természetesen a sors iróniája, hogy én ezeket a műsorokat a Euclid Avenue-n, a nappalinkban néztem, miközben a saját háztartásbeli édesanyám egy zokszó nélkül főzte a vacsorát, amíg a saját jóvágású édesapám a foteljában pihent a hosszú munkanap végén. A szüleim élete pontosan olyan hagyományos volt, mint amit a tévében láttam. Ami azt illeti, Barack néha viccesen meg is jegyzi, hogy a neveltetésem a *Leave it to Beaver* sorozat^[10] fekete verziója, mert a South Shore-i Robinsonok pont olyan mértékletesek és fiatalosak, mint a mayfieldi Cleaver család. Csak persze mi Cleaverék szegényebb változata voltunk, hiszen apa, Mr. Cleaverrel ellentétben, nem öltönyben, hanem a városi alkalmazottak kék zubbonyában járt. Barack megjegyzésébe mindig egy csepp irigység vegyül, hiszen az ő gyerekkora merőben más volt, de így utasítja el azt a mélyen gyökerező sztereotípiát is, hogy az afroamerikaiak szükségszerűen szétesett családokban élnek, és valamiért képtelenek vagyunk megélni ugyanazt a stabil, középosztálybeli álmot, mint fehér szomszédaink.

Személy szerint én gyerekként jobban kedveltem a *The Mary Tyler Moore Show*-t, amely teljesen magával ragadott. Marynek állása volt, divatos ruhái, és isteni frizurája! Független volt és vicces, és a többi, tévében látott nőtől eltérően, az ő problémái érdekesek voltak. A beszélgetései nem a gyerekekről meg a

háztartásról szóltak. Nem hagyta, hogy a főnöke, Lou Grant ugráltassa, és nem az volt élete egyetlen célja, hogy férjet találjon. Fiatalos volt, ugyanakkor nagyon is felnőtt. Jóval az internet előtti korban, amikor a világot szinte kizárólag a három tévécsatorna előregyártott műsorai jelentették, az ilyesmi sokat számított. Ha egy lány értelmesnek született, és szép lassan ráeszmélt, hogy valakinek a feleségénél azért több szeretne lenni, annak Mary Tyler Moore volt az ideálja.

Erre itt voltam én huszonkilenc évesen, ugyanabban a lakásban ültem, ahol annak idején ezeket a műsorokat néztem a tévében, és ettem az ételeket, amelyeket a türelmes és önzetlen Marian Robinson készített. Annyi mindent megkaptam – oktatást, egészséges öntudatot, jó nagy adag ambíciót –, és volt annyi eszem, hogy ezt elsősorban anyámnak tudjam be. Ő tanított meg olvasni, mielőtt iskolába mentem volna, segített helyesen kiejteni a szavakat, miközben ott ültem az ölében összegömbölyödve, mint egy kiscica, és lapozgattam a könyvtárból kölcsönzött *Dick and Jane* kötetet. Nagy gonddal főzött ránk, brokkolit és kelbimbót tett a tányérunkra, és elvárta, hogy meg is együk. És mindennek tetejébe kézzel varrta meg a végzősbálra a ruhámat! A lényeg, hogy lelkiismeretesen adott, és mindent megadott. Hagyta, hogy a családuk határozza meg őt. Most már épp elég idős voltam ahhoz, hogy felismerjem, egykor saját magától vonta meg azt a rengeteg időt, amit rám és Craigre áldozott.

Az életem fontos értékei ekkoriban afféle lelki megrázkódtatást okoztak. Magabiztosnak neveltek, aki nem ismer akadályokat, aki hiszi, hogy bármit elérhet, amit akar. És

én egyszerre akartam mindent. Mert, ahogy Suzanne mondaná: *miért is ne?* Vágytam Mary Tyler Moore svájcisapka-dobálós, független karrierista lendületére, ugyanakkor vonzott a stabilitást adó, önfeláldozó, látszólag unalmas hétköznapiság, amivel a feleség- és háziasszonyszerep járt. Vágytam a munkahelyi életre és az otthoni létre, de azzal a feltétellel, hogy az egyik sosem fogja elnyomni a másikat. Reméltem, hogy pontosan olyan leszek, mint édesanyám, ugyanakkor kicsit sem fogok rá hasonlítani. Különös és zavaros elképzelés volt ez. Vajon megkaphatok mindent? Meglesz minden? Fogalmam sem volt.

Barack eközben rendben visszatért Baliról, ragyogó arccal cipelte haza a táskányi jegyzetlapot, mert sikerült az elvonulását szerzői diadallá változtatnia. A könyvet lényegében befejezte. Az ügynöke pár hónap leforgása alatt eladta a kéziratot egy másik kiadónak, így ki tudták fizetni a tartozást, és megbeszélték a kiadással kapcsolatos terveket is. Számomra azonban fontosabb volt, hogy néhány óra leforgása alatt visszatértünk a friss házások könnyed ritmusához. Barack hazajött, véget ért a magány, ismét jelen van az életemben. *A férjem.* Mosolygott a vicceimen, kifaggatott, hogy milyen volt a napom, és este elalvás előtt szeretettel megcsókolt.

Ahogy teltek a hónapok, főzőcskéztünk, dolgoztunk, nevettünk és tervezgettünk. Azon a tavaszon sikerült annyira rendbe tennünk a pénzügyeinket, hogy vehettünk magunknak egy lakást, és kiköltöztünk a Euclid Avenue 7436-os szám alól egy takaros, egymásból nyíló szobákból álló, keskeny lakásba a Hyde Parkban, ahol keményfa padló és csempével kirakott

kandalló várt. Ez a hajlék volt tehát életünk új ugródeszkája. Barack bátorításával újabb kockázatot vállaltam, és munkahelyet váltottam, ez alkalommal Valerie-től és Susantól köszöntem el a városházán, hogy felfedezzem a nonprofit szervezetek világát, amely oly régóta hívogatott. Olyan vezetői szerepet találtam, amely segített a személyes fejlődésben. Még mindig nagyon sok dologgal kapcsolatban nem jutottam dűlőre – például elképzelni sem tudtam, hogyan lehetne egyé gyúrni Mary és Marian karakterét –, de egyelőre ezek a súlyosabb kérdések háttérbe szorultak, és ott szunnyadtak zavartalanul még egy jó ideig. Úgy gondoltam, minden gondom várhat, mert már *mi* voltunk, ketten együtt és boldogan. És úgy tűnt, ez a boldogság a kezdete mindennek.

A munkahelyváltás rengeteg feszültséggel járt. Azért vettek fel, hogy egy újonnan alakult szervezet, a Public Allies szintén akkor induló chicagói irodájának legyenek az ügyvezető igazgatója. Afféle startupon belüli startup volt, ráadásul egy olyan területen, ahol nem rendelkeztem számottevő szakmai tapasztalattal. A Public Alliest egy évvel korábban, Washingtonban alapították. Az ötlet Vanessa Kirsch és Katrina Browne agyából pattant ki, akik mindketten frissen végeztek az egyetemen, és azt a célt tűzték maguk elé, hogy több embert tereljenek a közszolgálati karrier és a nonprofit munka felé. Barack egy konferencián ismerkedett meg velük, és azonnal a tanácsadó testületük tagja lett, majd később ő javasolta, hogy keressenek meg engem az állással kapcsolatban.

A működési modell hasonlított ahhoz, amelyet a Teach for America^[11] kezdeményezés használt, és önmagában is újnak számított akkoriban: a Public Allies tehetséges fiatalokat toborzott, intenzív képzést és elhivatott mentorálást biztosított számukra, majd tíz hónapos gyakornoki pozíciókban helyezte el őket a közösség-szervezés területén, illetve közintézményekben azzal a reménnyel, hogy ott megállják a helyüket, és jelentősen hozzájárulnak az adott szervezet munkájához. A hosszabb távú cél az volt, hogy ezek a lehetőségek a toborzottak – ahogy mi neveztük: a „szövetségesek” – számára megfelelő tapasztalatot

és motivációt nyújtsanak ahhoz, hogy a következő években a nonprofit vagy az állami szektorban dolgozzanak, végső soron pedig közösségi vezetők új nemzedékévé váljanak.

Az elképzeléssel nagymértékben azonosultam. Nem felejtettem el, hogy a Princetonon elsőévesként mennyien mentünk be az MCAT- és LSAT-

vizsgákra, vagy öltöztünk ki a vállalati képzési programok interjúira anélkül, hogy egyszer is (legalábbis az én esetemben) felmerült volna bennünk, vagy éppenséggel tudtunk volna róla, hogy tengernyi civil szemléletű álláslehetőség áll nyitva előttünk. A Public Allies célja az volt, hogy a fenti helyzetet orvosolja, és kitágítsa a pályaválasztás előtt álló fiatalok látókörét. Nekem azonban különösen az tetszett, hogy az alapítók nem az hajtotta, hogy elit egyetemekről érkező diplomásokat küldjenek a városi közösségekbe, hanem elsősorban a már ott lévő tehetségek felkutatását és gondozását tűzték a zászlajukra. Nem kellett egyetemi diploma ahhoz, hogy valaki „szövetséges” legyen. Elég volt egy gimnáziumi érettségi, a jelöltnek tizenhét és harminc év közöttinek kellett lennie, és fel kellett mutatnia némi vezetői rátermettséget, még akkor is, ha az addigi élete során ezt nemigen csillogtathatta meg.

A Public Allies az ígéretről szólt – hogy felkutatja, gondozza és munkára fogja az ígéretes fiatalokat. A küldetésünk volt, hogy megkeressük azokat, akiknek a kiváló képességei egyébként rejtve maradnának, és esélyt adjunk nekik arra, hogy valami hasznosat tegyenek. Mintha maga a sors rendelte volna nekem ezt az állást. Annyiszor bámultam ki vágyakozva a South Side-ra a Sidley-nél a negyvenhetedik emeleti irodámból,

és most végre itt a lehetőség, hogy használjam mindazt, amit tudok. Éreztem, mennyi ígéret szunnyad felfedezetlenül az én kerületemhez hasonló körzetekben, és egészen biztos voltam benne, hogy tudom, hogyan lehet rábukkanni.

Ahogy az új feladatkörömön töprengtem, a gondolataim újra meg újra visszakanyarodtak a gyerekkoromhoz, különösen ahhoz a hónaphoz, amit abban a ceruzadobálás pokolban töltöttem másodikos kisdiákként a Bryn Mawr Általános Iskolában, mielőtt anya elintézte, hogy áthelyezzenek egy másik osztályba. Akkoriban csak a megkönnyebbülést éreztem, hogy ennyire szerencsés vagyok. De ahogy a szerencse onnantól kezdve mintha rendre szerepet játszott volna az életemben, mind gyakrabban gondoltam arra a huszon-egynéhány gyerekre, akik ott ragadtak abban az osztályban, azzal a közömbös és motiválatlan tanítónővel. Tudtam, hogy egyiküknél sem voltam okosabb. Csak épp akadt egy szószólóm, aki az érdekeimet képviselte. Felnőttként még többször gondolkodtam ezen, különösen akkor, amikor mások az eredményeimért ünnepeltek, mintha nem valamiféle különös és kegyetlen esetlegességnek lettek volna köszönhetők. Nem saját hibájukból ugyan, de azok a kis másodikosok egyévnyi tanulástól estek el. Mostanra már épp elég ilyet láttam, hogy megértsem, még a legkisebb hátrányból is pillanatok alatt behozhatatlan lemaradás lehet.

Washingtonban mindenesetre a Public Allies alapítóinak sikerült összeboronálniuk egy osztályt, amely tizenöt „szövetségesből” állt, akik városszerte különféle szervezeteknél dolgoztak. Emellett elegendő pénzt is szereztek ahhoz, hogy egy

új irodát nyissanak Chicagóban, és ez lett az első szervezetek egyike, amely központi támogatást kapott a Clinton elnöksége alatt létrehozott AmeriCorps közszolgálati programon keresztül. Itt kerültem én a képbe, tele lelkesedéssel és megannyi szorongással. Az állás feltételeinek tárgyalásakor jöttem rá arra, amire végül is számíthattam volna: a nonprofit szektor nem fizet jól. Először olyan alacsony fizetést ajánlottak, annnyival kevesebbet, mint amennyit a városházán kerestem – ami már eleve fele volt annak, amit jogászként kaptam –, hogy szó szerint nem engedhettem meg magamnak, hogy elfogadjam az állást. Ez vezetett el a második felismeréshez a nonprofit munkával, különösen a Public Allieshoz hasonló, fiatalok által vezetett startupokkal, és az ott dolgozó hatalmas szívű, fáradhatatlan szorgalmú emberekkel kapcsolatban. Úgy tűnt, velem ellentétben ők megengedhetik maguknak, hogy ott legyenek, az önfeláldozásukat ugyanis másféle lehetőségek is elősegítették: vagy nem volt visszafizetendő diákhitelük, vagy egy nagyobb örökség várományosai voltak, így nem kellett folyton azon törniük a fejüket, hogyan biztosítsák anyagilag a jövőjüket.

Egyértelművé vált, hogy ha csatlakozni szeretnék a köreikhez, akkor alkudoznom kell: pontosan akkora fizetést kellett kérnem, amekkorára szükségem volt, jelentősen többet, mint amire a Public Allies számított. Egész egyszerűen ez volt számomra a valóság. Nem lehettem szégyenlős, nem jöhettem zavarba a szükségleteim miatt. Még mindig nagyjából havonta 600 dollárnyi diákhitelrészletet kellett fizetnem a rendszeres kiadásaimon felül, és a férjemnek is megvolt a maga tartozása,

amelyet a jogi egyetem miatt vállalt. A szervezet vezetői nem hittek a fülüknek, amikor közöltem velük, mennyi kölcsönt vettem fel azért, hogy elvégezhessem az egyetemet, és ez mekkora havi törlesztőrészletet jelent, de hajlandók voltak új forrást szerezni, hogy csatlakozhassam hozzájuk.

És már rohantam is. Alig vártam, hogy megragadjam a kínálkozó alkalmat. Valójában ez volt az első lehetőség az életemben, hogy valamit szó szerint a semmiből építsek fel: a siker vagy a bukás szinte teljes mértékben az én erőfeszítéseimen múlt, nem a főnökömön vagy másokén. 1993 tavaszát azzal töltöttem, hogy nagy erővel felállítsam az irodát, létrehozzak egy kis csapatot, hogy őszre már fogadni tudjuk a „szövetségesek” első osztályát. Találtunk egy olcsó irodahelyiséget a Michigan Avenue-n, és adományként kaptunk jó pár használt széket és asztalt egy tanácsadó cégtől, amely lecserélte az irodái berendezését.

Eközben kihasználtam szinte minden összeköttetésünket, amelyet Barackkal az évek során kialakítottunk Chicagóban. Adományozókat kerestünk, és olyanokat, akik segíthetnek hosszú távú alapítványi támogatást szerezni, nem beszélve azokról, akik az állami szektorban hajlandók voltak befogadni egy „szövetségest” a szervezetükhöz a következő évre. Valerie elintézte, hogy néhányan elhelyezkedhessenek a polgármesteri hivatalnál és a város közegészségügyi osztályán, ahol fiataljaink a körzeti gyermekoltási programon dolgozhattak. Barack aktivizálta a közösségsszervezői hálózatát, hogy összekössenek minket jogsegélyszolgálati, érdekképviselési és oktatási területen dolgozó szakemberekkel. Különböző Sidley-partnerek

pedig csekkeket írtak a szervezet számára, és bemutattak minket befolyásos adományozóknak.

A legizgalmasabb feladatnak a „szövetségesek” felkutatását találtam. Az anyaszervezet segítségével országszerte meghirdettük a programot az egyetemeken, és persze a közelben is folyamatosan kerestük a tehetségeket. A csapatommal közösségi főiskolákra és Chicago környéki nagyobb városi gimnáziumokba is ellátogattunk. Bekopogtattunk a Cabrini-Green lakhatási projekt házainak ajtaján, közösségi gyűlésekre jártunk, felkutattuk az egyedülálló anyákkal dolgozó programokat. Mindenkit kifaggattunk, akivel csak találkoztunk, a lelkészektől kezdve a professzorokon át a környékbeli McDonald’s menedzseréig, hogy kik az általuk ismert legígéretesebb fiatalok. Kik a vezető típusok? Ki vágyik a jelenlegi élete nyújtotta lehetőségeknél nagyobb szabású feladatra? Ők voltak azok, akiket jelentkezésre akartunk buzdítani, arra sarkallni, hogy egy percre felejtsek el azokat az akadályokat, amelyek normális körülmények között az ilyesmit lehetetlenné teszik, és azt ígértük nekik, hogy szervezetként minden tőlünk telhetőt megteszünk – legyen az buszbérletigénylés vagy hozzájárulás a gyermekük napközbeni elhelyezésének költségeihez –, hogy fedezni tudják a megélhetésüket.

Őszre huszonhét „szövetséges” dolgozott Chicago-szerte gyakornoki pozícióban, a városházától kezdve egy South Side-i közösségsegítő hivatalon át a Pilsen negyedben található Latino Youth Alternatív Gimnáziumig. Eklektikus, lelkes kis csapat volt, tele idealizmussal és motivációval, a tagjai nagyon

különböző környezetből jöttek. Volt köztük hajdani bandatag, egy latin-amerikai nő, aki Chicago délnyugati részén nőtt fel és a Harvardon végzett, egy másik nő, aki a húszas éveiben járt, a Robert Taylor Homes szociális lakások^[12] egyikében lakott, gyermeket nevelt, és közben próbált félretenni az egyetemre, de akadt egy huszonhat éves férfi is a Grand Boulevardről, aki otthagyta a gimnáziumot, de könyvtári könyvekből továbbra is képezte magát, és később visszament leérettségizni.

A csapat péntekenként gyűlt össze az egyik befogadó szervezetünk irodájában, az egész napot arra szánták, hogy beszámoljanak a hetükről, megismerjék egymást, és szakmai fejlődésüket biztosító műhelyfoglalkozásokon vegyenek részt. Mindennél jobban imádtam ezeket a napokat. Szerettem, ahogy a termet megtölti az egymás után érkezők zsibongása, ahogy ledobják a hátizsákjukat a sarokban, lehámozzák magukról a több réteg téli holmit, és körben elhelyezkednek. Szerettem átvenni velük a kérdéseiket: az Excel-táblázatok használatát, hogy milyen öltözék illik egy irodai álláshoz, vagy honnan merítsenek bátorságot ahhoz, hogy kifejtsék az elképzeléseiket egy csapat náluk tanultabb, magabiztosabb ember előtt. Időnként persze kellemetlenebb visszajelzést is kellett adnom egy-egy „szövetségesnek”. Ha az jutott vissza hozzám, hogy valamelyikük elkésett a munkából, vagy nem vette komolyan a feladatait, akkor határozottan közöltem vele, hogy többet várunk el tőle. Ha pedig valamelyikük ideges volt a rosszul szervezett közösségi összejövetelek vagy a problémás ügyfelek miatt, azt javasoltam, nézze némi távolságból a dolgokat, és emlékeztettem a saját viszonylagos szerencséjére.

Ám mindenekelőtt megünnepeltünk minden apró tanulságot és előrelépést – amiből rengeteg akadt. Nem mindegyik „szövetséges” került végül a nonprofit vagy az állami szektorba, és nem is mindenkinek sikerült ledolgoznia a háttéréből adódó kezdeti hátrányokat, de az idők során elképedve láttam, mennyien értek el sikereket és köteleződtek el hosszú távon a közösségi érdekek szolgálata mellett. Egyesek maguk is csatlakoztak a Public Allies munkatársaihoz, sőt vannak, akik ma már kormányhivatalok vagy országos nonprofit szervezetek vezetői. Huszonöt évvel a megalakulása után a Public Allies még mindig működik Chicagóban és két tucat nagyvárosban, és országszerte több ezer végzett hallgatóval büszkélkedik. Szakmai múltam egyik legörömtelibb érzése az a tudat, hogy mindebben én is szerepet játszhattam, hozzájárulhattam egy életképes program létrejöttéhez.

A Public Alliest az újdonsült szülők kimerült büszkeségével dédelgettem. Minden este úgy feküdtem le aludni, hogy azon töprengtem, mi mindent kellene még tenni, és amint reggel kinyitottam a szemem, máris a napi, heti és havi teendőket vettem sorra. Miután tavasszal végzett az első huszonhét „szövetséges”, ősszel már negyven új diákot üdvözölhattunk, és onnantól meg sem állt a növekedés. Visszatekintve ezt tartom a legjobb állásomnak, mert olyan csodálatos izgalommal töltött el ez a munka, és még a legkisebb győzelemért is keményen meg kellett küzdenünk – akár azért, hogy megfelelő helyet találjunk egy spanyol ajkúnak, vagy hogy feltárjuk, miért retteg valaki annyira attól, hogy ismeretlen környéken vállaljon állást.

Életemben először úgy éreztem, igazán jelentős feladaton

dolgozom, közvetlenül gyakorlok hatást mások életére, miközben kapcsolatban maradok a várossal és a kultúrámmal is. Azt is jobban átéreztem, hogy mit élt meg Barack, amikor közösségsszervezőként vagy a Project VOTE!-nál dolgozott, és magával ragadta egy kemény küzdelem mindent háttérbe szorító fontossága – az egyetlen küzdelem, amelyet Barack szeretett, amit mindig is szeretni fog –, amely, miközben kiszívja az ember energiáit, mindent meg is ad, amire csak szükségünk lehet.

MÍG ENGEM TELJESEN LEKÖTÖTT A PUBLIC ALLIES, Barack beleszokott a viszonylagos nyugalomba és kiszámíthatóságba – legalábbis a saját mércéje szerint ez már az volt. Jogot tanított, illetve a rasszizmusról tartott kurzust a Chicagói Egyetem jogi karán, napközben pedig az ügyvédi irodában dolgozott, jobbára szavazati joggal és munkahelyi diszkriminációval kapcsolatos ügyeken. Időnként még mindig vezetett közösségsszervezői műhelyeket, olykor részt vett a csapatom pénteki ülésein a Public Alliesnél. Kívülről tökéletesnek tűnt mindez egy harmincas éveiben járó, intellektuális, civil beállítottságú fickó számára, aki az elvei miatt kategorikusan visszautasított számos, jóval jövedelmezőbb és nagyobb presztízsű állásajánlatot. Én úgy láttam, máris elért valamit az életben. Egyfajta egyensúlyt talált. Jogász volt, tanár és közösségsszervező egy személyben. És hamarosan író is lesz, hiszen kiadják a könyvét.

Miután visszatért Baliról, Barack több mint egy évet töltött az újabb könyve első verziójának megírásával azokban az

órákban, amikor épp nem valamelyik munkahelyén tartózkodott. Késő éjszakáig dolgozott a kisszobában, amelyet dolgozószobának alakítottunk ki a lakásunk hátsó traktusában – afféle zsúfolt, könyvekkel telepakolt bunkert hoztunk létre, amelyet én nagy szeretettel csak odúként emlegettem. Néhanapján bementem, átlépkedtem a papírhalmok felett, hogy leüljek a széke előtt álló ottománra, miközben dolgozott, és megpróbáltam egy-egy viccel vagy mosollyal magamra vonni a figyelmét, visszacsalogatni arról a messzi tájékról, ahol a gondolatai száguldoztak. A betolakodásomhoz jó képet vágott, de csak akkor, ha nem maradtam túl sokáig.

Lassan megértettem, hogy Barack az a típus, akinek szüksége van egy odúra, egy körülzárt kis kertre, ahol zavartalanul olvashat és írhat. Mintha egy rejtekajtó lenne, amely közvetlenül a gondolatai tágas horizontjára nyílik. Az ottani órák energiával töltötték fel. Ennek megfelelően mindig sikerült az odú valamilyen változatát megalkotnunk, bárhol laktunk is épp – bármilyen sarok vagy alköv megteszi. A mai napig, amikor Hawaiiin vagy Martha's Vineyard szigetén kiveszünk egy házat, ahogy megérkezünk, Barack már megy is megkeresni azt az üres szobát, amely a vakáció idejére betöltheti az odú szerepét. Ott nyugodtan cikázhat az egyszerre olvasott hat vagy hét könyve között, és lehajigálhatja a földre az újságjait. Számára az odú afféle szent hely, ahol a nagy felismerések születnek, ahol megtalálja a tisztánlátást. Számomra azonban bosszantó, kellemetlen rendetlenség. Egyetlen elvárást támasztottam: bárhol van is, az odúnak ajtóval kell rendelkeznie, hogy becsukhassam. Érthető okokból.

A *Dreams from My Fathert* 1995 nyarán adták ki. Jó kritikát kapott ugyan, mégis szerényen fogyott, de ez így rendben is volt. Az volt a fontos, hogy Barack végre feldolgozta az élete történetét, egymáshoz illesztette afrikai-kansasi-indonéziai-hawaii-chicagói identitásának különálló darabkáit, és az írás által tulajdonképpen teljessé tette önmagát. Büszke voltam rá. Az elbeszélésen keresztül afféle irodalmi békét kötött fantomszerű édesapjával. Természetesen ez a munka egyoldalú volt, Barack egyedül kereste meg a hiányzó elemeket és tárt fel minden rejtélyt, amelyet az idősebb Obama hátrahagyott. Ám ez összhangban volt azzal, ahogyan mindig mindenhez hozzáállt. Tudtam, hogy kisfiú kora óta igyekezett mindent egymaga cipelni.

AMINT ELKÉSZÜLT A KÖNYV, hirtelen úr támadt az életében, és – szintén összhangban azzal, ahogy mindig mindenhez hozzáállt – Barack kényszert érzett, hogy ezt az úrt haladéktalanul be is töltsse. Magánemberként két fájdalmas hírrrel kellett megbirkóznia: édesanyjánál, Ann-nél petefészekrákot diagnosztizáltak, így Jakartából Honoluluba költözött a kezelések miatt. Amennyire tudtunk, segítettünk, hogy megfelelő orvosi ellátásban részesüljön, és úgy tűnt, a kemoterápia hatásos is. Maya és Toot gondoskodtak róla Hawaiiin, Barack sokszor felhívta őket. A diagnózist azonban túl későn állították fel, a rák már előrehaladott állapotban volt, ezért nemigen lehetett tudni, mire számíthatunk. Tudtam, hogy ez lelkileg nagyon megviseli Barackot.

Eközben Chicagóban a politikai közbeszéd megint

felélénkült. Daley polgármestert 1995 tavaszán harmadszor is megválasztották, és most mindenki az 1996-os választásra gyúrt, amely során Illinois-nak új szenátort kellett választania, és Clinton elnök is bejelentette, hogy indulna a második ciklusért. Voltak botrányosabb hírek is: a hivatalban levő kongresszusi képviselők ellen szexuális bűncselekmény ügyében nyomoztak, így lehetőség nyílt, hogy egy új demokrata jelölt lépjen fel az állam kettes számú körzetében, amelyhez a chicagói South Side nagy része is tartozott. Alice Palmer, a népszerű szenátor, aki a Hyde Parkot és a South Shore-t képviselte, és akit Barack közelebbről is megismert a Project VOTE!-nál végzett munkája során, privát körben elkezdte pedzegetni, hogy indulna – így viszont megüresedne a helye az állami szenátusban, vagyis Baracknak lehetősége nyílna indulni a posztért.

„Érdekelne? Indulna?”

Akkoriban még nem tudhattam, de ezek a kérdések az életünk következő tíz évében folyamatosan vissza-visszatérnek, és dobpergésként kísérik szinte minden tettünket. „Megtenné? Megtehetné? Akarja? Akarnia kellene?” Ám ezeket mindig megelőzte egy másik kérdés, amelyet maga Barack tett fel, jó előre és némiképp előrelátóan, amikor arról volt szó, hogy bármilyen hivatali posztért indulna. Először aznap tette fel ezt a kérdést, amikor beszélt Alice Palmerről, a megüresedő székéről, és arról a benyomásáról, hogy talán nem csupán jogász, professzor, közösségsszervező és író, hanem mindezekén túl állami törvényhozó is lehetne: „Mit gondolsz minderről, Miche?”

Számomra e kérdés megválaszolása sosem volt különösebben nehéz. Nem, nem tartottam jó ötletnek, hogy Barack induljon a hivatali pozícióért. A konkrét érvem mindig az adott helyzet függvényében változott, amikor ez a kérdés épp felmerült, de a hozzáállásom sosem, ahogyan a földbe gyökerezett mamutfenyő sem mozdul. Ugyanakkor látható, hogy semmire sem mentem vele.

1996-ban az illinois-i szenátus esetében a következő érveket sorakoztattam fel: nem tartom sokra a politikusokat, éppen ezért nem rajongok azért az ötletért sem, hogy a férjemből politikus legyen. A politikáról többnyire az újságokból tájékozódtam, és ez alapján semmi sem tűnt különösképpen jónak vagy produktívnak. Barátságom Santita Jacksonnal adott némi ízelítőt abból, hogy a politikusoknak milyen sokat kell távol lenniük az otthonuktól. A törvényhozókra jobbra úgy gondoltam, mint holmi páncélos teknősökre, akiknek vastag a bőruk, lassan mozognak, és az önös érdek hajtja őket. Úgy véltem, Barack túl őszinte, túl sok merész terve van ahhoz, hogy elviselje azt a kemény, időhúzó gyűlölködést, amely a springfieldi kupolás székházban munkált.

A szívem mélyén hittem, hogy van jobb megoldás is arra, hogy egy jó ember hatással legyen a környezetére. Egészen őszintén pedig úgy gondoltam, hogy elevenen fogják felfalni.

A tudatom mélyén azonban már sorakoztak az ellenérvek is. Ha Barack hisz abban, hogy helye van a politikában, ki vagyok én, hogy az útjába álljak? Ki vagyok én, hogy elfojtsam az ötletet, még mielőtt egyáltalán megpróbálta volna? Végül is ő az egyetlen ember, aki biztatott, amikor ott akartam hagyni a

jogászai karrieremet, és ugyan megvoltak a maga aggályai azzal kapcsolatban, hogy a városházán vállaljak állást, de ennek ellenére támogatott. Most pedig ő az, aki több munkahelyen is dolgozik, részben azért, hogy kompenzálja az alacsonyabb fizetésemet, amit elfogadtam, hogy teljes munkaidőben lehessenek jötevé a Public Alliesnél. Az együtt töltött hat év alatt egyszer sem kételkedett a megérzéseimben vagy a képességeimben. A reakciója mindig ugyanaz volt: „Nyugi. Meg tudod csinálni. Majd megoldjuk valahogy.”

Így hát áldásomat adtam az első hivatali jelölésére, megspékelve persze némi házastársi figyelmeztetéssel:

– Szerintem sok frusztrációval fog járni – intettem. – Ha megválasztanak, mindent beledsz majd, és semmit nem lehet elérni, akármennyire igyekszel is. Az pedig az örületbe fog kergetni.

– Lehetséges – felelte Barack derűs vállrándítással. – De az is lehet, hogy tudok valami jót tenni. Ki tudja?

– Pontosan – mondtam én is vállat vonva. Nem az én dolgom, hogy lelohasszam az optimizmusát. – Ki tudja?

NYILVÁN SENKIT SEM ÉR MEGLEPETÉSKÉNT, hogy a férjem csakugyan politikai pályára lépett. Jó ember volt, aki hatással akart lenni a világra, és minden kételyem dacára úgy döntött, hogy ez a legmegfelelőbb út ennek elérésére. Ő ebben hitt.

Barackot 1996 novemberében választották meg Illinois állam szenátorának, és két hónappal később, a következő év elején esküdött fel. Nagy megrökönyödésemre élvezettel figyeltem a kampány alakulását. Segítettem aláírásokat gyűjteni, hogy

felkerüljön a listára, szombatonként a régi kerületemben egymás után zörgettem be az ajtókon, meghallgattam a lakók mondanivalóját az államról és a kormányról, és mindarról, amit szerintük meg kellene oldani. Mindez felidézte azokat a hétvégeket, amikor gyerekként apámmal jártam a környéket, ahogy ment fel azon a sok lépcsőn, és végezte a munkáját körzeti megbízottként. Ezen túl nem sok szükség volt rám, és ez nekem tökéletesen megfelelt. A kampány maradhatott hobbi, csinálhattam, amikor épp úgy tartotta kedvem, még élveztem is, aztán szépen visszatértem a saját munkámhoz.

Barack édesanyja elhunyt Honoluluban, nem sokkal a fia jelöltségének bejelentése után. Olyan gyorsan kezdett romlani az állapota, hogy Barack nem ért oda időben elbúcsúzni tőle. Ez teljesen összetörte. Ann Dunham volt az, aki bevezette az irodalom rejtelmeibe, aki megmutatta neki a jól felépített érvelés erejét. Nélküle Barack nem tapasztalhatta volna meg a jakartai monszunesőt, nem láthatta volna Bali vízi templomait. Talán sosem tanulta volna meg értékelni, milyen könnyű és felemelő egyik földrésről a másikra átugrani, sem azt, hogyan kell a szokatlant elfogadni. Ann felfedező volt, a saját szíve vágyainak rettenthetetlen követője. Szilajságát nagyban és kicsiben is láttam Barackban. Az Ann elvesztése feletti fájdalom törként ült mindkettőnk lelkében, közvetlenül a mellett a tör mellett, amely akkor mélyedt belénk, amikor apámat veszítettük el.

Most, hogy eljött a tél, és a törvényhozás ülésezett, a hét döntő részében távol voltunk egymástól. Barack hétfő esténként négy órát vezetett, hogy eljusson Springfieldbe, bejelentkezett egy olcsó hotelbe, ahol rengeteg más törvényhozó is megszállt,

és általában csak csütörtökön, késő este ért haza. Volt egy kis irodája a hivatalban, és egy részmunkaidős alkalmazottja Chicagóban. Az ügyvédi irodában visszavett a munkából, de annak érdekében, hogy ne maradjunk el az adósságunk törlesztőrészeivel, több kurzust vállalt a jogi karon, és az órákat azokra a napokra időzítette, amikor épp nem Springfieldben tartózkodott, illetve többet tanított, amikor a szenátus épp nem ülésezett. Amikor nem volt otthon, minden este beszélünk telefonon, megosztottuk egymással a gondolatainkat, és elmeséltük, kivel mi történt aznap. Péntekenként, már otthon, Chicagóban volt a fix randis esténk: általában a belvárosi Zinfandel nevű étteremben találkoztunk, miután mindketten végeztünk az aznapi munkával.

Kellemes nosztalgiával emlékszem vissza azokra az estékre, az étterem hangulatos fényeire, és hogy mennyire megjósolható volt, hogy pontosságszeretetem miatt mindig én fogok elsőnek érkezni. Vártam Barackot, és mivel a munkahét végén jártunk, és már réges-rég hozzászóktam, nem zavart, hogy késik. Tudtam, hogy előbb vagy utóbb befut, és a szívem nagyot dobban majd, mint mindig, amikor meglátom, ahogy belép az ajtón, átadja a télikabátját a hosztesznek, majd elindul az asztalok között, és elmosolyodik, amint a tekintetünk végre találkozik. Megcsókol, aztán leveszi a zakóját, a széktámlára teríti, és csak azután ül le. *Az én férjem.* A rutin megnyugtató. Szinte minden pénteken ugyanazt rendeltük – párolt marhasültet, kelbimbót és burgonyapürét –, és amikor megérkezett az étel, egy falatot sem hagytunk belőle.

Az egyik legszebb időszak volt ez számunkra, a

házasságunk aranykora, amikor neki is megvoltak a céljai, és nekem is. Még a springfieldi szenátusi megbízatása elején Barack az egyik héten tizenhét új törvényjavaslatot nyújtott be – valószínűleg ez rekordnak számított, de legalábbis mindenképp jelezte, mennyire tenni akar valamit. Volt, amit végül elfogadtak, de a többségét pillanatok alatt ízekre szedte a republikánusok által uralt felsőház, csírájában elfojtotta új kollégáinak részrehajlása és gyakorlatiasságnak álcázott cinizmusa. Láttam azokban a korai hónapokban, hogy pont úgy, ahogy megjósoltam, a politika harctérre változik, és ez a harc kimerítő, tele patthelyzettel és árulással, piszkos kis ügyletekkel és kompromisszumokkal, amelyek időnként fájdalmasak voltak. Ám azt is láttam, hogy Barack saját előrejelzése is helyesnek bizonyult. Különös módon, alkalmas volt a törvényhozás tusakodásaira, higgadt tudott maradni a legnagyobb felfordulás idején is – megszokta, hogy kívülálló, és a maga hawaii nyugalmaival tűrte a vereségeket. Kitartó maradt, és nem veszítette el a reményt, mert meggyőződéssel vallotta, hogy egy szép napon az általa felvázolt jövőkép valamiképp valóra fog válni. Bár sorra érték a csapások, ez őt nem zavarta. Mintha erre termelt volna. Sorra kapta az ütéseket, de ő továbbra is ragyogott, mint valami becses rézedény.

Én is átmeneti állapotban éltem. Új állásajánlatot fogadtam el: magamat is megleptem azzal, hogy úgy döntöttem, otthagynom a Public Alliest, azt a szervezetet, amelyet én raktam össze, és oly nagy gonddal fejlesztettem. Három éven át óriási lelkesedéssel vettem bele magam a munkába, felvállaltam a legnagyobb és legkisebb operatív feladatok felelősségét is,

egészen addig, hogy ellenőrizsem, van-e papír a fénymásolóban. A Public Allies élt és virult, életképességét már biztosítottak láttam a több évre megszerzett központi szubvencionálnak és alapítványi támogatásnak köszönhetően, ezért úgy éreztem, bátran továbbléphetek. Úgy esett, hogy 1996 őszén új lehetőség bukkant fel, szinte a semmiből. Art Sussman, a Chicagói Egyetemen dolgozó jogász, akivel évekkorábban már találkoztam, felhívott, hogy tájékoztasson egy frissen létrehozott pozícióról.

Az iskola dékánhelyettest keresett, aki a közösségi kapcsolatokra koncentrálna, mert végre eldöntötték, hogy hatékonyabban integrálódnak a várossal, különösen az egyetemet körülvevő South Side-i körzettel. Egyebek mellett egy közösségi szolgálati programot kellett létrehozni, amely bevonná a hallgatókat a környéken fellelhető önkéntes munkalehetőségekbe. A Public Alliesnél betöltött pozícióhoz hasonlóan ez az állás is egy olyan valóságra reagált, amelyet magam is személyesen átéltem. Mint ahogy azt évekkorábban elmeséltem Artnak, a saját kerületének hátat fordító Chicagói Egyetem mindig is kevésbé tűnt elérhetőnek, mint a menő keleti parti iskolák, ahova végül jártam, és mintha magát a helyi egyetemet is kevésbé érdekelt volna, mint azokat. Végre lehetőség nyílt megbontani ezeket a falakat, több hallgatót bevonni a város működésébe, a lakosokat közelebb hozni az egyetemhez, és mindezt nagyon inspirálónak találtam.

De minden inspiráción túl volt más oka is a váltásnak. Az egyetem olyan intézményes stabilitást nyújtott, amelyet egy még mindig gyerekcipőben járó nonprofit szervezet nem tudott

volna. A fizetésem jobb volt, a munkaidő kiszámíthatóbb, külön munkatárs gondoskodott arról, hogy a fénymásolóból ne fogyjon ki a papír, és szerelőt hívjanak, ha elromlott a lézernyomtató. Már harminckét éves voltam, és egyre többet gondolkoztam azon, miféle terheket szeretnék cipelni. A Zinfandelben elköltött vacsorák alatt Barackkal sokszor folytattuk ugyanazt az eszmecserét, amelyet ilyen-olyan formában már évekkal azelőtt elkezdtünk – arról, hogy miképp és hol tudunk változást előidézni, hatással lenni a környezetünkre, hogyan lehetne a legjobban beosztani az időnket és energiánkat.

Mindeközben pedig kezdtek lassan visszaszivárogni és egyre többet foglalkoztatni a régi kérdéseim arról, hogy ki vagyok, mit akarok kezdeni az életemmel. Részben azért is vállaltam el ezt az új állást, hogy több teret adjak a közös életünknek, de azért is, mert így jobb egészségügyi ellátásra voltam jogosult, mint korábban bármikor. És ez hamarosan roppant fontossá vált. Ahogy Barackkal ott ültünk az asztalnál a Zinfandelben és fogtuk egymás kezét a gyertyafényben az egyik péntek esti randevúnkon, miután elfogyasztottuk a marhasültet és vártuk a desszertet, a boldogságunkat csak egyvalami árnyékolta be. Szerettük volna, ha teherbe esem, de nem sikerült.

MINT KIDERÜLT, KÉT ELKÖTELEZETT, LELKIISMERETES, kifogástalan munkamorálhoz szokott szerelmes sem tud parancsszóra terhességet varázsolni. A termékenység nem meghódítható terület. Meglehetősen őrjítő, hogy nincs egyenes összefüggés az

erőfeszítés és az eredmény között. Számunkra ez épp olyan meglepő volt, mint amilyen kiábrándító. Akármennyire igyekeztünk is, sehogy sem következett be az áldott állapot. Egy ideig azt mondogattam magamnak, egész egyszerűen a távolság az oka, hiszen Barack hol otthon, hol Springfieldben volt. A próbálkozásainkat nem a havi hormonális ciklus határozta meg, hanem az illinois-i törvényhozás menetrendjével kellett összehangolnunk. Úgy gondoltam, ezen legalább segíthetünk.

De hiába rendeztük át az életünket, nem vált be, pedig Barack egy késő délutáni szavazás után azonnal autóba pattant, és padlógázzal sietett haza, hogy pont kifogjuk a peteérés időpontját. Akkor sem jártunk sikerrel, amikor a szenátus nyári szünetre ment, és Barack egész nap otthon volt, és bármikor ráért. Annyi éven át minden óvintézkedést megtettem, hogy ne essek teherbe, most viszont pont az ellenkezőjének veselkedtem neki eltökélten. Küldetésnek tekintettem. Az egyik terhességi teszt pozitív lett, így mindketten elfelejtettük minden aggodalmunkat, és repestünk az örömtől, de néhány héttel később elvetéltem, ami testi fájdalmakkal járt, és komoly csapást mért az optimizmusunkra. Amikor az utcán gyermekeikkel boldogan sétálgató anyákat láttam, elszorult a szívem a vágyakozástól, és megrohant az alkalmatlanság gyötrelmes érzése. Egyedül az vigasztalt, hogy Barackkal alig egy saroknyira laktunk Craigtól és feleségétől, akik már két gyönyörű csemetét neveltek, Leslie-t és Averyt. Megnyugvást találtam abban, hogy átugrottam hozzájuk játszani és mesét olvasni.

Ha listát kellene írnom mindazokról a dolgokról, amelyeket

senki nem mond el nekünk, amíg nyakig benne nem vagyunk, akkor a vetéléssel kezdeném. A vetélés már-már zsigeri szinten magányos, fájdalmas és elkésztő élmény. Ha megtörténik, könnyen élhetjük meg személyes kudarcként, holott nem az. Vagy tragédiaként, pedig attól függetlenül, hogy az adott pillanatban mennyire kétségbeejtőnek érződik, szintén nem az. Azt senki sem mondja el, hogy a vetélés gyakori jelenség, jóval több nővel megtörténik, mint gondolnánk, főleg ahhoz képest, hogy mekkora csend övezi. Ezt csak azután tudtam meg, hogy megemlítettem néhány barátnőmnek, akik a bizalmamat szeretettel és támogatással viszonzták, és megosztották saját vetélésük történetét. A fájdalmat ez ugyan nem szüntette meg, de azzal, hogy felszínre hozták a saját küzdelmeiket, megerősítettek, és így azt is megláttam, hogy amin keresztülmentem, az nem több egy természetes biológiai döccenésnél, amelynek során egy megtermékenyült petesejt, valószínűleg nagyon is jó okból, kénytelen volt kilökődni.

Az egyik ilyen barátnőm ajánlott egy termékenységgel foglalkozó orvost, akihez korábban a férjével jártak. Barackkal elvégeztettük a vizsgálatokat, és a doktor elmondta, nincs kimutatható gond egyikünkkel sem. Egyszerűen rejtély, hogy miért nem esem teherbe. Azt javasolta, hogy próbáljak Clomidot szedni néhány hónapig. Ez a gyógyszer a petesejt-termelést hivatott stimulálni. Amikor ez sem vált be, azt javasolta, hogy vállaljuk a mesterséges megtermékenyítést. Hihetetlenül szerencsések voltunk, mert az egyetemi egészségbiztosításom ennek majdnem teljes költségét fedezte.

Olyan érzés volt, mintha egy lottószelvényt vettünk volna,

csak épp tudományos alapokon nyugvót. Mire az előzetes orvosi beavatkozásokkal végeztünk, nagy pechünkre az állami törvényhozás visszatért az őszi ülésszakra, és magával ragadta az én kedves, figyelmes férjemet, így jobbára magamra maradtam, hogy a fogamzószerveim hatékonyságát maximumra pörgessem. Ez azzal járt, hogy több héten keresztül egy halom injekciót kellett beadnom magamnak, nap mint nap. A terv az volt, hogy az első gyógyszerrel visszafogjuk a petefészkem működését, majd később egy másik gyógyszerrel stimuláljuk, azért, hogy nagy mennyiségű életképes petesejtet termeljen.

Feszültséggel töltött el az a sok feladat és bizonytalanság, ami a folyamattal járt, de gyereket akartam. Ez a vágy mindig is ott élt bennem. Kislánként, amikor meguntam, hogy folyton csak a babáim műanyag arcát puszilgatom, könnyörögtem anyának, hogy szüljön még egy kisbabát, egy igazit, csak nekem. Megígértem, hogy minden feladatot átvállalok. Amikor anya hajthatatlan maradt, akkor átkutattam a fehérneműsfiókját, hogy megkeressem a fogamzásgátló tablettákat, mert úgy gondoltam, ha elkobzom, akkor talán lesz eredménye. Természetesen a tervem nem vált be, de a lényeg az, hogy már nagyon rég vágytam az anyaságra. Családot akartam, Barack is családot akart, erre itt ülök egymagamban a lakásunk fürdőszobájában, és igyekszem összeszedni minden bátorságomat, hogy a szent cél érdekében a combomba döfjem a tűt.

Talán ez volt az első alkalom, amikor enyhe neheztelést éreztem a politika és Barack megingathatatlan munkamorálja

miatt. Vagy talán átéltem a női lét nyomasztó terhét. Akárhogy is, Barack nem volt ott, én pedig egyedül cipeltem a felelősség súlyát. Máris éreztem, hogy elsősorban nekem kell majd áldozatokat hoznom, nem neki. A következő hetekben a férjem élte a szokásos életét, tette a dolgát, miközben én mindennap eljártam az ultrahangvizsgálatra, hogy ellenőrizzek a petesejtjeimet. Tőle nem vettek vért. Neki nem kellett értekezleteket lemondania, mert akkorra kapott időpontot a méhnyakvizsgálatra. Odaadó volt és lelkiismeretes, minden tőle telhetőt megtett. Elolvasta a témában az összes szacikket, egész éjjel beszélgetett velem, de egyetlen valós feladata volt, mégpedig az, hogy megjelenjen a rendelőben, és spermát szolgáltatson. Aztán, ha épp úgy tartotta kedve, nyugodtan megihatott egy martinit. Ez persze nem az ő hibája volt, de nem is volt egyenlő a terhünk, és minden nőnek, aki megrögzötten hisz abban, hogy az egyenlőség fontos, ez kissé zavaró lehet. Én leszek az, aki mindent átrendez, aki parkolópályára teszi a szenvedélyét és a karrierálmait, hogy ezt a mi közös álmunkat valóra tudjuk váltani. Azon kaptam magam, hogy eltöprengek. Akarom én ezt? Igen, nagyon is! És ezzel fogtam a tűt, és beleszúrtam a combomba.

NAGYJÁBÓL NYOLC HÉTTEL KÉSŐBB meghallottam azt a hangot, amely a neheztelés legkisebb nyomát is eltörölte: a lüktető, fátyolos szívdobogást a testem meleg oltalmából az ultrahangvizsgálaton. Teherbe estem. Végre. Hirtelen a felelősség és a viszonylagos áldozatok egészen más értelmezést nyertek – mint amikor a táj új színekbe öltözik, vagy amikor a

lakásban az összes bútort átrendezik, és hirtelen minden a helyére kerül. Egy titkot őrizve jártam-keltem. Ez az én privilégiumom, a női lét ajándéka. Boldogsággal töltött el az ígéret, amelyet magamban hordoztam.

Egész végig ezt éreztem, még akkor is, amikor az első trimeszter fáradtsága minden erőmet kiszívta, miközben ugyanolyan sok volt a munkám, és Barack is minden héten elutazott az állam fővárosába. Megvolt a magunk élete kifelé, de most már befelé is elkezdődött valami, egy kisbaba növekedett a pocakomban, egy kislány. (Mivel Barack szereti a tényeket, én pedig szeretek tervezni, muszáj volt megtudnunk a nemét.) Nem láthattuk, de ott volt, nőtt és erősödött, amint az ősz télbe fordult, aztán eljött a tavasz. Mindaz, amit korábban éreztem – amikor irigyeltem Barackot, hogy őt nem terheli meg ez az egész –, most teljességgel a visszájára fordult. Ő került kívülre, én pedig átélhettem a folyamatot. Én magam voltam a folyamat, elválaszthatatlan ettől a parányi, zsendülő lélettől, amely most belém könyökölt, vagy a sarkával belerúgott a húgyhólyagomba. Sosem voltam egyedül, sosem voltam magányos. A kislányom is ott volt, mindig: amikor munkába mentem, vagy zöldséget aprítottam a salátámhoz, vagy éjjel az ágyban hevertem, és az *Az a 9 hónap (What to Expect When You're Expecting)*^[13] című könyvet lapoztam fel immár ezredszerre.

A chicagói nyarak különös helyet foglalnak el a szívemben. Imádom, hogy késő estig világos marad az ég, imádom, ahogyan a Michigan-tó megtelik vitorlásokkal, és akkora lesz a hőség, hogy szinte vissza sem tudunk emlékezni a téli küzdelmekre. Imádom, ahogy nyáron a politikai élet lassan

elcsendesedik, és a mindennapokban egyre több a vidámság.

Bár valójában semmilyen ráhatásunk nem volt, valahogy végül mégis úgy tűnt, mintha tökéletesen időzítettünk volna. 1998. július 4-én korán reggel elkezdődtek a fájások. Barackkal bementünk a Chicagói Egyetem kórházába, magunkkal vittük Mayát is – aki Hawaiiról repült ide, hogy a szülés körüli időszakban velünk legyen –, és édesanyám is eljött támasznak. Még órák voltak addig, hogy városszerte beizzítsák a grillsütőket, és az emberek egymás után kiterítsék a plédeket a tóparton a fűben, zászlókat lengessenek, és várják, hogy az ünnepi tűzijáték petárdái felragyogjanak a víz felett. Abban az évben minderről lemaradtunk, mert egészen más ragyogta be a napunkat. Nem az országra gondoltunk, hanem a családunkra, amikor Malia Ann Obama, a valaha született két legtökéletesebb baba egyike megérkezett a világunkba.

Az anyaság lett életem fő mozgatórugója. Ez határozta meg a tetteimet, a döntéseimet, a mindennapok ritmusát. Nem kellett hozzá sok idő, még gondolkodnom sem kellett, hogy teljesen belefeledkezzem új szerepembe. Az a típus vagyok, aki ügyel a részletekre, és egy kisbaba neveléséhez a részletek egész tárházát kell figyelembe venni. Barackkal csak nézegettük Maliát, rózsabimbó ajkát, göndör, fekete hajcscáját, elrévedő tekintetét, meg-megrezzenő apró végtagjait. Megfürdettük, bepelenkáztuk, a mellkasunkhoz szorítottuk. Nyomon követtük az étkezését, az alvással töltött órák számát, számontartottuk minden gügyögését. Úgy elemeztük a teli pelusok tartalmát, mintha legalábbis a lányunk összes titkát elárulnák.

Aprócska ember, akit ránk bíztak. Letaglózott mindennek a felelőssége, és teljesen a hatása alá kerültem. Simán eltelt úgy egy óra, hogy csak néztem, ahogyan lélegzik. Amikor kisbaba van a házban, az idő megnyúlik vagy összehúzódik, egyetlen szokásos szabályt sem tart be. Egyetlen nap is végtelennek tűnhet, aztán hirtelen elszaladt fél év. Barackkal nagyokat neveltünk azon, mit tett velünk a szülőség. Annak idején a vacsoraidőt azzal töltöttük, hogy a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerének szövevényes voltát elemeztük, összevetettük azt, amit a Public Alliesnél végzett munkám során tapasztaltam, azokkal az elképzelésekkel,

amelyeket Barack próbált egy reformjavaslatba beépíteni, most viszont ugyanazzal a lendülettel vitáztunk azon, hogy Malia túlságosan is ragaszkodik a cumijához, vagy épp az altatási módszereinket ütköztettük. Mint minden újdonsült szülő, megszállottak voltunk, és egy kissé unalmasak is, de semmi sem tehetett volna minket boldogabbá. Maliát magunkkal vittük a bébihordozóban a Zinfandelbe a péntek esti randevúnkra, próbáltuk úgy megtervezni az étkezést, hogy hamar végezhessünk, mielőtt a kislányunk nyűgösködni kezd.

Jó pár hónappal Malia születése után visszamentem dolgozni a Chicagói Egyetemre. Sikerült megbeszélnem, hogy részmunkaidőben végezhessem a munkám, mert úgy gondoltam, ez a megoldás mindkét félnek optimális lesz – így egyszerre lehetek a karrierjét folytató nő és tökéletes anya, és ezzel meg is valósítom a Mary Tyler Moore–Marian Robinson-féle egyensúlyt, amelyről mindig is álmodtam. Találtunk egy bébiszittert, Glorina Casabalt, aki nálam tíz évvel idősebb, gondos, tapasztalt gondozó volt. A Fülöp-szigeteken született, ápolói képesítést szerzett, és két saját gyermeket nevelt fel. Glorina – azaz Glo – alacsony, mozgékony nő volt, praktikusan rövidre nyírt frizurával, arany drótkeretes szemüveggel, és tizenkét másodperc alatt tudta kicserélni a pelenkát. Az ápolónők hozzáértése, elképesztő munkabírása jellemezte, és a következő néhány évben megkerülhetetlen, szeretett tagja lett családunknak. A legfontosabb tulajdonsága az volt, hogy szenvedélyesen szerette a lányunkat.

Azt azonban nem is sejtettem – és ez is felkerülhetne a túl későn megtanult dolgok listájára –, hogy a részmunkaidős állás,

különösen, ha az a korábbi teljes munkaidős állás kicsinyített mása, igazából csapda is lehet. Legalábbis velem ez történt. A munkahelyen ugyanúgy minden értekezleten részt vettem, mint korábban is, és nagyjából ugyanazzal a felelősséggel kellett megbirkóznom. Az egyetlen igazi különbség az volt, hogy most feleannyit kerestem, és igyekeztem mindent belepréselni egy húszórás munkahétbe. Ha egy értekezlet elhúzódott, nyaktörő sebességgel rohantam haza Maliáért, hogy időben megérkezzünk – a lányom vidáman és boldogan, én izzadtan és lihegve – a délutáni baba-mama foglalkozásra a North Side-i zenestúdióba. Számomra ez őrijítő paradoxonnak hatott. Bűntudattal küszködtem, amikor otthon munkaügyben kellett telefonálnom. Másfajta bűntudat gyötört, amikor ott ültem bent az irodámban, és nem hagyott nyugodni a gondolat, hogy Malia esetleg allergiás a földimogyoróra. A részmunkaidős állásnak elvileg több szabadságot kellett volna biztosítania, de jobbára az volt az érzésem, hogy mindennek csak a felét végzem el, és az életemben a határok végképp elmosódtak.

Eközben Barack mintha töretlenül haladt volna előre. Néhány hónappal Malia születése után négy évre újraválasztották az állami szenátusban, a szavazatok 89%-át kapta meg. Népszerű volt és sikeres, vérbeli zsonglőrként máris nagyobb léptékben kezdett el gondolkodni – nevezetesen azon, hogy indul a kongresszusi választásokon, abban a reményben, hogy kiütheti a négy ciklus óta ott dolgozó demokratát, Bobby Rusht. Hogy azt gondoltam-e, jó ötlet, hogy indul a kongresszusi választáson? Egyáltalán nem. Valószínűtlennek tartottam a győzelmet, hiszen Rusht mindenki ismerte, Barack

pedig gyakorlatilag még mindig egy senki volt. De már politikusnak számított, és nyomot hagyott az államban a Demokrata Párt berkein belül. Voltak tanácsadói és támogatói, köztük páran az indulásra buzdították. Valaki előzetes felmérést is készített, amelyből az derült ki, hogy Barack akár nyerhetne is. És egyvalamit biztosan tudok a férjemről: nem lehet meglengetni előtte egy lehetőséget, amelytől azt remélheti, hogy az eddiginél nagyobb hatást gyakorolhat mások életére, és azt várni, hogy csak úgy elsétáljon mellette. Mert nem sétál el. Ő aztán nem sétál el!

AMIKOR MALIA MÁR MAJDNEM MÁSFÉL ÉVES VOLT, 1999-ben a karácsonyi ünnepekre elvittük Hawaiira, hogy meglátogassuk Toot nagymamát, aki akkor már hetvenhét éves volt, és évtizedek óta ugyanabban az emeletes házban lakott. Családi látogatásnak szántuk – minden évben ez volt az egyetlen olyan alkalom, amikor Toot együtt láthatta az unokáját és a dédunokáját. A tél ismét beburkolta Chicagót, kiszippantotta a meleget a levegőből, a kékséget az ég színéből. Sem otthon, sem a munkahelyen nem volt nyugtunk, ezért egy szerény hotelben foglaltunk szobát a Waikiki Beach közelében, és elkezdődött a visszaszámlálás. Baracknak abban a szemeszterben már nem kellett több órát tartania a jogi karon, én pedig szabadságot kértem a munkahelyemen. Ám a politika közbeszólt.

Az illinois-i szenátust egy maratoni hosszúságú vita tartotta fogva: megpróbálták megegyezni egy fontos büntetőjogi törvénytervezet rendelkezéseiről. Ahelyett, hogy az ünnepekre szünetet rendeltek volna el, külön ülést hirdettek meg azzal a

céllal, hogy a szavazást még karácsony előtt megejtik. Barack felhívott Springfieldből, hogy pár nappal el kell halasztanunk az utazásunkat. Nem örültem a hírnek, de megértettem, hogy nem tehet róla. Engem csak az érdekelt, hogy végül megérkezzünk Hawaiira, mert nem akartam, hogy Toot egyedül töltsen a karácsonyt, ráadásul Baracknak és nekem is nagy szükségünk volt a pihenésre. Úgy gondoltam, a hawaii út mindkettőnket elválaszt majd a munkától, és végre egy kis levegőhöz jutunk.

Barack hivatalosan is elindult a kongresszusi választásokon, ami azzal járt, hogy alig jutott ideje kikapcsolni. Később adott is egy interjút az egyik helyi lapnak, amelyben úgy becsülte, hogy az alatt a nagyjából hat hónap alatt, amíg a kongresszusi kampány zajlott, kevesebb mint négy teljes napot töltött otthon velem és Maliával. Ez volt a kampányolás fájdalmas valósága. A szokásos feladatain túl Barack egy hangosan ketyegő órával élt, amely folyamatosan emlékeztette arra, hány óra és perc van még hátra a márciusi előválasztásig. Az, hogy mivel tölti ezeket az órákat és perceket, hatással lehet a végeredményre, legalábbis elvben. Azt is akkor tanultam meg, hogy a kampánygépezet szempontjából minden óra és perc, amelyet a jelölt a családjával tölt, az alapvetően értékes idő elpocsékolása.

Mostanra már eléggé tapasztaltnak számítottam ahhoz, hogy igyekezzem a lehető legtávolabb maradni a választás mindennapos hullámhegyeitől és -völgyeitől. Tétován adtam áldásomat Barack indulására, az egészsel kapcsolatban afféle „jól van, essünk túl rajta” volt a hozzáállásom. Azt gondoltam, talán megpróbálja, de nem sikerül majd bekerülnie az országos politikába, és ez arra készíti, hogy valami egészen mással

próbálkozzon. Egy ideális világban – pontosabban az én ideális világomban – Barack, mondjuk, egy alapítvány vezetője lesz, mert így olyan ügyekre gyakorolhat hatást, amelyek számítanak, de mégis hazaér vacsorára.

December 23-án repültünk el Hawaiiira, miután a törvényhozás végre csak berekesztette az ülésezést az ünnepekre, habár nem sikerült dűlőre jutniuk. Így, a legnagyobb megkönnyebbülésre, el tudtunk utazni. A Waikiki Beach nagy élmény volt Malia számára. Fel-alá szaladgált a tengerparton, rugdosta a hullámokat, és a nagy lelkesedéstől teljesen kimerült. A karácsony boldogan és eseménytelenül telt Toottal, sorra kibontottuk az ajándékokat, és megcsodáltuk, milyen elszántsággal dolgozik az ötezer darabos kirakósán a kisasztala mellett. Mint mindig, Oahu faközöld vize és kedélyes lakossága segített elszakadni a mindennapos gondjainktól, nyugalom költözött a szívünkbe, és megelégedtünk a bőrünket simogató meleg szellő érintésével, valamint azzal, ahogy a lányunk szó szerint minden apróságnak örül. Ahogy a szalagcímek nem mulasztották el felhívni a figyelmünket: sebesen közeledtünk az új évezred hajnala felé. Mi azonban egy kellemes helyen tölthettük 1999 utolsó napjait.

Minden szépen ment, egészen addig, míg Barackra rá nem telefonáltak Illinois-ból, hogy a szenátus kissé váratlanul összehívta az ülést, hogy befejezze a munkát a büntetőjogi törvényjavaslaton. Ha Barack is szavazni óhajt, akkor nagyjából negyvennyolc órája van arra, hogy visszajusson Springfieldbe. Újabb óra kezdett el ketyegni. Elszoruló szívvel figyeltem, ahogy Barack akcióba lendül, átteteti a repülőjegyünket, hogy

másnap már indulhassunk is, ezzel lerövidítve a vakációnkat. Mennünk kellett. Nem volt más választásunk. Persze én maradhattam volna Maliával, de mi lett volna abban az öröm? Nem voltam oda az utazás ötletéért, de most is megértettem, hogy a politika már csak ilyen. Ez fontos szavazás – a törvényjavaslat új fegyvertartási intézkedéseket is tartalmazott, amelyeket Barack lelkesen támogatott –, és éppen elég megosztó volt ahhoz, hogy egyetlen hiányzó szenátoron megbukjon az egész. Eldöntöttük: hazamegyünk.

Ám akkor valami váratlan történt. Éjszaka Maliának felszökött a láza. Délután még vidáman pancsolt a hullámok között, de most – alig tizenkét óra elteltével – ide-oda dobálta tűzforró kis testét, a tekintete üveges lett, és fájdalmasan sírt, de ahhoz még túl kicsi volt, hogy elmondhassa, pontosan mi bántja. Lázcsillapítót adtam neki, de nem hatott. Az egyik fülét húzgálta, ezért gyanús lett, hogy begyulladt. Ekkor kezdett eljutni a tudatunkig ennek a jelentősége. Ott ültünk az ágy szélén, figyeltük Malia nyugtalan, felületes alvását. Alig pár óra választott el minket a repülőgép indulásától. Láttam, ahogy Barack arca egyre jobban elborul az aggodalomtól, ahogy ide-oda hányódik egymással ellentétes kötelezettségei között. Nem csupán az adott pillanatról kellett döntenünk.

– Malia nem repülhet – mondtam. – Ez nem is kérdés.

– Tudom.

– Megint át kell tetetnünk a járatunkat.

– Tudom.

Ott lebegett felettünk a ki nem mondott egyezség, hogy ő mehet. Kiléphet az ajtón, foghat egy taxit, amely a reptérre viszi,

és még időben odaérhet Springfieldbe a szavazásra. Ott hagyhatja beteg kislányát és zilált feleségét a Csendes-óceán közepén egy szigeten, és csatlakozhat a kollégáihoz. Ez is egy lehetőség. De nem fogok magamból mártírt csinálni azzal, hogy ezt felajánlom. Azt elismerem, hogy kiszolgáltatott helyzetbe kerültem, és gyötör a bizonytalanság, hogy mi lesz Maliával. Mi van, ha feljebb megy a láza? Mi van, ha kórházba kell vinni? Eközben világszerte nálunk jóval paranoiásabb emberek is léteztek, akik óvóhelyeket rendeztek be, pénzt halmoztak fel, és gallonszám hordták össze a vizet, hátha beüt a vég, és a legszörnyűbb millenniumi jóslatok válnak valóra: az elektromos és kommunikációs hálózatok összeomlanak, mert a programhibás számítógépek nem tudnak megbirkózni az ezredfordulás dátumváltással. Nem ez történt, de akkor is. Barack komolyan azon gondolkodik, hogy elutazik?

Mint kiderült, nem. Nem akart elutazni. Sosem tett volna ilyet.

Nem hallgattam a beszélgetést, amikor másnap felhívta az asszisztensét, hogy elmondja neki, nem lesz ott a törvénytervezet szavazásán. Nem érdekelt. Csak a kislányunkkal foglalkoztam. Amint Barack befejezte a hívást, ő is csak vele foglalkozott, a mi csöppségünkkel. Elsősorban neki tartoztunk mindennel.

Végül a kétezredik év mindenféle malőr nélkül köszöntött ránk. Néhány nap pihenés után és némi antibiotikum segítségével Malia csúnya fülgyulladás meggyógyult, és visszakaptuk a mi kis életvidám csemeténket. Az élet ment tovább. Mint mindig. Egy újabb tökéletes, kék egű napon

felszálltunk Honoluluban a repülőre, hazautaztunk Chicagóba, vissza a téli zimankóba – és a Barackot váró politikai katasztrófába.

A BÜNTETŐJOGI TÖRVÉNYJAVASLAT – öt szavazat híján – nem ment át az állami törvényhozáson. Számomra egyértelmű volt, hogy Barack távolléte nem osztott, nem szorozt: még ha időben visszaért volna is Hawaiiról, a szavazata egészen biztos, hogy nem befolyásolta volna a végeredményt. Ennek ellenére kemény kritika érte a távollétéért. A kongresszusi előválasztási ellenfelei kaptak is az alkalmon, hogy Barackot afféle bonviván törvényhozónak fessék le, aki vakációzni ment – nem is akárhová, hanem Hawaiira! –, és nem méltóztatott visszajönni szavazni egy ilyen jelentős ügyben, mint a fegyvertartás szabályozása.

Bobby Rush, a hivatalban levő kongresszusi képviselő alig néhány hónappal korábban tragikus körülmények között elveszítette az egyik családtagját egy chicagói tűzharcban, ami még rosszabb fényben tüntette fel Barackot. Mintha senki sem fogta volna fel, hogy Hawaiiról származik, és megözvegyült nagyanyját látogatta meg, sem azt, hogy a lánya megbetegedett. Csakis a szavazás számított. A sajtó hetekig ezen csámcsogott. A *Chicago Tribune* kiemelt helyen kritizálta azokat a szenátorokat, akiknek nem sikerült aznap szavazniuk, és „egy csapat pipogya birkának” nevezte őket. Barack a másik ellenfelétől, a szintén szenátor Donne Trottertől is megkapta a magáét, aki egy újságírónak így fogalmazott: „Nagyon sokat elárul egy ember jelleméről az is, ha képes a gyereket ürügyként felhasználni

arra, hogy ne menjen be dolgozni.”

Nem voltam hozzászokva az ilyesmihez. Sem az ellenfelekhez, sem ahhoz, hogy a családi életemet nagyító alá veszik a hírekben. Egészen eddig egyszer sem hallottam, hogy a férjem jellemét így megkérdőjelezték volna. Fájt a gondolat, hogy egy jó döntésért – az én szememben a helyes döntésért – ekkora árat kellett fizetnie. Barack cikket írt a körzetünk hetilapjába, amelyben higgadtan megvédte a döntését, hogy velem és Maliával maradt Hawaiiin. „Számos politikus szónokol a család képviselte értékek fontosságáról – írta. – Remélhetőleg megértik, amikor az Önök szenátora igyekszik a tőle telhető legjobban megfelelni ennek az értékrendnek.”

Úgy tűnt, egy kisgyerek bagatell fülfájása miatt Barack háromévnnyi szenátori munkája lett semmivé. Az állami kampányfinanszírozási törvények átalakításának vezéralakja volt, amelyekkel szigorúbb etikai szabályokat állítottak fel a választott tisztségviselők számára. Adócsökkentésekért és a dolgozó szegényeknek nyújtott hitelekért szállt síkra, és azért küzdött, hogy a vényre kapható gyógyszerekhez olcsóbban juthasson az időskorú lakosság. Az állam minden szegletében elnyerte a törvényhozók bizalmát, legyenek azok republikánusok vagy demokraták. De ezek a valós eredmények most nem számítottak. A küzdelem egy sorozat övön aluli ütése alacsonyodott.

Barack ellenfelei és az ő támogatóik a kampány kezdetétől ízléstelen elgondolásokat propagáltak, hogy félelmet és bizalmatlanságot szítsanak az afroamerikai szavazók körében, például azt sugallva, hogy Barack egy nagyszabású terv része,

melyet a Hyde Park fehér lakosai – értsd: a fehér zsidók – eszeltek ki, hogy az általuk preferált jelöltet erőltessék rá a South Side-ra. „Barackot a közösségünkben feketére mázolt arcú fehér férfinak látják” – nyilatkozta Donne Trotter a *Chicago Reader*nek. „A Harvardra járt, és tanult bolond lett belőle. Nem nyűgöznek le ezek a népek az ő keleti parti elit diplomáikkal.” Más szóval: nem közénk tartozik. Barack nem igazi fekete, mint ők – valaki, aki így beszél, így néz ki, és ilyen sok könyvet olvas, az soha nem is lehet az.

A legjobban az zavart, hogy Barack élő példája volt mindannak, amit a South Side-on saját bevallása szerint minden szülő a gyerekének kívánt. Pontosan az az ember volt, akiről Bobby Rush, Jesse Jackson és megannyi fekete vezető évek óta beszélt: egyetemre járt, és ahelyett, hogy otthagyt volna az afroamerikai közösséget, most őket igyekezett szolgálni. Túlfűtött választások voltak, ez igaz, de Barackot méltatlanul támadták. Meglepetten láttam, hogy a vezetőink úgy kezelték, mint aki csak a hatalmukat fenyegeti, bizalmatlanságot gerjesztettek azzal a sok maradi, értelmiségellenes elképzeléssel az etnikummal és társadalmi osztállyal kapcsolatban.

Undorodtam az egésztől.

Ami Barackot illeti, ő jobban bírta mindezt, mint én, mert már látta Springfieldben, milyen piszkos is lehet a politika, és hogy egyesek a politikai céljaik érdekében sokszor elferdítik az igazságot. Ugyan rosszul érintették a támadások, nem volt hajlandó feladni, a tél derekán is folytatta a kampánykörutat, minden héten elutazott Springfieldbe dolgozni, majd onnan haza, miközben minden erejével igyekezett visszaverni a vihart,

még akkor is, amikor az adományok kezdtek megcsappanni, és egyre több hozzájárulás vándorolt Bobby Rushhoz. Ahogy közeledett az előválasztás, Maliával egyre ritkábban láttuk, bár minden este felhívott minket, hogy jó éjszakát kívánjon.

Egyre hálásabb szívvel gondoltam vissza arra a néhány lopott napra ott a tengerparton. Tudtam, hogy a szíve mélyén Barack is így van ezzel. A nagy zajban, a tőlünk távol töltött megannyi éjszakán sem veszett ki belőle, hogy mindez fontos a számára. Semmit sem vett félvállról. Szinte minden egyes alkalommal, mielőtt letette a telefont, leheletnyi gyötrelmet véltem kihallani a hangjából. Mintha mindennap újra meg újra döntenie kellett volna a család és a politika, a politika és a család között.

Márciusban Barack elveszítette a demokrata előválasztást, amelyen Bobby Rush elsőprő győzelmet aratott.

Mindeközben én csak szorosan öleltem a kislányunkat.

AZTÁN MEGSZÜLETETT A MÁSODIK KISLÁNYUNK IS. Natasha Marian Obama 2001. június 10-én jött a világra a Chicagói Egyetem klinikáján, egyetlen kör IVF, fantasztikusan könnyű terhesség és zökkenőmentes szülés után, miközben Malia, aki akkor már majdnem hároméves volt, otthon várt minket anyámmal. Újszülött babánk gyönyörű volt, egy kisbárány sűrű fekete hajjal, élénk barna szempárral – a négyzetünk negyedik sarka. Madarat lehetett volna fogatni velünk.

Úgy terveztük, Sashának fogjuk nevezni. Azért választottam ezt a becenevet, mert vagánynak tartottam. Egy Sasha nevű lány nem tűri az ostobaságot. Mint minden szülő, én is azon kaptam

magam, hogy annyi mindent szeretnék megadni a gyerekeimnek, és azért fohászkodom, hogy soha semmi se ártson nekik. Reméltem, hogy okos, energikus nővé fejlődnek, optimisták lesznek, mint az apjuk, és ambiciózusak, mint az anyjuk. Mindennél jobban azt szerettem volna azonban, hogy erősek legyenek, sőt bizonyos mértékig acélosak, legyen tartásuk, és mindig előre törekedjenek, akármit hoz is a sors. Még csak nem is sejtettem, mi vár ránk a jövőben, hogyan zajlik majd a családunk élete – hogy minden jól alakul-e vagy rosszul, vagy mint ahogy a legtöbb ember életében, ebből is, abból is jut majd bőven. Az én dolgom egyelőre az volt, hogy minden eshetőségre felkészítsem őket.

Az egyetemen végzett munka kimerített, közel sem tökéletes helyzetet teremtett, annyi feladattal kellett zsonglörködnöm – ráadásul a gyerekfelügyelet költsége is alaposan megterhelte a családi kasszát. Miután Sasha megszületett, sokat gyötrődtem azon, hogy egyáltalán vissza akarok-e menni dolgozni, mert úgy gondoltam, a családunknak talán többet használok azzal, ha otthon maradok főállású anyaként. Glónak, a mi szeretett bébiszitterünknek jobban fizető ápolói állást ajánlottak, és vonakodva ugyan, de úgy döntött, ideje továbblépnie. Természetesen ezt nem vethettem a szemére, de Glo elvesztése mindent átrendezett dolgozó anyai szívemben. Az idő, amelyet Glo a családunkra szánt, lehetővé tette, hogy elég időt szenteljek a munkámnak. Úgy szerette a gyerekeinket, mintha a sajátjai lettek volna. Vigasztalhatatlanul zokogtam, amikor felmondott, tudtam, hogy milyen nehéz lesz mindent egyensúlyban tartanunk nélküle. Tudtam, milyen szerencsésnek számítottunk,

hogy volt pénzünk felfogadni. De most, hogy elment, úgy éreztem, mintha a fél karom odaveszett volna.

Imádtam együtt lenni a kislányainkkal. Minden percet és órát nagy becsben tartottam, különösen most, hogy Barack időbeosztása ennyire rendszertelenné vált. Ismét visszagondoltam anyám döntésére, hogy otthon maradt velem és Craiggel. Igen, idealizáltam az életét – azt képzeltem, hogy igazából jó szórakozás lepucolni az ablakpárkányokat és ruhát varrni nekünk –, de ahhoz képest, ahogy én eddig éltem, nyugalmasnak és megoldhatónak tűnt, amivel valószínűleg érdemes lenne megpróbálkoynom. Tetszett a gondolat, hogy csak egyvalamiért kell felelősséget vállalni, nem kettőért, és nem kellene az agyamat az otthon és a munka egymásnak ellentmondó elvárásaival gyötörni. Ráadásul, úgy tűnt, anyagilag is vállalható. Barack a jogi karon docensből adjunktussá lépett elő, ami tandíjkedvezményt biztosított az egyetemhez tartozó gyakorlóiskolában, ahol Malia hamarosan elkezdene az óvodát.

Ám ekkor jött a hívás Susan Shertől, aki korábban a városházán a mentorom és kollégám, most pedig a jogi osztály vezetője volt, és alelnökként dolgozott a Chicagói Egyetem Orvostudományi Központjában, ahol Sasha született nemrég. A központ új elnököt kapott, akiről mindenki ódákat zengett, és az egyik legfontosabb célként a közösségi elérés fejlesztését jelölte meg. Ügyvezető igazgatót szeretett volna felvenni a közösségi ügyek irányítására, amelynek munkaköri leírását mintha rám szabták volna. Érdekelne egy állásinterjú?

Sokat vívódtam, hogy egyáltalán beküldjem-e az

önéletrajzomat. Remek lehetőségnek tűnt, de addigra már gyakorlatilag meggyőztem magam, hogy nekem – és az egész családnak – az lesz a legjobb, ha otthon maradok. Mindenesetre nem ez volt életem legfényesebb időszaka, nem igazán tudtam elképzelni, hogy szépen beszárítsam a hajam, és kiskosztümbe bújjak. Éjjel többször is fel kellett még kelnem megszoztatni Sashát, vagyis kialvatlan voltam, és a kimerültség határáig jutottam. Noha még mindig ugyanúgy törekedtem a rendezettségre, kezdtem csatát veszíteni. A lakásunkban szanaszét heverték a szétdobált játékok, mesekönyvek és törlőkendőtasakok. Ha el akartam menni otthonról, ahhoz kellett az óriási babakocsi és a kicsit sem sikkes pelenkázótáska teletömve a legfontosabb kellékekkel: egy simítózáras tasakban Cheerios, néhány kedvenc játék, és egy váltás ruha – mindenkinek.

Az anyaság ugyanakkor csodálatos barátokkal is megajándékozott. Sikerült kapcsolatot kialakítanom egy csoport magasan képzett nővel, és létrejött egy csacsogós, mégis gyakorlatias társas kör. A legtöbben javában benne voltunk a harmincas éveinkben, különféle karrierutakon jártunk, a bankszekortól kezdve a kormányzati munkán át a nonprofit cégekig. Sokan egy időben szültünk. Ahogy nőtt a gyerekek száma, úgy lett szorosabb köztünk a kapocs. Szinte minden hétvégén találkoztunk. Vigyáztunk egymás babáira, együtt mentünk el az állatkertbe, csoportos jegyet váltottunk a *Disney on Ice* revüre. Előfordult, hogy egy-egy szombat délután csak szélnek engedték az aprónépet valamelyikünk lakásában, hadd játsszanak, mi pedig felbontottunk egy üveg bort.

Mindannyian tanult, ambiciózus nők voltunk, akik rajongtak a gyerekeikért, de jobbra csak kapkodtuk a fejünket, hogyan is tarthatnánk mindent kézben. Ami a munkát és a gyereknevelést illeti, ezerféleképp oldottuk meg. Volt, aki teljes munkaidőben vagy részmunkaidőben dolgozott; volt, aki otthon maradt a gyerekekkel. Egyikünk hagyta, hogy a tipegőkorú gyerek hot dogot egyen és kukoricacsipszet; másikunk mindenből teljes kiőrlésűt adott a csemetéjének. Volt, akinek a férje mindenben részt vett; volt, akinek a társa – az enyémhez hasonlóan – túlvállalta magát, és sokat volt távol. Egyes barátnőim hihetetlenül boldogok voltak; mások változtatni szerettek volna, és másféle egyensúlyra törekedtek. A legtöbbünk életében mindennapos volt az újratervezés, az élet egyik területén visszavettünk abban a reményben, hogy nagyobb állandóság alakul ki egy másikon.

Az együtt töltött délutánok megtanították, hogy az anyaságnak nincs univerzális receptje. Egyetlen megközelítés sem eredendően jó vagy rossz. Hasznos lecke volt. Függetlenül attól, ki hogyan élt és miért pont úgy, mindegyik kisgyereket szeretettel gondozták, és rendesen fejlődött. Valahányszor összegyűltünk, éreztem ezeknek a nőknek a kollektív erejét, ahogy igyekeztek a legjobbat tenni gyermekeikért: végül is tudtam, történjék bármi, segíteni fogunk egymásnak, és minden rendben lesz.

Miután átbeszéltem Barackkal és a barátnőimmal is, úgy döntöttem, elmegyek az egyetemi klinika állásinterjújára, legalább megnézni, pontosan miről is van szó. Úgy éreztem, tökéletesen alkalmas lennék a feladatra. Tudtam, hogy megvan

hozzá minden készségem, és hajt a lelkesedés. De ha el akarom vállalni, akkor muszáj lesz határozottnak lennem, és a családom érdekeit szem előtt tartanom. Úgy gondoltam, meg tudnám oldani, ha nem terhelnek túl felesleges értekezletekkel, és lehetővé teszik, hogy magam osszam be az időmet, otthonról dolgozhassak, amikor szükséges, és ha úgy adódik, elrohanhassak az irodából, mert el kell hoznom a gyereket az óvodából, vagy elvinnem a gyerekorvoshoz.

Ráadásul már nem akartam részmunkaidőben dolgozni. Azzal leszámoltam. Teljes munkaidős állásra vágytam, ennek megfelelő, versenyképes fizetéssel, hogy meg tudjuk fizetni a bébiszittert és a háztartási segítséget – így letehetem a tisztítószereket, és a szabadidőmben játszhatok a lányaimmal. Emellett úgy döntöttem, nem titkolom el, mennyire kaotikus az életem, hiszen a kisebbiket még szoptattam, a hároméves akkor kezdte az óvodát, és a férjem kiszámíthatatlan politikai időbeosztása miatt többé-kevésbé egyedül az én vállamon nyugodott az otthoni életünk minden felelőssége.

Egy merész húzással mindezt el is mondtam az állásinterjún Michael Riordannak, a klinika új elnökének. Sőt, még a három hónapos Sashát is magammal vittem. A körülményekre már nem emlékszem pontosan, lehet, hogy nem találtam bébiszittert arra a napra, de lehet, hogy nem is bajlódtam vele. Sasha viszont még kicsi volt, és nagy szüksége volt rám. Az életem letagadhatatlan része – egy édes, gügyögő, megkerülhetetlen része –, és valami szinte szó szerint arra készítetett, hogy ebbe a beszélgetésbe őt is bevonjam. „Itt vagyok – sugalltam –, és itt van a kisbabám is.”

Kisebb csodának éltem meg, hogy a leendő főnököm ezt meg is értette. Ha voltak is fenntartásai, miközben Sashát ringatva azt ecseteltem, mennyire fontos számomra a rugalmas munkaidő, és némán fohászkodtam, át ne ázzon a pelusa, Michael nem tette szóvá.

Elégedetten jöttem ki az interjúról, és eléggé biztos voltam benne, hogy megkapom az állást. De tudtam, függetlenül attól, hogyan alakul majd, mindenképpen jól tettem magamnak azzal, hogy beszéltem a szükségleteimről. Éreztem, mekkora erőt jelent az, hogy hangosan szavakba öntöttem. Tiszta elmével és egy nyűgös kisbabával a karomon már rohantam is haza.

CSALÁDUNK A KÖVETKEZŐ KÉPLET ALAPJÁN ÉLTE AZ ÉLETÉT: volt két gyerekünk, összesen három állásunk, két autónk, egy lakásunk és érzésre nulla szabadidőnk. Elfogadtam az új pozíciót a klinikán, Barack folytatta a tanítást és a törvényhozói munkáját. Mindketten számos nonprofit cég bizottságánál szolgáltunk, és ugyan Barackot bántotta, hogy vereséget szenvedett a kongresszusi előválasztáson, nem mondott le a tervéről, hogy megpróbál magasabb hivatalba kerülni. Ekkor George W. Bush volt az elnök. Az ország már megszenvedte a szeptember 11-ei terrortámadás okozta sokkot és tragédiát. Háború dúlt Afganisztánban, új színkódos figyelmeztetőrendszer volt érvényben az Amerikai Egyesült Államokban, és Oszáma bin Ládén valószínűleg egy barlangban rejtőzött. Mint mindig, Barack minden egyes hírmorzsát gondosan begyűjtött, elvégezte szokásos tennivalóit, miközben csendben érlelte minderről a maga gondolatait.

Nem emlékszem, pontosan mikor vetette fel először, hogy indulna az amerikai szenátusi választásokon. Az ötlet csak formálódott, és a végleges döntésig még hónapok voltak hátra, de látszott, hogy a lehetőség egyre jobban befészkelte magát Barack gondolataiba. A reakciókra viszont emlékszem, hitetlenkedve ránéztem, mintha azt mondanám: „Szerinted nincs így is épp elég dolgunk?”

A politika iránt érzett undorom csak fokozódott, és csak kisebb részben amiatt, ami Springfieldben vagy Washingtonban zajlott. Sokkal inkább azért, mert Barack már öt éve volt az államunk szenátora, és a zsúfolt időbeosztása kezdett igazán kikészíteni. Ahogy Sasha és Malia cseperedett, azt tapasztaltam, hogy egyre nő az iram, a tennivalók listája csak hosszabbodik, és emiatt mintha mindig túlfeszített állapotban működtem volna. Barackkal minden tőlünk telhetőt megtettünk azért, hogy a lányoknak nyugodt és kézben tartható életet biztosítsunk. Otthon új bébiszitter segítette a mindennapokat. Malia jól érezte magát a Chicagói Egyetem óvodájában, már voltak barátai, és szépen gyűltek a születésnap meghívások és a hétvégi úszóedzések is saját kis naptárjában. Sasha körülbelül egyéves volt, már imbolyogva járt, és jókat derültünk ezerwattos mosolya láttán. Öröletesen kíváncsi volt, semmiben sem akart lemaradni Malia és a négyéves pajtásai mögött. A kórházi munka is jól alakult, de mint rájöttem, a leghatékonyabban úgy tudok a felszínen maradni, ha reggel ötkor kikecmergek az ágyból, és dolgozom néhány órát a számítógépen, mielőtt a többiek felébrednek.

Emiatt estére már alig álltam a lábamon, és időnként

szabályos konfliktus alakult ki köztem és éjjeli bagoly férjem között, aki csütörtök esténként ért haza Springfieldből, viszonylag frissen, és azonnal bele akarta vetni magát a családi életbe, hogy behozza a lemaradását. Az idő azonban immár hivatalosan is problémát okozott. Ha régebben csak kedvesen ugrattam Barackot, amiért nem számít neki, hogy pontosan érkezzen, most már egyenesen felbosszantott vele. Tudtam, mennyire fontosak számára a csütörtöki napok. Hallottam az izgatottságot a hangjában, amikor felhívott, hogy közölje, befejezte a munkát, és végre elindult haza. Tudtam, hogy a legnagyobb jó szándékkal mondja, hogy „Úton vagyok!” és „Hamarosan hazaérek!” – és egy ideig hittem is e szavaknak. Este megfürdettem a lányokat, de elhúztam a lefektetésüket, hogy megvárhassák és megölelhessék az apukájukat. Vagy megvacsoráztattam és ágyba dugtam őket, de én nem ettem, gyertyát gyújtottam, és alig vártam, hogy együtt falatozhassak Barackkal.

Aztán csak vártam... Olyan sokáig vártam, hogy Sasha és Malia pillái elnehezültek, és kénytelen voltam becipelni őket az ágyukba. Vagy vártam egyedül, éhesen, és egyre keserűbben, mert majd' leragadt a szemem, és a gyertyaviasz összegyűlt az asztalon. Lassan megtanultam, hogy az „úton vagyok” kijelentés csupán Barack örök optimizmusának a kifejezése, azt jelzi, alig várja, hogy otthon legyen már, de az égadta világon semmi köze sincs ahhoz, pontosan mikor is fog hazaérkezni. A „hamarosan hazaérek” nem a földrajzi helyzetére utalt, hanem a lelkiállapotára. Előfordult, hogy csakugyan elindult kifelé, de meg kellett állnia egy utolsó, röpké negyvenöt perces

beszélgetésre valamelyik kollégájával, mielőtt beülhetett volna az autóba. Máskor valóban majdnem otthon volt már, csak épp elfelejtette megemlíteni, hogy előbb még gyorsan beugrik a terembe edzeni egy kört.

A gyerekek születése előtt az effajta frusztráció apróságnak hatott, de most, teljes munkaidőben dolgozó anyaként, egy részmunkaidős férjjel és a hajnali kelésekkel kezdtem azt érezni, hogy a türelmem egyre fogy, míg végül teljesen elpárolgott. Amikor Barack hazaért, vagy magamból kikelve fogadtam, vagy addigra már minden villanyt lekapcsoltam a lakásban, és durcásan elvonultam aludni.

AZ ÉLETÜNKET AZ ÁLTALUNK MEGISMERT PARADIGMÁK VEZÉRLIK. Barack gyerekkorában az apja eltűnt, az édesanyja pedig folyton jött és ment. Odavolt a fiáért, de sosem volt hozzá kötve, és Barack ebben a hozzáállásban semmi kivetnivalót nem talált. Társaságnak ott voltak neki a dombok, a part és a saját gondolatai. Barack világában a függetlenség számított. Mindig is így volt és így is marad. Én eközben szorosan összetartó családom ölelésében nőttem fel, a mi kis zárt lakásunkban, a mi kis zárt környékünkön – a nagyszüleim, nagynénéim és nagybátyáim mind a közelben laktak, és a szokásos vasárnapi vacsorát egy asztal köré zsúfolódva fogyasztottuk el. Tizenhárom évnyi házasság után el kellett gondolkodnunk azon, mindez mit jelent.

A lényeg az, hogy amikor Barack elutazott, sebezhetőnek éreztem magam. Nem azért, mintha nem lett volna elköteleződve a házasságunk iránt – ez mindig is szilárd

bizonyosság volt az életemben –, hanem azért, mert én olyan családban nőttem fel, ahol mindig mindenki megjelent mindenhol, és emiatt különösen érzékenyen érintett, ha valaki mégsem jött el. Hajlamos voltam magányosnak érezni magam, de most már a lányaink érdekében is fel kellett lépnem. Azt akartuk, hogy Barack a közelünkben legyen. Hiányzott, amikor elutazott. Nyomasztott, hogy Barack nem érti, mit jelent ez a számunkra. Féltem, hogy az út, amelyet magának választott – és úgy tűnt, eltökélt, hogy igenis végigmegy rajta –, maga alá temeti a mi igényeinket. Amikor évekkorábban először felvetette, hogy indulna az állami szenátusi pozícióért, csak kettőnkre kellett gondolnia. Fogalmam sem volt arról, hogy amikor igent mondok a politikára, az később mivel fog járni, amikor már két gyerek is szerepel a képletben. De most már eleget tudtam ahhoz, hogy megértsem, a politika sosem bánik kesztyűs kézzel a családokkal. Még gimnazistaként nyerhettem némi bepillantást ebbe, amikor Santita Jacksonnal barátkoztam, és most ismét megtapasztaltam, amikor Barack politikai ellenfelei a maguk javára fordították férjem döntését, hogy a beteg Maliával marad Hawaiiin.

Időnként, amikor a híreket néztem vagy újságot olvastam, azon kaptam magam, hogy olyan emberek képét bámulom a régi fotókon, akik teljesen átadták magukat a politikai életnek – Clintonékat, Gore-ékat, Bushékat, Kennedyéket –, és azon töprengtem, mi lehetett a háttérben. Mindenki normális, boldog életet élt? Vajon valódi mosolyok ezek?

Otthon a frusztrációink egyre gyakrabban és hevesebben törtek fel. Barackkal mélységesen imádtuk egymást, de mintha a

kapcsolatunk közepén hirtelen egy csomó keletkezett volna, amelyet sehogyan sem tudtunk kilazítani. Harmincnyolc éves voltam, láttam már néhány házasságot zátonyra futni, amitől én mindenáron meg akartam védeni a miénket. Közeli barátaim éltek meg pusztító szakításokat, amelyek a szőnyeg alá söpört apró problémákból fajultak el feloldhatatlan ellentétté. Pár évvel korábban a bátyám, Craig átmenetileg beköltözött abba az emeleti lakásba, ahol a gyerekkorunkat töltöttük, ott lakott anya lakása felett, miután a saját házassága lassan és fájdalmasan darabokra hullott.

Barack eleinte vonakodva fogadta a párterápia ötletét. Megszokta, hogy bonyolult dolgokra irányul a figyelme, és többnyire egyedül, pusztá logikával oldja meg őket. Kellemetlennek, már-már teátrálisnak tartotta, hogy le kell ülnie egy idegennel szemben. Mi lenne, ha inkább csak kiugrana a könyvesboltba, és beszerezne néhány párkapcsolati könyvet? Mi lenne, ha ezt magunk közt vitatnánk meg? Én azonban tényleg beszélni akartam, és tényleg meghallgatni, de nem késő este, vagy azokban az órákban, amelyeket a lányainkkal is tölthetnénk. Az a néhány ember, akiről tudtam, hogy kipróbálták a tanácsadást, és elég nyitottak voltak ahhoz, hogy meséljenek is róla, azt mondták, hogy jót tett nekik. Így hát foglaltam magunknak egy időpontot egy belvárosi pszichológusnál, akit egy barátunk ajánlott, és Barackkal jó néhányszor ellátogattunk hozzá.

A terapeutánk – nevezzük dr. Woodchurchnek – halk szavú, fehér úriember volt, aki kiváló egyetemeken végzett, és mindig vászonnadrágot viselt. Azt feltételeztem, hogy előbb egyenként

meghallgatja a mondanivalónkat, aztán azonnal igazat ad nekem. Hiszen minden egyes sérelmem, legalábbis ahogy én láttam, abszolút jogos volt. Az a gyanúm, hogy Barack ugyanezt gondolta a saját sérelmeiről.

A terápia a következő felismerést hozta: nem adnak senkinek sem igazat, nincs részrehajlás. Amikor a nézeteltéréseink kerültek terítékre, sosem dr. Woodchurché volt a végső szó. Ehelyett empatikusan, türelmesen végighallgatott mindkettőnket, átcsalogatott minket érzéseink útvesztőjén, elválasztotta a fegyvereinket a sebeinktől. Intett minket, amikor túl jogászosan viselkedtünk, és óvatosan megfogalmazott kérdéseket tett fel, hogy alaposan gondoljuk át, miért érezzük azt, amit. A sok-sok órányi beszélgetés során a csomó végre lazulni kezdett. Valahányszor elhagytuk a rendelőt, Barackkal szorosabbnak éreztük a kapcsolatunkat.

Kezdtém belátni, hogy másképp is lehetek boldogabb, és ennek nem feltétlenül abból kell erednie, hogy Barack otthagyja a politikát azért, hogy egy kilenctől hatig tartó állást vállaljon. (A terápia azt mindenesetre tudatosította bennem, hogy ez irreális elvárás.) Kezdtém belátni azt is, hogy az énem legnegatívabb részét tápláltam, belelovaltam magam abba, hogy minden igazságtalan, aztán derék, Harvardon végzett jogász módjára szorgalmasan gyűjtöttem a bizonyítékokat a hipotézisem alátámasztására. Most egy új hipotézist tettem próbára: lehetséges, hogy jobban a kezembe tudom venni a boldogságomat, mint ahogy eddig megengedtem magamnak. Például túlságosan lefoglalt, hogy nehezteljek Barackra, amiért az edzéseket is sikerül beiktatnia az idejébe, emiatt el sem

gondolkoztam azon, én hogyan tudnék rendszeresen tornázni. Olyan sok energiát fordítottam arra, hogy azon idegeskedjek, vajon hazaér-e vacsorára vagy sem, hogy a vacsora sem vele, sem nélküle nem telt már kellemesen.

Ez lett a fordulópont az életemben, az a pillanat, amikor észbe kaptam. Mint a hegymászó, aki kezd lecsúszni a jeges csúcsról, a földbe vágtam a csákányomat. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy Baracknak nem kellett változtatnia – a terápia neki is segített észrevenni a kommunikációja hiányosságait, és nekiállt dolgozni ezeken –, de én is változtattam, amin kellett, és ez segített nekem, következésképpen kettőnknek is. Először is, újra odafigyeltem az egészséges életmódra. Barackkal ugyanabba az edzőterembe jártunk, amelyet egy jó kedélyű, motiváló edző, Cornell McClellan vezetett. Pár évig Cornell-lel edzettem, de a gyerekek érkezése megváltoztatta a szokásos rutinomat. A megoldás önzetlen édesanyám képében érkezett, aki még mindig teljes munkaidőben dolgozott, de felajánlotta, hogy heti egy-két nap reggel háromnegyed ötre átjön hozzánk, hogy el tudjak szaladni a terembe, és az egyik barátnőmmel ötkor elkezdhessük az edzést, így fél hétre már haza is értem, hogy felkeltsem a lányokat, és indulhatott a nap. Ez az új felállás mindent megváltoztatott: visszatért a nyugalmam és az erőm, amelyek elvesztésétől annyira rettegettem.

Ami pedig a vacsorára hazaérés dilemmáját illeti, új határokat állítottam fel, amelyek jobban szolgáltak engem és a lányokat. Kialakítottunk egy menetrendet, és ragaszkodtunk hozzá. Vacsora minden este pontban fél hétkor. Fürdés hétkor, utána jöhet az olvasás, összebújás, és a villanyoltás pontban

nyolckor. Ezt a rutint kőbe véstem, így Barackot terhelte a felelősség, hogy hazaér-e időben vagy sem. Én ezt sokkal logikusabbnak tartottam, mint húzni-halasztani a vacsorát, vagy addig ébren tartani a lányokat, amíg már a jóéjtpuszihoz is túl álmosak lettek. Visszatértem az eredeti vágyamhoz, hogy erős, kiegyensúlyozott gyerekeket neveljek, akik emellett nem alkalmazkodnak semmiféle régimódi patriarchális szokáshoz: nem akartam, hogy azt higgyék, az élet akkor kezdődik, amikor a ház ura végre belépett az ajtón. Nem vártunk apára. Most már az ő feladata volt, hogy utolérjen minket.

Chicago belvárosától kissé északra, a Clybourn Avenue-n volt egy különös édenkert, amelyet minden jel szerint a dolgozó szülőknek találtak ki, és eszerint pont nekem: egy tipikus, jellegzetesen amerikai üzletsor, ahol az égardta világon mindent lehetett kapni. Volt ott BabyGap, Best Buy, Gymboree, CVS és rengeteg más, kicsi és nagy áruházlánc is, amelyek mind a sürgető fogyasztói igények kielégítésére szolgáltak, legyen az toalettpapír vagy egy jó érett avokadó, esetleg gyermekeknek való fürdősapka. A közelben egy lakberendezési profilú The Container Store és egy Chipotle étterem is várta a betérőket, ami csak hab volt a tortán. Igazán nekem való hely! Leparkolhattam az autómmal, végigszáguldhattam két-három üzleten, aztán vettem egy burritomenüt, és egy órán belül már ismét ott ültem az asztalomnál. Tökélyre fejlesztettem az ebédszüneti villámlátogatásokat – ilyenkor szereztem be az eltűnt zoknik helyett az újakat, választottam ki az ajándékot annak az ötévesnek, aki épp azon a szombaton tartotta a születésnapizsúrját, betáraztam és feltöltöttem gyümölcslével és egyadagos almaszósszal a készletünket.

Sasha és Malia akkor már három-, illetve hatévesek voltak, élénk, okos, gyorsan fejlődő kislányok. Annyi energiájuk volt, hogy csak kapkodtam a fejem. Ez csak még tovább növelte az üzletközpont vonzerejét. Voltak időszakok, amikor csak ültem a

parkoló autóban, egymagamban eszegettem a gyorséttermi ebédemet, miközben szólt a rádió. Ilyenkor rendre elfogott a megkönnyebbülés, és teljesen lenyűgözött a saját hatékonyságom. Ilyen volt az élet kisgyerekekkel. Időnként ez az, ami sikernek számít... Beszereztem az almaszószt. Megebédeltem. Még mindenki életben van.

„Nézzétek, milyen ügyes vagyok! – legszívesebben ezt kiáltottam volna oda ezekben a pillanatokban a nem létező közönségemnek. – Ugye, mindenki látja, milyen jól elboldogulok?”

Negyvenéves voltam: egy csipet June Cleaver^[14] és egy csipet Mary Tyler Moore. Jobb napokon elégedett voltam magammal, hogy mindezt megoldottam. Az életemben az egyensúly csak távolról tűnt tökéletesnek – ha hunyorogva néztük, de azért valamennyire mégiscsak egyensúlynak tűnt. A kórházi pozíció beváltotta a hozzá fűzött reményeket, kihívást jelentett, meglegedést nyújtott, és összhangban volt a hitvallással. Ami azt illeti, meglepetten láttam, mennyire tradicionálisan működik egy olyan megbecsült intézmény, mint ez a 9500 alkalmazottat foglalkoztató egyetemi orvostudományi központ, amelyet elsősorban orvosi kutatást végző és tanulmányokat író tudósok vezettek, akik láthatóan annyira félelmetesnek találták az őket körülvevő környéket, hogy a campus területén kívül még az utca túloldalára sem mertek átmenni. Engem a félelem felvillanyozott. Reggelente emiatt keltem ki az ágyból.

Az életem nagy részében e falak mentén éltem – éreztem a környékünkön járó fehér emberek feszültségét, észrevettem azt

a sok apró jelet, amely mind arra utalt, hogy a bármilyen befolyással rendelkezők igyekeznek eltávolodni az én közösségemtől, és az egyre távolibbnak tűnő jómódú körzetek felé fordulnának. Itt volt a lehetőség, hogy valamennyire a visszájára fordítsam ezt, és lebontsam a falakat, ahol csak tudom – leginkább azzal, hogy egymás megismerésére biztatom az embereket. Az új főnökömtől rengeteg támogatást kaptam, megadta a szabadságot, hogy kidolgozzam a saját programomat, szorosabb kapcsolatot építsek ki a klinika és a környező közösség között. Eleinte egyetlen ember dolgozott nekem, a végére már egy huszonkét fős csapatot vezettem. Olyan programokat szerveztem, amelyek során a klinikai dolgozókat és ügyintézőket kivittem a South Side kerületeibe, ahol meglátogatták a közösségi központokat és iskolákat, jelentkezhettek óraadónak, mentornak vagy tudományos versenyeken bírónak, és győzködtem őket, hogy bátran próbálják ki a helyi pecsenyézőket. A környékbeli gyerekeket meghívtuk, hogy szegődjenek a kórházi dolgozók nyomába, és figyeljék, hogyan végzik a munkájukat. Kidolgoztunk egy programot, hogy növeljük a kórházban önkéntes feladatokat vállaló környékbeliek számát, és az orvosi karon keresztül együttműködtünk egy nyári egyetemmel: arra biztattuk a helyi közösség egyetemistáit, hogy az egészségügyi pályát válasszák. Miután felismertük, hogy a szerződéses munkavállalókkal ellátott feladatok esetében a kórházi rendszer többet profitálhatna a kisebbségiek és nők által irányított vállalkozásokkal való együttműködésből, segítettem felállítani a Vállalkozói Sokszínűség Irodáját (Office of Business Diversity)

is.

Végül ott voltak a fokozottabb gondozásra szoruló emberek. A South Side-nak több mint egymillió lakosa volt, ám az orvosi ellátás szűkösnek bizonyult, nem beszélve arról a népességről, amelyet aránytalan mértékben sújtottak az elsősorban szegényeket érintő krónikus betegségek: az asztma, a diabétesz, a magas vérnyomás, a szív- és érrendszeri problémák. Rengetegen éltek ott olyanok, akiknek nem volt egészségbiztosításuk, mások pedig a rászorulóknak segítséget nyújtó Medicaidtól függtek. A betegek összezsúfolódva vártak az egyetemi klinika sürgősségi osztályán, holott nemritkán csak rutinszerű kezelést igényeltek, vagy olyan régóta nélkülözték a betegségmegelőző gondozást, hogy most már sürgős segítségre szorultak. A hatékonyság teljes hiánya szembeötlő volt, költséges, és minden érintettnek nagy stresszt jelentett. Az itt kapott ellátás az emberek hosszú távú egészségén sem sokat javított. Fontos feladattá vált számomra, hogy ezt a kérdést megoldjuk. Többek között megkezdtük a betegjogi képviselők – általában barátságos, segítőkész helyiek – alkalmazását és betanítását, akik ott tudtak várakozni a betegekkel az osztályon, segítettek nekik kontrollidőpontot szerezni a közösségi egészségügyi központokban, és felvilágosítást nyújtottak, hol kaphatnak a helyiek tisztességes, megfizethető és rendszeres ellátást.

A munkám érdekes volt, rendszeres sikerélményt nyújtott, de ugyanúgy oda kellett figyelnem, hogy ne emésszen fel teljesen. Éreztem, hogy tartozom ezzel a lányaimnak. A döntésünk, hogy Barack karrierje a megkezdett irányban

haladjon – és megkapja a szabadságot álmai valóra váltásához –, azt is megkívánta, hogy a munkahelyen határok közé szorítsam a vállalásaimat. Már-már tudatosan fojtottam el a saját ambícióimat, a háttérbe húzódtam, amikor rendes körülmények között előreléptem volna. Nem hiszem, hogy a környezetemben bárki is azt állította volna, hogy nem teszek meg minden tőlem telhetőt, de folyton ott motoszkált az agyamban minden apróság, amit elintézhettem volna, de mégsem tettem. Akadtak kisebb léptékű projektek, amelyeket nem vállaltam el. Akadtak fiatal alkalmazottak, akiket jobban is mentorálhattam volna. Állandóan azt hallgatjuk, mi mindenről kell lemondanunk dolgozó anyaként. Én a fentiekről mondtam le. Régen minden feladatba azonnal belevetettem magam, de most elővigyázatosabb lettem, gondosan beosztottam az időmet, mert tudtam, hogy tartogatnom kell az erőmet az otthoni feladataimra.

A CÉLOM JOBBÁRA AZ VOLT, hogy fenntartsam a megszokott állapotot és a stabilitást. Barack soha nem lenne képes itt megállni. Mostanra már felismertük ezt, és egyre jobban kezeltük. Az egyikünk jin, a másikunk jang. Én rutinra és rendre vágytam, ő nem. Ő az óceánban is eléldégelt volna – nekem kellett a csónak. Amikor otthon tartózkodott, legalább valóban ott volt velünk: a földön ülve játszott a lányokkal, esténként *Harry Pottert* olvasott Maliával, nevetett a vicceimen, szorosan magához ölelt, emlékeztetett arra, mennyire szeret minket, hogy számíthatunk rá, majd megint eltűnt három-négy napra, néha hosszabb időre is. A munkarendjében előforduló üresjáratokat

maximálisan kihasználtuk. Együtt ettünk, meglátogattuk a barátainkat. A kedvemre tett azzal (időnként), hogy megnézte velem a *Szex és New Yorkot* (*Sex and the City*). Én a kedvére tettem azzal (időnként), hogy megnéztem vele a *Maffiózók* (*The Sopranos*) egyes részeit. Elfogadtam, hogy a távolléte a munkája velejárója. Nem tetszett, de az esetek jó részében inkább nem dacoltam ezzel. Barack boldogan befejezhette a napját egy messzi hotelben mindenféle politikai vitával úgy, hogy nem figyelte az órát. Én eközben az otthonunk melegéért éltem – azért a teljességért, amit minden este éreztem, amikor Sasha és Malia már ágyba bújtak, és a mosogatógép szorgalmasan duruzsolt a konyhában.

Különben is, nem maradt más választásom, kénytelen voltam alkalmazkodni Barack gyakori távolléteihez, mert ezek az alkalmak később sem ritkultak. A rendszeres munkáján túl megint kampányolt, ezúttal az amerikai szenátusban betölthető posztért, a 2004-es őszi választásokra készülve.

Lassan egyre nyugtalanabb lett Springfieldben, feszültséggel töltötte el az állami kormányzás csigatempója, és meggyőződésévé vált, hogy Washingtonban többet érhetne el, és hatékonyabb lehetne. Tudta, hogy rengeteg érvem van a szenátusi pozícióért való indulás ellen, én meg azt, hogy neki mindegyikre lesz ellenérve, ezért 2002 közepe táján összehívtunk egy kötetlen megbeszélést tucatnyi közeli barátunk részvételével, melyet Valerie Jarrett otthonában tartottunk, villásreggelivel összekötve, mert úgy gondoltuk, mindent felvázolunk nekik, és kikérjük a véleményüket.

Valerie egy magas épületben lakott, nem messze a Hyde

Park-i otthonunktól. A lakása letisztult stílusú volt és modern, fehér falakkal és fehér bútorokkal, a hangulatot pedig pompás, élénk színű orchideák dobták fel. Akkoriban egy ingatlancég ügyvezető alelnökeként dolgozott, és a Chicagói Egyetem Orvostudományi Központjának igazgatósági tagja volt. Korábban támogatta a Public Alliesnél végzett tevékenységemet, és Barack több kampányához is segített forrásokat szerezni: aktivizálta kiterjedt kapcsolati hálóját, hogy ezzel is előremozdítsa a kezdeményezéseinket. A fentiek miatt, és kedvességének, bölcsességének köszönhetően, Valerie idővel különös helyet foglalt el az életünkben. A barátságunk egyszerre volt személyes és szakmai. Egyformán volt az én barátom és Baracké is, ami tapasztalatom szerint ritkaság párok esetében. Nekem ott volt az ambiciózus anyukákból álló társaságom, míg Barack kevéske szabadidejében a haverjaival kosarazott. Voltak remek házaspár barátaink, és a gyerekeink is egymás barátaiként nőttek fel – csupa olyan ember, akivel szívesen nyaraltunk együtt. Ám Valerie egészen más szerepet töltött be: külön-külön mindkettőnk nővére volt, aki segített, hogy megfelelő távolságtartással mérlegeljük az esetleges dilemmáinkat. Tisztán látott minket is, a céljainkat is, és mindkettőnket óvott a veszélyektől.

Még a kupaktanács előtt négy szemközt elmondta, nem biztos benne, hogy Baracknak indulnia kellene a szenátusi választáson, ezért aznap délelőtt úgy érkeztem a korai ebédre, hogy szentül hittem, a vita kimenetele a zsebemben van. De tévedtem.

Ez a szenátusi választás egyedi lehetőséget biztosít,

magyarázta Barack aznap. Úgy érezte, jók az esélyei. A hivatalban lévő szenátor, Peter Fitzgerald konzervatív republikánus volt egy egyre inkább demokrata államban, és egyre nehezebben tartotta meg a saját pártja támogatását. Valószínűnek tűnt, hogy több jelölt is indul az előválasztáson, ami azt jelentette, hogy Baracknak csupán a szavazatok többségére van szüksége ahhoz, hogy megnyerje a demokrata jelölést. Ami pedig a pénzt illeti, biztosított afelől, hogy nem érinti a személyes pénzügyeinket. Amikor rákérdeztem, hogyan fogjuk fedezni a megélhetéshez szükséges költségeinket, ha Washingtonban és Chicagóban is lesz otthonunk, azt válaszolta: „Írok még egy könyvet, ami nagyon sikeres lesz, és abból lesz pénzünk.”

Ezen jót nevettem. Barackon kívül senkit sem ismertem, akinek ilyen hite lett volna. Tehát úgy gondolja, hogy egy könyv minden problémát megoldana. „Olyan vagy, mint az a fiúcska »Az égisz érő paszuly« című meséből – ugrattam –, aki elcseréli a családjá megélhetését egy maréknyi varázsbabra, és szentül hiszi, hogy lesz belőle valami, még akkor is, ha ezzel a meggyőződésével egyedül marad.”

A többi fronton Barack érvelése félelmetesen szilárdnak bizonyult. Figyeltem Valerie arcát, miközben a férjem beszélt, és rájöttem, hogy fokról fokra megnyeri magának, mert minden egyes „és mi van, ha” kérdésre volt válasza. Tudtam, hogy logikus, amit mond, hiába igyekeztem érvekként felsorakoztatni, hogy innentől kezdve még több órát töltene a családtól távol, nem beszélve a Washingtonba költözés réméről. Noha már évek óta vitatkoztunk arról, hogy a politikai karrierje

mennyire megviseli a családkat, imádtam Barackot, és megbíztam benne. Máris kétcsaládos ember volt, hiszen a figyelmét megosztotta köztem és a lányok, illetve a kétszáz ezer South Side-i választója között. Tényleg akkora változást hozna, ha Illinois állammal is osztoznunk kellene rajta? Ezt persze nem tudhattam előre, de arra sem vitt rá a lélek, hogy az ambíciója útjába álljak, amely folyvást arra készítette, hogy többre törekedjen.

Úgyhogy azon a napon alkut kötöttünk. Valerie beleegyezett, hogy Barack szenátusi kampányának pénzügyekért felelős elnöke lesz. Több barátunk is felajánlotta, hogy az idejével és pénzzel is támogatja a célt. Mindenre rábólintottam, de egyetlen fontos feltétellel, amelyet hangosan is elmondtam, hogy mindenki hallja: ha veszít, végképp visszavonul a politikától, és másfajta munkát keres. Ha a választás napja nem neki kedvez, akkor befejezte.

Hogy most az egyszer tényleg befejezi.

Ezek után a szerencse egymás után többször is Barack kezére játszott. Először is, Peter Fitzgerald úgy döntött, hogy nem indul az újraválasztásáért, így megnyílt a pálya a riválisok és a férjemhez hasonló, viszonylag újonnan jöttek előtt. Aztán meglehetősen fura módon a demokraták előválasztási esélyese és a soron következő republikánus jelölt is botrányba keveredett, mindkettő a volt felesége révén. Alig néhány hónap maradt a választásokig, és Baracknak még mindig nem volt republikánus ellenfele.

Az is igaz, hogy kiváló kampánya volt, rengeteget tanult a kudarcba fulladt kongresszusi indulásból. Kiütött hét

előválasztási ellenfelet, és a szavazatok több mint felével megnyerte a jelölést. Amikor járta az államot, és a potenciális választóival találkozott, ugyanaz az ember volt, mint akinek otthon ismertem – vicces és elbűvölő, okos és felkészült. A városházán tartott fórumokon elhangzott kérdésekre adott túlságosan részletes válaszai és a kampányviták mintha mind azt a benyomást erősítették volna, hogy a szenátusba való. Az erőfeszítések mellett Barack szenátusba vezető útja mintha négylevelű lóherével lett volna kirakva.

Ez mind még az előtt történt, hogy John Kerry meghívta volna, hogy mondjon nyitóbeszédet a 2004-es Országos Demokrata Konvención, amelyet Bostonban tartottak. Kerryt, aki akkoriban Massachusetts szenátora volt, lefoglalta az elnöki székért folytatott ádáz küzdelem George W. Bush-sal szemben.

A férjem mindeközben egy ismeretlen figurának számított – egy alázatos állami törvényhozónak, aki még sosem állt akkora tömeg előtt. Tizenötezer vagy annál is több embert vártak Bostonba. Még sosem használt sugógépet, sosem szerepelt élő televíziós adásban. Újonc volt, fekete férfi a hagyományosan fehérek uralta terepen, a homályból lépett elő különös nevével és furcsa történetével, és azt remélte, hogy megtalálja a hangot az egyszerű demokrata szavazóval. Ahogy később a tévés szakkomentátorok is megállapították, merész húzás volt Barackot kiválasztani arra, hogy milliós hallgatósághoz beszéljen.

Ennek ellenére, a maga különös és körmönfont módján, mintha a sors is erre a pillanatra teremtette volna. Tudtam, mert egészen közletről tapasztalhattam, hogy az agya folyamatosan

zakatol. Az évek során figyeltem, ahogy egymás után falja a könyveket, újságokat és elképzeléseket, azonnal megtelt étellel, valahányszor olyasvalakivel beszélt, aki egy morzsányi új tapasztalatot vagy tudást osztott meg vele. Minden apróságot elraktározott. Ma már látom, hogy egy jövőképet, afféle víziót épített – és nem is akármilyet. Pontosan ennek kellett helyet teremtenem a közös életünkben, amivel együtt kellett élnem, még ha vonakodva is. Időnként végtelenül bosszantott, mégis ez volt az, amit soha nem utasíthattam el Barackban. Amióta csak ismertem, csendesen és módszeresen ezen dolgozott. Most végre a hallgatóság mérete is illeni fog a számára elérhetőnek tűnő céljai léptékéhez. Réges-rég felkészült erre a felkérésre. Már csak beszélnie kellett.

– Minden bizonnyal remek beszéd volt – mondogattam ezután rendszeresen. Ez volt a mi közös viccünk Barackkal, amit még sokszor elsütöttem, mégpedig az után a 2004. július 27-ei este után egy csepp iróniával.

A lányokat otthon hagytam anyámmal, én pedig elrepültem a férjemmel Bostonba, hogy ott legyenek a beszédén. A konferenciaközpont egyik szárnyában álldogáltam, miközben Barack kilépett a színpadot megvilágító lámpák perzselő fényébe, a sok-sok millió ember elé. Egy kicsit izgult, ahogy én is, de mindketten eltökéltük, hogy nem mutatjuk ki. Különben is, Barack így működött. Minél nagyobb volt a rá nehezedő nyomás, ő mintha annál higgadtabbá vált volna. Néhány hét alatt összeírta a gondolatait, és az illinois-i szenátusi szavazások között ezeken dolgozott. Kívülről megtanulta a beszédet, gondosan begyakorolta, annyira, hogy még sugógépre se legyen

szüksége, leszámítva persze azt az eshetőséget, hogy az idegei túlterhelődnek, és semmi sem jut az eszébe. De egyáltalán nem ez történt. Barack végignézett a közönség sorain, aztán bele a tévékamerákba, és ezzel mintha beindított volna magában egy motort: elmosolyodott, és már mondta is.

Aznap este tizenhét percen át beszélt, elmondta, ki ő és honnan jött – mesélt a nagyapjáról, aki katonaként Patton hadseregében szolgált, a nagyanyjáról, aki a háború alatt egy futószalag mellett dolgozott, az apjáról, aki Kenyában kecskepásztorként nőtt fel, a szülei valószínűtlen szerelméről, abbéli hitükről, hogy megfelelő oktatással mi mindent érhetne el a fiuk, aki nem született gazdagnak, és nem voltak jó összeköttetései sem. Őszintén és zseniális módon nem kívülállónak mutatta be magát, hanem az amerikai álom szó szerinti megtestesülésének. Emlékeztette a közönséget, hogy egyetlen országot sem lehet csak piros és kék részekre tagolni, hogy összeköt minket a közös emberség, kötelességünk az egész társadalomról gondoskodni. A cinizmus helyett a reményre biztatott. Reménytelenül beszélt, reményt árasztott, szinte sugározta magából.

Barack tizenhét percen át szőtte a szavakat a maga okos és könnyed módján, tizenhét percen át tárta közönsége elé mélységes, szédítő optimizmusát. Mire befejezte, és végezetül méltatta John Kerryt és alelnökjelölt társát, John Edwardsot, a tömeg már állva tapsolt, az éljenzésüktől csak úgy zengett a csarnok. Kisétáltam a színpadra, kiléptem a vakító fénybe, magas sarkúban és hófehér kosztümben, hogy Barackot gratuláció gyanánt megöleljem, mielőtt megfordulnék, hogy

vele együtt integessék a lelkes hallgatóságnak.

Az energia felvillanyozó volt, az ováció valósággal fülsiketítő. Többé már nem volt titok, hogy Barack jó ember, nagy tudással rendelkezik, és komolyan hisz a demokráciában. Büszke voltam arra, amit elért, habár nem lepett meg. Ehhez a fickóhoz mentem feleségül. Egész végig tudtam, mi mindenre képes. Így visszatekintve azt hiszem, ez volt az a pont, amikor némán kezdtem elengedni azt az elképzelésemet, hogy még visszafordulhat, hogy csakis hozzám és a lányokhoz tartozzon. Szinte hallottam ezt a tapsvihar lüktetésében: még, még, még!

Barack beszéde szédületes sajtóviasszhangot kapott. „Épp most láthattam az első fekete elnököt” – jelentette ki Chris Matthew az NBC-n a többi szakkomentátornak. A *Chicago Tribune* másnap az első oldalon egyszerűen ennyit írt a szalagcímben: „A jelenség”^[15]. Barack mobilja egyfolytában csörgött. A tévés szakértők „rocksztárnak” és „váratlan sikernek” titulálták, mintha egészen a színpadi megjelenéséig nem is töltött volna éveket munkával, mintha a beszéde teremtette volna meg őt, nem pedig fordítva. A szónoklat mégis valami újnak a kezdetét jelölte, nem csupán számára, hanem számunkra, az egész családja számára is. A nyilvánosság új szintje és mások elvárásainak örvénye sodort el minket.

Az egész szürreális volt. Jobb híján viccet csináltam belőle.

– Minden bizonnyal remek beszéd volt – mondtam a vállamat megvonva, amikor az emberek egyre másra megállították Barackot az utcán, hogy autogramot kérjenek tőle, vagy elmondják, mennyire tetszett nekik, amit mondott. – Minden bizonnyal remek beszéd volt – mondtam, amikor arra

jöttünk ki egy chicagói étteremből, hogy időközben kisebb tömeg gyűlt össze a járdán, és őt várták. Ugyanezt mondtam, amikor az újságírók elkezdtek kikérni Barack véleményét a fontos országos kérdésekről, amikor a nagymenő politikai stratégiák elkezdtek körbedongani, és amikor kilenc évvel az első, hamar elfeledett kiadás után a *Dreams from My Father* kötet puhafedeles kiadásban újra kijött, és fel is került a *The New York Times* bestsellerlistájára.

– Minden bizonnyal remek beszéd volt – mondtam, amikor a mosolygó, lelkes Oprah Winfrey megjelent nálunk, hogy velünk töltsé az egész napot, és interjút készítsen a magazinja számára.

Mi történik velünk? Már-már követni sem tudtam. Novemberben Barackot beválasztották az Egyesült Államok szenátusába, a szavazatok 70%-át kapta meg. Illinois állam történetében a legnagyobb különbséggel nyert, és abban az évben a szenátusi választás legnagyobb arányú győzelmét érte el. Jelentős többséget szerzett feketék, fehérek és spanyol ajkúak, férfiak és nők, szegények és gazdagok, városi, kertvárosi és vidéki szavazók között. Valamikor elmentünk Arizonába egy villámpihenésre, ahol kisebb tömeg várt, hogy sok sikert kívánjon. Számomra ez volt férjem hírnevének valódi és különös mércéje: most már a fehérek is felismerték.

FOGTAM MINDAZT, AMI MÉG MEGMARADT a normál életünkből, és beleburkolóztam. Amikor otthon voltunk, minden ugyanúgy ment, mint régen. Amikor a barátainkkal vagy a családunk körében voltunk, szintén minden ugyanúgy volt. A gyerekeinkkel is minden ugyanúgy zajlott. De odakint minden

megváltozott. Barack mostantól ide-oda repült Washington és Chicago között. Volt egy szenátusi irodája és a Capitol Hillen egy kicsi egyszobás lakása egy kopott épületben, és második otthona odúját máris telezsúfolta könyvekkel és papírokkal. Valahányszor meglátogattuk a lányokkal, még csak fel sem vetettük, hogy ott akarnánk megszállni, és inkább kivettünk négyünknek egy hotelszobát.

Chicagóban ragaszkodtam a megszokott életmódomhoz. Edzés, munka, otthon, aztán az egész kezdődhet előlről. Úszásórák, fociedzés, balett. Tartottam a tempót, mint mindig. Baracknak most már külön élete volt Washingtonban, azzal a méltósággal munkálkodott, ami a szenátori lét velejárója, de én még mindig saját magam voltam, és éltem ugyanazt a normális életet. Az egyik nap bent ültem az autóban a parkolóban a Clybourn Avenue-n az üzletközpontnál, épp a Chipotle-menümet majszoltam, és élveztem, hogy egyedül lehettem, miután végigrohantam a BabyGapen, amikor a munkahelyről felhívott a titkárnőm a mobilomon, hogy megkérdezze, kapcsolhat-e egy hívást. Egy nő keresett Washingtonból – sosem találkoztam vele, az egyik szenátor felesége volt –, aki már többször is megpróbált elérni.

– Persze, kapcsold csak! – feleltem.

Ekkor beleszólt a telefonba a szenátorfeleség kedvesen, nyájasan.

– Jó napot! – köszönt. – Örülök, hogy végre beszélhetek önnel.

Azt válaszoltam, hogy az öröm kölcsönös.

– Csak azért kerestem meg, hogy üdvözljem – folytatta –, és

jelezzem, hogy szeretnénk meghívni egy nagyon különleges eseményre.

Azért hívtam fel, hogy megkérjem, lépjek be valamiféle magánszervezetbe. Abból, amit mondott, arra következtettem, hogy ez a klub elsősorban fontos washingtoni személyek feleségeiből áll. Rendszeresen együtt ebédelnek, és megvitatják az aktuális kérdéseket.

– Ez kellemes módja, hogy találkozzon másokkal, és tudom, nem mindig könnyű, amikor az ember új valahol – tette hozzá.

Soha életemben nem kértem még arra, hogy belépjek egy klubba. A gimnáziumban figyeltem, ahogy a barátaim síelni mennek a Jack and Jill csoportjukkal. A Princetonon sokszor ébren vártam, hogy Suzanne felvillanyozva és nevetgélve hazajöjjön a vacsoraklub partijairól. A Sidley-nél mintha a jogászok fele tagja lett volna valamilyen countryklubnak. Az évek során rengeteg klubban jártam, adományt gyűjtöttem a Public Allies számára, később Barack kampányára. Az ember hamar megtanulja, hogy a klubok – általában – tele vannak pénzzel. Egy ilyen klubhoz tartozni sokkal többet jelent a sima tagságnál.

A szenátor felesége a legnagyobb jóindulattal keresett meg ezzel az ajánlattal, én azonban könnyű szívvel utasítottam vissza.

– Köszönöm szépen! – mondtam. – Nagyon kedvesek, hogy gondoltak rám. De ami azt illeti, azt a döntést hoztuk, hogy nem költözöm Washingtonba. – Elmondtam neki azt is, hogy két kislányt nevelünk, akik Chicagóban járnak iskolába, és engem is ideköt a munkám. Elmagyaráztam, hogy Barack épp most

illeszkedik be a fővárosi életbe, de hazautazik, valahányszor csak megteheti. Azt nem említettem meg, hogy olyannyira kötődünk Chicagóhoz, hogy házvásárláson törjük a fejünket, hála a jogdíjnak, amely lassan elkezdett csordogálni a könyve fellendülő eladásaiból, és annak, hogy máris bőkezű megbízást kapott egy második könyvre – ez is Barack varázsbabjának meglepetéstermése volt.

A szenátor felesége nem válaszolt rögtön, eltelt egy szívdobbanásnyi idő. Aztán gyengéd hangon így szólt:

– Tudja, az ilyesmi nagyon meg tudja viselni a házasságot – mondta. – Családok hullnak szét.

Ekkor éreztem meg, hogy ítélik felettem. Ő maga már évek óta élt Washingtonban. Arra célzott, hogy sokszor látta azt, hogy kisiklanak a dolgok, amikor a házastárs otthon marad. Arra célzott, hogy veszélyes döntést hozok, és csak egyetlen helyes módja van a szenátorfeleségek életének, én pedig rosszul választok.

Megint megköszöntem a szíves invitálást, letettem a telefont, és nagyot sóhajtottam. Ebből az egészből eleve semmi sem volt az én döntésem. A legkevésbé sem. Most már, hozzá hasonlóan, egy amerikai szenátor felesége vagyok – Mrs. Obama, ahogy a beszélgetés alatt végig szólított –, de ez nem jelenti azt, hogy mindent el kell dobnom, hogy a férjemet támogassam. Az igazat megvallva, semmit sem akartam eldobni.

Tudtam, hogy vannak olyan házasszenátorok, akik úgy döntöttek, hogy továbbra is inkább a szülővárosukban élnek, mint a fővárosban. Tudtam, hogy a szenátus, amelynek százból tizennégy tagja nő, nem annyira régimódi, mint korábban.

Ennek ellenére merésznek találtam, hogy egy másik nő azt mondja nekem, helytelen, hogy a gyerekeinket a meglevő iskolájukba akarom járatni, és nem mondok fel a munkahelyemen. Pár héttel a választások után Barackkal elmentem Washingtonba egy egész napos tájékoztatásra, amelyet a frissen választott szenátoroknak és nejeiknek tartottak. Abban az évben kevesen vettünk részt ezen, és a gyors bemutatkozás után a politikusok távoztak, míg minket, a feleségeket átteltek egy másik helyiségbe. Én kérdésekkel érkeztem, tudtam, hogy a politikusoktól és a családjuktól elvárják, hogy szigorúan meghatározott viselkedési előírásokhoz alkalmazkodjanak, amelyek sok mindent szabályoznak, kezdve azzal, hogy kitől fogadhatnak el ajándékot, egészen addig, hogyan fizetik a főváros és a lakóhelyük közötti utazás költségeit. Azt hittem, esetleg megbeszéljük, hogyan kommunikálhatunk a lobbistákkal a társas eseményeken, vagy hogyan lehet jogszerűen adományt gyűjteni a jövőbeli kampányokhoz.

Ehelyett egy bő lére eresztett értekezést hallhattunk a Capitol Hill történetéről és építészeti megoldásairól, megszemlélhettük a külön a szenátus számára készült hivatalos porcelánmintákat, majd részt vehettünk egy udvarias és csacsogós ebéden. Az egész órákig tartott. Talán szórakoztatónak is találtam volna, ha nem vettem volna ki miatta egy szabadnapot, és nem hagytam volna otthon a gyerekeket anyával, csak azért, hogy itt lehessenek. Ha már egyszer politikusfeleség lettem, komolyan akartam venni. Maga a politika nem érdekelt, de elrontani sem szerettem volna semmit.

Igazság szerint Washington összezavart a pompázatos hagyományaival és magasztos önbecsülésével, a fehérségével és férfiasságával, azzal, hogy a hölgyek külön étkeztek. A zavarodottságom mélyén valamiféle félelem lapult, mert akármennyire nem én döntöttem úgy, hogy ebben részt akarok venni, egyre jobban beszippantott. Akkor már tizenkét éve éltem Mrs. Obamaként, de ez fokozatosan új jelentést kapott. Bizonyos körökben immár úgy voltam Mrs. Obama, hogy azt akár lekezelőnek is érezhettem: az asszony, akit az ura határoz meg. Barack Obamának, a politikai rocksztárnak, a szenátus egyetlen fekete tagjának felesége voltam – annak a férfinak a felesége, aki olyan szívbemarkolóan és erőteljesen beszélt a reményről és toleranciáról, hogy most már csak úgy sugárzott felé az elvárás.

A férjem szenátor lett, de mintha az emberek egész egyszerűen át akarták volna ugrani ezt a lépcsőfokot. Máris mindenkit az érdekelt, hogy 2008-ban indulna-e az elnöki posztért. A kérdéstől nem szabadulhattunk. Minden újságíró ezt kérdezte. Szinte mindenki, aki odalépett hozzá az utcán, ezt kérdezte. A klinikán a munkatársaim megálltak az irodám ajtajában, és csak úgy elejtették a kérdést, hátha az elsők közt jut el hozzájuk a hír. Még Malia is tudni akarta, aki hat és fél évesen ott állt rózsaszín bársonyruhácskájában Barack mellett, amikor apja Dick Cheney vezetésével elmondta a szenátori esküt. A többiektől eltérően azonban a mi kis elsősünk elég bölcs volt ahhoz, hogy érzékelje, mennyire korai ez a nagy érdeklődés.

– Apa, tényleg elnök akarsz lenni? – kérdezte. – Nem gondolod, hogy talán előbb alelnöknek vagy valami ilyesminek

kellene lenned?

Ebben Maliával értettem egyet. Született pragmatistaként mindig is a lassú haladás híve voltam, azt szerettem, ha a lista tételeit egymás után, módszeresen pipáljuk ki. Természetből fogva a hosszú, megfontolt várakozást részesítettem előnyben. E tekintetben mindig egy kicsit jobban éreztem magam, valahányszor Barack a faggatózókat egy laza, szerény legyintéssel szerelte le, és elhessegette az elnökségre irányuló kérdéseiket, mondván, az egyetlen célja, hogy nekiveselkedjen a kemény munkának a szenátusban. Sokszor emlékeztette az embereket arra, hogy ő csak a kisebbségben levő párt egyik alacsony rangú tagja, egy kispados játékos, ha lehet így fogalmazni. És – ahogy azt időnként hozzátette – két kisgyereket kell felnevelnie.

De a dobpergés már elkezdődött. Nem lehetett egykönnyen leállítani. Barack már írta a később *Vakmerő remények* (*The Audacity of Hope*)^[16] címen megjelenő kötetét – amely munka során átgondolta a nézeteit és az országgal kapcsolatos jövőképét: késő éjszaka gyúrta őket szavakká-mondatokká a jegyzetfüzete lapjain. Azt mondta, tényleg elégedett azzal, ahol most van, a befolyását lassan építgette, várta, hogy felszólalhasson a szenátus megfontolt kakofóniájában, de ekkor érkezett egy vihar.

A Katrina hurrikán 2005 augusztusa végén söpört végig az Egyesült Államok déli partvidékén, átszakította a New Orleanst övező gátrendszert, elárasztotta az alacsonyabban fekvő területeket, és az emberek – elsősorban feketék – a megrongálódott házaik tetejére szorultak. A pusztítás rettenetes

volt, a média sorra mutatta az áramellátás nélkül maradt kórházakat, a Superdome-ba terelt kétségbeesett családokat, a mentésben részt vevőket, akik megfelelő felszerelés híján képtelenek voltak ellátni a munkájukat. Végül körülbelül 1800 ember vesztette életét, és több mint félmillióan voltak kénytelenek elhagyni az otthonukat. A tragédiát csak tovább súlyosbította a kormányzat elhibázott reakciója. Fájdalmasan felfedte országunk strukturális szakadékait, különösen azt, hogy vészhelyzetben mennyire kiszolgáltatottak az afroamerikaiak és a bármely etnikumhoz tartozó szegények.

Hol volt most a remény?

Gyomorgörccsel küszködve néztem a Katrináról szóló híradásokat, tudtam, hogy ha egy ilyen katasztrófa sújtaná Chicagót, több nagynéném és nagybátyám, unokatestvérem és szomszédom hasonló sorsra jutna. Barackot ugyanennyire szíven ütötte a tragédia. Egy héttel a hurrikán után Houstonba repült, hogy csatlakozzon a korábbi elnökhöz, George H. W. Bushhoz, illetve Bill és Hillary Clintonhoz, aki akkoriban a kollégája volt a szenátusban. Ellátogattak a több tízezer New Orleans-ihoz, akiket evakuáltak, és az ottani Astrodome-ban találtak menedéket. Az élmény hatására fellángolt benne a gyötrő érzés, hogy még mindig nem tesz eleget.

EZ VOLT AZ A GONDOLAT, amelyhez nagyjából egy évvel később visszatértem, amikor a dobpergés igazán hangos lett, amikor mindkettőnkre hatalmas nyomás nehezedett. Folytattuk megszokott életünket, de a kérdés, hogy Barack indul-e az elnökválasztáson, felkavarta körülöttünk a levegőt. „Megtenné?

Akarja? Akarnia kellene?” 2006 nyarán a kiegészítendő kérdéseket tartalmazó közvélemény-kutatási kérdőívek kitöltői lehetséges elnöknek jelölték meg, habár Hillary Clinton volt egyértelműen az első számú választás. Őszre azonban Barack csillaga emelkedni kezdett, részben a *Vakmerő remények* megjelenésének és a könyvbemutató körút nyújtotta sajtómegjelenési lehetőségeknek köszönhetően. A kérdőíveken hirtelen beírta, vagy akár le is körözte Al Gore-t és John Kerryt, a demokraták két korábbi jelöltjét – ami a benne rejlő potenciált mutatta. Tisztában voltam vele, hogy a barátokkal, tanácsadókkal és potenciális támogatókkal folytatott magánbeszélgetésekben mindenkinek azt jelezte, hogy gondolkodik a kérdésen. Ám volt egy beszélgetés, amelyet egyre halogatott. Mégpedig velem.

Természetesen tudta, hogy mit érzek. Burkoltan már megvitattuk, egyéb témák közé szőve. Olyan régóta éltünk mások elvárásai közepette, hogy szinte már minden beszélgetésünkben jelen voltak. Barack lehetőségei ott ültek velünk a vacsoraasztalnál. Barack lehetőségei velünk voltak, amikor a lányok iskolába mentek, én pedig a munkahelyemre tartottam. Ott voltak akkor is, amikor ezt nem akartuk, és minden eseménynek különös töltetet adtak. Az én nézőpontomból a férjem már így is épp eleget tett. Ha egyáltalán fontolóra veszi, hogy induljon az elnöki posztért, reméltem, hogy elővigyázatosan vág bele, lassan készül fel rá, húzza az időt még egy kicsit a szenátusban, és megvárja, amíg a lányok nagyobbak lesznek – mondjuk, egészen 2016-ig.

Mivel ismertem, nekem úgy tűnt, hogy Barack mindig is

valami távoli horizontra szegezte a tekintetét, arra az elképzelésére, hogy a világnak szerinte milyennek kellene lennie. Most az egyszer azt szerettem volna, ha megelégszik a jelenlegi életével. Nem értettem, hogy tud úgy Sashára és Maliára nézni, az akkor lófarkat viselő, gurgulázó kacajú öt- és nyolcesztendő kislányaira, hogy bármi másra is vágyjon. Időnként fáj a gondolat, hogy ez így van.

Mintha egy mérleghintán ültünk volna, a férj az egyik oldalon, a feleség a másikon. Most már egy szép, György korabeli téglaházban laktunk a Kenwood kerület egyik csendes utcájában. A ház előtt széles veranda és az udvarban terebélyes fák vártak minket – pontosan olyan hely volt ez, mint amilyeneket Craiggel annak idején vasárnaponként megbámultunk apa Buickjából. Sokszor gondoltam apámra és arra, hogy mi mindent tett a jövőnk érdekében. Craig most már mélységesen boldog volt, végül irányt váltott, lemondott a karrierjéről befektetési bankárként, és visszatért régi szerelméhez, a kosárlabdához. Néhány évet eltöltött segédedzőként az Északnyugati Egyetemen, aztán elszegődött vezető edzőnek a Rhode Island-i Brown Egyetemre, és újra nősülni készült. A jövődöbelije, Kelly McCrum gyönyörű, gyakorlatias nő volt, aki felvételi ügyekért felelős dékáni pozícióban dolgozott a keleti parton. Craig két fia időközben magabiztos fiatalemberre cseperedett, és büszkén demonstrálták, mi mindenre képes a következő nemzedék.

Szenátorfeleségként éltem, ám emellett – és ez sokkal lényegesebb – volt saját karrierem, amelyhez ragaszkodtam. Még tavasszal a Chicagói Egyetem Orvostudományi

Központjának alelnökévé léptettek elő. Az utóbbi pár évben a South Side-i Egészségügyi Együttműködés (South Side Healthcare Collaborative) nevű program kidolgozását vezettem, amely addigra már több mint ezeröttszáz, a sürgősségi osztályon megfordult betegünket kötötte össze a gondozást nyújtókkal, akikhez rendszeresen ellátogathattak, attól függetlenül, hogy tudtak-e fizetni vagy sem. A munkámat személyes küldetesként fogtam fel. Láttam az osztályra beözönlő, régóta elhanyagolt, krónikus betegségekkel küzdő feketéket – például a cukorbetegeket, akiknek a lábát a kezeletlen keringési zavarok miatt most amputálni kellett, és önkéntelenül is arra gondoltam, apám is mennyi orvosi vizsgálatot mulasztott el, és hogy a szklerózis multiplex minden tünetét elbagatellizálta. Mindezt azért, hogy ne okozzon gondot, ne kelljen rá pénzt költeni, ne legyen vele senkinek papírmunkája, és megkímélje magát attól az érzéstől, hogy lekezelően bánt vele egy gazdag fehér orvos.

Szerettem a munkám, és ugyan nem volt tökéletes, szerettem az életemet is. Mivel Sasha akkoriban kezdte az általános iskolát, úgy éreztem, elérkeztem az életem újabb szakaszához, amikor végre megint feltűzelhetem az ambícióimat, és új célokat tűzhetek ki magam elé. Hogy mivel járna egy elnöki kampány? Az egészet eltérítené. Eleget tudtam ahhoz, hogy ezt jó előre lássam. Barackkal tizenegy év alatt öt kampányt csináltunk végig, és minden alkalommal egy kicsit keményebben kellett küzdenem a saját prioritásaim megtartásáért. Mindegyik sérülést okozott a lelkemben, és a házasságunkban is. Attól tartottam, hogy egy elnöki jelölés nagyon megviselne minket. Barack jóval többet lenne távol, mint amikor Springfieldben

vagy Washingtonban dolgozott – nem heti három-négy napra, hanem teljes hetekre tűnne el; nem szünetekkel tagolt négy-nyolc hetes időszakokra, hanem összefüggő hónapokra. Milyen hatással lenne ez a családunkra? Milyen hatással lenne a nyilvánosság a lányokra?

Minden tőlem telhetőt megtettem azért, hogy figyelmen kívül hagyjam a férjem körül kavargó forgószelet, még akkor is, ha semmiből nem lehetett arra következtetni, hogy csillapodna. A kábeltévés szakértők megkérdőjelezték az esélyeit. David Brooks, a *The New York Times* konzervatív újságírója leköszölt egy meglepő „vágjunk bele” típusú írást „Run, Barack, Run”^[17] (Indulj, Barack, indulj!) címmel. Most már szinte bárhova ment, felismerték, én azonban még mindig élvezhettem az ismeretlenség áldásait. Egy októberi napon azonban, amikor épp sorban álltam a vegyeskereskedésben, megláttam a *Time* magazin címlapját, és el kellett fordítanom a fejem: extrém közeliben virított rajta a férjem arca, mellette a szalagcím: „Why Barack Obama Could Be the Next President”^[18] (Miért lehet Barack Obama a következő elnök?).

Abban reménykedtem, hogy eljön az a pont, amikor maga Barack fog véget vetni a spekulációknak, kijelenti, hogy nem indul, és a sajtó figyelme másfelé irányul. De nem ezt tette. Nem akarta ezt tenni. Indulni akart. Ő ezt akarta, én viszont nem.

Valahányszor egy riporter megkérdezte, indul-e az elnökválasztáson, Barack habozott, és csak annyit felelt: „Még gondolkodom rajta. Családi döntés lesz.” Ami annyit tett: „Csak akkor, ha Michelle azt mondja, megtehetem.”

Azokon az estéken, amikor Barack Washingtonban

tartózkodott, én egyedül feküdtem az ágyban, és úgy éreztem, a világ összeesküdött ellenem. Azt akartam, hogy Barack a családé legyen. Rajtam kívül viszont mintha mindenki más azt akarta volna, hogy az országé. Volt egy tanácsadókból álló köre – David Axelrod és Robert Gibbs, a két kampánystratégia, akik fontos szerepet töltöttek be abban, hogy beválasztották a szenátusba; David Plouffe, egy másik tanácsadó Axelrod cégétől; a stábfőnöke, Pete Rouse; és Valerie –, és mindannyian kellően megfontoltan, de támogatták. Ám azt is egyértelművé tették, hogy félgőzzel nem lehet elnöki kampányt csinálni, és Barackkal mindkettőnknek teljes mellszélességgel ki kell állnunk. Elképzelhetetlen elvárásokkal fog szembesülni. A szenátusi kötelességeit egy percre sem hanyagolhatja el, mégis fel kell építenie és fenn is kell tartania az országos méretű kampánygépezetet, politikai platformot kell kidolgoznia, ráadásul elképesztő mennyiségű pénzt kell előteremteni. A feladatom nem csupán abból állna, hogy passzívan támogatom a kampányt, hanem részt is kellene vennem benne. Elvárják majd, hogy én és a gyerekek is megjelenjünk az eseményeken, biztatóan mosolyogjunk, és rengeteg kezét megrázzunk. Ráébredtem, hogy mostantól minden Barackról szólna, a nagyobb ügy érdekében.

Még Craiget is, aki pedig olyan elszántan védelmezett a születésem óta, magával ragadta az esetleges indulás izgalma. Az egyik este kifejezetten azért hívott fel, hogy felszólaljon az érdekében:

– Figyelj csak, Miche – kezdte, és innentől szokásához híven kosaraskifejezésekkel tűzdelte tele mondanivalóját –, tudom,

hogy aggódsz emiatt, de ha Barack dobóhelyzetbe kerül, el kell vállalnia. Ugye, ezt te is belátod?

Rajtam múlt. Az egész rajtam múlt. Félttem, vagy csak elfáradtam?

Akár tetszik, akár nem, egy olyan férfiba szerettem bele, akinek nagy álma van, aki optimista, anélkül hogy naiv lenne, nem ingatja meg a konfliktus, és érdekli a világ összetettsége. Különös módon nem ijesztette el a rá váró munka mennyisége. Nem szívesen gondolt arra, hogy hosszabb időszakokra magunkra kellene hagynia a lányokkal, mondta, de folyamatosan emlékeztetett arra, hogy milyen biztos alapokon nyugszik a szerelmünk.

– Menni fog, elhiszed? – mondta egyik este, ahogy megfogta a kezem, amikor az emeleti dolgozószobájában ültünk, és végre igazán erről kezdtünk el beszélni. – Erősek vagyunk és okosak, ahogyan a gyerekeink is. Minden rendben lesz. Megengedhetjük magunknak.

Ez alatt azt értette, hogy igen, a kampány sokba fog kerülni. Lesz, amiről le kell mondanunk – időről, együttlétről, a magánéletünkről. Még túl korai lett volna megjósolni, pontosan mennyi áldozatot igényel mindez, de az biztos, hogy rengeteget. Számomra ez olyan volt, mintha anélkül költenénk pénzt, hogy tudnánk, mennyink van a bankszámlán. Mennyire vagyunk rugalmasak? Mi a keretünk? Mi marad a végén? Már maga a bizonytalanság is fenyegetésként hatott, ami a mélybe ránthat minket. Végül is egy olyan családban nőttem fel, amely hitt az előrelátásban – amely próbatűzriadókat tartott otthon, és mindenhová jó korán érkezett. Mivel munkásosztálybeli

közösségben nőttem fel, és az egyik szülőm mozgáskorlátozott volt, megtanultam, hogy a tervezés és az elővigyázatosság igenis számít. Ezen múlhat, hogy stabilitás vagy szegénység lesz-e az osztályrészünk. Mindig keskenynek tűnt a mezsgye e kettő között. Elég egy kimaradt fizetés, és lekapcsolhatják az áramot; elég egy meg nem írt házi dolgozat, és máris kész a lemaradás, és kibukhatunk az egyetemről.

Amikor ötödikben elvesztettük azt a bizonyos osztálytársunkat a lakástűz miatt, amikor el kellett búcsúznom Suzanne-től, mielőtt esélye lett volna az igazi felnőtt életre, megtanultam, hogy a világ kegyetlen és kiszámíthatatlan tud lenni, és a kemény munka nem mindig garancia a pozitív eredményekre. A későbbiekben ez a benyomásom csak tovább erősödött, de már most is, ahogy ott ültem csendes kis otthonunkban a csendes kis utcánkban, önkéntelenül is meg akartam védeni azt, ami a miénk – vigyázni akartam a lányokra, és elfelejteni minden mást, legalább addig, amíg egy kicsit nagyobbak nem lesznek.

Mindennek azonban volt egy másik vetülete is, ezt Barackkal mindketten nagyon jól tudtuk. A privilegizáltak távolságából figyeltük a Katrina pusztítását. Láttuk, ahogy a szülők az áradó vízben magasba emelik kisgyermekeiket, és ahogy az afroamerikai családok igyekeznek nem kétségbeesni a Superdome embertelen körülményei között. A különböző munkahelyeimen láttunk – a városházától kezdve a Public Allieson át az egyetemig – rádöbbenettek, milyen nehéz lehet egyeseknek akár csak az alapvető egészségügyi ellátást és lakhatást is biztosítani. Ami pedig Barackot illeti, mostanra már

rengeteg időt töltött azzal, hogy meghallgassa az elbocsátott gyári munkásokat, a fiatal veterán katonákat, akik megpróbálták kibékülni az életre szóló fogyatékoságaikkal, az anyákat, akik megelégtették, hogy rosszul működő iskolába kell járattatniuk a gyerekeiket. Más szavakkal: felfogtuk, hogy milyen elképesztően szerencsések vagyunk, és mindketten kötelességünknek éreztük, hogy ne legyünk önelégültek.

Tudtam, hogy nincs más választásom, mint alaposan átgondolni a kérdést, így végül kitértam az ajtót, és beengedtem ennek a valaminek a lehetőségét. Barackkal átbeszéltük az elképzelést, nem egyszer, hanem nagyon sokszor, egészen karácsonyig folyt ez az eszmecsere, sőt még az ünnepek alatt is, amikor meglátogattuk Tootot Hawaiiin. Egyes beszélgetéseink mérgesek voltak és könnyesek, mások komolyak és pozitívak. Annak a párbeszédnek a részei voltak, amely már tizenhét éve folyt közöttünk. *Kik vagyunk? Mit tartunk fontosnak? Mit tehetnénk?*

Végül a következőre jutottunk: igent mondtam, mert hittem, hogy Barack remek elnök lenne. Úgy volt magabiztos, ahogyan kevesen. Megvolt az intelligenciája és a fegyelme a feladat elvégzéséhez, a vérmérséklete ahhoz, hogy mindent elviseljen, ami ezt megnehezíti, és rendelkezett azzal a ritka empátiával, amellyel rá tud hangolódni az ország szükségleteire. Ráadásul derék, értelmes emberek vették körül, akik szívesen segítettek. Ki vagyok én, hogy megakadályozzam? Hogyan állíthatnám az én szükségleteimet, vagy akár a lányokét szembe azzal a lehetőséggel, hogy Barack olyan elnök legyen, aki a munkájával sokmilliónyi ember életét tehetné jobbá?

Igent mondtam, mert szerettem a férjem, és hittem abban, amire képes lehet.

Igent mondtam, habár ezzel egyidejűleg a következő gondolat gyötört, amit nem akartam senkivel megosztani: támogatni fogom a kampány során, ugyanakkor biztos voltam benne, hogy nem jut a végére. Nagyon gyakran és nagy szenvedéllyel beszélt arról, hogy az ország megosztottsága megszüntethető, és mindezt olyan magasabb rendű ideálokra alapozta, amelyek hite szerint minden emberben ott éltek. De eleget láttam a megosztottságból ahhoz, hogy kordában tartsam a lelkesedésemet. Végül is Barack fekete férfi az Egyesült Államokban. Nem igazán hittem el, hogy nyerhetne.

Szinte attól a pillanattól kezdve, hogy beleegyeztem Barack indulásába, a férjem alakja szinte elhomályosodott, pixelessé vált – hiszen hirtelen egyszerre ezer helyen kellett lennie, a nagy céltól hajtva és a nagy célt szem előtt tartva. Nem egész egy évünk maradt az előválasztási megmérettetések kezdetéig, amely Iowában startolt. Baracknak gyorsan csapatot kellett verbuválnia, körbe kellett udvarolnia azokat a támogatókat, akik nagy összegekről tudtak csekket kiállítani, és ki kellett találnia, hogyan vezesse fel a jelöltségét úgy, hogy azzal a lehető legtöbb embert szólítsa meg. A cél az volt, hogy a szavazópolgárok észrevegyék, és egészen a választás napjáig figyelemmel kövessék. A kampányok sikere akár a legelső lépéseken is múlhat.

Az egész műveletet két mélységesen eltökélt szakember felügyelte: David Axelrod és David Plouffe. Axe, ahogy mindenki hívta, halk szavú, udvarias beszédéről volt ismert, és persze bozontos bajszáról, amely elfedte felső ajkát. A *Chicago Tribune* riportereként dolgozott, mielőtt politikai tanácsadó lett volna, és Barack kampányában ő felelt az üzenetekért és a sajtóban való kommunikációért. Plouffe, ez a kisfiús mosolyú, harminckilenc éves férfi a számok és a stratégia szerelmese volt, és az ő dolga volt a kampány egészének kézben tartása. A csapat sebesen nőtt, tapasztalt embereket toboroztak, hogy

felügyeljék az anyagiakat, és gondoskodjanak az előzetes tervezésről az eseményeken.

Valakinek eszébe jutott bölcsen azt javasolni, hogy Barack a jelöltségét hivatalosan Springfieldben jelentse be. Mindenki egyetértett azzal, hogy ez egy szándékaink szerint újszerű kampányhoz illő háttér lenne az ország közepén – egy olyan kampányé, amely alulról szerveződik, jobbra a politika színpadán újak számító emberek részvételével. Ez volt Barack reményeinek sarokköve. Közösségszervezőként eltöltött éveit alatt megtapasztalta, milyen sokan érzik úgy, hogy senki sem hallgatja meg őket, és száműzték a demokráciánkából. A Project VOTE! megmutatta neki, hogy mi minden lehetséges, ha ezek az emberek alkalmat kapnak a részvételre. Amikor eldöntötte, hogy indul az elnöki posztért, még komolyabban le akarta tesztelni ezt az eszményt. Vajon az üzenete nagyobb léptékben is célt érhet? Elegen jönnek majd segíteni? Barack tudta, hogy szokatlan jelölt. És ennek megfelelően szokatlan kampányt akart.

A tervek szerint Barack az állam hajdani kongresszusi székházának lépcsőjéről mondja el a beszédét, amely történelmi múltú hely szerencsére sokkal kellemesebb látványt nyújt, mint bármely kongresszusi központ vagy sportcsarnok. Ez azonban azzal is járt, hogy szabadtéren kell kiállnia, Illinois kellős közepén, február derekán, amikor gyakran fagypont alatti a hőmérséklet. A döntést jó szándék vezérelte, de éppenséggel nem tűnt túl praktikusnak, és nem igazán növelte az életünket már így is többé-kevésbé irányító kampánystádba vetett bizalmamat. Nem örültem neki. Elképzeltem, ahogy a lányokkal

próbálunk szélesen mosolyogni a hóviharban vagy a jeges szélben, közben pedig Barack igyekszik lelkesnek mutatkozni, és derekasan titkolni, hogy mindjárt megfagy. Eszembe jutott, milyen sokan fognak aznap inkább otthon maradni, mert nem akarnak órákon át kint ácsorogni a hidegben. Ezen a tájon születtem: tudtam, hogy az időjárás mindent tönkretehet. Azt is tudtam, hogy Barack nem engedhet meg magának már az elején egy ekkora fiaskót.

Körülbelül egy hónappal korábban Hillary Clinton is magabiztosan bejelentette jelöltségét. John Edwards, Kerry korábbi alelnökjelöltje Észak-Karolinából egy hónappal azelőtt indította el a kampányát, és a beszédét a Katrina hurrikán által megtépázott egyik New Orleans-i ház előtt mondta el. Összesen kilenc demokrata jelölt dobta be a nevét a kalapba. A mezőny zsúfolt lesz, a versengés pedig kíméletlen.

Barack csapata kockázatot vállalt a szabadtéri rendezvénnyel, de nem az én dolgom volt, hogy megkérdőjelezzem a döntésüket. Ahhoz azonban ragaszkodtam, hogy Barack pódiumát legalább egy hősugárzóval lássák el, hogy az országos híradásokban ne tűnjön úgy, mint aki túlságosan fészeng. Ettől eltekintve egy szót sem szóltam. Már nem sok beleszólásom volt. Tervezgették a kampánykörutakat, kidolgozták a stratégiát, önkénteseket toboroztak. A kampány megindult, és már nem lehetett kiszállni belőle.

Talán tudat alatt védeni akartam magamat, mert a figyelmem olyasmi felé irányult, amit kontrollálhattam: elfogadható fejfedőt kerestem Malia és Sasha számára a

bejelentés napjára. Már megvettem nekik az új télikabátjukat, de teljesen megfélekeztem a sapkáról, és a végén majdnem el is késtem vele.

Ahogy közeledett a bejelentés napja, úgy kezdtem egyre jobban kapkodni: munka után körberohantam a Water Tower Place üzleteiben, átböngésztem a téli holmik szezonközépi szegényes választékát, és hiába túrtam fel az akciós kupacokat. Hamarosan már nem is az érdekelt, hogy Malia és Sasha úgy nézzenek ki, mint egy jövőbeli elnök lányai, hanem úgy, mint akiknek legalább anyukájuk van. Végül, talán a harmadik körutamon, találtam valamit: két kötött sapkát, fehéret Maliának és rózsaszínt Sashának, mindkettőt felnőtt S méretben. Malia sapkája pontosan illett a fejére, de a másik kókadtan keretezte az ötéves Sasha arcát. Nem volt a legújabb divat, de elég bájosan néztek ki, és ami a legfontosabb, a lányok nem fognak fázni, bármit tartogat is számunkra az illinois-i tél. Aprócska diadal volt, de azért diadal, mégpedig az enyém.

A BEJELENTÉS REGGELÉN – 2007. február 10-én – ragyogó, felhőtlen ég köszöntött minket, az a szikrázó télközépi szombat, amely az ablakból nézve sokkal jobban fest, mint amennyire kellemes valójában. A levegő hőmérséklete mínusz tíz fok körül volt, gyenge szellő fújt. A családunk az előző nap érkezett Springfieldbe, egy háromszobás lakosztályban szálltunk meg egy belvárosi hotelben, amelynek azt az emeletét teljes egészében kibérelte a kampánystáb, hogy elférjen a családunk és baráti körünk tíz-egynéhány tagja, akik szintén ideutaztak Chicagóból.

Máris kezdtük megtapasztalni az országos kampány jelentette nyomást. Barack bejelentését óvatlanul a State of the Black Union^[19] napjára időzítették. Ezt a fórumot minden évben a közszolgálati tévés személyiség, Tavis Smiley szervezi, akit érthető módon ez roppantul bosszantott. A rosszallását egyértelműen közölte is a kampánystábbal, külön hangsúlyozva, hogy ez a lépés tiszteletlenség az afroamerikai közösséggel szemben, és ártani fog Barack jelöltségének. Meglepett, hogy az első támadás pont a fekete közösségen belülről érkezett. Aztán egyetlen nappal a bejelentés előtt a *Rolling Stone* lehozott egy cikket^[20] Barackról, amelyben a riporter leírta a chicagói Trinity Churchben tett látogatását. Még mindig tagok voltunk, habár jóval ritkábban jártunk oda, amióta a lányok megszülettek. A cikk idézett Jeremiah Wright tiszteletes egyik évekkorábban elhangzott haragos és parázshangú prédikációjából, amelyben említést tett arról, hogy országunkban miként bánnak a feketékkel, és azt sugallta, hogy az amerikaiakat jobban érdekli a fehér felsőbbrendűség fenntartása, mint Isten.

Noha maga az írás jobbára pozitív volt, a magazin címlapján a következő sort olvashattuk: „The Radical Roots of Barack Obama” (Barack Obama radikális gyökerei). Tudtuk, hogy a konzervatív média pillanatok alatt fegyvert kovácsol majd belőle. Katasztrófa készülődött, különösen így, a kampány indításának előestéjén, és különösen azért, mert eredetileg Wright tiszteletest kérték fel arra, hogy vezesse az imát Barack beszéde előtt. Barack nehéz helyzetbe került, fel kellett hívnia a lelkipásztort, és megkérdezni, hajlandó lenne-e visszalépni a

rivaldafényből, és inkább a színpalak mögött, magunk között megáldani minket. Barack azt mesélte, hogy Wright tiszteletes megbántódott, de azt is megértette, mi forog kockán, ezért joggal hihettük, hogy támogatni fog minket ahelyett, hogy a csalódottságán rágódna.

Aznap reggel jutott el a tudatomig, hogy innen már nincs visszaút. Szó szerint odaállítjuk a családunkat Amerika népe elé. A tervek szerint a nap egyben a kampány nagyszabású megnyitóünnepsége is lesz, amelyre mindenki hetek óta készült. És mint minden paranoiás házigazda, nem tudtam szabadulni a félelmemtől, hogy végül senki sem fog eljönni. Barackkal ellentétben, én tudtam kételkedni. Még mindig azokba az aggodalmakba kapaszkodtam, amelyek gyerekkorom óta kísérték: mi van, ha nem bizonyulunk elég jónak? Lehet, hogy minden, amit hallottunk, csak túlzás volt. Lehet, hogy Barack nem is olyan népszerű, mint ahogy az emberei hiszik. Lehet, hogy még nem jött el az ideje. Megpróbáltam minden kételyemet félresöpörni, amikor beléptünk az oldalsó bejáraton a régi kongresszusi székház előkészületek számára kijelölt területére, és még mindig nem láthattuk, mi történik elől. Azért, hogy a stábtól utasítást kérhessek a továbbiakra vonatkozóan, Sashát és Maliát rábízta anyámra és Kaye Wilsonra – „Kaye mamára” –, Barack korábbi mentorára, aki az utóbbi években második nagymamává lépett elő a lányaink életében.

Szépen gyűlik a tömeg, nyugtattak meg. Az emberek már napkelte előtt elkezdtek szállingózni. A terv szerint Barack lép ki elsőnek, aztán pár másodperccel később én is csatlakozom hozzá a pódiumon a lányokkal együtt, fellépkedünk pár

lépcsőn, majd a tömeg felé fordulunk, hogy integessünk. Már jó előre tisztáztam, hogy nem maradunk fent a színpadon a huszonkét perces beszéd alatt. Túl nagy kérés lenne két kiskgyerektől, hogy ilyen hosszú ideig álljanak ott nyugodtan, és úgy tegyenek, mintha érdekelné őket az apjuk mondanivalója. Ha egy kicsit is úgy tünne, hogy unják magukat, vagy valamelyikük tüsszentene, vagy elkezdene izegni-mozogni, az nem segítené elő Barack ügyét.

Ugyanez igaz volt rám is. Tudtam, hogy az elvárások szerint milyen sztereotípiát kellene megszemélyesítenem: a kifogástalan külsejű babafeleségét, aki festett mosollyal, csillogó szemmel bámulja a férjét, mintha csüggne minden szaván. Ez nem én voltam, és soha nem is leszek ilyen. Támogatom Barackot, de nem vagyok robot.

Az eligazítás és a tiszteletessel elmondott ima után Barack kiment, hogy üdvözlje a közönséget. Amikor megjelent, üdvörlgás tört ki, amelyet még az épületben is hallani lehetett. Visszamentem, hogy előkerítsem Sashát és Maliát, és ekkor kezdtem igazán ideges lenni.

– Kész vagytok, lányok? – kérdeztem.

– Anyaaa, melegem van! – panaszkodott Sasha, és letépte a fejről a rózsaszín sapkát.

– Ó, kicsim, nem veheted le. Nagyon hideg van odakint. – Megfogtam a sapkát, visszatettem a fejére, és megigazgattam.

– De még nem odakint vagyunk, hanem bent – jegyezte meg.

Ez Sasha, a mi kerek arcú igazmondónk. Nem szállhattam vitába ezzel az érveléssel. Odapillantottam az egyik közelben álló segítőnkre, próbáltam némán jelezni ennek a fiatal lánynak,

akinek egészen biztosan nem volt még gyereke: „Szent ég, ha nem kezdjük el azonnal, erről a két kicsiről akár le is mondhatunk.”

Hála az égnek, a lány bólintott, és intett, hogy induljunk el a főbejárat felé. Eljött az idő.

Mostanra már rengeteg politikai eseményen vettem részt Barackkal, és többször is láthattam, hogyan beszél választók nagyobb tömegei előtt. Ott voltam a kampányindítókon, az adománygyűjtéseken és a választási ünnepeken. Régi barátokkal és hűséges támogatókkal teli közönségeket láttam. Ám Springfield egészen más volt.

Az idegességem abban a pillanatban elmúlt, ahogy a színpadra léptem. Csakis Sashára figyeltem, hogy mosolyogjon, és el ne essen a saját csizmájában.

– Nézz fel, kicsim! – kértem, és megfogtam a kezét. – Mosolyogj! – Malia addigra már kiment, felszegett fejjel, széles mosollyal az arcán lépett oda az édesapja mellé, és integetett. Csak amikor felértünk a lépcső tetejére, akkor mérhettem fel a tömeget, vagy legalábbis próbáltam felmérni. A látvány lenyűgözött. Mint kiderült, több mint tizenötezer ember jelent meg aznap. Akármerre néztem, emberek vették körül a székházat, és beburkoltak minket a lelkesedésükkel.

Én magam sosem tartoztam azok közé, akik szívesen töltik a szombatjukat egy politikai eseményen. Sosem értettem, mi a jó abban, hogy ott áll az ember egy sportpályán vagy egy gimnázium színháztermében, és ígéreteket, közhelyeket hallgat. Felfoghatatlannak tűnt, hogy ez a sok ember miért jött el ide. Hogyhogy hajlandók voltak egy pluszszoknit felvenni, és órákon

át a hidegben állni? Azt még megértettem, hogy az emberek szívesen összegyűlnek, és várják, hogy fellépjen a kedvenc együttesük, amelynek minden számát együtt tudják énekelni. Azt is, hogy valaki elviseli a havazást a Super Bowl kedvéért, mert látni akarja a kedvenc csapatát, amelynek gyerekkora óta drukkol. De politikusok miatt? Ilyesmit azelőtt sosem tapasztaltam.

Kezdett eljutni a tudatomig, hogy mi vagyunk az együttes. Mi vagyunk a csapat, amely mindjárt a pályára lép. Hirtelen megértettem, mekkora felelősség is ez. Minden egyes jelenlévőnek tartozunk valamivel. Arra kérjük őket, hogy vessék belénk a hitüket, és most arra kell támaszkodnunk, amit nyújtani tudnak, húsz hónapon át, ötven államon keresztül vinnünk kell ezt a lelkesedést, be egészen a Fehér Házba. Eddig nem hittem, hogy lehetséges, de most már talán igen. Ez a demokrácia hívó szavára adott válasz, jöttem rá, egy olyan szerződés, amelyet mindenkivel egyenként megkötünk. „Ti eljöttök a kedvünkért, és mi is a ti kedvetekért.” Hirtelen tizenötezerrel több okom lett, hogy Barack győzelmét kívánjam.

Most már én is teljesen elköteleztem magam. Az egész családunk elkötelezte magát, még akkor is, ha ez kissé ijesztő volt. Elképzelni sem tudtam, mi vár ránk. De ott álltunk mind a négyen kint a színpadon a tömeg előtt, a kamerák kereszttüzében, pőrén – leszámítva a rajtunk levő meleg ruhát és a kissé túl bő rózsaszín sapkát egy apró fejen.

HILLARY CLINTON KOMOLY ÉS NAGYSZERŰ ELLENFÉL VOLT. Minden közvélemény-kutatásnál újra meg újra jelentős előnyt mutatott

az ország potenciális demokrata előszavazói körében, Barack tíz vagy húsz ponttal volt lemaradva, Edwards pedig néhány ponttal állt Barack mögött. A demokrata szavazók ismerték Clintonékat, és vágyták a győzelmet. Jóval kevesebben voltak, akik egyáltalán ki tudták ejteni a férjem nevét. Mindannyian – Barack, én és a kampánystáb – jóval a bejelentés előtt beláttuk, hogy függetlenül a politikai érzékétől, egy Barack Hussein Obama nevű fekete férfinak még mindig kevés az esélye.

Ezzel a nehézséggel a fekete közösségen belül is szembesültünk. Hasonlóan ahhoz, ahogy eredetileg Barack jelöltségéhez viszonyultam, nagyon sok fekete képtelen volt elhinni, hogy a férjemnek valós esélye lenne a győzelemre. Sokan még azt sem tudták elképzelni, hogy egy fekete férfi nyerhetne túlnyomóan fehér területeken, ami azt jelentette, hogy gyakran biztosra mentek, és inkább a második legjobbra szavaztak. Barack számára az erőpróba többek között abban nyilvánult meg, hogy meg kell ingatni a fekete szavazók régóta meglévő lojalitását Bill Clinton iránt, aki szokatlanul könnyedén érintkezett az afroamerikai közösséggel, és ennek eredményeként rengeteg kapcsolatot épített ki. Barack Illinois államban sokféle választópolgár bizalmát megnyerte már, köztük azokat is, akik a vidéki, fehérek lakta mezőgazdasági területeken éltek az állam déli részén. Már bebizonyította, hogy a népesség minden rétegét el tudja érni, de ezt sokan még nem tudták róla.

Barackra kitüntetett figyelem irányult, minden lépését árgus szemmel lesték. Tudtuk, hogy fekete jelöltként nem engedhet meg magának semmiféle botlást. Mindent kétszer olyan jól kell

csinálnia. Baracknak és minden egyéb jelölt számára is, akit nem Clintonnak hívtak, az egyetlen esély a jelölés elnyerésére az volt, ha rengeteg pénzt szerez, és gyorsan neki is áll elkölteni abban a reményben, hogy az erős szereplés a legelső előválasztásokon elég lendületet ad a kampányának ahhoz, hogy megelőzze a Clinton-gépezetet.

Iowa volt a mi reménységünk. Meg kellett nyernünk, máskülönben vissza kell lépni. Különösnek tűnhet, hogy ez a jobbára mezőgazdasággal foglalkozó, több mint 90%-ban fehér lakosságú állam az ország politikai mérlegének a nyelve, és talán nem ez volt a legnyilvánvalóbb hely, ahol egy chicagói illetőségű fekete fickónak érdemes lehet megkísérelnie definiálni magát, az élet mégis ezt hozta. Iowa az elnöki előválasztások első állomása már 1972 óta. Mindkét párt tagjai a tél közepén dobták be a szavazataikat a választókerületi jelölőgyűléseken, és az egész ország figyelme rájuk irányult. Ha az emberre felfigyeltek Des Moines-ban vagy Dubuque-ben, a jelöltsége automatikusan számított Orlandóban és Los Angelesben is. Azt is tudtuk, hogy ha jól szerepelünk Iowában, azzal országszerte azt az üzenetet közvetítjük a fekete szavazók felé, hogy szabad elkezdni hinni. Az, hogy Barack a szomszédos Illinois államban szenátor, ami a nevének némi ismertséget adott, és rálátást nyújtott neki a vidék jelentősebb kérdéseire, meggyőzte David Plouffe-ot arról, hogy legalább egy hangyányi előnnyel rendelkezünk Iowában – és most megpróbáltunk erre építeni.

Ez azt is jelentette, hogy szinte hetente át kellett utaznom Iowába: korán reggel felszálltam a United Airlines egyik járatára

az O'Hare reptéren, és egyetlen nap leforgása alatt három-négy kampányállomásra is ellátogattam. Már az elején elmondtam Plouffe-nak, hogy ugyan szívesen részt veszek a kampányban, de ennek az egyik feltétele az, hogy mindent tegyenek meg annak érdekében, hogy estére visszaérjek Chicagóba, és ott legyek, amikor a lányok lefeksznek aludni. Anyám belement, hogy kevesebbet dolgozzon a munkahelyén, hogy ott lehessen az unokaival, amíg én úton vagyok. Barack is körbeutazta Iowát, de csak ritkán mutatkoztunk ott – vagy akárhol – együtt. Mostantól, úgymond, jelöltpótlék voltam, afféle helyettes, aki Iowa City közösségi központjában találkozik a szavazókkal, míg Barack Cedar Fallsban kampányol, vagy adományt gyűjt New Yorkban. A kampánystáb csak akkor hoz össze minket ugyanabba a helyiségbe, ha kifejezetten fontosnak találják.

Barack most már figyelmes segítők garmadájával utazott, számomra pedig büdzsét különítettek el, hogy felvehessek egy saját kétfős személyzetet, amit én – tekintve, hogy hetente két vagy három napot terveztem a kampányra szánni – kifejezetten soknak találtam. Fogalmam sem volt, miféle támogatásra lehet szükségem. Melissa Wintert, akit elsőként vettem fel, és később a stábfőnököm lett, a Barack időbeosztását végző csapattag ajánlotta. Melissa korábban Joe Lieberman szenátor irodájában dolgozott a Capitol Hillen, és részt vett a 2000-es alelnöki kampányban. Chicagói otthonunk nappalijában interjúvoltam meg a szőke, szemüveges, harmincas éveit végén járó Melissát, és lenyűgözött fesztelen humora és már-már kényszeres aprólékossága, amelyről tudtam, hogy fontos lesz, ha a kampányolást bele akarom illeszteni a már amúgy is sűrű

kórházi időbeosztásomba. Éles eszű volt, végtelenül hatékony és gyors mozgású. Ráadásul elég régóta dolgozott ezen a területen, így a szeme sem rebbent a politika intenzitása és tempója láttán. Mivel alig néhány évvel volt fiatalabb nálam, Melissa inkább barátnak és szövetségesnek hatott, mint a kampányban dolgozó számos, sokkal fiatalabb munkatárs, akikkel addig találkoztam. Olyan embernek bizonyult, akire szó szerint az életem minden területét rábízhatom – mind a mai napig.

A mi kis triónk harmadik tagja Katie McCormick Lelyveld lett kommunikációs igazgatóként. Még nem töltötte be a harmincat, de már vett részt elnöki kampányban, sőt Hillary Clintonnak is dolgozott, amikor ő volt a first lady, ettől aztán kétszer értékesebb lett a tapasztalata. A tűzrőlpattant, intelligens, mindig kifogástalanul öltözött Katie nézett szembe a riporterekkel és televíziós stábokkal, gondoskodott arról, hogy az eseményeinkről megfelelően tájékoztassanak, és arról is – hála a bőr aktatásának, amelyben mindig tartott folttisztítót, mentolos cukorkát, varrókészletet és pótnyelonharisnyát –, hogy rendben legyen a külsőm, miközben egyik repülőgéptől a másikig vagy egyik eseményről a másikra rohanunk.

AZ ÉVEK SORÁN RENGETEG OLYAN FELVÉTELT LÁTTAM A HÍRADÁSOKBAN, amelyekben az elnökjelöltek körbejárják Iowát, az étkezdékben megzavarják a mit sem sejtő, békésen kávézgató állampolgárokat, idétlenül pózolnak egy vajból kifaragott, életnagyságú tehén előtt, vagy a vásárban pálcikáról sült akármit esznek. Nem egészen tudtam eldönteni, a szavazóknak ebből mi a fontos és mi az, ami pusztán hatásvadászat.

Barack tanácsadói megpróbálták eloszlatni az Iowát övező rejtélyt, elmagyarázták, hogy a feladatom elsősorban az, hogy az állam minden szegletében eltöltsék egy kis időt a demokratákkal, elbeszélgessek kisebb csoportokkal, lelkesítem az önkénteseket, és igyekezzem megnyerni a közösségek vezetőit. Azt mondták, az iowaiak roppant komolyan veszik politikai irányjelző szerepüket. Előre felkészülnek a jelöltekből, és komoly politikai kérdéseket tesznek fel. Mivel megszokták a hónapokig tartó kitartó udvarlást, ezért nem valószínű, hogy egy mosollyal vagy kézfogással le lehet őket venni a lábukról. Figyelmeztettek, hogy sokan hónapokig kitartanak, kívárlják a személyes beszélgetést minden egyes jelölttel, mielőtt végképp elköteleznék magukat az egyikük iránt. Azt azonban nem mondták el, hogy milyen üzenetet közvetítsek Iowában. Nem adtak szöveget, sem pontokba szedett listát, sem tanácsot. Úgy gondoltam, majd valahogy feltalálom magam.

Az első szülő kampányeseményemre április elején került sor Des Moines-ban, egy szerény otthonban. Néhány tucat ember gyűlt össze a nappaliban, egyesek a kanapékon és a jeles eseményre behozott összecsukható székeken ücsörögtek, míg mások a földön, törökülésben helyezkedtek el. Ahogy a tekintetem körbejárt, és lelkiekben felkészültem a beszédre, olyasmit vettem észre, aminek nem kellett volna meglepnie, ám egy kicsit mégis meglepett. Az asztalkákat ugyanolyan fehér, horgolt terítőcskék díszítették, mint amilyeneket Shields nagymamám otthonában is láttam. Olyan porcelánfigurákat vettem észre, amilyeneket Robbie nénikém tartott lent a földszinten a polcokon, a Euclid Avenue-n. Az első sorból egy

férfi mosolygott rám kedvesen. Iowában voltam, de határozottan azt éreztem, hogy otthon vagyok. Az iowaiak, döbbsentem rá, pontosan olyanok, mint a Shields és Robinson család tagjai. Nem túrik az ostobaságot. Nem bíznak olyanokban, akik megjátsszák magukat. Messziről kiszagolják a hazugságot.

Ráébredtem, hogy annyi a feladatom, hogy önmagamot adjam, és úgy is beszéljek. Én pedig így is tettem.

Hadd meséljek magamról! Michelle Obama vagyok, Chicago South Side negyedében nőttem fel, egy kétszintes ház kicsi, emeleti lakásában, amely nagyon hasonlított ehhez. Az apám a városi víztisztító telepen dolgozott. Az anyám háztartásbeliként gondoskodott a bátyámról és rólam.

Mindenféléről beszéltem – a bátyámról, az értékekről, amelyek mentén nevelkedtünk, arról a nagyágyú jogászról, akivel a munkahelyemen találkoztam, arról a fickóról, aki elrabolta a szívemet, az ő stabil jelleméről, a világ jövőjéről alkotott elképzeléséről, a férfiről, aki aznap reggel a földön széthajigálva hagyta a zokniját, és aki időnként horkol álmában. Elmondtam nekik, hogy megtartottam az állásomat a kórházban, és aznap édesanyám fogja elhozni a lányokat az iskolából.

Nem lepleztem a politikával kapcsolatos érzéseimet. A politika világa nem a derék embereknek való, mondtam, nem is tagadtam, hogy ellenérzéseim voltak Barack indulásával kapcsolatban, és aggódtam, hogy a ránk irányuló figyelem

esetleg megárt a családunknak. De azért álltam ki eléjük, mert hiszek a férjemben és abban, amire képes. Tudom, milyen sokat olvas, és milyen sokat töpreng a világ dolgain. Elmondtam, hogy pontosan az a fajta kedves, tisztességes ember, akit magam is elnöknek választanék az országunk élére, még akkor is, ha az utóbbi években önző módon inkább otthon marasztaltam volna.

Ahogy teltek a hetek, ugyanezt a történetet mondtam el – Davenportban, Cedar Rapidsban, Council Bluffsban, Sioux Cityben, Marshalltownban, Muscatine-ban is – könyvesboltokban, szakszervezeti termekben, idős veterán katonák bentlakásos otthonaiban, és amint melegebb lett az idő, verandákon és közparkokban is. Minél többször mondtam el a történetem, annál inkább rátaláltam a hangomra. Értékelték a történetem, szívesen meséltem el. És olyanoknak meséltem el, akik eltérő bőrszínünk dacára a családomra emlékeztettek – postai dolgozóknak, akiknek nagyra törő álmaik voltak, mint Dandynek annak idején; a közösségüket fontosnak tartó zongoraoktatóknak, mint amilyen Robbie is volt; főállású anyukáknak, akik tevékeny részt vállaltak a szülői munkaközösségekben, ahogy az én édesanyám; kétkezi dolgozóknak, akik bármit megtennének a családjukért, ahogyan apám is. Nem kellett gyakorolnom, sem jegyzeteket használnom. Csak azt mondtam, ami szívből jött.

Menet közben a riporterek, de még a közeli ismerősök is egyre többször tették fel valamilyen formában a következő kérdést: milyen érzés száznyolcvan centiméter magas, Borostyán Liga-diplomás fekete nőként jobbra fehér iowaiak előtt beszélni? Mennyire érzem magam furcsán?

Sosem szerettem ezt a kérdést. Mintha mindig szégyenlős félmosoly kísért volna, afféle „ne vegye személyes sértésnek” arckifejezés, amit a legtöbb ember magára ölt, amikor az etnikai hovatartozás kérdése felmerül. Úgy éreztem, ez a megközelítés mindannyiunk számára degradáló, azt feltételezi, hogy mindenki csak a különbségeket látja.

Leginkább azért berzenkedtem, mert ez a kérdés annyira ellentétben állt mindazzal, amit én tapasztaltam, és amit érzésem szerint azok is tapasztaltak, akikkel találkoztam – a férfi, akinek a kukoricaszemes logó volt az ingzsebén, a fekete-arany pulóvert viselő egyetemi hallgató, a nyugdíjas néni, aki egy fagyaltosvödröt hozott teli keksszel, amelyet cukormázból a mi, felkelő napot ábrázoló kampánylogónkkal díszített. Ezek az emberek a beszédem után odajöttek hozzám, és látszott, hogy alig várják, hogy a közös dolgainkról beszélhessenek – hogy elmondhassák, az ő apjuk is szklerózis multiplexben szenvedett, vagy hogy az ő nagyszülei pont olyanok voltak, mint az enyéim. Sokan elismerték, hogy eddig messziről kerültek a politikát, de volt valami a mi kampányunkban, amitől úgy érzik, hogy most érdemes aktívnak lenni. Elmondták, azt tervezik, hogy önkéntesnek állnak a helyi irodában, és megpróbálják meggyőzni a házastársukat vagy a szomszédjukat is, hogy tartsanak velük.

Ezek a találkozások természetesnek, őszintének hatottak. Azon kaptam magam, hogy ösztönösen megölelem ezeket az embereket, és ők is szorosan átölelnek engem.

NAGYJÁBÓL EKKORTÁJT VITTEM EL MALIÁT a szokásos

gyermekorvosi ellenőrzésre, ahova három-hat havonta jártunk, mert kisbaba kora óta asztmás volt. Az asztmát ugyan kordában tartottuk, de az orvos ezúttal másvalamire hívta fel a figyelmem – Malia testtömegindexe, amely a testmagasság, a súly és az életkor alapján méri fel az egészséget, kezdett felfelé kúszni. Nem állt elő krízishelyzet, nyugtatott meg a doktor úr, de a jelenséget komolyan kell vennünk. Ha nem változtatunk bizonyos szokásokon, akkor idővel igazi probléma alakulhat ki belőle, megnő a magas vérnyomás és a kettes típusú cukorbetegség esélye. Amikor az orvos meglátta a döbbenetet az arcomon, biztosított afelől, hogy a probléma gyakori, és szerencsére orvosolható. A gyermekkori elhízás aránya országszerte emelkedő tendenciát mutatott. Rengeteg példát látott erre a túlnyomórészt munkásosztálybeli afroamerikaiakból álló praxisában.

A hír szó szerint mellbe vágott. Olyan keményen dolgoztam azért, hogy a lányaim boldogok és egészségesek legyenek. Mit rontottam el? Milyen anya vagyok, ha észre sem vettem a változást?

Ahogy tovább beszélgettem az orvossal, szép lassan rádöbrentem, mi is áll a jelenség hátterében. Mivel Barack állandóan távol volt, az otthoni döntéseimben a kényelem lett az első és legfontosabb szempont. Többször ettünk vendéglátóhelyen. Mivel kevesebb időm maradt a főzésre, sokszor vettem munkából hazafelé menet a kifőzdében valamit. Reggelente kekszet és gyümölcslevet pakoltam a lányok uzsonnásdobozába. Hétvégenként a balettóra után és a futballedzés előtt rendszeresen elautóztunk a közeli

McDonald'sba. Az orvos hangsúlyozta, hogy ebből semmi sem kirívó, és önmagában nem is olyan vészes, de ha túlzásba vesszük, abból igazi gond lehet.

Egyértelmű volt, hogy valaminek változnia kell, de fogalmam sem volt, ezt miképp oldhatnám meg. Minden megoldás időigényesnek tűnt – több időt kellene töltenem a bevásárlással, a konyhában, a zöldségszeleteléssel, azzal, hogy a csirkemellről eltávolítsam a bőrt –, és mindezt akkor, amikor úgy éreztem, hogy az idő kezd ismeretlen fogalommal válni az életemben.

Aztán eszembe jutott egy néhány héttel korábbi beszélgetés egy régi barátnőmmel, akivel az egyik repülőúton futottam össze. Ő említette, hogy a férjével felfogadtak egy fiatalembert, Sam Kasst, hogy az otthonukban rendszeresen egészséges ételeket főzzön nekik. Mint kiderült, egészen véletlenül Barack és én néhány évvel korábban találkoztunk is Sammel egy másik baráti kör révén.

Sosem gondoltam volna, hogy egyszer szakácsot veszek fel otthonra, hogy ő főzzön a családomra. Kissé burzsujszokásnak tűnt, olyasminek, amire a South Side-i rokonság ugyancsak ferde szemmel nézne. Barack, aki annak idején a lyukas padlólemezű Datsunnal járt, szintén nem rajongott az ötletért; nem illett a közösségsszervező megrögzött takarékoságához, sem ahhoz a képhez, amelyet elnökjelöltként közvetíteni akart. Ám a szememben ez tűnt az egyedüli józan választásnak. Valahol engednünk kellett. Senki más nem vezetheti a programomat a kórházban. Senki más nem kampányolhat Barack Obama feleségeként. Senki sem lehet Malia és Sasha

anyukája, amikor ideje nyugovóra térniük. De talán Sam Kass főzhet nekünk vacsorát.

Arra kértem meg Samet, hogy hetente néhány alkalommal jöjjön át, és főzzön nekünk estére vacsorát, és egy másik fogást, amit másnap este kivehetek a hűtőből, és felmelegíthetek. Kissé kilógott az Obama-háztartásból: képzeljünk el egy fehér, huszonhat éves, fényesre borotvált fejű, borostás fiatalembert – de a lányok épp olyan hamar megszerették az elcsépett vicceit, mint a főztjét. Megtanította nekik, hogyan kell répát szeletelni és babot blansírozni, miközben elterelt minket a szupermarketek neonfényű egyformaságától az évszakok ritmusa felé. Határtalan lelkesedéssel fogadta tavasszal az első igazi zsenge borsót, vagy amikor júniusban megérkezett a friss málna. Megvárta, amíg a barack megérett és lédús lett, mielőtt a lányoknak felszolgált volna, mert tudta, hogy akkor talán a cukorka méltó ellenfelévé válik. Sam tájékozott volt az ételekkel és az egészséggel kapcsolatban is, tudta, az élelmiszeripar miképp reklámozza a feldolgozott élelmiszereket a praktikum nevében, és ennek milyen súlyosak a közegészségügyi következményei. Ezzel felkeltette az érdeklődésemet, mert rájöttem, mindez összecseng azzal, amit a kórházi rendszerben dolgozva magam is megtapasztaltam, és azokkal a kompromisszumokkal is, amelyeket dolgozó anyaként hoztam a család élelmezésében.

Egy este Sammel órákon át beszélgettünk a konyhában arról, hogy ha esetleg Baracknak sikerülne elnyernie az elnöki posztot, hogyan használhatnám fel a szerepemet first ladyként, hogy ezekre a kérdésekre megoldásokat keressünk. Az egyik ötlet

hozta a másikat. Mi lenne, ha zöldséget termeszténék a Fehér Házban, és népszerűsíténék a friss élelmiszereket? Mi lenne, ha ez volna a sarokköve egy szélesebb, a gyermekegészségügyet érintő kezdeményezésnek, és így hozzájárulhatnék, hogy a szülők elkerüljék azokat a csapdákat, amelyekbe én belesétáltam?

A beszélgetés késő estébe nyúlt. Ránéztem Samre, és felsóhajtottam:

– Egy baj van, a mi emberünk harminc ponttal van lemaradva a közvélemény-kutatások szerint – mondtam, és mindketten elneveltük magunkat. – Kizárt, hogy nyerjen.

Csak álom volt, de azért tetszett.

AMI A KAMPÁNYOLÁST ILLETI, minden nap újabb versenyfutást jelentett. Még mindig igyekeztem fenntartani valamiféle rendszert és stabilitást az életünkben, nem csupán a lányok, hanem a magam érdekében is. Mindig két BlackBerry volt nálam – egy a munkám miatt, egy pedig a magánéletem és a politikai kötelezettségeim menedzseléséhez, amelyek, akár tetszett, akár nem, mostantól összefonódtak. Barackkal naponta beszéltünk, de a hívásaink alapvetően rövidek voltak, és a tényekre szorítkoztak: „Hol vagy? Hogy mennek a dolgok? Hogy vannak a gyerekek?” Mindketten hozzászoktunk, hogy nem beszélünk a kimerültségről és a személyes szükségleteinkről. Semmi értelmét nem láttuk, mert úgysem tehattünk semmit ez ügyben. Az életünk most csakis erről a ketyegő óráról szólt.

A munkahelyen minden tőlem telhetőt megtettem, hogy

tartsam a lépést, előfordult, hogy a kórházi munkatársaimat útközben hívtam fel, például az Iowában folyó kampányban önkénteskedő antropológia szakos hallgató Toyota Corollájának zsúfolt hátsó üléséről, vagy épp New Hampshire-ből, egy plymouthi Burger King csendes, félreeső zugából. Több hónappal Barack springfieldi bejelentése után a munkatársaim támogatásával úgy döntöttem, hogy részmunkaidőre váltok, mert tudtam, csak így fogom bírni a hajtást. Hetente két-három napot is együtt töltöttünk Melissával és Katie-vel, és lassacskán egy hatékonyan működő családdá váltunk: korán reggel találkoztunk a reptéren, átsiettünk a biztonsági ellenőrzésen, ahol az örök már névről ismertek. Mostanra egyre gyakrabban felismertek, többnyire az afroamerikai nők, akik odaodakiáltottak: Michelle! Michelle!, amikor elhaladtam mellettük a kapu felé igyekezve.

Valami változóban volt, de annyira fokozatosan történt, hogy eleinte alig lehetett észrevenni. Időnként úgy éreztem, mintha egy különös univerzumban lebegnék: idegenek felé integetek, akik úgy viselkednek, mintha ismernének, és repülőkre szálllok fel, amelyek kiemelnek a megszokott világeből. Kezdem *ismertté* válni. Egyre inkább valaki feleségeként ismertek, politikai közszereplőként, és ez kétszer-háromszor furcsábbá tette az egészet.

A kampányeseményeken a kordonok közötti navigálás olyannak hatott, mintha hurrikán közepette kellene talpon maradnom, miközben lelkes idegenek kapnak a kezem után, és megérintik a hajamat, vagy tollat, fényképezőgépet lengetnek az orrom előtt, és minden figyelmeztetés nélkül kisbabákat

nyújtanak felém. Mosolyogtam, megráztam a kezüket, meghallgattam a mondanivalójukat, miközben igyekeztem előrehaladni a sorban. Végül szerencsésen kijutottam a túloldalon, összerúszozott arccal, ujjenyomatos blúzzal, és úgy néztem ki, mint aki egy szélcsatornából lépett elő.

Nem sok időm volt ezen töprengeni, de titokban nyugtalanított, hogy az énem többi része lassan a háttérbe szorul, ahogy egyre láthatóbb leszek Barack Obama feleségéként. Amikor riporterekkel beszéltem, ritkán kérdeztek a munkámról. A rólam szóló leírásaikban rendre szerepelt a „Harvardon végzett” jelző, de általában ezzel be is érték. Néhány hírforrás olyan történeteket közölt le, amelyek azt sugallták, hogy nem a saját kemény munkámnak és érdemeimnek köszönhetően léptettek elő a kórházban, hanem a férjem növekvő politikai tekintélye miatt. Még olvasni is fáj. Áprilisban Melissa azzal hívott fel otthon, hogy figyelmeztessen egy gúnyos hangvétellű cikkeire, amelyet Maureen Dowd írt a *The New York Times* számára. Az írásában „Dél-Chicago hercegnőjeként” utalt rám, amivel azt sugallta, hogy megfosztom Barackot a férfiasságától, amikor közönség előtt arról beszélek, hogy nem szedi fel a földről a zokniját, vagy nem teszi vissza a vaját a hűtőbe.^[21] Számomra mindig az volt a fontos, hogy Barackot emberként lássák, ne pedig egy túlvilági megváltónak. Minden jel szerint Maureen Dowd jobban szerette volna, ha az arcomon műmosollyal, áhítattal nézek fel a férjemre. Különösnek és szomorúnak találtam, hogy egy másik diplomás, karrierjének élő nőtől jön ez a kemény kritika, aki még arra sem vette a fáradságot, hogy közelebről megismerjen,

és most a lehető legcinikusabb szavakkal ítélek rólam.

Igyekeztem mindezt nem magamra venni, de időnként bizony nehezemre esett.

Minden egyes kampányesemény, leközölt cikk és minden, a pozíciónk erősödésére mutató jel hatására egyre inkább előtérbe kerültünk, és egyre könnyebb célponttá váltunk. Elképesztő pletykák keltek szárnyra Barackról: például az, hogy egy radikális iszlám medreszében tanult, és a szenátusban a Koránra esküdött fel; hogy nem volt hajlandó elmondani a hűségesküt; hogy nem volt hajlandó a kezét a szívére tenni a himnusz alatt; hogy az egyik közeli barátja terrorista volt az 1970-es években. Ezeket a hazugságokat rendszeresen megcáfolták a megbízható hírforrások, ám ennek ellenére tovább éltek a névtelen kör-e-mailekben, amelyeket nem csupán összeesküvéselmélet-hívók továbbítottak, hanem nagybácsik, munkatársak és szomszédok is, akik nem tudták megkülönböztetni a tényeket az interneten keringő meséktől.

Barack biztonságának kérdésére gondolni sem akartam, nemhogy beszélni róla. Nagyon sokan nőttünk fel úgy, hogy az esti híradóban merényletekről beszéltek. A Kennedy fivéreket lelőtték. Martin Luther Kinget lelőtték. Ronald Reaganre rálőttek. John Lennont lelőtték. Ha az ember túlságosan felkavarja az állóvizet, az bizonyos kockázatokkal jár. De persze Barack fekete volt. A kockázat számára cseppet sem volt újdonság. „Akkor is lelőhetik, ha csak tankolni megy a benzinkútra” – emlékeztettem az embereket, amikor felhozták ezt a témát.

Májussal kezdődően Barack mellé titkosszolgálati védelmet

rendeltek. Ennél korábban elnökjelölt még soha nem kapott személyes védelmet, ugyanis teljes másfél év volt még hátra addig, hogy egyáltalán beiktatásra váró elnök lehessen, ami sokat elárult az ellene irányuló fenyegetések természetéről és komolyságáról. Barack most már elegáns fekete autóval járt, amelyet a kormány biztosított a számára, és mindenhová egy csapat öltönyös, fülhallgatóval felszerelt, felfegyverzett férfi és nő követte. Otthon egy ügynök állt őrt a bejáratunknál.

Ami engem illet, én ritkán éreztem úgy, hogy ne lennék biztonságban. Folytattam az utazást, és egyre nagyobb tömegek gyűltek össze, hogy meghallgassanak. A kezdet kezdetén egyszerre húsz emberrel találkoztam a családi összejöveteleken, most viszont több száz emberhez is szóltam egyszerre a gimnáziumi tornatermekben. Az iowai stáb jelentette, hogy a beszédeim hatására rengeteg támogatói vállalat születik (amit a kampány során begyűjtött, aláírt támogatókártyák jeleztek, amelyeket módszeresen számontartottak). Egy ponton a kampány stábja elkezdett a „the Closer” (vagyis az [értékesítési] ügyletek biztos lezárója) néven utalni rám, amiért a beszédeim hatására az emberek elköteleződnek mellettünk.

Minden nap újabb tanulságot hozott: miképp haladjunk hatékonyabban, hogyan előzzük meg, hogy betegség vagy bármilyen probléma lelassítson minket. Miután néhány, egyébként bájos, útszéli étkezdében megkérődzőjelezhető minőségű ételt kaptunk, megtanultam értékelni a McDonald's sajtburgereinek kiszámítható egyformaságát. A kisvárosokat összekötő, göröngyös utakon megtanultam megóvni a ruháimat

azzal, hogy olyasmit majszoltam, ami morzsálódott, nem pedig csöpögött. Tudtam, hogy nem fotózhatnak le hummusszal összekent öltözékben. Visszafogtam a vízfogyasztásomat, hiszen útközben ritkán maradt időnk megállni, hogy vécére menjünk. Megtanultam elaludni az iowai sztrádán éjjel után mellettünk eldübörgő kamionok zajában is, és (ahogyan az egy különösen vékony falú hotelben történt) figyelmen kívül hagyni a szomszéd szobában megszálló nászutas pár hancúrozását.

A hullámhegyek és -völgyek dacára a kampány első éve elsősorban a kellemes emlékekről és a nagy nevetésekről szólt. Amennyire gyakran csak lehetett, magammal vittem Sashát és Maliát is ezekre az utakra. Szívós, lelkes utazóknak bizonyultak. Egy New Hampshire-i karnevál forgatagában elmentem, hogy beszéljek és kezet rázzak a szavazókkal, ezért a lányokat az egyik stábtagra bízta, hogy addig is nézzék meg a bódékat és a körhintákat, aztán majd a magazinfotózáson találkozunk. Alig egy óra elteltével megpillantottam Sashát, és megállt bennem az ütő. Az arcát, az orrát, a homlokát gondosan és jó vastagon bekenték fekete és fehér arcfestékekkel: örömtől repeső pandamaci lett a kislányomból. Lelki szemeim előtt azonnal megjelent a magazin ránc váró stábja, és riadtan konstatáltam, hogy a menetrendünk is felborulhat emiatt. De aztán újra odanéztem a kis pandapofira, és felsóhajtottam. A lányom aranyos volt és elégedett. Inkább elnevettem magam, és megkerestem a legközelebbi mosdót, hogy lemossam az arcáról a festéket.

Előfordult az is, hogy családként, négyesben utaztunk. A kampánystáb néhány napra kibérelt számunkra egy lakóautót Iowában, hogy a kisvárosokban is hankizhassunk, az állomások

között pedig vad Uno-csaták dúltak. Eltöltöttünk egy délutánt az iowai vásárban, dodzsemeztünk, és vízipuskával célba lőttünk a plüssállatnyereményekért, miközben a fotósok egymást lökdösve keresték a legjobb pozíciót, és a gépeiket az arcunkba tolták. Az igazi móka azután kezdődött, hogy Barackot elcipelték a következő helyszínre, így a lányokkal megszabadultunk a vele tartó sajtó, biztonsági emberek és stáb mindent felkavaró özönétől. Amint eltűnt, hármasban indultunk el felfedezni a vidámparkot, és a levegő fűtyülve süvített a fülünkbe, ahogy vászonzsákokba kapaszkodva lesiklottunk egy hatalmas sárga csúszdán.

Minden héten visszatértem Iowába. A repülőgép ablakából figyeltem, ahogy egymást váltják az évszakok, és minden lassan kizöldül, majd a szója és gabona kisarjad a vetés nyílegyenes soraiban. Imádtam a földek rendezett geometriáját, a felfelbukkanó csűrök színfoltjait, a vidék sík autóútjait, amelyek egyenesen a horizont felé tartottak. Megszerettem ezt az államot, akkor is, ha minden munkánk dacára úgy tűnt, nem biztos, hogy itt nyerni tudunk.

Mostanra Barack és a kampánystáb már közel egy éve koncentrált Iowára, de a legtöbb közvélemény-kutatás szerint még mindig második vagy harmadik helyen állt Hillary és John Edwards mögött. Szoros volt a verseny, de Barack akkor is vesztesre állt. Országos szinten a helyzet még rosszabbnak tűnt: Barack rendre tizenöt-húsz ponttal kullogott Hillary mögött – ez a tény mindannyiszor szíven ütött, valahányszor a reptereken vagy a kampányállomásokon az éttermekben elhaladtam a híreket harsogó televízió mellett.

Hónapokkal korábban annyira elegem lett a CNN, MSNBC és a Fox News könyörtelen, habzó szájú hírmagyarázataiból, hogy az otthonunkból száműztem ezeket a csatornákat, és inkább az E! celebhíreivel és a HGTV lakberendező műsoraival kényeztettem magam. Elmondhatom, hogy egy sűrű nap végén nincs is jobb, mint nézni, ahogy egy fiatal pár megtalálja álmai otthonát Nashville-ben, vagy az ifjú menyasszony igent mond egy ruhára.

Őszintén szólva nem hittem a szakértőknek, és a közvélemény-kutatások eredményeivel kapcsolatban is voltak kételyeim. A szívem mélyén azt éreztem, biztosan tévednek. A steril nagyvárosi stúdiókból felvázolt hangulat egyáltalán nem hasonlított arra, amit az iowai gyülekezeti termekben és sportcsarnokokban tapasztaltam. A szakértők nem találkoztak a gimnáziumi „Barack Stars” csapatokkal, akik a futballedzés vagy színjátszó kör után önkéntesként dolgoztak. Nem fogták a fehér nagymama kezét, aki szebb jövőt képzelt el a vegyes etnikumú unokái számára. Nem vették számba a helyszíni szervezet egyre kiterjedtebb, óriási hálózatát sem. Folyamatban volt egy masszív, alulról szerveződő kampányhálózat kiépítése – összesen kétszáz munkatársunk dolgozott harminchét irodában –, ami az iowai jelölőgyűlések történetében rekordméretűnek számít.

A fiatalság is mellénk állt. A szervezetünket a 22–25 évesek idealizmusa és energiája hajtotta, akik mindent félredobtak, és Iowába sereglettek, hogy csatlakozzanak a kampányhoz, mert mindegyikükben ott élt annak a génnek egy változata, amely annyi évvel ezelőtt Barackot is arra készítette, hogy

közösségszervezői munkát vállaljon Chicagóban. Megvolt bennük az a lelkesedés, és rendelkeztek azokkal a készségekkel, amelyekkel a közvélemény-kutatások még nem számoltak. Minden egyes látogatásomkor érzékeltem ezt, remény töltött el, amikor az igazi hívőkkel találkoztam, akik minden este négy-öt órát szántak arra, hogy bekopogtassanak a szavazókhoz, vagy felhívják őket, támogatói hálózatot építsenek ki még a legkisebb, legkonzervatívabb városokban is, és kívülről fújták a férjem álláspontját a sertéstartásról vagy azt, hogy mi a terve a bevándorlási rendszer megreformálásával kapcsolatban.

Az én szememben a helyi irodákat menedzselő fiatalok képviselték az eljövendő vezetõnemzedék ígérétét. Nem csömörlöttek meg, és most fellelkesültek és összefogtak. A szavazókat közvetlenebbül kötötték össze a demokráciával, akár az utcájukban levõ helyi irodán keresztül, akár a weboldalon, ahol a saját gyûléseiket és a telefonûgyeletet szervezhatték meg. Barack gyakran mondogatta, hogy amit teszünk, nem csak egyetlen választásról szól, hanem arról is, hogy a politikát jobba tesszük a jövő számára – hogy kevésbé hajtsa a pénz, hozzáférhetőbb legyen, és ennek eredményeként reménykeltőbb. Még akkor is, ha végül nem nyerünk, fontos haladást érünk el. Így vagy úgy, de a munkánk számítani fog.

AHOGY MEGINT HÍVŐSEBBRE FORDULT AZ IDŐ, Barack tudta, hogy alapvetően egyetlen utolsó esélye van arra, hogy megfordítsa a versengést Iowában, mégpedig az, hogy mély benyomást tesz a hallgatóságra a Jefferson–Jackson-vacsorán, a minden államban évente megrendezett demokrata szertartáson. Iowában az

elnökválasztás idején ezt az eseményt november közepén rendezik meg, körülbelül nyolc héttel a januári jelölógyűlés előtt, és az országos média is beszámol róla. A szokás azt diktálta, hogy minden jelölt beszédet mondjon – jegyzetek és sugógép nélkül –, és megpróbáljon annyi támogatót magával vinni, amennyit csak lehet. Tulajdonképpen ez egy hatalmas szurkolótábor-verseny volt.

A kábeltévés szakkomentátorok hónapok óta hangoztatták a kételyüket, hogy az iowaiak kiállnának Barack mellett a jelölógyűlés idején. Akármennyire dinamikus és szokatlan jelölt is, nem fogja tudni a lelkesedést szavazatokra váltani. A mi válaszuk erre a Jefferson–Jackson-vacsorán összegyűlő tömeg. Körülbelül háromezer támogatónk jött el az állam minden szegletéből, ezzel mutatva meg, hogy szervezettek és aktívak vagyunk – erősebbek, mint bárki is gondolta volna.

Aznap este a színpadon John Edwards épp Clintont vette célba, burkoltan arról beszélt, hogy milyen fontos az őszinteség és a megbízhatóság. A mosolygó Joe Biden az Obama-támogatók lenyűgöző és hangos tömegét egy kaján „Hello, Chicago” köszöntéssel vette tudomásul. Hillary, aki épp náthával küzdött, kihasználta az alkalmat, hogy odaszúrjon Baracknak: „A változás csupán egy szó – mondta –, ha nincs mögötte kellő erő és tapasztalat, hogy meg is valósítsuk.”

Aznap este Barack szólalt fel utolsónak, lelkesítő hangon védte meg a fő üzenetét, miszerint az országunk döntő pillanathoz érkezett, most esélye van túllépni nemcsak a félelmen és a Bush-kormányzat kudarcain, hanem azon a polarizáltságon is, amely oly régóta jellemzi a politikát, és

jellemezte természetesen a Clinton-kormányzat alatt is. „Nem akarom a következő évet vagy a következő négy évet azzal tölteni, hogy ugyanazokat a harcokat vívom, amelyeket az 1990-es években vívtunk – mondta. – Nem akarom a republikánus Amerikát a demokrata Amerika ellen uszítani, én az Amerikai Egyesült Államok elnöke akarok lenni.”

A teremben tapsvihár tört ki. Hatalmas büszkeséggel a szívemben néztem körül.

– Amerika, ez a mi pillanatunk! – mondta Barack. – Ez a mi pillanatunk.

Ez a szereplése megadta a kellő lökést a kampánynak, és Barack a mezőny élvonalába került. Első helyen végzett az iowai közvélemény-kutatások közel felében, és egyre nőtt a lendülete, ahogy közeledett a jelölógyűlések ideje.

A karácsony utáni napokban, amikor már alig egy hét volt hátra az iowai kampányból, úgy tűnt, mintha a South Side fele átvándorolt volna a fagyos Des Moines-ba. Édesanyám és Kaye mama is megjelent, ahogy a bátyám és Kelly is a gyerekeikkel, és Sam Kass is eljött. Valerie, aki még ősszel csatlakozott a kampányhoz Barack egyik tanácsadójaként, szintén ott volt, Susannal és a barátnőimmal, a férjeikkel és a gyerekeikkel egyetemben. Meghatódtam, amikor a kórházi kollégáim is felbukkantak, ahogy a barátaink a Sidley & Austintól, és a jogászprofesszorok is, akik együtt tanítottak Barackkal. A kampány „használjunk ki minden pillanatot” lelkületével összhangban mindannyian eltökélték, hogy megadják a gépezetnek az utolsó lökést: bejelentkeztek valamelyik helyi irodában, majd a mínuszokkal dacolva zörgettek be a lakókhoz,

hogy Barackot népszerűsítsék, és emlékeztessenek mindenkit a jelölőgyűlésre. A kampányt sok száz másik ember is erősítette, akik az ország számos pontjáról érkeztek Iowába az utolsó hétre, a helyi támogatók vendégszobáiban szálltak meg, és mindennap útra keltek, hogy ellátogassanak a legkisebb településekre is, és bejárják akár a legeldugottabb földutakat is.

Én magam alig voltam jelen Des Moines-ban, mert már napi öt-hat eseményen kellett részt vennem, emiatt ide-oda utaztam az államon belül Melissa és Katie társaságában egy bérelt furgonban, amelyet az épp soros önkéntesünk vezetett. Barackot ugyanez foglalta le, és addigra már kezdett csúnyán berekedni.

Függetlenül attól, hogy hány kilométert kellett megtennünk, nagyon igyekeztem időben visszatérni a West Des Moines-ban levő Residence Innbe, a főhadiszállásként szolgáló hotelbe, hogy pontban nyolckor ott legyek, amikor Malia és Sasha nyugovóra tér. Ők természetesen alig vették észre, hogy nem voltam ott, mert egész nap körülvették őket az unokatestvérek, barátok és bébiszitterek: a hotelszobában játszottak vagy városnézésre mentek. Egyik este, amikor kinyitottam az ajtót, és azt reméltem, hogy végre lehuppanhatok az ágyra, és kiélvezhetem a pár percnyi csendet, arra léptem be, hogy a szobánkban mindenféle konyhai eszközök hevernek. Sodrófa az ágytakarón, koszos gyúródeszka a kisasztalon, konyhai olló a földön. A lámpaernyőket és a televízió képernyőjét fehér porréteg fedte... csak nem *liszt*?

– Sam megtanított minket tésztát gyúrni! – jelentette be Malia. – Egy kicsit túlzásba estünk.

Felnevettem. Végig azon aggódtam, hogyan viselik majd a

lányok az első olyan karácsonyt, amelyet nem a dédnagymamájukkal töltenek Hawaiiin. De hála az égnek, egy zacskónyi Des Moines-i liszt tökéletesen helyettesíteni tudta Waikiki strandtörölközőit.

Néhány nappal később, egy csütörtöki napon, eljött a jelölógyűlés napja. Barackkal Des Moines központjában beugrottunk egy étkezdébe ebédelni, majd ellátogattunk néhány jelölógyűlési helyszínre, hogy a lehető legtöbb szavazót üdvözlhessük. Késő este a barátaink és a családtagjaink körében vacsoráztunk, megköszöntük nekik a támogatásukat ebben az örült tizenegy hónapban, amely a springfieldi bejelentés óta telt el. Korán jöttem el a vacsoráról, hogy visszamenjek a hotelszobába, időben felkészülni Barack esti beszédére, amelyet mindenképp elmond majd, akár nyertünk, akár veszítettünk. Pár perccel később Katie és Melissa friss hírrel rontottak be a kampányközpontból: nyertünk!

Annyira örültünk, és olyan hangosan kiáltoztunk, hogy a titkosszolgálat munkatársa bezörgetett az ajtón, hogy minden rendben van-e.

Az év egyik leghidegebb estéjén rekordszámú iowai ment el a helyi jelölógyűlésekre, majdnem kétszer annyian, mint négy évvel korábban. Barack nyert a fehér, a fekete és a fiatal szavazók körében. A megjelentek több mint fele korábban sosem vett részt jelölógyűlésen, és nagy valószínűséggel ez a csoport is jelentősen hozzájárult Barack győzelméhez. A kábeltelevíziók műsorvezetői ekkor végre elzarándokoltak Iowába, és most ódákat zengtek erről a politikai csodagyerekről, aki bőven lekörözte a Clinton-gépezetet, és ezzel együtt egy

korábbi alelnökjelöltet is.

Aznap este, amint Barack győzelmi beszédén mind a négyen – Barack, én, Malia és Sasha – ott álltunk a Hy-Vee Hall konferencia-központ színpadán, jól éreztem magam, és kissé meg is szelídültem. Talán mégiscsak lehetséges minden, amiről Barack ennyi éven át beszélt – gondoltam magamban. Az a sok út Springfieldbe, minden frusztrációja amiatt, hogy nem éri el a kellő hatást, minden idealizmusa, a szokatlan és őszinte hite, hogy az emberek túl tudnak lépni mindazon, ami elválasztja őket, és végül a politika mégiscsak működhet – talán egész végig igaza volt.

Történelmi és nagyszabású tettet vittünk véghez – nem csupán Barack, nem csupán én, hanem Melissa és Katie, Plouffe, Axelrod és Valerie, minden egyes fiatal stábtagnak, önkéntesnek, minden egyes tanárnak, gazdának, nyugdíjasnak és gimnazistának, akik aznap este kiálltak valami új mellett.

Barackkal éjfél után mentünk ki a reptérre, hogy hátrahagyjuk Iowát, és tudtuk, hogy hónapokig nem térünk vissza. Mi a lányokkal hazamentünk Chicagóba, visszatértünk a munkához és a tanuláshoz. Barack New Hampshire-be repült, ahol az előválasztásig már csak kevesebb mint egy hét volt hátra.

Iowa mindannyiunkat megváltoztatott. Nekem elsősorban hitet adott. A feladatunk most már az volt, hogy ezt az országot többi részével is megosszuk. Az elkövetkező napokban az iowai helyi szervezőink szétszéledtek a többi államokba – Nevadába és Dél-Karolinába, Új Mexikóba, Minnesotába és Kaliforniába –, hogy továbbadják az immár bizonyossággá váló üzenetet: a

változás csakugyan lehetséges.

Elsős koromban az egyik fiú évfolyamtársam arcul ütött. Az ökle úgy száguldott felém, mint egy üstökös, teljes erőből, a semmiből. Épp sorban álltunk ebéd előtt, és csupa olyasmiről beszélgettünk, amit a hat-hét évesek világában végtelenül fontos azonnal kitárgyalni – ki a leggyorsabb futó, miért van a zsírkréták színeinek olyan furcsa fantázianevük –, amikor *puff*, behúztak nekem egyet. A mai napig nem tudom, miért. A fiú nevére már nem emlékszem, de arra igen, hogy döbbenet, sajgó arccal bámultam rá, az alsó ajkam máris elkezdett feldagadni, és a szememet égették a könnyek. Annyira meglepődtem, hogy még haragudni sem tudtam, és hazarohantam anyámhoz.

A fiúval a tanárunk elbeszélgetett. Anya is bement az iskolába, hogy a saját szemével nézze meg ezt a gyereket, mert fel akarta mérni, mekkora veszélyt jelent. Southside, aki aznap minden bizonnyal ott járt nálunk, derék nagypapa módjára végtelenül felháborodott, és anyámmal akart tartani. Ugyan nem lehettem fültanúja, de a felnőttek leültek beszélgetni. Büntetést is kimértek. A fiú szégyenkezve bocsánatot kért tőlem, és közölték velem, hogy többet nem kell aggódnom miatta.

– Az a fiúcska csak félt és mérges volt olyasmi miatt, aminek semmi köze hozzád – magyarázta anya később a konyhánkban a tűzhely mellől, a vacsora kevergetése közben. A fejét csóválta,

mintha jóval többet is tudna az egészről, csak nem akarja elárulni. – Rengeteg problémája van szegénynek.

Így beszéltünk a kötekedőkről. Gyerekként egyszerű volt felfogni: a kötekedők riadt emberek, akik ijesztő emberek bőrébe bújnak. Felismertem ezt a típust DeeDeeben, a környékbeli keménykedő lányban, de Dandyben, a saját nagyapámban is, aki még a saját feleségével is goromba és undok tudott lenni. Azért támadnak, mert szoronganak. Az ember elkerüli őket, ha teheti, és szembeszáll velük, ha muszáj. Anya szerint – aki valószínűleg azt vésetné a sírkövére, hogy „élni és élni hagyni” – az a fontos, hogy sose vegyük személyes sértésnek a kötekedők sértéseit és agresszióját.

Ha az ilyesmit szívünkre vesszük – nos, akkor komolyan megsérülhetünk.

Mindez csak az életem későbbi szakaszában okozott igazi nehézséget. Csak amikor már a negyvenes éveim elején jártam, és próbáltam támogatni a férjemet, hogy elnökké válasszák, akkor gondoltam vissza arra a napra, amikor elsőként ott álltam a sorban az ebédszünetben, és eszembe jutott, mennyire összezavarhat egy ilyen váratlan támadás, mennyire fájhat, ha minden előjel nélkül megütnek.

2008 nagy részét azzal töltöttem, hogy igyekeztem nem aggódni az ütlegek miatt.

AZZAL KEZDENÉM, HOGY ELŐREUGROM egy boldog emlékhez abból az évből, mert rengeteg szép emlékem van. A montanai Butte-ba látogattunk el július negyedikén, amikor pont Malia tizedik születésnapja volt. Még négy hónap volt az elnök- és

kongresszusi választásig. Butte kemény, rézbányászattal foglalkozó történelmi város Montana rusztikus délnyugati szegletében, a távolban kirajzolódik a Sziklás-hegység sötét vonulata. Butte egy bizonytalan város volt egy bizonytalan államban. Montana az előző választáson George W. Bushra szavazott, ám demokrata kormányzót választott meg. Úgy tűnt, Baracknak érdemes ellátogatnia oda.

Egyre jobban számított, Barack mivel tölti el minden napjának minden egyes percét. Figyelték, méricskelték, elemezték. Az emberek számontartották, hogy mely államokat látogatta meg, melyik étkezdébe ült be reggelizni, milyen húst rendelt a tojás mellé. Most már körülbelül huszonöt újságíró utazott vele folyamatosan, megtöltötték a kampányrepülőgép hátsó traktusát, a folyosókat és a kisvárosi hotelek reggelizőszobáit, állomásról állomásra a nyomában loholtak, és a tollaikkal megörökítettek mindent. Ha az elnökjelölt meghűlt, írtak róla. Ha drága frizurát csináltatott, vagy dijon mustárt kért a TGI Fridaysnél (ahogyan azt Barack naivan meg is tette évekkorábban, amivel kiérdemelt egy szalagcímet a *The New York Times*ban^[22]), azt is megírták, aztán a sztori önálló életre kelt az interneten. Gyenge a jelölt? Sznob? Megjátszós? Igazi amerikai?

Persze tudtuk, hogy ez a dolgok velejárója – ezzel tesztelik, ki elég erős jellem ahhoz, hogy vezetőként és az ország jelképeként is megállja a helyét. Mintha minden egyes nap röntgennel átvilágítanák az ember lelkét, újra és újra a gyarlósága jeleit keresve. Nem választanak meg, amíg alá nem vetettük magunkat az össznépi szemrevételezésnek, amely

érintette az egész életünket, beleértve a társas kapcsolatainkat, a szakmai döntéseinket és az adóbevallásunkat is. És ez az ellenőrzés kétségtelenül intenzívebb és manipulálhatóbb volt, mint addig bármikor. Akkoriban köszöntött be a mérhető és pénzzé konvertálható kattintások kora. A Facebook csak nemrég került be a köztudatba. A Twitter viszonylag újnak számított. A legtöbb amerikainak már volt mobiltelefonja, és a legtöbb telefonban már volt fényképezés funkció. Elérkeztünk egy olyan változáshoz, amelynek jellegét valószínűleg egyikünk sem látta át teljesen.

Barack már nem pusztán a demokrata szavazókat igyekezett megnyerni, hanem egész Amerikának udvarolt. Az iowai jelölőgyűlések után – egy olyan folyamatban, amely időnként éppoly kíméletlen és rút volt, mint amilyen lelkesítő és korszakalkotó – Barack és Hillary Clinton azzal töltötte 2008 telét és 2009 tavaszát, hogy végigjárt minden államot és külbirtokot, és szavazatonként küzdött meg azért a privilégiumért, hogy határokat feszegető elnökjelölt lehessen. (John Edwards, Joe Biden és a többi rivális január végére mind kihullott a rostán.) A két jelölt fölöttébb próbára tette egymást, míg végül Barack február közepére apró, de végül sorsdöntő előnyre tett szert. „Már ő az elnök?” – kérdezgette Malia hónapokon át, miután egyik színpad után a másikra álltunk ki, és harsogott körülöttünk az ünnepélyes zene, mert fiatal elméje mást nem tudott felfogni, csak a legnagyobb célt.

– Jól van, de *most* már ő az elnök?

– Nem, kicsim, még nem.

Hillary Clinton végül csak júniusban ismerte el, hogy nincs

elég küldöttje ahhoz, hogy nyerhessen. Az, hogy ennyit késlekedett a visszalépéssel, jelentős kampányerőforrást emésztett fel, és Barack emiatt nem tudta a harcot republikánus ellenfele, John McCain ellen felvenni. A régóta hivatalban levő arizonai szenátor lett a Republikánus Párt várható jelöltje már valamikor márciusban, és vakmerő háborús hősként pozicionálta magát, aki kétpárti együttműködésre törekszik, és hatalmas nemzetbiztonsági tapasztalata van. Az üzenet az volt, hogy másképp vezetne, mint George W. Bush.

Július negyedikén kettős céllal tartózkodtunk Butte-ban, hiszen addigra már szinte minden kettős célt szolgált. Barack az előző négy napon Missouriban, Ohióban, Coloradóban és Észak-Dakotában kampányolt. Nem engedhettük meg magunknak, hogy megszakítsa a kampánykörutat Malia születésnapja kedvéért, az jelentős időkiesés lett volna. Ugyanakkor nem is tűnhetett el a szavazók szeme elől pont az ország legjelesebb ünnepén. Éppen ezért mi repültünk oda hozzá, hátha így a szükségből erényt kovácsolhatunk – a család együtt töltheti a napot, jobbra a nyilvánosság előtt. Barack féltestvére, Maya és férje, Konrad is velünk tartottak, és magukkal hozták a kislányukat, a négyéves, bájos Suhailát is.

Minden szülő, akinek a gyereke ünnepnapon született, pontosan tudja, milyen nehéz egyensúlyt teremteni a családi és az országos ünneplés között. Butte derék népe azonban értette. A boltok kirakataiba „Boldog születésnapot, Malia!” feliratokat tettek ki végig a település főutcáján. A járókelők jókívánságokat kiáltottak oda neki a „Yankee Doodle”-t játszó üstdobok és fuvolák hangzavarában, miközben a családuknak a lelátóról

figyelte a július 4-ei felvonulást. Bárkivel találkoztunk, kedves volt a lányokhoz, tiszteletteljesen viselkedett velünk, még akkor is, ha bevallották, hogy egy szinte eszelős huszárvágással kellene szakítaniuk a hagyományokkal, ha egy demokratára szavaznának.

Aznap a stáb pikniket rendezett egy mezőn, ahonnan rá lehetett látni a Nagy Vízvásztót jelző csipkés hegycsúcsokra. Az összejövetel egyrészt gyűlés volt a több száz helyi támogatónk számára, másrészt afféle születésnap ünnepség Malia számára. Meghatott, hogy mennyien jöttek oda miattunk, ugyanakkor valami bensőségebb és sürgetőbb dolgot is éreztem, aminek semmi köze nem volt ahhoz, hogy épp hol tartózkodunk. Aznap áthatott a szülőséggel járó elfogult gyengédség, amikor az időt furcsa perspektívában érzékeljük, és rájövünk, hogy a kicsi lányaink már félig felnőttek, a pufók tagjaik megnyúltak, a tekintetük egyre bölcsebb.

Számomra 2008. július 4-e a legfontosabb küszöb, amelyen átléptünk: tíz évvel korábban Barackkal bementünk a szülészetre, és azt hittük, hogy sokat tudunk a világról, pedig igazából még semmit sem tudtunk.

Az elmúlt évtized jobbára arról szólt, hogy megtaláljam az egyensúlyt a család és a munka között, hogy rájöjjek, miként lehetek szerető szívű, elérhető közelségben levő szülő Malia és Sasha életében, miközben igyekeztem tisztességesen elvégezni a munkám. De a tengely elmozdult: most már a szülőséget valami egészen mással és jóval zavarosabbal próbáltam összehangolni – a politikával, Amerikával, Barack törekvésével, hogy valami fontosat tegyen. A férjem életében zajló események jelentősége,

a kampány okozta megterhelés, a családukra irányuló figyelem, mind egyre csak fokozódott. Az iowai jelölőgyűlések után úgy döntöttem, hogy felfüggesztem a pozíciómát a kórházban, mert tudtam, most már tényleg megoldhatatlan, hogy ott maradjak, és hatékonyan dolgozzam. A kampány lassan mindent felemésztett. Túl sok elfoglaltságom adódott Iowa után – még ahhoz is, hogy bemenjek, és összepakoljam a holmimat az irodában, vagy tisztességesen elkészönjek a munkatársaimtól. Most már teljes állásban voltam anya és feleség, habár céltudatos feleség, és olyan anya, aki meg akarja védeni a gyerekeit attól, hogy ez a szent cél beszippantsa őket. Fájdalmas döntés volt otthagyni a munkám, de nem volt más választásom: a családomnak szüksége volt rám, és ez többet nyomott a latban.

Tehát itt voltam ezen a montanai kampánypikniken, és egy szinte csak idegenekből álló csoporttal énekeltem Maliának, hogy „Boldog születnapot”, ő pedig mosolyogva ült a fűben egy hamburgerrel a tányérján. A szavazók bájosnak találták a lányainkat, ezt tudtam, és elragadónak látták a családuk összetartását. De bizony sokszor gondolkodtam azon, mindezt hogyan látják a lányok belülről. Megpróbáltam elfojtani a bűntudatomat. Igazi születésnap partit is szerveztünk a hét végére, ahova Malia kis barátait is meghívtuk chicagói otthonunkba, hogy töltsék ott az éjszakát, teljesen politikamentesen. És aznap este is lesz egy zárt körű összejövetelünk a hotelben. Ennek ellenére, ahogy folytatódott a délután, és a lányok ott szaladgáltak a piknikezők között, amíg Barack és én kezet ráztunk a potenciális szavazókkal, és

megölelgettük őket, azon kaptam magam, hogy eltöprengek, vajon ők ketten hogyan fognak emlékezni erre a napra, mennyire találják majd szórakoztatónak.

Ezekben a napokban feldúlt szívvel figyeltem Sashát és Maliát. Most már az ő nevüket is oda-odakiáltották az idegenek, meg akarták őket érinteni, le szerették volna őket fotózni. A tél folyamán a kormány úgy döntött, a lányokkal mi is eléggé szem előtt vagyunk már ahhoz, hogy titkosszolgálati védelmet kapjunk, ami azzal járt, hogy amikor Sasha és Malia iskolába vagy nyári napközis táborba ment, ahova legtöbbször édesanyám vitte el őket, egy másik autóban kísérte őket a titkosszolgálat.

A pikniken mindegyikünket egy-egy ügynök kísért mindenhová, éberen figyelt, hogy nem leselkedik-e ránk veszély a tömegben, és diszkréten közbeavatkozott, ha a jókívánságokkal érkezőket elragadta a hév, és érintgetni kezdek minket. Szerencsére a lányok az ügynökökre inkább felnőtt barátként, mint őrként tekintettek, akik csak kiegészítik a barátságos emberek egyre bővülő körét, akikkel együtt utaztunk, és akiktől csak a fülhallgatójuk és a néma éberségük különböztette meg őket. Sasha általában úgy nevezte őket: „a titkos emberek”.

A lányok társaságában kellemesebben telt a kampányolás, jobbára azért, mert ők nem voltak érdekeltek benne. Barack és én igazi megkönnyebbülésként éltük meg, hogy a közelünkben vannak – emlékeztettek arra, hogy bármi történjék is, a családunk többet jelent, mint a támogatók toborzása vagy a közvélemény-kutatások alakulása. Egyik lányunkat sem

érdekelte az apjuk körül kialakult felhajtás. Nem a demokrácia tökéletesítése lebegett a szemük előtt, sem az, hogy bekerüljenek a Fehér Házba. Ők elsősorban egy kiskutyát szerettek volna (de azt nagyon, nagyon). Imádtak fogócskázni és kártyázni a kampánystáb tagjaival a csendesebb pillanatokban, és ragaszkodtak hozzá, hogy minden egyes új helyen megkeressük a fagylaltozót. Minden más csak háttérzaj volt.

Maliával a mai napig jókat nevetünk azon, hogy nyolcéves volt, amikor Barack, nyilván felelősségtudattól hajtva, egyik este a következő kérdést tette fel, amikor betakargatta a lányát:

– Mit szólnál ahhoz, ha apa indulna az elnöki posztért? – érdeklődött. – Szerinted jó ötlet?

– Naná, apa! – felelte Malia, és megpuszilta Barack arcát. Pedig apa döntése, hogy indul az elnöki posztért, szinte mindent megváltoztat majd egyszer az életében, de honnan tudhatta volna ő mindezt? Csak az oldalára fordult, és álomba szenderült.

Aznap Butte-ban ellátogattunk a helyi bányászati múzeumba, vízipisztolycsatát vívtunk, és fociztunk a fűben. Barack elmondta a kortesbeszédét, szokás szerint megrázta a felé nyújtott kezeket, de vissza is tudott térni a körünkbe. Sasha és Malia a nyakába ugrottak, nevetgéltek, és rázúdították a gondolataikat. Láttam Barack mosolyában a könnyedséget, csodáltam, hogy így ki tudja zárni a zavaró tényezőket, és képes csak apa lenni, valahányszor alkalma nyílik rá. Elcsevegett Mayával és Konraddal, és átkarolta a vállamat, miközben az egyik helyről a másikra sétáltunk.

Sosem voltunk egyedül. Körbevett minket a személyzet, a

védelmet nyújtó őnök, a sajtó munkatársai, akik interjúra vártak és a távolból fényképezgető nézelődők. De most már ez volt számunkra a normális. A kampány során annyira beosztották a napjainkat, hogy csak figyeltük, ahogy a magánéletünk és az önrendelkezésünk lassan ködbe vész: Barackkal mindketten az életünk szinte minden aspektusát egy csapat huszonéves kezébe tettük, akik nagyon intelligensek és rátermettek voltak, de még mindig nem tudhatták, milyen fájdalmas élmény volt feladnom az életem feletti irányítást. Ha valamire szükségem volt egy boltból, meg kellett kérnem valakit, hogy menjen el érte. Ha beszélni szerettem volna Barackkal, általában az egyik fiatalabb stábtagon keresztül tehettem. Nemritkán olyan események és tevékenységek bukkantak fel a naptáramban, amelyekről korábban még csak nem is hallottam.

De mivel ez kellett a túléléshez, lassacskán megtanultuk, hogy a nyilvánosság előtt éljük az életünket, és elfogadtuk a valóságot olyannak, amilyen.

Mielőtt véget ért volna a délután Butte-ban, televíziós interjút adtunk mind a négyen – Barack, én és a lányok. Korábban sosem tettünk ilyet. Általában ragaszkodtunk ahhoz, hogy a sajtó tisztes távolságot tartson a gyerekeinktől, csupán a fotózást engedték meg, és azt is csak nyilvános kampányeseményeken. Nem is tudom, mi vett rá minket, hogy ez alkalommal igent mondjunk. Ha jól emlékszem, a kampánystáb úgy gondolta, jó ötlet megmutatni, milyen is Barack szülőként, és akkor én semmi rosszat nem láttam ebben. Végül is imádta a gyerekeinket. Minden gyereket imádott. Pontosan ezért lenne kiváló elnök.

Az „Access Hollywood”-ot képviselő Maria Menounossal ültünk le körülbelül negyedórára mind a négyen egy padra, amelyet valamilyen textillel borítottak be, hogy ünnepibbnek hasson. Malia befonatta a haját, és Sasha piros spagettipántos ruhát vett fel. Mint mindig, most is hihetetlenül bájosan viselkedtek. Menounos szívélyes volt, és könnyed hangvétellő interjút készített, miközben Malia, a család ifjú professzora őszintén átgondolt minden kérdést. Elmondta, hogy az apukája időnként zavarba hozza azzal, hogy kezet akar rázni a barátnőivel, és mindannyiunkat bosszant, amikor a kampányról hazatérve otthon az ajtóban hagyja a bőröndjét. Sasha minden tőle telhetőt megtett, hogy nyugton üljön, és odafigyeljen, az interjút csak egyszer szakította meg, amikor felém fordult, hogy megkérdezze: „Mikor megyünk fagyizni?” Ettől eltekintve hallgatta a nővérét, időnként persze ő is közbevetett egy-egy félig kapcsolódó apróságot, ami épp az eszébe jutott: „Apának régen afrofrizurája is volt!” – sikkantott fel az interjú vége felé, és mind elneveltük magunkat.

Napokkal később az interjút négy részben leadta az ABC, a nézők lelkesen fogadták, és más hírcsatornák is átvették ilyen hatásvadász címekkel: „Tévéinterjúban libben fel a fátyol az Obama lányok életéről” és „Az Obama házaspár két lánya mindenről kitálal”. Malia és Sasha kisgyerekes megjegyzéseit hirtelen világszerte felkapták az újságok.

Barackkal azonnal megbántuk a döntésünket. Semmi pikáns nem volt az interjúban. Nem kaptunk indiszkrét kérdéseket, semmilyen különösen kitárulkozó részlet nem derült ki. Ennek ellenére úgy éreztük, helytelen döntést hoztunk, a lányok jóval

azelőtt hallathatták a hangjukat a nagyvilág előtt, hogy igazán megérthették volna, mindez mit jelent. A videóban nincs semmi, ami árthatna Sashának és Maliának. De kikerült a világba, és örökké ott fog élni az interneten. Fogtunk két kislányt, akik nem maguktól választották ezt az életet, és átgondolatlanul odavetettük őket a csámcsogók hadának.

MOSTANRA MÁR MEGTANULTAM EGY S MÁST A CSÁMCSOGÓKRÓL. Fürkész szempárok kereszttüzeiben éltünk. Ez különös színezetet adott mindennek. Oprah Winfrey biztató üzeneteket küldött nekem. Gyerekkori bálványom, Stevie Wonder eljött, hogy játsszon a kampányeseményeken, viccelődött és tegeződöttünk, mintha ezer éve ismernénk egymást. A felfokozott figyelem megzavart, leginkább azért, mert úgy éreztem, mintha semmi különössel nem érdemeltük volna ki. Felemelt minket Barack üzenetének ereje, de tudtam, hogy a pillanat ígérete és jelképes volta is felemelő. Ha Amerika megválasztaná első fekete elnökét, az nem csupán Barackról, hanem az országról is sok mindent elárulna. Nagyon sok embernek, és nagyon sokféle okból, ez rengeteget számított.

Természetesen mindebből Barack részesült a legnagyobb mértékben – a nyilvános hízelgésből és az ezzel óhatatlanul együtt járó nagyobb figyelemből is. Minél népszerűbb valaki, annál több az utálkozó. Már-már íratlan szabálynak tűnt, különösen a politikában, ahol az ellenfelek pénzt ölnek az ellentétes előjelű kutatásokba: oknyomozókat bérelnek fel, hogy a jelölt múltjának minden aspektusát feltárják, és előássanak bármit, ami kicsit is mocsokra emlékeztet.

A férjem és én különböző alkatok vagyunk, ez az oka, hogy az egyikünk a politikát választotta, míg a másikunk nem. Tisztában volt a pletykákkal és a félreértésekkel, amelyek mérges gázként szivárogtak be a kampányba, de ezek csak ritkán zavarták. Baracknak nem ez volt az első kampánya. Politikatörténetet tanult, felvértezte magát annak a tanulságaival. Különben is, ő nem az a típus, akit könnyen megrémiszt vagy eltérít egy olyan elvont fogalom, mint amilyen a kétség vagy a megbántottság.

Én azonban még mindig tanultam, milyen a közélet. Magabiztos, sikeres nőnek tartottam magam, de mégis ugyanaz a gyerek voltam, aki annak idején azt mondta a felnőtteknek, hogy gyermekorvos akar lenni, és mindent megtett annak érdekében, hogy tökéletesen teljesítsen az iskolában. Más szóval: fontosnak tartottam az emberek véleményét. Fiatal éveimet azzal töltöttem, hogy mások elismerését kerestem, kötelességtudóan gyűjtöttem az aranycsillagokat, és elkerültem a zúrók helyzeteket. Idővel egyre jobban ment, hogy önmagam értékét ne a standard, előírászerű eredményeken mérjem le, de még mindig hajlamos voltam azt hinni: ha szorgalmasan és becsületesen dolgozom, akkor elkerülhetem a rosszindulatú embereket, és mindig olyannak látnak, amilyen vagyok.

Ez a hitem azonban hamarosan megrendült.

Barack iowai győzelme után az üzenetem a kampánykörúton csak egyre szenvedélyesebb lett, szinte az eseményeken megjelenő tömegek méretével egyenes arányban. Már nem több száz emberrel találkoztam egy-egy összejövetelen, hanem ezerrel vagy még annál is többel.

Emlékszem, Melissával és Katie-vel épp megérkeztünk egy delaware-i eseményre, és azt láttuk, hogy az emberek ötös sorokban várákoznak, hogy bejussanak a már zsúfolt színházterembe, és a tömeg túlnyúlt a háztömbön. Boldogan dobbant meg a szívem. Mindenhol elmondtam az összegyűlteknél: elképesztő, hogy mekkora lelkesedéssel és tettvágyal támogatják Barack kampányát. A részvételük alázatra készítet, miképp az is, hogy mindannyian olyan sokat dolgoznak azért, hogy a férjem megválasztását elősegítsék.

Amikor a kortesbeszédemre került a sor, amely az Iowában bevált kampánystratégiára épült, mindig csak egy laza szerkezetet dolgoztam ki rá, habár nem használtam sugógépet, és az sem zavart, ha egy kicsit elkalandoztam. A szavaimat nem csiszolgattam, és ugyan sosem voltam olyan ékesszóló, mint a férjem, a szívemből szóltam. Elmondtam, hogy az eredeti kételyeim a politika világával kapcsolatban hétről hétre fogyatkoznak, és valami bátorító és reményteli érzés veszi át a helyüket. Rádöbrentem, hogy olyan sokan küzdünk ugyanazokkal a nehézségekkel, ugyanúgy aggódunk a gyerekeinkért és a jövő miatt. És hozzám hasonlóan sokan hiszik, hogy Barack az egyetlen jelölt, aki képes valódi változást előidézni.

Barack ki akarta vonni az amerikai csapatokat Irakból. Vissza akart venni az adócsökkentésekből, amelyeket George W. Bush harcolt ki a leggazdagabbaknak. Megfizethető egészségügyet akart minden amerikai számára. Ambiciózus cselekvési terv volt, de valahányszor beléptem egy lelkes támogatókkal teli terembe, úgy éreztem, talán a nemzet mégis

készen áll arra, hogy félretegye a nézeteltéréseket, és valóra váltsa ezt az álmod. Büszkeség érződött azokban a helyiségekben, egységes lelkiület, amely túlmutatott a borszínen. Jelentős és felvillanyozó volt az optimizmus, én pedig meglovagoltam. „Visszatér a remény” – jelentettem ki mindegyik állomáson.

Egy februári napon épp Wisconsinban voltam, amikor Katie-t felhívta Barack kommunikációs csapatának egyik tagja azzal, hogy gond van. Mint kiderült, ellentmondásos dolgok hangzottak el a pár órával korábban a milwaukeei színházteremben elmondott beszédemben. Katie nem is értette, ahogy én sem. Mindaz, amit Milwaukeeban mondtam, nem igazán tért el attól, amit az imént mondtam el a madisoni hallgatóság előtt, ahogyan attól sem, amit hónapok óta mindenhol elmondtam. Eddig sosem merült fel semmi probléma. Most vajon miért?

Még aznap meg is tudtuk. Valaki fogta az egyik beszédem nagyjából negyvenperces felvételét, és egy tíz másodperces klipet vágott össze belőle, megfosztotta mondataimat a kontextusuktól, és mindössze néhány szóra helyezte a hangsúlyt.

Hirtelen elkezdtek keringeni az éterben a milwaukeei és a madisoni beszédekből készített klipek, amelyek arra a részre koncentráltak, amelyben a bátorításról beszélek. A teljes szöveg így hangzott: „Azt tanultam meg az utóbbi egy évben, hogy visszatér a remény! És hadd mondjak valamit, felnőtt életemben most először vagyok igazán büszke az országomra. Nemcsak azért, mert Barack jól szerepelt, hanem azért is, mert szerintem

az emberek éhezik a változást. Nagyon szerettem volna látni, hogy az országunk ebbe az irányba indul el, és hogy végre ne érezzem magam annyira egyedül a frusztrációmmal és a csalódottságommal. Láttam, hogy az emberek vágynak arra, hogy alapvető, közös kérdésekben közös nevezőre juthassanak, és ez büszkeséggel töltötte el a szívemet. Megtiszteltetésnek érzem, hogy ennek szemtanúja lehetek.”

Ám ennek a nagy részét lehántották, eltűnt a reményre és az egységre való utalás, ahogy az is, mennyire meghat mindez. Eltűntek az apró részletek, a figyelem egyetlenegy dologra irányult. A klipben – és mint megtudtuk, ennek következtében a konzervatív rádió- és tévéadásokban is – csak ennyi maradt: „felnőtt életemben most először vagyok igazán büszke az országomra”.

Meg sem kellett néznem a híreket, hogy tudjam, miként forgatják ki a szavaimat. „Ez a nő nem hazafi. Mindig is utálta Amerikát. Ilyen ő valójában. A többi csak porhintés.”

Ez volt az első ütés. És úgy tűnt, magam okoztam a bajt. Megpróbáltam hétköznapien beszélni, és elfelejtettem, mekkora súlyt kaphat minden apró kifejezés. Akaratomon kívül az utálkozóknak egy egész mondatnyi csámcsognivalót nyújtottam át. Ahogyan elsőosztályosként, most is váratlanul ért.

Aznap este visszarepültem Chicagóba, gyötört a bűntudat és a szomorúság. Tudtam, hogy Melissa és Katie csendben figyelik a negatív kicsengésű híreket a BlackBerryn, habár gondosan elhallgatták előlem, amit olvastak, mert tudták, hogy azzal csak rontanának a helyzeten. Mostanra már az év jelentős részében együtt dolgoztunk, és már rég nem számoltuk, hány kilométert

tettünk meg, állandóan versenyt futottunk az idővel, hogy estére hazaérjek a gyerekeimhez. Bejártuk az országot, jóval több gyorsételt ettünk, mint szerettünk volna, és olyan pazar otthonokban fordultunk meg az elegáns adománygyűjtő eseményeken, hogy vigyáznunk kellett, hogy ne bámuljunk tátott szájjal. Miközben Barack és a kampánystáb chartergépekkel és kényelmes turistabuszokon utazott, mi továbbra is levettük a cipőnket a lassan haladó reptéri biztonsági ellenőrzéseken, a United Airlines és a Southwest Airlines kisbuszaiban zötykölődtünk, és az önkéntesek jóindulatára hagyatkoztunk, hogy egyik eseményről a másikra szállítsanak minket, amelyek időnként több száz kilométerre voltak egymástól.

Úgy éreztük, hogy összességében remek munkát végzünk. Láttam, ahogy Katie egy széken állva utasítgat nála kétszer idősebb fotósokat, és leteremti azokat a riportereket, akik nem odavaló kérdéseket tettek fel. Figyeltem, ahogy Melissa zseniálisan összehangolja a napirendem minden apró részletét, nagy szakértelemmel koordinálja az adott nap különféle kampányeseményeit, állandóan a BlackBerryjét nyúzza, hogy a potenciális problémákat még csírájában elfojtsa, eközben arról is gondoskodik, hogy egyetlen iskolai előadásról, baráti születésnapról vagy edzésről se maradjak le. Ők ketten mindent beleadtak ebbe, feláldozták a saját magánéletüket, hogy az enyémből valamennyi megmaradjon.

Ott ültem a repülőgép lámpáinak fényében, és attól féltem, hogy mindezt megtorpedóztam azzal a félmondattal.

Otthon, miután ágyba dugtam a lányokat, és hazaengedtem

anyát a Euclid Avenue-ra, hogy pihenhessen egy kicsit, felhívtam Barackot a mobilján. A wisconsini előválasztás előestéje volt, és a közvélemény-kutatás szerint szoros versenyre számíthattunk. Barack csekély, bár egyre növekvő előnyre tett szert, ha az országos konvenció küldötteinek számát vettük figyelembe. Hillary azonban nyíltan kritizálta Barackot mindenért, az egészségügyi reformjától kezdve odáig, hogy a férjem nem akart vele gyakrabban vitázni. Nagy volt a tét. Barack kampánystábjá nem engedett meg semmilyen kisiklást. Bocsánatot kértem azért, ami a beszédem körül kialakult.

– Nem tudtam, hogy rosszat teszek – mondtam. – Hónapok óta ugyanezt mondom.

Barack aznap éjjel épp úton volt Wisconsin és Texas között. Lelki szemeimmal láttam is, hogy a vonal túlsó végén vállat von:

– Nézd, azért van ez, mert akkora a tömeg – mondta. – Tényezővé váltál a kampányban, ami azzal jár, hogy egy kicsit rád szállnak. Ez a dolgok velejárója.

Mint szinte mindig, valahányszor beszéltünk, megköszönte, hogy ennyi időt szentelek a kampánynak, és hozzátette, nagyon sajnálja, hogy egyáltalán foglalkoznom kell a negatív következményekkel.

– Szeretlek, édesem – mondta, mielőtt letettük volna. – Tudom, hogy rossz, de majd elmúlik. Mindig elmúlik.

EZ UTÓBBIVAL KAPCSOLATBAN IGAZA IS VOLT, meg nem is. 2008. február 19-én Barack fölényes győzelmet aratott a wisconsini előválasztáson, ami arra utalt, hogy ott nem ártottam neki.

Ugyanazon a napon Cindy McCain odaszúrt nekem a saját kampányeseményén, amikor így fogalmazott: „Büszke vagyok az országomra. Nem tudom, hogy vannak önök ezzel, hallották-e ezeket a szavakat korábban is: nagyon büszke vagyok az országomra.” A CNN ránk sütötte, hogy „patriótalázban” égünk, és a bloggerek azt tették, ami a bloggerekől megszokott. De nagyjából egy héten belül úgy tűnt, lecsillapodtak a kedélyek. Barackkal mindketten nyilatkoztunk a sajtónak, tisztáztuk, hogy az tölt el büszkeséggel, amikor látom, hogy ennyi amerikai telefonál a kampány érdekében, elbeszélgetnek a szomszédaikkal, és egyre inkább megélik, hogy a demokráciánk hatalmat ad a kezükbe, és ezt értettem a „most először” alatt. A kampánybeszédeimben igyekeztem jobban figyelni arra, hogyan öltöm egymásba a szavaimat, de az üzenetem ugyanaz maradt. Még mindig büszke voltam és lelkes. E tekintetben semmi sem változott.

Mégis kártékony mag hullott a földre – az a kép alakult ki rólam, hogy zsémbes vagyok és kissé ellenséges, nincs meg bennem az elvárt báj. Nem tudtuk, hogy mindez Barack politikai ellenfeleitől vagy máshonnan származik-e, de a szóbeszéd és az elferdített magyarázatok szinte mindig alig palástolt üzenetet hordoztak az etnikumról, amelynek az volt a célja, hogy a szavazók legmélyebb és legocsmányabb félelmeit kavarják fel. „Ne hagyjátok, hogy a feketék átvegyék a hatalmat! Ők nem olyanok, mint ti. Az ő elképzeléseik nem a tieitek.”

Ezen csak tovább rontott, hogy az ABC News átbogarászott huszonkilenc órányi felvételt Jeremiah Wright tiszteletes igehirdetéseiből, és összevágott belőle egy rémes összeállítást,

amelyben a prédikátor érzéketlen és helytelen dühkitörések közepette neheztelően beszél a fehér Amerikáról, mintha a fehérek tehetnének minden rosszról. Barackkal szomorúan láttuk, hogyan tükrözik vissza a legrosszabb és legparanoiásabb gondolatait annak az embernek, aki összeadott minket, és aki megkeresztelte a gyermekeinket. Mindketten olyan családtagok közelében nőttünk fel, akik az eltérő etnikumot mogorva bizalmatlanság szemüvegén keresztül nézték. Tanúja voltam Dandy füstölgésének amiatt, hogy évtizedeken át szakmailag semmibe vették a bőrszíne miatt, ahogyan Southside aggodalmának is, hogy az unokái nincsenek biztonságban a fehérek lakta környékeken. Barack eközben Tootot hallgatta, egyebek mellett fehér nagyanyja félvállról odavetett etnikai általánosítgatásait, miközben bevallotta fekete unokájának, hogy időnként félt, amikor az utcán összefutott egy fekete férfival. Az idősebb nemzedék egyes tagjainak korlátoltságával éltünk együtt éveken át, elfogadtuk, hogy senki sem tökéletes, különösen azok, akik a szegregáció idején lettek nagykorúak. Talán emiatt is siklott el a figyelmünk Wright tiszteletes tüzes prédikációinak abszurdabb részei felett, még akkor is, ha a nevezett igehirdetéseken nem is voltunk jelen. A hírekben azonban elborzadva néztük szélsőségesen vitriolos megnyilvánulásait. Az egész úgy arra hívta fel a figyelmünket, hogy országunkban az eltérő etnikummal kapcsolatos torz nézetek kétoldalúak – a gyanakvás és a sztereotípiák kölcsönösek.

Valaki eközben sikerrel előbányásztta a princetoni szakdolgozatomat, amelyet több mint két évtizeddel korábban

írtam – a kutatásom arra irányult, hogy az egyetemet végzett afroamerikaiak mit éreztek az etnikummal és identitással kapcsolatban, miután a Princetonra jártak. Sosem fogom megérteni, hogy miért, de a konzervatív média úgy kezelte az értekezésemet, mintha valami titkos fekete hatalmat hirdető manifesztum lett volna, egy utólag leleplezett fenyegetés. Mintha huszonegy évesen, ahelyett hogy azon igyekeztem volna, hogy ötöst kapjak szociológiából, és bekerüljek a Harvard jogi karára, Nat Turner-féle tervet szövögettem volna, hogy félresöpörjem a fehér többséget, és most – a férjemen keresztül – végre esélyem lenne lecsapni. „Are We Getting Two for One: Is Michelle Obama responsible for the Jeremiah Wright fiasco?”^[23] (Michelle Obama lenne a felelős a Jeremiah Wright-fiaskóért?) – ez volt az alcíme annak az online cikknek, amelyet Christopher Hitchens jegyzett. Belerúgott az egyetemista énembe, azt sugallva, hogy túlságosan is a fekete radikális gondolkodók hatása alá kerültem, ráadásul borzalmasan fogalmazok. „Hiba lenne azt mondanom, hogy nehéz olvasmány – írta. – A szakdolgozatot a szó szoros értelmében nem is lehet elolvasni. Mégpedig azért, mert egy ismeretlen nyelven íródott.”

Nem csupán kívülállóként festett le, hanem igazi „idegenként”, aki annyira más, hogy még az általam használt nyelv sem ismerhető fel. Kisstílú és nevetséges sértés volt, az igaz, de az intellektusom gúnyolása, az egykori énem marginalizálása egy még komolyabb elutasítást vezetett be. Barackkal most már túlságosan ismertek voltunk ahhoz, hogy ne vegyenek rólunk tudomást, de ha idegennek és betolakodónak állítanak be, akkor talán meg lehet tépázni a

tekintélyünket az emberek szemében. Sokszor mintha az lett volna az üzenet, még akkor is, ha nyíltan sosem mondták ki: ezek az emberek nem tartoznak közénk. A *Drudge Report*-ban megjelent Barackról egy fénykép, amelyen turbánt és hagyományos szomáliai öltözetet visel, amit egy hivatalos látogatás során adtak rá Kenyában, még szenátorként. Azonnal feléledtek a régi elméletek arról, hogy titokban iszlám nézeteket vall. Néhány hónappal később pedig az interneten felbukkant egy újabb névtelen és alaptalan pletyka, amely Barack állampolgárságát kérdőjelezte meg, azt sugallva, hogy nem Hawaii-n született, hanem Kenyában, ami miatt a törvény szerint nem is lehetne elnök.

Az ohioi és texasi, vermonti és mississippi előválasztások idején továbbra is az optimizmusról és az egységről beszéltem. A kampányeseményeken érzékeltem az emberek felől áradó pozitív energiát, ahogy a változás eszméje eggyé kovácsolta őket. Mindeközben azonban a rólam szóló kedvezőtlen ellennarratíva mintha egyre erősödött volna. A Fox Newson a „harcos dühömről” folyt az eszmecsere. Az interneten pletykák keringtek, hogy van egy filmfelvétel rólam, amelyen a fehérekre „whitey-ként”^[24] utalok, ami bizarr volt és egészen egyszerűen nem volt igaz. Júniusban, amikor Barack végre megszerezte a demokrata jelölést, egy minnesotai eseményen játékosan összeöklöztem vele a színpadon, ami bekerült a hírekbe, és a Fox egyik hírmagyarázója máris „terrorista üdvözlésként” találta, ismét csak azt sugallva, hogy veszélyesek vagyunk. Ugyanez a csatorna a riportok alatt futó hírszalagon „az Obama gyerekek anyjának” nevezett, ezzel is az Amerika fekete

gettóiról kialakult kliséket idézve meg, és az idegenségemet odáig fokozta, hogy már a házasságomtól is megfosztott.

Kezdttem felőrlődni, nem fizikailag, hanem érzelmileg. Fájtak az ütések, még akkor is, ha felfogtam, kevés közük van ahhoz, hogy valójában milyen ember vagyok. Mintha a nagyvilágban a karikatúraváltozatom törne-zúzna: egy nő, akiről mindenfelől hallok, de nem ismerem – egy túl magas, túl erőteljes, férfiakat lábbal tipró politikusfeleségbe oltott szörnyeteg, akit Michelle Obamának hívnak. Legnagyobb bánatomra néha a barátaim is felhívtak, és rám zúdították az aggodalmaikat, tanácsokkal halmoztak el, amelyeket szerintük tovább kellene adnom Barack kampányfőnökének, vagy azt akarták, hogy nyugtassam meg őket azok után, hogy hallották a negatív beszámolókat rólam, Barackról vagy a kampány állásáról a hírekben. Amikor az úgynevezett *whitey*-felvételtől szóló pletykák felbukkantak, az egyik barátnőm, aki nagyon jól ismer, felhívott, és hallottam a hangján, őszintén tart attól, hogy a hazugság igaz. Bő harminc percem ment el azzal, hogy próbáltam meggyőzni, nem lett belőlem rasszista, és amikor befejeztük a beszélgetést, csüggedten tettem le a telefont.

Alapvetően úgy éreztem, hogy nem győzhetek, nincs az a hit vagy kemény munka, amellyel felülkerekedhetek a becsmérőimen és a lejáratásomra tett igyekezetükön. Nő voltam, fekete és erős, ami bizonyos emberek számára, akik bizonyos hozzáállással szemlélik a dolgokat, ez egyet jelentett azzal, hogy „dühös”. Ez is egy kártékony klisé volt, amellyel már emberemlékezet óta söpri félre a kisebbségi nőket, afféle tudattalan jelzés, hogy nem kell odafigyelni arra, amit mondani

akarunk.

Most már tényleg kezdtem kissé dühös lenni, amitől csak még rosszabbul éreztem magam. Mintha megadtam volna magam, és beteljesíteném az utálkozók által előre megírt próféciát. Elképesztő, hogy a sztereotípiák mennyire képesek csapdaként működni. Hány „dühös fekete nőt” ejtett foglyul ennek a kifejezésnek az önbeteljesítő jóslata? Amikor valakit nem hallgatnak meg, akkor miért ne lenne hangosabb? Ha valakit dühösként vagy érzélgősként leírnak, nem éppen ettől lesz végül olyan?

Kimerített ez a rosszindulat, nyugtalanított, hogy mennyire személyessé vált, ráadásul úgy tűnt, nem is szabadulhatok meg tőle. Valamikor májusban a Tennessee Republikánus Párt kiadott egy online videót. Újrajátszották a wisconsini megjegyzésemet, és összevágták szavazói megnyilvánulásokkal: „Fiúk, én gyerekkorom óta büszke vagyok arra, hogy amerikai vagyok.” Az NPR weboldala ezzel a címmel közölt le egy sztorit: „Előnyt vagy hátrányt jelent Michelle Obama?” Alatta vastag betűkkel szedve ott álltak a vitapontok: „Üdítő őszinteség vagy túlzott szókimondás?” és „A magatartása: királynői vagy megfélemlítő?”

Őszintén megmondom, az ilyesmi nagyon fájt.

Időnként Barack kampánystábját hibáztattam azért, hogy ilyen helyzetbe kerültem. Beláttam, hogy mivel aktívabb vagyok, mint a többi jelölt felesége, nagyobb támadási felületet is nyújtok. Az ösztönöm azt súgta, hogy vágjak vissza, cáfoljam meg a hazugságokat és az igazságtalan általánosításokat, vagy vegyem rá Barackot, hogy nyilatkozzon valamit, de a

kampánystáb folyton azt mondogatta, hogy jobb nem reagálni, csak meneteljek tovább, és egyszerűen viseljem el az ütéseket. „Ilyen a politika” – mindig ez volt a jelmondat, mintha semmit sem tehetnénk ellene, mintha mindannyian átköltöztünk volna egy Politika nevű városba vagy bolygóra, ahol a megszokott szabályok egyike sem érvényes.

Valahányszor kezdtem elkedvetlenedni, további romboló gondolatok sorával büntettem magam. Nem én választottam ezt. Sosem szerettem a politikát. Otthagytam a munkahelyem, lemondtam a személyiségemről a kampány kedvéért, erre most hátrány lettem? Hova tűnt az erőm?

Egyik szombat este ott ültem chicagói lakásunk konyhájában, amikor Barack kivételesen otthon töltött egy éjszakát, és kibukott belőlem minden elkeseredésem.

– Nekem ezt nem muszáj csinálnom – jegyeztem meg. – Ha ártok a kampánynak, akkor mi a csudának állok ki oda?

Elmondtam neki azt is, hogy Melissa, Katie és én úgy érezzük, nem tudjuk tartani a lépést a sajtó igényeivel, és rengeteg energiánkat felemészti, hogy ilyen kis büdzséből kell megoldanunk azt a sok utazást. Nem akarok semmit elrontani, és támogatni szeretném, de nincs elég időnk és erőforrásunk, hogy annál többet tegyünk, mint hogy az adott pillanatra reagáljunk. És ami a rám irányuló, egyre növekvő közfigyelmet illeti, belefáradtam abba, hogy védtelen vagyok, és hogy egészen más embernek látnak, mint aki vagyok.

– Akár itthon is maradhatok a gyerekekkel, ha az úgy jobb – tettem hozzá. – Lehetek hétköznapi feleség, aki csak a nagyobb eseményeken jelenik meg, és szépen mosolyog. Lehet, hogy az

sokkal jobb lenne mindenkinek.

Barack együttérzően végighallgatott. Láttam rajta, hogy fáradt, alig várja, hogy felmehessen az emeletre, és kialudja magát. Időnként bosszantott, hogy ennyire elmosódott a határ a családi életünk és a politikai élet között. A napjait kitöltötték a másodperc törtrésze alatt meghozandó döntések és a több száz interakció. Nem akartam én is problémaforrássá válni, de persze a létezésem teljesen összeforrt az övével.

– Sokkal inkább előnyt jelentesz, mint hátrányt, Michelle, ezt tudnod kell – mondta Barack meglepetten. – De ha abba akarod hagyni, vagy lassítanál, azt is tökéletesen megértem. Azt tehetsz, amit csak akarsz.

Elmondta, hogy sose érezzem azt, hogy a lekötelezettje vagyok neki vagy a kampánygépezetnek. És ha folytatni szeretném, de ehhez több támogatásra és erőforrásra van szükségem, akkor kitalálja, hogyan szerezhetné meg.

A válasza megnyugtató, bár csak egy hangyányit. Még mindig úgy éreztem magam, mint az a kis elsős ott a sorban, akit egyszer csak megütöttek.

Miután ezt tisztáztuk, félretettük a politikát, és kimerülten bezuhantunk az ágyba.

NEM SOKKAL EZUTÁN elmentem David Axelrod chicagói irodájába, leültem vele és Valerie-vel, hogy megnézzük a nyilvános szerepléseimről készült felvételeket. Most már tudom, hogy ezzel a külső beavatkozással meg akarták mutatni nekem, a folyamat mely apró részleteit kontrollálhatom. Mindketten megdicsérték, hogy milyen keményen dolgoztam, és milyen

hatékonyan gyűjtöttem egybe Barack támogatóit. Ám ekkor Axe lenémította a felvételt, és újra lejátszotta a kortesbeszédemet, eltüntette a hangomat, hogy jobban meg tudjuk figyelni a testbeszédemet, különösen az arckifejezésemet.

Hogy mit láttam? Magamat, ahogy nagy hévvel és meggyőződéssel beszélek, és sosem eresztek le. Mindig szóba hoztam a nehéz időket, amelyekkel az amerikaiak szembesülnek, ahogyan az iskola- és az egészségügyi rendszerben tapasztalható egyenlőtlenségeket is. Az arcom tükrözte annak komolyságát, ami hitem szerint kockán forgott, azt, hogy mennyire fontos a döntés, amelyet népünknek most meg kell hoznia.

De az arcom túl komoly volt, túl szigorú – legalábbis ahhoz képest, amit az emberek megszoktak egy nőtől. Úgy láttam akkor a vonásaimat, amilyennek azt egy idegen érzékelheti, különösen akkor, ha kedvezőtlen üzenet keretébe helyezik. Láttam, hogy az ellenfeleinknek miért sikerült úgy összevágniuk ezeket a képeket, hogy azokkal feldühödött háрпиaként ábrázolhattak. Természetesen ez egy újabb sztereotípiát, újabb csapdát. A legkönnyebben úgy lehet semmibe venni egy nő mondanivalóját, ha házsártosnak állítjuk be.

Barackot mintha senki sem kritizálta volna amiatt, hogy túl komolynak tűnik, vagy nem mosolyog eleget. Feleség voltam, és nem jelölt, ezért talán tőlem inkább azt várták volna, hogy könnyedséget, bájt vigyek a kampányba. Mégis, ha felmerülne a kérdés, általánosságban hogyan boldogulnak a nők a Politika nevű bolygón, elég egy pillantást vetni Nancy Pelosira, a képviselőház okos és energikus elnökére, akit sokszor állítottak

be fúriának, vagy nézzük meg, mi mindent kellett elviselnie Hillary Clintonnak, amikor a kábeltévék szakértői és véleményvezérei ízekre szedték a kampánya fejleményeit. Hillary ellen könyörtelenül bevetették a nemét, a legrosszabb sztereotípiákból építkezve. Kijelentették, hogy uralkodó típus, zsémbes banya. A hangjáról azt mondták, hogy visítózó, és vihogva nevet. Hillary Barack ellenfele volt, ami azt jelentette, hogy akkoriban nem szimpatizáltam vele különösebben, de mindenképp csodáltam a képességét, ahogy kiáll és küzd a nagy nőgyűlölet közepette is.

Ahogy aznap visszanéztem a felvételeket Axe és Valerie társaságában, szűrni kezdték a szemem a könnyek. Felzaklatott az élmény. Most már láttam, hogy a politika egyben előadás is, de az ehhez szükséges készségeket még nem sajátítottam el megfelelően. És akkor már több mint egy éve mondtam beszédeket. Most rádöbbsentem, hogy sokkal könnyebben kommunikálok olyan kisebb helyszíneken, mint amelyeken Iowában fordultam meg. Népesebb közönség felé nehezebb volt melegséget sugározni. A nagyobb tömeg egyértelműbb arcjátékot igényelt, és ezen még dolgoznom kellett. Kezdtém félni, hogy már túl késő.

Valerie, aki akkor már több mint tizenöt éve volt kedves barátnőm, megszorította a kezemet.

– Miért nem beszéltetek nekem erről jóval előbb? – kérdeztem. – Miért nem próbált senki segíteni?

A válasz az volt, hogy egészen mostanáig senki sem szentelt ennek túl nagy figyelmet. Barack kampánystábján belül úgy látták, hogy jól boldogulok, mindaddig, amíg ki nem derült az

ellenkezője. Csak most, amikor problémává váltam, rendelték be Axe irodájába.

Számomra ez fordulópontot jelentett. A kampányapparátus kizárólag a jelölt szolgálatára létezett, nem a házastársért vagy a családjáért. És ugyan Barack stábja tisztelt és értékelte a közreműködésemet, útmutatást nemigen kaptam tőlük. Addig a pontig a csapatából senki sem vette a fáradságot, hogy velem utazzon, vagy megjelenjen az eseményeimen. Sosem kaptam médiaoktatást, sosem készítettek fel a beszédekre. Rájöttem, hogy senki sem fog törődni velem, hacsak ki nem harcolom magamnak.

Tudtuk, hogy a rám irányuló figyelem csak tovább fog nőni, ahogy közeledik a kampány utolsó hat hónapja, ezért végre megegyeztünk abban, hogy igazi segítségre van szükségem. Ha innentől kezdve úgy kell folytatnom a kampányolást, mint egy jelöltnek, akkor olyan támogatásra is van szükségem, mint egy jelöltnek. Azzal védem magam, hogy szervezettebb leszek, és ragaszkodom ahhoz, hogy megkapjam a munka megfelelő elvégzéséhez szükséges erőforrásokat. Az előválasztások utolsó heteiben Barack kampánystábja nekiállt kibővíteni a csapatomat: kaptam egy programegyeztetőt és egy személyi asszisztenst – Kristen Jarvist, Barack szenátusi irodájának korábbi, melegszívű személyzetét, akinek kiegyensúlyozottságára a legstresszesebb pillanatokban is támaszkodhattam –, illetve egy gyakorlatias, a politikai életben jártas kommunikációs szakértőt, Stephanie Cuttert. Katie-vel és Melissával együttműködve Stephanie segített csiszolni az üzenetemen és az előadásmódomon, hogy felkészüljek arra a

nagy jelentőségű beszédre, amelyet majd a nyár vége felé kell elmondanom az Országos Demokrata Konvención. Végre kaptunk egy kampány-repülőgépet is, így sokkal hatékonyabbá vált az utazás. Most már interjút adhattam a sajtónak a repülőúton, menet közben megigazíthatták a sminkemet és a frizurámat, és minden pluszköltség nélkül magammal vihettem Sashát és Maliát.

Hatalmas megkönnyebbülés volt. Ez az egész könnyebbséget jelentett. És tényleg úgy gondolom, emiatt többet tudtam mosolyogni és képes voltam kevesebbet szorongani.

Miközben a nyilvános megjelenéseimet tervezgettük, Stephanie azt tanácsolta, hogy az erősségeimre építsek, és ne felejtsem el, miről szeretek a leginkább beszélni: a férjem és a gyerekeink iránt érzett szeretetemről, a dolgozó anyákkal való szoros kapcsolatomról, és arról, hogy büszke vagyok chicagói gyökereimre. Észrevette, hogy szeretek viccelődni, és arra kért, ne fogjam vissza a humoromat. Más szóval, teljesen rendben van, ha magamat adom. Nem sokkal azután, hogy lezajlottak az előválasztások, elfogadtam a meghívást, hogy társ műsorvezető legyek a „The View” című műsorban. Egy vidám és izgalmas órát tölthettem el Whoopi Goldberg, Barbara Walters és a többi házigazda társaságában: élő közönség előtt beszélgettünk az ellenem irányuló támadásokról, de jókat nevettünk a lányokon, az összeöklözéseken és a harisnyanadrág-viselés nyűgjein. Újra ellazultam, visszatálaltam önmagamhoz. A műsort alapvetően kedvezően fogadták. Egy 148 dolláros fekete-fehér mintás ruhát viseltem, amelyet hirtelen minden nő meg akart venni magának.

Hatást gyakoroltam másokra, ugyanakkor elkezdtem felengedni, egyre nyitottabb és optimistább lettem. Mindemellett igyekeztem tanulni azoktól az amerikaiaktól, akikkel az országot járva találkoztam, kerekasztal-beszélgetéseket tartottam, amelyek témája a munka és magánélet egyensúlyának megtalálása volt, hiszen ezt a kérdést különösen a szívemen viseltem. Számomra a leginkább alázatra készítető tanulságot az szolgáltatta, amikor ellátogattam a katonaközösségekbe, és a házastársakkal találkoztam – jobbára nők voltak, bár időnként néhány férfi is megjelent.

– Meséljenek az életükről! – kértem őket, majd végighallgattam az ölükben kisbabát ringató nőket, akik közül többen még tizenévesek voltak. Voltak, akik nyolcszor vagy többször is költöztek a bázisok között ugyanennyi év alatt, és minden egyes alkalommal újra kellett kezdeniük a gyerekek beszoktatását a zeneórákra vagy a készségfejlesztő programokra. Azt is kifejtették, mennyire nehéz ennyi költözés közepette folytatniuk a karrierjüket. Az egyik tanár például nem talál munkát, mert az új állam nem ismeri el az előző állam által kiadott tanári diplomát, a manikűrösök és fizioterapeuták hasonló problémákkal szembesülnek a működési engedélyükkel kapcsolatban. Sok fiatal szülő alig talál megfizethető gyermekfelügyeletet. Mindezeket pedig természetesen tetézte annak a logisztikai és érzelmi terhe, hogy a szeretteiket egyszerre tizenkét vagy több hónapra olyan helyekre vezényelték, mint Kabul vagy Moszul, vagy a Dél-kínai-tengeren egy repülőgép-hordozó. Miután ezekkel a házastársakkal találkoztam, minden megbántottságom azonnal

más perspektívába került. Ők messze nagyobb áldozatokat hoztak, mint én. Ott ültem ezeken a találkozókön, és mélyen elgondolkodtatott, sőt némiképp meg is döbbsentett a tény, hogy ilyen keveset tudok a katonák életéről. Megfogadtam, ha Barack elég szerencsés, és megválasztják, mindenképp megtalálom a módját, hogy hatékonyabban támogassuk ezeket a családokat.

Mindez energiával töltött fel, hogy az utolsó erőfeszítéseket is megtegyem Barack és a barátságos delaware-i szenátor, a hamarosan bejelentett alelnökjelölt, Joe Biden kampányában. Felbátorodtam, hogy megint hallgathatok az ösztöneimre, mert olyan emberek vesznek körül, akik támogatnak. A nyilvános eseményeken arra koncentráltam, hogy személyes kapcsolatot építsek ki azokkal, akikkel találkozom, akár kisebb csoportokban, akár többeszes tömegben, a színpalak mögötti csevegések során, vagy a kordonok között sietve is. Amikor a szavazók emberként láthattak, rájöttek, hogy a karikatúrabesállítások valótlanok. Megtanultam, hogy közelről nehezebb gyűlölni.

2008 nyarát egyre sűrűsödő programok és kemény munka jellemezte, és meggyőződésemmé vált, hogy pozitív tényező lehetek Barack kampányában. Ahogy közeledett a demokrata konvenció, most először dolgozhattam együtt beszédíróval, egy tehetséges fiatal nővel, Sarah Hurwitzcal, aki segített a gondolataimat feszes, tizenhét perces beszéddé formálni. Többhétnyi gondos előkészület után augusztus végén felleptem a színpadra a denveri Pepsi Centerben, megálltam a húszezres közönség és a többmilliónyi tévénező előtt, felkészülten arra, hogy elmondjam a világnak, igazából ki is vagyok.

Aznap este a bátyám, Craig vezetett fel. Édesanyám a VIP-páholyban, az első sorban ült, kissé meglepettnek tűnt, hogy mekkora porondon zajlik mostanában az életünk. Beszéltem apámról – az alázatáról, a kitartásáról, és hogy ezzel miképp formált engem és Craiget. Megpróbáltam a lehető legközelebbről bemutatni az amerikaiaknak, mennyire nemes szívű Barack. Amikor befejeztem, szünni nem akaró tapsvihar tört ki, és hirtelen megrohant a megkönnyebbülés, mert tudtam, hogy talán végre tettem valamit, hogy megváltoztassam az emberekben rólam kialakult képet.

Bizony, nagy pillanat volt ez – hatalmas és nyilvános, és a mai napig könnyen meg lehet találni a YouTube-on. Ám az igazság az, hogy pontosan ugyanezért, furcsa módon, apró pillanatnak is hatott. Kezdtem kifordított perspektívából szemlélni a dolgokat, mint amikor egy pulóvert lassan kifordítanak. Színpadok, közönségek, fények, taps. Ezek jóval hétköznapibbá váltak, mint ahogy valaha is gondoltam volna. Most annak éltem, amit nem próbáltunk el előre, amit nem fotóztak le: a köztes pillanatokért, amikor senki sem alakít szerepet, és senki sem ítélkezik, és az igazi meglepetés még mindig lehetséges – amikor nagy néha minden figyelmeztetés nélkül azt érezzük, hogy egy aprócska ajtó kinyílik a szívünkön.

Ennek megértéséhez vissza kell térnünk a montanai Butte-ba, július 4-ére. Az ott töltött napunk hamarosan véget ér, a nyári nap végre lebukott a nyugaton húzódó hegyvonulat mögött, és a távolban felhangzott a petárdák pattogásadurrogása. Éjszakára visszatértünk a sztráda közelében álló Holiday Inn Expressbe, Barack másnap Missouriba készült, én

pedig haza, Chicagóba a lányokkal. Mindannyian fáradtak voltunk. Túl voltunk a felvonuláson és a pikniken. Úgy éreztem, Butte városának minden egyes lakosával kezét fogtunk. Most pedig végre tartunk egy kis összejövetelt, csakis Malia számára.

Ha akkor kérdez meg valaki, azt mondtam volna, hogy kissé cserben hagytuk a lányunkat – a születésnapja szinte elsikkadt a kampány forgatagában. Egy neonnal megvilágított, alacsony mennyezetű konferenciateremben gyűltünk össze a hotel alagsorában, Konrad, Maya és Suhaila, illetve a stáb néhány tagjának társaságában, akik közel álltak Maliához, és természetesen ott voltak a titkosszolgálat ügynökei is, akik sosem tágitottak mellőlünk. Volt lufi, áruházban vásárolt torta, tíz gyertya és egy nagy doboz jégkrém. Volt egy-két ajándék, amiket valaki más vett meg és csomagolt be menet közben, nem én. A hangulat nem volt épp nyomott, de emelkedett sem. Egész egyszerűen egy túl hosszú nap állt mögöttünk. Barackkal komoran összenéztünk, tudtuk, hogy ebben kudarcot vallottunk.

Végül azonban, mint oly sok minden, ez is csak nézőpont kérdése volt – hogy döntünk, miképp szemléljük mindazt, ami előttünk van. Barackkal csakis a hibáinkra és hiányosságainkra koncentráltunk, ezt láttuk visszatükröződni abban a kopottas helyiségben és az összezsapott buliban. Malia azonban valami egészen mást nézett. És látta is. Kedves arcokat látott, csupa olyan embert, aki szereti, egy habos tortát, a kishúgát és az unokatestvérét maga mellett, és egy újabb évet, amely előtte állt. A napot a szabadban töltötte. Megnézte a felvonulást. Másnap pedig repülőgépre ülhet.

Odalépett a közelben ülő Barackhoz, és az ölébe huppant:

– Eddig ez volt a legklasszabb születésnapom – jelentette ki.

Nem vette észre, hogy az apja és az anyja szemébe is könnyek szöktek, sem azt, hogy a vendégek fele szintén elérzékenyült. Mert igaza volt. És egyszer csak mi is mind megláttuk. Aznap töltötte be a tizedik életévét, és minden a legeslegklasszabban alakult.

Négy hónappal később, 2008. november 4-én leadtam a szavazatomat Barackra. Aznap korán reggel, együtt mentünk a szavazóhelyiségbe, a Beulah Shoemith Általános Iskola tornatermébe, alig néhány háztömbnyire chicagói házunktól. Sashát és Maliát is magunkkal vittük, mindkettejüket úgy öltöztettük fel, hogy onnan azonnal megyünk tovább az iskolába. Úgy gondoltam, az iskola még a választás napján is – talán főképp a választás napján – jó ötlet lesz. Az iskola maga a rutin. Az iskola biztos pont. Ahogy elhaladtunk a fotósok és televíziós kamerák sorfala előtt, hogy bejussunk a tornaterembe, és az emberek körülöttünk mind arról beszéltek, hogy milyen történelmi pillanat ez, örültem, hogy bekészítettem az uzsonnásdobozokat.

Milyen nap lesz ez? Nagyon hosszú. Ezenkívül semmit sem tudtunk.

Barack, mint a feszültséggel teli napokon általában, minden addiginál lazább volt. Üdvözölte a szavazóbizottság tagjait, átvette a szavazólapot, kezet rázott mindenkivel, akivel találkozott, és nyugodtnak látszott. Végül is logikus, gondoltam. Innentől kezdve már nem rajta múlik.

Egymás melletti szavazópultot választottunk, és a lányok egészen közel hajoltak, hogy nézzék, melyikünk mit csinál.

Már többször is szavaztam Barackra, az előválasztásokon és

az általános választásokon is, állami és országos eseményeken is, és ez az alkalom sem tűnt másmilyennek. Számomra a szavazás szokás kérdése volt, fontos szertartás, amelyet lelkiismeretesen el kell végezni minden adandó alkalommal. Amikor kicsi voltam, a szüleim magukkal vittek a szavazóhelyiségbe, és én is külön gondot fordítottam arra, hogy amikor csak lehet, Sasha és Malia is elkísérjen, hátha így látják, mennyire egyszerű és jelentős ez a cselekedet.

A férjem karrierje lehetővé tette, hogy közelebbről is megfigyelhessem a politika és a hatalom szövevényes működését. Tanúja voltam, hogy egy-egy körzetben akár egy maroknyi szavazó is eldöntheti, merre billen a mérleg nyelve – nem csupán a jelöltek, hanem értékrendszerek között is. Ha minden egyes körzetben otthon marad néhány ember, az hatással lehet arra, hogy a gyerekünk mit tanul az iskolában, milyen egészségügyi ellátásra leszünk jogosultak, vagy háborúba küldjük-e a csapatainkat. A szavazás egyszerre egyszerű, ám hihetetlenül hatásos.

Aznap a szokásosnál néhány másodperccel tovább bámultam a kis üres karikát a férjem neve mellett az Amerikai Egyesült Államok elnökjelöltjei között. Közel huszonegy havi kampányolás, támadások és kimerültség után ott álltam – ez volt az utolsó, amit meg kellett tennem.

Barack odapillantott rám, és felnevetett:

– Még mindig azon gondolkodsz, kire szavazz? – kérdezte. – Kell még egy kis idő?

Ha nem lett volna ekkora az izgalom, a szavazás napja akár minivakáció is lehetne, szürreális megtorpanás aközött, ami

történt, és ami hamarosan bekövetkezik. Ugrottunk, de még nem értünk földet. Nem tudhattuk, hogy milyen lesz a jövő. Hónapokon át minden olyan gyorsan történt, és most gyötrelmesen lelassult az idő. Otthon derék háziasszonyként kiszolgáltam a családot és a barátainkat, akik beugrottak beszélgetni és kitölteni az időt.

Valamikor délelőtt Barack elment kosárlabdázni Craiggel és néhány barátjukkal a közeli tornaterembe, ami addigra már afféle választás napi szokássá vált. Barack mindennél jobban szerette a kosárlabda tülekedő-lökdösődő jellegét, mert lecsillapította az idegeit.

– Vigyázz rá, nehogy valaki betörje az orrát – mondtam Craignak, amikor a két férfi elindult kifelé. – Tudod, hogy később szerepelnie kell a tévében.

– Naná, hogy megint én felelek mindenért – vágott vissza Craig, ahogyan csak egy báty tud. Aztán már ott sem voltak.

Ha hinni lehetett a közvélemény-kutatásoknak, úgy tűnt, Baracknak minden esélye megvolt a győzelemre, de azt is tudtam, hogy aznap estére két beszéddel is készült – eggyel a győzelem, eggyel a vereség esetére. Már eléggé átláttuk a politikát és a szavazási rendszert, hogy semmit se vegyünk biztosra. Ismertük a Bradley-hatás nevű jelenséget, amelyet egy afroamerikai jelölt, Tom Bradley után neveztek el, aki az 1980-as évek elején indult Kaliforniában a kormányzói székért. Ugyan a közvélemény-kutatások következetesen azt mutatták, hogy Bradley vezet, veszített a választás napján, ami mindenkit meglepett, és komoly tanulsággal szolgált a világnak a bigottságról, és ez a jelenség éveken át országszerte

megismétlődött több jelentős választáson is, ahol fekete jelölt is indult. Az elmélet szerint a kisebbségi jelöltek esetében a szavazók sokszor eltitkolják a kérdezőbiztosok előtt az előítéleteiket, és a véleményüket csak a szavazófülke magányában fejezik ki.

A kampány során újra meg újra feltettem magamnak a kérdést, hogy Amerika valóban felkészült-e egy fekete elnökre, vajon az ország elég erős-e ahhoz, hogy túllásson az etnikai hovatartozáson, és félretegye az előítéleteit. Végre valahára megtudjuk.

Összességében az elnökválasztás kevésbé volt kiélezett, mint az előválasztások ádáz csatája. John McCain nem tett jót magának azzal, hogy az alaszakai kormányzót, Sarah Palint választotta alelnökjelöltnek. Palin tapasztalatlan volt és felkészületlen, és hamarosan az egész ország rajta köszörülte a nyelvét. Aztán szeptember közepén beütött a krach. Az amerikai gazdaság kezdett irányíthatatlanná válni, amikor a Lehman Brothers, az ország egyik legnagyobb befektetési bankja váratlanul csődbe ment. A világ hirtelen rádöbbedt, hogy a Wall Street titánjai éveken át söpörték be a profitot az olcsó jelzáloghiteleket kihasználva. A hitelpiacok befagytak. A nyugdíjalapok köddé váltak.

A történelem e pillanatában Barack volt a megfelelő ember egy olyan feladatra, amely eleve nem ígérkezett könnyűnek, de a pénzügyi válság miatt aztán exponenciálisan nehezebb lett. Akkor már több mint másfél éve hangoztattam szerte Amerikában: a férjem higgadt és felkészült. A komplexitás nem tántorítja el. Az agya bármilyen szövevényes dolgot képes

átlátni. Elfogult voltam, ezt elismerem, és személy szerint még mindig megbékéltem volna a választás elvesztésével, mert valamennyire visszatérhetnénk a régi életünkhöz, de azt is éreztem, hogy az országnak csakugyan szüksége van a segítségére. Itt az ideje végre figyelmen kívül hagyni egy olyan esetleges tulajdonságot, mint a bőrszín. Jelen pillanatban ostobaság lenne nem őt megtenni elnöknek. Persze hatalmas felfordulást örökölné.

Ahogy közeledett az este, kezdtek zsibbadni az ujjaim, az egész testem bizsergett az idegességtől. Enni is alig tudtam. Nem volt már kedvem csevegni anyával, és az egymás után beköszönő vendégekkel sem. Valamikor felvonultam az emeletre, hogy kicsit egyedül lehessek.

Mint kiderült, Barack szintén visszavonult, nyilván neki is szüksége volt egy kis magányra.

Az asztala mellett ülve találtam rá, a győzelmi beszédét olvasgatta a hálósobánkkal szomszédos, könyvekkel teli irodában – az odújában. Mögé léptem, és elkezdtem masszírozni a vállát.

– Jól vagy? – kérdeztem.

– Aha.

– Elfáradtál?

– Nem. – Mosolyogva nézett fel rám, mintha be akarná bizonyítani, hogy igazat állít. Előző nap kaptuk a hírt, hogy Toot, Barack nyolcvanhat éves nagymamája elhunyt Hawai szigetén, miután hónapokon át küzdött a rákkal. Barack külön gondot fordított arra, hogy még meglátogassa Tootot, hiszen nagyon megviselte, amikor annak idején nem tudott elköszönni

édesanyjától. A nyár végén a gyerekekkel együtt is meglátogattuk az idős asszonyt, de Barack tíz nappal a választások előtt egyedül is odaautazott, egy napra megszakította a kampánykörutat, hogy leülhessen a nagymama mellé, és foghassa a kezét. Felötlött bennem, mennyire szomorú is ez az egész. Barack épp a politikai karrierje születésekor veszítette el az édesanyját, két hónappal azután, hogy bejelentette, indul az állam szenátusi választásán. Most, ahogy felért a csúcsra, a nagymamája már nem lesz ott, hogy ezt lássa. Azok, akik felnevelték, mind elköltöztek.

– Büszke vagyok rád, bármi történjék is – mondtam. – Annyi jót tettél.

Felállt a székről, és átkarolt.

– Ahogy te is – mondta, és magához húzott. – Mindketten egész ügyesek voltunk.

Csak arra tudtam gondolni, mi mindent kell majd még hordoznia.

AZ OTTHON, CSALÁDI KÖRBEN elköltött vacsora után mindannyian kiöltöztünk, autóba ültünk, és bementünk a városba, hogy egy kisebb baráti társasággal és a családtagjainkkal figyeljük a választási eredmények beérkezését a Hyatt Regencyben egy lakosztályban, amelyet lefoglaltak nekünk. A kampánystáb a hotel egy másik pontján gyűlt össze, hogy mi magunkban maradhassunk. Joe és Jill Biden is külön lakosztályt kapott ugyanazon a folyosón, hogy a barátaik és családtagjaik körében lehessenek.

Az első eredmények délután hat óra körül futottak be:

Kentucky McCainre, Vermont Barackra szavazott. Aztán Nyugat-Virginia McCain mellett tette le a voksát, ahogy nem sokkal utána Dél-Karolina is. A magabiztosságom megingott egy kissé, bár a fentiek nem okoztak meglepetést. Axe és Plouffe szerint, akik ki-be jártak a szobánkba, és úgy tűnt, a legapróbb friss információt is megosztják velünk, minden az előrejelzések szerint alakult. Habár a hírek jobbra pozitívak voltak, a legkevésbé politikai témájú csacsogásra volt szükségem. Ha úgysem irányíthattunk már semmit, akkor mi értelme lenne? Ugrottunk, és most vagy így, vagy úgy, de földet fogunk érni. Láthattuk a tévében, hogy már több ezer ember gyülekezik a Grant Parkban, nagyjából másfél kilométerre tőlünk a tóparton, ahol a választási műsort óriáskivetítőkön közvetítették, és ahol majd később Barack is megjelenik, hogy a két beszéde közül elmondja az egyiket. Gyakorlatilag minden utcasarkon rendőrök álltak, a parti őrség hajói figyelték a tavat, felettük helikopterek köröztek. Úgy tűnt, Chicago visszatartott lélegzettel figyel, és várja a híreket.

Connecticut Barackot választotta, aztán New Hampshire, Massachusetts, Maine, Delaware és a főváros is. Amikor Illinois neve mellett Baracké hangzott el, hallottuk, hogy odakint az utcákon felharsan a dudaszó, és az emberek lelkesen éljeneznek. A lakosztály ajtajához közel ültem le egy székre egymagamban, onnan figyeltem a jelenetet. A szoba mostanra szinte teljesen elcsendesedett, a politikai csapat ideges híradásai átadták a helyüket a várakozással teli, már-már komoly nyugalomnak. Jobbra tőlem a lányok ott ültek piros és fekete ruhácskájukban a kanapén, balra tőlem Barack, a zakóját valahol leterítette a

szobában, és most ott ült a másik kanapén anyám mellett, aki aznap estére elegáns fekete kosztümöt vett fel, és ezüst fülbevalót.

– Készen állsz, nagymama? – hallottam Barack hangját.

Anyám sosem volt az az érzékenyülős fajta, ezért most is csak oldalvást rápillantott a vejére, mire mindketten elmosolyodtak. Később anyám bevallotta, hogy nagyon meghatódott, és őt is épp annyira megérintette Barack kiszolgáltatottsága, mint engem. Amerika magabiztos és erőteljes férfinak ismerte meg, de édesanyám is érzékelte az átmenet komolyságát, a rá váró feladat okozta magányt. Itt ez a férfi, akinek már nem volt sem apja, sem anyja, és nemsokára megválasztják a szabad világ vezetőjének.

Amikor legközelebb odanéztem, azt láttam, hogy anyám és Barack egymás kezét fogják.

A TÉVÉCSATORNÁK PONTBAN TÍZKOR kezdték el mutogatni a mosolygós fotókat a férjemről, és bejelentették, hogy Barack Hussein Obama lesz az Amerikai Egyesült Államok negyvennegyedik elnöke. Mindannyian felpattantunk, és öntudatlanul elkezdtünk kiáltozni. A kampánystáb beözönlött a szobába, ahogy Bidenék is, és összevissza ölelgettük egymást. Szürreális volt az egész. Úgy éreztem, mintha kiemelkedtem volna a saját testemből, és csak figyelném önmagam reakcióját.

Barack megcsinálta! Mind megcsináltuk! Valószerűtlennek tűnt, pedig szilárd győzelem lett.

Ekkor azt éreztem, mintha a családukat kilőtték volna egy szerkezetből, egyenesen bele valami különös, víz alatti

univerzumba. Minden lassúnak tűnt, kavargónak és kissé torznak, pedig mindannyian gyorsan lépkedtünk, pontos utasításokat követve. A titkosszolgálat ügynökei beteltek minket a teherliftbe, onnan ki a hotel hátsó kijáratán, onnan be egy várakozó autóba. Vajon vettem levegőt, amikor kiléptünk az utcára? Megköszöntem, amikor valaki kinyitotta az ajtót, ahogy elhaladtunk mellette? Mosolyogtam? Nem tudom. Olyan volt, mintha valahogy vissza próbáltam volna evickélni a valóságba. Ennek egy része feltételezhetően a fáradtságnak tudható be. Mint sejtettük, csakugyan hosszú nap volt. Láttam a lányokon, hogy kezdenek kókadni. Felkészítettem őket ezekre az órákra is, elmagyaráztam nekik, hogy akár nyer, akár veszít apa, egy nagy, zajos ünnepséget csapunk a parkban.

Most már rendőrségi kíséret mellett haladtunk a Lake Shore Drive-on, egyre gyorsabban délnek, a Grant Park felé. Életem során százszor is megjártam ezt az utat, itt mentem haza busszal a Whitney Youngból, vagy hajnalonként az edzésre. Ez az én városom, ennél jobban nem is ismerhetném ezt a helyet, ám ezen az estén egészen másnak hatott, különös csend telepedett rá. Mintha időn és téren kívül lebegtünk volna, akár egy álomban.

Malia csak bámult kifelé az autó ablakán.

– Apa... – szólalt meg már-már szánakozva. – Nincs egy lélek sem az utakon. Szerintem senki sem jön el az ünnepségedre.

Barackkal egymásra néztünk, és felnevettünk. Ekkor vettük észre, hogy a miénken kívül egyetlen jármű sincs az utcán. Barack most már beiktatásra váró elnök volt. A titkosszolgálat

szabaddá tette az utat, egy teljes szakaszon lezárták a Lake Shore Drive-ot, minden keresztutcában leállították az átmenő forgalmat – mint megtudtuk, ez a szokásos óvintézkedés egy elnök számára. Ám nekünk mindez újdonság volt.

Minden újdonság volt.

Átkaroltam Maliát.

– Az emberek már ott vannak, kicsim – mondtam. – Ne aggódj, minket várnak.

Így is volt. Több mint 200 ezer ember zsúfolódott össze a parkban, hogy láthasson minket. Hallottuk a várakozással teli morajt, ahogy kiszálltunk a járműből, és odatereltek minket a park elején felállított fehér sátrakhoz, amelyek a színpadhoz vezető alagutat alkották. A barátaink és családtagjaink már összegyűltek, hogy üdvözljenek minket, csak épp a titkosszolgálati protokollnak megfelelően kordon mögött kellett várakozniuk. Barack átkarolt, mintha biztos akarna lenni abban, hogy még mindig ott vagyok mellette.

Pár perccel később mind a négyen felléptünk a színpadra, én Malia kezét fogtam, Barack Sasháét. Annyi mindent láttam egyszerre. Láttam egy vastag, golyóálló üvegfalat a színpad körül. Tengernyi embert, sokan közülük amerikai zászlót lengettek. Az agyam ebből semmit sem tudott feldolgozni. Túl nagyszabású volt.

Alig emlékszem Barack aznap esti beszédére. Sasha, Malia és én oldalról figyeltük, hogy elmondja a szónoklatot, miközben körbeveszi az üvegpáncél, a városunk és a több mint hatvankilencmillió szavazat jelentette magabiztos nyugalom. Ez a nyugalom az, ami megmaradt bennem, a szokatlan higgadság

azon a szokatlanul langyos novemberi estén Chicago tava mellett. Hosszú hónapokig szottuk a dinamikus kampánykörutat, a feltüzelt tömeg izgatott kiáltozását, skandalását, és ehhez képest a Grant Park légköre egészen más volt. Ott álltunk az ünneplő amerikaiak óriási, és egyben érzékelhetően megilletődött tömege előtt. Viszonylagos csend vett minket körül. Mintha minden egyes arcot ki tudtam volna venni a tömegben. Sok ember szemében könny csillogott.

Talán csak én képzeltem a nyugalmat, vagy talán a mindannyiunk számára késői időpont velejárója volt csupán. Végül is közeledett az éjfé. És eddig mindenki csak várt. Mind nagyon, nagyon régóta vártunk.

Így lettem több

Nem létezik kézikönyv arról, miként is lépjen színre az Egyesült Államok First Ladyje. Gyakorlati szempontból ez nem valamiféle foglalkozás, de nem is hivatalos kormányzati cím. Nem jár érte fizetés, a kötelezettségek sehol nincsenek részletesen felsorolva. Különös oldalkocsija ez az elnöki posztnak. Előttem 43 különböző nő töltötte be e pozíciót, mind a maguk sajátos módján.

Igen keveset tudtam a korábbi first ladykről, ahogyan arról is, hogyan viszonyultak a szerepükhöz. Hallottam, hogy Jackie Kennedy a Fehér Ház felújításának és átalakításának szentelte az idejét. Emlékeztem rá, hogy Rosalynn Carter részt vett a kabinetüléseken, és hogy Nancy Reagan bajba került, amikor ingyen fogadott el ruhákat egyes tervezőktől. Tudtam, hogy Hillary Clintont sokan bírálták, amiért férje oldalán politikai szerepet vállalt. Néhány évvel ezelőtt a szenátorok párjainak rendezett ebéden döbbsent áhítattal figyeltem, ahogyan Laura Bush higgadtan, mosolyogva pózol nagyjából száz különböző emberrel a készülő ünnepi fotókon. Egy pillanatra sem zökkent ki a nyugalomból, nem kért egyetlen perc szünetet sem. A híradásokban is gyakran feltűntek az elnökfeleségek, mindenféle külföldi méltóságok házastársaival teázgatva. Az ünnepekre hivatalos üdvözlőlapokat küldtek szét, az állami vacsorákon csinos estélyiket viseltek. Tudtam, hogy általában

találtak támogatni való ügyeket is.

Már rájöttem arra is, hogy engem más mércével mérnek majd. A Fehér Ház első afroamerikai first ladyjeként alaptól „más” voltam. Ha fehér elődeimnek látatlanban meg is előlegeztek valamiféle bizalmat, tudtam, hogy valószínűleg ez velem nem lesz így. A kampány buktatói során megtanultam, hogy jobbnak, gyorsabbnak, okosabbnak és erősebbnek kell lennem, mint addig bármikor. Ki kell érdemelnem a jóindulatot. Attól tartottam, sok amerikai nem látja majd meg bennem önmagát, nem tud kötődni a sorsomhoz. Nekem nem adatott meg az a luxus, hogy szép lassan szokjak bele az új szerepembe, még mielőtt ítélkeznének felettem. Így amikor ez bekövetkezett, védtelen voltam a közvélemény alaptalan félelmeivel és faji előítéleteivel szemben, amelyek a mélyben várták, hogy mindenféle szóbeszédnek és célmozgatásnak formájában a felszínre törhessenek.

Alázatossá tett és izgatott, hogy elnökefeleség leszek, de soha egy pillanatig nem hittem, hogy valami elbűvölő, könnyű szerep vár rám. Senki nem gondolná így, akit valaha az „első” és a „fekete” jelzőkkel illettek. A hegy lábánál álltam, és tudtam, hogy meg kell küzdenem a feljutásért.

Mindez egy régi kérdés-felelet játékot hívott elő bennem. Egészen a középiskoláig nyúlt vissza a dolog, amikor egyszer a Whitney Youngban hirtelen elfogott a kétségbeesés. Akkor tanultam meg, hogy bizony néha a magabiztosságot elő kell csalogatni a mélyből. Ugyanazokat a szavakat ismétелgettem számtalanszor most is magamban, miközben kapaszkodtam felfelé:

Elég jó vagyok? Igen, elég jó vagyok.

Az elnökválasztás és a beiktatás közötti hetvenhat nap kritikusnak tűnt abból a szempontból, hogy rátaláljak az általam elképzelt elnökefeleség saját, egyéni hangjára. Végül is a társasági jogtól már korábban eltávolodtam, és inkább a számomra értelmesebb, a közösséget szolgáló munkát választottam. Így aztán pontosan tudtam, hogy akkor volnék a legboldogabb, ha aktívan foglalkozhatnék fontos ügyekkel, ha mérhető eredményeket érhetnék el e kérdésekben. Meg akartam tartani a katonafeleségeknek a kampány során tett ígéreteimet, vagyis, hogy segítsek megosztani a történeteiket, és találok megoldást a támogatásukra. Ott volt továbbá a sok kertészeti ötletem, valamint a tervem, hogy széles körben segítsek javítani a gyerekek egészségi állapotán és táplálkozásán.

Ráadásul semmit nem akartam a véletlenre bízni. Igyekeztem alaposan átgondolt stratégiával érkezni a Fehér Házba, egy ütőképes csapattal a hátam mögött. Ha tanultam valamit a kampány csúnyaságából, abból a megszámlálhatatlanul sok esetből, amikor dühösnek vagy illetlennek próbáltak beállítani, az éppen az volt, hogy a közvélemény a hézagokat tömi be. Azaz, ha elbújunk, és nem határozzuk meg mi önmagunkat, igen gyorsan és helytelenül mások fognak definiálni bennünket. Nem volt kedvem magamat passzív szerepbe kényszerítve, ölbe tett kézzel ücsörögni, és várni Barack csapatának utasításaira. Az elmúlt év próbatételei után tudtam, hogy ezt nem akarom még egyszer átélni.

A FEJEMBEN FOLYAMATOSAN a szükséges lépésekről szóló gondolatok kergetőztek. Nem lehetett tervet készíteni erre az átmeneti időszakra. Az idő előtti cselekvés öntelt húzásnak tűnhetett volna. Egy ilyen előre tervező típusnak, mint én, mégis nehéz volt hátradőlve várakozni. Így aztán óriási lendülettel láttunk munkához. A legfontosabbaknak Sasha és Malia ügyeit tartottam. Azt akartam, hogy minél gyorsabban és a lehető legkényelmesebben berendezkedjenek. Ez vonatkozott egyrészt a költözés gyakorlati lebonyolítására, másrészt pedig arra, hogy olyan új iskolát találjunk Washingtonban, ahol boldogok lehetnek.

Hat nappal az elnökválasztás után repültem a fővárosba, és különböző iskolák igazgatóival beszéltem meg találkozókat. Normális körülmények között kizárólag arra összpontosítottam volna, hogy milyenek az intézmények tanulmányi szempontból és milyen szemlélet érvényesül a nevelésben, ám most a normalitás lehetőségétől igen messze kerültünk. Mindenféle kényelmetlen, kellemetlen új tényezőt figyelembe kellett venni: ott voltak a titkosszolgálati előírások, a menekülési terv vészhelyzet esetén, a gyerekeink magánéletének védelme. Elvégre egy ország figyelni őket árgus szemekkel. A szempontok egyre bonyolultabbakká váltak. Több volt az érintett, és még a legkisebb döntések előtt is számos egyeztetésre volt szükség.

Hálás vagyok, hogy a kampány segítő kulcsfiguráit megtarthattam, és az átmenet időszakában Melissa, Katie és Kristen velem dolgozhatott. Azonnal munkához láttunk: megterveztük a család költözésének technikai részleteit, és elkezdtük a Keleti Szárny irodáinak jövőbeli személyzetét

kiválasztani, a programegyeztetőktől a politikai szakértőkön át a kommunikációs szakemberekig. Közben felvételi interjúkat tartottunk a családi rezidencia állásaira jelentkezőknek. Az elsők között szerződtettem régi barátnőmet még a jogi karról, a fantasztikusan logikus gondolkodású Jocelyn Frye-t. Megállapodtunk, hogy politikai igazgatóként segít áttekinteni az általam tervezett projekteket.

Ezalatt Barack a kormánytagok kiválasztásán dolgozott, és különféle szakértőkkel tárgyalt a gazdaság megmentésének lehetséges módjairól. Mostanra több mint tízmillió amerikai vált munkanélkülivé, folytatódott az autóipar vészes szabadesése. E tanácskozások után a férjem arckifejezéséből tudtam, hogy a helyzet rosszabb, mint azt a legtöbb amerikai feltételezte. Már napi szinten érkeztek hozzá írásban a hírszerzés összefoglalói, hirtelen tudomást szerzett az ország legkomolyabb titkairól: az azonosított fenyegetésekről, a csendes szövetségesekről és a fedett műveletekről, amelyek nagy részéről a közvélemény nem tudhatott.

Most, hogy az elkövetkezendő években a titkosszolgálat fog védeni bennünket, az ügynökségtől hivatalos fedőneveket kaptunk. Barack lett a „Renegát” (Renegade), én a „Reneszánsz” (Renaissance). A lányok egy előre összeállított listáról választhattak maguknak alliteráló neveket. Malia „Ragyogás” (Radiance) lett, Sasha pedig „Rózsabimbó” (Rosebud). (Anyám csak később kapta meg a nem hivatalos „Esőtánc” [Raindance] fedőnevét.)

Az ügynökök, amikor közvetlenül hozzám beszéltek, majdnem mindig „asszonyomnak” hívtak. Mondjuk így: „Erre,

asszonyom. Lépjen hátra, asszonyom!" Vagy: „Asszonyom, az autó rövidesen megérkezik.”

Milyen asszonyom? – akartam visszakérdezni először. A megszólítás hallatán egy idősebb nőt kezdtem keresni, aki a csinos kis kézitáskájával, elegáns testtartással és kényelmes cipőben üldögél valahol a közelben.

Pedig ez az „asszonyom” én voltam. „Asszonyom” lett belőlem. A nagy változáshoz, ehhez az örült átalakuláshoz ez is hozzátartozott.

Ezek jártak a fejemben aznap, amikor Washingtonba utaztam megnézni az iskolákat. Az egyik találkozó után visszamentem a Ronald Reagan Nemzeti Repülőtérre, hogy találkozzam Barackkal, aki akkor érkezett Chicagóból. Az elnökválasztási protokoll szerint fel kellett keresnünk az elnököt és feleségét a Fehér Házban. Úgy időzítettük a látogatást, hogy az egybeessen a kiválasztott iskolák felkeresésével. A magánvároban álltam, amikor Barack gépe leszállt. Mellettem Cornelius Southall, a biztonságomért felelős egyik vezető ügynök állt.

A széles vállú Cornelius főiskolás éveiben amerikai focizott, és korábban Bush elnök biztonsági csapatában dolgozott. Mint minden testőröm, ő is okos volt, arra képezték ki, hogy örökké éberén figyeljen, valóságos emberi szenzorként működött. Most is, amikor éppen mindketten Barack gépét figyeltük, és láttuk, amint körülbelül 20 méterrel arrébb megáll a kifutópályán, Cornelius olyasmit vett észre, ami az én tudatomig még nem jutott el.

– Asszonyom – úgy szólalt meg, mintha csak a fülesén

kapott volna valami új információt –, az élete hamarosan örökre megváltozik.

Kérdőn néztem rá, mire így folytatta:

– Figyeljen csak!

Jobbra mutatott, odafordultam. Pontosan végszóra egy hatalmas képződmény jelent meg a kanyarban: kigyószerűen mozgó járművek hada közeledett. Rendőrautók és rendőrmotorosok zárt csatasorban, számos fekete városi terepjáró, két, amerikai zászlóval díszített, páncélozott limuzin, egy vegyvédelmi teherautó, gépfegyverekkel felszerelkezett rohamosztágosok, egy mentőautó, lövedékérzékelővel ellátott katonai teherautó, több személyszállító kisbusz és a rendőri kíséretet biztosító egyéb csoportok. Az elnöki konvoj. Közel húsz gépjárműből álló, pontos koreográfia szerint mozgó formáció, egyik autó a másik után, amikor pedig a limuzinok éppen Barack gépe elé értek, az egész flotta némán megállt.

Corneliushoz fordultam:

– Ez valami vicc? – kérdeztem. – Most komolyan, ezentúl mindig így fog utazni?

– Igen, a hivatali ideje alatt mindig – mosolygott rám. – Ez minden alkalommal így néz majd ki.

Próbáltam feldolgozni a látványt: a sok ezer kilónyi fémet, a rohamosztagot, a mindenféle golyóálló dolgokat. Akkor még nem tudtam, hogy Barack védelme csak felerészben látható. Nem sejtettem, hogy minden pillanatban egy helikopter vár a közelben, készen arra, hogy bármikor kimenekítse. Hogy amerre jár, a háztetőkről mesterlövészek biztosítják, és hogy mindig vele lesz egy orvos arra az esetre, ha netán egészségi

problémái lennének. Ahogyan azt sem feltételeztem, hogy abban az autóban, amellyel utazik, neki megfelelő vércsoportú vérkészítményt tárolnak, ha esetleg valaha transzfúzióra volna szüksége. Néhány héttel később, éppen a beiktatás előtt, az elnöki limuzint új, modernebb modellre cserélték. A találóan Szörny (Beast) becenevű héttonnás monstrumot luxusjárműnek álcázták: titkos könnygázágyúkkal, teljesen defektbiztos abroncsokkal és olyan zárt szellőztetőrendszerrel volt felszerelve, amely biológiai vagy vegyi támadás esetén is védelmet nyújt.

A világon az egyik legszigorúbban védett emberi lény felesége voltam tehát. Mindez egyszerre jelentett megkönnyebbülést és ejtett kétségbe.

Corneliusra pillantottam, aki a limuzin irányába intett.

– Most már indulhat, asszonyom – mondta.

KORÁBBAN CSAK EGYSZER JÁRTAM A FEHÉR HÁZBAN. Néhány évvel azelőtt, Barack szenátusi tevékenysége idején, egy washingtoni tartózkodásunk alatt feliratkoztam Maliával és Sashával egy látogatásra. Gondoltam, érdekes lehet. A Fehér Házban tett látogatások rendszerint nem vezetett séták, akkor azonban egy kurátor vitt körbe bennünket, kis csoportokban kísért végig a széles folyosókon és a különböző, közönség által látogatható termeken.

Megbámultuk a pompás bálók és fogadások történelmi színhelyéül szolgáló Keleti Szoba magas mennyezetéről lelógó csiszoltüveg csillárokat. Alaposan szemügyre vettük George Washington pirosposzsgás orcáját és higgadt arckifejezését.

Portréja vaskos, aranyozott keretben függött a falon. Hála az idegenvezetőnek, megtudtuk, hogy a 18. század végén Abigail Adams first lady teregetésre használta az óriási teret, néhány évtizeddel később, az amerikai polgárháborúban pedig átmenetileg az Unió csapatait szállásolták itt el. Több elnöklány esküvőjét is a Keleti Szobában tartották. Itt állt Abraham Lincoln és John F. Kennedy ravatala is.

Aznap a gondolataimban a különböző elnökök jártak. Megpróbáltam összepárosítani történelemórai emlékeimet az adott termekben járkáló családok tagjainak képével. Az akkoriban körülbelül nyolcéves Maliát félelemmel vegyes bámulattal töltötte el a hely mérete, míg az ötéves Sasha megpróbált nem hozzányúlni a mindenféle nem megérinthető dologhoz. Ügyesen sikerült is neki, míg átsétáltunk a Keleti Szobából a smaragdselyem falikárpittal borított Zöld Szobába, ahol meghallgattuk James Madison és az 1812-es háború történetét. Ezután a francia bútorokkal berendezett Kék Szoba következett és Grover Cleveland esküvőjének elbeszélése. Amikor azonban az idegenvezetőnk megkért, kövessük a Vörös Szobába, Sasha rám nézett, és hangosan kibukott belőle a sértett óvodás:

– Jaj, ne! Csak több SZOBÁT ne!

Gyorsan lecsendesítettem, és anyai tekintetemmel azt próbáltam jelezni: „Ne hozz ilyen kínos helyzetbe!”

Őszintén szólva, nem lehetett haragudni rá. A Fehér Ház óriási építmény: 132 szoba, 35 fürdőszoba, 28 kandalló, mindez hat emeleten. Minden zuga telis-tele történelemmel, egyetlen látogatás alkalmával képtelenség is körbejárni. Nagyon nehéz

volt elképzelni, hogy itt valódi élet zajlik. Valahol a földszinten kormánytisztviselők jönnek-mennek, míg feljebb, a családi rezidencián az elnök és a felesége él skót terrierjeivel. Mi azonban akkor a ház egy másik, múzeumszerű szegletében álltunk, ahol megállt az idő, ahol a jelképek uralkodtak, ahol a nemzet nagy öregjeit lehetett megismerlni.

Erre most, két évvel később újra itt vagyok, ekkor azonban már Barackkal egy másik ajtón lépünk be. Éppen most készülünk megnézni, hol lesz hamarosan az otthonunk.

Bush elnök és a felesége a Diplomáciai Fogadószobában üdvözöltek, közvetlenül a South Lawn gyepe mellett. A first lady kedvesen megszorította a kezem: „Tegeződjünk, kérlek!” – mondta. A férje ugyanilyen szívélyes volt, a nagylelkű texasi szellem felülírt minden politikai ellenérzést. A kampány során Barack gyakran és részletekbe menően kritizálta az elnök tevékenységét, azt ígérve a választóknak, hogy sok mindent megváltoztat, amit hibának vél. A republikánus Bush természetesen John McCain jelölését támogatta. Ám azt is megfogadta, hogy ez lesz a történelem legsimább elnöki hatalomátadása, és arra utasította a végrehajtó hatalom minden részlegét, hogy készítsenek tájékoztató-összefoglaló anyagokat a következő kormányzat számára. Még a first lady emberei is névjegyzékeket, menetrendeket állítottak össze, mintalevelekkel segítettek, hogy boldoguljak a pozíciómmal járó társadalmi kötelezettségek ellátása során. Mindennek az igyekezetnek a mélyén kedvesség volt, az ország őszinte szeretete, amelyet mindig is nagyra tartottam és csodálok.

Bush elnök ugyan konkrétan nem mondott ilyesmit, én

mégis esküdni mernék rá, hogy láttam az arcán a megkönnyebbülés első jeleit, hiszen tudta, hogy hivatali ideje a végéhez közeledik, a versenyt lefutotta, és nemsokára hazatérhet Texasba. Itt az idő, hogy átadja a stafétabotot a következő elnöknek.

Amikor a férjeink átvonultak beszélgetni az Ovális Irodába, Laura bevezetett az elnöki családnak fenntartott faborítású liftbe, amelyet egy úriember kinézetű, szmokingos afroamerikai férfi működtetett.

Két emelettel feljebb volt a családi rezidencia, útközben Laura megkérdezte, hogy van Sasha és Malia. Ő 62 éves volt akkor, két nagyobb lányt nevelt a Fehér Házban töltött időszak alatt. Egykori tanárként és könyvtárosként elnökefeleségi pozícióját az oktatás fejlesztésére, a tanárok pártfogására használta fel. Fürkésző tekintettel nézett rám meleg kék szemével.

– Hogy érzed magad? – kérdezte.

– Kicsit fáradtan – vallottam be.

Őszinte együttérzéssel mosolygott rám.

– Tudom. Hidd el, én aztán tényleg tudom.

Abban a pillanatban nem fogtam fel teljesen a szavai jelentőségét, később azonban gyakran eszembe jutottak: Barack és én egy különös, nagyon apró közösség tagjai lettünk. Clintonék mellett Carterék, a Bush család két generációja, Nancy Reagan és Betty Ford tartozott még ide. Az egész világon kizárólag ők tudhatták, mi vár rám és Barackra, ők, akik a saját bőrükön tapasztalták meg a fehér házbéli élet egyedülálló örömeit és nehézségeit. Amennyire különbözőek voltunk mind,

annyira közös volt e kötelék közöttünk.

Laura szobáról szobára vezetett végig a rezidencián. A fotókon látható ikonikus fehér oszlopsoros történelmi épület felső két emeletén, több mint 1800 négyzetméteren terül el a Fehér Ház magánhasználatú része. Megnéztem az elnöki család étkezőjét, majd bekukkantottam a rendezett konyhába is, ahol a személyzet már a vacsorát készítette. A legfelső emeleti vendégrészleget olyan szemmel pásztáztam körbe, hogy mi lehetne anya számára megfelelő hely, ha sikerülne rábeszelnünk a költözésre. (Volt fent egy kis tornaterem is, Barackot és Bush elnököt ez izgatta leginkább a felfedező túra fiúváltozata során.) Engem jobban érdekelt az a két hálószooba, amelyekről azt gondoltam, a legjobbak lennének Sashának és Maliának. A nagy hálószooba folyosójáról nyíltak.

Kulcsfontosságú volt számomra a lányok komfortérzete, és hogy otthon érezzék magukat. Ha a tündérmeseszzerű költözés valószerűtlenségének pompáját nem számítjuk, vagyis figyelmen kívül hagyjuk az óriási házat, amelyhez séfek, tekepálya és úszómedence is járt, akkor Barack és én éppen olyasmit készültünk tenni, amit egyetlen szülő sem akarna: év közben kirángatjuk a gyerekeinket szeretett iskolájukból, kiszakítjuk őket a barátaik köréből, majd szinte minden magyarázat nélkül új otthonba és iskolába költöztetjük őket. Sokat foglalkoztatott ez a gondolat, de megnyugtató a tudat, hogy ugyanezt más anyák és gyerekek már sikeresen átvészték.

Laura bevezetett a hálósobából nyíló szép, világos helyiségbe, az elnökefeleségek hagyományosan öltözőnek

használt szobájába. Az ablakon keresztül megmutatta a Rózsakertet és az Ovális Irodát. Elmondta, hogy milyen jóleső érzéssel töltötte el, amikor innen kitekintve néha láthatta, mivel foglalatoskodik a férje. Nyolc éve, mikor először itt járt, Hillary Clinton mutatta meg neki ugyanezt. Nyolc évvel azelőtt pedig anyósa, Barbara Bush osztotta meg a látványt Hillaryvel. Kipillantva az ablakon, arra gondoltam, része lettem a női alázat e folytonosságának.

A következő hónapokban egyre jobban éreztem, micsoda erőt jelent a kapcsolódásom ezekhez az asszonyokhoz. Hillary nagylelkűen osztotta meg velem a tapasztalatait, telefonon elmesélte, miként választott iskolát Chelsea-nek. Találkoztam Rosalynn Carterrel, felhívtam Nancy Reagant. Mindketten nagyon készségesek voltak, felajánlották a támogatásukat. Laura pedig néhány héttel az első látogatás után kedvesen meghívott újra, immár Sashával és Maliával, egy olyan napon, amikor lányai, Jenna és Barbara is ott voltak, hogy bevezessék a lányokat a Fehér Ház „szórakoztatózugaiba”. Megmutattak nekik mindent a házimozsi plüssszékeitől kezdve addig, hogy hogyan lehet jól csúszkálni a legfelső emeleti lejtős folyosón.

Mindez igen lelkesítő volt. Már vártam a napot, amikor a megszerzett tudást átadhatom majd a soron következő first ladynek.

A HAGYOMÁNYOSAN HAWAIIIN TÖLTÖTT karácsonyi vakáció után közvetlenül költöztünk Washingtonba, így aztán Sasha és Malia akkor kezdték az iskolát, amikor az új osztálytársaik épp visszaérkeztek a téli szünetről. Még körülbelül három hét volt a

beiktatásig, ami azt jelentette, hogy átmeneti megoldást kellett találnunk: a belvárosi Hay-Adams Hotel legfelső emeletén vettünk ki szobákat. A Lafayette térre és a Fehér Ház parkjára, a North Lawnra néző ablakokból láthattuk a már a beiktatási ceremóniára készülő tribünöket és fémlátókat. A szállodával szemközti épületre valaki óriási molinót feszített ki a következő felirattal: „Isten hozott, Malia és Sasha!”. Amikor megláttam, alig tudtam szóhoz jutni.

Sok kutakodás, két személyes látogatás és számtalan beszélgetés eredményeképp úgy döntöttünk, hogy lányainkat a kiváló hírű Sidwell Friends kvéker^[25] magániskolába íratjuk. Sasha második lesz az elővárosi Bethesda-negyedben található alsó tagozaton, Malia pedig az ötödiket kezdi a központi campuson, a Fehér Háztól néhány kilométerre északra fekvő, csendes környéken. Mindkét gyereknek gépkocsikíséretre lesz tehát szüksége, felfegyverkezett titkos ügynökök csapatai kísérik majd őket, akik közül néhányan a tantermek előtt fognak posztolni, és minden szünetben velük maradnak, követik őket a gyerekprogramokra és az edzésekre is.

Egyfajta burokból éltünk akkor, bizonyos mértékig elzárva a hétköznapi élettől. Alig emlékszem már, mikor intéztem el bármilyen feladatot egyedül, vagy mikor sétálgattam csak úgy a parkban. Akármit akartam is csinálni, előzőleg egyeztetni kellett a biztonságról és a menetrendről is. E burokok szépen lassan jött létre körülöttünk a kampány során, ahogy Barack ismertsége egyre nőtt, és ahogy egyre nagyobb szükség volt rá, hogy meghúzzák a határt a nagyközönség és közöttünk, sőt, néha a barátaink, a családtagjaink és miközöttünk is. Szokatlan volt ez

a burok, nem élveztem különösebben a dolgot, de azt is megértettem, hogy nem olyan rossz ez. Az állandó rendőri kíséret miatt többé nem álltunk piros lámpánál. Ritkán járkáltunk az épületek főbejáratán keresztül, ha gyorsan bejuthattunk a személyzeti kapun vagy a mellékutóra nyíló raktárajtón át is egy épületbe. A titkosszolgálat szempontjából minél láthatatlanabbak vagyunk, annál jobb.

Erősen élt bennem a remény, hogy a Sasha és Malia köré vont burok talán más. Hogy ők úgy lesznek biztonságban, hogy közben nem korlátozzák őket, és hogy az ő mozgásterük nagyobb a mienknél. Azt akartam, hogy barátokat szerezzenek, valódi barátokat, olyan gyerekeket, akik nem azért kedvelik őket, mert Barack Obama lányai. Szerettem volna, ha tanulnak, ha kalandokat élnek át, ha hibáznak és talpra állnak. Bíztam benne, hogy az iskola valamiféle menedék lesz számukra, olyan hely, ahol önmaguk lehetnek. Számos oka volt, hogy a Sidwell Friends megtetszett nekünk. Például hogy itt tanult Chelsea Clinton is apja elnöksége idején. Az ott dolgozók már tudták, miként védjék a kiemelt ismertségű diákok magánéletét. Ráadásul a Malia és Sasha jelenléte miatt szükséges sokféle biztonsági átalakítást már elvégezték, tehát nem kellett túlságosan megcsapolnunk az iskola erőforrásait. Mindenekelőtt azonban tetszett a hely szellemisége. A kvéker filozófiában minden a közösségről szól, arra az elvre épül, hogy senki sem különb a másiknál. Mindez az apjukat övező nagy felhajtás egészséges ellenpontjának tűnt.

Az első iskolai napon – mielőtt segítettem volna a lányoknak belebújni a télikabátokba – együtt reggeliztünk a szállodában.

Barack öltöztetés helyett néhány jó tanáccsal látta el Maliát és Sashát azzal kapcsolatban, hogyan éljék túl az új suliban az első napot (mosolyogjatok, legyetek kedvesek, figyeljete a tanárokra). Amikor lila hátizsákjaikat is felvették, végezetül ezt kötötte a lányok lelkére:

– És a világért se piszkáljátok az orrotokat!

Anyám a folyosón csatlakozott hozzánk, lifttel mentünk lefelé.

A hotel előtt a titkosszolgálat felhúzott egy biztonsági sátrat, hogy távol tartsák tőlünk a bejárat előtt strázsáló, a családunk történeteire éhes fotósokat és tévéstábokat. Barack csak előző este érkezett Chicagóból, ezért bízott benne, hogy el tudja majd kíséni a lányokat az iskolába, de rájött, hogy az túl nagy felhajtással járna. Az ő konvoja nagyon hosszú. Az már sok lett volna. Láttam az arcán a fájdalmat, amikor Sasha és Malia búcsúzóul megölelte.

Új iskolabuszuk mostantól egy fekete városi terepjáró lett, lesötétített, golyóálló üvegekkel. Anyám és én most is ezzel kísértük el őket. Aznap reggel igyekeztem magabiztosnak, mosolygósnak tűnni, viccelődtem a gyerekekkel. Legbelül azonban lüktető idegességet éreztem, amely azután fokozatosan áradt szét a végtagjaimban. Először a felsős campusra mentünk, ahol Maliával utat törtünk magunknak a híradósok kameráinak kereszttüzen át az épület felé. Kétoldalról mindkettőnket a titkosszolgálat emberei kísérték. Miután Maliát elvittem az új tanárához, a konvojjal Bethesdába mentünk, ahol a kis Sashával ugyanaz megismétlődött. Ott hagytam az apró asztalokkal teli, nagy ablakos, kedves kis tanteremben – nagyon reméltem, hogy

biztonságos és boldog helye lesz.

Autókísérettel visszahajtottunk a Hay-Adamsbe, visszahúzódtam a burokbba. Zsúfolt nap állt előttem, percre beosztva mindenféle megbeszélésekkel, a gondolataimat azonban a lányok foglalták le. Milyen napjuk lehet? Vajon mit ettek? Megbámulják majd őket a többiek, vagy otthon érezhetik magukat? Később láttam egy képet a sajtóban, reggel készült Sasháról. Könnyekre fakasztott. Valószínűleg akkor készült, amikor Maliát bekísértem, Sasha pedig anyámmal az autóban várt. Bámul kifelé, kerek arcocskáját az autó ablakához nyomja. Tágra nyílt szemmel, töprengve néz a fotósokra és a bémészkodókra. Nem lehet tudni, mire gondol, de igen komoly az ábrázata.

Nagyon sokat kértünk tőlük. És ezt nemcsak arra az egyetlen napra értem, de az elkövetkezendő hónapokra, évekre is.

AZ ÁTMENETI IDŐSZAK TEMPÓJA EGY PERCRE SEM LASSULT. Döntések százait kellett meghozni, a legtöbbjük persze igen sürgős volt. Nekem kellett kiválasztanom a fehér házbeli rezidenciába mindent: a törülközőktől és a fogkrémektől a mosogatószeren át a sörig. Határoznom kellett arról, mit viseljek majd a beiktatási ünnepségen és az azt követő díszes bálokon, szervezni kellett a nagyjából 150 fős baráti-családi vendégsereg elhelyezését. Amit lehetett, Melissára és az átmeneti időszakot segítő csapatom más tagjaira bíztam. Szerződttük továbbá Michael Smitht, a tehetséges belsőépítészt, akit egy chicagói barátunkon keresztül találtunk, és aki a rezidencia és az Ovális Iroda bebútorozását és átalakítását segítette.

Megtudtam, hogy a megválasztott elnöknek a szövetségi költségvetés 100 ezer dollárt biztosít a költözésre és a berendezésre, Barack azonban ragaszkodott hozzá, hogy mindent mi fizessünk, a könyve után járó jogdíjakból félretett összegből. Mióta csak ismerem, ilyen volt: ha pénzről és etikáról volt szó, különösen óvatos lett, még a jog diktálta mércénél is magasabb elvárásokhoz tartotta magát. Létezik egy ősrégi bölcsesség a fekete közösségben: „Kétszer olyan jónak kell lenned, hogy feleolyan messze érhj.” A Fehér Ház első afroamerikai családjaként ránk a színes bőrűek képviselőiként tekintettek. Tisztában voltunk vele, hogy bármilyen hibás döntést vagy tévedést felnagyíthatnak, a valódi súlyánál nagyobb hatásúra értékelhetnek.

Összességében kevésbé érdekelt a berendezés vagy a beiktatási ceremónia megtervezése, mint annak megfontolása, mit tehetek majd az új szerepemmel. Ahogy láttam, valójában nem *kell*ett semmit tennem. Nem volt munkaköri leírás, semmiféle rögzített követelményrendszer, úgyhogy a saját teendőimről szabadon dönthettem. Szerettem volna, ha minden erőfeszitésem az új kormányzat nagy célkitűzéseit támogatja.

Óriási megkönnyebbülést jelentett, hogy a lányok boldogan tértek haza az iskolából, nemcsak az első, de a második, sőt a harmadik napon is. Sasha házi feladatot hozott haza, erre korábban nem volt példa. Malia pedig jelentkezett énekelni egy középiskolai kóruskoncertre. Elmesélték, hogy néha más osztálybeli gyerekek megbámulják őket, de mindenki kedves velük. Minden nappal kicsit megszokottabbá vált az iskola felé tartó autókonvoj. Úgy egy hét múlva a lányok már elég jól

éreztek magukat ahhoz, hogy nélkülem induljanak el reggelente. Anyámat választották rendszeres kísérőjüknek, amitől automatikusan egyszerűsödött a teljes folyamat: kevesebb ügynök, jármű és fegyver kellett hozzá.

Anya nem akart velünk tartani Washingtonba, én erőltettem a dolgot. A gyerekeknek szükségük volt rá. Nekem is. Szerettem volna azt hinni, hogy neki is ránk. Az elmúlt néhány évben majdnem napi szinten volt jelen az életünkben, praktikus életszemlélete oldotta mindannyiunk aggodalmait. Viszont 71 éves volt, és Chicagón kívül soha nem élt máshol. Nem akarta elhagyni a South Side-ot, és a Euclid Avenue-i otthonát. („Szeretem az ittenieket, szeretem a házam” – mondta a választások után egy riporternak. Nem finomkodott: „A Fehér HáZRól egy múzeum jut az ember eszébe. Az is. De ki akar egy múzeumban aludni?”)

Megpróbáltam elmagyarázni neki, hogy ha Washingtonba költözne, mindenféle érdekes emberrel találkozhatna, nem kellene főznie, takarítania, és a legfelső emeleten több helye volna, mint otthon bármikor. Egyik érvem sem győzte meg. A csillogás és a felhajtás minden formáját elutasította.

Végül felhívtam Craiget.

– Beszélned kell anyával az érdekemben – mondtam. – Győzd meg, kérlek!

Ez valahogy működött. Craig tudott nagyon határozott lenni, ha kellett.

Anyám az elkövetkező nyolc évre velünk maradt Washingtonban. Akkoriban azonban azt állította, hogy a költözés csak átmeneti, addig tart, amíg a lányok be nem

illeszkednek. Azt is megtagadta, hogy burookban éljen. Elutasította a titkosszolgálati védelmet, kerülte a médiát, próbált elrejtőzni, észrevétlen maradni. A Fehér Ház takarítószemélyzetét azzal nyugözte le, hogy ragaszkodott hozzá, hogy maga mossza a szennyesét. Kedve szerint kijárált a rezidenciáról, átsétált a kapukon, ha kellett valami, kiment a közeli patikába, áruházba, új barátokat szerzett, rendszeresen velük ebédelt. Ha egy idegen megjegyezte, hogy pontosan úgy néz ki, mint Michelle Obama mamája, udvariasan megvonta a vállát, és mielőtt továbbhaladt volna, így felelt: „Igen, sokan mondták már.” Ahogyan mindig, anyám most is a maga útját járta.

A BEIKTATÁSRA AZ EGÉSZ CSALÁDOM ELJÖTT. Ott voltak a nagynénik, nagybácsik, unokatestvérek. A barátaink a Hyde Parkból, a barátnőim a férjeikkel. Mindenki hozta a gyerekeket is. A beiktatás hetére párhuzamos találkozózt szerveztünk kicsiknek és nagyoknak. Volt gyerekkoncert is, az eskütétel utáni hagyományos capitoliumi ebéddel egy időben pedig a gyerekeknek külön terítettek. A Fehér Házban kincsvadászatot és gyerekzsúrt tartottak, amíg mi a beiktatási bálon vettünk részt.

A kampány utolsó néhány hónapjának egyik meglepő és áldásos hozadéka volt természetes, harmonikus összefonódásunk Joe Biden családjával. Annak ellenére, hogy néhány hónapja még politikai vetélytársak voltak, Barack és Joe között tökéletes összhang alakult ki, mindketten gond nélkül egyeztették össze munkájuk komolyságát a családi élet

könnyedségével.

Azonnal megkedveltem Jillt, Joe feleségét, csodáltam szelíd bátorságát és munkamorálját. 1977-ben ment hozzá Joe-hoz, és lett két fiának mostohaanyja, öt évvel azután, hogy Joe egy tragikus autóbalesetben elveszítette az első feleségét és még csecsemő kislányukat. Később közös kislányuk született. Jill nemrég szerzett neveléstudományi doktorátust, egy delaware-i közösségi főiskolán tanított angolt, nemcsak Joe szenátorsága idején, de mindkét elnöki kampány során. Hozzám hasonlóan őt is foglalkoztatta, milyen új módokon támogathatnánk a katonacsaládokat. Neki azonban – velem ellentétben – közvetlen érzelmi kapcsolódása is volt a kérdéshez: Beau Biden, Joe idősebb fia a Nemzeti Gárda kötelékében Irakban szolgált. Rövid eltávozás keretében Washingtonba látogathatott, hogy jelen legyen apja alelnöki eskütételén.

Ott voltak azután a Biden unokák, összesen öten, mind ugyanolyan nyitottak és szerények, mint maga Joe és Jill. A demokraták országos konvencióján, Denverben találkoztunk velük. Azonnal befogadták Sashát és Maliát lármás kis csapatukba, és vendégül látták a lányainkat egy ottalvós bulira Joe szállodai lakosztályában. Az új barátságok kedvéért mindannyian boldogan feledkeztek meg a körülöttük zajló politikai rendezvényről. Mindig örültünk, ha a Biden gyerekek felbukkantak.

Az elnöki beiktatás napján csípős hideg volt, a hőmérséklet nem emelkedett fagypont fölé, ráadásul a szél miatt mínusz 10 fokosnak érződött a levegő. Reggel templomba mentünk: Barack és én, a lányok, anyám, Craig és Kelly, Maya és Konrad, Kaye

mama. Egész idő alatt azt hallottuk, hogy az emberek már pirkadat előtt sorban álltak a National Mallnál, jól beöltözve várták az ünnepség kezdetét. Nagyon átfáztam végül aznap, ezért örökké emlékezni fogok rá, hányan álltak kint nálam jóval hosszabb ideig. Meg voltak győződve arról, hogy megéri elviselni a hideget. Később megtudtuk, hogy közel kétmillió ember ömönlött el a parkot aznap, az ország minden területéről érkeztek emberek. A sokféleség, az erő és a remény menete több mint másfél kilométer hosszan hömpölygött a Capitoliumtól a Washington-emlékműig.

A templomból a Fehér Házba mentünk, ott csatlakoztunk Joe-hoz és Jillhez, majd Bush elnökkel, Dick Cheney alelnökkel és feleségeikkel kávéztunk-teáztunk egyet, mielőtt a konvojjal mind elindultunk volna a Capitoliumba, az eskütételre. Barack valamikor korábban megkapta az ország nukleáris arzenáljának indítókódját, illetve a működtetéshez szükséges protokoll összefoglalását. Mostantól kezdve bárhová megy is, mindig a közelében lesz egy katonatiszt, kezében a nukleáris kódokat és kifinomult kommunikációs eszközöket tartalmazó, több mint 20 kilós aktatáskával, amelyet gyakran nukleáris futball becenéven emlegetnek. Ez sem volt szívderítő.

Maga a ceremónia számomra egy újabb különös, lassítottfelvétel-szerű élmény volt, ahol annyi mindent láttam egyszerre, hogy nem is tudtam teljesen felfogni, mi történik. Az ünnepség előtt bevezettek bennünket a Capitolium egyik termébe, ahol a lányok ettek valamit, Baracknak pedig volt öt perce, hogy elpróbálja velem, hogyan helyezi rá a kezét a 150 éve még Abraham Lincoln tulajdonában lévő kis piros Bibliára.

Ezzel egy időben sok barátunk, rokonunk és kollégánk éppen a helyét kereste a kinti emelvényen. Később jutott csak eszembe, hogy valószínűleg a történelemben először ült a helyi közönség és a nemzetközi tévécsatornák nézői előtt ennyi színes bőrű VIP-meghívott az amerikai beiktatási ceremónián.

Barackkal mindketten tudtuk, mit jelent sok-sok amerikai számára ez a nap, különösen azoknak, akik részt vettek a polgárjogi mozgalom küzdelmeiben. Barack nem felejtette el meghívni vendégként a Tuskegee Airmen alakulat legendás afroamerikai pilótáit és a II. világháborúban harcoló szárazföldi személyzetet. Ott volt a meghívottak között a Little Rock Nine néven ismert csoport, az az egykori kilenc fekete diák, akik 1957-ben az elsők között tették próbára a Legfelső Bíróság Brown kontra Oktatási Tanács (Brown v. Board of Education) ügyben hozott ítéletét azzal, hogy beiratkoztak Arkansas egy kizárólag fehérek által látogatott középiskolájába, és szenvedtek el több hónapos kegyetlenkedést és erőszakot egy magasztos eszme érdekében. Ma már mind nyugdíjasok, ősz hajuk és hajlott hátuk tanúskodik az eltelt évtizedekről és talán a jövő generációi érdekében cipelt súlyokról. Barack gyakran mondogatta, hogy azért vágyik megmászni a Fehér Ház lépcsőfokait, mert annak idején a Little Rock Nine tagjainak is volt bátorságuk feljutni a Little Rock-i Központi Gimnázium lépcsőin. Az összes folytonosság közül, amelyekhez tartoztunk, talán ez volt a legfontosabb.

Majdnem pontosan délben ott álltunk két lányunkkal az ország előtt. Valójában csak a legapróbb részletekre emlékszem: hogy milyen fényesen világította meg a nap Barack homlokát,

hogy micsoda tiszteletteljes némaságba burkolózott a tömeg, amikor a Legfelső Bíróság elnöke, John Roberts megszólalt, és ezzel kezdetét vette az eskütétel. Magam előtt látom Sashát, aki, hogy látszódjon, egy zsámolyra állt fel igen büszkén, különben túl kicsi volt ahhoz, hogy jelenléte észrevehető legyen a felnőttek tengerében. Emlékszem a levegő frissességére. Felemeltem Lincoln Bibliáját, Barack rátette a bal kezét, majd ünnepélyesen megesküdtött, hogy óvja és védi az Egyesült Államok alkotmányát. Mondott néhány rövid mondatot arról is, hogy kész magára venni az ország minden gondját. Súlyos szavak voltak, ugyanakkor örömteliek is. Ezt az érzést Barack későbbi beiktatási beszéde csak tovább fokozta.

– Azért gyűltünk ma össze – mondta –, mert a félelem helyett a reményt, a konfliktusok és a viszálykodás helyett a közös célokat választottuk.

Újra és újra az igazságot láttam visszatükröződni a tanúként ott álló, hidegtől reszkető emberek arcán. Akármerre néztem, ameddig csak elláttam, emberek voltak mindenütt. Ellepték a National Mall minden négyzetcentiméterét, a díszszemle teljes útvonalát. Úgy éreztem, mintha a családunk éppen e tömeg karjaiba zuhanna. Szerződést kötöttünk – mindannyian. Ők megkaptak minket; mi megkaptuk őket.

MALIA ÉS SASHA GYORSAN MEGTANULTA, mit jelent a nyilvánosság előtt létezni. Erre akkor jöttem rá, amikor beszálltunk az elnöki limuzinba és elkezdtünk lassan araszolni a fehér házbeli beiktatási ceremónia felé. Addigra már integetve elbúcsúztunk a Capitoliumtól a tengerészgyalogság helikopterén távolodó

George és Laura Bushtól. Meg is ebédeltünk. Mi Barackkal a Capitolium egyik márvány rendezvénytermében kacsamellet ettünk a sok száz meghívottal, köztük az új kormány és a kongresszus tagjaival, valamint a Legfelső Bíróság bíráival, míg a lányoknak a kedvenc csemegéiket tálalták: a szomszédos szobában csirkefalatokat és amerikai sajtos tésztát falatoztak a Biden gyerekekkel és néhány unokatestvérükkel.

Csodáltam, hogy a lányaink milyen kifogástalanul viselkedtek végig a beiktatáson. Nem fészkelődtek, nem engedték el magukat, egy pillanatra sem felejtettek el mosolyogni. Még mindig sok ezer embert állt az út szélén vagy figyelte a tévében, ahogyan a konvoj a Pennsylvania Avenue-n elhaladt, bár a lesötétített ablakokon keresztül nem igazán lehetett látni a bent ülőket. Amikor aztán Barack és én kiszálltunk, hogy a felvonulás egy rövid szakaszát gyalog, a tömegnek integetve tegyük meg, Malia és Sasha a limuzin védett melegében maradt. Úgy tűnt, már akkor megértették, hogy ott végre viszonylag magukban lehetnek, és nincsenek szem előtt.

Amikor Barackkal visszaültünk, a két lány kifulladásra és nevetésre várt, távol az ünnep fennköltségétől. Levették a kalapjaikat, összekócolták és ütögették egymást, belemerültek a testvérek között szokásos csiklandozós csatába. Végül elpilledve végigfeküdtek az üléseken, és az út hátralevő részét feltett lábakkal tették meg, miközben jól felhangosítva Beyoncé hallgattak, ahogy bármely más napon tették volna.

Barackkal akkor valamiféle megkönnyebbülést éreztünk. Hiába voltunk immár az elnöki család, még mindig önmagunk

maradtunk.

Amikor a beiktatás napján elkezdett lenyugodni a nap, tovább csökkent a hőmérséklet. Barackkal és a fáradhatatlan Joe Bidennel a következő két órát a Fehér Ház előtti szemlén töltöttük, kint a szabadban. Végignéztük az ötven államból hozzánk érkezett zenekarokat, karneváli kocsikat, amint végighaladtak előttünk a Pennsylvania Avenue-n. Egyszer csak már nem éreztem a lábujjaimat, pedig valakitől még egy pokrócot is kaptam, amivel jól betekertem a lábamat. Az emelvényen tartózkodó vendégek egyenként mentették ki magukat, hogy távoznak, mert készülniük kell az estélyekre.

Már majdnem este hét óra volt, amikor – miután az utolsó zenekar is elhaladt – a sötétben visszasétáltunk a Fehér Házba. Most először már lakókként. Még a délután folyamán a személyzet rendkívüli bűvészmutatvánnyal összepakolta Bushék holmiját, és elrendezték a rezidencián a mi dolgainkat. Körülbelül öt óra alatt a szőnyeget gőzzel kitisztították, nehogy Malia allergiája belobbanjon az előző elnök kutyáinak szőrmaradványaitól. Bevitték és elhelyezték a bútorokat, virágdíszeket tettek fel. Mire lifttel az emeletre értünk, a ruháink már katonás rendben ott sorakoztak a szekrényekben, az éléskamrát kedvenc ételeinkkel töltötték fel. A rezidencián dolgozó korunkbeli vagy idősebb, többségükben afroamerikai férfiak felkészülten várták, hogy mindenben a segítségünkre lehessenek.

Annyira fáztam, hogy szinte semmire nem éreztem magam képesnek. Kevesebb mint egy órán belül ott kellett lennünk a tíz közül az első beiktatási bálon. Alig láttam valakit magam körül,

csak az inasok voltak ott, akiket nem ismertem. Emlékszem, tulajdonképpen kicsit magányosnak is éreztem magam, ahogy elhaladtam a sok zárt ajtó mellett a hosszú folyosón. Az elmúlt két évben Melissa, Katie és Kristen mindig ott voltak körülöttem. Most hirtelen egyedül voltam. A gyerekek már az épület másik része felé tartottak az esti gyerekbuliba. Anya, Craig és Maya ugyan velünk maradtak, de éppen az autóba pakoltak, készültek az éjszakai ünnepségekre. Rám már várt a fodrász, a ruhám a fogason lógott. Barack elment zuhanyozni, és felvenni a szmokingját.

Felfoghatatlan, szimbolikus nap volt ez a családunk és – reményeim szerint – az ország számára is, másfelől azonban egy ultramaratonhoz hasonlított. Összesen öt percem maradt, hogy vegyek egy meleg fürdőt és valahogyan felpumpáljam magam. Ettem néhány falatot a Sam Kass által készített steakből és krumpliból. Megigazítottam a hajam és a sminkem, aztán belebújtam a fiatal divattervező, Jason Wu által kifejezetten erre az alkalomra, nekem készített elefántcsontszínű, selyemsifon estélyibe. Az egyvállpántos, apró, kristályközepű organzavirágokkal finoman díszített ruhaköltemény szoknyarésze hosszan omlott alá a földre.

Eddigi életem során ritkán hordtam estélyit, de Jason Wu alkotása valóságos kis csodával ért fel: könnyűnek és gyönyörűnek éreztem magam, újra megnyíltam, éppen, amikor kezdtem úgy érezni, nem maradt semmim, amit még megmutathatnék. A ruhám is jól illett családunk metamorfózisának álomszerűségéhez, ennek az egész élménynek az összes reményéhez, hiszen ha nem is

bálhercegnővé, de legalábbis olyan asszonnyá változtatott át, aki képes megmászni az újabb lépcsőfokokat. Immár én voltam FLOTUS – az Egyesült Államok first ladyje (First Lady of the United States) – Barack, a POTUS (President of the United States) mellett. Eljött az ünneplés ideje.

Akkor este, először a Szomszédok báljába (Neighborhood Ball) mentünk, ez volt az első olyan beiktatási estély, amely az átlagemberek számára is széles körben elérhető volt. Itt Beyoncé – igen, a valódi Beyoncé – egészen lenyűgözően, teli torokból előadta az általunk az első tánchoz kiválasztott R&B-klasszikust, az „At Last”-ot. Innen aztán az Elnök Államának báljába (Home States Ball), majd később a Főparancsnoki bálba (Commander in Chief Ball) mentünk. Ezt követően az Ifjúsági bál (Youth Ball) és még hat másik estély következett. Mindenhol csak viszonylag keveset maradtunk, és nagyjából minden tartózkodásunk elég hasonló volt. A zenekar eljátszotta az amerikai elnökök indulóját, a „Hail to the Chief”-et, Barack szólt néhány szót, kifejeztük hálánkat mindenkinek, aki eljött, majd újra meg újra lejtettünk egy lassú táncot az „At Last”-ra.

Minden alkalommal a férjembe kapaszkodtam, szemem megnyugvást keresett a tekintetében. Még mindig ugyanaz a ringatózó pár voltunk, jin és jang, immár húsz éve, és még mindig ugyanaz a zsigeri, mindent meghatározó szerelem kapcsolt össze bennünket. Mindig örültem, ha ezt megmutathattam.

Ahogy teltek az órák, mégis úgy éreztem, kezdek leereszteni.

Pedig az este legjobb részének a legutolsó felvonás ígérkezett: a néhány száz barátunknak rendezett fehér házbeli

buli. Ott tudtunk volna kiengedni végre, pezsgőzni kicsit, és végre nem aggódni tovább azon, hogy nézünk ki. Biztos voltam benne, hogy leveszem majd a cipőm.

Csaknem hajnali kettő volt, amikor odaértünk. Felsétáltunk a Keleti Szobához vezető márványlépcsőkön, hogy benyissunk a partira, ahol a csillogó csillárok alatt, elegánsan öltözött emberek forgatagában minden a swingről, a finom italokról szólt. Wynton Marsalis és zenekara dzsesszt játszott a terem hátsó részében felállított kis színpadon. Életem szinte minden korszakából láttam barátokat – a Princetonról és a Harvardról, Chicagóból, és sokakat a Robinson és a Shields családból. Ők voltak azok, akikkel nevetni akartam, és feltenni a kérdést: „Hogy a francba kerültünk mind ide?”

Addigra azonban teljesen kikészültem. Elértem a határaitam. Ráadásul előre gondolkodtam, tudtam, hogy másnap reggel – valójában csupán pár óra múlva – jelenésünk van a Nemzeti Imaszolgálatnál (National Prayer Service), utána pedig egy helyben állva kell a Fehér Házba látogató 200 embert köszöntenünk. Barack rám nézett, olvasott a gondolataimban:

– Nem kell itt maradnod – mondta –, minden rendben lesz.

A buli vendégei mind elindultak felém, beszélgetni akartak. Először egy támogatónk, aztán az egyik nagyváros polgármestere. „Michelle! Michelle!” – kiáltották mindenhol. Én azonban olyan fáradt voltam, hogy úgy éreztem, menten sírva fakadok.

Amikor Barack átlépte a küszöböt, azonnal elnyelte a terem, én egy pillanatra lefagytam, aztán megfordultam és elmenekültem. Arra sem volt erőm, hogy kinyögjek valami

elnökfeleséghez méltó kifogást, vagy legalább integessek a barátaimnak. Gyorsan lépkedtem a vastag, vörös szőnyegen, tudomást sem vettem a mögöttem haladó ügynökökről, nem figyeltem semmire, csak megkerestem a rezidencia felé vezető liftet. Egy ismeretlen folyosón keresztül eljutottam egy ismeretlen szobába, ahol kiléptem a cipőmből, levettem a ruhámat, és befeküdtem az ismeretlen, új ágyunkba.

Sokan kérdezik, milyen a Fehér Házban élni. Néha azt felelem, kicsit olyan, mint egy elegáns luxushotelben lakni, ahol nincs más vendég – csak mi és a családunk. Mindenütt friss virágok, szinte naponta tesznek ki újakat. Az épület maga réginek tűnik, félelmetes kissé. A falak vastagok, a padlózat pedig annyira tömör, hogy a rezidencia mindenféle hangját szinte azonnal elnyeli. Az ablakok szélesek és magasak, golyóálló üveggel. Biztonsági okból mindig zárva vannak, ettől még nagyobb a csend az épületben. Minden kifogástalanul tiszta. Az inasokból, szakácsokból, házvezetőnőkből, virágfelelősökből, villanyszerelőkből, festőkből és vízvezeték-szerelőkből álló személyzet udvariasan és hangtalanul jön-megy, mindent megtesznek, hogy észrevétlenek maradjanak. Ha törülközőt cserélnek vagy az ágy mellett álló kis vázába friss virágot tesznek, megvárják, amíg távozunk az adott helyiségből.

A szobák mind nagyok. Még a fürdőszobák és a gardróbok is számomra eddig ismeretlen mérték alapján készültek. Csodálkoztunk is Barackkal, milyen sok bútort kellett beszerezniük, hogy mindent otthonossá tegyünk. A hálónkban nemcsak egy hatalmas franciaágy állt – csodaszép négyoszlopos, búzaszínű baldachinnal –, hanem egy kandalló, ülősarok kanapéval, kávézóasztallal és néhány kárpitozott székkal. Öt fürdőszobánk volt, mindenkinek egy, továbbá még

tíz tartalék. Nemcsak egy gardróbot kaptam, de járt mellé a szomszédos öltözőszoba is, az, ahonnan Laura Bush a rózsakerti kilátást megmutatta. Idővel ez vált a tulajdonképpeni magánirodámmá, itt tudtam csendben üldögegni, olvasni, dolgozni, vagy egy szál pólóban és melegítőben tévét nézni – úgy, hogy senki ne lásson.

Jól tudtam, milyen szerencsések vagyunk, hogy így élhetünk. A rezidencia központi lakosztálya nagyobb volt, mint az a teljes emeleti lakás, ahol a családommal gyerekkoromban a Euclid Avenue-n laktunk. A hálószoa ajtajával szemben a folyosón a falon egy Monet-festmény függött, az étkezőnket Degas bronzszobra díszítette. Nekem – aki a South Side-on nőttem fel – megadatott, hogy lányaim szobáját a legmenőbb belsőépítész tervezte, és séfektől rendelhetnek reggelit.

Amikor néha ilyesmikre gondoltam, elfogott a szédülés.

A magam módján megpróbáltam lazítani a hely protokolláris szokásain. A személyzet előtt egyértelművé tettem, hogy a lányok – akárcsak Chicagóban – minden reggel maguknak ágyaznak be. Megbeszéltem Maliával és Sashával, hogy úgy viselkedjenek, mint másokkal: legyenek udvariasak és kedvesek, ne kérjenek semmi olyasmit, amire nincs feltétlenül szükségük, vagy amit maguk is meg tudnának csinálni. Azt is fontosnak tartottam, hogy a lányaink valamennyire szakadjanak el a hely magától értetődő merevségétől, szertartásosságától.

– Igen, tényleg labdázhattok a folyosón – mondtam nekik. Igen, felforgathatjátok a kamrát rágcsálnivalók után kutatva.

Azt akartam, hogy tudják, nem kell engedélyt kérniük, ha ki akarnak menni játszani. Megörültem, amikor egyszer egy

hóviharos délután észrevettem őket az ablakból. A South Lawn lejtőjén a konyháról kölcsönkapott műanyag tálcákon szánkóztak.

Az igazság az, hogy ebben az egészben a lányok is, én is csupán mellékszereplők voltunk, a Barack számára biztosított mindenféle luxus haszonélvezői. Fontos ez persze, mivel a mi boldogságunk az övéhez kötődött. A védelmünk is többek között azért volt ilyen jelentős, mert ha a mi biztonságunkat fenyegetné valami, azzal Baracknak az a képessége kerülne veszélybe, hogy tiszta fejjel tudjon gondolkodni, vezetni egy országot. A Fehér Ház működésének a célja kifejezetten egyetlen személy jóllétének, hatékonyságának és teljesítőképességének az optimalizálása. Ez pedig az elnök. Barack körül szinte mindenkinek az volt a feladata, hogy drágakőként kezeljék. Ezt néha időutazásnak éreztük valamiféle letűnt korba, ahol a háztartásban minden kizárólag egyetlen férfi szükségletei körül forgott. Szerettem volna, ha a lányaim ennek épp az ellenkezőjét tartanák normálisnak. Ráadásul Barack is kényelmetlennek találta ezt a kiemelt figyelmet, de persze kevés ráhatása lehetett a nagy felhajtásra.

Körülbelül 50 belső munkatárs olvasta át és válaszolta meg a leveleit. Az elnöki helikopter tengerészgyalogos pilótái folyamatosan arra vártak, hogy elvihessék, ahová kellett. Egy hatfős stáb pedig vaskos összefoglaló köteteket állított össze neki, hogy naprakész tudással, felkészülten tudjon dönteni. Egy séfekből álló csapat felügyelte a táplálkozását, egy hivatásos élelmiszerbolti beszerzőkből álló maroknyi csapat tagjai pedig – hogy megvédjenek bennünket bármiféle szabotázsakciótól –

hétköznapi vásárlókként szedték össze a különféle hozzávalókat nekünk anélkül, hogy valaha is felfedték volna, kinek dolgoznak.

Amióta csak ismerem, Baracknak nem szerzett soha örömet a vásárlás, a főzés vagy az otthoni barkácsolás bármilyen formája. Nem az az ember, aki a pincében szerszámokat tart, vagy a munkahelyi stresszt egy rizottó elkészítésével, esetleg sövénynyírással vezeti le. Egyszerűen boldoggá tette, hogy megszabadult a háztartással kapcsolatos mindenfajta kötelezettségtől és vesződségtől, már csak azért is, mert így szabadon foglalkozhatott komolyabb problémákkal. Azokból meg volt elég.

A legjobban az tetszett, hogy három komornyik leste folyamatosan a gardróbját: vajon fényes-e a cipője, ki van-e vasalva az inge. Az edzőruhája mindig frissen, összehajtogatva várta. Itt, a Fehér Házban nagyon más volt az élet, mint annak idején az odúban.

– Látod, milyen rendes fickó vagyok? – kérdezte Barack egyszer a reggelinél vidám tekintettel. – Nézted már a szekrényemet?

– Igen – mosolyogtam vissza rá. – És nem a te érdemed!

HIVATALI IDEJÉNEK ELSŐ HÓNAPJÁBAN Barack aláírta a Lilly Ledbetter tisztességes bérezés (Lilly Ledbetter Fair Pay Act) elnevezésű törvényt, amely a nemi, faji és kor szerinti bérezési diszkriminációval szemben védte a munkavállalókat. Elrendelte a guantánamói támaszponton a kínvallatás eltörlését, és elhatározta a fogolytábor egy éven belüli felszámolását (ez

végül nem sikerült). Felülvizsgálta a Fehér Ház alkalmazottai és a lobbisták közötti kapcsolattartásra vonatkozó etikai szabályozást, és, ami a legfontosabb: komoly gazdaságélénkítő törvénycsomagot sikerült elfogadtatnia a kongresszussal – pedig egyetlen képviselőházi republikánus sem szavazott mellette. Ahogy én láttam, szerencsésen alakultak a dolgai. A beigért változások kezdtek valósággá válni.

És a hab a tortán: esténként időben ért haza a vacsorára.

A lányoknak is, nekem is meglepő, pozitív fordulatot jelentett az Egyesült Államok elnökével élni a Fehér Házban, azzal szemben, amit Chicagóban tapasztaltunk egy olyan apa mellett, aki egy távoli szenátusban szolgált, és gyakran volt távol különböző kampányok miatt. Végre-valahára apával lehettünk. Sokkal nagyobb volt a rendszer most az életében. Elképesztően sokat dolgozott, mint mindig, de pontban este fél hétkor beszállt a liftbe, és feljött a családi vacsorára. Még akkor is, ha nyomban utána vissza kellett mennie az Ovális Irodába. Néha anya is csatlakozott hozzánk, bár ő kialakította a saját napirendjét. Lejött köszönni, mielőtt elkísérte iskolába Maliát és Sashát, esténként pedig legtöbbször magunkra hagyott minket, és a „Jeopardy!” kvízműsor közben a hálója melletti csupa ablakos szobában vacsorázott. Még akkor is, amikor kértük, hogy maradjon, azzal távozott, hogy: „Szükségeitek van rá, hogy egy kicsit magatokban lehessetek.”

Már a Fehér Házban töltött első hónapok után rájöttem, hogy mindenre nagyon oda kell figyelnem. Az egyik legkorábbi tapasztalatom az volt, hogy viszonylag sokba fog kerülni az élet. A rezidencián bérleti díj nélkül laktunk, fizették a közüzemi

díjakat és a személyzetet, minden más, megélhetéssel kapcsolatos költséget azonban mi álltunk. Úgy tűnt, ez igen magas összeg is lehet, különösen, ha tekintetbe vesszük a luxusszállodai szintű szolgáltatásokat. Minden hónap végén részletes számlát kaptunk: szerepelt rajta az összes élelmiszer, minden egyes vécépapír-guriga. Külön kifizettük, ha éjszakára vendégünk érkezett, vagy ha valakit meghívtunk ebédre. Ráadásul oda kellett figyelnem, hogy mit is szolgál fel a Michelin-csillagos színvonalú konyhai személyzet, amelynek minden vágya az elnök kényeztetése volt. Amikor Barack könnyedén megjegyezte, hogy mennyire ízlett neki az az egzotikus gyümölcs a reggelinél, vagy az esti szusi, akkor a személyzet ezt rögzítette, és az étrendünk rendszeres elemévé tette. Csak később, a számla átvizsgálásakor jöttünk rá, hogy néhány hozzávalót méregdrágán, a tengerentúlról rendelnek.

Ezekben a korai hónapokban azonban a figyelmemet leginkább Malia és Sasha kötötte le. Figyeltem, milyen a hangulatuk, kérdezgettem őket az érzéseikről, a többi gyerekhez fűződő kapcsolataikról. Igyekeztem visszafogottan kezelni, ha új barátságról számoltak be, de magamban ujjongtam. Addigra már megértettem, hogy nem létezik kialakult, egyértelmű eljárás arra, miként szervezzük meg, ha gyerekek jönneek játszani a Fehér Házba, vagy a lányok kirándulnának egyet, de lassacskán kitaláltunk egy rendszert.

A saját BlackBerry mobilomat használhattam, de azt tanácsolták, hogy csak körülbelül a tíz legközelebbi barátommal tartsak így kapcsolatot, azokkal, akik szeretnek és támogatnak. Leginkább Melissán keresztül kommunikáltam mindenkivel, ő

volt a stábfőnököm, mindenki másnál jobban ismerte az életem részleteit. Tudott az összes unokatestvéremről, minden egyetemi barátomról. Sokszor az enyém helyett az ő telefonszámát és email-címét adtuk meg, minden felkérés hozzá futott be. A dologhoz hozzátartozik, hogy több régi ismerős és távoli rokon, szinte a semmiből előkerülve, kérések özönét zúdította ránk. Mondana beszédet Barack X. Y. diplomaosztóján? Felszólalnék egy nonprofit szervezetnél? Elmennénk erre és erre a partira vagy adománygyűjtő rendezvényre? Ezek többsége jóindulatú megkeresés volt, csak túl sok ahhoz, hogy egyszerre befogadható legyen.

A lányaink mindennapi életének szervezéséhez gyakran támaszkodtam fiatalabb munkatársaim logisztikai segítségére. Kora reggel a stábom tagjai felkeresték az iskolák oktatóit és dolgozóit, hogy rögzítsék a különféle események időpontjait, elsimítsák a média érdeklődésével kapcsolatos problémákat, vagy megválaszolják a politikát és a napi híreket érintő iskolai témák kezelésével kapcsolatos tanári kérdéseket. Amikor pedig a lányok elkezdtek iskolán kívüli programokat szervezni, személyi asszisztensem (vagy ahogyan a politikai szleng nevezi: *body person*) lett a kontaktszemély, ő gyűjtötte be a szülők telefonszámait, szervezte a közös játszódélutánokat. Akárcsak annak idején Chicagóban, most is fontosnak tartottam, hogy megismerkedjem a lányok új barátaival. Néhány anyukát meghívtam ebédre, másoknak az iskolai rendezvényeken mutatkoztam be. Az igazat megvallva, kínosak néha ezek a találkozások. Megértettem, hogy új ismeretségek esetén eltart néhány percig, mire a másik fél el tud vonatkoztatni mindattól,

amit Barackról vagy rólam gondol, amíg megszabadul a tévéből vagy a hírekből rólunk szerzett információktól, és ha lehet, egyszerűen csak Sasha vagy Malia anyukájaként tekint rám.

Kínos volt elmagyarázni, hogy mielőtt Sasha elmenne a kis Julia születési napjára, a titkosszolgálat átvizsgálja majd az otthonukat. Kínos volt elkérni a gyerekeket játszani szállító minden szülő és a gyerekeket felügyelő társadalombiztosítási azonosítóját. Persze, kínos volt, de szükséges. Nem szerettem ezt a különös, áthidalandó kis szakadékot, minden alkalommal, amikor először találkoztam valakivel. Megkönnyebbültem azonban, amikor láttam, hogy mennyire máshogy kezelik ezt a lányok: vidáman jöttek üdvözölni a Diplomáciai Fogadószobába – vagy, ahogy hívtuk, a DipRoomba – érkező iskolai barátait. Kézen fogták őket, és már rohantak is viháncolva befelé. Kiderült, hogy a gyerekeket csak az első néhány perc erejéig érdekli a hírnév, utána egyszerűen csak jól akarják érezni magukat.

IGEN HAMAR KIDERÜLT SZÁMOMRA, hogy a stábommal az én feladatom lesz a hagyományos estélyek és vacsorák egész sorának megtervezése és kivitelezése. Kezdődött a sor rögtön a Keleti Szobában minden februárban megtartott szmokingos rendezvénnyel, a Kormányzók báljával (Governors' Ball). Ezután következett a húsvéti tojásgurítás. Ezen a szabadtéri családi programon 1878 óta évente sok ezer ember vesz részt. A tavaszi ebédek között szerepel a képviselőházi és szenátorfeleségek tiszteletére rendezett esemény – egy ilyen alkalommal láttam Laura Busht minden egyes vendéggel

türelmesen és mosolyogva végigfényképezkedni.

Úgy éreztem, ezek a társas összejövetelek elvonnak a hasznosabbnak remélt feladatoktól, éppen ezért elkezdtem azon gondolkodni, mit tudnék ezekhez az eseményekhez hozzátenni, vagy legalábbis miként modernizálhatnám őket, hajszálnyt lazítva a hagyományos kereteken. Általában az volt a véleményem, hogy lehetne úgy is haladóbb az élet a Fehér Házban, hogy közben nem veszítene a biztos alapokon nyugvó történelmi meghatározottságából és tradícióiból. Idővel Barackkal tettünk ilyen irányú lépéseket, például több, afroamerikai művésztől vásárolt absztrakt festményt és műalkotást akasztottunk a falakra, a modern bútorokat kevertük az antik darabokkal. Az Ovális Irodában Barack lecserélte Winston Churchill mellszobrát Martin Luther Kingére. A szmokingos fehér házbeli inasoknak pedig engedélyeztük, hogy amikor nem volt nyilvános esemény, öltözhessenek lazábban, például ingbe vagy golfpólóba.

Mindketten tudtuk, hogy célunk a Fehér Ház demokratizálása. Hogy kevésbé legyen elitista, és nyitottabbá váljon. Azt akartam, hogy a rendezvényeinken ne csak a jól megszokott szmokingos, estélyi ruhás közönség vegyen részt, de megjelenhessenek hétköznapi emberek is. Ráadásul több gyereket akartam magunk körül tudni, mert ők mindent jobbá tesznek. A húsvéti tojásgurítást megpróbáltam mások számára is elérhetővé tenni. Több városi kisiskolást és katonacsaládot hívtunk meg, a kongresszus tagjai és más VIP-vendégek gyerekeinek, unokáinak hagyományos részvétele mellett. Végül pedig az jutott eszembe: ha a képviselők és a szenátorok

feleségei (szinte mindannyian) le tudnak ülni velem ebédelni, miért ne jöhetnének el velem a városba is, egy közhasznú projektre?

Rájöttem, hogy mi az, ami nekem igazán fontos. Nem kívántam az estélyek és a különféle átadók kiöltözött díszévé válni. Jelentősebb feladatokra, tartósabb hatást hozó ügyekre vágytam. Úgy döntöttem, az első igazi projektem a kerttel függ majd össze.

Nem voltam kertész, életemben nem csináltam ilyesmit, de hála Sam Kassnak és a családom egészségesebb étkezése érdekében tett erőfeszítéseinek, azt már tudtam például, hogy a számóca júniusban a legzamatosabb, hogy a sötétebb levelű salátában van a legtöbb tápanyag, vagy hogy nem is olyan bonyolult sütőben kelkáposztacsipszet készíteni. Amikor láttam, hogy a lányaim tavaszi borsóból készült salátát vagy karfiolos-sajtos tésztát esznek, rájöttem, hogy egészen mostanáig minden, amit az ételekről tudtunk, az a csomagolt, mélyhűtött vagy kényelmi szempontból más módon feldolgozott élelmiszerek reklámjaiból származott, legyen az akár a puffasztott rizspehely tévéből jól ismert rajzfilmes szlogenje vagy az üzleten keresztülrohanó, zaklatott szülőt becserkészni próbáló ügyes csomagolás. Nincs senki, aki friss, egészséges dolgokat hirdetne – pedig micsoda élvezet hersegő sárgarépat rágcsálni, vagy milyen, semmihez sem foghatóan édes a frissen leszedett paradicsom!

Az én válaszom e problémára a Fehér Ház konyhakertjének létrehozása volt. Azt reméltem, hogy ez egy nagyobb ügy kezdetét jelzi majd. Barack kormányzásának egyik fontos célja a

megfizethető egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés kiterjesztése. Számomra a veteményes az egészséges életmódról szóló hasonló üzenet kifejezésének egyik lehetséges módja volt. Első tesztként fogtam fel mindezt, próbaüzemként, amely segíthet meghatározni, mit is tudok first ladyként elérni. Tulajdonképpen szó szerint gyökeret eresztettem az új hivatásomban. Egyfajta terepmunkának gondoltam, mint amikor az iskolásokat kiviszik megnézni, miként kell élelmiszert termesztetni. A veteményes gondozása látszólag egyszerű és politikamentes, ártalmatlan és naiv tevékenységet jelent. Nő ásóval – a kép az elnök tanácsadóinak is megtetszett, akik állandóan a dolgok „optikájával” voltak elfoglalva, vagyis azzal, hogyan mutat egy-egy tevékenység a közvélemény szemében.

Ennél persze többet jelentett. A terveim szerint a kertben végzett munkát arra lehet majd felhasználni, hogy nyilvános dialógus induljon a táplálkozásról. Különösen az iskolákban és a szülők között legyen ez a közbeszéd olyan fontos témája, amely ideális esetben érinti az élelmiszer termelésének, címkézésének és forgalmazásának egészséget befolyásoló hatásait is. Ha pedig e témákról a Fehér Házból beszélek, akkor az rejtett kihívás az élelmiszeripari és italgyártó mamutvállalatoknak, és megkérdőjelezheti az évtizedek óta követett üzleti gyakorlataikat.

Igazság szerint nem tudtam, hogy kijöhet-e ebből bármi is. Amikor azonban a Fehér Ház személyzetéhez csatlakozó Samet arra kértem fel, hogy készítse elő egy konyhakert létrehozását, már tudtam, hogy kész vagyok a végére járni.

Optimizmusomat az első hónapokban egyetlen dolog

hűtötte le: a politika. Washingtonban éltünk, a rémes demokrata-republikánus megosztottság közvetlen közelében. Évekig megpróbáltam ezt elkerülni, még akkor is, amikor Barack úgy döntött, ebben a közegben fog dolgozni. Most, hogy elnök lett, ezek a kényszerek uralták a mindennapjait. Még hetekkel a beiktatása előtt Rush Limbaugh konzervatív rádiós műsorvezető nyíltan kijelentette: „Remélem, Obama megbukik.” Döbbenet figyeltem, ahogyan a kongresszusban a republikánusok követték a példáját, és harcoltak Barack minden olyan törekvése ellen, amellyel a gazdaság válságát próbálta enyhíteni. Nem támogatták az adócsökkentést és a munkahelyek millióinak védelmét vagy megteremtését célzó intézkedéseket. Hivatalba lépése napján egyes mutatók szerint az amerikai gazdaság ugyanolyan gyorsan, ha nem gyorsabban száguldott az összeomlás felé, mint annak idején a nagy gazdasági világválság kezdetén. Csak januárban közel 750 ezer munkahely szűnt meg. Ráadásul, míg Barack kampányának fontos üzenete volt az a gondolat, hogy lehetséges a pártok között konszenzust kialakítani, és hogy az amerikaiak lélekben nem megosztottak, hanem egységesek, addig a Republikánus Párt – a nemzetet fenyegető szörnyű vészhelyzetben – nagy erőfeszítéseket tett, hogy bebizonyítsa: Barack téved.

Ez járt a fejemben február 24-én este is, amikor Barack felszólalt a kongresszus két házának közös ülésén. Az esemény alapvetően a szokásos éértékelőt helyettesíti. Az újonnan beiktatott elnök főműsoridőben közvetített beszédében az elkövetkezendő évre szóló célokat vázolja fel. Jelen vannak a Legfelső Bíróság bírái, a kormánytagok, a katonai vezetők és a

kongresszus tagjai. Hagyomány, hogy igen látványos az ülés ilyenkor: a törvényhozók színpadiasan fejezik ki egyetértésüket vagy éppen egyet nem értésüket az elnök gondolataival. Folyamatosan felugrálva éljeneznek vagy éppen dacosan, némán ülve maradnak.

Elfoglaltam a helyem fent, az ülésterem karzatán. Az egyik oldalamon az a 14 éves lány ült, aki szívélyes levelet írt az elnöknek, a másikon pedig egy kedves iraki veterán. Mindannyian a férjemre vártunk. Majdnem a teljes „Tisztelt Házat” jól láttam innen felülről. E szokatlan madártávlatból az ország vezetői sötét öltönybe öltözött fehér férfiak óceánjának tűntek. Ordító – és őszintén szólva zavaró is – volt a sokféleség hiánya ebben a modern, multikulturális országban. Még drámaibb volt a kép a republikánusok között. Akkoriban összesen hét nem fehér republikánus tagja volt a kongresszusnak. Egyikük sem afroamerikai. És csupán egyetlen nő. Összességében öt kongresszusi tagból négy férfi volt.

Néhány perccel később az előadás megkezdődött. Akár a mennydörgés, úgy szólt a házelnök kalapácsának hangja, amellyel megnyitotta az ülést. A tömeg felállt, több mint öt percig tapsolt, miközben a megválasztott vezetők a padsorok között utat törtek maguknak. A vihar epicentrumában, biztonságiakkal körülvéve, egy hátrafelé haladó operatőrrel megérkezett Barack. Kezet rázott néhány emberrel, majd sugárzó arccal lassan végigsétált a termen a szónoki emelvény felé.

Sokszor végignéztem már korábban a tévében e rituálét, máskor, más elnökökkel. Ám amikor a férjemet láttam ebben a

tolongásban, hirtelen nagyon valóságossá vált hivatásának fontossága, és az a tény, hogy a kongresszus több mint felét meg kell győznie, ha bármit tenni akar.

Barack aznap esti részletes és átgondolt beszédében elismerte a gazdaság rettenetes állapotát, szólt az éppen zajló háborúkról és a folyamatos terrorveszélyről. Megértően beszélt sok amerikai dühéről, akik igazságtalannak érezték, hogy a kormány éppen a pénzügyi válság okozóit, a bankokat menti meg. Figyelt arra, hogy hű maradjon a valósághoz, ám reménykeltő is legyen. Emlékeztette a hallgatóságot nemzetünk rugalmasságára, és arra a képességünkre, hogy nehéz időszakok után mindig új erőre kapunk.

A karzatról figyeltem a kongresszus republikánus tagjait. Szinte végig ülve maradtak, dacosnak és dühösnek látszottak. Összefont karral, homlokukat ráncolva úgy néztek ki, mint a kisgyerek, aki nem kapta meg, amit akart. Rájöttem, hogy bármit csinál majd Barack, ők harcolni fognak ellene, függetlenül attól, hogy amit tenni akar, jó-e a nemzetnek vagy sem. Mintha elfelejtették volna, hogy éppen egy republikánus elnök kormányozta az országot ebbe a zűrzavarba. Úgy tűnt, egyetlen dolgot akarnak mindennél jobban: Barack bukását. Bevallom, abban a pillanatban, ebből a kivételes látószögből, azon tűnődtem, van-e egyáltalán út előre.

KISLÁNY KOROMBAN CSAK HOMÁLYOS ELKÉPZELÉSEIM VOLTAK arról, miként lehetne jobb az életem. Átmentem játszani a Gore lányokhoz, és irigykedtem, mennyi helyük van, és hogy egyedül élnek egy ekkora házban. Azt gondoltam, jelentene valamit, ha

megengedhetnénk magunknak egy jobb autót. Önkéntelenül is észrevettem, ha valamelyik barátnőmnek több karkötője vagy Barbie babája volt, mint nekem, vagy hogy kik vásárolták áruházban a ruháikat, és kiknek nem az anyukájuk varrt meg mindent otthon olcsó, használt Butterick-szabásminták alapján. Gyerekként jóval azelőtt megtanulunk méricskélni, hogy tudnánk bárminek is a mértékét vagy az értékét. Végül, ha szerencsések vagyunk, rájövünk, hogy minden hasonlítgatás elhibázott volt.

Már a Fehér Házban éltünk. Nagyon lassan, de azért elkezdtük otthon érezni magunkat. Nem mintha valaha is hozzá tudnék szokni a végtelen terekhez és a fényűző életmódhoz, de itt aludt, evett, nevetett és élt a családom. A lányok szobájában egyre növekvő gyűjteményt állítottunk ki azokból a csecsebecséből, amelyeket Barack, immár hagyományosan, a különböző utazásairól ajándékba hozott. Hógömbök Sashának, kulcstartók Maliának. Apró változtatásokba kezdtünk a rezidencián: több modern lámpát helyeztünk a hagyományos csillárok mellé, illatosított gyertyákkal tettük otthonosabbá a házat. Soha nem lennék képes alapvetésnek tartani a kényelmet, vagy elfelejteni, hogy mennyire szerencsések voltunk, de elkezdtem méltányolni új lakóhelyünk emberi oldalát.

Még anyám is – akit bosszantottak a Fehér Ház múzeumszerű külsőségei – hamar rájött, hogy több dolgot kell mérlegelni. A rezidencia telis-tele volt tőlünk nem is annyira különböző emberekkel. Az inasok többsége évek óta itt dolgozik, ellátják az érkező elnöki családokat. Csendes méltóságuk Terry nagybátyámra emlékeztetett, aki

gyerekkoromban a Euclid Avenue-n a földszinten lakott, nadrágtartóban és egyedi, varrott cipőjében nyírta a fűvet. Fontosnak tartottam, hogy a személyzettel mindig tiszteletteljesen és támogatóan érintkezzünk. Azt akartam, hogy soha ne érezzék láthatatlannak magukat. Lehet, hogy a komornyikokat érdekelte a politika, vagy személyesen elköteleződtek valamely párt mellett, de véleményüket mindig megtartották maguknak. Nagy tiszteletben tartották a magánéletünket, ugyanakkor nyitottak és elfogadóak voltak, fokozatosan egyre közelebb kerültünk egymáshoz. Ösztönösen megéreztek, mikor van szükségem magányra, vagy mikor fér bele, hogy finoman ugrassanak. Gyakran húzták egymást a kedvenc sportcsapataikkal a konyhában, ahol – miközben átnéztem a reggeli újságot – szerettek beavatni a személyzetet érintő legfrissebb pletykákba vagy elszórakoztatni unokáik hőstetteivel. Ha este egyetemi kosárlabdameccset közvetített a tévé, Barack csatlakozott néha hozzájuk egy rövid időre a tévé előtt. Sasha és Malia szerették a konyha élénk, nyüzsgő hangulatát, iskola után gyakran besurrantak turmixot vagy pattogatott kukoricát készíteni. A személyzet nagy része különös kedvességgel fordult anyához, gyakran elkísérték, amikor visszavonult az emeleti napfényes, sokablakos szobába.

Időbe telt, amíg felismertem a különböző fehér házbeli telefonközpontosok hangját. Ők ébresztettek, vagy kapcsoltak a Keleti Szárny alsó irodáiba. Hamarosan a barátságos hangok mind ismerősek lettek. Elcseverésztünk az időjárásról, vagy viccesen elpanaszoltam nekik, milyen gyakran kell órákkal korábban felkelnem Baracknál, hogy hivatalos események előtt

megcsinálják a frizurámat. Minden ilyen párbeszéd gyorsan zajlott, de a maga hétköznapi módján segített az életet kicsit normálisabbnak érezni.

Az egyik legtapasztaltabb komornyik, az ősz, afroamerikai James Ramsey, a Carter-kormányzat óta itt szolgált. Néha-néha, amikor a *Jet* ^[26] magazin legfrissebb számát a kezembe nyomta, büszkén mosolyogva így szólt: „Én mindenre gondolok, Mrs. Obama”.

Mindig jobb úgy az élet, ha értékeljük az emberek közötti szeretetteljes gesztusokat is.

SÉTÁLTAM KÖRBE, ÉS ARRA GONDOLTAM, milyen nagy az új házunk, mennyire tágas, szinte már botrányosan óriási. Áprilisban azonban Angliába utaztunk, és találkoztunk őfelségével, II. Erzsébet királynővel.

A választás óta ez volt az első közös nemzetközi utunk Barackkal. Az elnöki különgéppel, az Air Force One-nal repültünk Londonba, így Barack részt tudott venni a világ legfejlettebb gazdaságait tömörítő szervezet, a G20-ak találkozásán. Kritikus pillanatban gyűltek össze a csúcsvezetők. Az Egyesült Államok gazdasági válsága a világon mindenütt pusztító hullámokat vetett, magával rántotta a mélybe a pénzpiacokat. Ráadásul ezen az eseményen debütált a világpolitika nagyszínpadán elnökként Barack. És ahogy hivatalba lépésének első hónapjaiban folyamatosan, most is az volt a feladata, hogy rendet tegyen a káoszban. Jelen esetben mérsékelnie kellett a világ vezető politikusainak frusztrációját, akik úgy érezték, hogy az Egyesült Államok korábban komoly

lehetőségeket mulasztott el, hogy megregulázza a meggondolatlan bankárokat, és megelőzze a katasztrófát, amely most mindannyiuk problémája volt.

Ekkorra már úgy éreztem, Sasha és Malia kellőképpen belerázódott az iskolai hétköznapiakba. A néhány napos külföldi tartózkodásunk idejére tehát anyámra bíztam őket, és tudtam, hogy nyomban lazítani fog a korai lefekvéssel és a mindennapos zöldségfogyasztással kapcsolatos összes rendszabályon. Anya nagyon élvezte a nagymamaságot, különösen azt a részét, amikor az én merevségemet ellensúlyozhatta az ő fesztelen, könnyedebb stílusával, amely persze sokkal lazább volt, mint amit Craig és én gyerekkorunkban tapasztaltunk. A lányok mindig örültek, ha a nagyfi vigyázott rájuk.

A brit miniszterelnök, Gordon Brown volt a G20-találkozó házigazdája. Egy teljes napot töltöttek ki a gazdasági megbeszélések a belváros egyik konferencia-központjában, de ahogyan az lenni szokott, ha a világ vezető politikusai Londonban járnak hivatalos látogatáson, a királynő is fogadja mindannyiukat a Buckingham-palotában. Mivel Amerika és Nagy-Britannia kapcsolata igen szoros, ráadásul újak voltunk a porondon, Barackot és engem korábban hívtak, még a nagyobb fogadás előtt, egy magánbeszélgetésre.

Mondanom sem kell, semmiféle tapasztalattal nem rendelkeztam, miként kell királyi méltóságokkal viselkedni. Azt tudtam, hogy vagy pukedliznem kell, vagy kezet fognom a királynővel. „Őfelségének” kell szólítanunk, a férjét, Fülöp edinburghi herceget pedig „ő királyi felségnek”. Ezeken túl fogalmam sem volt, mi vár majd ránk, miután a konvojunk

begördül a magas vaskapukon át a palota bejáratához. Elhaladtunk a kerítésnél tolongó bámészkodók, a gárdisták és a királyi fúvószenekar mellett, és egy boltíven átjutva érkeztünk a belső udvarba, ahol a királyi udvartartás képviselői már összegyűltek az üdvözlésünkre.

Kiderült, hogy a Buckingham-palota óriási, lehetetlen leírni, hogy mekkora. 775 szobájával tizenötször nagyobb a Fehér Háznál. Az elkövetkezendő években Barackkal volt szerencsénk meghívott vendégként visszatérni néhányszor. E későbbi látogatások alkalmával a palota egyik földszinti luxuslakosztályában aludtunk, libériás inasok és udvarhölgyek lesték az óhajainkat. A bálteremben rendezett hivatalos fogadáson aranyozott étkészlettel ettünk. Amikor körbevezettek az épületben, kísérőnk egyszer egy óriási csarnok felé mutatva így szólt: „ez a mi Kék Szobánk”. Körülbelül ötször akkora volt, mint a miénk a Fehér Házban. A királyi szertartásmester egyszer anyámmal és a lányokkal bevitt a palota rózsakertjébe. A sok ezer hibátlan virágú növény és a több mint négyezer négyzetméternyi terület láttán kevésbé tűnt lenyűgözőnek az Ovális Iroda előtt oly nagy becsben tartott néhány rózsabokor. A Buckingham-palota egyszerre volt lélegzetelállító és felfoghatatlan.

Az első látogatásunkkor az uralkodó magánrezidenciájára kísérték, ahol a nappali szobában várt minket a királynő, Fülöp herceg társaságában. Emlékszem, II. Erzsébet 82 éves volt akkor, apró, kecses jelenség, finom mosollyal az arcán és a homlokából mindig kifésült, bebodorított, ősz hajjal. Halvány rózsaszín ruhát viselt gyöngysorral, fekete retikül lógott az egyik

csuklóján. Miután kezet fogtunk, készült rólunk néhány közös fotó. A királynő udvariasan arról kérdezett, hogy bírjuk a jetlaget, ezután mindannyian leültünk. Pontosan nem emlékszem, miről beszélgettünk – kicsit a gazdaságról és az angliai helyzetről, majd egy kicsit Barack korábbi külföldi útjairól.

Van valami kínos minden hivatalos találkozóban, de az a tapasztalatom, hogy érdemes tudatosan kezelni a szituációt. Amikor ott ültem a királynővel, kényszerítenem kellett saját magam, hogy ne foglalkozzam folyamatosan a jelenet nagyszerűségével és a bénultsággal, amely attól fogott el, hogy szemtől szembe kerülhettem egy hamisítatlan ikonnal. Számtalanszor láttam őfelsége arcát: történelemkönyvekben, a tévében, pénzérméken – és most itt van, teljes életnagyságban, és figyelmesen néz rám és engem kérdeget. Szívélyes volt, és kellemes volt vele beszélgetni, én is megpróbáltam a példáját követni. A királynő élő szimbólum, és ezt nagyon jól kezeli, közben azonban ugyanolyan emberi, mint bárki más. Azonnal megkedveltem.

Aznap délután a palotában maradtunk Barackkal a fogadásra, szendvicseket falatoztunk a G20-ak vezetőivel és párjaikkal. Beszélgettem Angela Merkelkel és Nicolas Sarkozyvel, megismerkedtem a szaúdi királlyal, Argentína elnökével, Japán és Etiópia miniszterelnökével. Mindent megtettem, hogy megjegyezzem, ki honnan jött, és kinek ki a párja, vigyáztam azonban, hogy ne beszéljek túl sokat, nehogy eltévesszek valamit. Összességében méltóságteljes, barátságos összejövetel volt, jól mutatta, hogy még az országok

csúcsvezetői is képesek a gyerekeikről cseverészni és viccelődni az angol időjárással.

Valamikor a fogadás vége felé hátrafordultam, és észrevettem, hogy Erzsébet királynő éppen mellettem, a könyökömnél áll – hirtelen kettesben maradtunk a máskülönben zsúfolt teremben. Még mindig makulátlan fehér kesztyűt viselt, és éppen olyan frissnek tűnt, mint órákkal ezelőtt, amikor először találkoztunk. Rám mosolygott.

– Hogy ön milyen magas! – jegyezte meg, felemelve a fejét.

– Hát – feleltem nevetve –, a cipő is jelent azért néhány centit. De igen, tényleg elég magas vagyok.

A királynő ekkor lenézett a fekete Jimmy Choos cipőmre. Megrázta a fejét.

– Ugye, kényelmetlen? – érdeklődött. És csalódottan a saját fekete körömcipője felé mutatott.

Bevallottam a királynőnek, hogy igen, fáj a lábam. Ő meg bevallotta, hogy az övé is. Ugyanazzal az arckifejezéssel néztünk egymásra: „Mikor lesz már vége ennek az ácsorgásnak itt, a világ vezetőivel?” Elragadó nevetésben tört ki.

Ha egy pillanatig figyelmen kívül hagyjuk, hogy ő időnként gyémántkoronát visel, én pedig elnöki különgéppel repültem Londonba, egyszerűen két fájós lábú, fáradt nő állt egymás mellett. És ekkor olyasmit tettem, ami számomra teljesen természetes és ösztönös, ha úgy érzem, kötődöm valakihez, és ki akarom mutatni az érzelmeimet: szeretettel átkaroltam a vállát.

Abban a percben még nem sejtettem, de sokáig emlékezetes indiszkréciót követtem el. Megérintettem a királynőt, ezt pedig – ahogyan ezt nemsokára megtudtam – nyilvánvalóan *tilos*

megtenni. A jelenetet kamera rögzítette, így a következő napokban szerte a világon tudósítottak róla a médiában: „Protokollsértés!”, „Michelle Obama meg merte ölelni a királynőt!”. Egyes körökben újra fellángolt a kampányidőszakban hangoztatott vélemény, hogy faragatlan vagyok, és hiányzik belőlem az a kifinomult elegancia, amely egy first ladynél követelmény volna. Kicsit aggasztott a dolog engem is, mert azt gondoltam, elvonhatja a figyelmet Barack külföldi erőfeszítéseiről. Próbáltam elkerülni, hogy a kritika igazán felzaklasson. Ha nem is cselekedtem helyesen a Buckingham-palotában, de legalább emberi gesztust tettem. Merem állítani, hogy a királynő is rendben találta, mert amikor megérintettem, ő még közelebb húzott magához, kesztyűs kezét könnyedén a hátamon felejtve.

Másnap Barack maratoni gazdasági megbeszéléseken vett részt, én pedig meglátogattam egy lányiskolát. Az állami fenntartású, belvárosi középiskola az Islington-negyedben található, az állami lakásépítési program keretében épült önkormányzati ingatlanok szomszédságában. Az iskola 900 diákjának 90%-a fekete vagy valamilyen etnikai kisebbséghez tartozik, az ötöde bevándorlók vagy menedékkérők gyermeke. Azért tetszett meg, mert korlátozott anyagi erőforrásokkal rendelkező, különleges intézmény volt, tanulmányi szempontból mégis kiemelkedőnek tartották. A látogatásomnak azért is volt jelentősége, mert ragaszkodtam hozzá, hogy ha first ladyként elmegyek egy új helyre, akkor ne csak azokkal tudjak találkozni, akik vezetik az országot, de azokkal is, akik ténylegesen lakják. A külföldi utazásokon nekem olyasmire is

nyílt lehetőségem, amire Baracknak nem. Elszökhettem a protokolláris többoldalú találkozóról, a világ vezetőinek üléseiről, hogy valahogyan több melegséget csempésszek a máskülönben egyhangú és kimért látogatásokba. Azt terveztem, minden külföldi úton ezt teszem majd. Angliával kezdtem.

Nem készültem fel tökéletesen arra, hogy mit is fogok csinálni, miután beléptem az Elizabeth Garrett Anderson Középiskolába, és bekísértek az auditóriumba, ahol már körülbelül kétszáz diák várt iskolatársai előadására és az én beszédemre. Az iskola névadója az az úttörő orvos, aki egyben Anglia első megválasztott női polgármestere is volt. Maga az épület nem volt semmiben különös – téglakockaház egy átlagos utcában. Amikor azonban letelepedtem a színpadon egy összecukható székre és elkezdtem nézni az előadást, legbelül remegés fogott el. Egy Shakespeare-jelenetet és egy modern táncot mutattak be, a kórus pedig Whitney Houston egyik dalának gyönyörű feldolgozását énekelte el. Mintha visszazuhantam volna a múltamba.

Csak körül kellett nézni a teremben, hogy lássam az arcokon: függetlenül a képességeiktől, ezeknek a lányoknak keményen kell dolgozniuk, hogy észrevegyék őket. Voltak, akik hidzsábot viseltek, akiknek az angol nem anyanyelvük, és akiknek mindenféle barnás árnyalatban játszik a bőrszínük. Tudtam, hogy ellen kell majd állniuk a rájuk aggatott sztereotípiáknak, hiszen még azelőtt megítélik őket, hogy alkalmuk lenne önmagukat meghatározni. Meg kell küzdeniük a láthatatlansággal, amely abból fakad, hogy szegények, nők és színes bőrűek. Meg kell dolgozniuk a saját el nem némítható

hangjukért, hogy ne lehessen elnyomni őket. Pusztán a tanulásért is meg kell küzdeniük.

Az arcuk azonban reménytől ragyogott, így az enyém is. Különös, csendes felismerés volt ez számomra: ők ugyanazok, aki én voltam egykor. Én pedig ők vagyok: aktív válhatnak. A bennem lüktető energia, akkor, ott az iskolában, nem ismert akadályokat. Kilencszáz diáklány tettvégya feszített.

Az előadás után a szónoki emelvényhez léptem, alig tudtam visszafogni az érzelmeimet. Bámultam a jegyzeteimet, de hirtelen nem igazán érdekelték az előre leírt mondatok. Néztam a lányokat, és egyszerűen csak beszélni kezdtem. Elmondtam, hogy nagyon távolról jutottam odáig, hogy az Egyesült Államok First Ladyje különös címet viseljem, de sokkal inkább hasonlítok rájuk, mint azt gondolnák. Én is munkásnegyedben nőttem fel, szerény körülmények között, szeretetteljes családi közegben. Beszéltem arról, hogy igen korán ráébredtem, hogy az iskola az a hely, ahol elkezdhetem meghatározni önmagam, és hogy a tudás az, amiért dolgozni érdemes, az segít majd előrelépni az életben.

Ekkor még csupán két hónapja voltam first lady. Néha nyomasztott a tempó, értelmetlennek éreztem a ragyogást, aggódtam a gyerekeinkért, és bizonytalan voltam a céljaimat illetően. Vannak a közéletnek olyan velejárói, amelyek különösen alkalmasak arra, hogy lebontsák identitásunk egy részét: például az intim szféra feladása azért, hogy egy nemzet sétáló-beszélő jelképévé váljunk. Azonban ott, amikor a diáklányokhoz beszéltem, valami teljesen mást, valami nagyon tiszta dolgot éreztem: a régi önmagam az új szerephez

igazodott. „Elég jók vagytok? Igen, mindannyian elég jók vagytok.” Elmondtam az Elizabeth Garrett Anderson iskola diákjainak, hogy megérintették a szívem. Azt is, hogy értékesek, mert tényleg azok. Amikor pedig befejeztem a beszédemet, ösztönösen cselekedtem: minden egyes lányt megöleltem, akit csak elértem.

MIRE VISSZAÉRKEZTÜNK WASHINGTONBA, beköszöntött a tavasz. Mindennap egy kicsivel korábban világosodott, és később sötétedett délután. Figyeltem, ahogy a South Lawn pázsitja fokozatosan egyre sűrűbb és vibrálóan zöld lesz. A rezidencia ablakából ráláttam a domb aljánál lévő szökőkutat körülvevő piros tulipánokra és kékeslila jácintokra. Az elmúlt két hónapban a stábbal azon dolgoztunk, hogy a konyhakerttel kapcsolatos ötletem valóra váljon. Nem volt egyszerű. Először is meg kellett győznünk a Nemzeti Parkszolgalatot és a Fehér Ház kertészeit, hogy tegyék tönkre a világ egyik legikonikusabb gyepének egy sávját. Maga a javaslat kezdetben ellenállást váltott ki. Évtizedek teltek el azóta, hogy Eleanor Rooseveltné felügyelte a fehér házbeli győzelmi kert (Victory Garden)^[27] ültetéseit, és úgy tűnt, senkinek nincs kedve a felújításához. „Azt hiszik, megőrültünk” – jegyezte meg egyszer Sam Kass.

Végül azután célba értünk. Először a tenispályák mögött, egy szerszámoskamra mellett jelöltek ki egy apró földszalont. Sam ennél jobb telekrészért harcolt, így – hála neki – végül biztosítottak számunkra egy L alakú 100 négyzetméteres területet a South Lawn napsütötte felén, nem messze az Ovális Irodától, a lányoknak nemrég felállított hinták

szomszédságában. Egyeztettünk a titkosszolgálattal, nehogy az ásással megrongáljuk a terület védelméhez szükséges érzékelőket vagy fénycsíkokat. Megvizsgáltuk, hogy a talaj kellőképpen dús-e tápanyagokban, és hogy nem tartalmaz-e mérgező anyagokat, például ólmot vagy higanyt.

Aztán végre készen álltunk.

Néhány nappal azután, hogy hazatértünk Európából, vendégül láttam a város északnyugati részén fekvő kétnyelvű Bancroft Általános Iskola kisdiákjait. Hetekkel ezelőtt velük készítettük elő a talajt, ástunk, kapáltunk. Most ugyanezek a gyerekek jöttek vissza segíteni az ültetésben is. Földparcellánk az E utcai déli kerítéshez közel feküdt, ahol gyakran bámészkodnak befelé a turisták a Fehér Házat kémlelve. Örültem, hogy mostantól ezt a részt is látják.

Illetve, azt reméltem, hogy majd valamikor örülhetek. Mert egy veteményessel sosem lehet tudni, mi fog történni, hogy egyáltalán kifejlődik-e benne valami. Elhívtuk a médiát is, hogy tudósítsanak a palántázásról. Ott volt segíteni a Fehér Ház összes szakácsa és Tom Vilsack, Barack agrárminisztere. Megkértünk mindenkit, nézze meg, mit csinálunk. Azután már csak az eredményre vártunk.

– Őszintén szólva – jegyeztem meg akkor reggel Samnek, mielőtt bárki megérkezett volna –, ez a munka könnyebbik része.

Aznap azután ott térdeltem egy csapat ötödikkessel, és gondosan helyezgettük a palántákat a talajba. A gyenge kis szárazakat sárral tapasztottuk körül. Az európai utunkon viselt minden egyes ruhadarabomat szétcincálta a sajtó (kardigánt

viseltem a királynőnél, ami majdnem olyan botrányos, mint megérinteni), így aztán megkönnyebbültem, hogy most egy vékony dzsekiben, teljesen hétköznapi nadrágban térdelhetek a sárban. A gyerekek a növényekről és a feladatokról kérdezgettek, de olyanok is elhangzottak, hogy „Hol az elnök?“, „Hogy lehet, hogy ő nem segít?“ Mindazonáltal nem kellett sok idő hozzá, hogy ne rám figyeljenek, hanem a férgek a talajban, vagy arra, hogy milyen jól áll nekik a kerti kesztyű. Szerettem gyerekekkel lenni. A Fehér Házban töltött teljes időszak alatt ez mindig gyógyír volt a lelkemnek, lehetőség, hogy kis időre elszökjek a first ladység problémái és a tudat elől, hogy folyamatosan megítélnek. A srácokkal újra önmagam lehettem. Nekik nem látványosság voltam, csak egy kedves, kicsit magas néni.

Délelőtt elültettük a salátát, a spenótot, az édesköményt és a brokkolit. Végeztünk a sárgarépával, a káposztaféléllel, a hagymával, a zöldborsóval. Ültettünk még bogyós bokrokat és sok fűszernövényt. Hogy mi kel ki belőlük? Nem tudtam, mint ahogy azt sem, mi áll még előttünk a Fehér Házban, mi áll az ország előtt. Mi vár ezekre az édes gyerekekre itt mellettem? Annyit tehattunk mindössze, hogy hittünk az erőfeszítéseinkben, bíztunk benne, hogy a nap és az eső idővel valami tisztességes dolgot növeszt a földből.

Május végén Barack szombat esti randevúra hívott. Elnöksége első négy hónapjában folyamatosan azon dolgozott, hogy a kampány során tett sokféle ígéretét valóra váltsa. Most egy nekem tett ígéretét teljesítette. New Yorkba mentünk vacsorázni, és megnézni egy színdarabot.

Chicagói éveinkben a kettesben töltött esték szent és sérthetetlen időszakai voltak heteinknek. Az életünk része lett ez az élvezet, és vigyáztunk rá, bármi történt is. Szeretek egy kis asztalnál, gyér fény mellett ücsörögve beszélgetni a férjemmel. Mindig is szerettem, és úgy gondolom, ez így is marad. Barack kitűnő hallgatóság, türelmes és figyelmes. Szeretem, ahogy hátrahajtja a fejét nevetés közben. Szeretem a szemei ragyogását, a szíve melegségét. Inni egyet, vagy szép kényelmesen együtt megvacsorázni – ez mindig a kezdetekhez röpített vissza bennünket, ahhoz az első forró nyárhoz, amikor vibrált körülöttünk a levegő.

Kiöltöztem erre a New York-i esténkre, fekete koktélsruhát vettem fel, kirúzsoztam a számát, elegáns frizurát csináltattam. A szökés lehetőségétől lázas izgalmat éreztem: végre magunkban lehetünk, kettesben a férjemmel. Az elmúlt hónapokban jártunk ugyan együtt vacsorákra és a Kennedy Központ előadásaira, de ezek szinte mindig hivatalos alkalmak voltak, sok-sok emberrel. Ez a mostani valódi közös estének

ígérkezett.

Barack sötét öltönyt vett fel, nyakkendő nélkül. Késő délután puszival búcsúztunk a lányoktól és anyától, majd kézen fogva átsétáltunk a South Lawn gypén, és felszálltunk az elnöki helikopterre. Az Andrews légi támaszponton aztán átszálltunk egy kisebb katonai gépre, a Kennedy repülőtérre pedig helikopter vitt Manhattanbe. Az utat alaposan, jó előre megtervezték a programegyeztetőink és a titkosszolgálat, hogy mint mindig, most is maximalizálják a hatékonyságot és a biztonságot.

Barack (Sam Kass segítségével) a Washington Square Park mellett választott éttermet. Tudta, hogy be fog jönni nekem a Blue Hill nevű, elsősorban helyi élelmiszerekből dolgozó, eldugott kis étterem. Amikor a helikoptertől Greenwich Village-ig az út utolsó szakaszát tettük meg konvojunkkal, észrevettem a villogó rendőrautókat, ahogyan barikádszerűen lezárják a keresztutcákat. Büntudatot éreztem, hogy a pusztá jelenlétünk is belerondít a város szombat esti forgatagába. New York mindig valami félelemfélét ébresztett bennem: elég óriási és zsúfolt ahhoz, hogy törpének érezze magát az ember. Emlékszem, néhány évtizede milyen elkerekedett szemmel bámultam, amikor Czernyvel, princetoni mentorommal először jártam itt. Tudtam, hogy Barack valami komolyabbat érez. A város zabolátlan ereje és sokszínűsége rendkívüli módon inspirálta az elméjét és a képzeletét, amikor annak idején a Columbián tanult.

Az étteremben az egyik diszkrét sarokban álló asztalhoz kísérték, körülöttünk az emberek igyekeztek nem megbámulni bennünket. De nem lehetett titokban tartani az érkezésünket. A

biztonságiak mindenkit, aki utánunk érkezett, átvizsgáltak kézi fémdetektorral. A procedúra rendszerint gyors, mégis kellemetlen persze. Ezért aztán megint büntudatom lett.

Martinit rendeltünk, és könnyed társalgásba kezdtünk. Négy hónapja éltünk POTUS-ként és FLOTUS-ként, de még mindig átalakulóban voltunk: vajon hogyan hat az egyik identitás a másikra, és mit jelent mindez a házasságunk szempontjából? Akkoriban szinte nem volt Barack bonyolult életének olyan része, amely valamilyen formában ne lett volna hatással az én életemre. Ebből következik, hogy sok közös ügyünk volt, amiről beszélhattünk volna: például az embereinek arról a döntéséről, hogy külföldi utat terveztek be a lányok nyári vakációjának idejére, vagy hogy vajon meghallgatták-e az én stábfőnökömet a ma reggeli értekezleten a Nyugati Szárnyban. Ezt azonban nemcsak ma este, de általában minden este megpróbáltam elkerülni. Ha valamilyen ügyem volt Barack stábjával, azt rendszerint az embereimre bíztam. Így kíséreltem meg kizárni – amennyire lehetett – a fehér házi témákat a magánéletünkéből.

Előfordult, hogy Barack akart munkaügyekről beszélni, igen gyakran azonban került a kérdést. Teendőinek nagy része egyszerűen kimerítő volt, a kihívások óriásiak, gyakran úgy tűnt, megoldhatatlanok. Napok voltak csak hátra a General Motors csődjének bejelentéséig. Észak-Korea éppen kísérleti atomrobbantást hajtott végre, Barack pedig Egyiptomba készült, hogy fontos beszédet tartson: kezet nyújtson a világ muszlimjainak. Nem csillapodtak körülötte a hullámok. Amikor régi barátaink jöttek hozzánk a Fehér Házba látogatóba, mindig jót mulattak, micsoda lendülettel kérdezzetjük őket Barackkal a

munkájukról, a gyerekeikről, a hobbijukról, mindenről. Kevésbé vonzott bennünket, hogy új életünk bonyolultságáról beszéljünk. Sokkal jobban érdekelték a pletykák, a mindennapi hírek otthonról. Mindketten szerettünk volna bepillantani a normális, hétköznapi világ dolgaiba.

Akkor este, ott New Yorkban, ettünk, ittunk, gyertyafénynél beszélgettünk, élveztük azt az érzést – még ha csalóka volt is –, hogy mi most megszöktünk. A Fehér Ház bármennyire csodálatos és kényelmes hely, egyfajta otthonnak álcázott erőd. A védelmünkkel megbízott titkosszolgálat szempontjából az lett volna a legideálisabb, ha soha ki sem tesszük a lábunkat belőle. Sőt, még az épületen belül is akkor tűntek a legboldogabbnak, ha lépcsőzés helyett lifteztünk, így kevesebb volt az esélye, hogy megbotlunk. Néha még akkor is megkértek, hogy a friss levegőn való séta helyett autókísérettel menjünk, ha valamelyikünknek a lezárt Pennsylvania Avenue-n pontosan átellenben álló Blair Házban^[28] volt megbeszélése. Nagyra értékeltük az éberséget, de olykor korlátozásnak is éreztük. Néha küzdelmes volt: próbáltam egyensúlyban tartani a saját szükségleteimet és azt, hogy másoknak mi az elfogadható. Ha például bárki a családból ki akart lépni a South Lawnra néző bájos, íves teraszra, a Truman-erkélyre – amely az egyedüli félprivát szabadtéri része volt a Fehér Háznak –, először riasztani kellett a biztonságiakat, akik lezárták a felé néző E utcát, megtisztították a turisták tucatjaitól, akik a kapuknál gyülekeztek a nap 24 órájában, éjjel-nappal folyamatosan. Sokszor vágytam rá, hogy kiülhessek a teraszra, de aztán meggondoltam magam. Eszembe jutott, hogy micsoda zűrzavart okoznék, vakációkat szakítanék meg, csak

mert kitaláltam, milyen jó is volna meginni egy csésze teát kint a szabad levegőn.

Mivel a mozgási lehetőségeink igen korlátozottá váltak, a naponta megtett lépéseink száma erősen lecsökkent. Ezért aztán mindketten egyre növekvő szenvedéllyel kaptunk rá a rezidencia legfelső emeletén lévő kis edzőteremre. Barack mindennap egy órát töltött a futópadon, hogy levezesse testi energiáit. Én is edzettem minden reggel, gyakran a régi chicagói trénerünkkel, Cornell-lel, aki miattunk félig Washingtonba költözött, és legalább heti néhány alkalommal ájtott, hogy dinamikus pliométrikus gyakorlatokkal és nehéz súlyokkal fejlessze az izmainkat.

Az ország ügyein kívül is mindig volt témánk Barackkal. Akkor este, vacsora közben, Malia fuvolaóráiról beszélgettünk, és hogy Sasha milyen kitartóan ragaszkodik még mindig a már vészesen rossz állapotban lévő, kirojtosodott alvópokrócához, amelyet éjjel a feje alá gyűr. Amikor elmeséltem egy vicces történetet arról, hogy egy sminkes hogyan próbált meg – persze sikertelenül – műszempillát feltenni fotózás előtt anyának, Barack hátrahajtott fejjel nevetett, pontosan, ahogy vártam. És akkor még ott volt az új és szórakoztató kis kedvenc is, akiről beszélhettünk: Bo. A hét hónapos szertelen portugál vízikutytát Ted Kennedy szenátortól kaptuk ajándékba, és beváltottuk vele a kampány során a lányoknak tett ígéretünket. A South Lawn gyepén bújócskáztak vele: a fák mögé rejtőztek, és a nevét kiabálták, erre ő összevissza szaladgált a hangjuk irányába. Mind imádtuk Bót.

Amikor végül megvacsoráztunk, a vendégek felállva

tapsoltak, amit egyszerre éreztem kedvesnek és fölöslegesnek. Lehet, hogy néhányuk annak örült, hogy végre távoztunk.

Csak nyűg voltunk Barackkal, megzavartuk a dolgok normális menetét. Nincs mese, ez az igazság. Egyértelműen így éreztünk, amikor a konvojunk végigszáguldott a Sixth Avenue-n a Times Square felé, ahol a rendőrség a színház előtti teljes háztömböt órákkal korábban kordonokkal körbezárta, és ahol nézőtársainknak most kivételesen fémdetektoroknál kellett sorban állniuk. A színészek 45 perces csúszással tudták csak elkezdni az előadást a biztonsági intézkedések miatt.

A darab – amikor végül belekezdtek – csodálatos volt. August Wilson drámája egy pittsburghi panzióban játszódik a 20. század első felében, amikor afroamerikaiak milliói vándoroltak a déli államokból Közép-Nyugat nagyvárosai felé, akárcsak az én összes felmenőm. Ahogy ültem Barack mellett a sötétben, kicsit érzelmesen, szinte a székhez szegezve, rövid időre bele tudtam feledkezni az előadásba. Élveztem a csendes elégedettséget, hogy távol vannak a feladatok és a világ minden gondja.

Amikor késő este visszafelé repültünk Washingtonba, már tudtam, hogy egyhamar nem lesz hasonló programunk. Barack politikai ellenfelei nem nézték jó szemmel a New York-i színházlátogatást. Szinte haza sem értünk, és a Republikánus Párt máris sajtóközleményt adott ki arról, hogy ez az extravagáns program milyen sokba kerül az adófizetőknek. A témával aztán a hírműsorok is foglalkoztak. Barack stábja is csendesen helyeselt, azt kérték, tartsuk jobban szem előtt a politikát. Ettől aztán büntudatom lett, önzőnek éreztem magam

az ellopott ritka pillanatért, amikor kettesben elmehettem valahová a férjemmel.

Nem ez volt az egyetlen ilyen eset. A bírálatok folyamatosan érkeztek. A republikánusok nem enyhültek. Állandóan a dolgok optikája uralta az életünket.

Mintha ezzel a kettesben töltött estével teszteltük és igazoltuk volna a legrosszabb és a legjobb részét mindannak, amit már az elejétől kezdve sejtettünk. A szép az volt, hogy *el tudtunk* szakadni, hogy – mint korábban mindig, még mielőtt a politikai életünk elkezdődött volna – együtt töltsünk egy romantikus estét. *Képesek voltunk* mint elnökházaspár is közel kerülni és kötődni egymáshoz, enni egy jót, élvezni egy színházi előadást. A nehezebb része a dolognak, hogy láttuk a döntésünkben rejlő önzést, tudtuk, hogy sok óra előzetes megbeszélésre van szükség a helyi rendőrség és a biztonságiak között. A stábunknak túlóránia kellett, többet dolgoztak a színházi emberek, a pincérek az étteremben, a rendőrök az utcán. A Hatodik Avenue-ről elterelt autósoknak is csak raboltuk az idejüket. Újabb nehézsége volt mindez az életünknek. Túl sok embert érintett, túlságosan sokféle hatással járt, ha bármikor kicsit jól akartuk érezni magunkat.

A TRUMAN-ERKÉLYRŐL JÓL LÁTTAM, hogy alakul a konyhakertünk a pázsit délnyugati sarkában. Igen örömteli látvány volt ez a formálódó éden, mindenfelé kúszó indákkal és fiatal hajtásokkal. A sárgarépa és a hagyma szára éppen most indult növekedésnek, a spenótlevelek vastagok és zöldek, és élénkpiros és sárga virágok pompáztak az ágyások szélén.

Élelmiszert termesztettünk.

Június végén a már megszokott kerti segítőink ismét eljöttek: együtt szüreteltünk a Bancroft Általános Iskola diákjaival. A sárban térdelve gyűjtöttük be a salátaleveleket, szedegettük le a borsóhüvelyeket a szárról. Ekkor már Bo, a kiskutyusunk is szórakoztatta őket, aki maga is nagy szerelmese volt a kertnek, futkározott a fák között, majd hanyatt feküdt a napon a megemelt ágyások mellett.

A zöldségszüret után, még aznap, Sam a gyerekekkel salátát készített a konyhán a frissen leszedett zöldsalátából és borsóból. Sült csirkét ettünk hozzá, utána kerti bogyókkal díszített muffint. Tíz hét alatt a kertből több mint 40 kilogramm termés érkezett, és körülbelül csupán 200 dollárt költöttünk magokra és talajtakarásra.

A konyhakert népszerű és egészséges volt, de tudtam, hogy sokan – mint eredményt – kevesellni fogják. Rájöttem, hogy engem más mércével mérnek: különösen a nők, sőt talán még inkább az értelmiségi nők, akik kíváncsian várták, vajon eltemetem-e a végzettségemet és a vezetői tapasztalataimat, és bezárom-e önként magam egy előírás szerinti elnökfelelősskatulyába, amelyet tealevelekkel és rózsaszín textillel béleltek ki. Úgy tűnt, sokan aggódnak, hogy nem fogom tudni megmutatni a teljes énemet.

Függetlenül attól, hogy mit csináltam, tudtam, hogy lesz, akinek csalódást okozok. A kampány során megtanultam, hogy minden mozdulatomnak, arckifejezésemnek tucatnyi különböző olvasata lehet. Vagy agresszív voltam és dühös, vagy – mint a konyhakertről és az egészséges táplálkozásról szóló üzeneteim

kapcsán – éppen valamiféle keménység hiányzott belőlem, a feministák ezért csalódtak bennem. Hónapokkal Barack megválasztása előtt egy magazin tudósítójának azt nyilatkoztam, hogy a Fehér Házban elsődleges célom volna, hogy megőrizsem az „anya a főnök” szerepet. Szoktam ezt mondogatni, de a kifejezést felkapták, és hosszan visszhangozta a média. Volt, akinek tetszett, főképp, aki nagyon jól tudja, micsoda szervezéssel és irányítással jár a gyereknevelés. Mások azonban kicsit megdöbbenek, azt feltételezték, first ladyként nem csinálok majd mást, csak kézműveskedem otthon a gyerekekkel.

Az igazság az, hogy mindent ugyanúgy akartam csinálni, ahogyan korábban: komoly célokért dolgozni és gondos szülőnek lenni. Az egyetlen különbség csak annyi volt, hogy most sok-sok ember figyelt.

Csendben szándékoztam tevékenykedni, legalábbis az elején biztosan. Módszeresen akartam a nagyobb tervet kidolgozni, várni, és csak akkor lépni bármivel is a nyilvánosság elé, amikor már teljesen magabiztosan tudom képviselni az ügyet. Ahogyan a stábomnak megfogalmaztam: inkább ások mélyre egy témában, mint hogy általánosságban foglalkozzam vele. Úgy éreztem néha magam, mint a tóban úszkáló hattyú. Tudom, hogy a feladatom a békés siklás a hullámokon, ám közben a víz alatt folyamatosan tempózom a lábammal. A konyhakerttel keltett érdeklődés és lelkesedés csak azt igazolta, hogy képes vagyok egy jó ügyre terelni a figyelmet. Ezt mutatta a pozitív médiavisszhang és az országból mindenfelől érkező levelek. Ezután akartam rávilágítani egy nagyobb problémára, átfogó

megoldásokat sürgetve.

Barack hivatalba lépésekor az amerikai gyerekek közel egyharmada volt túlsúlyos. Az elmúlt három évtizedben a gyermekkori elhízás aránya megháromszorozódott. Rekordszámú gyereknél diagnosztizáltak magas vérnyomást és 2-es típusú cukorbetegséget. Még a katonai vezetők is arról számoltak be, hogy az elhízás az egyik leggyakoribb alkalmatlansági ok a felvételtkor.

A probléma a családi élet minden aspektusával összefügg – a friss gyümölcs magas árától a sporttámogatások csökkentésén át az állami iskolákban a szabadidős programok finanszírozásának megvonásáig. A televíziós, számítógépes és videojátékok versengenek a gyerekek idejéért. Ráadásul bizonyos környékeken biztonságosabb választásnak tűnik bent maradni, mint kimenni játszani, ahogy mi tettük Craiggel gyerekkorunkban. Nagyvárosok kevésbé jól ellátott negyedeiben nincsenek a közelben élelmiszerboltok. De az ország jelentős hányadában a vidéki családoknak sincs mindig szerencséjük friss termékhez jutni. Közben pedig az éttermi adagok egyre nőnek. A cukrozott gabonatermékek, a mikrózható készételek és a mindenféle túlméretezett finomságok reklámszlogenjeit közvetlenül töltik a gyerekek agyába rajzfilmnézés közben.

Sok ellenállásba ütköznék, ha az élelmiszeripar akárcsak egy elemét is megpróbálnám jobbra tenni. Ha háborút hirdetek a gyerekeknek árult cukros italok ellen, akkor azzal valószínűleg nemcsak a nagy üdítőital-gyártó cégeket támadnám, de azokat a gazdákat is, akik az édesítőszer nagy részéhez felhasznált

kukoricát termelik. Amennyiben az egészségesebb iskolai étkezésért küzdök, a nagyvállalati lobbival kerülök összetűzésbe, hiszen az ő képviselőik akarják megmondani, hogy mi legyen egy negyedikes diák ebédlői tálcáján. A népegészségügyi szakembereket rég legyőzte a jobban szervezett, jobban finanszírozott élelmiszer- és italgyártó ipar. Az Egyesült Államok menzáinak működtetése évi hatmilliárd dolláros üzlet.

Mégis úgy éreztem, elérkezett a változás ideje. Nem elsőként, és nem is egyedülként kezdtem e kérdésekkel foglalkozni. Amerika-szerte erősödni kezdtek az egészséges étkezéssel kapcsolatos mozgalmak. Az országban mindenféle városi gazdaságok alakultak. Mind a republikánusok, mind a demokraták foglalkoztak a problémával, állami és helyi szinten is, sok beruházás indult az egészséges életmóddal összefüggésben, járdákat és közösségi kerteket építettek. Mindez azt bizonyította, hogy létezik megcélozható közös politikai tér.

2009 közepe felé kis csapatommal belefogtunk az egyeztetésbe a Nyugati Szárny politikai stábjával. Kormányzati és független szakértőkkel kezdtük kidolgozni a tervet. Úgy határoztunk, hogy a munka során a gyerekekre fókuszálunk. Kemény és politikailag is nagyon nehéz feladat felnőtteket rávenni a szokásaik megváltoztatására. Biztosak voltunk benne, hogy nőnek az esélyeink, ha a gyerekeknek segítünk, hogy másképp gondoljanak az étkezésre és a testedzésre már egészen kicsi koruktól kezdve. Ki szállhatna vitába velünk, ha őszintén odafigyelünk a gyerekekre?

A saját lányaimnak éppen nyári iskolai szünetük volt. Úgy döntöttem, heti három napot foglalkozom elnökefeleségi teendőimmel, a többi időt pedig a családdal töltöm. Ahelyett, hogy a gyerekeket táborba küldtük volna, elhatároztam, hogy beindítjuk itthon az Obama-tábort, ahová elhívtunk néhány barátot, és egész napos helyi kirándulásokat szerveztünk. Elkezdtük megismerni lakóhelyünk környékét: voltunk Monticellóban, a Mount Vernonban, bejártuk a Shenandoah-völgy barlangjait. A Pénzverdében megnéztük, hogyan készül a dollár. Ellátogattunk Frederick Douglass házába Washington délkeleti részén, megtudtuk, miként lehet egy rabszolgából tudós és hős. Megkértem a lányokat, hogy minden program után írjanak egy kis összefoglalót arról, amit láttak-tanultak, mivel azonban egy idő után tiltakozni kezdtek, feladtam az ötletet.

Amikor csak lehetett, reggelre vagy késő délutánra időzítettük ezeket a kiruccanásokat, amikor a titkos ügynökök nagyobb felfordulás nélkül tudták megtisztítani vagy kordonnal körbevenni érkezésünk előtt a terepet. Tudtam, hogy még így is kellemetlen a dolog, bár Barack nélkül legalább kicsit kevesebb volt a macera. Egyébként, ha a lányokról volt szó, megpróbáltam elengedni minden bűntudatot. Azt akartam, hogy a gyerekeim ugyanolyan szabadon tudjanak mozogni, mint más gyerekek.

Egyszer, még az év első felében, volt egy kis vitám a titkosszolgálattal. Maliát elhívták az iskolatársai egy spontán fagyizásra. Mivel biztonsági okok miatt nem engedik más kocsijába szállni, ráadásul Baracknak is, nekem is hetekkel

előre egyeztetett, percre beosztott napi menetrendünk volt, Maliának azt mondták, egy órát még várnia kell, amíg a biztonságaért felelős, berendelt vezető a külvárosból megérkezik. Ebből aztán jó néhány bocsánatkérő telefonhívás lett, és persze minden érintettnek várnia kellett.

Éppen ez a nehézség volt az, amitől meg akartam óvni a lányokat. Nem tudtam visszafogni a haragomat. Teljesen értelmetlennek tűnt az egész. A Fehér Ház szinte minden bejáratánál ügynökök álltak. Az ablakon át jól láthattam, hogy a kis körforgalomban végig a titkosszolgálat járművei parkolnak. Valamiért azonban az én engedélyem nem volt elég hozzá, hogy Malia elindulhasson a barátai után. Semmit nem lehetett tenni a személyéért felelős vezető nélkül.

– A családok és a fagyizások nem így működnek – jelentettem ki. – Ha meg akarunk védeni egy gyereket, akkor tudnunk kell gyerek módjára létezni.

Még ahhoz is ragaszkodtam, hogy a biztonságiak vizsgálják felül az előírásokat, hogy a jövőben Malia és Sasha komoly előzetes tervezés nélkül is elhagyhassák a Fehér Házat. Számomra ez a határok újabb apró tesztelése volt. Barackkal mi már elengedtük a spontaneitás lehetőségét. Lemondtunk arról, hogy hirtelen ötletek, szeszélyek is helyet kaphassanak az életünkben. A lányok esetében azonban küzdöttünk érte, hogy ez a lehetőség megmaradjon.

MÉG VALAMIKOR A VÁLASZTÁSI KAMPÁNY IDEJÉN kezdtek el az emberek odafigyelni az öltözködésekre. Legalábbis a média beszélt róla, és ennek hatására a divatbloggerek is felfigyeltek

rá, ez pedig szerte az interneten mindenfajta hozzászólást eredményezett. Pontosan nem is tudom, miért történt így, talán mert magas vagyok, és nem félek a merészebb mintáktól, formáktól.

Ha laposat vettem fel magas sarkú helyett, már megjelent a híradásokban. A gyöngysorom, az övem, a kardigánom, az áruházi készruháim, a beiktatási ünnepségen viselt bátor választásnak tűnő fehér estélyi – szinte minden darab vélemények és azonnali reakciók özönét indította el. Barack kongresszusi nyitóbeszédén ujjatlan, padlizsánszínű ruhában jelentem meg, a hivatalos fehér házi fotómon szintén ujjatlan, szűk fekete ruhát viseltem. Azonnal főcím lett a karomból. 2009 nyarának végén családi kirándulásra mentünk a Grand Canyonba. Jól megkaptam a magamét, amiért nyilvánvalóan minden méltóságteljeség híján, egy szál sortban fényképeztek le, amint kiszálltam az elnöki különgépből (hozzáteszem, 41 fokos hőségben).

Úgy tűnt, sokak szemében fontosabb az öltözködésem, mint bármi, amit mondok. Amikor Londonban könnyekig meghatódva léptem le az Elizabeth Garrett Anderson Középiskola színpadáról, az első kérdés, amelyet az eseményről tudósító egyik riporter feltett valamelyik stábtagnomnak, hogy: „Ki készítette a ruháját?”

Elszomorított, de megpróbáltam másként, inkább egyfajta tanulási lehetőségként tekinteni a történetre, azaz hogy milyen erőt meríthetek egy ilyen szituációból, amelyet persze magamtól sosem választottam volna. Ha az emberek elsősorban azért lapoznak át egy újságot, hogy megnézzék a ruhámat, azért

remélem, észreveszik majd a mellettem álló katonafeleséget, vagy elolvassák, mit nyilatkoztam a gyerekek egészségéről. Nem sokkal a választások után a *Vogue* azzal keresett meg, hogy címlapra tennének. A stábomban vita tört ki arról, nem tűnök-e majd túl frivolnak vagy elitistának így a gazdasági válság kellős közepén, végül azonban úgy döntöttünk, belevágunk. Minden korban van jelentősége, ha színes bőrű nő kerül címlapra. Ahhoz is ragaszkodtam, hogy magam válasszam ki a viselt holmikat: Jason Wu és a tehetséges latin-amerikai tervező, Narciso Rodriguez ruháit vettem fel a fotózásra.^[29]

Volt valamennyi fogalmam a divatról, de nem túl sok. Annak idején dolgozó anyaként nem volt sok időm azon gondolkodni, mit is vegyek fel. A kampány során leginkább egy chicagói butikban vásároltam, és volt szerencsém megismerkedni egy fiatal eladóval, Meredith Kooppal. Meredith St. Louisban nőtt fel, éles eszű volt, és sokat tudott a különböző tervezőkről. Jó érzéke volt a játékossághoz, a színekhez és a különböző anyagokhoz. Barack megválasztása után sikerült rávennem, hogy Washingtonba költözzön, és személyes segítóm és öltözködési tanácsadóm legyen. Igen gyorsan megbízható barátommá vált.

Meredith havonta néhány alkalommal jó néhány óriási ruhafogással felszerelve érkezett a gardróbszobámba, ahol órákat töltöttünk próbálgatással, meg azzal, hogy a különböző öltözeteket a következő hetekben tervezett eseményekhez párosítsuk. Minden ruháért és kiegészítőért magam fizettem, egyedüli kivételt ez alól a kiemelkedő hivatalos eseményeken hordott divatcsodák jelentették. Ezeket az estélyiket a tervezők

kölcsönadták, később pedig a Fehér Ház etikai iránymutatásának megfelelően a Nemzeti Archívumnak ajándékozták. Amikor csak tettem, igyekeztem valami kiszámíthatatlant viselni, éppen azért, hogy elkerüljem az öltözetembe belemagyarázott lehetséges üzeneteket. Keskeny mezsgyén egyensúlyoztam. Úgy kellett kitűnnöm, hogy ne szorítsak háttérbe másokat, elvegyülni, de nem elhalványulni. Tudtam, hogy fekete asszonyként meg fognak szólni, ha túlságosan feltűnő luxusruhákat hordok, de azért is bírálnak majd, ha nagyon hétköznapi a viseletem. Így aztán kevertem a kettőt. A méregdrága Michael Kors szoknyához Gap polót vettem. Egyik nap valami egyszerű összeállítás volt rajtam a Targetből, másnap egy Diane von Furstenberg-kreáció. Leginkább a kevésbé elismert amerikai tervezőkre akartam felhívni a figyelmet, még akkor is, ha ez olykor dühítette a divatszakma nagy öregjeit, például Oscar de la Rentát, akinek állítólag nem tetszett, hogy nem hordom a ruháit. A választásaimmal egyszerűen arra akartam felhasználni a nyilvánossághoz fűződő kapcsolatomat, hogy egyfajta reklámot biztosítsak a sok ígéretes tehetségnek.

A politika világában többé-kevésbé mindent a dolgok optikája ural, erre odafigyeltem az öltözködéssel kapcsolatban is. Sok idő, sok gondolkodás és pénz kellett hozzá, több, mint amennyit valaha ruhára költöttem. Szükség volt továbbá Meredith alapos kutatómunkájára, különösen a külföldi utazások előtt. Gyakran órákat töltött azzal, hogy megbizonyosodjon róla, hogy a kiválasztott tervezők, a színek és a stílusok maximálisan tiszteletben tartják a célországban

előket. Meredith szerezte be Sasha és Malia nyilvános eseményeken hordott ruháit is, hiszen ők is szem előtt voltak. A költségeket pedig mi álltuk. Nemegyszer nagyot sóhajtottam, amikor láttam, hogy Barack már megint ugyanazt a sötét öltönyt emeli ki a szekrényből, és még csak meg sem kell fésülködnie, mielőtt munkába indul. A nyilvános események előtti legnagyobb, divattal kapcsolatos gondja annyi volt, hogy magán hagyja-e a zakóját vagy levegye. Kell nyakkendő vagy sem?

Nagyon odafigyeltünk Meredithszel, hogy mindenre felkészüljünk. Amikor a gardrób szobában felvettem egy új ruhát, leguggoltam, jó nagyot léptem előre, köröztem a karommal, csak hogy lássam, tényleg tudok-e benne mozogni. Ha valami egy kicsit is korlátozott, visszaakasztottam a fogasra. Utazáshoz mindig vittem tartalék öltözetet, hiszen lehetett időjárás- és programváltozás, nem is beszélve a kifröccsenő bor vagy az elromlott cipzár okozta rémálmokról. Azt is megtanultam, hogy történjék bármi, be kell pakolni egy temetésre való ruhát is, ugyanis néha csak az utolsó pillanatban hívták meg Barackot katonák, szenátorok vagy vezető politikusok temetésére.

Nagymértékben függtem Meredithtől, de ugyanilyen fontos volt a fodrászom, a hadaró, harsányan kacagó, szélvész Johnny Wright, és a halk szavú, pedáns sminkes, Carl Ray is. Így hárman – a stábom csak Hármas befutónak becézte őket – adták meg azt az önbizalmat, amely ahhoz kellett, hogy nap mint nap a nyilvánosság elé lépjek, ráadásul úgy, hogy mind tudtuk, bármilyen apró baki gúnyos és kellemetlen megjegyzések özönét indíthatja el. Soha nem voltam az a típus, aki másoknak

fizet az imázsa kialakításáért, ezért először zavarba ejtő volt az ötlet. Gyorsan rájöttem azonban egy olyan igazságra, amelyről senki nem beszél. Ma gyakorlatilag a közéletben minden nőnek – politikusoknak, celebeknek – megvan valamilyen formában a maga Meredith, Johnnija és Carlja. Szinte már kötelező. Ez a társadalmi kettős mérce beépített költsége.

Vajon más first ladyk hogyan intézték a frizurájukat, a sminkjüket, és miként kezelték az öltözködéssel kapcsolatos kihívásokat? Fogalmam sincs. A Fehér Házban töltött első évben többször is kezembe vettem a korábbi elnökefeleségekről szóló vagy általuk írt könyveket, aztán minden alkalommal le is tettem őket. Egyszerűen nem akartam tudni, miben hasonlítottunk és miben különböztünk.

Szeptemberben egy régóta esedékes, kellemes ebédet töltöttem Hillary Clintonnal, kettesben üldögélve a rezidencia étkezőjében. Megválasztása után Barack – kisebb meglepetésemre – Hillaryt tette meg külügyminiszterévé. Mindkettőjüknek sikerült félretenniük az előválasztási kampány küzdelmeiben kapott sérelmeket, és eredményes munkakapcsolatot alakítottak ki. Őszintén elmondta, mennyire félreismerte annak idején az országot, azt hitte, készen állnak rá, hogy a first lady egy proaktív értelmiségi nő legyen. Amikor Bill Clinton még Arkansas kormányzója volt, Hillary megtartotta partneri állását egy ügyvédi irodában, miközben segítette férje törekvéseit az egészségügyi ellátás és az oktatás javításával kapcsolatban. Washingtonba hasonló vágyakkal és lendülettel érkezett, mégis egyértelműen elutasították, pellengérré állították, amiért politikai szerepet vállalt az egészségügy

reformjával kapcsolatos fehér házi munkálatokban. Az üzenetet világos, brutális őszinteséggel fogalmazták meg: a választók a férjére szavaztak, nem rá. Elnökfeleségeknek nincs helyük a Nyugati Szárnyban. Túl sokat és túl gyorsan akart mindent, úgy tűnt, fejfel rohan a falnak.

Megpróbáltam tanulni más first ladyk tapasztalataiból, és odafigyelni erre a falra. Vigyáztam, hogy közvetlenül és nyíltan soha ne ártsam magam politikai ügyekbe. A stábomra bíztam, hogy napi szinten ők kommunikáljanak Barack embereivel: osszák meg egymással a véleményeiket, egyeztessék a napirendeket, nézzenek át minden tervet. Szerintem egyébként az elnök tanácsadói túlságosan sokat rágódtak a megjelenésen. Egyszer, évekkel később, amikor elhatároztam, hogy frufrut vágak, a stábom valamiért szükségét érezte, hogy az ötlettel Barack csapatához szaladjanak, megbizonyosodni róla, hogy nem lesz-e belőle baj.

A gazdaság rossz állapota miatt Barack emberei folyamatosan harcoltak minden olyan Fehér Házból kikerülő imázs ellen, amely frivolnak vagy kicsit is könnyednek tűnhet e borús időkben. Nekem ez nem mindig tetszett. Tapasztalatból tudom, hogy még a legnehezebb időszakokban is, sőt talán olyankor még inkább, lehet nevetni. Különösen pedig a gyerekek kedvéért mindenképp kell alkalmat találni a vidámságra. Ebben a kérdésben az én embereim szembekerültek Barack kommunikációs stábjával. Volt ugyanis egy olyan ötletem, hogy halloweenpartit rendezek gyerekeknek a Fehér Házban. A Nyugati Szárnyban – különösen David Axelrod, vezető kormányzati tanácsadó és Robert Gibbs, a sajtófőnök –

úgy gondolták, túl kirívó és nagyon költséges volna, és elidegenítheti Barackot a néptől. „Egyszerűen rossz az optikája” – mondogatták. Nem értettem egyet. Szerintem az tökéletes felhasználása lehet a szórakoztatásra szánt kormányzati összegek egy egészen apró hányadának, ha azoknak a helyi gyerekeknek és katonacsaládoknak rendezünk bulit, akik még soha nem látták a Fehér Házat.

Bár Axe és Gibbs soha nem hagyta jóvá egyértelműen az ötletet, egy ponton végül feladták a harcot. Így október végén, a legnagyobb örömömre, ott pompázott a négyszáz kilós halloweentők a Fehér Ház gyepén. A csontvázakból álló fűvószzenekar dzsesszt játszott, míg az Északi Kapuról épp egy óriási fekete pók ereszkedett lefelé. Leopárdnak öltözve álltam a Fehér Ház előtt, fekete nadrágban, pöttyös felsőben, a fejemen macskafülekkel. Barack – aki már akkor sem szerette nagyon a jelmezesdit, amikor az optika még nem számított ennyire – unalmas, hétköznapi pulóverben állt mellettem. (Becsületére váljék, Gibbs Darth Vadernek öltözve állt készen a bolondozásra.) Elnöki pecséttel ellátott dobozokban kekszet, szárított gyümölcsöt, M&M-csokigolyót osztottunk szét a fűvön kószáló több mint kétezer kis hercegnőnek, ijesztő kaszásnak, kalóznak, superhősnek, szellemnek és focistának. Szerintem eléggé rendben volt az optika.

A KERTBEN KÖZBEN PÖRÖGTEK AZ ÉVSZAKOK, mi pedig mindenfélét megtanultunk. Neveltünk sárgadinnyét, de sápadt lett és íztelen. A felső talajréteget elmosó felhőszakadásokat éltünk át. A madarak az áfonyánkat csipegették, a bogarak az uborkából

lakmároztak. Amikor valami kicsit félrecsúszott, főkertészünk, a Nemzeti Parkszolgalat kertészeti szakértője, Jim Adams és Dale Haney, a Fehér Ház területeit rendben tartó gondnok segített. Kisebb módosításokat vezettünk be a tökéletes és bőséges termés elérése érdekében. A rezidencián felszolgált vacsoráinkban ekkor már gyakran ott volt a South Lawn veteményesében megtermelt brokkoli, sárgarépa és kelkáposzta. Sőt, minden zöldségszüretből egy részt a hajléktalanokat segítő helyi nonprofit szervezetnek, a Miriam Konyhájának adományoztunk. Elkezdtük a termést ajándékba adni a hozzánk látogató méltóságoknak – az új kaptárjainkban készült csupor méz kíséretében. A személyzet egyre büszkébb volt a konyhakertre. A korábbi kételkedés gyorsan rajongássá változott. Számomra a veteményes egyszerű, bőséges és egészséges: a szorgalom és a hit jelképe. Egyszerre volt csodálatos és fontos. Ráadásul sokaknak szerzett örömet.

Az előző hónapokban a stábommal sokat tárgyaltunk gyermekegészségügyi szakemberekkel és az ügy szószólóival, hogy segítsenek kidolgozni azokat a fő tartópilléreket, amelyekre tevékenységünket építhetjük. Ezek a következők voltak: információkkal látjuk el a szülőket annak érdekében, hogy a családjuk egészségét biztosító döntéseket tudjanak hozni. Egészségesebb iskolák létrehozásáért dolgozunk. Megpróbáljuk megkönnyíteni a hozzáférést a tápanyagban gazdag élelmiszerekhez. És végül, többféle módon segítjük, hogy a fiatalok életmódjában a fizikai aktivitás nagyobb szerepet kapjon. Mivel tudtuk, hogy mindennél többet jelent, miként mutatjuk be a törekvéseinket, ezért ismét felvettem

Stephanie Cuttert, hogy Sam és Jocelyn Frye mellett tanácsadóként segítsen formát adni a kezdeményezésnek, miközben a kommunikációs stáb a kampány vidám, nyilvános arculatának megtervezésén dolgozott. Az elnök csapata a Nyugati Szárnyban persze rettegett a terveimtől, attól tartva, hogy ez az egész az atyáskodó államtól érkező helytelenítésnek fog tűnni, éppen akkor, amikor a vitatott banki és autógyári mentőcsomagok miatt az amerikaiak mindent gyanúsnak találtak, amit kormányzati beavatkozásnak lehetett értelmezni.

A céloom azonban éppen az volt, hogy többet tegyek, mint a kormányzat. Reméltem, hogy tudok tanulni a Hillaryvel törtétekből, és a politikát Barackra hagyva, más színtérre összpontosíthatom az erőimet. Úgy gondoltam, hogy ha az üdítőital-gyártók vezetőivel és az iskolai menzák beszállítóival tárgyalunk, akkor jobban megéri szabályozás helyett emberi kéréseket megfogalmazni, hasznosabb lesz harc helyett együttműködni. Amikor pedig majd a családok tényleges életmódjával foglalkozunk, közvetlenül az anyákhoz, apákhoz és különösen a gyerekekhez akartam szólni.

Nem tartottam fontosnak a politika világában megszokott elvek követését, sem azt, hogy a vasárnap reggeli hírműsorokban jelenjünk meg. Egészségmagazinoknak adott interjúban szóltam a gyerekekhez és a szülőkhöz. Hulahoppoztam a Fehér Ház pázsitján, hogy megmutassam, micsoda élvezet lehet a mozgás. Vendédként elmentem a *Szezám utca* (*Sesame Street*) című gyerekműsorba, ahol Elmóval és a Nagy Madárral a zöldségekről beszélgettünk. Akárhányszor a Fehér Ház konyhakertjében tudósítókkal találkoztam,

megemlítettem, hogy sok amerikainak gondot okoz, miként jussanak friss termékekhez a lakóhelyükön, és szóba hoztam az egyre növekvő mértékű elhízottsággal összefüggő egészségügyi költségeket. Biztos akartam lenni benne, hogy a kezdeményezés sikeréhez szükséges minden érintettet bevontunk, ezzel elejét véve a későbbi lehetséges kifogásoknak. Ezt tartottuk szem előtt, amikor hosszú hetekig értekeztünk az üzleti és támogatói csoportokkal, valamint a kongresszus tagjaival. Fókuszcsoportos interjúval teszteltük a projekt arculatát, az üzenet finomhangolásához PR-szakemberektől kaptunk önkéntes segítséget.

2010 februárjában végre készen álltam, hogy megosszam elképzeléseimet a világgal. Egy hideg keddi délután, óriási hóvihár után, ott álltam a Fehér Ház nagy étkezőjében, a State Dining Roomban egy pulpitus mögött. Körülöttem kissrácok és miniszterek, sportolók és polgármesterek, az egészségügy, az oktatás és az élelmiszeripar vezetői, és persze a média sok-sok képviselője. Büszkén hirdettem meg Let's Move! (Mozduljunk!) elnevezésű programunkat. Egyetlen célunk az volt, hogy egy generáció alatt megállítsuk a gyerekkori elhízás járványszerű terjedését.

A legfontosabbnak azt tartottam, hogy ne megfoghatatlan vágyálmokról meséljünk. A törekvés valós volt, a munka már jó úton haladt. Nemcsak azért, mert Barack aznap már aláírt egy memorandumot a gyermekkori elhízást vizsgáló első szövetségi munkacsoport létrehozásáról, hanem mert az iskolai menzák három legnagyobb beszállító vállalata bejelentette, hogy csökkentik az általuk felszolgált ételekben a só, a cukor és a

zsiradék mennyiségét. Az Amerikai Üdítőital-egyesület (American Beverage Association) ígéretet tett, hogy a jövőben a vállalatok a címkéken egyértelműbben tüntetik fel az összetevőket. Megállapodtunk az Amerikai Gyermekgyógyászati Akadémiával (American Academy of Pediatrics), hogy ösztönözni fogják az orvosokat, hogy tegyék a testtömegindex mérését a normál gyermekorvosi vizsgálatok részévé. Meggyőztük a Disney-t, az NBC-t és a Warner Bros-t, hogy vetítsenek közszolgálati hirdetéseket, és áldozzanak olyan speciális tévéműsorokra, amelyek a gyerekeket az egészséges életmód melletti döntésekre bátorítják. Tizenkét különböző profi sportszövetség vezetői is vállalták, hogy népszerűsítik a gyerekeket több mozgásra buzdító 60 Minutes of Play a Day (Hatvan perc mozgás mindennap) elnevezésű kampányt.

És ez még csak a kezdet volt. A terveink között szerepelt, hogy segítünk nagy zöldségeseket nyitni mind a városokban, mind pedig az „élelmiszer-sivatagként” emlegetett vidéki körzetekben. Kilátásba helyeztük, hogy jobban fogjuk ösztönözni, hogy a csomagolásokon pontos tápanyag-információk szerepeljenek, és hogy az élelmiszer-piramist az aktuális táplálkozási kutatásokkal összhangban átalakítjuk, és elérhetőbbé tesszük a nagyközönség számára. Ezzel párhuzamosan azon dolgoztunk, hogy az üzleti élet képviselői elszámoltathatóak legyenek a gyermekek egészségét befolyásoló döntésekkel kapcsolatban.

Hogy mindez megtörténjen, elköteleződésre és sok szervezésre volt szükség. Ezt pontosan tudtam, de éppen ezt a fajta munkát szerettem. Nagy fába vágtuk a fejszénket, de

megvolt az az előnyöm, hogy komoly helyről tudtunk intézkedni. Kezdttem rájönni, hogy minden, ami az új életemmel kapcsolatban szokatlan és furcsa – a hírnév idegensége, a megjelenésemet vizslató tekintetek, a munkaköri feladataim homályos volta –, valós célok szolgálatába állítható. Fel voltam dobva. Végre itt a lehetőség, hogy megmutassam az igazi valómat.

Egy tavaszi reggelen az egész családot lehívták a rezidenciából a parkba. A kocsifelhajtón ismeretlen férfi várt ránk. Barátságos arca és őszülő bajsza méltóságot sugárzott. Lloydként mutatkozott be.

– Elnök úr, Mrs. Obama! – köszöntött minket. – Úgy gondoltuk, talán Önök és a lányok is örülnének egy kis változatosságnak, ezért állatsimogatást szerveztünk.

Széles mosollyal folytatta:

– Soha elnöki családnak még nem volt része ilyesmiben.

A férfi balra mutatott, odanéztünk. Kevesebb mint 30 méterre tőlünk a cédrusok árnyékában négy nagy, gyönyörű macska lustálkodott. Egy oroszlán, egy tigris, egy fényes fekete párduc és egy karcsú, pettyes gepárd. Ahol én álltam, onnan sem kerítés, sem lánc nem látszott. Úgy tűnt, semmi nem korlátozza őket. Az egészet nagyon különösnek éreztem. Tényleg: ez nem kis változatosság.

– Köszönjük! Nagyon figyelmesek – válaszoltam, remélve, hogy elég kedvesen cseng a hangom. – Jól látom, Lloyd, ugye, hogy nincsenek rácsok vagy ilyesmi? Nem veszélyes ez a gyerekeknek?

– Nos, igen, természetesen gondoltunk erre – válaszolta Lloyd. – Úgy véltük, jobban tetszene Önöknek, ha az állatok szabadon mászkálnának. Mintha csak a vadonban lennének. A

biztonságuk érdekében nyugtatót kaptak. Nem jelentenek veszélyt Önökre.

Bátorítóan intett felénk.

– Jöjjenek nyugodtan közelebb. Jó szórakozást!

Megfogtuk a lányok kezét, és elindultunk, keresztül a még harmatos pázsiton. Az állatok közelről a vártnál még nagyobbak voltak, bágyadtak és izmosak. Amikor észrevették, hogy közeledünk, megemelték a farkukat. Soha hasonlót nem láttam: négy macskaféle barátságosan egy sorban. Az oroszlán megmoccant, amikor közelebb értünk. Láttam, ahogy a párduc követ a tekintetével, a tigris füle pedig kicsit a fejéhez lapult. És akkor, minden előzmény nélkül, a leopárd szédítő sebességgel kitört az árnyékból, és nyílegyenesen felénk vágta.

Pánikba estem, megragadtam Sasha karját, és húzni kezdtem gyorsan a fűvön a ház irányába, azt remélve, hogy Barack és Malia is ugyanezt teszik. A zajokból úgy ítéltam, hogy a többi állat is talpra ugrott, s most mind a nyomunkban vannak.

Lloyd a kapuban állt. Nyugodtnak tűnt.

– Úgy értettem, azt mondta, be vannak nyugtatózva! – üvöltöttem.

– Ne aggódjon, asszonyom! – válaszolta. – Rendelkezünk készenléti tervvel pontosan erre a forgatókönyvre!

Oldalra lépett, és ekkor a titkosszolgálat emberei közönlöttek az ajtón, fegyver volt náluk, nyugtató lövedékkel feltöltve. Sasha csak ekkor engedte el a kezem.

A gyepek irányába fordultam, és döbbenetesen ébredtem rá, hogy a családunkat vadállatok üldözik, a vadállatokat pedig puskával lövöldöző ügynökök.

– Ez a terve? – sikítottam. – Viccel velem?

A gepárd ekkor vicsorgott egyet, és karmait kieresztve szinte repült a levegőben, éppen Sasha mellett ért földet. Az egyik ügynök tüzelt, és ugyan elvétette a lövést, de az állat megijedt annyira, hogy irányt változtasson és elinduljon lefelé a dombon. Egy pillanatra megkönnyebbültem, ám ekkor vettem észre, hogy egy fehér-narancssárga nyugtatólövedék Sasha jobb karjába fúródott.

Felültem az ágyban, a szívem kalapált, a testem izzadságban úszott. Végre rátaláltam a mellettem kényelmesen összekucorodva alvó férjemre. Nagyon rossz álom volt.

TOVÁBBRA IS ÚGY ÉREZTEM, mintha folyamatosan hátrafelé zuhannánk. Mintha az egész család valami óriási hátradőlős bizalomerősítő játékot játszana. Megbíztam a Fehér Ház minket támogató apparátusában, de azért sebezhetőnek éreztem magam. Tudtam, hogy a lányaink biztonságától kezdve a közlekedésünk megszervezéséig minden majdnem teljes egészében másoktól függ, akik közül sokan legalább húsz évvel fiatalabbak nálam. A Euclid Avenue-n, gyerekkoromban azt tanultam, az önállóság a legfontosabb. Úgy nőtem fel, hogy mindig magam intéztem az ügyeimet, ám ez most szinte lehetetlennek tűnt. Ha elutaztam, az embereim tervezték meg a célhoz vezető utat, az átszállási időt percre lebontották, még a mosdóban töltött időszakokat is előre meghatározták. Biztonságiak vitték a gyerekeimet a barátaikkal játszani. Házvezetőnők gyűjtötték össze a szennyesünket. Nem vezettem többé, nem volt nálam készpénz vagy lakáskulcs. Asszisztensek

vették fel a telefonomat, és fogalmaztak meg vázlatos nyilatkozatokat a nevemben.

Mindez csodálatos volt, nagy segítség, hiszen így a fontosabbnak érzett dolgokra tudtam koncentrálni. A részletekre odafigyelő emberként azonban néha úgy éreztem, mintha elveszteném a kontrollt az életem felett. Az pedig olyan, mint amikor oroszlánok és gepárdok állnak lesben.

Sok olyasmivel is számolni kellett, amit nem lehet előre megtervezni, ezért nagyfokú szabálytalanság jellemezte a mindennapjainkat. Az elnök feleségeként gyorsan megtanulja az ember, hogy a világ gyakran kaotikus, és hogy a katasztrófák előzetes értesítés nélkül érkeznek. Látható és láthatatlan erők állnak folyamatosan lesben, arra várva, hogy ha érzünk is bármiféle nyugalmat, azt gyorsan semmissé tegyék. Soha nem hagyhatók figyelmen kívül a világ hírei. Földrengés rázta meg Haitit. Louisiana partjainál 1500 méter mélyen egy rossz tömítés miatt felrobbant egy olajfúró torony, és több mint 700 millió liter nyersolaj ömlött a Mexikói-öböl vizébe. Forradalom tört ki Egyiptomban. Fegyveres támadó lövöldözött egy arizonai szupermarket parkolójában, hatan meghaltak, egy képviselő súlyosan megsebesült.

Minden történés fontos volt, minden történés érintett minket. Reggelente a stábom átküldte az aznapi hírek kivonatát, amikor olvastam, már tudtam, hogy Baracknak minddel kell majd foglalkoznia. Reagálnia kell a fejleményekre. Bírálni fogják olyasmiért is, amire nincsen ráhatása. Nagy a nyomás, hogy távoli nemzetek rettentő problémáit megoldja. Elvárják, hogy az óceán fenekén tátongó lyukat betömje. Úgy tűnt, az a

feladata, hogy a káoszról valahogyan nyugalmat varázsoljon. A hét minden napján, az év összes hetében.

Megtettem mindent, hogy a világ sokféle bizonytalansága ne befolyásolja napi elnökefeleségi teendőimet. Néha azonban nem lehetett kikerülni. Számított, hogy hogyan viselkedünk Barackkal, ha bizonytalan helyzetekkel kerülünk szembe. Megértettük, hogy egy teljes nemzetet képviselünk, és muszáj kiállnunk a nyilvánosság elé, jelen lennünk bizonyos tragédiáknál, nehézségeknél vagy zűrzavarban. Szerepünk része volt – legalábbis szerintünk –, hogy értelmet, együttérzést és következetességet mutassunk. A BP fűrotornyának robbanása után végül sikerült az Egyesült Államok történetének legnagyobb olajömlését elfojtani, mégis sok amerikai aggódott, nem hitték el, hogy biztonságosan lehet újra nyaralni a Mexikói-öbölben. Emiatt a helyi gazdaság igen rossz állapotba került. Ezért aztán családotul Floridába utaztunk, Barack bevitte Sashát úszni a vízbe, a sajtót bejárta a kép, ahogyan mindketten boldogan lubickolnak a hullámokban. Apró gesztus, fontos üzenettel: „Ha ő bízik a vízben, akkor más is megteheti.”

Amikor együtt vagy külön egy tragédia színhelyére utaztunk, ez arra is emlékeztette az amerikaiakat, hogy ne csak egy gyors pillantást vessenek mások fájdalmára. Amikor csak tudtam, mindig ráirányítottam a figyelmet a segítők, az oktatók, az önkéntesek munkájára, mindenkire, aki többet tesz a nehéz helyzetekben. A 2010-es földrengés után három hónappal Haitire utaztam Jill Bidennel. Szíven ütött, amikor láttam a törmelékhegyeket, amelyek egykor otthonok voltak, és ahol emberek tízezrei – anyák, nagyapák, kisbabák – lelték halálukat.

Ellátogattunk azokba az átalakított buszokba, ahol helyi művészek művészetterápiás foglalkozásokat tartottak otthontalan gyerekeknek, akik az őket ért veszteségek ellenére tele voltak reménnyel.

A fájdalom és az alkalmazkodás együtt jár, ezt first ladyként nem egyszer, de számtalanszor megtapasztaltam.

Amilyen gyakran csak tehettem, ellátogattam háborúban megsebesült amerikai katonákat ápoló kórházakba. Először a Fehér Háztól nagyjából 15 kilométerre lévő Walter Reed Országos Katonai Orvosi Központba (Walter Reed National Military Medical Center) mentem, ahol a kilencvenpercesre tervezett látogatásból végül négy óra lett.

A Walter Reed az Irakból és Afganisztánból kimenekített sérültek számára a második-harmadik állomás volt már. A háborús övezetben szolgálatot teljesítők ellátásának sürgősségi sorrendjét még a helyszínen megállapították, majd mielőtt az Egyesült Államokba repültek volna, a németországi Landstuhlnban kezelték őket. Néhányan csak néhány napot maradtak a Walter Reedben, mások hónapokat. Remek katonai sebészeket alkalmaztak, és kiváló rehabilitációs szolgáltatásokat fejlesztettek ki, kifejezetten a legsúlyosabb harctéri sérülések gyógyítására. Hála a páncélzat modern kori fejlesztéseinek, ma az amerikai katonák túlélhetik a korábban végzetes bombarobbanásokat is. Ez jó hír. A rossz hír viszont az, hogy az évtizede húzódó két nagy fegyveres konfliktusban jellemzően rengeteg rajtaütésszerű támadás történt, és gyakran rejtett robbanószerkezetek léptek működésbe, ezek pedig rengeteg súlyos sérülést okoztak.

Bármennyire próbáltam mindenre felkészülni az életben, a katonai kórházakban zajló találkozásokra képtelenség volt. Hasonlóan nagy feladatot jelentettek a Fisher Házak, ahol – hála az azonos elnevezésű jótékonyági szervezetnek – a katonacsaládok lakhattak egy darabig, amíg sérült szeretteiket ápták. Korábban már említettem: úgy nőttem fel, hogy a katonaságról igen keveset tudtam. Apám két évet töltött a hadseregben, de még jóval a születésem előtt. Barack kampányának elindulásáig nem volt tudomásom a katonai bázisok rendezett zűrzavaráról, sem a szolgálatot teljesítők és családjuk számára fenntartott szerény átmeneti otthonokról. Számomra a háború mindig rettenetes, egyben abszurd is volt, elképzelhetetlen tájakon, ismeretlen emberekkel. Ma már látom, luxus volt így tekinteni rá.

Amikor megérkeztem egy kórházba, rendszerint az ügyeletes nővérrel találkoztam, aki műtősruhát adott rám, és felhívta a figyelmemet, hogy minden alkalommal, ha belépek egy szobába, fertőtlenítssem a kezem. Minden kórterem előtt rövid tájékoztatást kaptam a bent fekvő katona körülményeiről. Persze előzetesen mindenkit megkérdeztek, akarják-e, hogy meglátogassam őket. Néhányan nemet mondtak, esetleg mert nem érezték jól magukat, vagy talán politikai okok miatt. Mindkettőt megértettem, semmi esetre sem akartam a terhükre lenni.

A látogatás időtartama kizárólag a sebesültektől függött. Minden találkozás négy szemközt zajlott, sem a média, sem bármilyen megfigyelő nem volt jelen. Néha komor hangnemben folyt a beszélgetés, máskor könnyed stílusban. A falra

kiakasztott csapatjelképek vagy fényképek alapján sokszor beszélgettünk sportról, szülőföldről, gyerekekről. Vagy éppen Afganisztánról és az ott történetekről. Szóba került időnként, hogy mire volna szükségük a katonáknak, az is, mire nem: ezek között gyakran említették az emberek szánakozását.

Egyszer egy ajtóra ragasztva piros lapon a következő, fekete filccel írt üzenetet találtam, úgy tűnt, mindenkinek szól:

FIGYELEM! MINDEN BELÉPŐNEK!

Ha e szobához részvétellel vagy a sebesüléseim miatt sajnálatot érezve érkezik, menjen máshová! A sebeket szeretett munkám végzése során kaptam, emberekért, akiket szeretek. Imádott országom szabadságát védelmeztem. Hihetetlenül erős vagyok, teljesen fel fogok épülni.

Micsoda lelkiemző! A hadsereg minden szegletében jellemző önállóság és büszkeség szellemének megnyilvánulása volt ez is. Találkoztam egyszer egy férfival, akit fiatalon, egészségesen, terhes feleségét hátrahagyva küldtek tengerentúli bevetésre. Lebénulva tért haza, sem a kezét, sem a lábát nem tudta mozgatni. Miközben beszélünk, rózsaszín arcocskája, újszülött kisbabája egy takaróba pólyázva a mellkasán feküdt. Egy másik katona amputált lábbal folyamatosan a titkosszolgálatról kérdezgetett. Vidáman mesélte el, hogy régebben azt remélte, a katonaságnál teljesített szolgálat után ügynök lesz. A sérülése miatt azonban most új terven gondolkodik.

Ott voltak aztán a családok. Mindig bemutatkoztam az ágyak mellett üldögélő feleségeknek és férjeknek, anyáknak és

apáknak, unokatestvéreknek és barátoknak. Emberek, akik sokszor feladták addigi életüket, csak hogy közel lehessenek szerettükhöz. Néha csak velük tudtam beszélni, miközben a szerettük mozgásképtelen állapotban feküdt mellettünk, erősen benyugtatózva vagy éppen mély álomba merülve. Nagy terheket cipeltek ezek a családtagok. Volt, ahol generációkon át mindenki katonai szolgálatot teljesített. Voltak tizenéves barátnők, akiket épp a bevonulás előtt jegyeztek el, és életük most hirtelen komoly fordulatot vett. Megszámolni sem tudom, hány anyával sírtam együtt. Súlyos fájdalmukban nem tehattünk mást, csak egymás kezét fogva, könnyek között csendben imádkoztunk.

Mindaz, amit a katonák életéből láttam, alázatossá tett. Soha addig nem találkoztam olyan fajta lelkiezővel és hűséggel, mint azokban a kórtermekben.

Egyszer a texasi San Antonióban kisebb zűrzavarra lettem figyelmes a katonai kórház folyosóján. Nővérek szaladgáltak ki-be abból a szobából, ahová éppen belépni készültem. „Nem marad meg az ágyában” – suttogta valaki. Bent egy széles vállú texasi fiatalember feküdt, súlyos sérülésekkel, komoly égési sebekkel. Szó szerint agonizált, az ágyneműt szaggatva igyekezett a lábát a padlóra tenni.

Percekbe telt, mire rájöttünk, mit akar. Fájdalmai ellenére megpróbált felállni, hogy tisztelegjen a főparancsnoka feleségének.

VALAMIKOR 2011 ELEJÉN Barack szóba hozta Oszáma bin Ládent. Éppen végeztünk a vacsorával, Sasha és Malia elsiettek leckét

írni, így ketten maradtunk a rezidencia étkezőjében.

– Lehet, hogy tudjuk, hol van – mondta Barack. – Valószínűleg odamegyünk és kihozzuk, persze semmi sem biztos.

Bin Láden a világ legkeresettebb embere volt, akit akkor már évek óta hiába próbáltak elkapni. Hivatalba lépése óta Barack kiemelt feladatként kezelte az elfogását és kivégzését. Tudtam, hogy mennyit jelentene mindez a nemzetnek, annak a sok ezer katonának, akik évekig próbáltak megvédeni bennünket az al-Kaidától, és persze különösen azoknak, akik a szeretteiket veszítették el szeptember 11-én.

Barack komor hangszíne azonban egyértelműen jelezte, hogy bőven van még mit tisztázni. A lehetséges megoldások súlya ránehezedett, bár voltam olyan bölcs, és nem kérdeztem túl sokat, nem ragaszkodtam hozzá, hogy beavasson a részletekbe. Szakmai kérdésekben mindig is jó hallgatósága voltunk egymásnak. Most viszont pontosan tudtam, hogy Barack szakértő tanácsadókkal körülvéve tölti a napjait. A legtitkosabb információkhoz van hozzáférése, különösen a nemzetbiztonságot érintő ügyekben, amelyekkel kapcsolatban nincs szüksége a véleményemre. Általánosságban azt reméltem, hogy az az idő, amit velem és a lányokkal tölt, kis kiszakadást, apró szünetet jelent számára, bár a munka soha nem távolodott el igazán. Végül is, szó szerint a boltunk felett laktunk.

Barack – aki mindig is jó volt a dolgok szétválasztásában – csodálatos módon tudott jelen lenni, és csak ránk figyelt, ha velünk volt. Ezt együtt tanultuk meg, ahogy idővel hihetetlen mértékben megszáporodtak a feladataink és intenzívvé vált a

munkánk. Kerítéseket kellett felhúzni a határok védelme érdekében. Sem bin Ládent, sem a líbiai humanitárius katasztrófát nem hívtuk meg vacsoravendégnek, de még a Tea Party republikánusait sem. Gyerekeink voltak, akiknek térre volt szükségük, hogy beszélhessenek, fejlődjenek. A családdal töltött idő során a nagy gondok és a sürgető aggodalmak hirtelen és könnyörtelenül háttérbe szorulnak, ilyenkor a helyükre a kisebbek kerülhetnek. Ültünk a vacsoránál, és hallgattuk a Sidwell játszóterén történeteket, vagy Malia beavatott minket a veszélyeztetett állatfajokról szóló kutatási projekt részleteibe. Azt éreztük, ezek a legfontosabb dolgok a világon. Mert tényleg azok. Megérdemelték, hogy azzá váljanak.

Pedig amíg mi ettünk, a munka csak halmozódott tovább. Rendszerint úgy a vacsora közepénél Barack válla felett rápillantottam az étkező előtti folyosóra, ahol az asszisztensek egy kis asztalra letették az esti olvasnivalót. E fehér házi rituálé során minden este két dosszié érkezett: egy nekem, egy másik, sokkal vastagabb, bőrkötéses Baracknak. Az irodáinkból érkező összefoglalókat még este át kellett olvasnunk.

Miután a lányok lefeküdtek, Barack rendszerint bevonult a Treaty Roomba a dossziéval, én pedig az enyémmel az öltözőszobába, ahol egy-két órát töltöttem minden este, esetleg kora reggel. Általában a stáb feljegyzéseit, a közelgő események beszédeinek vázlatait és a projektjeimmel összefüggő döntések anyagait kellett átolvasnom.

Egy évvel a Let's Move! kampány elindítása után már látszottak az eredmények. Különböző alapítványokkal és élelmiszer-beszállítókkal összeállva hatezer salátabárt

helyeztünk ki iskolai menzákra. Helyi szakácsokat alkalmaztunk, akik abban segítették az iskolákat, hogy ne csak egészséges, de finom ételeket is sikerüljön felszolgálni. Az akkori legnagyobb élelmiszer-kiskereskedés, a Walmart is csatlakozott törekvéseinkhez: ígéretet tettek, hogy csökkentik a termékeik cukor-, só- és zsírtartalmát, valamint mérsékelik az áraikat. Közel ötszáz kisebb és nagyobb város polgármesterét nyertük meg az ügynek, akik vállalták, hogy helyi szinten foglalkoznak a gyermekkori elhízás problémájával.

És ami a legfontosabb, 2010-ben folyamatosan azon dolgoztam, hogy a kongresszus elfogadja az új gyermekétkeztetési törvényt, amely az iskolai étkeztetésben kiterjeszti a gyermekek hozzáférését az egészségesebb, jobb minőségű élelmiszerekhez, és – harminc év után először – növeli a visszatérítések arányát az államilag támogatott intézményi étkezések esetében. Bár boldog voltam, hogy általában sikerül távol maradnom a politikától és a politizálástól, ez az én nagy harcom volt. Ezért a célért kész voltam pofonoknak is kitenni magam. Órákat töltöttem telefonálgatással, szenátorokat, képviselőket próbáltam meggyőzni, hogy a gyermekeink többet érdemelnek, mint amit kapnak. Végtelen hosszan tárgyaltam a kérdésről Barackkal és a tanácsadóival, mindenkivel, aki meghallgatott. Az új törvény szerint naponta 43 millió adag iskolai ebéd tartalmazott több friss gyümölcsöt és zöldséget, teljes kiőrlésű gabonát, alacsonyabb zsírtartalmú tejterméket. Szabályozta az iskolák területén elhelyezett árusító automatákból kapható csekély tápértékű élelmiszerek előfordulását. Eközben pedig támogatást nyújtott az

intézményeknek, hogy helyi növények termesztésére alkalmas konyhakerteket hozzanak létre. Ezt egyszerű, igazán jó dolognak tartom: a gyermekkori elhízás megelőzésének hathatós, alapszintű módja.

Barack és a tanácsadói is keményen harcoltak a törvényért. Miután az időközi választásokon a republikánusok többséget szereztek a képviselőházban, elsőbbséget adtak az ügynek a jogalkotókkal folytatott megbeszéléseken, mivel tudták, hogy csökkennek az elsőpró erejű törvényhozói változtatás esélyei. December elejére, még az új kongresszus ülése előtt, végre minden problémát tisztáztunk, így 11 nappal később büszkén feszítettem Barack mellett, amikor a helyi általános iskolában, gyerekekkel körülvéve aláírta a törvényt.

– Mertem volna nem végigvinni ezt a javaslatot – viccelt a tudósítókkal. – Aludhatnék a kanapén.

Akárcsak a veteményes esetében, most is megpróbáltam kinevelni valamit: szószólók hálózatát, segítők táborát, akik felemelik a hangjukat a gyerekekért, az egészségükért. Úgy véltem, a tevékenységem kiegészíti Barack sikerét a 2010-ben törvénybe iktatott, az egészségügyi ellátás kiterjesztésére vonatkozó törvényével (Affordable Care Act, „Obamacare”) kapcsolatban, amely szélesebb hozzáférést biztosít az egészségügyi ellátáshoz minden amerikai számára. Ekkor már új kampányon is dolgoztam, a Joining Forces (Erők egyesítése) elnevezésű, Jill Bidennel közösen indított projekten. Jill fia, Beau nemrég tért vissza épen és egészségesen az iraki bevetésről. Ez a ténykedésem Barack főparancsnoki feladataival volt összhangban.

Tudtuk, hogy a katonai szolgálatot teljesítőknek és családjaiknak többel tartozunk a jelképes köszönömöknél, ezért Jill-lel és a stábunk tagjaival a katonai közösség támogatásának konkrét módjait akartuk kidolgozni, és el akartuk érni, hogy jobban láthatóak legyenek. Barack korábban már elvégezte a kezdőrúgást, amikor az év első felében kormány szintű vizsgálat keretében felkérte az egyes tárcákat, hogy dolgozzanak ki új lehetőségeket a katonacsádok támogatására. Eközben én kapcsolatba léptem az ország legbefolyásosabb vállalatvezetőivel, akik vállalták, hogy jelentős számú veteránt és katonaházastársat alkalmaznak. Jill főiskolákat és egyetemeket vett rá, hogy a tanárképzés során essen szó a katonák gyermekeinek szükségleteiről, jobb megértésükről. A csapatok hazatérését követő mentális problémákkal járó megbélyegzéssel is fel akartuk venni a harcot. Terveink között szerepelt, hogy íróknál és hollywoodi producereknél járunk közbe annak érdekében, hogy a filmekben, tévéműsorokban harci történetek is megjelenjenek.

Nem dolgoztam egyszerű ügyeken, mégis bizonyos értelemben kezelhetőbb kérdések voltak, mint a Barackot éjszaka az íróasztalához szegező problémák. Amióta csak megismertem, éjjel szárnyaltak a gondolatai. E csendes órákban tudott távlatokra lelni, új információkat magáévá tenni és adatokat hozzáírni az általa készített óriási elmetérképekhez. Az este folyamán rendszerint még többször hoztak neki papírokkal teletömött mappákat, amelyeket a földszinti irodákban késő estig dolgozó stáb frissen készített. Amikor megéhezett, egy inas füget vagy diót rakott le elé. Szerencsére már nem dohányzott,

bár gyakran rágott nikotinos rágógumit. Általában hajnali 1-ig, 2-ig dolgozott, feljegyzéseket olvasott, újraírta a beszédeit, e-mailekre válaszolt, miközben a tévében halkan ment az ESPN sportcsatorna. Mindig tartott egy kis szünetet, hogy jóéjtpuszít adjon nekünk.

Ekkorra már megszoktam azt az odaadást, amellyel a kormányzás soha véget nem érő feladatát végezte. A lányok és én évekig osztottunk Barackon a választókkal. Mostanra 300 millió emberrel kellett osztoznunk. Amikor a dolgozószobában esténként egyedül hagytam, azon töprengtem, vajon tudják-e, milyen szerencsések.

Az éjfél utáni egy-két órában, a munka utolsó fázisában, amerikai állampolgárok leveleit olvasta. Elnöksége kezdetekor arra kérte a levelezéssel foglalkozó stábot, hogy a napi nagyjából 15 ezer levélből, e-mailből mindennap tíz levelet vagy üzenetet válasszanak ki és tegyék be a dossziéba. Az összeset alaposan átolvasta. Lapszélre jegyzetelt reakciói alapján tudta az egyik stábtag megírni a választ vagy továbbítani a problémát valamelyik miniszternek. Olvasta katonák leveleit és börtönben ülőkéit. Írtak neki rákbetegek, akik alig tudták fizetni a gyógyíttatásukkal kapcsolatos költségeket. Emberek, akik elvesztették jelzáloggal terhelt otthonukat. Meleg párok, abban bízva, hogy törvényesen tudnak majd összeházasodni, és republikánusok, akik szerint Barack tönkreteszi az országot. Anyák, nagyapák, kisgyerekek. Olvasta olyanok sorait, akik nagyra értékelték, amit tesz, és voltak, akik tudatni akarták vele, hogy idiótának tartják.

Mindent végigolvasott, az elnöki fogadalmával együtt járó

kötelességnek tekintette. Nehéz és magányos hivatás volt ez – sokszor úgy láttam, talán a világon a legnehezebb, legmagányosabb –, de tudta, hogy muszáj nyitottnak maradnia, semmit nem hagyhat figyelmen kívül. Amíg mi aludtunk, ő szépen lebontotta a kerítéseket, és beengedett mindent.

HÉTFŐ ÉS SZERDA ESTE SASHÁNAK, aki akkoriban tízéves volt, edzése volt az úszócsapattal az Amerikai Egyetem sportközpontjában, néhány kilométerre a Fehér Háztól. Elmentem néha megnézni, próbáltam észrevétlenül besurranni a medence mellett lévő kis várokszobába, ahol a szülők az ablakon át figyelték az edzést.

Biztonsági szempontból nagy kihívást jelentett az ügynököknek csúcsidőben járkalni a zsúfolt sportcentrumban, de jól megoldották. Én személy szerint a gyors séta mestere lettem, és a siker érdekében lesütött tekintettel jutottam át a nyilvános helyeken. Elszáguldottam a súlyokkal babráló egyetemisták és a zumbaórák lelkes résztvevői mellett. Volt úgy, hogy senki nem vett észre. Máskor azonban, anélkül, hogy felnéztem volna, éreztem a zavart, érzékeltem a miattam feltámadó morajlást, ahogyan az emberek összesúgnak, időnként szinte kiabálnak: „Hé, ez Michelle Obama!” Soha nem volt több egy kis sustorgásnál, és rendszerint gyorsan történt. Mint egy látomás, volt, nincs, mielőtt egyáltalán felfoghatnánk.

Edzésnapokon a medence körüli székeken rendszerint nem ült senki, eltekintve attól a néhány szülőtől, akik beszélgettek vagy az iPhone-jukat nyomogatták, amíg várták a gyerekeket. Találtam egy csendes helyet, leültem, és az úszásra

koncentráltam.

Mindig szerettem a lányokat a saját világukban megfigyelni. Távol a Fehér Háztól, a szüleiktől, olyan közegben és kapcsolatok között, ahol elfeledkezhetnek önmagukról. Sasha jó úszó volt, lelkesedett a mellúszásért, és jól meg akarta tanulni a pillangót. Tengerészkék úszósapkát, egyrészes úszódresszt hordott. Szorgalmasan rózta a köröket, néha megállt tanácsot kérni az edzőktől, a kötelező szünetekben pedig vidáman csevegett csapattársaival.

Számomra a legörömtelibb pillanatok voltak, ha egyszerű szemlélőként, emberekkel körülvéve, szinte észrevétlenül ültem ott, és tanúja lehettem egy kislány – a mi lányunk – függetlenné válásának, kiteljesedésének. Kitettük a gyerekeinket a fehér házbeli lét minden furcsaságának és felfokozottságának, miközben nem tudtuk, hogyan hat majd rájuk, mit profitálnak az élményből. Felismerve, hogy Barackkal egyedülálló lehetőségünk van arra, hogy a lányoknak egészen közelről mutassuk meg a történelmet, igyekeztem minél pozitívabbá tenni a találkozásukat a tágabb külvilággal. Ha Barack külföldi útjai éppen iskolai szünet idejére estek, tudtuk, hogy sokat tanulhatnak, ezért családirag utaztunk. 2009 nyarán elvittük őket egy hétnapos útra. Ellátogattunk a moszkvai Kremlbe és a Vatikánba, találkoztak az orosz elnökkel, látták a Pantheont és a Colosseumot és a ghánai „nincs visszaút kapuját” (Door of No Return), amelyen keresztül elmondhatatlanul sok – rabszolgának eladott – afrikai hagyta el az országot.

Persze, nem kevés feldolgoznivaló volt ez számukra, de rájöttem, hogy a gyerekek annyit fogadnak be az

információkból, amennyire éppen képesek, és ezt mindig a saját szempontjaik szerint teszik. Amikor hazajöttünk az utazásból, Sasha a harmadik osztályt kezdte éppen. Ősszel az iskolai nyílt napon az osztálytermükben sétálgatva, a falon észrevettem a gyerekek nyári élményekről szóló esszéi között Sasha fogalmazását. „Rómában voltam, és találkoztam a pápával – írta. – Egy darab hiányzott a hüvelykujjából.”

Nem tudnám megmondani, hogyan néz ki XVI. Benedek pápa hüvelykujja, hogy hiányzik-e belőle egy darab. De lám, elvittünk egy kiváló megfigyelő, tárgyilagos nyolcévest Rómába, Moszkvába és Accrába, és ezzel a tudással tért haza. A történelemszemléletét akkoriban alapvetően a testmagassága befolyásolta.

Bármennyire törekedtünk is rá, hogy valamiféle pufferezónát hozzunk létre a lányok és Barack munkájának problematikusabb elemei között, még így is sok mindent fel kellett dolgozniuk. Úgy éltek együtt a világ történéseivel, ahogyan kevés gyerek. Megtapasztalták, hogy a hírek időnként közvetlenül az otthonukban bontakoznak ki, hogy néha nemzeti katasztrófákhoz hívják az apjukat, akit, bármi történjék is, az emberek egy része nyíltan becsmérel. Sokszor az oroszlanos-gepárdos álomtörténet érzéseit éltem újra.

2011 telén olyan híreket kaptunk, hogy Donald Trump valóságshow-műsorvezető és New York-i ingatlanfejlesztő egyre többször említi, hogy esetleg harcba száll az előválasztásokon a republikánus elnökjelölti posztért 2012-ben, amikor Barack az újraválasztásért indul. Leginkább azonban úgy tűnt, csak a levegőbe beszél, amikor a kábeltévés

műsorokban gyakran sopánkodott és fogalmazott meg dilettáns kritikát Barack külpolitikájáról, és kérdőjelezte meg nyíltan amerikai állampolgárságát. Még az előző kampány során voltak néhányan, akik megpróbálták életet lehelni abba az összeesküvés-elméletbe, amely szerint Barack hawaii születési anyakönyvi kivonata megtévesztés, és hogy valójában Kenyában született. Trump tehát ennek a feltevésnek a felélesztésén dolgozott igen aktívan. Egyre furcsább televíziós megnyilvánulásaiban kitartott amellett, hogy a Barack születését bejelentő 1961-es honolulu-i újsághirdetés hamisítvány, és hogy egyetlen óvodástársa sem emlékszik rá. A hírportálok – különösen a konzervatív oldalon – a nagy kattintás- és lájkvadászat közepette folyamatosan táplálták ezeket a tökéletesen alaptalan állításokat.

Persze őrült, gonosz dolog volt az egész, nem lehet nem észrevenni a benne rejlő fanatizmust és idegengyűlöletet. De veszélyt is jelentett, tüzelte a szélsőséges fantasztákat. Félttem a reakcióktól. A titkosszolgálat időről időre tájékoztatott a komolyabb fenyegetésekről. Rádöbbsentem, hogy vannak, akik fogékonyak a hergelésre. Megpróbáltam nem aggódni, de néha nem tudtam megállni. Mi van, ha egy zavaros elme csőre töltött puskával egyszer csak elindul Washingtonba? Ha megkeresi a lányokat? Donald Trump nagyhangú és meggondolatlan célozgatásaival veszélybe sodorta a családom biztonságát. Ezt soha nem bocsátom meg neki.

Az a kis esélyünk maradt, hogy elűzzük a félelmeket, és továbbra is megbízunk a védelmünkre kialakított rendszerben. Egyszerűen csak éljük az életünket. Azok is ezt tették évek óta,

akik megpróbálták „másnak” meghatározni minket. Minden tőlünk telhetőt megtettünk, hogy a hazugságaik és torzításaik fölé emelkedjünk. Bízunk benne, hogy az, ahogyan élünk, megmutatja majd valódi énünket. Szinte az első pillanattól kezdve, hogy Barack eldöntötte, indul az elnökválasztáson, sok, a biztonságunkat érintő komoly, jó szándékú aggodalommal találkoztam. „Imádkozunk, hogy senki ne bántsa Önöket” – mondogatták gyakran a kezemet szorongatva a kampányrendezvényeken. Hallottam ezt børszíntől, kultúrától, kortól függetlenül mindenkitől. A nemzetünkre jellemző jóságra és nagylelkűsége emlékeztet mindig: „Mindennap imádkozunk Önért és a családjáért.”

Magammal vittem a szavaikat. Éreztem a biztonságunkért fohászkodó tisztességes emberek millióinak védelmét. Saját személyes hitünkre is támaszkodtunk mindketten. Ritkábban jártunk már templomba, leginkább azért, mert valóságos látványosság lett belőle, ahogyan az újságírók kérdéseinek kereszttüzeiben indulunk imádkozni. Mióta az első választási kampányban Jeremiah Wright tiszteletes szavaiból úgy lett, mióta a vallást fegyverként próbálták ellenfeleink használni – azt sugallva, hogy Barack „titkon muszlim” –, úgy döntöttünk, hogy otthon, egyedül gyakoroljuk a hitünket. Vacsora előtt együtt imádkoztunk, néhányszor vasárnapi iskolát szerveztünk a lányoknak a Fehér Házban. Nem csatlakoztunk egyetlen washingtoni gyülekezethez sem, soha többé nem akartunk híveket olyan rosszhiszemű támadásoknak kitenni, mint ami a chicagói Trinityre zúdult annak idején. Áldozat volt ez persze a részünkről. Hiányzott a lelki közösség melege. Éjszakánként az

ágyban oldalra fordulva gyakran láttam, amint Barack csukott szemmel, halkán imádkozik.

Hónapokkal a Barack származásáról szóló álhírek megjelenése után, egy novemberi péntek éjszakán, a Constitution Avenue lezárt részén egy férfi parkolt le autójával, és félautomata géppisztolyával megcélozta a Fehér Ház felső emeleiteit. Egy lövedék eltalálta a Sárga Ovális Szoba ablakát – gyakran teázom ott ücsörögve. Egy másik az ablakkeretbe fúródott, több golyó pedig visszapattant a tetőről. Mi Barackkal nem voltunk otthon, ahogyan Malia sem. Sasha és anya azonban igen, bár nem tudtak az egésztől, és nem sérültek meg. Hetekbe telt, mire a golyóálló üveget kicserélték. Sokszor álltam az ablak mellett, és azon kaptam magam, hogy a nagy, kerek lyukat bámulom: saját sebezhetőségünkre emlékeztetett.

Rájöttem, hogy mindannyiunknak jobb, ha nem veszünk tudomást a gyűlöletről, ha nem rágódunk a veszélyeken, még akkor sem, ha mások folyamatosan úgy érezték, szóba kell hozniuk. Malia bekerült a Sidwell teniszcsapatába, az iskola Wisconsin Avenue-i sportpályáin edzettek. Egyik nap egy társa anyukája, miközben felé tartott, a pályák melletti forgalmas út felé mutatott, és ezt kérdezte:

– Nem félsz itt?

A lányom, ahogy nőtt, egyre inkább a saját hangján szólalt meg, felismerte, miként tudja a számára szükséges határokat kijelölni:

– Ha ez alatt azt érti, vajon gondolok-e nap mint nap arra, hogy meghalhatok – felelte a nőnek a lehető legudvariasabban –, a válaszom: nem.

Néhány évvel később ugyanez az anyuka odajött hozzám az iskolában valami szülői rendezvényen, és őszinte bocsánatkérésbe kezdett. Elmondta, hogy azonnal rájött, micsoda hibát követett el, aggodalmakat ébresztett egy gyerekben, aki nem igazán tud mit kezdeni e félelmekkel. Sokat jelentett nekem, hogy ennyit gondolt az esetre. Malia válaszából kihallotta az ellenállást is, de a sebezhetőséget is. Mindannyian ezzel éltünk, és mind megpróbáltuk távol tartani magunktól a kérdést. Ez az asszony végül azt is megértette, hogy a lányok számára az az egyetlen jó megoldás, hogy nap nap után kimennek a pályára és játszanak.

MINDEN NEHÉZSÉG RELATÍV PERSZE. Tudtam, hogy a gyerekeim komolyabb előnyökkel és nagyobb bőségben nőnek fel, mint amit más családok akárcsak elképzelnek. Csodálatos az otthonuk, van mit enniük, odaadó felnőttek veszik körül őket, tanulmányaik során pedig mást sem kapnak, csak bátorítást és támogatást. Minden tőlem telhetőt megtettem Maliaért és Sashaért, a fejlődésükért, ám first ladyként szélesebb körű kötelezettségeimre is figyeltem. Úgy éreztem, többel tartozom a gyerekeknek általában, különösen a lányoknak. Egyrésről ez arra is válasz volt, ahogyan néhányan az élettörténetemhez hozzáálltak: meglepődtek, hogy egy városi fekete lány bejut a Borostyán Liga egyetemeire, vezető pozíciókba kerül, végül a Fehér Házban landol.

Azzal én is tisztában voltam, hogy nem mindennapi utat tettem meg, de nem láttam okát annak, hogy miért is kell ennek különösnek lennie. Nagyon sokszor előfordult az életemben,

hogy egyedüli fekete nőként – sőt egyedüli nőként – ültem egy tárgyalóasztalnál vagy egy igazgatósági ülésen, esetleg valamilyen VIP-rendezvényen. Ha első is voltam, legalább abban biztos akartam lenni, hogy nem az egyetlen, és hogy mások is követnek majd. Amikor valaki rólam vagy Craigról áradozik, anyám, aki őszinte ellensége mindenféle túlzásnak, még ma is sokszor mondogatja: „Egyáltalán semmi különleges sincs bennük. A South Side teli van ilyen gyerekekkel.” Egyszerűen csak segítségre van szükségünk, hogy bejussunk azokba a szobákba.

Rájöttem, hogy élettörténetem lényeges részei nem annyira a tényleges cselekedeteimben, mint inkább a tettek megalapozásában keresendők. Abban a sok támogatásban, amelyet az évek során kaptam. Az emberekben, akik segítettek felépíteni az önbecsülésemet. Mindannyiukra emlékszem, mindenkire, aki valaha előrébb vitt, aki megtett mindent, hogy küzdjek a mellőzöttség és a megaláztatás ellen, amellyel bizony számolnom kellett minden új helyen, amelyre el akartam jutni. Ezek a közegek elsősorban nem feketék és nem nők számára (és által) jöttek létre.

Anyám nagynénjére, Robbie-ra gondoltam, szigorú zenei nevelési elveire. Ahogyan megtanított, hogy felemelt állal, teljes szívvel játsszam, már akkor is, amikor még csak egy törött billentyűs pianínót ismertem. Apám jutott eszembe, akinek – akárcsak Craignak – bokszt és a focitudásomat köszönhetem. Ott volt aztán Mr. Martinez és Mr. Bennett, a tanárain a Bryn Mawrban: mindig meghallgatták a véleményem. És persze anya, a legbiztosabb támaszom, akinek az ébersége mentett meg

attól, hogy ottragadjak egy sivár második osztályos tanteremben. A Princetonon Czerny Brasuelltól kaptam sok-sok bátorítást, új szellemi utakat mutatott. Fiatal értelmiségiként, mások mellett, Susan Shertől és Valerie Jarrett-től tanultam meg, mit jelent dolgozó anyának lenni. Ők sok év után még mindig nagyszerű barátaim és munkatársaim, mindig nyitva volt az ajtajuk számomra, bíztak abban, hogy érdemes velem dolgozni.

Sokan e szereplők közül nem is ismerték egymást, nem volt lehetőségük soha találkozni, sőt néhányukkal én magam sem tartottam már a kapcsolatot. Ám számomra igen fontos konstellációt alkottak. Támogatóim voltak, segítők, akik hittek bennem. Az én saját gospelkórusom. Hangjuk végigkísért az utamon: „Gyerünk, kölyök, megcsinálod!”

Ezt soha nem felejtettem el. Különösen kezdő jogászként próbáltam meg visszaadni ebből valamit, ha tudtam, bátorítottam a tudásvágyat, komoly beszélgetéseket indítva fiatalokkal. Amikor jogi gyakornokok megkérdeztek a jövőjükkel kapcsolatban, szélesre tártam az irodám ajtaját, és megosztottam velük saját megtett utam részleteit, tanácsokat adtam nekik. Ha bárkinek útmutatás kellett vagy segítség a kapcsolatépítéshez, megtettem, amit csak tudtam. Később, már a Public Allies időszakában, első kézből láthattam a formálisabb mentori rendszer előnyeit. A saját bőrömmön tapasztaltam meg, milyen sokat jelent, ha valaki őszinte érdeklődést mutat tanulmányaink és fejlődésünk iránt, még ha csak napi tíz percről van is szó. Igenis számít, különösen a nőknek, különösen a kisebbséghez tartozóknak, mindenkinek, aki olyan csoporthoz tartozik, amelyen könnyű keresztülnézni.

Mindezek tudatában indítottam el a Fehér Házban egy vezetői-mentori programot. Washington D. C. teljes területéről választottam ki 20 tizedikes-tizenegyedikes középiskolás lányt. Havonta szerveztünk összejëveteleket, hol csak informális beszélgetéseket, hol terepmunkát, vagy pénzügyi ismeretekről, pályaaorientációról szóló szekcióüléseket. A találkozót szigorúan zárt ajtók mögött tartottuk, nehogy a lányok a média kereszttüzébe kerüljenek.

Minden tizenéves mellé került egy felnőtt nő mentorként, aki szoros személyes kapcsolatot alakított ki a diákkal, megosztotta vele az élettörténetét, támogatta. Mentor lett Valerie, Cris Comerford, a Fehér Ház első női főszakácsa és Jill Biden is. Továbbá a Keleti és Nyugati Szárny stábjaianak számos női vezetője. A lányok az iskolaigazgatók vagy a pályaválasztási tanácsadók ajánlása alapján kerültek a programba, és egészen a végzésig itt maradtak. Voltak közöttük katonacsaládok és bevándorlók gyerekei, volt egy tizenéves anyuka, és egy hajléktalanszállón élő lány. Csupa okos, kíváncsi, fiatal nő. Nem különböznek tőlem. Nem különböznek a lányaimtól. Láttam, ahogyan idővel barátságok szövődtek, ahogyan megtalálták az összhangot egymással és a körülöttük lévő felnőttekkel. Ültünk körben, és pattogatott kukoricát majszolgatva órákig beszélgettünk: a főiskolai-egyetemi felvételiokról, a testképükről, a fiúkról. Nem léteztek tabutémák. Nagyokat nevettünk. Őszintén reméltem, hogy e könnyedséget és a közösségi érzést elviszik magukkal, továbbá azt, hogy bátran beszélhetnek, és hogy meghallgatják őket.

Ugyanazt kívántam nekik, mint Sashának és Maliának:

vagyis, ha megtanulják a Fehér Házban otthonosan érezni magukat, utána már mindenhol magabiztosak legyenek, bármely asztalnál ülnek is, és hallassák majd a hangjukat bármiféle csoportban.

IMMÁR TÖBB MINT KÉT ÉVE ÉLTÜNK BUROKBAN. Amennyire tudtam, kerestem a lehetőségeket, hogy az elnökségből adódó határokat kijebb toljam. Megpróbáltuk nyitottabbá tenni a Fehér Házat, több embert hívni, különösen gyerekeket, abban bízva, hogy sikerül e magasztos helyet befogadóbbá tenni, a formaságokat és a tradíciókat némi vidámsággal oldani. Ha külföldi közjogi méltóságok érkeztek, elhívtuk a helyi iskolásokat, hogy emeljék a hivatalos fogadási ünnepség fényét, és kapjanak egy kis kóstolót az állami vacsorából. Ha zenészek érkeztek valamilyen esti előadásra, megkértük, hogy korábban jöjjenek, és tartsanak foglalkozásokat fiataloknak. Hangsúlyozni akartuk, hogy milyen fontos a gyerekek találkozása a művészetekkel. Megmutatni, hogy ez nem valamiféle luxus, hanem szükséges része az általános tanulmányaiknak. Jó volt látni, ahogy a középiskolások kortárs művészekkel keverednek. John Legenddel, Justin Timberlake-kel és Alison Krauss-szal. Vagy éppen a legendás Smokey Robinsonnal, Patti LaBelle-lel. Én pedig visszarepültem a gyerekkoromba. Felidéződött bennem, ahogyan szól a dzsessz Southside házában, a zongoraestek és Robbie nénikém Operett-műhelyei, a családi kirándulások a belvárosi múzeumokba. Pontosan tudtam, mit jelent a gyerekek fejlődése szempontjából a művészet, a kultúra. Otthon éreztem magam. Minden ilyen előadáson a leghátsó sorban ülve

ringatóztunk Barackkal, átadtuk magunkat a ritmusnak. Még anyám is – aki általában kerülte a nyilvános megjelenést –, ha zene szólt, mindig megjelent a földszinti termekben.

Szerveztünk táncos, költői és *spoken word*^[30] esteket, ahol a feltörekvő művészek bemutathatták új alkotásaikat. 2009-ben megrendeztük az első fehér házi *poetry jam* összejevetelt (ami inkább bemutató volt, mint verseny). Itt hallottam először egy fiatal zeneszerzőt, Lin-Manuel Mirandát, aki felállt, majd mindannyiunkat megdöbbsentett még csak készülő darabjának egy részletével, amelyet így jellemezett: „Konceptióalbum lesz egy olyan ember életéről, aki szerintem a hip-hop megtestesítője... Ő Alexander Hamilton pénzügyminiszter.”

Emlékszem, amikor kezét ráztunk, így szóltam hozzá: „Sok szerencsét ehhez a Hamilton-dologhoz!”

Szinte minden áldott nap százféle hatás ért bennünket. Ragyogás, kiválóság, pusztulás, remény. Mindez együtt, egymás mellett. Közben pedig volt két gyerekünk, akik megpróbálták az életüket valahogyan elválasztani az otthoni történésektől. Megtettem minden tőlem telhetőt, hogy se én, se a lányok ne szakadjunk el a mindennapi élettől. A célom most is, mint mindig, hogy ahol lehet, normalitásra leljek, hogy visszakerüljek a megszokott kerékvágásba. Foci- és lacrosse-szezonban a lányok számos meccsére elmentem, a pálya szélén a többi szülővel együtt drukoltam. Udvariásan elutasítottam, ha fényképezkedni akartak, de mindig örültem, ha cseveghettem kicsit. Miután Malia teniszezni kezdett, legtöbbször a pályák közelében diszkréten parkoló titkosszolgálati autó ablakán keresztül figyeltem a

mérkőzéseket, nehogy elvonjam a figyelmet. Csak akkor bújtam elő megölelni, amikor már befejezték a játékot.

Barack esetében azonban majdnem teljesen lemondunk a normális, szabadabb mozgás lehetőségéről. Ha tudott, részt vett a lányok iskolai rendezvényein, sporteseményeken, ám korlátozottak voltak a lehetőségei arra, hogy csak úgy elvegyüljön a tömegben, tekintettel a biztonságiak hangsúlyos jelenlétére. Tulajdonképpen éppen ez a láthatóság volt a lényeg: egyértelmű üzenetet küldeni a világnak, hogy az Egyesült Államok elnökének senki nem árthat. Érthető okokból ennek persze örültem. Az már kicsit sok volt viszont, ahogyan mindez ellehetetlenítette a család életének megszokott rítusait.

Ugyanezt gondolhatta Malia is, amikor egyszer Barack, ő és én Sasha egy iskolai rendezvényére tartottunk. Hármasban vonultunk át egy nagy, nyitott udvaron. Éppen a kint játszó óvodások mellett haladtunk el, mászókan lógtak, szaladgáltak mindenfelé a faforgáccsal felszórt területen. Nem vagyok biztos benne, hogy a kicsik észrevették-e az iskolaépületek tetején a titkosszolgálat feketébe öltözött mesterlövészosztagának tagjait jól látható géppisztolyaikkal. Malia azonban észrevette.

A mesterlövészekről az óvodásokra pillantott, majd az apjára bámult:

– Tényleg, apa? – vonta fel a szemöldökét. – Ez komoly?

Barack nem tehetett mást, elmosolyodott és vállat vont. Nem volt menekvés hivatása komolyságától.

Az igazat megvallva, egyikünk sem lépett ki soha a burokból, az velünk mozgott folyamatosan, mindegyikünkkel külön-külön. A titkosszolgálattal történt kezdeti

megállapodásaink alapján Sasha és Malia már eljártak például a barátnőik bát micváira^[31], autót mostak az iskolai pénzgyűjtő akció keretében, sőt néha még plázázní is mentek, persze mindig ügynökökkel és gyakran anyával a nyomukban. De legalább mobilak lehettek, mint a társaik. A Sasha biztonságára figyelők közül Beth Celestini és Lawrence Tucker – akit mindenki csak L. T.-nek szólított – kedvelt, állandó „bútordarabjai” lettek a Sidwellnek. A szünetekben a gyerekek könyörögtek L. T.-nek, hogy lökje meg őket a hintán, a családok pedig gyakran küldtek külön az ügynököknek pluszadag muffint az iskolai születinapozásokkor.

Idővel mindannyian közel kerültünk a biztonságiakhoz. Akkoriban Preston Fairlamb volt a személyes testőröm. Allen Taylor, aki a kampány során dolgozott mellettem, később tért csak vissza. Amikor nyilvános helyen tartózkodtunk, szótlanul és éberén figyeltek, a kulisszák mögött vagy repülőúton azonban felengedtek, sztoriztak, vicceket meséltek. Tréfásan „pókerarcú lágyszívűeknek” hívtam őket. A sok ezer együtt megtett kilométer alatt valódi barátok lettünk. Velük gyászoltam a veszteségeiket, ünnepelem, ha a gyerekeik fontos mérföldkőhöz értek. Mindig tisztában voltam a feladatuk komolyságával, és nem gondoltam soha magától értetődőnek, hogy mennyi mindent hajlandók feláldozni a biztonságomért.

Hasonlóan a lányokhoz, én is megpróbáltam a hivatalos életemmel párhuzamosan valamiféle magánéletet kialakítani. Rájöttem, hogy ha szükségem van rá, lehet kicsit észrevétlennek maradni. Sokat segített ebben a titkosszolgálat, hajlandók voltak ugyanis rugalmasan kezelni egy-két dolgot. Megengedték, hogy

autókonvoj helyett visszafogottabb biztonsági kíséret mellett egy jelöletlen kisbuszban utazzam. Időről időre sikerült villámvásárlásokat tartanom: bementem, és már jöttem is ki, mielőtt bárki ténylegesen észrevett volna. Miután Bo szakszerűen kibelezte és szétszaggatta a személyzet által vásárolt utolsó kutyajátékot is, egyik reggel személyesen kísértem el a vásárlásainkat intéző segítőnket az alexandriai PetSmartba. Nagyon élveztem a csodás anonimitást arra a rövid időre, amíg a legjobb rágókákat kerestem Bónak, aki mellettem a pórázon ugyanígy örült az újdonságnak.

Kisebbfajta győzelemként, a szabad akarat megnyilvánulásaként éltem meg minden olyan alkalmat, amikor felhajtás nélkül mentem valahová. Aprólékos, a részletekre odafigyelő személyiség voltam, és még nem felejtettem el, micsoda élvezet kipipálgatni a bevásárlólista tételeit. Úgy fél évvel a PetSmart-os kaland után volt egy újabb szédületes áruházi futásom, baseballsapkában, napszemüvegben a helyi Targetben. A biztonságiak rövidnadrágot és tornacipőt vettek fel, eltették a fülhallgatókat, és mindent megtettek, hogy ne tűnjön fel, ahogy engem és az asszisztensemet, Kristin Jonest végigkísérik az áruházon. Az összes soron végimentünk. Vettem néhány Oil of Olay arckrémot és új fogkeféket. Kristinnek mosószert és illatosító kendőket a szárítógépbe. Találtam játékokat Sashának és Maliának. És jó néhány év óta először végre én választhattam Baracknak az üdvözlőkártyát a házassági évfordulónkra.

Örömmámorban úszva tértem haza. Néha a legkisebb dolgok is óriásinak tűnhetnek.

Ahogy telt az idő, új élményekkel gazdagítottam a napi rutint. Elkezdtem barátokkal találkozni: rendszeresen jártunk étterembe vacsorázni vagy mentem vendégségbe hozzájuk. Néha a parkban kószáltam, máskor nagy sétákat tettem a Potomac folyó partján. Előttem is, utánam is ügynökök jöttek, alig észrevehetően, viszonylag távol tőlem. Később edzésekre is kijártam a Fehér Házból. Beugrottam a belvárosi SoulCycle terembe vagy a Solidcore stúdióba. Az utolsó percekben érkeztem, hogy ne okozzak zavart, és a lehető legkorábban távoztam. Rájöttem azonban, hogy a legfelszabadítóbb mozgásforma számomra a síelés. Nem sokat tudtam róla, ám gyorsan a szenvedélyemmé vált. Ottlétünk első két évében szokatlanul kemény volt a tél Washingtonban: ezt kihasználva néhány napos túrákat tettünk a lányokkal és a barátainkkal. A Gettysburg mellett fekvő – találóan Szabadság-hegységnek nevezett – nem túl nagy sípályán sisakkal, sálban, síszemüvegben bármilyen tömegben elvegyülhettünk. Miközben siklottam lefelé a pályákon, a szabadban voltam, mozogtam, és nem ismertek fel. Mindezt egyszerre! Úgy éreztem, repülök.

Ez az elvegyülés sokat jelentett. Valójában mindent. Lehetőséget arra, hogy érezzem, megmaradtam önmagamnak, történelmi kitérőnk közben is Michelle Robinson vagyok a South Side-ről. A régi életemet összefűztem az újjal, a személyes aggodalmaimat a közéleti tevékenységgel. Lett néhány új barátom Washingtonban. A lányok osztálytársainak anyukái, vagy akiket a fehér házi teendőim során ismertem meg. Ezeket a nőket nem igazán érdekelte a vezetéknevem és a lakcímem,

inkább az, milyen ember vagyok. Vicces, milyen gyorsan meg lehet állapítani valakiről, hogy önmagunkért van velünk, vagy csak valamiféle érdekből. Időnként beszélgettünk erről vacsoránál Barackkal és a lányokkal. Arról, hogy néhányan – gyerekek, felnőttek egyaránt – mindannyiunk baráti körének pereméről kicsit túl lelkesnek tűntek. Azt mondtuk rájuk, „szomjasak”.

Sok évvel ezelőtt megtanultam már, hogy az igaz barátokat nem szabad elengedni. Még mindig erősen kötődtem például azokhoz a nőkhöz, akikkel annak idején a szombati játszópártikra összegyűltünk Chicagóban, még a gyerekek pelenkás korszakában. Az etetőszékben ülő kicsik vidáman dobálóztak az étellel, mi pedig a fáradtságtól sírni tudtunk volna. Ezek a barátnők tartottak egyben: beugrottak a közértbe, ha nem volt időm vásárolni, összeszedték a lányokat a balettről, amikor elmaradásom volt a munkában, vagy csak egy kis pihenésre volt szükségem. Sokan még repülőre is szálltak, hogy a kampány nem igazán vonzó állomásain velem legyenek, érzelmi támogatást nyújtsanak, amikor a leginkább kellett. A nők közötti barátságok köztudottan ezekhez hasonló ezernyi apró kedvességből állnak össze. Oda-vissza, oda-vissza.

2011-ben ismét hozzáfogtam tudatosan dolgozni a barátságaimon, megpróbáltam összehozni a régi barátokat az újakkal. Egy-két havonta körülbelül egy tucat legközelebbi barátot meghívtam hétvégére Camp Davidbe, a Washingtontól közel száz kilométerre, az észak-marylandi hegyekben fekvő nyári táborszerű, erdei elnöki rezidenciára. Az összejöveteleinket „kiképzőtábornak” hívtam, részben azért,

mert erővel rávettem mindenkit, hogy naponta eddzenek velem (egyszer megpróbáltam a bort és a rágcárnivalókat betiltani, de ezt gyorsan megvétőzták), leginkább azonban a barátsággal kapcsolatos szigorú elképzeléseimet tükrözte az elnevezés.

A barátaim mind túlvállalásra hajlamos, önmegvalósító emberek, közülük sokan programokkal teli családi élettel és komoly munkahelyi teendőikkel. Tudtam, hogy nem mindig könnyű elszabadulniuk. De éppen ez volt a dolog egyik lényege. Mindannyian feláldoztuk magunkat a gyerekeinkért, a társainkért, a munkánkért. Az egyensúlykeresés éveit során megtanultam, hogy érdemes néha, e prioritásokkal nem foglalkozva, egy kicsit csak magunkkal törődni. Boldogan vállaltam fel a dolgot a barátaim nevében is. Okot – és hagyományt – teremtettem egy nagy csapat nő számára, hogy gyerekeik, férjük és kollégáik felé fordulva így szóljanak: „Bocs, srácok, ezt most magamért teszem.”

A „kiképzőtábori” hétvégéken lehetőségünk nyílt elvonulni, egymásra hangolódni, feltöltődni. Az erdővel körülvett, hangulatos faházakban laktunk, mindenütt golfautók és biciklisek. Kidobósoztunk, négyütemű fekvőtámaszokat csináltunk, jóga gyakorlatokat végeztünk. Időnként néhány fiatalabb stábtagomat is elhívtam. Fura volt látni a hatvanas éveik végén járó Susan Shert pókmászásban a földön a huszonvalahány éves rendezvényszervezőm – főiskolás korában nagy amerikai focista – MacKenzie Smith mellett. A Fehér Ház szakácsai mindenféle egészséges ételeket főztek. A gyakorlatokat az edzőm, Cornell felügyelte, no meg a haditengerészet számos gyerekarcú tisztje, akik

„asszonyomnak” szólítottak bennünket. Sokat edzettünk, mellette pedig beszélgettünk, beszélgettünk, beszélgettünk. Megosztottuk egymással a gondolatainkat és a tapasztalatainkat, tanácsot adtunk, vicces sztorikat meséltünk, vagy csak egyszerűen biztosítottuk róla azt, aki éppen rászorult, hogy nem ő az egyetlen, aki szörnyen viselkedő kamaszt nevel, vagy nem bírja a főnökét. Sokszor pusztán az, hogy meghallgattuk a másikat, erős támaszt nyújtott. Aztán, amikor a hétvége elmúltával elbúcsúztunk egymástól, megfogadtuk, hogy hamarosan mind újra itt leszünk.

A barátaim tesznek teljessé, mindig így volt ez, így is lesz örökké. Jókedvre derítettek, ha leverte vagy csalódott voltam, ha éppen kevesebbet tudtam Barack közelében lenni. Megerősítettek, ha nyomasztóan hatottak rám a folyamatos bírálatok, amelyek mindent sorra vettek: a körömlakkom színétől a csípőméretemig mindent szétcincáltak és megvitattak nyilvánosan. A barátok segítettek túlélni az időnként minden előjel nélkül érkező felkavaró, óriási hullámokat.

2011 májusának első vasárnapján két barátnőmmel egy belvárosi étterembe mentünk vacsorázni, Barack és a lányok – anyára bízva – otthon maradtak. Az a hétvége különösen fárasztó volt. Aznap délután Barackra összefoglaló anyagok özönét zúdították, a szombat estét pedig a Fehér Ház tudósítóinak hagyományos gálavacsoráján töltöttük. Barack a beszédében tett néhány vicces célzást Donald Trump tévés karrierjére a „Celebrity Apprentice” című show-műsorban, és a Barack születési helyével kapcsolatos teóriáira. Trump jelen volt, bár ahol én ültem, onnan nem lehetett látni. Amíg Barack

beszért, a hírműsorok kamerái ráközelítettek: pókerarccal rágózott.

A vasárnap esték rendszerint csendesen, szabadon teltek. A lányok az egész hétvégi sportesemények és társas programok után már elfáradtak. Barack – ha szerencséje volt – néha bepréselt a napba egy kör golfot az Andrews légi támaszpont pályáján. Nagyon megnyugtatta.

Aznap este, a barátnőimmal töltött vacsora után, 10 óra körül értem haza. A kapuban egy inas köszöntött, ahogyan mindig. Már akkor sejthettem, hogy valami történt, mert érzékeltem, hogy a földszinti nyüzsgés eltér a normálistól. Megkérdeztem az inast, tudja-e, merre van az elnök.

– Úgy gondolom, fent, asszonyom – válaszolta. – A nemzethez készül szólani.

Így jutott tudomásomra, hogy végre megtörtént. Tudtam, hogy egyszer eljön ez a pillanat, de pontosan nem sejtettem, hogyan játszódik majd le. Az elmúlt két napban megpróbáltam teljesen normálisan viselkedni, eljátszottam, hogy nem tudom, hogy valami fontos és veszélyes dolog fog történni. A hírszerzés több hónapnyi kutatómunkája, sok-sok hét aprólékos előkészítés, biztonsági megbeszélés, kockázatelemzés és a kiélezett végső döntés után a Fehér Háztól több mint 11 ezer kilométerre, a pakisztáni Abbotábádban az éj leple alatt az Egyesült Államok haditengerészetének elitalakulata, a Navy SEALs megrohamozott egy rejtélyes épületegyüttest. Oszáma bin Ládent keresték.

A rezidencia halljában voltam, amikor Barack kijött a hálósobából. Öltönyt viselt és bordó nyakkendőt. Látszott,

hogy igencsak dúlt benne az adrenalin. Hónapok óta cipelte a döntés súlyát.

– Elkaptuk – mondta. – Nem sérült meg senki.

Megöleltük egymást. Oszáma bin Ládent megölték. Nem vészett oda egyetlen amerikai sem. Barack mérhetetlen kockázatot vállalt – az elnöki székébe kerülhetett volna, ha valami balul sült el –, de minden rendben ment.

A hír bejárta a világot. Emberek özönlöttek el a Fehér Ház körüli utcákat, kitódultak az éttermekből, hotelekből, lakásokból. Az éjszakai levegőt üdvívalgás, éljenzés töltötte be. Az ujjongás úgy felerősödött, hogy felkeltette Maliát, pedig hálószobájának golyóálló üvege elvileg minden külső zajt kizár.

Aznap éjjel azonban nem létezett kint és bent. Szerte az országban a városok lakói mindenhol az utcára özönlöttek, azzal az érthető vággyal, hogy közel legyenek egymáshoz. Nemcsak a hazaszeretet láncolt össze bennünket, hanem a szeptember 11-én ránk köszöntő közös gyász és az újabb támadásoktól való évek óta tartó félelem is. Azokra a katonai támaszpontokra gondoltam, ahol jártam, a katonákra, akik azért küzdöttek, hogy sérüléseikből felépüljenek. A családokra, amelyek a haza védelme érdekében távoli helyekre küldték szeretteiket. A több ezer gyerekre, akik azon a rettenetes, szomorú napon elvesztették a szüleiket. Tudtam, hogy egyetlen veszteség sem visszavonható. Senkinek a halálával sem lesz soha pótolható egy élet. Abban sem vagyok egészen biztos, hogy bárkinek a halála ok lehet az ünneplésre. Ám akkor éjszaka Amerika a felszabadultság pillanatát élte át. A túlélést és a megújulás lehetőségét köszöntötte.

Úgy tűnt, száguld velünk az idő, lehetetlen mérni vagy nyomon követni. Minden egyes nap telis-tele programokkal. A Fehér Házban eltöltött összes hetünk, hónapunk, évünk agyonzsúfolva telt. Mire péntek lett, alig tudtam visszaemlékezni, mivel telt a hétfő és a kedd. Néha a vacsoránál azon gondolkodtam, hol és hogyan ebédeltem. Még mostanra sem dolgoztam fel teljesen. Túl gyorsan történt minden, átgondolásra, töprengésre éppen hogy jutott idő. Egyetlen délutánba is beleférfhetett jó pár hivatalos esemény, számos megbeszélés és még egy fotózás is. Lehet, hogy egy nap alatt több államban is megfordultam, vagy 12 ezer emberhez szóltam, esetleg négyszáz gyerekkel terpeszben ugráltam a South Lawn gyepén, utána pedig az esti fogadásra elegáns ruhát öltöttem. A kevésbé sűrű, hivatalos programoktól mentes napokat Sashára és Maliára, az ő életükre próbáltam fordítani, mielőtt újraindult a verkli. Frizura, smink, gardróbszoba. Vissza a nyilvánosság örvényébe.

Ahogy közeledett Barack 2012-es újraválasztása, úgy éreztem, nem tudok és nem szabad leállni. Kegyelmi állapotban léteztem. Gyakran gondoltam rá, kinek mivel tartozom. Egyfajta történelmet cipeltem magammal, de nem az elnökök és first ladyk történelmét. Soha nem volt annyi közöm John Quincy Adamshez, mint Sojourner Truth emberi jogi aktivistához, és

nem hatott meg úgy Woodrow Wilson, mint a rabszolgaság eltörléséért harcoló Harriet Tubman. Eleanor Rooseveltt vagy Mamie Eisenhower tevékenységénél közelebb álltak hozzám Rosa Parks és Coretta Scott King polgárjogi küzdelmei. Anyám és nagyanyáim történelmével együtt hordoztam magammal az ő történeteiket is. E nők közül senki még csak elképzelni sem tudott volna olyan életet, amelyet most én élek, de bíztak benne, hogy kitartásuk valami jobbat eredményez majd egy hozzám hasonló utódjuknak. Úgy akartam létezni a világban, hogy azzal kifejezzem a megbecsülésemet a harcaikért.

Nyomásként éltem meg mindezt, hajtóerőként, hogy ne rontsak el semmit. Bár népszerű first ladyként gondoltak rám, nem tehettem róla, megrémültem, ha olyanok bíraltak, akik a børszínem alapján ítélték meg. Ezért aztán a beszédeimet újra és újra elpróbáltam az irodám sarkába felállított sugógép segítségével. A rendezvényeink sikeressége érdekében keményen fogtam a programszervezőket és az előkészítő stábot. Még szigorúbb voltam a politikai tanácsadókkal, hogy tovább növeljük a Let's Move! és a Joining Forces programok ismertségét. Arra koncentráltam, hogy semmilyen lehetőséget ne hagyjak ki, időnként azonban levegőt venni is elfelejtettem.

Tudtuk Barackkal, hogy a kampány előttünk álló hónapjai több utazást, számtalan megbeszélést és pluszgondokat hoznak majd. Képtelenség volt félretenni az újraválasztás miatti aggodalmakat. A költségek óriásiak voltak. (Barack és a republikánus elnökjelöltnek választott volt massachusettsi kormányzó, Mitt Romney végül egyaránt egymilliárd dollár felett költött a kampány során.) És óriási volt a felelősség is.

Mindenre hatással lesz a választás: az új egészségbiztosítási rendszer sorsára, arra, hogy Amerika csatlakozik-e a klímaváltozás visszaszorításával kapcsolatos globális törekvésekhez. A megtett lépések még csak most kezdték éreztetni hatásukat. Mindenki, aki a Fehér Házban dolgozott, bizonytalan helyzetbe kényszerült: nem tudtuk, lesz-e második ciklus. Megpróbáltam nem is gondolni arra az eshetőségre, hogy Barack elveszíti a választást. Ennek ellenére mindketten cipeltük magunkban a félelem csíráját, csak éppen egyikünk sem mert beszélni róla.

2011 nyara végül különösen sok nehézséget hozott Baracknak. A kongresszus néhány önfejű republikánusból álló csoportja nem adott felhatalmazást új államkötvények kibocsátására. Pontosabban csak akkor támogatta volna az adósságplafon megemeléséként is ismert, többnyire rutinjelzésnek számító kibocsátást, ha Barack végrehajt egy sor fájdalmas kiadáscsökkentést a társadalombiztosítás és az egészségügyi ellátás terén (például a Medicaid és a Medicare kormányzati programokkal összefüggésben). Erre azonban nem volt hajlandó, mivel így éppen a legrosszabb helyzetben lévőket sújtotta volna leginkább. Eközben a Munkaügyi Minisztérium által közzétett havi foglalkoztatási adatok egyenletes, de lassú növekedést mutattak, ami arra utalt, hogy ugyan közeledik a kilábalás a 2008-as válságból, ám még mindig nem tart ott az ország, ahol kellene. Sokan Barackot hibáztatták. Az Oszáma bin Ládén halálát követő megkönnyebbülés hatására támogatottsága meredeken emelkedett – ezt az elnöki teljesítménnyel elégedettek száma mutatja –, sőt kétéves csúcsra

ért. Alig néhány hónappal később azonban, az adósságplafonnal kapcsolatos viták és az újabb recessziótól való félelem következtében, a mutatószám a valaha mért legalacsonyabb szintre süllyedt.

Amikor az egész zűrzavar elkezdődött, éppen Dél-Afrikába repültem, a hónapokkal korábban megtervezett jószolgálati útra. Akkor ért véget a tanév, ezért Sasha és Malia, továbbá anya is velem tudtak jönni, és Craig tizenéves gyerekei, Leslie és Avery. Felkértek, hogy tartsak vitaindító előadást az Egyesült Államok által szponzorált, fiatal afrikai női vezetőknek szóló fórumon. Emellett több, az egészséggel és az oktatással összefüggő közösségi esemény is szerepelt a programunkban. Meglátogattunk helyi vezetőket és az amerikai konzulátusok dolgozóit. Végezetül rövid látogatást tettünk Botswanába, találkoztunk az elnökkel, majd megálltunk egy közösségi HIV-kórháznál. Mielőtt hazaindultunk, egy rövid szafarin is részt vettünk.

Nem kellett hozzá sok idő, hogy mindannyiunkat magával ragadjon Dél-Afrika lendülete. Johannesburgban megnéztük az Apartheid-múzeumot, gyerekekkel táncoltunk, olvastunk a város északi, feketék lakta negyedének egyik közösségi központjában. Egy fokvárosi footballstadionban közösségszervezőkkel és egészségügyi dolgozókkal találkoztunk, akik a fiatalok által látogatott sporteseményeket használták fel arra, hogy a HIV/AIDS-fertőzéssel kapcsolatban oktassák az ifjúságot. Megismerkedtünk Desmond Tutu érsekkel. A dél-afrikai apartheid elleni mozgalom híres aktivista teológusa 79 éves volt akkor: domborodó mellkas, csillogó

szemek és kirobbanó nevetés. Amikor meghallotta, hogy a sportcsarnokban a testmozgást népszerűsítém, ragaszkodott hozzá, hogy együtt fekvőtámaszozzunk egy nagy csapat gyerek éljenzése közepette.

A Dél-Afrikában töltött néhány napban úgy éreztem, lebegek. Nagyon távoli volt már az első kenyai utam, 1991-ben, amikor a helyi mikrobusszal, a matatuval utazgattunk, és Auma lerobbant Volkswagenjével jártuk a poros utakat. Az időeltolódás mellett valami mélyebb, örömteli érzés támadt bennem. Mintha a kultúra és a történelem nagyobb ellenáramába léptünk volna, amely hirtelen egy szélesebb idősíkban a saját kicsinységünkre hívta fel a figyelmet. Néztam annak a 76 fiatal nőnek az arcát, akiket a közösségükben végzett fontos tevékenységük miatt választottak ki a vezetői fórumra. A könnyeimmel küzdöttem. Reményt adtak. A lehető legjobb értelemben öregnek éreztem magam. Akkor Afrika lakosságának 60%-a 25 év alatti fiatalokból állt. Itt vannak ezek a nők – mind 30 év alattiak, többen még csak tizenhat évesek –, és nonprofit szervezeteket hoznak létre, vállalkozni tanítják nőtársaikat, és sokszor a börtönt kockáztatják azzal, hogy a kormányzati korrupcióról írnak. Most pedig kapcsolatba léptek egymással, tanulnak és bátorságot merítenek egymás tetteiből. Reméltem, hogy ez csak még tovább növeli erejüket.

A legfantasztikusabb pillanat viszonylag korán, már az utazás második napján érkezett. A Nelson Mandela Alapítvány johannesburgi székhelyére látogattam a családdal. Éppen Graça Machellel, a híres humanitárius aktivistával, Mandela feleségével találkoztunk, amikor hírért vettük, hogy

Mandela maga is szívesen üdvözlne minket közeli otthonában.

Persze azonnal indultunk. Nelson Mandela 92 éves volt akkor. Az év elején tüdőproblémái miatt kórházban kezelték. Úgy tudtam, ritkán fogad vendégeket. Hat évvel korábban Barack még szenátorként találkozott vele, amikor Mandela Washingtonban járt. Azóta függött az irodája falán a kettőjükről készült, bekeretezett fénykép. Még a lányok is felfogták, micsoda nagy dolog ez. Sasha 10, Malia éppen 13 éves volt akkor. Sőt, az én örökké nyugodt anyám is izgatottnak tűnt kissé.

Nem volt élő ember a Földön, aki nagyobb hatással lett volna a világra, mint Nelson Mandela. Legalábbis az én mércém szerint. Az 1940-es években, még fiatalemberként lépett be az Afrikai Nemzeti Kongresszusba (African National Congress), és kezdett bátor harcot a teljesen fehér dél-afrikai kormányzat és a merev rasszista politikusok ellen. 44 évesen aktivista tevékenységéért bilincsbe verve börtönbe vetették. 1990-ben, 71 évesen szabadult. Sok barátját megkínózták vagy meggyilkolták az apartheid rendszerben. A nélkülözés és az elszigeteltség 27 éve után Mandela képes volt harc helyett tárgyalni a kormány vezetőivel, és így megalapozni a csodálatos, békés átmenetet a valódi demokratikus rendre Dél-Afrikában, amelynek ő lett az első elnöke.

Mandela egy lombos külvárosi utcában élt. Mediterrán stílusú otthon bújt meg a vajszerű betonfalak mögött. Magas fákkal árnyékolt udvaron kísért át minket Graça Machel a házig, ahol egy széles, napsütötte szobában, egy karosszékekben ült a férje. Gyér, őszes haja volt, barna batikolt inget viselt, ölébe

fehér pokrócot terítettek. Mindenféle életkorú rokonok vették körül, mind lelkesen üdvözöltek bennünket. Volt valami a szoba ragyogásában, a családtagok bőbeszédűségében és a családfő hunyorító mosolyában, ami nagyapám South Side-i házára emlékeztetett gyerekkoromból. Feszülten érkeztem, de ettől megnyugodtam.

Igazság szerint nem vagyok benne biztos, hogy maga Mandela tökéletesen felfogta-e, hogy kik vagyunk és miért jöttünk. Idős ember volt, a figyelme elkalandozott, rosszul hallott.

– Ő itt Michelle Obama – Graça Machel a füléhez hajolt. – Az Egyesült Államok elnökének felesége!

– Ó, de kedves – mormolta Nelson Mandela. – Kedves.

Őszinte érdeklődéssel nézett rám, pedig tulajdonképpen akárki lehettem volna. Nyilvánvalónak tűnt, hogy mindenkivel, akivel találkozik, hasonlóan melegszívű. Beszélgetésem Mandelával csendes és bensőséges volt, talán éppen a csendessége miatt lett olyan mélyreható. Életének jelentékeny szavait már többnyire kimondta – a beszédei, a levelei, a könyvei és a tiltakozó dalai nemcsak a saját, de az emberiség egészének történetébe bevéődtek. Abban a néhány pillanatban, amíg vele voltam, megéreztem mindezt. A méltóságot és a szellemet, amely olyan helyen segített megvalósítani az egyenlőséget, ahol soha korábban nem létezett.

Még akkor is Mandelára gondoltam, amikor öt nappal később repültünk haza az Egyesült Államokba. A hosszú, sötét éjszakában északnak majd nyugatnak tartva, az Atlanti-óceánon átkelve elhagytuk Afrikát. Malia és Sasha kényelmesen

betakarózva feküdtek az unokatestvéreik mellett, anyám is egy közeli ülésen szundikált. Távolabb a személyzet és az ügynökök filmet néztek, aludni készültek. Duruzsoltak a motorok. Egyszerre éreztem magam egyedül is meg nem is. Hazafelé tartottunk – az otthont jelen esetben az ismeretlen ismerős Washington D. C. jelentette. A fehér márványt és az egymásnak feszülő ideológiákat, mindent, amiért meg kell harcolni és amit el kell nyerni. A vezetői fórum fiatal afrikai asszonyaira gondoltam. Mindannyian visszafelé tartanak a saját közösségeikhez, hogy ismét dolgozni kezdjenek, és kitartsanak, akármilyen zűrzavarral szembesülnek is.

Mandela börtönbe került az elveiért. Nem láthatta felnőni a gyermekeit, és több unokájának felcseperedését sem. De nincs benne keserűség. Hitt abban, hogy egyszer csak megmutatkozik majd országa jobb arca. Dolgozott és várt, türelmesen és eltántoríthatatlanul figyelte, mi történik.

Ezzel a szellemiséggel tértem haza. Az élet arra tanított, hogy a haladás, a változás lassan megy végbe. Nem két vagy négy év alatt, sokszor egy élet is kevés. Elvetjük a fejlődés magvait, és talán soha nem láthatjuk a termést. Türelmesnek kell lennünk.

2011 ŐSZÉN BARACK MUNKAHELYTEREMTŐ törvénycsomagot nyújtott be, amely állások ezreit hozta volna létre, részben azért, hogy forrást biztosít az államoknak több tanár, rendőr, mentős, tűzoltó, katasztrófavédelmi és terrorelhárítási szakember alkalmazásához. A republikánusok háromszor utasították el a tervezetet, még a szavazást sem támogatták.

„Az egyetlen és legfontosabb célunk, hogy Obama csak egy ciklust töltsön az elnöki poszton” – nyilatkozta egy újságírónak egy évvel korábban Mitch McConnell, a szenátusi kisebbség vezetője, amikor pártja terveiről beszélt.

Ennyire egyszerű. A republikánus kongresszus Barack bukását helyezte mindenek fölé. Nyilvánvalónak tűnt, hogy nem számít nekik sem az ország jóléte, sem pedig az a tény, hogy az embereknek munkahelyekre van szükségük. Számukra a saját hatalmuk volt az első.

Én ezt demoralizálónak, dühítőnek, néha lesújtónak találtam. Persze, ez a politika, de ebben a csökönyös, cinikus formában jól láthatóan semmilyen távlati célhoz nem volt köze. Én érezhettem olyasmit is, amit Barack nem engedhetett meg magának. Bezárta őt a munkája, legtöbbször bátran, a zökkenőkön túljutva, ha lehetett, kompromisszumokat kötve, ragaszkodott a józan észhez. A „valahogy csak lesz” típusú optimizmus vezérelte mindig. Immár 15 éve dolgozott a politikában. Úgy gondoltam rá, mint egy öreg rézedényre – kikezdte a tűz, sérült is itt-ott, de még mindig fényes.

A 2011 őszén megkezdett kampánykörutak gyógyírként hatottak ránk. Elmeheztünk Washingtonból, és visszatérhettünk az országban mindenfelé élő közösségekhez. Richmondban vagy Renóban például kezét rázhattunk a támogatóinkkal, megölelhettük őket. Meghallgattuk az ötleteiket és aggodalmaikat. Lehetőségünk volt a kisemberek, a nép energiáját érezni, ami mindig is központi eleme volt Barack demokráciaeszméjének. Arra is jó volt, hogy eszünkbe juttatta: az amerikai polgárok sokkal kevésbé cinikusak, mint választott

vezetőik. Arra kellett rávennünk őket, hogy vegyék a fáradságot és menjenek el szavazni. Csalódott voltam, hogy emberek milliói maradtak távol a 2010-es időközi választásokról, és ezzel aktívan hozzájárultak a kongresszus megosztottságához, amelyben így alig lehetett törvényeket hozni.

E gondok ellenére sok reménykeltő dolog is történt. 2011 végére az utolsó amerikai katona is elhagyta Irakot. Fokozatos leszerelés zajlott Afganisztánban. Az egészségügyi ellátás kiterjesztését célzó törvény legfontosabb rendelkezései hatályba léptek: a fiatalok mostantól tovább maradhattak a szüleik társadalombiztosítása alapján ellátottak, illetve elejét vette, hogy a biztosítóvállalatok életkor és egyéb szempontok alapján hátrányos megkülönböztetést alkalmazzanak megbiztosítások esetén. Mindez előremutató, emlékeztettem magam: lépések egy hosszabb úton.

Még ha egy komplett politikai párt fogott is össze, hogy lássa Barack bukását, nem volt más választásunk, mint hogy optimisták maradjunk, és menjünk tovább. Ugyanaz a helyzet, mint amikor az a sidwellbeli anyuka megkérdezte Maliát, nem retteg-e az életéért teniszedzés közben. Mi mást tehetünk, mint hogy kiállunk, és ütjük a labdát?

Dolgoztunk tehát. Mindketten. Én a projektjeimnek szenteltem magam. A Let's Move! kampány égisze alatt újabb eredményeket értünk el. A csapatommal meggyőztük a Darden Restaurantsot – az Olive Gardenhez és a Red Lobsterhez hasonló nagy étteremláncok mögött álló anyacéget –, hogy változtassanak ételkínálatukon és az elkészítési módokon is. Ígéretet tettek az étlapok átalakítására, a kalória- és a

sómennyiség csökkentésére, és arra, hogy a gyerekmenükben egészségesebb ételeket szolgálnak fel. Felkerestük a nagyvállalat vezetőit, hogy – a lelkiismeretükre és a gazdasági érdekükre hivatkozva – meggyőzzük őket, hogy az amerikai étkezési kultúrában éppen változás zajlik, és nekik is jó üzlet, ha egy lépéssel az események előtt járnak. A Darden Amerikában évi 400 millió adag ételt szolgál fel. Ilyen arányok mellett valódi hatása lehet még egy kis változtatásnak is, mondjuk, ha eltávolítják az ínycsiklandó, jeges üdítők fotóit a gyerekétlapokról.

Egy first lady hatalma fura dolog – ugyanolyan képlékeny és megfoghatatlan, mint maga a pozíció. Mégis megtanultam, hogyan hasznosítsam. Nem voltam végrehajtó hatalom, nem rendelkeztem a hadsereg felett, nem volt közöm a hivatalos diplomáciához. A hagyomány megkövetelt részemről egyfajta kedves visszafogottságot. Csodáljam rajongva az elnököt, és inkább hízelegve, de semmiképp se kérdőre vonva forduljak a nemzethez. Rájöttem azonban, hogy hatásosabb ennél, ha a rám irányuló reflektorfényt óvatosan használni kezdem. Különlegességemből fakadt a befolyásom: egy fekete first lady, értelmiségi nő, kisgyerekes anya. Úgy tűnt, az emberek mindent tudni akarnak a ruhámról, a cipőmről, a frizurámról. Én pedig úgy éreztem, azt is látniuk kell, hová jutottam és miért. Megtanultam összekapcsolni az üzenetemet a kinézetemmel, így aztán képes voltam irányítani az amerikaiak tekintetét. Felvettem egy érdekesebb ruhát, elsütöttem néhány poént, és máris lehetőségem volt úgy beszélni a gyermekétkek sótartalmáról, hogy nem voltam rettenetesen unalmas.

Nyilvánosan gratuláltam, ha egy cég a katonai közösségből szerződött munkavállalókat. Ledobtam magam a földre, amikor a Let's Move! kampány során élőben közvetítették fekvőtámasz-párbajomat Ellen DeGeneres humoristával (nyertem egyébként, és jutalmam az örök kárörvendés joga).

Átlaggyerek voltam, és ez most sokat jelentett. Időnként Barack „Mari néniként” emlegetett, amikor megkért, hogy mérlegeljek egy-egy kampányszlogent vagy stratégiát. Tudta, hogy örömmel mártózom meg a tömegkultúrában. Megjártam ugyan olyan exkluzívabb helyeket, mint a Princeton vagy a Sidley & Austin, és mostanában alkalmanként gyémántot és estélyi ruhát hordok, de még mindig olvasom a *People* magazint és szeretem a jó tévés vígjátékokat. Inkább nézem Oprah Winfrey és Ellen DeGeneres műsorait, mint hogy a „Meet the Press” vagy a „Face the Nation” hírműsorokra kapcsoljak, ráadásul mind a mai napig kevés dolog szerez akkora örömet, mint egy óriási üdvitalgás a „Nagy házalakítás” show-ban.

A lényeg tehát, hogy megláttam azokat a lehetőségeket, ahogyan az amerikaiakkal kapcsolatot lehet létesíteni, és amelyeket Barack és a tanácsadói nem mindig vettek észre – legalábbis kezdetben. Ahelyett, hogy a hagyományos, nagy újságoknak és tévécsatornák műsorainak adtam volna interjúkat, inkább befolyásos „blogger anyákkal” ültem le beszélgetni, akiknek a véleménye igen sok nőt ért el. Figyeltem, hogyan kommunikálnak a fiatalabb munkatársaim a telefonjukon, láttam Maliát és Sashát, hogyan jutnak hírekhez, hogyan csetelnek az osztálytársaikkal a közösségi médián keresztül, és felismertem, hogy ez is egy lehetőség a jelenlétre.

2011-ben fabrikáltam az első Twitter-üzenetemet: a Joining Forces kampányt népszerűsítettem, utána pedig csak figyeltem, hogyan cikáznak a szavaim keresztül az ismeretlen, határtalan éteren, ahol az emberek mind több és több időt töltöttek.

Valóságos reveláció volt. Minden ízében. Láttam, hogy az én finom hatalmam nagy erő is lehet.

Ha újságírók vagy tévéstábok követni akartak, elvittem őket mindenfelé. Eljöttek például, amikor egy jellegtelen sorházban Washington északkeleti részén Jill Bidennel falat festettünk. Önmagában semmi érdekes nincs abban, hogy két nő festőhengerrel dolgozik, mégis úgy tűnt, ráharaptak.

A tévékamerák segítségével mindenki ott állhatott Johnny Agbi őrmester küszöbén. A 25 éves fiatalember katonaorvos volt Afganisztánban, amikor helikopterét támadás érte. Gerince eltört, agysérülést szenvedett, ami miatt hosszú rehabilitációra volt szüksége a Walter Reedben. Kerekesszékkal közlekedett. A nonprofit Rebuilding Together (Együtt újraépítjük) szervezet és a Sears and Kmart tulajdonosége közösen vállalta a földszinti rész akadálymentesítését. Kiszélesítették a bejáratot, lejjebb szerelték a konyhai mosogatót. Ez volt az ezredik otthon, amelyet a veteránok szükségletei szerint újítottak fel. A kamerák mindent rögzítettek: a katonát, a házat, az érte befektetett energiát és a jó szándékot. A tudósítók nemcsak velem és Jill-lel beszélgettek, de Agbi őrmesterrel és a tényleges munkát elvégző mesterekkel is. Úgy történt minden, ahogyan kell. A tekintetek ránk szegeződtek.

A VÁLASZTÁS NAPJÁN, 2012. november 6-án, csendesen dolgozott

bennem a félelem. Barackkal és a lányokkal Chicagóba mentünk, és a Greenwood Avenue-n lévő otthonunkban a várakozás purgatóriumában vesztegelve figyeltük, vajon elfogad vagy elutasít bennünket a nemzet. Számomra ez a választás minden eddiginél stresszesebb volt. Úgy éreztem, nemcsak Barack politikai teljesítményéről és az ország állapotáról mondanak véleményt, de a jelleméről és a fehér házbéli jelenlétünk egészéről is. A lányok ekkorra már erős közösségi életet alakítottak ki maguknak, olyan fajta normalitást, amelyet nem akartam ismét fenekestül felforgatni. Annyi időt, energiát adtunk már bele – négy évet a családjunk életéből –, hogy lehetetlen volt nem személyes szinten megélni az egészet.

A kampány megviselt minket, talán jobban is, mint vártuk. Míg dolgoztam tovább a projektjeimen, nem hanyagoltam el például a szülői értekezleteket vagy a lányok házi feladatait sem, és közben átlagosan napi három városban beszéltem kampányrendezvényeken, hetente három nap. Barack tempója még kimerítőbb volt. A közvélemény-kutatások szerint csak egy hajszalnyival vezetett Mitt Romney előtt. Tovább rontotta a helyzetet, hogy az októberi első televíziós vitán nem szerepelt jól, ettől pedig épp a 24. órában a támogatók és tanácsadók meglehetősen idegesek lettek. Láttuk agyonhajszolt embereink arcán a kimerültséget. Igyekeztek palástolni, de bizonyára nagyon zavarta őket az az eshetőség, hogy csak pár hónap, és Baracknak távoznia kell a hivatalából.

Barack nyugodt maradt, de én azért láttam, hogy milyen nyomot hagy rajta a ránehezedő nyomás. Az utolsó hetekben

sápadtabbnak és még soványabbnak tűnt, mint máskor. Szokatlan hévvel rágt a nikotinos rágógumit. Aggódó feleségként figyeltem, ahogy mindent akar egyszerre: megnyugtatni az aggályoskodókat, befejezni a kampányt, és még kormányozni is. Amihez hozzátartozott, például, hogy reagáljon a líbiai Bengáziban az amerikai konzulátust ért terrortámadásra, és erős szövetségi támogatást nyújtson a választás előtti hetekben a keleti partvidéket letaroló Sandy hurrikán károsultjainak.

Amikor aznap este elkezdtek bezárni a keleti parti szavazóhelyiségeket, felment a harmadik emeletre, ahol valóságos fodrászatot és kozmetikát rendeztek be nekünk, hogy felkészülhessünk az előttünk álló este nyilvános részére. Meredith kivasalta és kikészítette anyám, a lányok és az én ruhámat. Johnny és Carl megcsinálták a hajam, a sminkem. Barack – megtartva a hagyományt – még napközben elment kosárlabdázni, utána pedig a dolgozószobában végezte az utolsó simításokat a beszédein.

Volt tévé a harmadikon, de szándékosan nem kapcsoltam be. Bármilyen hírek érkeznek is, akár jók, akár rosszak, közvetlenül Baracktól, Melissától akartam hallani őket. Olyasvalakitől, aki közel áll hozzám. Mindig is idegesítettek a gyorsan elhadart hírek az interaktív választási térképekkel. Nem akartam a részletekről tudni: csak azt, hogyan érzek.

Keleten már elmúlt este 8 óra, vagyis néhány korai eredménynek már kellett érkeznie. Fogtam a mobilomat, és e-mailben megkérdeztem Valerie-t, Melissát és a 2011-ben érkezett új stábfőnökömet, Tina Tchent, hogy tudnak-e már

valamit.

Vártam 15 percet, majd harmincat, de nem válaszolt senki. Feltűnően elcsendesült körülöttem minden. Anya a lenti konyhában újságot olvasott. Meredith a lányokat csinosította az esti programokra. Johnny egy hajvasalóval a frizurámat készítette. Üldözési mániám van, vagy tényleg nem néz senki a szemembe? Tudnak valamit, amit én nem?

Ahogy telt az idő, a fejem lüktetni kezdett. Úgy éreztem, kibillantem az egyensúlyomból. Nem mertem a hírekre kapcsolni, hirtelen azt feltételeztem, biztosan baj van. Hozzászóltam már, hogy miként harcoljak a negatív gondolatokkal: ragaszkodom a jókhoz egészen addig, amíg nem kényszerülök egyértelműen arra, hogy valami kellemetlennel szembesüljek. Magabiztosságomat egy kis elefántcsonttoronyba zártam, mélyen a szívemben. De minden pillanattal, amíg a mobil süketen feküdt az ölemben, a falak elkezdtek leomlani, és feldübörögtek a kétségek. Talán nem dolgoztunk elég keményen. Lehet, hogy nem érdemlünk meg egy újabb ciklust. Remegni kezdett a kezem.

Majdnem megőrültem az idegességtől, amikor Barack a régi jó, magabiztos vigyorával szaladt felfelé a lépcsőn. Nyoma sem volt már az aggodalmának.

– Nagyt mentünk – jelentette boldogan, és csodálkozott, hogy én még nem tudom. – Nagyjából el is dőlt.

Kiderült, hogy lent végig győzelmi hangulat uralkodott, az alagsori tévé folyamatosan nyomta a jobbnál jobb híreket. A problémát nálam az okozta, hogy valahogy megszakadt az internetkapcsolat, a BlackBerry nem küldte el és nem is fogadta

az üzeneteket. Saját magamat ejtettem csapdába. Senki nem tudott az aggodalmaimról, még azok sem, akik ott voltak velem a szobában.

Barack, egy híján a választást eldöntő összes csataterállamban győzni tudott. Nyert a fiatalok, a kisebbségek és a nők körében, ugyanúgy, mint 2008-ban. Annak ellenére, hogy a republikánusok mindent megtettek, hogy megállítsák, a jövőképe – a megválasztását akadályozni próbáló sok-sok kísérlet ellenére – diadalt aratott. Engedélyt kértünk az amerikai néptől munkánk folytatásához és ütős befejezéséhez, és most meg is kaptuk. Azonnal megkönnyebbültünk. *Elég jók vagyunk? Igen, elég jók!*

Valamikor késő éjjel Mitt Romney telefonon elismerte Barack győzelmét. És mi megint ott álltunk, szépen felöltözve integettünk a színpadról. Négy Obama, konfettizáporban, boldogan, hogy kaptunk még négy évet.

Az újráválasztás bizonyossága megerősített. Van még időnk, hogy tovább dolgozzunk a céljainkért. Türelmesebbek lehetünk a haladásért tett erőfeszítéseinkkel. Mostantól világosabban láthatjuk a jövőnket – ennek nagyon örültem. Sasha és Malia maradhatnak az iskolájukban, az embereink állása biztos, még számítottak az elképzeléseink. És amitől a legboldogabb voltam: ha eltelik a következő négy év, akkor tényleg megcsináltuk. Nincs több kampány, nincs több izzasztó stratégiai megbeszélés, nincsenek közvélemény-kutatások, viták, népszerűségi indexek. Egyszer s mindenkorra. Már látszott a politikai pályánk vége.

Az igazság az, hogy a jövő mindig tartogat meglepetéseket, amelyek lehetnek örömteliek, de lehetnek kimondhatatlanul

tragikusak is. Még négy év a Fehér Házban azt jelenti, újabb négy évet töltünk szimbólumként az ország élén. Bármilyen történet is a nemzettel, azt mi átvállaljuk, válaszolunk rá. Barack is, én is azt hangoztattuk a kampányban, hogy van még elegendő erőnk, fegyelmünk e munkához, és a lelkünket is kitesszük majd ezért. Most pedig már robogott felénk a jövő, talán gyorsabban is, mint hittük.

ÖT HÉTTEL KÉSŐBB EGY FEGYVERES FÉRFI BESÉTÁLT a Connecticut állambeli Newtown Sandy Hook Általános Iskolájába, és elkezdte lemészárolni a gyerekeket.

A Fehér Ház mellett, az utcán tartottam egy rövid beszédet, éppen végeztem, és már indultam volna egy gyermekkorházi látogatásra, amikor Tina félrevont, és elmesélte, mi történt. A csapatom tagjai a mobiljukon olvasták a híreket, miközben én beszéltem. Csak ültek, és megpróbálták palástolni előttem az érzelmeiket, amíg befejeztem a mondandómat.

Tina hírei olyan ijesztőek és szomorúak voltak, hogy alig tudom visszaidézni, mit is mondott.

Beszámolt róla, hogy tartja a kapcsolatot a Nyugati Szárnnal. Barack egyedül volt az Ovális Irodában.

– Arra kér, hogy menj oda – mondta. – Most azonnal.

A férjemnek szüksége volt rám. Nyolc év alatt ez volt az egyetlen olyan alkalom, hogy egy munkanap kellős közepén igényelte a jelenlétemet. Mindketten átszerveztük a programunkat, hogy kettesben lehessünk, és rövid időre halvány vigaszt nyújtsunk egymásnak. Általában nem kevertük a munkát a magánélettel, de – ahogy valószínűleg másoknál is –

a newtowni tragédia betört minden ablakot, lerombolt minden kerítést. Amikor beléptem az Ovális Irodába, némán átöleltük egymást. Nem volt mit mondani. Elfogytak a szavak.

Sokan nem tudják, de az elnök majdnem mindent lát, vagy legalábbis hozzáfér az ország helyzetével összefüggő nagyjából minden rendelkezésre álló információhoz. Barack ragaszkodott a tényekhez, ezért mindig inkább több adatra tartott igényt. Megpróbált minden szituációról a legszélesebb körből és a legközelebbiről ismereteket begyűjteni, akkor is, ha kellemetlen volt, mivel csak így tudott valóban tájékozott válaszokat adni. Amint átlátta, már az ő felelőssége volt. Ezért választották meg: hogy nézzen, és ne félrenézzon, hogy talpon maradjon, amikor mind úgy érezzük, összezuhanunk.

Jelen esetben ez azt jelentette, hogy éppen akkor tájékoztatták részletesen a Sandy Hookban történt megrázó, borzalmas bűncselekményről. Beszéltek neki a vértócsákról az osztályterem padlóján, a félautomata pisztollyal legyilkolt húsz kis első és a hat tanító holttestéről. A döbbenete és fájdalma nem fogható azoknak a mentősöknek és rendőröknek az érzéseihöz, akik betörtek az épületbe, hogy biztosítsák a helyszínt és kimenekítsék a mészárlás túlélőit. Semmi volt ahhoz képest, amit az épület előtt fagyoskodó szülők viseltek el, végeláthatatlan hosszan várakozva és imádkozva, hogy újra meglássák a gyermekeik arcát. És semmi azoknak a gyötrelmeihez képest, akik hiába vártak.

Mégis: e képek örök életre beleégtek a lelkébe. Láttam a szemében, mennyire összetört, hogyan hatott a hitére ez az egész. Elkezdte részletezni a történeteket, de abbahagyta. Rájött,

hogy jobb, ha megkímél ettől a nem mindennapi fájdalomtól.

Hozzám hasonlóan Barack mélyen és őszintén szerette a gyerekeket. Amellett, hogy lelkes apa volt, rendszeresen meghívott gyerekeket, körbevitte őket az Ovális Irodában. Ha tehette, szerette a kisbabákat a karjába venni. Jó kedvre derült, ha iskolai tudományos rendezvényre vagy fiatalok sporteseményére látogatott. Előző télen egészen újfajta örömet fedezett fel, amikor segédedzőként önkénteskedett Sasha iskolai kosárlabdacsapatánál, a Vipersnél.

A gyerekek közelségétől minden egyszerűbb, könnyedebb lett számára. Mint mindenki, ő is tudta, hogy micsoda ígéret veszett el azzal a húsz fiatal élettel.

Newtown után talpon maradni – valószínűleg a legnehezebb volt egész életében. Aznap, valamivel később, együtt vártuk Barackkal a rezidencián Maliát és Sashát az iskolából. Szorosan átöleltük őket, és megpróbáltuk leplezni, mennyire fontos és sürgős még egy apró érintés is. Nem nagyon tudtuk, vajon beszéljünk vagy se a lányokkal a lövöldözésről. Tisztában voltunk vele, hogy szerte az országban sok szülő küzdött ugyanezzel a dilemmával.

Kicsit később Barack a földszinten sajtókonferenciát tartott, megpróbált olyan szavakat találni, amelyekből valamiféle vigasz áll össze. Miközben a tudósítók fényképezőgépei dühösen kattogtak, ő a könnyeit törölgette, és rájött, hogy valójában nincs vigasz. A legtöbb, amit nyújtani tud, az az elszántsága, hogy a fegyverértékesítésre vonatkozó alapszintű, értelmes törvényekkel megakadályozza a további vérfürdőket. Feltételezte, hogy mellé állnak majd az állampolgárok és a

törvényalkotók is.

Láttam, hogy ő már előrébb jár, de tudtam, én magam még nem vagyok kész. Közel négy éve voltam elnökefeleség, gyakran vigasztaltam másokat. Együtt imádkoztam emberekkel, akiknek a házáat az alabamai Tuscaloosában lerombolta a tornádó, és a város nagy részét egy pillanat alatt tűzifává aprította. Átkaroltam férfiakat, nőket és gyerekeket, akik az afganisztáni háborúban veszítették el a szeretteiket, vagy egy szélsőséges lelőtte valamely családtagjukat a texasi katonai támaszponton. Sokan az otthonuk közelében, egy utcasarkon váltak erőszak áldozatává. Az elmúlt hónapokban találkoztam tömegmészárlások túlélőivel: egy coloradói moziban és egy wisconsini szikh templomban történtek fegyveres gyilkosságok. Kétségbeejtő volt minden ilyen alkalom. Megpróbáltam a lehető legnyugodtabb és megnyitottabb énemet elővenni ezeken a találkozókon. Törődéssel, teljes jelenléttel, azzal, hogy ültem némán és átengedtem a lényemet mások fájdalmanak. Ám két nappal a Sandy Hook-beli lövöldözés után, amikor Barack Newtownba utazott, hogy részt vegyen az áldozatokért tartott virrasztáson és imán, nem tudtam rábírní magam, hogy vele menjek. Annyira megrázott engem is, hogy nem maradt erőm, amit átadhatnék. Majdnem négy éve voltam first lady, és már eddig is annyi öldöklés történt – túl sok értelmetlen, megelőzhető halál és nagyon kevés tett. Nem tudtam, milyen vigaszt tudnék nyújtani annak az anyának vagy apának, akinek a hatéves gyerekét lelőtték az iskolában.

Ehelyett, mint sok más szülő, belekapaszkodtam a gyerekeimbe, összefonódott a félelem és a szeretet. Közeledett a

karácsony. Sashát kiválasztották, hogy a helyi gyerekekből álló csoport tagjaként szerepeljen a Moszkvai Balett két *Diótörő*-előadásában. Mindkettő a newtowni virrasztás napján volt. Baracknak sikerült egy hátsó sorból megnéznie a jelmezes próbát, mielőtt elment Connecticutba. Én az esti előadást láttam.

A balett gyönyörű volt, túlvilági, mint ennek a történetnek az összes előadása: herceg a holdfényes erdőben, édességek kavargó felvonulása. Sasha egy egeret játszott, fekete balettdresszben, bolyhos fülekkel, farokkal. A jelenete közben egy díszes szán úszott át a színpadon, áradó zenekari muzsika és csillogó műhózápor közepette. Egy pillanatra sem vesztettem szem elől. Egész lényemmel hálát éreztem iránta. Állt a színpadon, csillogó szemmel, először mintha maga sem hinné el, hogy hol van, mintha az egész jelenetet káprázatosnak, ám teljességgel valószínűtlennek találná. Persze az is volt. Sasha azonban elég kicsi volt még, hogy átadja magát a pillanatnak, hogy lépkedjen e mennyországban, ahol senki nem beszél, mindenki csak táncol, és nemsokára beköszönt az ünnep.

A HELYZET AZ, HOGY A TOVÁBBIAKBAN sem lett feltétlenül könnyebb az élet. Más volna, ha Amerika egyszerű hely volna, egyszerű történetekkel. Ha az én utamat benne úgy lehetne elmesélni, hogy minden szabályos és kellemes volt. Mintha nem lettek volna visszalépések. És ha minden szomorúság végül megváltássá vált volna.

De Amerika nem ilyen, és én sem ilyen vagyok. Nem próbálom meg tökéletesre gyúrni a történeteket.

Barack második ciklusa sok tekintetben egyszerűbbnek tűnt

az elsónél. Négy év alatt rengeteget tanultunk, megfelelő embereket választottunk magunk köré, működő rendszereket építettünk ki. Eleget tudtunk, hogy elkerüljünk néhány szakszerűtlenséget és az első alkalommal vétett kisebb hibákat, kezdve rögtön a 2013. januári beiktatási ünnepséggel. Azt kértem ugyanis, hogy a tribünt, ahol a ceremónia idején álltunk, végig fűtsék, hogy ezúttal ne fagyjon le a lábunk. Megpróbáltuk beosztani az erőnket, ezért – szemben a 2009-es tíz bállal – most csak két beiktatási bulit látogattunk meg. Még négy évünk hátra volt, és ha valamit eddig megtanultam, az az, hogy pihenni kell, és igyekezni lépést tartani saját magunkkal.

Barack mellett ültem a felvonuláson. Már megerősítette a nemzetnek tett esküjét, és együtt figyeltük a karneváli kocsikat és a masírozó zenekarokat, amint ütemesen jönnek-mennek előttünk. Sokkal jobban tudtam élvezni, mint az első alkalommal. Onnan, ahol én ültem, alig lehetett kivenni a fellépők arcát. Több ezren voltak – mindenki a saját történetével. Sok ezren érkeztek még Washingtonba, hogy a beiktatás előtti napok eseményein fellépjenek. Több tízezren nézőként voltak jelen.

Később, szinte kétségbeesetten azt kívántam, bárcsak egyvalakit tényleg észrevettem volna. Egy karcsú fekete lányt aranyszínű csillogó fejpánttal, kék mazsorett-egyenruhában. A chicagói South Side-ről, a King College Prep zenekarral érkezett, valamelyik kísérő rendezvényre. Hinni akartam, hogy valamiképp volt alkalmam a városban látni őt a napokig tartó emberáradatban. Hadiya Pendleton, a 15 éves diáklányt, aki élete nagy pillanataért megtette csapattársaival e hosszú

buszutat Washingtonig. Otthon, Chicagóban Hadiya a szüleivel és a kisöccsével körülbelül 3 kilométerre lakott a Greenwood Avenue-n lévő házunktól. Kitűnő tanuló volt, sokszor mondta, hogy egyszer a Harvardon szeretne tanulni. Épp a 16. születésnapját tervezte. Szerette a kínai ételeket, a sajtbургert, és szeretett a barátaival fagyizni.

Ezeket hetekkel később, a temetésén tudtam meg róla. Nyolc nappal a beiktatási ceremónia után Hadiya Pendleton agyonlőtték egy chicagói parkban, nem messze az iskolájától. A zuhogó eső előtt egy játszótér melletti fémtető alá húzódott be a barátaival. Összetévesztették őket egy banda tagjaival, ezért a másik bandához tartozó 18 éves fiú golyózáport zúdított rájuk. Hadiya hátát érte a találat, amikor megpróbált fedezékbe vonulni. Két barátja megsérült. Mindez egy kedd délután 2 óra 20 perckor történt.

Bárcsak láttam volna még életében, legalább lehetne emlékem róla, amit megszathatnék az anyukájával, hogy belekapaszkodjon, most, amikor hirtelen már nem gyűlik több emlék a lányáról.

Elmentem Hadiya temetésére, mert így láttam helyesnek. A newtowni megemlékezésre nem kísérttem el Barackot, most azonban elérkezett az idő, hogy én is kiálljak. Azt reméltem, hogy a jelenlétem ráirányítja a figyelmet arra, hogy nap mint nap sok ártatlan gyereket lönek agyon, és Newtown borzalmaival együtt ez is arra sarkallja majd az amerikaiakat, hogy észszerűbb fegyvertartási törvényeket követeljenek. Hadiya Pendleton a South Side egyik összetartó munkáscsaládjából származott – akárcsak én. Akár még

ismerhettem volna is. Sőt, lehettem volna én is a helyében. És ha aznap más útvonalon megy haza az iskolából, vagy a lövések eldördülésekor 15 centimétert balra fordul és nem jobbra, ő is lehetett volna olyan, mint én.

– Mindent megtettem, amit lehetett – mondta könnyáztatta szemekkel az édesanyja a temetés előtt. – Cleopatra Cowley-Pendleton, a melegszívű, halk szavú, rövid hajú asszony egy hitelminősítő cég ügyfélszolgálatán dolgozott. A lánya temetésének napján óriási rózsaszín virágot tűzött a kabátja hajtókájára. Férjével, Nathaniellel gondosan nevelték Hadiyát. Bátorították, hogy jelentkezzen a minőségi képzést nyújtó King állami középiskolába. És, hogy minél kevesebb ideje legyen az utcán kószálni, beíratják röplabdázni, járt cheerleadingre^[32] és egy templomi tánccsoportba. Ahogyan egykor az én szüleim tették, ők is nagy áldozatokat hoztak azért, hogy a lányuk messzebbre is eljuthasson. Úgy volt, hogy akkor tavasszal Európába megy a zenekarral. A washingtoni utazás is nagyon tetszett neki.

– Annyira tiszta ott minden, Anya – mesélte Cleopatrának, miután visszajött. – Azt hiszem, a politikában kezdek majd valamit.

Ehelyett azonban Hadiya Pendleton volt Chicagóban a harmadik, aki azon a januári napon, egymástól független fegyveres támadások következtében, életét veszítette. Az év során pedig a 36. – holott még csak a 29. nap telt el addig. Mondanom sem kell, majdnem minden áldozat fekete volt. Minden reménye és szorgalma ellenére Hadiya valami rossz jelképévé vált.

Rengetegen voltak a temetésén, újabb megtört közösség tolongott a templomban. Tagjainak most egy koporsóban fekvő, lila selyemmel letakart tizenéves lány látványával kellett megbirkóznia. Cleopatra felállt, és a lányáról kezdett beszélni. Azután Hadiya barátai meséltek történeteket róla, mindannyian kiemelték, hogy milyen mélységes felháborodást és szörnyű tehetetlenséget éreznek. Gyerekek voltak, mégsem csak azt kérdezték, *miért*, de azt is *miért ilyen gyakran?* Rajtam kívül voltak még ott befolyásos emberek – mások mellett a város polgármestere, az állam kormányzója, Jesse Jackson tiszteletes, emberi jogi aktivista és Valerie Jarrett. Ültünk a templomi padsorokban, és egyedül, magunkban kellett elszámolnunk a fájdalunkkal és a büntudatunkkal, miközben a kórus olyan zengőn énekelt, hogy beleremegett a padló.

FONTOSNAK TARTOTTAM, hogy pusztán vigasztalásnál többet nyújtsak. Életem során befolyásos emberek számtalan üres frázisát hallgattam végig, válsághelyzetekben a képmutató, szép szavakat nem követte cselekvés. Arra születtem, hogy kimondjam az igazságot, hogy, ha tudok, szót emeljek az elnémitottak érdekében és észrevegyem a rászoruló embereket. Tudtam, hogy amikor valahol megjelenek, az kívülről drámáinak tűnik: az autókonvoj, az ügynökök, a stáb, a média – a középpontban velem – hirtelen, percek alatt érkezik, mint a vihar. Ott vagyunk, és már megyünk is tovább. Nem tetszett, ahogyan ez az emberi viszonyaimra hat. Néha a jelenlétemtől csak hebegtek-habogtak vagy megnémultak az emberek, nem igazán tudták, hogyan viselkedjenek. Éppen ezért gyakran

öleléssel köszöntöttem őket, hogy – lelassítva a pillanatot – a látszatvilágból visszatérjünk a való életbe.

Megpróbáltam kapcsolatba lépni mindenkivel, különösen azokkal, akik normális esetben távol voltak az én mostani világomtól. Amennyire lehetett, meg akartam osztani velük a reflektorfényt. A temetés után néhány nappal meghívtam Hadiya Pendleton szüleit, hogy mellettem ülve hallgassák meg Barack országértékelő beszédét, majd vendégül láttuk a családot a Fehér Ház húsvéti tojásgurító rendezvényén. Az erőszakmegelőzés harcos szószólójává váló Cleopatra később is többször megfordult nálunk a témában rendezett különféle megbeszéléseken. Szívügyemnek tekintettem, hogy mindig írjak az Elizabeth Garrett Anderson Középiskola diáklányainak, akik annak idején Londonban olyan mélyen meghatottak. Bátorítottam őket, hogy ne veszítsék el a reményt, dolgozzanak tovább szorgalmasan, akkor is, ha nincsenek kivételezett helyzetben. 2011-ben az iskola 37 tanulójaival látogatást tettünk az Oxfordi Egyetemen. Nem a legjobban teljesítő lányokat vittem, hanem azokat, akikről tanáraik úgy vélték, még nem hoztak ki mindent magukból. Az elképzelés lényege éppen az volt, hogy meglássák a lehetőségeket, megmutassuk, hová juthatnak el. A brit miniszterelnök 2012-es látogatásakor is fogadtam a Fehér Házban diákokat az iskolából. Úgy véltem, fontos, hogy többször, több formában elérjem őket, hogy érezzék, valóságos a törődés.

Tudtam, hogy az életem korai sikereit a következetes szeretetnek és a jelentős elvárásoknak köszönhettem, amelyek gyerekkoromban otthon és az iskolában is körülvettek. Ez a

tapasztalat állt a fehér házi mentorprogram elindítása mögött, és ez inspirálta a stábommal kidolgozott, új oktatási kezdeményezést, a Reach Higher (Juss magasabbra!) kampányt is. Bátorítani akartam a gyerekeket, hogy próbáljanak egyetemre, főiskolára bekerülni, és ha egyszer sikerült, végezzék is el. Tudtam, hogy az elkövetkezendő években a felsőfokú végzettség még fontosabb lesz, ha a fiatalok a globális munkaerőpiacon kívánnak érvényesülni. A Reach Higher program ezen az úton nyújtott támaszt, segítette az iskolai tanácsadást, és könnyebb hozzáférést biztosított a szövetségi pénzügyi támogatásokhoz.

Szerencsémre, nekem voltak szüleim, tanárain és mentoraim, akik következetes, egyszerű üzenettel indítottak útnak: *Fontos vagy*. Felnőttként ezeket szavakat akartam továbbadni a következő generációknak. Ezt adtam a lányaimnak is, akiknek szerencsájuk van, mert ezt erősíti bennük nap mint nap az iskolájukban mindenki és kivételezett helyzetük is. Minden fiatalnak, akivel találkoztam, ezt próbáltam valamilyen formában kifejezni. Éppen az ellentétét igyekeztem megtestesíteni a középiskolai pályaválasztási tanácsadómnak, aki annak idején gond nélkül megmondta, hogy nem vagyok a Princetonra való.

– Hisszük, hogy ide tartoztok – mondtam az Elizabeth Garrett Anderson Középiskola tanulóinak. Sokan kissé rémülten hallgattak az Oxfordi Egyetem régies, gótikus étkezőjében, körülöttük az aznap őket mentoráló hallgatók és egyetemi professzorok. Hasonlót fogalmaztam meg mindig a Fehér Házba érkező gyerekvendégeinknek. A Standing Rock Sioux

Reservation indiánrezervátum fiataljainak, a konyhakertben segédkező helyi iskolásoknak vagy a karriernapokra, divattal, zenével, költészettel foglalkozó workshopokra érkező gyerekeknek. De még azoknak is, akiket csak egy kordonnál öleltem meg gyorsan, de érzelmesen. Az üzenet mindig ugyanaz: *Ide tartozol. Fontos vagy. Nagyra értékellek.*

Az egyik brit egyetem közgazdásza később publikált egy tanulmányt, amelyben az Elizabeth Garrett Anderson Középiskola tanulóinak vizsgaeredményeit elemezte.^[33] Arra jutott, hogy az átlageredmények szignifikánsan javultak, miután kapcsolatba léptem velük. Bizonyos esetekben a közepes (C) szintről a kiválóra (A) ugrottak az átlagok. Valóban bízunk ezeknek a lányoknak a fejlődésében, hittünk a tanáraikban, a mindennapos közös munkában. De az az elgondolás is bebizonyosodott, hogy jobban teljesítenek azok a gyerekek, akik érzik, hogy foglalkoznak velük. Úgy véltem, van hatása, ha figyelek rájuk.

KÉT HÓNAPPAL HADIYA PENDLETON TEMETÉSE UTÁN visszatértem Chicagóba. Az ügyvédvégzettségű stábfőnökömet, Tinát azzal bíztam meg, hogy találjon támogatókat az itteni bűnmegelőzéshez. Tina, a csupa szív politikai szakértő maga is sok évet töltött a városban. Senkihez sem hasonlítható lendülettel dolgozik, a nevetése pedig ragályos. Pontosan tudta, hogy milyen erőket kell a kormányzatban és azon kívül megmozgatni, hogy az általam elképzelt mértékű változás megtörténjen. Ráadásul a személyiségének és a tapasztalatának köszönhetően rendszerint figyeltek arra, amit mond, különösen

ebben a gyakran férfiak uralta közegben. Barack második elnöki ciklusa során Tina keményen küzdött a Pentagonnal és különféle államok kormányzóival a bürokrácia csökkentéséért, annak érdekében, hogy a veteránok és a katonák hozzátartozói eredményesebben tudjanak elhelyezkedni. Segített megtervezni egy olyan új, átfogó, a teljes államapparátust érintő törekvést, amely a lányok oktatására koncentrálni kívánt.

Hadiya halála nyomán Tina – helyi kapcsolatait felhasználva – arra ösztönözte a chicagói üzleti élet vezetőit és az adakozó filantrópokat, hogy Rahm Emanuel polgármesterrel együttműködve városszerte növeljék a veszélyeztetett fiataloknak szervezett közösségi programok számát. Erőfeszítéseinek hála néhány hét alatt 33 millió dollárnyi támogatásra kaptunk ígéretet. Egy hűvös áprilisi napon Tina és én a közösségi vezetők megbeszélésére repültünk, hogy a fiatalok lehetőségeinek bővítéséről tárgyaljunk, és egy újabb gyerekecsoporthal találkozzunk.

Még télen a köztévé a „This American Life” című, kétórás műsorában a South Side-i Englewood negyedben található William R. Harper Középiskola diákjainak és tanárainak történeteit mesélte el. Az azt megelőző évben az iskola 29 akkori és volt tanulója vált fegyveres bűncselekmény áldozatává, közülük nyolcan halálos sérüléseket szenvedtek. E számok ugyan megdöbbentettek engem és az embereimet, de az a szomorú tény, hogy a városi iskolák szinte az országban a fegyveres erőszak járványszerű terjedésével küzdenek. Az ifjúság helyzetbe hozásáról szólt minden, ám az is fontos, hogy valóban üljünk le, és hallgassuk meg őket.

Fiatalkoromban is kemény negyed volt Englewood, de korántsem annyira, mint most. Felső tagozatban hetente utaztam az itteni közösségi főiskola biológialaborjába. Most, hogy évekkel később a konvojunk elhaladt a lerobbant földszintes házak, a lehúzott redőnyű üzletek, az üres telkek és a kiégett épületek mellett, úgy tűnt, itt az egyedüli jövedelmező vállalkozás az italbolt.

Visszagondoltam a gyerekkoromra és a mi környékünkre, arra, milyen fenyegetően hangzott a „gettó” kifejezés. Ma már tudom, a pusztá említése is arra indított stabil, középosztálybeli családokat, hogy már csak elővigyázatosságból is elmeneküljenek, nehogy csökkenjen az ingatlanuk értéke. A „gettó” utalt a feketék jelenlétére és a hely reménytelenségére is. E címke előre jelezte a kudarcot, majd siettetette a bekövetkeztét. Bezárt sarki üzleteket és megszűnt benzinkutakat hozott, aláásta az iskolák és a tanárok igyekezetét, amikor megpróbálták önbecsülésre nevelni a helyi gyerekeket. Mindenki menekülni akart e szó elől, az mégis gyorsan utolérte a közösséget.

A Harper Középiskola Englewood nyugati részének központjában található. Nagy, többszárnyú homoktégla épület. Megismerkedtem Leonetta Sandersszel, a lendületes afroamerikai igazgatónővel, aki hat éve dolgozott itt, és két iskolai szociális munkással, akik a Harperben tanuló 510, többségükben alacsony jövedelmű családból érkező diáknak szentelték életüket. Egyiküket, Crystal Smitht gyakran lehetett az iskola folyosóján, az osztályok között járkálva látni, ahogyan újra és újra pozitív üzenetekkel bombázza a gyerekeket. A nagyrabecsülését azzal fejezte ki, hogy egyenként szólította meg

őket: „Olyan büszke vagyok rád!” és „Látom, hogy nagyon küzdesz”. Vagy, ha abban bízott, egy diák jó döntést fog hozni, így fordult felé: „Már előre nagyra tartalak!”

Aznap az iskolai könyvtárban 22 tanulóval találkoztunk – mind afroamerikaiak, többségükben 11. és 12. osztályosok voltak. Körben ültünk, a diákok székeken, kanapékon. Laza nadrágban és galléros pólóban voltak. A legtöbben szívesen beszéltek. Beszámoltak róla, hogy mindennap, sőt a nap minden órájában félnek a bandáktól és az erőszaktól. Elmondták, hogy néhányan csonka családban élnek, vagy a szüleik függők. Néhányan már voltak javítóintézetben is. Az egyik 11. osztályos, Thomas tanúja volt, amikor egy jó barátját – egy 16 éves lányt – agyonlőtték tavaly nyáron. Akkor is jelen volt, amikor egy korábbi lövöldözés miatt félig lebénult, és ezért tolószékbe kényszerült bátyjára rálőttek, és az újra megsebesült. Szinte minden, a találkozón részt vevő gyereknek volt valakije – barát, rokon, szomszéd –, akit egy golyó miatt elveszített. Viszont életükben csak alig néhányan jártak a belvárosban, a tóparton vagy a híres Navy Pier vidámparkban.

A beszélgetés egy pontján az egyik szociális munkás közbeszólt. A csoport felé fordult:

– Harminc fok, napsütés!

Mindenki komoran bólogatni kezdett. Nem igazán tudtam, miért.

– Meséljétek csak el Mrs. Obamának! – mondta. – Mit jut az eszetekbe, amikor reggel felkeltek, és az időjárás-jelentésben azt halljátok, harminc fok, napsütés?

Világos volt, hogy ő pontosan tudja, csak azt akarta, én is

halljam.

Azt a napot nem szeretik, ebben egyetértettek mind. Amikor jó az idő, a bandatagok aktívabbak, és több a lövöldözés.

Ezek a gyerekek már hozzászoktak a körülmények diktálta fordított logikához. Bent maradnak, ha kellemes az idő, a bandák területeinek és hierarchiájának változásait figyelve naponta módosítják az iskolába és az onnan hazavezető útvonalat. Elmesélték, hogy időnként az a legbiztonságosabb, ha az úttest közepén, a száguldozó autók között gyalognak haza. Innen jobban látják, ha bárhol harc bontakozna ki, vagy valahol fegyveresek tűnnének föl. Így több idejük marad a futásra is.

Nem egyszerű hely Amerika. Beleszédülök az ellentmondásaiba. Ott voltam a hatalmas manhattani penthouse-lakásokban rendezett demokrata adománygyűjtéseken. Bort szürcsölgettem vagyonos nőkkel, akik azt állították, hogy szenvedélyük az oktatás és a gyermekek ügye, majd cinkosan közelebb hajolva elmondták, hogy a Wall Street-i férjük biztosan nem szavazna arra, aki csak gondolni mer adóemelésre.

Most pedig itt vagyok a Harperben, és gyerekek beszélnek arról, hogy hogyan képesek életben maradni. Csodáltam az alkalmazkodóképességüket, és nagyon vágytam rá, bárcsak ne lennének ennyire ráutalva.

Az egyikük őszinte tekintettel így szólt hozzám:

– Jó, hogy eljött, meg minden – vont a vállát. – De tulajdonképpen mit fog tenni?

Számukra ugyanúgy Washington is képviseltem, mint a South Side-ot. Ezért most, hogy Washington került szóba, úgy

éreztem, tartozom nekik az igazsággal.

– Őszintén szólva – kezdtem bele –, tudom, hogy sok mindennel küzdötök itt, de senki nem fog egyhamar megmenteni benneteket. Washingtonban a legtöbben meg se próbálják. Sőt, sokan azt sem tudják, hogy a világon vagytok.

Elmagyaráztam az ott ülő diákoknak, hogy a fejlődés lassú folyamat, és ezért nem tehetik meg, hogy csak ülnek, és arra várnak, hogy megváltoznak a dolgok. Sok amerikai nem akar adóemelést, a kongresszus pedig át sem engedne ilyen típusú költségvetést, úgyhogy nem várható sok milliárd dollárnyi beruházás az oktatásba, sem csodás átváltozások a közösségeikben. Úgy tűnik, még a newtowni borzalmak után is, hogy a kongresszus blokkol minden olyan intézkedést, amely megakadályozná, hogy egy fegyver rossz kezekbe kerülhessen. A törvényhozóknak fontosabb, hogy a kampányukhoz adományt kapjanak a Nemzeti Lőfegyverszövetségtől (National Rifle Association), mint hogy megvédjék a gyerekeket. Piszkos dolog a politika, jelentettem ki. Úgyhogy erről az oldalról nem tudok semmi igazán felemelőt vagy bátorítót mondani.

Folytattam azonban, hogy egy másik ajánlatot tegyek. A javaslatom egyenesen a South Side-i énemből fakadt: Használjátok az iskolát!

Ezek a gyerekek épp az imént egy órán át meséltek nekem a tragikus és nyugtalanító történeteikről. De emlékeztettem őket arra, hogy ugyanezek az események bizonyítják a kitartásukat, az önbizalmukat és azt, hogy képesek küzdeni. Biztosítottam őket arról, hogy már rendelkeznek mindennel, ami a sikerhez szükséges. Itt ülnek egy ingyenes oktatást nyújtó intézményben,

rengeteg elkötelezett és gondoskodó felnőttel körülvéve, akik fontosnak tartják őket. Körülbelül hat héttel később, a helyi üzletemberek adományainak köszönhetően, a Harper diákjainak egy csoportja meglátogatott minket a Fehér Házban. Elmentek a Howard Egyetemre is, beleszagolni, milyen is a felsőoktatás. Reméltem, el tudják képzelni, hogy egyszer ott tanulnak majd.

Soha nem állítanám, hogy egy first lady szavai vagy ölelése önmagában képes megváltoztatni valakinek az életét, vagy hogy nagyon egyszerű lenne ezeknek a diákoknak ott a Harperben eligazodni az életben. Semmi nem megy ilyen könnyen. Természetesen mind, akik akkor a könyvtárban ültünk, tudtuk ezt. De azért voltam ott, hogy elhallgattassam a városi fekete fiatalokról szóló jó öreg, elátkozott narratívát, amely mindig kudarcot jósol, és önmagát beteljesítő jóslatként siettetni is annak bekövetkezését. Amikor csak képes voltam rámutatni hasonló helyzetű gyerekek erősségeire, és megmutathattam, hogy van kiút a nehézségeikből – mindig megtettem. Ha nem is túl nagy dolog, de ennyit legalább tudtam tenni.

Malia 2015 tavaszán bejelentette, hogy a fiú, aki tetszik neki, elhívta a végzősök báljára. Tizenhat éves volt akkor, éppen a 11. osztályt végezte a Sidwellben. A szemünkben még mindig gyerek volt, hosszú lábakkal és a rá korábban is jellemző élenkséggel, de úgy tűnt, minden nappal felnőttebb lett kicsit. Már majdnem akkora volt, mint én, és elkezdett az egyetemi felvételin gondolkodni. Jó tanuló volt, kíváncsi és nyugodt, a részletek iránt fogékony elme, mint az apja. Egyre jobban érdekelték a filmek és a filmkészítés. Az előző nyáron, amikor Steven Spielberg egy vacsorán a Fehér Házban járt, Malia alkalmat talált rá, hogy beszéljen vele. Annyit kérdezgette, hogy Spielberg később gyakornoki állást ajánlott neki az egyik tévésorozatánál. Szóval, a lányunk megtalálta az útját.

Biztonsági okokból normális körülmények között Malia és Sasha nem utazhattak más autójában. Malia akkor már rendelkezett ideiglenes jogosítvánnyal, és tudott egyedül közlekedni a városban, de mindig követte egy titkosszolgálati autó. Mégis, amióta tízéves korában Washingtonba költözött, egyszer sem utazott busszal vagy metróval, és mindenhová csak a titkosszolgálat állományába tartozó sofőr vitte. A bál esetén azonban kivételt tettünk.

Aznap este a fiú megérkezett az autójával, és miután a Fehér Ház délkeleti kapujánál átesett a biztonsági ellenőrzésen, a

South Lawn irányában folytatta útját, és arról érkezett, amerről az állami vezetők és méltóságok is szoktak. Fekete öltönyében bátran lépett be a DipRoomba.

– Kérlek, csak legyetek lazák! Oké? – mondta Baracknak és nekem Malia a liftben, miközben kezdett alábbhagyni a zavara. Én mezítláb, Barack strandpapucsban. Malia hosszú fekete szoknyát és elegáns, pánt nélküli felsőt vett fel. Gyönyörű volt, és úgy 23 évesnek nézett ki.

Szerintem sikerült lazának lennünk, bár Malia még ma is nevet, ha eszébe jut, mert az egészben volt valami szörnyen zavarba ejtő. Kezet ráztunk a fiatalemberrel, készítettünk pár fotót, majd, mielőtt elindultak, megöleltük a lányunkat. Talán nem voltunk igazán korrektek, de megnyugtattott minket a tudat, hogy Malia testőre gyakorlatilag végig a nyomukban lesz. Követi majd az autót az étteremhez, ahová a bál előtt mennek, és egész éjjel néma szolgálatot teljesít.

Szülői szempontból nem volt rossz így kamaszokat nevelni – tudván, hogy minden pillanatban éber felnőttek követik a lépteiket, akiknek ráadásul az a feladatuk, hogy bármely vészhelyzetből kimenekítsék őket. A gyerekek azonban – érthető módon – csak és kizárólag akadályként élték meg mindezt. Ahogyan fehér házi létünk sok más aspektusa esetében, ezúttal is azt vizsgáltuk, mit jelent mindez a családuknak. Hol és hogyan húzzuk meg a határokat, hogyan találjuk meg az egyensúlyt az elnökséggel járó kötelezettségek és az önállóságot éppen most tanuló két gyerek szükségletei között?

Amikor középiskolások lettek, először este 11-ig, majd éjfélig

maradhattak ki. Malia és Sasha szerint ezt a barátaik szüleinél nagyobb szigorral érvényesítettük. Ha aggódtam a biztonságukért, vagy nem tudtam a hollétükről, mindig megkérdezhettem a biztonságiakat, de igyekeztem megállni a dolgot. Fontos volt, hogy a lányok bízzanak bennünk. Ehelyett azt csináltam, amit, gondolom, mások is: a szülők információs hálójára támaszkodtam. Megosztottuk egymással, hogy hová ment a banda, és vajon van-e velük felnőtt. Persze, az apjuk személye miatt a mi lányaink extra felelősséget cipeltek, tudták, hogy a botlásaik címlapra kerülhetnek. Tisztában voltunk vele, hogy ez mennyire igazságtalan. Tizenévesként Barack és én is feszegettük a határokat, csináltunk butaságokat, csak – szerencsénkre – nem a nemzet szeme láttára.

Malia nyolcéves volt, amikor Chicagóban Barack az ágya szélére ült, és megkérdezte, mit gondol, jó lesz-e neki, ha indul az elnökválasztáson. Ma már látom, hogy mennyire keveset tudott ő akkor minderről, mennyire keveset tudhattunk mi mind. Egy dolog gyereknek lenni a Fehér Házban, és teljesen más felnőttként létezni benne. Honnan tudhatta volna Malia, hogy egy nap felfegyverkezett férfiak követik majd a randevúján? Vagy azt, hogy lesznek, akik lefényképezik majd, ha lopva elszív egy cigarettát, hogy pletykalapoknak adják el a fotókat?

A lányaink bizonyos szempontból különleges korszakban váltak felnőtté. 2007 júniusában dobta piacra az Apple az iPhone-t, nagyjából négy hónappal azután, hogy Barack bejelentette, indul az elnökválasztáson. Kevesebb mint három hónap alatt egymillió telefont adtak el. Mielőtt a második

ciklusa véget ért, már egymilliárdnál járt az értékesített darabszám. Ő volt az új korszak első elnöke – amikor a magánélet védelmének normái szétestek és felszívódtak. A szelfik, az adatlopások, a Snapchat és a Kardashian család kora. A lányaink intenzívebben élték át mindezt, mint mi, részben azért, mert a tizenévesek világát jobban uralja a közösségi média, részben pedig, mert a hétköznapi életük során nálunk szorosabb kapcsolatba kerültek a nyilvánossággal. Ha iskola után Washingtonban mozogtak, sokszor észrevették, ahogyan idegenek fordítják feléjük a telefonjaikat. Felnőtt férfiakkal és nőkkel kellett vitatkozniuk, amikor azok azt kérték – sőt követelték –, hogy hadd csináljanak közös képet velük.

– Ugye tudja, hogy én egy gyerek vagyok? – jegyezte meg olykor Malia, amikor épp visszautasított valakit.

Barackkal minden tőlünk telhetőt megtettünk, hogy megóvjuk a gyerekeket a túlzott nyilvánosságtól. Elhárítottuk a média megkereséseit, és azon voltunk, hogy a mindennapi életük nagy részét ne szem előtt töltsék. A titkosszolgálat ebben is támogatott minket: próbálták a lányokat kevésbé feltűnően követni. Nyilvános helyeken öltöny helyett rövidnadrágot és pólót hordtak, a fejhallgatókat és a csuklómikrofonokat apró fülhallgatókra cserélték. Így jobban el tudtak vegyülni a fiatalok szórakozóhelyein, ahová mostanában gyakran látogattak. Keményen elutasítottuk a gyerekeinkről készült minden olyan fénykép nyilvánosságra hozatalát, amely nem kötődött hivatalos eseményhez. A Fehér Ház sajtóosztálya ezt egyértelművé tette a média számára. Ha valamelyik lányról egy pletykaoldalon kép jelent meg, Melissa és más stábtagsaim

mindig dühös telefonhívásokkal érték el, hogy levegyék őket.

A gyerekek magánszférájának védelme azt is jelentette, hogy más témákat kellett találni a közvélemény kíváncsiságának kielégítésére. A második elnöki ciklus elején új kiskutya került hozzánk: Sunny, a szabadságszerető szélvész, aki láthatóan nem értette, miért kellene neki szobatisztává válnia – tekintettel új háza méreteire. A kutyák mindent könnyedebbé tesznek. Élő, nyargalászó bizonyítékai annak, hogy azért a Fehér Ház mégiscsak otthon. A kommunikációs stáb – tudván, hogy Malia és Sasha alapvetően tabu –, a kutyákat kérte el hivatalos megjelenésekhez. Esténként a mappámban feljegyzéseket találtam arról, hogy hagyjam jóvá „Bo és Sunny beugrását”, azaz engedélyezzem, hogy a kutyák elvegyüljenek a saját képviselői vagy ide látogató gyerekcsoportok között. Megjelentek a kutyák, ha éppen újságírók érkeztek, hogy az amerikai kereskedelem és az export kérdéseiről tájékozódjanak, vagy meghallgassák Barackot, amint szót emel Merrick Garland legfelső bírói kinevezése mellett. Bo szerepelt a húsvéti tojásgurítást népszerűsítő videóban is. Velem pózoltak, amikor az egészségbiztosítás kötésére buzdító online kampányhoz fotók készültek. Kitűnő nagyköveteink voltak – nem fogott rajtuk a kritika, és fogalmuk sem volt, mekkora a hírnevük.

MINT MINDEN GYEREK, idővel Sasha és Malia is kinőtt dolgokat. Az elnökség első éve óta minden ősszel ott álltak Barackkal az újságírók előtt, amikor hivatali idejének legnevetsegebb rituáléját hajtotta végre – a hálaadás alkalmából megkegyelmezett egy pulykának. Az első öt évben a lányok

mindig mosolyogtak, kuncogtak, amikor Barack elsütötte az elcsépeelt poénokat. A hatodik évben azonban – 13 és 16 évesen – már túl voltak azon, hogy akárcsak játékból is úgy tegyenek, mintha az apjuk vicces lenne. A bosszankodó ábrázatukról készült képek már néhány órával az ünnepség után elöntötték a világhálót. Sasha pókerarccal, Malia karba tett kézzel áll az elnöki pulpitus és a tudatlan pulyka mellett. A *USA Today* főcíme elég jól összefoglalta a helyzetet: „Malia and Sasha Obama Are So Done with Their Dad’s Turkey Pardon” (Malia és Sasha Obamának elege van a felhajtás közepette életben hagyott pulykákból).^[34]

Így aztán a részvételük a hálaadás előtti ünnepségen, akárcsak lényegében az összes fehér házbeli eseményen, teljes egészében fakultatívvá vált. Boldog, egészséges lelkületű tizenévesként az életük tele volt tennivalóval és társas kapcsolatokkal – nem volt dolguk velünk. Szülőként tulajdonképpen csak valamiféle kontrollfunkciónk volt. A gyerekeinknek megvolt a maguk napirendje, ami miatt a mi legélvezetesebb programjaink is kevésbé vonzóak tűntek számukra.

– Nem jössz le a földszintre ma este meghallgatni Paul McCartney-t?

– Anya, kérlek! Dehogymegyek!

Malia szobájában mindig üvöltött a zene. Sasha és a barátnői nagyon szerették a kábeltévék főzőműsorait, időnként elfoglalták a rezidencia konyháját, süteményeket díszítettek vagy bonyolult, többfogásos menüsorokat készítettek. Mindketten nagyon élvezték azt a viszonylagos anonimitást,

amelyet az iskolai kirándulásoknak köszönhettek, illetve, ha csatlakozhattak a barátaik családi nyaralásához (persze mindig ügynökökkel a sarkukban). Sasha mindennél jobban szeretne megvenni a saját kis rágcálnivalóit a Dulles Nemzetközi Repülőtéren, mielőtt felszálltak volna az osztálytársaival a zsúfolt menetrend szerinti járatra. Az ok egyszerű: mindez annyira más volt, mint a családjuk számára megszokott elnöki hercehurca az Andrews légi támaszponton.

Megvolt persze az előnye annak is, ha velünk utaztak. Mielőtt a második ciklus végére értünk volna, a lányaink még végigizgultak egy baseballmeccset Havannában, sétáltak a kínai nagy falon, egy varázslatos, ködös, sötét este látták a Megváltó Krisztus szobrát Rióban. Ám lehet, hogy mindez csak púp volt a hátukon, különösen, amikor az elnöki pozícióhoz kevésbé kötődő dolgokat csináltunk. A 11. tanév elején Maliával New York egyetememre töltöttünk el egy napot. Körülnéztünk a New York-i Egyetemen és a Columbián. Egy ideig minden jól működött. Gyorsan végeztünk a NYU campusán. A hatékonyságunkhoz az is hozzájárult, hogy délelőtt volt, és sok hallgató még nem ébredt fel. Megnéztük a termeket, belestünk egy kollégiumi szobába, beszélgettünk a dékánnal. Majd elindultunk, hogy egy korai ebéd után túránk következő állomása felé vegyünk az irányt.

A baj csak az, hogy egy first lady nem bújhat el. Látványos a méretes autókonvoj, különösen Manhattanben egy hétköznapi közepén. Mire végeztünk az évessel, körülbelül százan gyűltek össze az étterem előtti járdán, és persze a felfordulás mindig felfordulást szül. Arra léptünk ki, hogy tucatnyi mobiltelefon

fordul az irányunkba. Majd elsöpört az éljenzők kórusa. Kedves volt ez a figyelem: „Gyere a Columbiára, Malia!” – zúgta a tömeg. Nem vált azonban hasznára annak a lánynak, aki magában, csendben próbálta éppen elképzelni a jövőjét.

Rögtön tudtam, mit kell tennem: kivonni magam a forgalomból, hogy a következő campusra Malia nélkülüm menjen, immár a személyi asszisztensem, Kristin Jones kíséretében. Nélkülüm jelentősen csökkennek az esélyek, hogy felismerik Maliát. Gyorsabban tud haladni, kevesebb ügynök kell. Ha nem vagyok vele, talán úgy néz ki, mint bármely más sétálgató gyerek. Egy próbát mindenképp megért.

Kristin egyébként kicsit olyan volt a lányoknak, mintha a nővérük volna. A húszas éveik végén járt, Kaliforniában született. Annak idején gyakornokként került hozzám, és az utazásaimat szervező Kristen Jarvisszal együtt fontos szerepet töltöttek be családi életünkben: segítettek megoldani a zsúfolt napirendünk és a hírnévvel együtt járó akadályok miatti számtalan problémát. A „Kristin-lányok” – így hívtuk őket – gyakran helyettesítettek minket. Segítettek a családuknak kapcsolatot tartani az iskolával, szülői értekezletekre jártak, tartották a kapcsolatot a tanárokkal, edzőkkel, a többi szülővel, ha Barack vagy én nem értünk rá. Óvták és szerették a lányokat, ráadásul sokkal menőbbek voltak a gyerekeim szemében, mint én. Malia és Sasha fenntartás nélkül megbíztak bennük, hallgattak a tanácsaikra, akár öltözködésről vagy a közösségi médiáról, akár a fiúkkal kapcsolatos, egyre sokasodó kérdéseikről volt szó.

Amíg délután Malia a Columbia Egyetemet járta, engem a titkosszolgálat által kijelölt biztonsági területre vittek, magyarán

a campus egyik oktatási épületének az alagsorába. Itt ücsörögtem egyedül, észrevétlenül, egészen az indulásig. Bárcsak hoztam volna egy könyvet! Bevallom, kicsit fáj, hogy ott lent kell szobroznom. Magányosnak éreztem magam, aminek valószínűleg kevesebb köze lehetett ahhoz, hogy egy ablaktalan helyiségben múlatom az időt egyedül. Inkább arról szólt, hogy – tetszik vagy nem – egyre közeledett a pillanat, amikor a mi elsőszülött kisbabánk felnő, és elmegy tőlünk.

MÉG NEM ÉRTÜNK A VÉGÉRE, de én már elkezdtem készíteni a leltárt. Számba vettem a győzelmeket és a vereségeket, miről mondtunk le és miben értünk el haladást – az országunkban, a családukban. Megtettünk mindent, amit tudtunk? Sértetlenül jöttünk ki ebből az egészből?

Megpróbáltam visszagondolni és visszaemlékezni, hogyan tért le az életem a kiszámítható, már-már kényszeresen kontrollált létezés útjáról. Fix fizetést képzeltem valaha magamnak, házat, ahol halálomig élek, megszokott rutint a napjaimba. Mikor döntöttem úgy, hogy nem ezt választom? Mikor hagytam elszabadulni idebent a káoszt? Azon a nyári éjszakán történt, amikor elengedtem a kezemből a fagylalttölcsért, és Barack először csókolt meg? Vagy akkor, amikor végre otthagytam a jól elrendezett irattáramat és partneri karrieremet az ügyvédi irodánál, mert biztos voltam benne, hogy olyasmit találok, ami boldogabbá tesz?

Visszagondoltam néha annak a roselandi templomnak az alagsorára Chicagóban, a South Side-on, ahol 25 évvel korábban Barack a környékbelieknek beszélt, akik a reménytelenség és a

közöny visszaszorításaért küzdöttek. A beszélgetést hallgatva egy ismerős gondolatot hallottam, csak új módon megfogalmazva. Tudtam, hogy lehetséges egyszerre két síkon létezni: a valóság talaján állva, de a haladás irányába mutatva. Ezt tettem gyerekként a Euclid Avenue-n, ezt tette örökké a családom, és általában minden, perifériára szorított csoport tagja. Eljutottunk valahová egy jobb világ felépítésével, még ha az először csak a képzeletünkben létezett is. Vagy, ahogyan akkor este Barack megfogalmazta: élhetünk úgy a való világban – ami olyan, amilyen –, hogy közben annak megvalósításán dolgozunk, amilyennek lennie kellene.

Csak néhány hónapja ismertem ezt a srácot, de, visszagondolva, ma már látom, hogy ez volt a fordulópont. Abban a pillanatban, anélkül hogy kimondtam volna, életre szólóan elköteleződtem kettőnk és az ügy mellett.

Évekkel később hálás voltam a megtapasztalt fejlődésért. 2015-ben még jártam a Walter Reed rehabilitációs központban, de úgy tűnt, fokozatosan egyre csökken a sérült katonák száma. Mind kevesebben teljesítettek szolgálatot a tengerentúlon, kevesebb sérülést kellett ellátni, kevesebb anya szíve tört darabokra. Ezt mind haladásként éltem meg.

Előrelépés volt, hogy a Járványügyi és Betegségmegelőzési Hivatal (Centers for Disease Control) jelentése szerint a gyermekkori elhízás aránya csökkenni kezdett, különösen a 2–5 év közötti korosztályban. Kétezer középiskolás jött el Detroitba, hogy a Reach Higher kampányhoz tartozó rendezvényen velem ünnepelje felsőfokú tanulmányai kezdetét a College Signing Day keretében. Siker volt a Legfelső Bíróság döntése, amikor

elutasította az új egészségbiztosítási törvény kulcsfontosságú részét támadó keresetet, biztosítva ezzel, hogy Barack belpolitikai törekvései a távozása után is szilárdak és sérthetetlenek maradnak. Így a minden amerikai állampolgárra kiterjedő egészségbiztosítás is. Barack hivatalba lépésekor 800 ezer munkahely szűnt meg havonta, közel öt éve azonban folyamatosan bővült a foglalkoztatás.

Mindez azt bizonyította, hogy az ország képes egy jobb világot építeni. Mégis, még a való világban léteztünk – amely olyan, amilyen.

Másfél évvel a newtowni vérengzés után sem ment át a kongresszuson egyetlen fegyvertartást korlátozó jogszabály sem. Nem élt már bin Láden, de megszületett az Iszlám Állam. Chicagóban az emberölések száma nem csökkent, sőt növekedett. A Missouri állambeli Fergusonban egy rendőr lelőtte Michael Brownt, egy fekete tizenéves srácot. A holtteste órákig az út közepén feküdt. A szintén fekete Laquan McDonaldról 16 lövést adtak le a chicagói rendőrök, kilencszer a hátán találták el. Clevelandben Tamir Rice, egy fekete kisfiú játékpuskával játszott, amikor a rendőrök agyonlőtték. Baltimore-ban a fekete Freddie Gray meghalt, miután a rendőri őrizetben nem megfelelően bántak vele. Fekete volt Eric Garner is, akit Staten Island-i letartóztatása során a rendőr fojtással vitt földre, és ezzel megölte. Mindez azt mutatta, hogy Amerikában veszedelmes változatlanul uralkodik. Barack első megválasztásakor különböző politikai kommentátorok naivan kijelentették, hogy országunk immár a „faji megkülönböztetés utáni” (azaz a „postracial”) korszakba lépett, amikor a bőrszín

nem számít többé. Itt volt a bizonyíték, hogy mekkorát tévedtek. A terrorveszélytől való félelem közepette sokan szemet hunytak a nemzetünket szétszakító rasszizmus és törzsi szemlélet felett.

Barackkal 2015 júniusának végén a dél-karolinai Charlestonba repültünk, ismét egy gyászoló közösséghez. Ez alkalommal Clementa Pinckney lelkipásztor temetésén vettünk részt, aki faji indíttatású lövöldözésben veszítette életét néhány héttel korábban. Az eseményre az Afrikai Metodista Episzkopális Gyülekezet templomában került sor, amelyet egyszerűen csak Mother Emanuelnek neveztek. Mind a kilenc áldozat afroamerikai volt. A Pinckney által vezetett Bibliaiskola összejövetelére befogadták a mindannyiuk számára ismeretlen 21 éves, munka nélküli fehér férfit. Egy ideig ott ült velük, majd – amikor imára hajtották a fejüket – felállt, és lövöldözni kezdett. Azt mondják, miközben gyilkolt ezt mondta: „Meg kell tennem, mert megerősokoljátok az asszonyainkat, és átveszitek az uralmat országunk felett.”

A Pinckney tiszteletest búcsúztató megindító gyászbeszédét követően, a pillanat mélységes tragikumának súlya alatt Barack, mindenkit meglepve, lassan, mély átérzéssel elkezdte az „Amazing Grace”-t (Csodálatos kegyelem)^[35] énekelni, a gyülekezet pedig vele tartott. A reményt hívta segítségül a dal, egyszerű formában szólított kintásra. A teremben mindenki énekelt. Több mint hat éve éltünk együtt a tudattal, hogy mi magunk is provokációnak minősülünk. Szerte az országban a kisebbségek fokozatosan egyre fontosabb szerepet töltek be a politikában, az üzleti életben, a szórakoztatóiparban. A családunk lett erre a legismertebb példa. Amerikaiak millió

ünnepelték fehér házi jelenlétünket, ám másokban csak a haladásellenes félelem és a harag érzését fokoztuk. A gyűlölet a régi volt, ugyanolyan mély és veszélyes, mint mindig.

Családként is, nemzetként is együtt éltünk ezzel. Folytattuk, a lehető legnagyobb méltósággal.

A CHARLESTONI TEMETÉS NAPJÁN, 2015. június 26-án az Egyesült Államok Legfelső Bírósága történelmi döntést hozott: elismerte, hogy az azonos neműeknek joguk van házasságot kötni, mind az 50 államban. Évtizedekig tartó, államról államra, bíróságról bíróságra vívott jogi csata csúcspontjához érkeztünk el. Mint minden polgárjogi küzdelemhez, ehhez is sokak kitartására és bátorságára volt szükség. A nap folyamán időről időre olyan információkat kaptam, hogy az emberek kitörő örömmel fogadták a hírt. Az ünneplő tömeg a Legfelső Bíróság lépcsőjén énekelt: „Győzött a szerelem!” A párok a városházákra és a megyei bíróságokra siettek, hogy érvényt szerezzenek alkotmányos joguknak. Korán kinyitottak a melegbárok. Mindenütt az országban szivárványos zászlókkal díszítették az utcákat. Mindez segített átvészelni a szomorú dél-karolinai napot.

Hazaérve levetettük a temetői öltözetet, vacsoráztunk gyorsan a lányokkal, majd Barack eltűnt a Treaty Roomban, bekapcsolta az ESPN sportcsatornát, és neki látott a munkának. A gardrób szobába tartottam, amikor lilás fényt vettem észre a rezidencia egyik északra néző ablakán. Eszembe jutott, hogy a meleg büszkeség szivárványos zászlajával tervezte a stáb kivilágítani a Fehér Házat.

Kinézttem az ablakon, láttam, hogy a nyári szürkületben, a Pennsylvania Avenue-n túl, nagy tömeg gyűlt össze, hogy lássák a fényeket. Az északi autófelhajtón a kormányzati személyzet tolongott, megvárták, ahogyan átalakul a Fehér Ház, üdvözölve a házasság intézményére vonatkozó egyen jogúságot. Sokakat megérintett a döntés. Én azonban e túlárado örömet csak láthattam, egyáltalán semmit nem hallottam belőle. Különös eleme volt ez az életünknek. A Fehér Ház néma, zárt erőd – minden hangot kirekesztettek a vastag ablakok és falak. Az elnöki helikopter le tudott úgy szállni az épület mellett, hogy, bár a propellerek orkánerejű szelet kavartak és nekicsapódtak a faágaknak, bent a rezidencián mindebből semmit sem lehetett hallani. Rendszerint nem a helikopter hangjából tudtam, hogy Barack hazatért egy hosszabb utazásról, hanem hogy megéreztem a beszűrődő üzemanyagszagot.

Általában boldog voltam, ha egy hosszú nap után a rezidencia védelmező csendjébe vonulhattam vissza. Ez az este azonban más volt. Ellentmondásos, mint maga az ország is. Napközben Charlestonban gyászoltam, most pedig azt figyelem, amint éppen az ablakom alatt gigantikus buli készülődik. Emberek százai bámulják a házunkat. Úgy akartam látni, ahogyan ők. Hirtelen csillapíthatatlan vágyat éreztem, hogy csatlakozzam az ünneplőkhöz.

Bekukucskáltam a Treaty Roomba.

– Nem akarsz kijönni megnézni a fényeket? – kérdeztem Baracktól. – Millióan vannak kint.

– Tudod, hogy nem lehetek együtt csak úgy millió emberrel – nevetett rám.

Sasha a szobájában elmerült az iPad-jében.

– Kijössz velem megnézni a szivárványfényeket? – kérdeztem tőle is.

– Dehogyan megyek.

Már csak Malia maradt, aki meglepett nem túl lelkes, de azonnali beleegyezésével. Megvolt a kísérem. Kalandra indultunk, ki, az emberek közé – és nem kértünk senkitől engedélyt.

A bevett gyakorlat az volt, hogy minden alkalommal, ha el akarjuk hagyni a rezidenciát, jelentkezünk a liftnél posztoló titkos ügynöknél, akkor is, ha csak a földszintre megyünk megnézni egy filmet, vagy ha sétálni visszük a kutyákat. De nem ma! Elrobogtunk a szolgálatot teljesítő ügynök mellett, és sem Malia, sem én nem néztünk a szemébe. Kikerülve a liftet, a szűk lépcsőház felé siettünk. Hallottam mögöttünk a férficipők kopogását a lépcsőkön. Az ügynök próbált utolérni. Malia ördögi vigyora arra utalt, nincs hozzászokva, hogy fittyet hányok a szabályokra.

Leértünk a State Floorra, és elindultunk az Északi Kapuhoz vezető magas ajtó irányába. Ekkor hangokat hallottunk:

– Jó estét, asszonyom! Tudok segíteni? – Claire Faulkner, az aznap szolgálatban lévő komorna volt az. Gondoltam, hogy a barna hajú, barátságos, halk szavú asszonyt már biztosan értesítették a mögöttünk csuklómikrofonba suttogó ügynökök.

Nem is álltam meg, csak a vállam felett pillantottam rá:

– Ja, csak kimegyünk – feleltem –, megnézzük a fényeket.

Claire felvonta a szemöldökét. Nem törődöttünk vele. A kapuhoz érve megragadtam a vaskos aranyfogantyút, és húzni

kezdtém. Az ajtó azonban nem mozdult. Kilenc hónapja egy betolakodó késsel a kezében valahogy átugrott a kerítésen, behatolt ugyanezen az ajtón, és mielőtt a titkosszolgálat tisztje elfoghatta volna, végigrohant a State Floor folyosóján. Válaszképpen elkezdtek kulcsra zárni a kaput.

A mögöttem álló csoporthoz fordultam, amely kiegészült egy fehér inges, fekete nyakkendő, egyenruhás tiszttel is.

– Hogy lehet ezt kinyitni? – kérdeztem hangosan. – Csak van kulcsa.

– Asszonyom! – szólalt meg Claire. – Nem hiszem, hogy ezen az ajtón akarna kimenni. Az összes hírműsor összes kamerája jelenleg épp a Fehér Ház északi oldalát pásztázza.

Volt benne valami. Ott álltam strandpapucsban, rövidnadrágban, pólóban, rémes hajjal. Nem igazán nyilvános megjelenéshez való öltözet.

– Na, jó – sóhajtottam. – De nem tudunk úgy kimenni, hogy ne vegyék észre?

Malia és én valóságos harcot vívtunk. Nem fogjuk feladni a célunkat. Ki fogunk jutni innen.

Ekkor valaki azt tanácsolta, hogy próbáljuk meg az egyik félreeső teherkaput a földszinten, ahol a teherautók pakolják ki-be az élelmiszert és az irodai holmikat. Kis csapatunk elindult arrafelé. Malia belém karolt. Már szédültünk.

– Kijutunk! – mondtam.

– Még jó! – felelte.

A márvány lépcsőházban haladtunk lefelé, végig a vörös szőnyegeken, George Washington és Benjamin Franklin mellszobra mellett. Elmentünk a konyha mellett, és hirtelen már

kint is voltunk. Megcsapta arcunkat a nedves nyári levegő. Láttam a szentjánosbogarak izzó fényeit a fűben. És végre hallottuk a tömeg morajlását, ahogyan éljeneznek, ünnepelnek túl a vaskapukon. Tizenöt percre telt kijutni a saját otthonunkból, de megcsináltuk. Kint voltunk. Oldalt álltunk a pázsiton, a tömeg látótávolságán kívül, ám csodálatos rálátásunk volt a büszkeség szivárványával kivilágított Fehér Hátra.

Egymásnak dőltünk Maliával, boldogan, hogy kitaláltunk végre.

AHOGYAN AZ A POLITIKÁBAN LENNI SZOKOTT, már új szelek kezdtek fújni. 2015 őszére felpörgött a következő elnökválasztási kampány. Republikánus oldalon nagy volt a tolongás, kormányzók – John Kasich és Chris Christie –, valamint szenátorok – például Ted Cruz és Marco Rubio – álltak versenyben, tucatnyi további jelölttel. Eközben a demokraták gyorsan leszűkítették a mezőnyt Hillary Clinton és a hosszú idő óta független, liberális vermonti szenátor, Bernie Sanders párharcára.

Donald Trump a nyár elején jelentette be, hogy indul a jelöltségért. A manhattani Trump-toronyban beszélt erről, hevesen kikelve a mexikói bevándorlók – vagy, ahogyan ő nevezte őket: az „erőszaktevők” – ellen, továbbá szidta az országot vezető „lúzereket”. Azt gondoltam, ez pusztán nagyhangú magamutogatás, amellyel könnyen magára vonhatja a média figyelmét. Semmi nem utalt a viselkedésében arra, hogy komolyan kormányozni akarna.

Követtem valamennyire a kampányt, de nem minden részletét. Ehelyett inkább a negyedik projektmen dolgoztam. A Let Girls Learn (Engedjük a lányokat tanulni!) kampányt Barackkal közösen indítottuk, még tavasszal. Az ambiciózus, teljes kormányzati támogatást élvező program szerte a világon a kamaszkorú lányok oktatáshoz való szélesebb körű hozzáférését tűzte ki célul. Majdnem hét éve voltam first lady, de újra és újra megdöbbenett a fiatal nők tehetsége és egyúttal sebezhetősége. Ott voltak az Elizabeth Garrett Anderson iskola bevándorló diákjai, vagy Malála Júszufzai, a tálibok által brutálisan megtámadott pakisztáni fiatal lány, aki járt nálunk a Fehér Házban, hogy Barackkal, Maliával és velem átbeszélje a lányok oktatási jogaiért folytatott küzdelmét. Elborzadtam, amikor fél évvel Malála látogatása után a szélsőséges Boko Haram-csoport elrabolt 276 nigériai iskolás lányt, feltehetően elrettentés céljából, hogy más nigériai családok féljenek iskolába küldeni a lányukat. Az esemény arra indított, hogy – elnöksége alatt először és utoljára – Barack helyett én szóljak a nemzethez a szokásos heti beszéde alkalmával. Érzelmektől fűtötten mondtam el, hogy mennyire keményen kell a lányok védelmén és ösztönzésén dolgoznunk világszerte.

Személyes ügyemnek éreztem a kérdést. A saját életemben az oktatás volt az elsődleges eszköze a változásnak, a felemelkedésnek. Megdöbbenett, hogy milyen sok lánynak – az UNESCO adatai szerint a világon több mint 98 milliónak – nincs lehetősége tanulni. Néhányan azért nem járnak iskolába, mert a családjuk rászorul a munkaerejükre. Más esetekben nagyon messze van az iskola, vagy túl drága az odajutás, esetleg az

utazással túl nagy veszélynek tennék ki a lányokat. Sokszor a fojtogató társadalmi nemi normák és a gazdasági okok együttesen zárják el a lányok elől az oktatást, és ezáltal a jövőbeli lehetőségeket is. Úgy tűnt, létezik egy olyan – a világ bizonyos pontjain megdöbbenően elterjedt – nézet, amely szerint egyszerűen nem éri meg a lányokat iskolába küldeni. Annak ellenére, hogy a kutatások következetesen azt bizonyítják, a tanult lányok és asszonyok – ha beléphetnek a munkaerőpiacra – jelentősen hozzájárulnak a GDP növekedéséhez.

Barackkal azért dolgoztunk, hogy megváltozzon a fiatal nők társadalmi értékességének megítélése. Sikerült több százmillió dollárral megemelnie a rendelkezésre álló kormányzati forrásokat az Egyesült Államok Nemzetközi Fejlesztési Ügynökségén (USAID) és a Békehadtesten (Peace Corps), valamint a külügyminisztériumon, a munkaügyi és a mezőgazdasági minisztériumon keresztül. Mindketten közbenjártunk más országok kormányainál a lányok oktatását segítő programok támogatásáért. A magánvállalatokat és a kormányzati tanácsadó szervezeteket arra ösztönöztük, költsenek az ügyre.

Azt is tudtam, hogy kell egy kis hírverés a témának. Beláttam, hogy természetes, ha az amerikaiak nehezen tudják átérezni a távoli országokban élők küzdelmeit, ezért megpróbáltam közelebb hozni a problémát. Hírességeket – például a humorista Stephen Colbertet – kértem fel, hogy ismertségükkel különböző rendezvényeken és a közösségi médiában segítsék a az ügyet. Igénybe vettem még énekesek

(mint Janelle Monáe, Kelly Clarkson) és színészek (például Zendaya) támogatását, akik sok más tehetséges előadóművésszel karöltve kihoztak egy fülbemászó popszámot. A Diane Warren által írt „This is For my Girls” című dal bevételeit a lányok tanulási esélyeinek világszintű javítására fordítottuk.

Végül pedig megtettem olyasmit is, ami elsőre kissé rémisztő volt számomra. Énekelnem kellett: vállaltam egy fellépést James Corden vicces késő esti show-jában, a „Carpool Karaoke” című sorozatban. Kettesben köröztünk a South Lawn körül egy fekete városi terepjáróval, és ordítottuk a „Signed, Sealed, Delivered I’m Yours” vagy a „Single Ladies” című számokat, végül pedig, amikor a hátsó ülésre beült hozzánk Missy Elliott, végigrappelte velünk a „This is for My Girls”-t. Elsősorban ezért vállaltam el az egészet. Hetekig szorgalmasan gyakoroltam a karaokefellépésre, dalról dalra memorizáltam az ütemeket. A cél az volt, hogy szórakoztató és könnyed legyen az egész, de mögötte, mint mindig, sok munka és egy nagyobb cél állt: érzékenyíteni az embereket a problémára. A YouTube-on az első három hónapban 45 millióan látták a Jamesszel közös jelenetünket – ez minden veszélységet megért!

A CSALÁDUNK 2015 VÉGÉN HAWAIIIRA REPÜLT, hogy, mint mindig, ott töltsük a karácsonyt. Kibéreltünk egy nagy házat, tengerpartra néző, széles ablakokkal. A megszokott baráti társaság is velünk volt. Ahogyan az elmúlt hat évben mindig, karácsony napján most is meglátogattuk a közeli Marine Corps katonai bázison szolgálatot teljesítőket és családjaikat. Barack

számára most is csak részben volt vakáció az ottlétünk, tulajdonképpen alig-alig pihent. Telefonált, napi összefoglalókat olvasott, konzultált a közeli hotelben lakó tanácsadók, asszisztensek és beszédírók csökkentett létszámú csapatával. Kíváncsi voltam, le tud-e majd teljesen engedni. Ha eljön az idő, vajon bármelyikünk képes lesz-e leereszteni, amikor vége van ennek az egésznek. Milyen érzés lesz, ha végre úgy megyünk el valahová, hogy nincs velünk a nukleáris kódot hordozó pasas?

Noha találgattam néha kicsit, de még mindig nem tudtam elképzelni, hogyan ér majd véget a történet.

Amikor visszatértünk Washingtonba, hogy megkezdjük utolsó évünket a Fehér Házban, tudtuk, hogy most már valóban ketyeg az óra. Elkezdődött mindenből az „utolsó”. Az utolsó Kormányzók bálja, az utolsó húsvéti tojásgurítás, az utolsó estély a fehér házi tudósítóknak. Barackkal tettünk még egy utolsó hivatalos látogatást az Egyesült Királyságba, és közben beugrottunk régi barátunkhoz, a királynőhöz is.

Barack mindig különös gyengédséget érzett Erzsébet királynő iránt. Azt mondta, a nagymamájára, a bölcs Tootra emlékezteti. Én személy szerint csodáltam a felkészültségét, ami egyértelműen a nyilvánosság előtt zajló élet során alakult ki. Néhány éve egyszer Barack és én a királynővel és Fülöp herceggel közösen fogadtuk a sorban érkező vendégeket. Meglepve néztem, hogyan sikerül a királynőnek néhány barátságos üdvözlő szóval gyorsan továbbtessékelnie az embereket. Nem is hagyott lehetőséget nekik a beszélgetésre. Barack ezzel szemben kedves közvetlenségével szinte csábított mindenkit a csacsogásra, majd hosszan válaszolgatott is a

kérdéseikre, így azután nála mindig jól feltorlódott a sor. Még ennyi együtt töltött év után is örökké sürgetni próbáltam a férjemet.

2016 egyik áprilisi délutánján az amerikai nagykövet londoni rezidenciájáról vitt minket a helikopter a fővárostól nyugatra fekvő Windsori kastélyba. Az előkészítő stáb úgy tájékoztatott, hogy a királynő és Fülöp herceg a leszállásnál köszönt minket, majd autóval személyesen visznek a kastélybeli ebédre. Mint mindig, most is jó előre megkaptuk a protokollal kapcsolatos tudnivalók összefoglalóját. Formálisan kell köszönteni a királyi párt, még mielőtt erre a rövid útra beszállnánk az autójukba. Én ülök a 94 éves Fülöp herceg mellett, ő vezet majd. Barack pedig a hátsó ülésen a királynő mellett.

Több mint 8 éve most történt meg először, hogy nem a titkosszolgálat embere ült a volánnál, amikor együtt utazunk, sőt, nem is volt velünk ügynök. Úgy látszik, ez fontos volt a biztonságiaknak, ugyanúgy, ahogyan az előkészítő stábot a protokoll izgatta nagyon. Vég nélkül aggódtak a mozdulataink és az interakcióink miatt. Biztosak akartak lenni benne, hogy az utolsó kis apróság is a helyén lesz és simán megy majd.

Miután a palotánál földet értünk, és üdvözöltük a királyi párt, a királynő csavart egyet a dolgokon: egyszer csak intett, hogy üljek mellé a Range Rover hátsó ülésére. Lefagytam. Próbáltam visszaemlékezni, felkészített-e bárki egy ilyesfajta forgatókönyvre. Vajon melyik udvariasabb: elfogadni az invitálást, vagy kitartani amellet, hogy Barack üljön hátra a megfelelő ülésre.

A királynő rögtön észrevette tétovázásomat. Nem

foglalkozott vele.

– Erre is előírtak mindenféle szabályokat, ugye? – kérdezte, miközben egy kézlegyintéssel elintézte az egész problémát. – Ostobaság. Üljön csak, ahová akar!

FONTOS, MÁR-MÁR SZENT TAVASZI RITUÁLÉT JELENTETT SZÁMOMRA, ha diplomaosztón mondtam beszédet. Évente több helyre is mentem, középiskolai és egyetemi ünnepségekre egyaránt. Nagy hangsúlyt helyeztem rá, hogy olyan iskolákat válasszak, ahová általában nem özönlenek a magas rangú szónokok. (Princeton és Harvard, bocs, de nélkülem is jól elvagytok!) 2015-ben a South Side-i King College Prep Középiskolába mentem, ahol Hadiya Pendleton is végzett volna, ha megéri. Egy üres székkal emlékeztek meg róla az ünnepségen, amelyet az osztálytársai napraforgóval és lila textillel díszítettek fel.

First ladyként elmondott köszöntő beszédeim utolsó körében szóltam a Mississippiben lévő Jacksoni Egyetem végzőseihez. A hagyományosan fekete többségű intézményben arról beszéltem, hogy küzdjenek a kiválóságért. A New York-i City College-ban a sokféleség és a bevándorlás értékeit emeltem ki. Május 26-án pedig, tehát éppen aznap, amikor Donald Trumpot republikánus elnökjelöltnek választották, Új-Mexikóban jártam. Az egyik helyi középiskolában végzős, őslakos amerikai diákokat köszöntöttem, szinte mind egyetemen folytatták tanulmányaikat. Elnökfeleségi tapasztalataim mélyülésével egyre bátrabban, egyenesen és őszintén beszéltem arról, mit jelent faj vagy nem alapján perifériára szorulni. Az volt a célom, hogy a fiatalok számára megfelelő megvilágításba helyezzem a

médiában és a politikai közbeszédben megjelenő gyűlöletet, és hogy okot adjak a reményre.

Megpróbáltam a saját életem fő üzenetét közvetíteni, szólni a helyemről a világban – azt gondoltam, ez tényleg jelenthet valamit. Mondanivalóm lényege az volt, hogy ismertem és megéltem a láthatatlanságot. A láthatatlan történelemből léptem elő. Szerettem megemlíteni, hogy a rabszolga Jim Robinson ükunokája vagyok, akit nagy valószínűséggel egy dél-karolinai ültetvényen jelöletlen tömegsírba temettek. Amint ott álltam a pulpitusnál, szemben a jövőjükéről gondolkodó diákokkal, élő bizonyítéka voltam annak, hogy mégiscsak le lehet győzni a láthatatlanságot.

A tavasz utolsó végzős ünnepsége személyes volt: Malia befejezte a Sidwell Friends Középiskolát. A meleg, júniusi napon rendezett ballagáson közeli barátunk, Elizabeth Alexander költő mondott beszédet. Annak idején verset írt Barack első beiktatására. Most nem kellett szerepelnünk, csak ültünk és átéltük a pillanatot. Büszke voltam Maliára. Nemsokára néhány hetes európai vakációra indul a barátaival, egy év kihagyás után pedig a Harvardon folytatja majd a tanulmányait. És büszke voltam Sashára is, aki éppen aznap volt 15 éves, és már számolta az órákat a Beyoncé-koncertig, ahová szülinapi buli helyett ment. Sokat lesz nyáron Martha's Vineyard szigetén családi barátokkal, azután velünk – ha már mi is szabadságon leszünk. Új barátokat szerez, és élete első munkahelyén, egy büfében fog dolgozni. Anyára is büszke voltam, aki itt ült mellettünk a napsütésben. Fekete ruhában, magas sarkú cipőben. Tudott velünk élni a Fehér Házban,

elkísért bennünket az utazásainkra, miközben tökéletesen önmaga maradt.

Mindannyiunkra büszke voltam, hogy már majdnem végigcsináltuk.

Egy összecsukszó széken Barack ült mellettem. Láttam a napszemüvege mögött könnyben úszó szemét, amikor Malia átvette a színpadon a bizonyítványát. Tudtam, hogy nagyon fáradt. Három nappal azelőtt mondott gyászbeszédet egy jogi egyetemi barátja temetésén, aki itt, a Fehér Házban is vele dolgozott. Két nappal később egy szélsőséges fegyveres támadó tüzet nyitott egy melegbárban a floridai Orlandóban. A tömegmészárlásban 49 ember vesztette életét, további 53-an megsebesültek. Barack munkájának súlyos terhe sosem enyhült.

Jó apa volt, laza, de következetes, amit a saját apjáról nem lehetett elmondani. Néhány dolgot feláldozott persze. Politikusként lett szülő, ezért a választói és azok szükségletei mindvégig velünk voltak.

Fájt egy kicsit, amikor rájöttem, hogy éppen akkor lesz több szabadsága és ideje, amikor a lányok már elkezdik a saját útjukat járni.

De el kellett engednünk őket. Övék a jövő – és ennek pontosan így kell lennie.

JÚLIUS VÉGÉN PHILADELPHIÁBA UTAZTAM, hogy az Országos Demokrata Konvención utolsó alkalommal mondjak beszédet. Rettenetes viharba került a repülő, életemben még ilyen szörnyű turbulenciát nem tapasztaltam, és közben ott volt velem Caroline Adler Morales, a kommunikációs igazgatóm, aki

kisbabát várt, és azon izgult, a stressztől elindul-e a szülés. Melissa pedig – aki normális körülmények között is fél a repüléstől – az ülésében sikítozott. Én viszont csak arra tudtam gondolni: „de jó lenne idejében megérkezni, hogy még gyakorolni tudjam a beszédet”. Mert, bár hozzászóktam már a hatalmas színpadokhoz, még mindig nagy biztonságot adott a felkészülés.

Annak idején, 2008-ban, Barack első jelöltségekor, addig próbáltam újra és újra a felszólalásomat, amíg már álmomban is tudtam, hol vannak a vesszők. Részben azért, mert soha nem tartottam beszédet úgy, hogy élőben közvetítette volna a televízió, másrészt pedig, mert nagyon erős volt a személyes érintettségem. Úgy léptem színpadra, hogy előtte dühös, fekete asszonyként demonizáltak, aki nem szereti az országát. Az a beszéd tette lehetővé, hogy a valós, emberi arcomat mutassam meg, és a saját hangomon mondjam el, ki is vagyok – és így a szavaimmal semmisítsem meg a rám tett gúnyolódó és általánosító megjegyzéseket. Négy évvel később, az észak-karolinai Charlotte-ban tartott elnökjelölt-állító gyűlésen őszintén meséltem arról, hogyan láttam Barackot az első ciklusban. Hogyan maradt meg ugyanannak az elvhű férfinak, akihez hozzámentem, miként bizonyította, hogy „az elnökség nem megváltoztatja az énünket, hanem inkább feltárja, kik vagyunk valójában”.

Most pedig Hillary Clintont fogom támogatni a beszédemmel, aki a kegyetlen 2008-as első kampányban még Barack ellenfele volt, később pedig odaadó és hatékony külügyminisztere lett. Mivel soha olyan szenvedélyt nem

éreztem más jelöltek irányában, mint amikor a saját férjem mellett szólaltam fel, ezért nem volt könnyű másokért kampányolni. Mindvégig egy fontos szabályhoz tartottam magam: bármiről vagy bárkiről beszéltem is nyilvánosan a politika színpadán, mindig csak azt mondtam, amiben teljes mértékig hittem, amit tökéletesen átéreztem.

Amikor végre leszálltunk Philadelphiában, a konvenció központjába siettünk. Éppen annyi idő maradt, hogy átöltözzem, és kétszer átfussam a beszédet. Felmentem a színpadra, és arról szóltam, amit igaznak gondolok. Bevallottam, hogy kezdetben mennyire féltem, hogy a Fehér Házban fogjuk nevelni a lányainkat, és hogy most milyen büszke vagyok arra a két intelligens fiatal nőre, akikévé váltak. Elmondtam, hogy bízom Hillaryben, mert átlátja az elnöki poszt követelményeit, alkalmas a vezetésre, és mert épp olyan felkészült, mint a korábbi jelöltek a történelemben. Beszéltem még az ország előtt álló választás komoly tétjéről is.

Gyerekkorom óta hittem abban, hogy fontos felemelnünk a szavunkat a zaklatás ellen, de közben nem szabad lesüllyednünk a zaklatók szintjére. Hogy egyértelmű legyek: most egy zaklatóval állunk szemben, egy olyan férfival, aki egyebek mellett megalázza a kisebbségeket, megveti a hadifoglyokat, és gyakorlatilag minden egyes megnyilvánulásával az ország becsületébe gázol. Azt akartam, hogy az amerikaiak megértsék: igenis számítanak a szavak, hogy az a gyűlöletbeszéd, amit a tévéből hallanak, nem tükrözi országunk valódi szellemét, és ezért ellene kell szavaznunk. Az emberi méltósághoz intéztem szavaimat. Nemzetünk központi

eszméje a méltóság, nemzedékeken keresztül ez tartotta életben az én családomat is. A méltóság segített mindig kitartani. Ez persze választás kérdése, és nem is könnyű, de akiket valaha az életemben tiszteltem, mindig újra és újra megtették, minden áldott nap. Barackkal szoktuk mondogatni egymásnak azt, amit akkor este a színpadon kimondtam: „Ha ők mélyre süllyednek, mi akkor is magasan tartjuk a mércét, és nem engedünk az elveinkből.”

Két hónappal később, néhány héttel a választások előtt, előkerült egy hangfelvétel, amelyen Donald Trump egy 2005-ös tévéműsor vendégeként, nem tudván, hogy rögzítik a hangját, azzal büszkélkedett, hogy szexuálisan bántalmazott nőket.^[36] Szeméremsértő és vulgáris nyelvezete miatt a sajtóban nem kis zavart okozott, miként is idézzék úgy, hogy ne sértsék a jó ízlést. Végül egyszerűen engedtek az illendőség szabályaiból, hogy feleleveníthessék az elnökjelölt szavait.

Alig hittem a fülemnek, amikor meghallottam. Volt valami fájdalmasan ismerős a véletlenül rögzített mondatok fenyegető hangnemében, a férfiviccekre jellemző stílusban. „Bánthatok bárkit, megúszom.” Illemtudó társaságokban általában nem szokás az efféle gyűlöletbeszéd, mégis előfordul a felvilágosultnak mondott emberek körében is. Jelen van, és elég elfogadott ahhoz, hogy olyasvalaki, mint Donald Trump, megengedje magának ezt a gúnyos hangot. Minden nő ráismert. Mindenki, akivel valaha éreztették, hogy „más”, ráismert. Pontosan az a kifejezésforma volt, amiről azt reméltük, hogy a gyerekeink már nem tapasztalják meg. Pedig valószínűleg meg fogják. A fölény, különösen, ha fenyegető, az embertelenség

egyik formája. A hatalom legocsmányabb megnyilvánulása.

Haraggal töltött el az a hangfelvétel. Tudtam, hogy egy héttel később választási gyűlésen kell beszédet mondanom Hillary mellett, és ahelyett, hogy egyszerűen csak méltatnám a képességeit, kényszert éreztem rá, hogy szavaimat egyenesen Trumphoz intézzem, hogy a hangom szembeszálljon az ő hangjával.

A Walter Reed egyik kórtermében dolgoztam éppen a szövegemen. Anyámnak gerincműtétje volt. Cikáztak a gondolataim. Sokat gúnyoltak és fenyegettek már életemben, kevesebbre tartottak, mert fekete vagyok, nő és nagy a hangom. A testemen éreztem a megvetést. Végignézttem, ahogyan egy vita során Donald Trump követte Hillary Clintont, ment utána körbe-körbe, amíg Hillary beszélt, túlságosan közel állt hozzá, megpróbálta a fellépésével eljelentékteleníteni. „Bánthatok bárkit, megúszom.” A nők egész életükben ezektől a megaláztatásoktól szenvednek. Füttyögések, fogdosások, tettelegesség és elnyomás formájában. Mindezek sérülést okoznak. Gyengítenek minket. Némelyik sebesülés olyan apró, hogy alig látszik. De vannak óriási, tátongó, soha be nem gyógyuló sebek. Akárhogyan is, egymásra rakódnak. Cipeljük őket mindenhová, az iskolába, onnan a munkába, majd haza, így nevelünk gyerekeket. Velünk vannak, ha imádkozunk, bármikor, ha előre akarunk lépni.

Számomra Trump szavai újabb arculcsapást jelentettek. Nem hagyhattam annyiban. 2008 óta dolgoztam együtt Sarah Hurwitzcal, a tehetséges beszédíróval. Neki öntöttem szavakba a dühömet. Októberben pedig, amikor anya már felépült a

műtétből, New Hampshire-ben, egy lelkes tömeg előtt tartam fel az érzéseimet.

– Ez így nem normális – mondtam. – Ez nem a szokásos politikai retorika. Ez szégyenletes és túrhetetlen.

Kifejeztem a dühömet és a félelmemet. De a reményemet is azzal kapcsolatban, hogy az amerikai nép megérti, ténylegesen milyen lehetőségek közül választ a szavazatával. Az egész szívemet beleadtam abba a beszédbe.

Visszatérve Washingtonba azért imádkoztam, hogy a szavaim értő fülekre találjanak.

TELT AZ IDŐ, EZÉRT BARACKKAL TERVEZNI KEZDTÜK januári költözésünket. Úgy döntöttünk, Washingtonban maradunk, hogy Sasha a Sidwellben fejezze be a középiskolát. Malia az egyetem előtti évet tapasztalatszerzésre használta, Dél-Amerikában – a lehető legtávolabb a politikától – élvezte a szabadságot. Fehér házi stábomat arra kértem, hogy nyomjuk meg a hajrát, még akkor is, ha új állást kellett keresniük, akkor is, ha Hillary Clinton és Donald Trump harca egyre kiélezettebb és zavaróbb lett.

2016. november 7-én, a választások előestéjén, Barackkal még átmentünk Philadelphiába, hogy csatlakozzunk Hillaryhez és a családjához, mielőtt megérkezik az óriási tömeg az Independence Hall-beli nagygyűlésre. Pozitív és várakozással teljes volt a hangulat. Bátorított a Hillaryból sugárzó optimizmus, és a számos közvélemény-kutatási adat, amely mind kényelmes előnyt vetített előre. Bizakodtam, mert úgy hittem, tudom, melyek azok a tulajdonságok, amelyeket az

amerikaiak értékelnek egy vezetőben, és mi az, amit nem tolerálnak. Semmit sem sejtettem, de jónak éreztem az esélyeket.

Hosszú évek óta először nem volt szerepünk a választások éjszakáján. Nem foglaltak nekünk szállodai lakosztályt, ahol az eredményeket vártuk, sehol egy szendvicsestál, nem ordítottak tévékészülékek minden sarokból. Nem volt frizura, smink, nem kellett ruhákkal foglalkozni, elrendezni a gyerekeket. Nem volt szükség a közvetítésekre előkészített beszédekre sem. Beleborzongtunk, hogy egyszerűen nincs dolgunk. Visszavonulásunk kezdete volt ez, egy kis ízelítő a valószínű jövőből. Persze még hivatalban voltunk, de az előttünk álló pillanat már nem a miénk. Csak tanúk leszünk. Tudtuk, hogy eltart majd egy ideig, amíg elkezdenek érkezni az eredmények, ezért áthívtuk Valerie-t mozizni a Fehér Házba.

Semmire nem emlékszem a filmből – sem a címére, sem a műfajára. Tulajdonképpen csak mulattuk az időt ott a sötétben. Folyamatosan arra gondoltam, hogy Barack elnöki ciklusa nemsokára véget ér. Ami még hátravan: sok-sok búcsúszó, elválás – mind érzelmekkel teli. Szeretett és nagyra becsült embereink kezdtek elhagyni a Fehér Házat. Az volt a célunk, hogy, akárcsak George és Laura Bush, mi is a lehető leggördülékenyebb hatalomátadást biztosítsuk. Stábjaink már készítették az összefoglalókat és a címlistákat utódainknak. A Keleti Szárny emberei távozásuk előtt kézzel írt üzeneteket hagytak az íróasztalukon: köszöntötték az újonnan érkezőt, és egyben felajánlották a segítségüket.

Még lefoglaltak ugyan a napi teendők, de már komolyan terveztük a jövőt. Izgalommal töltött el, hogy Washingtonban

maradunk, de Chicagóban, a South Side-on is akartunk örökölni valamit, ott lesz az Obama Elnöki Központ (Obama Presidential Center). Terveink között szerepelt egy alapítvány létrehozása is, amelynek fő feladata egy új vezetői generáció bátorítása és ösztönzése lesz. Mindkettőnknek sok jövőbeli célkitűzése volt, a legfontosabb azonban, hogy több lehetőséghez és támogatáshoz juttassuk a fiatalokat és az ötleteiket. Tudtam, hogy pihenésre is szükségünk van. Már kerestem azt a félreeső, nyugodt helyet, ahol lazíthatunk néhány napot januárban, közvetlenül az új elnök beiktatása után.

Már csak egy új elnök kellett.

Amikor a filmnek vége lett, és felkapcsolták a lámpákat, Barack mobilja rezegni kezdett. Láttam, ahogy rápillant, majd még egyszer megnézi, és árnyalatnyit összevonja a szemöldökét.

– Húha – mondta. – Elég érdekesek a floridai eredmények.

Nem volt ijedtség a hangjában, csak valami apró elővigyázatosság-féle, mint amikor hirtelen felizzik a forró parázs a fűben. Megint jelzett a telefonja. Kalapálni kezdett a szívem. Tudtam, hogy a friss információk David Simastól, Barack politikai tanácsadójától érkeznek. A Nyugati Szárnyból kapott eredményeket elemzi. Simas átlátja az elektori térkép megyei szintre lebontott matematikáját. Ha valamiféle kataklizma történne, ő elég korán észrevenné.

Közelről láttam a férjem arcát. Nem voltam biztos benne, hogy felkészültem arra, amit mondani fog. Bármilyen történt is, elég rosszul festett. Mintha egy ólomgolyó növekedne a gyomromban, az idegességem rettegéssé változott. Amikor

Barack és Valerie elkezdte megvitatni az első eredményeket, bejelentettem, hogy én felmegyek. Lépkedtem a lift felé, azt reméltem, az egyetlen dolog, amit tehetek, ha kizárom ezt az egészet, és lefekszem aludni. Tudtam, nagy valószínűséggel mi fog történni, de még képtelen voltam szembesülni vele.

Amíg aludtam, a híradások megerősítették: az amerikai szavazók Barack után Donald Trumpot választották az Egyesült Államok következő elnökének.

Ameddig lehetett, húzni akartam az időt. Nem akartam megtudni.

Másnap esős, szomorú reggelre ébredtem. Szürke volt az ég Washington felett. Akaratlanul is temetésként értelmeztem. Lassan vánszorogtak a percek. Sasha elment iskolába, némán küzdött a hitetlenkedésével. Malia felhívott Bolíviából, izgatott volt a hangja. Mindkét lánynak megmondtam, hogy nagyon szeretem őket, és minden rendben lesz. Magamnak is folyamatosan ezt hajtogattam.

Végül Hillary Clinton majdnem hárommillióval több szavazatot kapott, mint ellenfele, ám az elektori kollégiumban Trump szerzett többséget. Pennsylvania, Wisconsin és Michigan államokban közel 80 ezer szavazattal kapott többet. Nem vagyok politikus alkat, úgyhogy nem próbálom meg elemezni az eredményeket. Nem töprengek azon, ki a felelős, és ki volt tisztességtelen. Csak azt kívánom, bárcsak magasabb lett volna a részvételi arány. Egész életemben kíváncsi leszek arra, vajon mi vitt rá annyi asszonyt, hogy egy nőgyűlölőt válasszon elnöknek egy kivételesen képzett női jelölt helyett. Az eredményekkel azonban mostantól együtt kellett élnünk.

Barack szinte egész éjszaka fent volt, nyomon követte az adatokat. És ahogyan az már annyiszor megtörtént, a stabilitást képviselve most is neki kellett előrelépnie, és segíteni az országnak feldolgozni a sokkot. Nem irigyeltem. Reggel az Ovális Irodában megpróbált lelket önteni a stábjába, majd dél körül józan, de biztató beszédet intézett a Rózsakertből. Most is, mint mindig, egységet és méltóságot kért az amerikai néptől, azt, hogy az emberek tiszteljék egymást és a demokrácia intézményeit is.

Délután a Keleti Szárnyban lévő irodámban ültünk. A teljes csapatom bezsúfolódott a szobába, kanapékon és máshonnan átcipelt irodai székeken ültek. Az embereim nagy része nő volt, és valamilyen kisebbséghez tartozott, sokan bevándorló családokból származtak. Többen sírtak, úgy érezték, a sebezhetőségük már látható. Azért dolgoztak ilyen odaadóan, mert mélyen hittek a kitűzött célokban. Megpróbáltam elmondani nekik, hogy büszkéek lehetnek magukra, igenis számít a munkájuk, és egyetlen választás nem semmisíthet meg nyolcévnyi változást.

Nem veszett el minden. Ezt az üzenetet kellett továbbadnunk. Ebben őszintén hittem. Nem volt ideális a helyzet, de ez volt a valóság – a világ, amely olyan, amilyen. Nagy elszántságra lesz szükségünk, és mindig a haladást kell szem előtt tartanunk.

MOST MÁR VALÓBAN A VÉGÉNÉL JÁRTUNK. Egyszerre tekintettem visszafelé és előre is, különösen egy kérdésen töprengve: mi marad fenn mindebből?

Mi voltunk a 44. elnöki család, és a 11. olyan, amelyik két teljes ciklust töltött a Fehér Házban. Mi voltunk, és leszünk is mindig, az első feketék. Azt reméltem, ha a jövőben a szülők elhozzák ide a gyerekeiket, ahogyan én elhoztam Barack szenátorsága idején Maliát és Sashát, akkor fognak tudni majd mutatni nekik olyan jeleket, amelyek a családunk ittlétére emlékeztetnek. Fontosnak tartottam, hogy hagyjunk nyomokat a hely történelmében.

Például: nem minden elnök rendelt hivatalos porcelánkészletet, mi azonban igen. A második elnöki ciklusban átalakítottuk a State Dining Room mellett lévő családi étkezőt, modernizáltuk a kinézetét, és először nyitottuk meg a nyilvánosság előtt. Az északi falat Alma Thomas *Feltámadás* című, lenyűgöző sárga-piros-kék absztrakt festményével díszítettük. Ez az első fekete nő által készített műalkotás, amely bekerült a Fehér Ház állandó gyűjteményébe.

A legtartósabb nyomunk azonban a falakon kívül található. Immár hét és fél éve létezett a konyhakert. Több mint 900 kilogrammnyi élelmiszert termeltünk évente. Túlélte komoly havakat, romboló zivatart, pusztító jégesőt. Néhány éve az óriási szél ledöntötte az ország majdnem 13 méter magas karácsonyfáját, a veteményes azonban sértetlen maradt. Mielőtt itt hagyom a Fehér Házat, szerettem volna még állandóbbá tenni a kertet. A területét 260 négyzetméterre növeltük, ami több mint kétszerese az eredeti méretének. Kavicsos járdákat létesítettünk és fapadokat helyeztünk ki, valamint egy fogadóterszerű lugast, amelyet Jefferson elnök, Madison elnök és Monroe elnök szülőállamaiból, valamint Martin Luther King

gyerekkori lakóhelyéről származó fákkal ültettünk be. Aztán egy őszi délután elindultam a South Lawn gyepén, hogy hivatalosan átadjam a veteményest az utókornak.

Velünk voltak aznap a támogatóink és szószólóink, akik támogatták a gyermekek táplálkozásával és egészséges életmódjával összefüggő törekvéseinket. Eljött néhány diák a Bancroft Általános Iskola valamikori ötödikesei közül – tulajdonképpen felnőttek időközben. Szinte az egész stábom ott volt, Sam Kass is, aki, bár 2014-ben itt hagyta a Fehér Házat, erre az alkalomra visszatért.

Néztem a tömeget ott a kertben, és megrohantak az érzelmek. Hálás voltam minden emberemnek, akik szívvel-lélekkel végezték a munkájukat, átválogatták a rengeteg kézzel írt levelet, javították a beszédeimet, belföldi járatokkal jöttek-mentek, hogy előkészítsék a rendezvényeinket. Szakmailag és emberileg is nagy felelősséget vállaltak, miközben ki is teljesedtek, pedig a legkíméletlenebb figyelem irányult rájuk. Az „elsőség” súlya nem csak a családukat nyomasztotta. Nyolc évig ezek az optimista fiatalemberek – néhány tapasztalt szakemberrel kiegészülve – voltak az állandó segítőink, támogatóink. Melissa – akit közel egy évtizede, még a legelső kampányhoz szerződtettem, akire barátként is mindig számíthatok – a ciklus végéig velem maradt a Fehér Házban, ahogyan nagyszerű stábfőnököm, Tina is. Kristen Jarvis helyett akkor már a szorgalmas, Miamiból érkezett fiatal Chynna Clayton volt velünk. Ő is gyorsan átvette a testvéri feladatokat a lányok mellett. Fontos szerepe volt abban, hogy az életünk zökkenőmentesen haladjon előre.

Mind a régi, mind a jelenlegi stábomat a családomnak tekintettem. Büszke voltam mindarra, amit tettünk.

Minden egyes videóval, amely pillanatok alatt elterjedt az interneten, megpróbáltunk többet tenni a néhány órás Twitter-népszerűségről. Igaz ez a Jimmy Fallon show-jában bemutatott „anyatáncomra”, a zsákolásos viccelődésre LeBron James kosárlabdázóval vagy az egyetemeket népszerűsítő rappelésre Jay Pharoah-val. És voltak eredményeink. Negyvenötmillió gyerek egészségesebb reggelit és ebédet kapott; a Let's Move! Active Schools (Mozduljunk! – Aktív iskolák) program keretében 11 millió diák mindennap 60 perc aktív testmozgást végzett. Több teljes kiőrlésű gabonát fogyasztottak a gyerekek. A túlméretezett gyorséttermi ételeknek lassan befellegzett.

A Jill Bidennel közös Joining Forces kampányunk segített meggyőzni az üzleti élet szereplőit, ennek köszönhetően pedig több mint másfél millió veteránt és katonafeleséget szerződtek vagy képeztek át. A kampánykörutak során hallott leggyakoribb probléma megoldásaként mind az ötven államot sikerült rávennünk, hogy dolgozzanak ki szakmai engedélyezési megállapodásokat, amelyek lehetővé teszik a katonai szolgálatot teljesítők párjai számára, hogy költözés esetén is a szakmájukban maradhassanak.

Az oktatás területén elért kiemelkedő eredményünk, hogy Barackkal sikerült több milliárd dolláros támogatást szereznünk a fiatal lányok tanulási esélyeinek növeléséhez. Szerte a világon több mint 2800, a Békehadtest kötelékébe tartozó önkéntest képeznek ki lányok számára kidolgozott oktatási programok lebonyolítására. Az Egyesült Államokban elértük, hogy több

fiatal részesüljön a tanulmányaihoz szövetségi pénzügyi támogatásban, segítettük az iskolai tanácsadókat, valamint országos rendezvénné tettük a felsőfokú tanulmányok kezdetét ünneplő College Signing Day rendezvényt.

Baracknak ezalatt sikerült megoldania a nagy világválság óta legsúlyosabb gazdasági krízist. Részt vett a párizsi éghajlatvédelmi egyezmény kidolgozásában, több tízezer katonát hozott haza Irakból és Afganisztánból, az atomalku megkötésével pedig sikerült megakadályoznia Irán nukleáris programjának végrehajtását. Húszmillióval több amerikai rendelkezik egészségbiztosítással. Két hivatali ciklust csináltunk végig nagyobb botrányok nélkül. Mi is, az embereink is mindvégig a legmagasabb erkölcsi normákhoz, a legszigorúbb illemszabályokhoz tartottuk magunkat.

Bizonyos változtatások eredményét persze nehéz mérni, mégis fontosnak tartjuk őket. Hat hónappal a konyhakerti ünnepség után Lin-Manuel Miranda, az a fiatal zeneszerző, aki az egyik első művészeti rendezvényünk vendége volt, ismét a Fehér Házba látogatott. Az Alexander Hamiltonról szóló rap- és dzsesszelemek is ötvöző hiphopmusicalje óriási Broadway-siker volt. Lin-Manuelből pedig világsztár lett. A *Hamilton* Amerika történelmét és a sokféleséget ünnepli, eddigi nemzeti történelemszemléletünket átrendezve mutat rá a kisebbségek szerepére és a befolyásos férfiak által gyakran háttérbe szorított nők fontosságára. Először nem a Broadwayen láttam, de annyira tetszett, hogy nagyszínpadon is látni akartam. Bájos volt és vicces, egyszerre lelkesítő és szívfacsaró. Az egyik legjobb alkotás, amit valaha láttam.

Lin-Manuel szinte a teljes előadói gárdát elhozta Washingtonba. A tehetséges, soknemzetiségű csapat a helyi középiskolásokkal töltötte a délutánt a Fehér Házban. A még szárnyukat próbálgató kis drámaírók, táncosok, rapperek dalszövegeket írtak, ütemeket gyakoroltak kedvenceikkel. Később együtt néztük végig a darabot a Keleti Szobában. Az első sorban ültünk Barackkal, körülöttünk a sokféle háttérrel rendelkező gyerekek. Mindketten mélységesen meghatódtunk, amikor zárásként Christopher Jackson és Lin-Manuel előadta a „One Last Time” (Egy utolsó alkalom) című balladát. Itt áll ez a két művész – az egyik fekete, a másik Puerto Ricó-i – a 115 éves csillár alatt, George és Martha Washington óriásportréi mellett, és arról énekelnek, hogy „itthon érezzük magunkat a nemzetben, amelyet teremtettünk”. E pillanat igazsága és ereje azóta is velem van.

Megérintett az előadás, mert éppen azt a történelmet tükrözi, amelyet én magam is éltem. A sokféleséget befogadó Amerika történetét meséli el. Később arra gondoltam, milyen sokan éljük végig az életünket rejtve maradt történetekkel, szégyelljük vagy félünk, hogy a teljes igazság nem felel meg az elfogadott eszményeknek. Gyerekkorunk üzenetei arról szólnak, hogy csak egyféleképpen lehetünk amerikaiak, tehát, ha sötét a bőrünk vagy széles a csípőnk, ha nem a megszokott módon éljük meg a szerelmet, ha más nyelven beszélünk vagy más országból érkezünk, nem tartozunk ide. Ez a helyzet – egészen addig, amíg nem veszi valaki a bátorságot, hogy máshogy mesélje el a történetet.

Egy kudarcra ítélt környéken, egy kis lakásban, szerény

körülmények között nőttem fel, egy rokkant apával. Mégis, egész gyerekkoromban szeretet és zene vett körül, egy sokszínű városban, és egy olyan országban, ahol a tanulás messzire röpíthet. Nem volt semmim, vagy mindenem megvolt. Attól függ, hogyan akarjuk megfogalmazni.

Amikor közeledett Barack hivatali idejének vége, akkor is ugyanígy gondoltam Amerikára. Szeretem az országomat, mert a története sokféleképpen elmesélhető. Közel egy évtizeden át kiváltságos helyzetben voltam. Sokfelé járva megtapasztalhattam üdítő ellentmondásait és keserű konfliktusait, fájdalmát és kitartó idealizmusát, és mindenekfelett az alkalmazkodóképességét. Néha talán szokatlan volt a perspektíva, ahonnan mindezt láttam, de azt hiszem, ugyanazt éltem át az évek során, amit mások is: a haladás érzetét, az együttérzés vigaszát. Az örömet, hogy a soha el nem mesélt, láthatatlan életekre némi fény vetül. A vágyott világ felragyogott. Mi ezt hagytuk örökül: egy felemelkedő generációt, amely megértette, mi minden lehetséges. Sőt, hogy még ennél is több lehetséges. Következzen ezután bármi, ez már a mi történetünk, amelyre büszkék lehetünk.

Utószó

Utolsó alkalommal sétáltunk kifelé Barackkal a Fehér Házból 2017. január 20-án. Donald Trumpot és Melaniát kísértük a beiktatási ünnepségre. Sok mindent éreztem egyszerre: fáradt és büszke voltam, zaklatott és lelkes. Leginkább azonban igyekeztem megőrizni a lélekjelenlétem, tudván, hogy a tévések kamerái követik minden mozdulatunkat. Elhatároztuk Barackkal, hogy az átmenet elegáns és méltóságteljes lesz, és úgy zárjuk le ezt a nyolc évet, hogy közben sem a lelki békénk, sem az elveink nem sérülnek. Elérkeztünk tehát az utolsó órához.

Reggel Barack még tett egy látogatást az Ovális Irodába, kézzel írt üzenetet hagyott az utódjának. Utána az első emeleti State Flooron gyűltünk össze, hogy elköszönjünk a Fehér Ház állandó személyzetétől. Az inasoktól, komornáktól, szakácsoktól, házvezetőnőktől, virágfelelősöktől – egy szóval azoktól, akik mindig barátsággal és magas szintű szakmai hozzáértéssel gondoskodtak rólunk. Ugyanilyen előzékenységgel törődnek majd a néhány órával később beköltöző új családdal is. Különösen kemény volt tőlük a búcsú Malia és Sasha számára, mivel többségükkel eddigi életük felében szinte mindennap találkoztak. Mindannyiukat megöleltem, próbáltam tartani magam, hogy ne fakadjak sírva, amikor átadták nekünk a búcsúajándékukat: két amerikai

zászlót. Az egyik Barack elnökségének első napján lobogott, a másik pedig az utolsón. Mint két szimbolikus könyvtámasz – családi kalandunk jelképei.

Harmadik alkalommal ültem a Capitolium előtti ünnepi színpadon. Próbáltam palástolni az érzelmeimet. Az előző két beiktatás vibráló sokszínűsége eltűnt, átvette a helyét valamiféle elkeserítő egyformaság, az a fajta, nagyrészt fehér férfiakkól álló, nyomasztó tablókép, amellyel életem során annyiszor találkoztam. Különösen persze a kiváltságosok számára fenntartott helyszíneken, a hatalom különféle termeiben, ahol sokszor jártam azóta, hogy gyerekkori otthonomból elkerültem. Azt már megtanultam, amikor szakmai környezetben tevékenykedtem – például a Sidley & Austin irodájában új ügyvédek toboroztam vagy a Fehér Házba szerződtettem a személyzetet –, hogy az egyformaság még több egyformaságot szül, hacsak nem teszünk tudatosan ellene.

Néztem a színpadon ezt a közel háromszáz embert, a leendő elnök nagy tiszteletnek örvendő vendégeit, és nyilvánvalóvá vált számomra, hogy az új Fehér Házban valószínűleg nem fordítanak majd az egyformaság megszüntetésére túl nagy energiát. Barack emberei úgy fogalmaznának, hogy nem túl jó a dolgok optikája, hiszen amit az emberek látnak, nem tükrözi az elnök valós vagy vágyott céljait. Ebben a konkrét helyzetben azonban alighanem ellenkezőleg: éppenhogy azt tükrözi. Amikor erre ráébredtem, inkább a saját optikámon igazítottam: már meg sem próbáltam mosolyogni.

AZ ÁTMENET MINDIG PONTOSAN EZT JELENTI: haladni valami új

felé. Egy kéz megérinti a Bibliát, valaki elismétel egy esküt. Az egyik elnök bútorait kiviszik, a másikat be. Kiürített szekrények várják az új ruhákat. Új fejek pihennek új párnákon. Új vérmérséklet, új álmok. Amikor pedig vége az elnöki ciklusnak, amikor a legeslegutolsó napon végül távozzunk a Fehér Házból, sok szempontból újra meg kell találnunk önmagunkat.

Számomra most valami új kezdődik el, új életszakasz indul. Hosszú évek óta először nem terhelnek a politikusfeleség szerepével járó kötelezettségek, figyelmen kívül hagyhatom mások elvárásait. Van két majdnem felnőtt lányom, akiknek már nincs annyira szükségük rám, mint régebben. A férjem sem cipeli tovább a vállán a nemzet súlyos terheit. Megváltozott a felelősség, amelyet Sasha, Malia, Barack irányában vagy a munkámért és az országomért éreztem. Másképpen tudok már mindarra gondolni, ami előttem áll. Van időm töprengeni, egyszerűen csak önmagam lenni. Ötvennégy évesen még mindig fejlődöm. Remélem, ez így marad örökké.

Valamivé válni – számomra ez nem a valahová eléréséről vagy egy meghatározott cél eléréséről szól. Inkább mozgásnak hiszem, a fejlődés eszközének. Lehetőség arra, hogy folyamatosan a jobbik énünkhöz érjünk el. Az utazásnak sosincs vége. Anya lettem, de még sok mindent kell tanulnom a gyerekeimtől, sokat tudok adni is nekik. Feleség lettem, ám alkalmazkodom és alázattal állok továbbra is mindahhoz, amit a valódi szeretet jelent, és amitől együtt tudunk élni a másikkal. Bizonyos szempontból a hatalom részese lettem, mégis vannak percek, amikor elbizonytalanodom, vagy úgy érzem, nem számít, amit mondok.

Ez az egész egy folyamat, szakaszok egy út mentén. Türelemre és keménységre is szükség van, ha valakivé akarunk lenni. Azt jelenti, soha nem felejtjük, hogy mindig lehet többet tenni, fejlődni.

Csak mert gyakran kérdezik, ezennel kijelentem, nem áll szándékomban bármikor is indulni a választásokon. Soha nem rajongtam a politikáért, ráadásul az elmúlt tíz év tapasztalatai sem változtattak sokat a véleményemen. Továbbra is taszít a piszkossága, a pirosok és kékek – republikánusok és demokraták – törzsi megosztottsága. Irtózom a gondolattól, hogy ki kell választanunk valamelyik oldalt, és azután mindenben ahhoz kell igazodnunk. Másokat nem meghallgatva, kompromisszumok nélkül. Nem tetszik, hogy nem maradhatunk néha civilek. Hiszem persze, hogy legjobb formájában a politika lehet pozitív változások eszköze, de ez a porond egyszerűen nem nekem való.

Ezzel nem azt mondom, hogy nem foglalkozom mélyrehatóan országunk jövőjével. Olvastam már gyomorforgató híreket, amióta Barack eljött a Fehér Házból. Felébredek éjszakánként, és azon gyötrődöm, mi jöhet még. Kétségbe ejt, amikor azt látom, hogy a jelenlegi elnök viselkedése és politikai programja hatására sok amerikai kételkedik önmagában és másokban, hogy elkezdtek félni egymástól az emberek. Fájdalmas végignézni, hogy a nagy gonddal felépített, együttérzésen alapuló intézkedéseket visszavonják, hogy a legközelebbi szövetségeseinkkel fordulunk szembe, és hogy társadalmunk legsebezhetőbb tagjai válnak védtelenné és megalázottá. Néha eltöprengek, hová lehet még

süllyedni.

Azt azonban nem engedhetem meg magamnak, hogy cinikussá váljak. A legnehezebb pillanatokban is veszek egy mély lélegzetet, és felidézem azt a méltóságot, amelyet oly sok embernél láttam, és azokra az akadályokra gondolok, amelyeket leküzdöttem már. Remélem, mások is így tesznek majd. Mindannyiunknak van szerepünk ebben a demokráciában. Tudnunk kell, hogy minden egyes szavazat hatalom. Én magam pedig továbbra is egy minden választásnál, vezetőnél vagy újsághírnél hatalmasabb és fontosabb erőhöz tartom magam, mégpedig a derűlátáshoz, amely számomra a hit egyik formája, a félelem ellenszere. Optimizmus uralkodott kis lakásunkban a Euclid Avenue-n. Ezt láttam mindig apámon, ahogyan mozgott, mintha semmi baja nem lenne, mintha az életét fenyegető betegség egyszerűen nem is létezne. Derűlátás volt az is, amilyen konokul hitt anyám a környékünkben, a döntésében, hogy akkor is maradunk, ha a szomszédaink félelmükben már mind összepakoltak és elköltöztek. Ez fogott meg Barackban is először, amikor azzal a széles, bizakodó mosollyal belépett az irodámba. Később is az optimizmus segített felülkerekedni a kétségeimen és legyőzni a sebezhetőségemet, hogy elhiggyem, ha beleegyezem, hogy a családom ilyen extrém közéleti szerepet vállaljon, akkor azt sértetlenül átvészélhetjük, és még boldogok is leszünk.

Most is ez segít. Még first ladyként meglepő helyzetekben találkoztam az optimizmussal. Ott volt a Walter Reedben fekvő sebesült katona részvétet visszautasító, ajtóra ragasztott üzenetében, amellyel arra emlékeztetett: erős és bizakodó.

Cleopatra Cowley-Pendletonban is ott a derűlátás, amikor a lánya elvesztése feletti gyászából erőt merítve elfogadhatóbb fegyvertartási törvényekért harcol. Optimista a Harper Középiskola szociális munkása is, amikor a folyosókon a diákok mellett elhaladva, fennhangon fejezi ki irántuk érzett szeretetét és megbecsülését. És mindig ott a derűlátás a gyermekek szívében. Reggelente úgy ébrednek, hogy hisznek a jószágban, a csodákban, amelyek megtörténhetnek. Sosem cinikusak, lételemük a hit. Tartozunk nekik annyival, hogy erősek maradunk és folytatjuk a munkát, hogy megszülessen egy igazságosabb, emberibb világ. Értük kell továbbra is keménynek és bizakodónak lennünk, hogy bebizonyítsuk, mindig lehet többet tenni, fejlődni.

A washingtoni Nemzeti Portré Galéria (National Portrait Gallery) falán már ott függenek az arcképeink, amiktől mindketten kissé zavarban vagyunk. Kétlem, hogy bárki, aki végignézi a gyerekkorunkon, a körülményeinken, megígolta volna, hogy ezek közé a falak közé kerülünk. Bájosak a festmények, ám a legfontosabb, hogy a fiatalok ott láthatják őket bekeretezve, és hogy a portréink segítenek eloszlatni azt a vélekedést, mely szerint a történelmi emlékezet csak bizonyos szemléletű embereket őriz meg. Ha mi ide tartozunk, akkor sokaknak van esélyük.

Hétköznapi ember vagyok, aki egyszer csak rendkívüli utazásra indult. Reményeim szerint az, hogy elmeséltem a történetem, mások történetei előtt nyitja meg az utat, mások hangját is hallhatóvá teszi, hogy egyre kevésbé számítson, ki honnan jött és hová tartozik. Szerencsés voltam, mert járhattam

kővárakban, városi osztálytermekben és iowai konyhákban – miközben mindvégig próbáltam önmagam maradni, kapcsolatokat teremteni. Ha egy ajtó kinyílt előttem, én is kitártam az enyémet mások előtt. Végezetül ennyit szeretnék mondani: hívjuk be egymást azokon az ajtókon! Talán így kevésbé fogunk félni, kevesebb téves előfeltevést fogalmazunk majd meg. Szabaduljunk meg az előítéletektől és az általánosításoktól, mert csak fölöslegesen megosztanak! Így könnyebben rátalálhatunk mindarra, ami közös bennünk. Nem az a lényeg, hogy tökéletesek legyünk, vagy hogy végül mit érünk el. Hanem az, hogy erőt jelent, ha megismerhetnek és meghallgathatnak mások, ha megvan a saját történetünk, ha hiteles hangon szólalunk meg. Az pedig kivételes kegyelem, ha hajlandók vagyunk megismerni és meghallgatni másokat. Azt gondolom, így lehetünk többek.

Köszönetnyilvánítás

Ez az önéletrajz, ahogy az életemben a legtöbb dolog, nem születhetett volna meg mások szeretete és támogatása nélkül.

Nem lennék az, aki vagyok édesanyám, Marian Shields Robinson nyugalma és feltétel nélküli szeretete nélkül. Mindig mellettem állt és támogatott, szabadon engedett, hogy az legyek, aki vagyok, de soha nem hagyta, hogy túlságosan elszakadjak a valóságtól. A lányaim iránti végtelen szeretete, és hogy kész volt a mi szükségleteinket a sajátjai elé helyezni, kényelmet és önbizalmat adott. Bátran merészkedtem ki úgy a világba, hogy tudtam, a gyerekeim biztonságban vannak otthon, anya dédelgeti őket.

Férjem, Barack, a szerelmem, a párom immár 25 éve. Odaadó és szerető apja a lányainknak, elképzelni sem tudtam volna jobb társat. Életünk története még alakul, és én kíváncsian várom az előttünk álló kalandokat. Köszönöm a könyvhöz nyújtott sok segítségedet és támogatásodat... A fejezetek alapos és türelmes átolvasását, a remek időzítést, jó szándékú tanácsokat.

És köszönet a bátyámnak, Craignak. Hol is kezdjem? Védelmeszöm voltál, amióta megszülettem. Te neveltettél meg a világon a legtöbbször. A legjobb testvér vagy, akit csak kívánni lehet, szerető és gondoskodó fia anyáknak, jó férj és apa. Köszönöm az időt, amit a stábra fordítottál, hogy felfejtsük gyermekkorunk rétegeit. E könyv megírásának legemlékezetesebb percei azok voltak, amikor veled és anyával

a konyhában annyi régi történetet éltünk újra.

Soha életemben nem fejeztem volna be ezt a könyvet a hihetetlenül tehetséges közreműködői csapat nélkül. Egyszerűen imádom őket. Amikor valamivel több, mint egy éve először találkoztam Sara Corbett-tel, összesen annyit tudtam róla, hogy a szerkesztőm nagyra tartja, és hogy nagyon keveset tud a politikáról. Ma rábíznom az életemet is, és nemcsak azért, mert lenyűgöző, kíváncsi elme, hanem mert kedves és nagylelkű. Remélem, ez csupán a kezdete egy tartós barátságnak.

Tyler Lechtenberg értékes tagja az Obama-csapatnak, immár több mint egy évtizede. Egyike volt a sok száz lelkes, fiatal iowai kampányfelelősünknek. Megbízható tanácsadóként azóta is velünk van. Figyelem, amint éppen nagy íróvá válik, fényes jövő áll előtte.

Ott van azután a szerkesztőm, Molly Stern. Lelkesedése, lendülete és szenvedélye azonnal magával ragadott. Örökké hálás leszek neki és a Crown teljes csapatának, akik a kezdetektől támogatták törekvéseimet. Maya Mavjee, Tina Constable, David Drake, Emma Berry és Chris Brand, rajtuk kívül Amanda D’Acierno, Lance Fitzgerald, Sally Franklin, Carisa Hays, Linnea Knollmueller, Matthew Martin, Donna Passanante, Elizabeth Rendfleisch, Anke Steinecke, Christine Tanigawa és Dan Zitt is nagyban hozzájárultak az *Így lettem* megszületéséhez.

Szeretném megköszönni Markus Dohle-nak, hogy a Penguin Random House erőforrásaival támogatta szívügyemet.

A csapatom nélkül képtelen volnék anyaként, feleségként,

barátként és szakemberként sikeresen működni a világban. Aki csak ismer, tudja, hogy Melissa Winter az agyam másik fele. Mel, köszönöm neked, hogy e folyamat minden egyes állomásánál mellettem voltál. Még fontosabb, és köszönöm, hogy olyan szenvedélyesen szeretsz engem és a lányokat is. Nem volnék, ha te nem lennél.

Melissa a személyes stábom vezetője. Ez a kicsi, de erős csapat csupa okos, szorgalmas nőből áll, akik biztosították, hogy mindig felkészült legyenek: Caroline Adler Morales, Chynna Clayton, MacKenzie Smith, Samantha Tubman és Alex May Sealey.

Bob Barnett és Deneen Howell, a Williams and Connolly ügyvédi irodából, felbecsülhetetlen segítséget nyújtottak a kiadás során. Hálás vagyok a tanácsaikért és a támogatásukért.

Külön köszönet mindazoknak, akik sok más úton-módon segítettek e könyv megszületését: Pete Souza, Chuck Kennedy, Lawrence Jackson, Amanda Lucidon, Samantha Appleton, Kristin Jones, Chris Haugh, Arielle Vavasseur, Michele Norris és Elizabeth Alexander.

Szeretném továbbá megköszönni a hihetetlenül találékony Ashley Woolheater alapos kutatómunkáját, Gillian Brassilnak pedig azt, hogy tüzetesen ellenőrizte a könyvben szereplő adatokat és tényeket. Korábbi stábom tagjai is segítettek megerősíteni a kritikus részleteket, tisztázni időrendi kérdéseket. Szinte lehetetlen volna felsorolni minden nevet – de hálás vagyok mindannyiuknak.

Köszönöm az életem fantasztikus asszonyainak, hogy felemeltek. Mind tudjátok, kik vagytok, és mit jelentetek nekem.

Barátnők, a mentoraim, a „pótlányaim”. És külön köszönet Kaye mamának. Támogattatok az írás során is végig, és segítettetek különb nővé válni.

Amíg first lady voltam, az élet hektikus ingadozása miatt kevés idő jutott a hagyományos naplóírásra. Ezért különösen hálás vagyok Verna Williamsnek, aki jelenleg a Cincinnati Egyetem jogi karának ideiglenes dékánja és professzora. Nagyban támaszkodtam arra a nagyjából 1100 oldalnyi szövegátírára, amely a fehér házi tartózkodásunk alatt kétfévente rögzített beszélgetéseinkből készült.

A Keleti Szárny irodáiban véghez vitt minden tevékenységre nagyon büszke vagyok. Köszönetet mondok a sok férfinak és nőnek, akik életüket a nemzet szolgálatának szentelték, a First Lady Hivatala minden dolgozójának, a politikával, programegyeztetéssel, adminisztrációval, kommunikációval, beszédírással, szociális ügyekkel és levelezéssel foglalkozó sok-sok embernek. Hálás vagyok a stáboknak, a White House Fellows szervezetnek és az ügynökségeknél mindenkinek, aki valamelyik projekt – a Let’s Move!, a Reach Higher, a Let Girls Learn és persze a Joining Forces – felépítésén dolgozott.

A Joining Forces kampány mindig különleges helyet foglalt el a szívemben, mert ráláthattam kiváló katonai közösségünk erejére és rugalmasságára. Köszönöm az összes szolgálatot teljesítőnek, a veteránoknak és a katonacsaládoknak az erőfeszítéseiket, és mindazt az áldozatot, amelyet szeretett országunkért hoztak. Hálás vagyok dr. Jill Bidennek és egész stábjának. Áldás és öröm volt veletek dolgozni ezen a kiemelkedően fontos kezdeményezésen.

Köszönöm a táplálkozással és az oktatással foglalkozó vezetőknél és az ügyek szószólóinak, hogy végzik ezt a hálátlan, kemény munkát, és biztosítják gyermekeinknek a szeretetet, a támogatást és az erőforrásokat, amelyek álmaik eléréséhez kellene.

Köszönet illeti az Egyesült Államok titkosszolgálatának embereit és családtagjaikat, akik naponta hoznak áldozatot azért, hogy minden ilyen jól működjön. Külön köszönet a családunkat szolgáló ügynököknek, örökké hálás leszek odaadásukért és professzionális munkavégzésükért.

Köszönetet mondok annak a több száz férfinak és nőnek, akik keményen dolgoznak azért, hogy a Fehér Ház családok otthona lehessen, és akik abban a kivételezett helyzetben vannak, hogy legféltettebb műemlékünkben élhetnek. Az inasok, a szakácsok, a hentesek, a virágfelelősök, a házvezetőnők és a műszaki személyzet mindig fontosak lesznek a családunknak.

Végül, szeretnék köszönetet mondani minden fiatalnak, akivel valaha first ladyként találkoztam. Az összes ígéretes ifjú léleknek, akik megérintették a lelkemet ezen évek során. Akik segítettek a kertet gondozni, akik táncoltak, énekeltek, főztek és ettek velem, akik mindig nyitottak voltak a szeretetemre és a tanácsaimra. Köszönöm, hogy annyi melegséget, dédelgetést kaptam tőletek. Ölelésetek felemelt, és a legnehezebb pillanatokon is átlendített, vitt tovább az úton. Köszönöm, hogy mindig adtok okot a reményre.

Képmelléklet

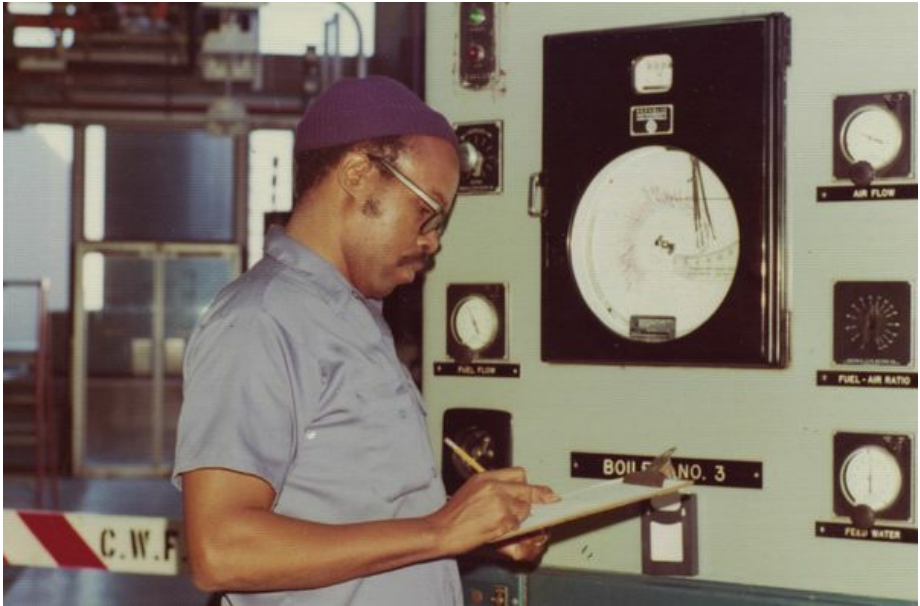
Íme a családom, valamikor 1965-ben, ünneplőbe öltözve. Érdeemes megfigyelni Craig óvó arckifejezését, és ahogy gyengéden megfogja a csuklómat.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

A Robbie Shields nénikém lakása fölötti lakrészben
nőttünk fel, a képen az ő karján ülök. Éveken át tanított
zongorázni, és bár ez idő alatt makacsságunk miatt
sokszor összezördültünk, mindig a legjobbat hozta ki
belőlem.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Édesapám, Fraser Robinson több mint húsz éven át dolgozott Chicago városának: a Michigan-tó partján álló víztisztító telepen ellenőrizte a kazánok működését. Bár a szklerózis multiplex miatt egyre inkább nehezebbé esett a járás, egy napot sem mulasztott a munkahelyén.

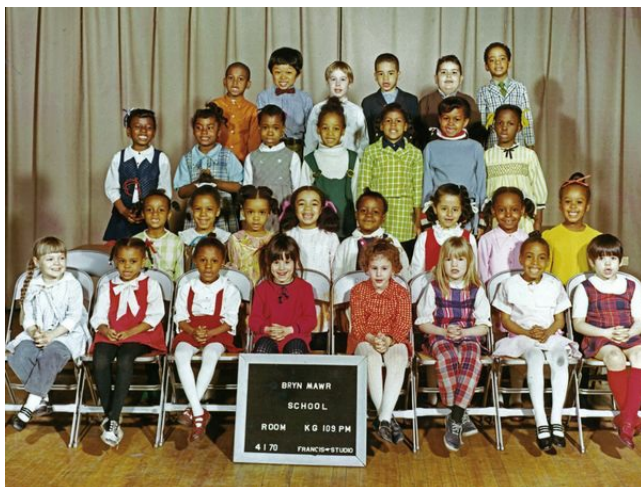
(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Ez a Buick Electra 225-ös – a „kettő-huszonötös”, ahogy mi hívtuk – volt apám öröme és büszkesége, és megannyi szép emlék kötődik hozzá. Minden nyáron elautóztunk a michigani Dukes Happy Holiday Resortba vakációra. Ez a kép is ott készült.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Amikor 1969-ben elkezdtem az iskolaelőkészítőt, a lakóhelyünket, a chicagói South Side-ot eltérő etnikai háttérű, középosztálybeli családok lakták. Ám amikor számos jobb módú család elköltözött a külvárosba – ezt a jelenséget „fehér menekülésként” szokták emlegetni –, hamar megváltozott a népesség összetétele. Mire ötödikes lettem, a sokszínűség eltűnt. Az iskola-előkészítő osztályom; a harmadik sorban, jobbról a második vagyok.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Az ötödikes osztályom; a harmadik sorban, középen
vagyok.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Ez vagyok én a Princetonon. Idegesen kezdtem bele az egyetemi életbe, de nagyon sok jóbarátra leltem ott...

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

...közéjük tartozik Suzanne Alele, aki sok mindent
tanított nekem az örömteli életről.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Barackkal egy ideig a Euclid Avenue-n, abban az emeleti lakásban laktunk, ahol felnőttem. Akkoriban már mindketten fiatal jogászok voltunk. Akkor kezdtem el megkérdőjelezni a szakmai utam, mert értelmes munkát szerettem volna végezni, és hű akartam maradni az értékrendemhez.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Az 1992. október 3-án tartott esküvőnk életem egyik
legszebb napja volt. Apám másfél évvel korábban
elhunyt, ezért helyette Craig kísért az oltárhoz.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Már a kapcsolatunk elején tudtam, hogy Barack nagyszerű apa lesz. Mindig is szerette a gyerekeket, és értük élt. Amikor Malia 1998-ban megérkezett, mindkettőnket elvarázsolt. Az életünk örökre megváltozott.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

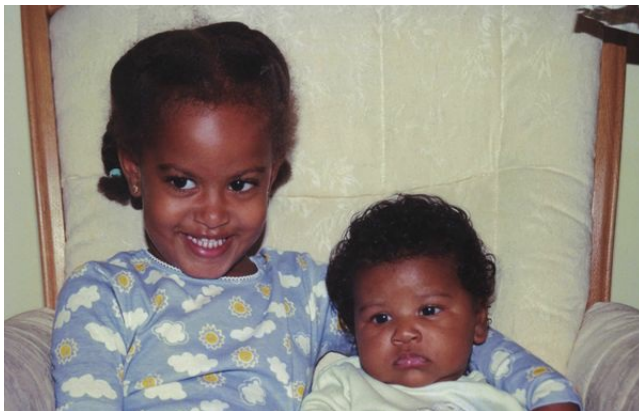
Sasha három évvel Malia után született, és pufi arcával, rettenthetetlen jellemével tette teljessé a családunkat. A

karácsonyi szünidőben rendszeresen ellátogattunk

Barack hawaii szülővárosába, ez az út fontos hagyománnyá vált. Ilyenkor meglátogattuk az ott élő családtagokat, és élveztük a meleget.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Malia és Sasha mindig is szorosan kötődtek egymáshoz. A mai napig elolvadok attól, hogy milyen bájosak.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Három éven át voltam a fiatalokat a közszolgálati életpályára felkészítő Public Allies chicagói szervezetének ügyvezető igazgatója. Ezen a képen egy csapat fiatal közösségi vezető társaságában vagyok (jobbra) egy eseményen Richard M. Daley-vel, Chicago polgármesterével.

(© Public Allies, Phil Schmitz jóvoltából)

Később a Chicagói Egyetem Orvostudományi Központjában folytattam a karrierem, ahol azt a célt tűztem ki magam elé, hogy javítsuk a kapcsolatot a közösséggel, és egy olyan szolgáltatást hozzunk létre, amely aztán több ezer South Side-inak segített megfizethető egészségügyi ellátáshoz jutni.

(A Chicagói Egyetem orvosi karának jóvoltából)

Teljes munkaidőben dolgozó anyaként, akinek a párja kevés időt töltött otthon, közelről is megtapasztaltam a sok nő számára ismerős küzdelmet: próbáltam összehangolni a családom szükségleteit a munkahelyi elvárásokkal.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Valerie Jarrett-tel (balra) 1991-ben ismerkedtem meg, amikor a chicagói polgármesteri hivatal operatív stábjának helyettes vezetője volt. Hamar megbízható barát és tanácsadó lett mind Barack, mind az én számomra. A képen a 2004-es amerikai szenátusi kampány egy pillanata látható.

(© David Katz, 2004)

A gyerekeink időnként meglátogatták Barackot a kampánykörúton. A képen Malia látható, amint 2004-ben a kampánybusz ablakából nézi, ahogy az apja ismét beszédet mond.

(© David Katz, 2004;)

Barack 2007 februárjában, egy jéghideg téli napon, az illinois-i Springfieldben jelentette be, hogy indul az elnöki posztért. Sashának túl bő rózsaszín sapkát vettem erre az alkalomra, és egész végig drukoltam, hogy ne essen le a fejről, de csodával határos módon a helyén maradt.

(© Anne Ryan, 2007)

Ezek is mi vagyunk a kampánykörúton, és mint
mindig, tucatnyi újságíró gyűrűjében.

(© Callie Shell / Aurora Photos)

Szerettem kampányolni. Felvillanyozott, hogy Amerika-szerte találkozhattam a szavazókkal. Ám a tempó kegyetlen volt. Pihentem, amikor csak lehetett.

(© Callie Shell / Aurora Photos)

Az általános választásokat megelőző hónapokban használatba vehettem egy kampányrepülőgépet, ami nagymértékben megnövelte a hatékonyságunkat, és sokkal kellemesebben teltek az utazások. A képen én vagyok összeszokott csapatommal. (balról jobbra): Kristen Jarvis, Katie McCormick Lelyveld, Chawn Ritz (a légiutas-kísérőnk azon a napon) és Melissa Winter.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Joe Biden több okból is remek alelnökjelölt és kampánytárs volt – azért is, mert a két család azonnal megtalálta a közös hangot. Jill-lel már a legelején elkezdtünk azon gondolkodni, hogyan segíthetnénk a katonák családjait. A kép 2008-ban készült, a pennsylvaniai kampány egyik szünetében.

(© David Katz, 2008)

A kampánykörúton töltött megterhelő tavasz és nyár után Denverben, a 2008-as Országos Demokrata Konvención mondtam beszédet. Most először főműsoridőben, hatalmas közönség előtt mesélhettem el a történetemet. Utána Sasha és Malia kijött hozzám a színpadra, hogy videón keresztül köszönjenek Baracknak.

(© Spencer Platt / Getty Images)

2008. november 4-én – a választás estjén – anya, Marian Robinson leült Barack mellé, és együtt, csendben figyelték a beérkező eredményeket.

(© David Katz, 2008)

Malia tízéves volt, Sasha éppen hét, amikor 2009 januárjában apjuk elnöki fogadalmat tett. Sasha még annyira alacsony volt, hogy egy kis zsámolyra kellett felállnia, hogy lássák az ünnepség alatt.

(Készítette Chuck Kennedy, McClatchy / Tribune)

Hivatalos nevünkön POTUS és FLOTUS, azaz Barack és én tíz beiktatási bált látogattunk végig aznap este, mindegyiken a színpadon táncoltunk. Nagyon kifárasztott az egész napos ünnepség, de ettől a Jason Wu által tervezett káprázatos estélyi ruhától új erőre kaptam. Férjem – a legjobb barátom és társam jóban-rosszban – minden együtt átélt pillanatot képes bensőségesse tenni.

(© Mark Wilson / Getty Images)

Laura Bush kedvesen megvendégelt minket a lányokkal a Fehér Házban. Lányai – Jenna és Barbara – megmutatták Sashának és Maliának az épület szórakoztatóbb részeit is, például, hogy hogyan lehet ezen a meredek folyosón csúszkálni.

(Készítette Joyce N. Boghosian, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Ezen a képen Sasha kis arcával kifelé kémlel a golyóálló ablaküvegen. Első iskolai napja előtt áll éppen. Nagyon aggódtam akkoriban, hogyan hat majd a gyerekeinkre ez az élmény.

(© Karen Bleier / AFP / Getty Images)

Kellett néhány apró változtatás, hogy megszokjuk az Egyesült Államok titkosszolgálatának állandó jelenlétét az életünkben, idővel azonban sokan kedves barátainkká váltak.

(Készítette Lawrence Jackson, a George W. Bush Elnöki Könyvtár és Múzeum jóvoltából)

Wilson Jerman (BALRA) 1957 óta dolgozik a Fehér Házban. Sok különböző elnököt szolgált méltósággal – akárcsak a többi inas és a rezidencia személyzetének számos más tagja.

(Készítette Samantha Appleton, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

A Fehér Ház konyhakertje a tápanyagban gazdag táplálkozás és az egészséges életmód szimbólumaként jött létre. Ugródeszka volt, ahonnan az átfogóbb Let's Move! projektet elindíthattam. Azért is szerettem, mert végre koszos lehetett a kezem, amikor ültettünk a gyerekekkel.

(Készítette Samantha Appleton, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Szerettem volna a Fehér Házat olyan helyé varázsolni,
ahol mindenki otthon érezheti magát, a gyerekek pedig
önmaguk lehetnek. Azt reméltem, hogy meglátják saját
sorsukat a mi történetünkben, ha a first ladyvel
ugrókötelezhetnek.

(Készítette Chuck Kennedy, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Különlegesen gyengéd viszony fűzött minket II.
Erzsébet királynőhöz, aki Barackot bölcs
nagyamájára emlékeztette. Látogatásaink során
mindig fontosabb volt számára az emberség, mint a
protokoll vagy a külsőségek.

(Készítette Pete Souza, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Találkozásom Nelson Mandelával fontos dologra tanított meg, amelyre nagy szükségem volt fehér házi kalandunk éveiben. A valódi változás lassan következik be, nem mérhető hónapokban és években, sokszor évtizedeket, sőt egy teljes életet kell rá várni.

(Készítette Samantha Appleton, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Az ölelés számomra a színlelés ellenszere, lehetőség arra, hogy egyszerűen csak kapcsolatba lépjünk egymással. A képen a londoni Elizabeth Garrett Anderson Középiskola diáklányaival az Oxfordi Egyetemen vagyunk.

(Készítette Lawrence Jackson, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Soha nem felejttem el a Walter Reed Orvosi Központban megismert katonák és családtagjaik optimizmusát és alkalmazkodóképességét.

(Készítette Samantha Appleton, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Hadiya Pendleton édesanyja, Cleopatra Cowley-Pendleton mindent jól csinált, mégsem tudta megóvni a lányát a fegyveres erőszak szörnyű kiszámíthatatlanságától. Hadiya temetése előtt találkoztunk Chicagóban. Képtelen voltam uralkodni az érzéseimen, annyira igazságtalan volt, ami történt.

(Készítette Chuck Kennedy, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Megpróbáltam a lehető legtöbbször otthon várni a lányokat, amikor hazaértek az iskolából. Ez az egyik előnye annak, ha ott élünk, ahol dolgozunk.

(Készítette Pete Souza, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Barack, nagyon helyesen, mindig különválasztotta a munkaidőt és a családdal töltött perceket. Szinte minden este együtt vacsoráztunk, és sikerült tökéletesen csak ránk koncentrálnia, ha velünk volt. 2009-ben a lányokkal átléptünk egy határt, amikor a születésnapján megleptük az Ovális Irodában.

(Készítette Pete Souza, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Beváltottuk a Maliának és Sashának tett ígéretünket, amely szerint ha Barackot megválasztják elnöknek, lesz kutyánk. Sőt, rögtön két kutyánk is lett. Bo (a képen) és Sunny könnyedebbé varázsolták a hétköznapiakat.

(Készítette Chuck Kennedy, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Őszintén reméltem, hogy a tavaszi diplomaosztókon elmondott beszédeimmel lelkesítem a végzősöket, és arra ösztönzöm őket, hogy felismerjék saját történeteik erejét. A 2012-ben készült képen éppen a Virginiai Műszaki Egyetemen gyakorlom a szövegem. A háttérben Tina Tchen, aki öt éven át volt fáradhatatlan stábfőnököm. Gyakran láttuk így, ahogyan a mobilján egyszerre több csatornán kommunikál.

(Készítette Lawrence Jackson, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

A kutyák a Fehér Házban szinte mindenütt szabadon nyargalászhattak. Különösen a kertben szerettek rohángálni, de nagyon kedvelték a konyhát is. Itt éppen Jorge Davila komornyikkal láthatók a kamrában, valószínűleg azt remélve, hogy leesik nekik egy-két finom falat.

(Készítette Amanda Lucidon, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Szívből hálásak vagyunk a személyzet minden tagjának, akik nyolc évig lehetővé tették, hogy mindennapi életünk gördülékenyen haladjon. Szép lassan megismertük a gyerekeiket, az unokáikat, együtt ünnepeltük életük nagy eseményeit. Mint például itt, 2012-ben, Reggie Dixon segédinas születésnapján.

(Készítette Pete Souza, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Az elnöki család élete nem mindennapi kiváltságokkal és néhány szokatlan nehézséggel is jár. Barackkal megpróbáltunk normális életet teremteni a lányoknak.

Fent: Maliával és Barackkal Sasha kosárlabdacsapatának, a Vipersnek szurkolunk. Lent: Felszállás előtt a lányok a first lady repülőgépén, a Bright Staron lazítanak.

*(fent: készítette Pete Souza, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából
lent: készítette Samantha Appleton, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)*

Azt akartuk, hogy a lányok normális tizenévesek módjára élhessenek, például megtanuljanak autót vezetni. Még akkor is, ha a titkosszolgálatról kell leckéket venni.

(Készítette Pete Souza, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Július 4-én mindig nagy az ünneplés nálunk, mert
akkor van Malia születésnapja is.

(az Obama-Robinson Family Archive tulajdona)

Egy dolgot megtanultam az életben: ha felemeljük a szavunkat, annak ereje van. Amilyen gyakran csak tudtam, megpróbáltam az igazságról beszélni, és hallhatóvá tenni azok történeteit, akikre a legtöbbször senki sem figyel.

(Készítette Amanda Lucidon, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

2015-ben a családommal csatlakoztunk John Lewishoz, a kongresszus tagjához és a polgárjogi mozgalom számos más ikonikus személyiségéhez, hogy az alabamai Selmában, az afroamerikaiak szavazati jogáért való küzdelem egyik döntő pillanata, a „véres vasárnap” 50. évfordulója alkalmából együtt keljünk át az Edmund Pettus hídon. Az jutott eszembe akkor, hogy milyen messze jutott az országunk – és mekkora út áll még előttünk.

(Készítette Lawrence Jackson, a Barack Obama Elnöki Könyvtár jóvoltából)

Jegyzetek a magyar kiadáshoz

- 1 Angol bölcsődal.
- 2 A Buick Electra 225-öst a típusszáma után csak „deuce and a quarternek”, vagyis kettő-huszonötösnek hívták Amerikában, ezzel utalva 225 inches (572 centiméteres) hosszára.
- 3 A Borostyán Liga (Ivy League) az Egyesült Államok keleti partján található nyolc elit egyetem összefoglaló neve (amely az egyes épületeket befutó borostyánból származik). A csoport tagjai a Brown, a Columbia, a Cornell, a Dartmouth, a Harvard, valamint a Princetoni, a Pennsylvániai és a Yale Egyetem.
- 4 Az ABC tévétársaság szappanoperája, amely 2011-es lezárásáig több mint 10 ezer epizódot ért meg.
- 5 Az úgynevezett mágnesiskolák az Egyesült Államokban az 1970-es években megjelent iskolatípusok, amelyek valamiféle tantervi specializáció vagy különleges módszer (például Montessori-pedagógia) köré szerveződnek, és így igyekeznek minél változatosabb diákpopolációt vonzani.
- 6 Utalás az 1970-es években indult népszerű amerikai szappanopera főszereplőire, illetve az 1969 óta futó *Szezám utca* (*Sesame Street*) című bábsorozat két figurájára.

- 7 A *Barney és barátai (Barney and Friends)* című amerikai gyermekfilmsorozat főszereplője.
- 8 A több mint ezer kilométer hosszú Highway 1 vagy State Route 1.
- 9 Obama, Barack: *Dreams from my Father: A Story of Race and Inheritance*. New York, Times Books, 1995.
- 10 Az ideális amerikai kertvárosi család hétköznapijait bemutató szappanopera, amely 1957 és 1963 között került adásba.
- 11 Az 1989-ben alapított nonprofit szervezet az oktatási egyenlőtlenségek megszüntetéséért küzd. Ennek érdekében az Egyesült Államok legjobb egyetemeiről toborozza tagjait, akik vállalják, hogy legalább két évig tanítanak hátrányos helyzetű intézményekben.
- 12 Bandaháborúktól, kábítószer-kereskedelemtől és szegénységtől sújtott, hírhedt lakónegyed.
- 13 Eisenberg, Arlene – Eisenberg Murkoff, Heidi – Eisenberg Hathaway, Sandee: *Az a 9 hónap – Útmutató leendő anyáknak s apáknak (What to Expect When You're Expecting)*. Ford.: Lorsch Katalin. Budapest, Park, 1993.
- 14 A *Leave It to Beaver* című sorozat főszereplője.
- 15 „The Phenom”, *Chicago Tribune*, 2004. július 28.
- 16 Obama, Barack: *Vakmerő remények – Gondolatok az amerikai álm újraélesztéséről (The Audacity of Hope: Thoughts on Reclaiming the American Dream)*. Ford.:

Lantos István. Budapest, Cor Leonis, 2008.

- 17 Brooks, David: „Run, Barack, Run”, *The New York Times*, 2006. október 19., nytimes.com/2006/10/19/opinion/19brooks.html.
- 18 Klein, Joe: „Why Barack Obama could be the next president”, *Time*, 2006. október 23.
- 19 Éves összejövétel, amelyen az afroamerikaiak számára különösen fontos kérdéseket vitatják meg kiváló szónokok részvételével.
- 20 Wallace-Wells, Ben: „The Radical Roots of Barack Obama”, *Rolling Stone*, 1020., 2007. február 22.
- 21 Dowd, Maureen: „She’s Not Buttering Him Up”, *The New York Times*, 2007. április 25., nytimes.com/2007/04/25/opinion/25dowd.html.
- 22 Kakutani Michiko: „Obama’s Foursquare Politics, With a Dab of Dijon”, *The New York Times*, 2006. október 17., nytimes.com/2006/10/17/books/obamas-foursquare-politics-with-a-dab-of-dijon.html.
- 23 Hitchens, Christopher: „Are We Getting Two for One?: Is Michelle Obama responsible for the Jeremiah Wright fiasco?”, *Slate.com*, 2008. május 5., slate.com/news-and-politics/2008/05/is-michelle-obama-responsible-for-the-jeremiah-wright-fiasco.html.
- 24 A fehérekre használt pejoratív, sértő kifejezés, a „néger” szó párja.
- 25 Szigorú erkölcsi és magatartási szabályok szerint,

papság és szertartások nélkül élő, elsősorban Amerikában meghonosodott, angol eredetű keresztény csoport.

- 26 Alapvetően afroamerikai közönségnek szóló divatmagazin.
- 27 A II. világháború során szerte az Egyesült Államokban milliónyi „győzelmi kertet” hoztak létre, amelyekben háztáji módszerekkel zöldségeket termesztettek, hogy enyhítsék a háborús élelmiszerhiányt. Az amerikai zöldségtermés 40%-a ezekből a kiskertekből származott. Ekkor került először a Fehér Ház kertjébe is egy ilyen veteményes.
- 28 Az elnöki vendégházak egyike.
- 29 Talley, André Leon: „Michelle Obama: Leading Lady”, *Vogue*, 2009. március 1., a fotókat Annie Leibovitz készítette.
- 30 Előadói irányzat, performance költészeti forma, keveredhet zenével, tánccal, színpadi elemekkel. Versenyváltozata a *slam poetry*.
- 31 A 12 éves lányok felnőtté avatásának hagyományos zsidó megünneplése.
- 32 Szurkoláshoz kapcsolódó csapatsport. Ötvözi a tánc, az akrobatika és a torna elemeit.
- 33 Burgess, Simon: „Michelle Obama and an English School: the Power of Inspiration”, 2016. június, simonburgesseconomics.co.uk/wp-content/uploads/2016/06/EGA-paper-20160627.pdf.

- 34 Foss, Mike: „Malia and Sasha Obama Are So Done with Their Dad’s Turkey Pardon”, *USA Today*, 2014. november 27.
- 35 Az „Amazing Grace” (Csodálatos kegyelem) – ismert keresztény egyházi ének, sok előadó feldolgozta a 20. században.
- 36 Blake, Aaron: „An unlikely Bush finally did some damage to Donald Trump: Billy Bush”, *The Washington Post*, 2016. október 7., [washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/10/07/the-bush-family-finally-does-some-damage-to-donald-trumps-campaign-via-an-unlikely-bush/?utm_term=.a842df50cb81](https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/10/07/the-bush-family-finally-does-some-damage-to-donald-trumps-campaign-via-an-unlikely-bush/?utm_term=.a842df50cb81).

Mutató

2001. szeptember.

Abbotábád

ABC News

„Access Hollywood”

Adams, Abigail

Adams, Jim

Afganisztán

Afrikai Metodista Episzkopális Gyülekezet

Afrikai Nemzeti Kongresszus

Agbi, Johnny

Air Force One

Alabama

Alele, Suzanne

al-Kaida

állami kampányfinanszírozási törvények

AmeriCorps

Amerikai Gyermekgyógyászati Akadémia

Andrews légi támaszpont

Astrodome

Auma

Axelrod, David

BabyGap

Bali

Bancroft Általános Iskola

beiktatási ceremónia, bál

Békehadtest

Bethesda-negyed

Beulah Shoemith Általános Iskola

Beyoncé

Biden, Joe és Jill

bin Ládén, Oszáma

bloggerek

Bo

Boko Haram

Borostyán Liga

Boston

Botswana

Bradley, Tom

Brasuell, Czerny

Braun, Carol Moseley

Brooks, David

Brown, Gordon

Brown, Michael

Brown kontra Oktatási Tanács

Browne, Katrina

Bryn Mawr Általános Iskola

Buckingham-palota

Bud Billiken napi felvonulás

Buick

Bush, Barbara

Bush, George H. W.

Bush, George W.

Bush, Laura

Butte

büntetőjogi törvényjavaslat

Cabrini-Green lakhatási projekt

Camp David

Capitolium

Carl A. Fields Központ az Egyenlőségért és Kulturális
Megértésért

Carter, Rosalynn

Casabal, Glorina (Glo)

Celestini, Beth

Cheney, Dick

Chiaka

Chicago Defender

Chicago

Chicago Reader

Chicago South Shore

Chicago Tribune

Chicagói Egyetem

Chicagói Egyetem Orvostudományi Központja

Chicagói Művészeti Intézet

Chisholm, Shirley

Churchill, Winston

Cleaver, June

Cleveland Browns

Clinton, Bill

Clinton, Chelsea

Clinton, Hillary

CNN

College Signing Day

Columbia Egyetem

Comerford, Cris

Connecticut

Continental Bank

Corden, James

Cowley-Pendleton, Cleopatra

Cruz, Ted

Cushing-szindróma

Cutter, Stephanie

Daley, Richard M.

Darden Restaurants

David

Davis, Miner, Barnhill & Galland

DeeDee

DeGeneres, Ellen

Dél-Karolina

Des Moines

Diplomáciai Fogadószoba

Disney

diszkrimináció

Douglass, Frederick

Dowd, Maureen

dr. Lavizzo

Dreams from My Father (Álmaim apámról)

Drudge Report

Dukakis, Michael

Dukes Happy Holiday Resort

Dulles Nemzetközi Repülőtér

Dunham, Ann

Edwards, John

egészségbiztosítás

egészségügyi törvény

Egészségügyi és Humán Szolgálat

Egyesült Államok alkotmánya

Egyesült Államok Nemzetközi Fejlesztési Ügynöksége (USAID)

élelmiszeripar

élelmiszer-piramis

Elizabeth Garrett Anderson Középiskola

elnöki beiktatás

Emanuel, Rahm

Encyclopaedia Britannica

Englewood

erőszakmegelőzés

Erzsébet, II.

Északnyugati Egyetem

Euclid Avenue

Euclid Parkway

Facebook

Fairlamb, Preston

Fehér Ház

Fekete Egységért Szervezet

first lady

Fitzgerald, Peter

Flack, Roberta

FLOTUS

Fortune

Fox News

Frye, Jocelyn

Fülöp herceg

G20-találkozó

Garland, Merrick

Garner, Eric

General Motors

Gibbs, Robert

Gold House

Goldberg, Whoopi

Gore, Al

Gore, Diane és Pam

Grant Park

Gray, Freddie

„Great Migration”

gyermekkorai elhízás

Haiti

Haney, Dale

Harvard Egyetem

Harvard Law Review

Harvard Üzleti Iskolája

Hawaii

HGTV

Hitchens, Christopher

HIV/AIDS-fertőzés

Howard Egyetem

Howell, Deneen

Hurwitz, Sarah

Hyatt Regency

Hyde Park

Hy-Vee Hall konferenciaközpont

Illinois

Illinois Állami Jogászegyesület

Iowa

Irak

Iszlám Állam

Jackson Állami Egyetem

Jackson, Jesse

Jackson, Santita

Jarrett, Valerie

Járványügyi és Betegségmegelőzési Hivatal

Jarvis, Kristen

Jefferson-Jackson vacsora

Jim Crow-törvények

Johnson, Terri

Joining Forces

Jones, Kristin

Júszufzai, Malála

kampánystáb

Kass, Sam

Katrina hurrikán

Keleti Szoba

Kennedy, Angela

Kennedy, Jackie

Kenya

Kerry, John

kettes típusú cukorbetegség

Kezia, Grace

King College Prep Középiskola

King, Coretta Scott

King, Martin Luther

Kirsch, Vanessa

kongresszusi előválasztás

kongresszusi választások

Koop, Meredith

közmunkaügyi hivatal

közüvélemény-kutatás

Krauss, Alison

LaBelle, Patti

Lake Shore Drive

Latino Youth Alternatív Gimnázium

Legend, John

Légfelső Bíróság

Lehman Brothers

Let Girls Learn

Let's Move!

Lieberman, Joe

Lilly Ledbetter tisztességes bérezés törvény

Limbaugh, Rush

limfóma

Lincoln Bibliája

Little Rock Nine

Los Angeles

Los Angeles-i Nyugati Főiskola

Louisiana

LSAT-pontszám/LSAT-vizsga

Machel, Graça

Maffiózók (The Sopranos)

mágnese gimnázium

Majmok bolygója (Planet of the Apes)

Mandela, Nelson

Matthew, Chris

Mayfair Akadémia

Maynard, David

MCAT vizsga

McCain, Cindy

McCain, John

McClellan, Cornell

McConnell, Mitch

McCormick Lelyveld, Katie

McCrum, Kelly

McCullom, Lester

McDonald, Laquan

McDonald's

Medicaid

Menounos, Maria

Merkel, Angela

mesterséges megtermékenyítés

Michigan Avenue

Michigan-tó

Milwaukee

Minow, Newt

Miranda, Lin-Manuel

Moore, Mary Tyler

Morales, Caroline Adler

Moszkvai Balett

Mount Carmel

Mr. Smith, a Whitney Young Gimnázium igazgatóhelyettese

Mrs. Burroughs, a Bryn Mawr Általános Iskola tanítónője

MSNBC

munkahelyteremtő törvénycsomag

Navy SEALs (Egyesült Államok haditengerészete)

NBA

NBC

Nelson Mandela Alapítvány

Nemzeti Archívum

Nemzeti Gárda

Nemzeti Imaszolgálat

Nemzeti Lőfegyverszövetség

Nemzeti Parkszolgalat

New Hampshire

New Jersey

New Orleans

New York

New York Times, The

New York-i City College

New York-i Columbia Egyetem

New York-i Egyetem

Newtown

North Side-i zenestúdió

NPR

Nyomorultak (Les Misérables)

Nyugati Szárny

nyugdíjalap

O'Hare

Oahu

Obama Elnöki Központ

odú

Oglesby Avenue

„One Last Time” (Egy utolsó alkalom)

Operation PUSH

Orlando

Országos Demokrata Konvenció

Országos Tehetséggondozó Program

Ovális Iroda

Oxfordi Egyetem

Palin, Sarah

Palmer, Alice

Park Forest

Parks, Rosa

párterápia

Pelosi, Nancy

Pendleton, Hadiya

Pennsylvania Avenue

Philadelphia

Pill Hill

Plouffe, David

POTUS

Princetoni Egyetem

Project VOTE!

Public Allies

Pyne Hall

„Ragyogás” (Radiance)

Rainbow Beach

Ramsey, James

Reach Higher

„Renegát” (Renegade)

„Reneszánsz” (Renaissance)

Republikánus Párt

Rex

Rhode Island-i Brown Egyetem

Rice, Tamir

Riordan, Michael

Robbie

Robinson, Andrew

Robinson, Carleton

Robinson, Craig

Robinson, Francesca

Robinson, Fraser

Robinson, Fraser (Dandy)

Robinson, Smokey
Rockefeller Center
Romney, Mitt
Ronald Reagan Nemzeti Repülőtér
Ronnell
Roosevelt Egyetem
Rosenblum Park
„Rózsabimbó” (Rosebud)
Rózsakert
Rubio, Marco
Rush, Bobby
Sanders, Leonetta
Sandy Hook Általános Iskola
Sandy hurrikán
Sanur
Sarah nagyi
Sarkozy, Nicolas
Sher, Susan
Shields, Purnell
Sidley & Austin
Sidwell Friends
Simas, David

Smiley, Tavis

Smith, Crystal

Smith, Michael

South Side

Southall, Cornelius

Southside

Southwest Airlines

Springfield

State Dining Room

State of the Black Union

Stewart, Donny

Stewart, Velma

Sunny

Super Bowl

Superdome

Susie

Sussman, Art

Szex és New York (Sex and the City)

Szezám utca (Sesame Street)

szklerózis multiplex

Szörny (Beast)

Szövetségi Távközlési Bizottság

Tchen, Tina

Teach for America

Teddy

termékenység

Terry, William Victor

Texas

„The View”

Third World Center

„This American Life”

Thomas, Alma

Thomas, Isiah

Timberlake, Justin

Times Square

titkosszolgálati védelem

Toot nagymama

Trinity Church

Trotter, Donne

Truman-erkély

Trump, Donald

Trump-torony

Truth, Sojourner

Tubman, Harriet

Tucker, Lawrence (L. T.)

Tuskegee Airmen

Tutu, Desmond

Twitter

újraválasztás

UNESCO

Union Carbide

United Airlines

USA Today

Vakmerő remények (The Audacity of Hope)

Vállalkozói Sokszínűség Irodája

Vilsack, Tom

Vogue

Vörös Szoba

Waikiki Beach

Walmart

Walter Reed Országos Katonai Orvosi Központ

Walters, Barbara

Warner Bros

Warren, Diane

Washington

Water Tower Place

Watergate-botrány

Whitney M. Young Gimnázium

William R. Harper Gimnázium

Williams, Billy

Williams, Verna

Wilson, Kaye („Kaye mama”)

Winfrey, Oprah

Winter, Melissa

Wonder, Stevie

Wright, Jeremiah

Wu, Jason

YouTube

Zinfandel

Zöld Szoba

Tartalom

Előszó

Így lettem önmagam

Így lettünk mi

Így lettem több

Utószó

Köszönetnyilvánítás

Képmelléklet

Jegyzetek a magyar kiadáshoz

Név- és tárgytató

Forgalmazza:

eKönyv Magyarország Kft.

www.ekonyv.hu

Elektronikus könyv: Ambrose Montanus

Felhasznált betűtípusok

Barlow – SIL Open Font License

Noto Serif – Apache License 2.0